MDK

Győry Gyula

Golfozó, gipsz

Sportdij-kiáll. képes tárgymutatója. Iparm. Muz. 1940. márc.

Ligeti Gyula

szobrász

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. Mulatságos bit és fatigmája.

Budapesti Hirlap
1929.VI.16.

MDK

Győry Gyula

Legénybucsu, fa

Műterem őszi kiáll. 1938. okt.

MDK

Győry Gyula

Táncosnő, fa -

Müterem 5. csop.kiáll. 1937. jul.

Győri Gyula

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH. 1930. III. 19.

Győry Gyula nobrász

„Tánczsnő" c. fa-nobra-
nekepel a „Mütekem" V.
csoportkiállításán (emlitve)

Est. Kurir 1937 VII 11

Győry Gyula

Résztvesz a Balatoni Társaság Nemzetei Szalonban rendezett kiállitásán

U.93e.IX.21.

Győri Erzsike

szobrász

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. Fiatal tehetség

Pesti Hirlap
1929.IX.8.

Győry Gyula MDK

Golf, fa

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Győry Gyula szobrász

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - szobrával vett részt

Magyarság 1931.IX.20

Győry Gyula MDK

A golfbajnoknő, fa

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Győry Gyula MDK

Balatoni kiállitás a Műteremben.
Pesti Napló 1937. junius 12.

Győry Gyula MDK

Legénybucsu, fa

Műcsarnok 1939
Derü a müvészetben kiáll.

MDK

Győry Gyula

Balatoni rege, fa

Balatoni kiáll. Műterem, 1937. jun.

MDK

Györy Gyula,

83. A Balaton. Fa.

Nemzeti Szalon.-A Balatoni Táre. IV.kiáll.
Bp.193o.szept. Kat.

MDK

Győry Gyula

Flört, 2 db

Flört, fa, 2 db

N. Szal. tavaszi kiáll. 1929. jun.

7 l.

MDK

Győry Gyula

Golf, fa

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 12.1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1916 JAN 11
HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Gyóni László

1021

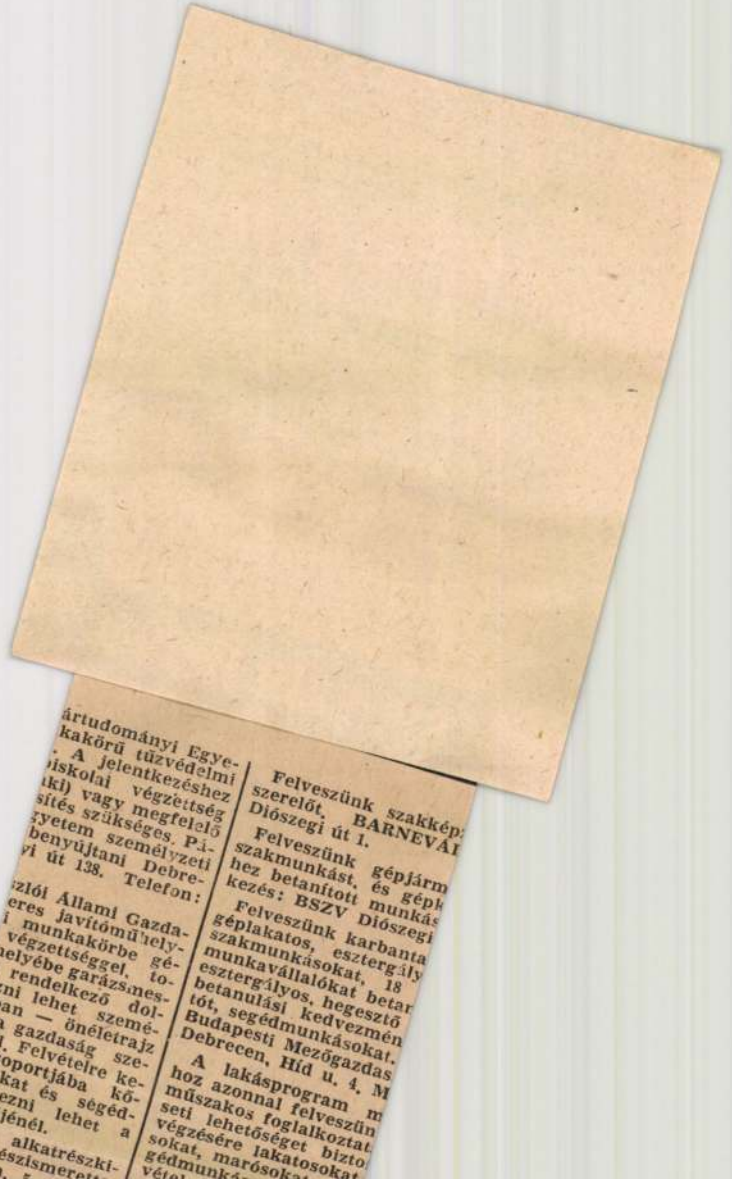

ártudományi Egye-
kakörű tűzvédelmi
A jelentkezéshez
iskolai végzettség
ki) vagy megfelelő
sítés szükséges. Pá-
yetem személyzeti
benyújtani Debre-
yi út 138. Telefon:

zlói Állami Gazda-
eres javítóműhely-
i munkakörbe gé-
végzettséggel, to-
helyébe garázsmes-
el rendelkező dol-
ezni lehet szemé-
sban — önéletrajz
— a gazdaság sze-
énél. Felvételre ke-
ltőcsoportjába kő-
kásokat és segéd-
lentkezni lehet a
vezetőjénél.

aktári alkatrészki-
alkatrészismeretti
előnyben.

Felveszünk szakképz
szerelőt. BARNEVÁ
Diószegi út 1.

Felveszünk gépjárm
szakmunkást, és gépk
hez betanított munkás
kezés: BSZV Diószegi

Felveszünk karbanta
géplakatos, esztergály
szakmunkásokat, 18
munkavállalókat betar
esztergályos, hegesztő
betanulási kedvezmén
tót, segédmunkásokat.
Budapesti Mezőgazdas
Debrecen, Híd u. 4. M

A lakásprogram m
hoz azonnal felveszün
műszakos foglalkoztat
seti lehetőséget bizto
végzésére lakatosokat
sokat, marósokat
gédmunkás

GYÖRI ISTVÁN, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1724-1891.
52.-Győri István: Első adat 1739
258.old.

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

GYÖRI CSUTORÁS ISTVÁN, csutorásmester

1734. jul. 4-én Sümegen erősitette meg Acsády Ádám veszprémi püspök a veszprémi csutorás céh Articulusait. A kérelmezők között volt: Győri Csutorás István, "Weszprém Városunkban lakó Becsületes Csutorás Czébeli Mester" is.
244lold.

BARTÓK JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

GYŐRI ISTVÁN, csutorásmester

A veszprémi csutorások Nagy Protokulumában az 1709-
január 1-i adat a következő csutorásmestereket sorolja
fel /Veszprémi Bakonyi Muz/:
3.-Győri István, csutorásmester.-241.old. 1.jegyz.
261.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorasok 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Győri István
festő
73 éves
(tüdőrákos)
†1945. V. 12.
Kerepesi temető

Palotai főkonyh.
160

MDK

Győri István festő

Ybl Ervin: Az Ernst-Muz. csop.kiáll. Budapesti Hirlap. /Dátum levágva/

MDK

5 festő a Műteremben. Új Magyarság. 1937. szept. 10.

Győri István, grafikus

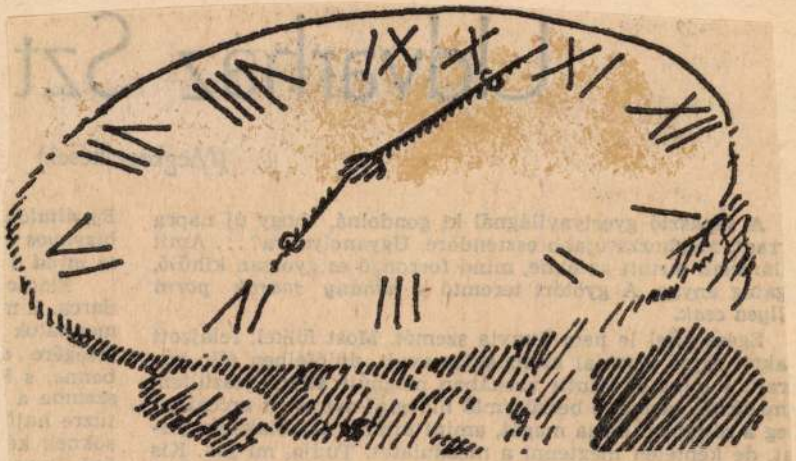

Győri István rajza

Győri [illegible]

16.

Élet és Irodalom Bp. 1984. febr 3. XXVIII/5

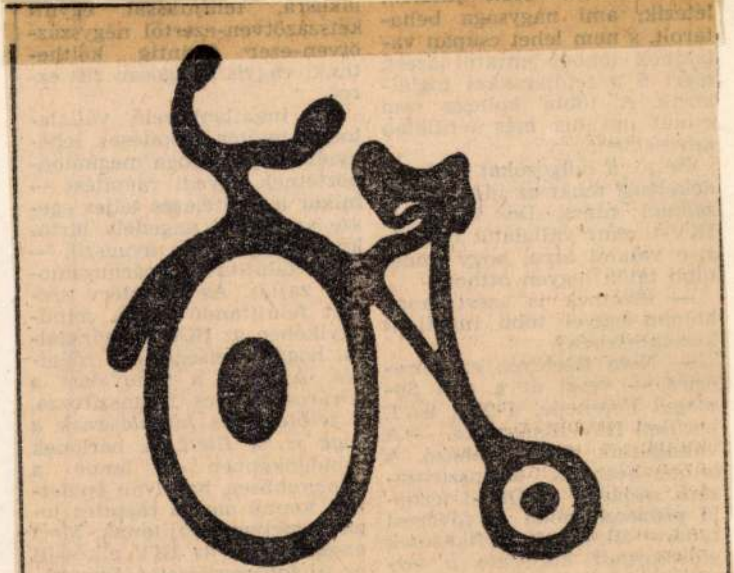

Győri István rajza

Magyar Nemzet 1984. VIII. 26.

Győri István rajza

Magyar Nemzet
1984. VIII. 5.

Kint világosodik. Muszan
tás, hat óra. *Sallai* István át-
kai
gimnáziumi illetve

Győri György

festő

Bajza u. 23 -

Műcsarnok

1924. tav.

elírás: Győrffy G.

Életr. beküldésére felszólítandó.

1925. I. 26

felsz. 1925. II. 5.

Barkóczy.

Ignazio Balla, scrittore: Boccaccio.

Alessandro Kőrösi, professore di liceo: Machiavelli e Zrinyi.

Ladislao Kőszegi, professore della Scuola di Arte decorativa: Inno a Roma (poesia). — Viaggi a Roma. (Con proiezioni.)

Stefano Boda, professore dell'Accademia commerciale: Una nuova teoria italiana sui sogni.

Eugenio Kastner, professore di liceo: Le relazioni italiane della Transilvania nei secoli XVI e XVII.

...ulat nyomdája.

Győri György

Műcsarnok festő Bpest
1924. tav. kiall 578. 590

Idolum - töredék agyagból VI. 185.

Győri György MDK

Női fej

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

György Gyula MDK

Legénybucsu, fa

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

MDK

Győri Gyula.

Csikos fa.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1931.szept. Kat.

MDK

Győri Gyula

Golf, fa

~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~

Müterem ~~x~~ 4. csop.kiáll. 1937. ápr.

MDK

Győri Gyula

Akt, fafaragás

Akt kiáll. Uj Szal. 1934. nov. 4 l.

Győry Gyula

festőművész

Műcs. kiáll. 1930 tól

Pipics 113. l.

Kasza, dóm

188 – 190, 192 – 199

Győry Gyula

83. A Balaton, fa
1000.- P

Nemzeti Szalon
IV. Balatoni kiáll.
1930
sept.

Győry Gyula

nobrász, Üllői ut 109/b.

, Műcsarnok

1930. tav. Eráll. IV. t. 62.

A golfbajuskuő fatrobor

Sopron IX. 179, 180

Győry Gyula
nobrán

Műterem 14. s.

V. csop. kiáll. Eat.
(1937)

Táncosnő, fa.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Győry Gyula

u obrán

Bpest IX. Üllői ut 109/C

Golfozó, fa

VKM. Sportdijkiáll - 1940

máre

([illegible])

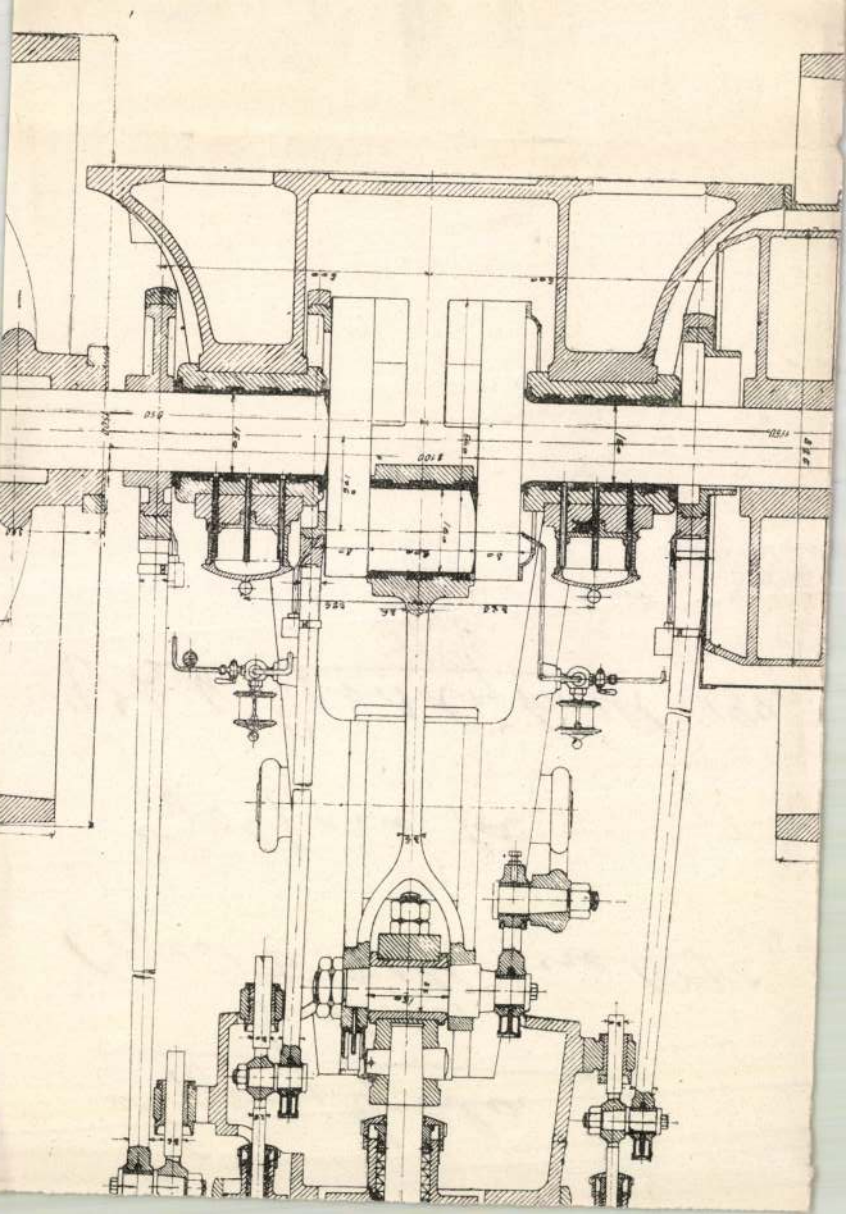

Györ y Gula

nobrán Bpert

lásd

dán m: A

Lamagyparalm II. r.

499. l.

sse zurück. Nicht nachsenden.

renvoyer en ajoutant la nouvelle adresse.

ess. Not to be forwarded.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Sz. Győry Györgyi

KÖZNEVELÉS
1966 APR 2

1021

Sz. Győry Györgyi (Székesfehérvár) rajza

verítékezve érik el a képességeiknek megfelelő eredményeket? Azt hiszem, nem. Kapunk egy osztályt, nem válogotta senki a tanulókat: egyik osztály összetétele jobb, a másiké gyengébb. Nyersanyagot kaptunk. Megtudjuk rövidesen, hogy mit lehet velük elérni. Meg vagyok győződve arról, hogy a tanulók, ha rajtuk múlna, örömmel elégítenék ki a magasabb igényeket is. De sokszor nem a szorgalmon múlik: ezt hozták, ezt tudják megtanulni, erre emlékeznek, tovább nincs! S akármennyi-

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Győri István grafikus

MAGYAR NEMZET

1984 AUG 5

Magyar Nemzet

ÖNYVESPOL

1021

Győri István rajza

ka indul

hónapos óvodai vakáció. Hogy nehéz-e? Megszoktam. Már az első gyereknél is ezt csináltam.

A Toshiba odaát hajt, keményen. A garatjába ömlesztett levéltömeg 23.40-kor randevúzik a postavonattal.

Levegőcsere, újabb ablakok nyílnak. Bár ami oxigén a Keletiből ide feljön! Tíz óra harminckét perc. A későig nyitvatartó budapesti postahivatalok zárójáratai majd csak ezután érkeznek. Tizenegy óra. Még tart a csúcs. Aztán csöndesedik lassan.

Órákkal később, négy felé, a 2. góc levelei is búcsúznak. Ez a legnagyobb tömeg. Lift, indító osztály, majd az autók szétrajzanak vele Pestkörnyékre. A postavonatok? Miskolcra 1.50-kor, Nyíregyházára 1.05-kor, Pécsre 1 órakor, a Balaton felé éjfél után 25 perccel, és a többi is, útra kelt mind.

Pálmafák, kék ég, vitorlás, tenger. Többen szusszannak, cigarettáznak a gigant-poszter tövében.

Hajnal, öt óra harminc perc. Kint világosodik. Műszakváltás, hat óra. *Sallai* István át-

Esély az egyetem

Mié

a

„Tisztelt Igazgató kartá
Intézményünk, a Táncsics M
hály Középiskolai Fiúkol
gium (1024 Budapest, Kel
Károly u. 37/b), a fővárosi
zikai dolgozók tehetséges gi
nazista fiainak egyetemi e
készítő kollégiuma, felvét
pályázatot hirdet a követk
tanévre. Intézményünk 16 é
működése során átlagosan
százalék egyetemi felvé
arányt ért el. Végzős növ
dékeinknek fele évek óta k
földi ösztöndíjasként folyt
ja tanulmányait. E specia
kollégium — mint eredn
nyei mutatják — hatéko
módszerekkel képes egyete
továbbtanulásra felkészíten
fizikai dolgozók gimnáziu
ban továbbtanulni szándék
gyerekeit. Kérem Igazgató k
társat, szíveskedjék iskolá
ból egy-két olyan 8. osztál
tanulót javasolni, akinek
alább egyik gondviselője f
kai dolgozó, s a fiút tan
gimnáziumi illetve egyet

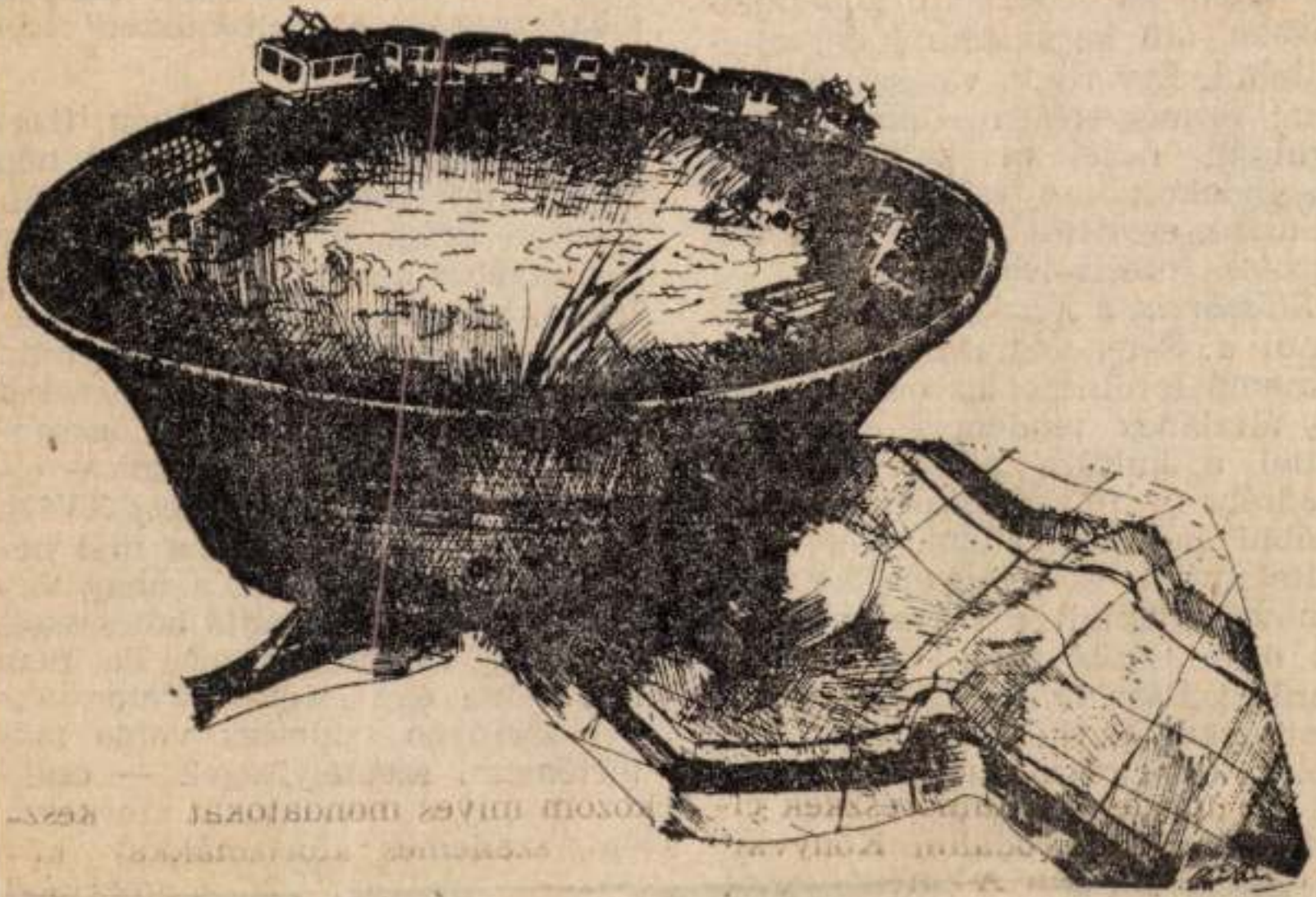

Győri István rajza

ÉS 1987.27. 3.p.

dalomban és társadalmi gondolkodásban, ám korántsem kibogozhatatlanul. Egy rövid válaszlevél keretei természetesen szűknek bizonyulnak nézeteim kellő módon megindokolt kifejtésére, a jövendő válaszok egynémely alapjának felvázolása mégis lehetséges.

Először is, a kérdést így kell föltenni: I. Péter végrehajtott-e valaminemű fordulatot az orosz kultúra általános tendenciáiban, vagy tettei e kultúra addigi fejlődési medrében folytatódtak? Én az utóbbi nézetet vallom. Péter azt vitte tovább és azt gyorsította fel, aminek alapjait már megvetették az orosz kultúrában. Oroszország európaizálása már a XVII. század eleji „zavaros időszakkal" kezdetét vette, és Oroszország mindig is már a XVII. században mélyen előkészítették e „jelrendszer" felcserélését.

A második kérdés: Nem fizetett-e túlságosan nagy árat a nép Péter „jótéteményeiért"? De, túlságosan drága árat fizetett. Hogy sok egyebet ne említsek, Péter hullákkal borította el azokat a mocsarakat, amelyeken Pétervár épült. Ha nem siet annyira, ugyanezeket az eredményeket valamivel lassabban is el lehetett volna érni — elhúzva a reformokat az egész XVIII. századra. De ezek már a mai nézőpont meggondolásai, a nagy történelmi tapasztalat adta bölcsesség. Reálisan nézve viszont, ha nem lett volna egy „sietős" Péter, akkor könnyen születtek volna más történelmi személyiségek — csak-

GYŐRI ISTVÁN

Uj Élet XXXIX. évf.23.sz. 1984 dec.23 1. 3.p.

Győri István kiállítása

Zömében ceruzarajzokat és pasztellképeket láttunk *Győri István* fiatal autodidakta festőművész kiállításán, amelyet november 6—17 közt rendezett. Egy-két képét kivéve (Szerelmes levelek, Vénasszonyok nyara, Don Quijote) nem törődik az amúgyis félévenként váltakozó különböző „izmusokkal". Közvetlenül akarja belső élményvilágát kifejezni. Élményei: a szerelem — ebből születtek a különböző Anna-képek — A történelem pusztító erői: Hitlerről és sátáni segítőtársairól készített rajz. A Biblia világa: az egyéni felfogású Mózes-ábrázolás és a négy bölcs férfiú portréja. A természet, a fák és állatok szeretete tükröződik rajzain. A hat pasztell-portré felfogásában túlzott pátosz érződik. Erősebb oldala a humor, és a groteszk iránti érzék. Ebben az irányban kellene tovább fejlődnie.

Várjuk további kiállításait.

A. M.

8. miért? Angyiros

Diana

A sajátos hangvételű művész tevékenységét nemcsak a közönség szeretete kíséri, n a hivatalos elismerések sora is. 1970-ben Munkácsy-, 1973-ban SZOT-díjat ka- 1975-ben a szülőváros, 1977-ben megyéje tünteti ki művészeti díjjal. 1978-ban mes Művész lesz. 1971-ben a Nemzetközi Kerámia Akadémia tagjai sorába vá- otta.

1975-ben a Mai Magyar Művészet című könyvsorozatban Katona Imre mutatta be vészt, 1986-ban pedig Koczor Ákos elemezte és méltatta negyedszázados munkás- (a Zala Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ kiadványa).

E számunk képzőművészeti anyagát Németh János munkáiból válogattuk. A fo- Székely Anikó készítette.

Győri István,

Szegő György: Exodus Studió 88 kiállítás az Ernst Múzeumban:

Bogdándy Szultán Zoltán és Győri István arra inspirálta a Studió-tagságot, hogy az Ernst Múzeum egy részét rendezze be szorongást keltő kórházként, hogy ez a külső kifejezhesse magán- és közállapotunkat. Ez éppen Bogdándynak sikerült igazán, aki egy horrorelemekből összeállított totemet készített. A „Hejettes szomjazók" Széchenyi kaposán döblingi installációt készítettek.

Művészet, 1989., 4., 39-40-old.

GYÖRI ISTVÁN

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 11

ÉLET ÉS IRODALOM

GERHES GÁBOR 1188 Budapest, Napló u. 49/b

1962-ben Budapesten születtem.
1987 óta tagja vagyok a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1988. Moszkva–Leningrád–Alma-Ata tanulmányút.

I was born in 1962 in Budapest.
I've been a member of the Studio of Young Artists since 1987.
In 1988 I attended a field trip in Moscow, Leningrad and Alma-Ata.

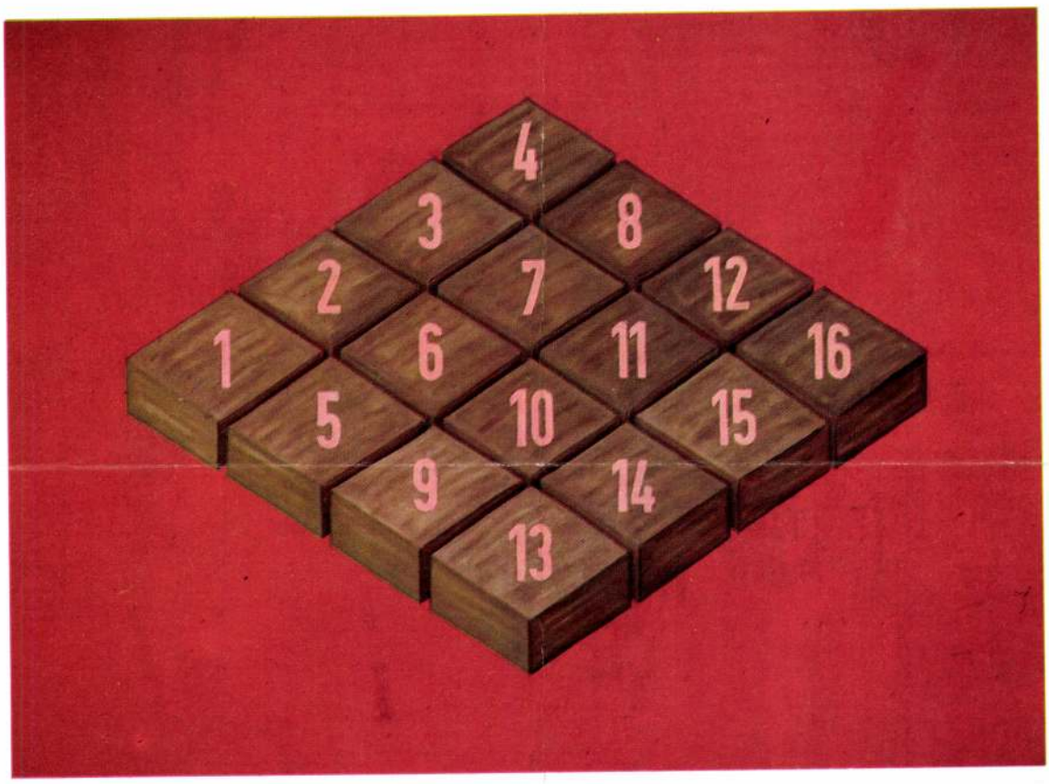

Egyéni kiállítások/Individual Exhibitions:

1982. Kálvin téri aluljáró, Budapest
1985. Kispesti Munkásotthon, Budapest
1989. Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1990. Stúdió Galéria, Budapest
Magyarországi Francia Intézet, Budapest (Kungl Györggyel) Atelier Loch Ness, Párizs

Csoportos kiállítások/Group Exhibitions:

1987. Rote Fabrik, Zürich, Svájc
„AKT", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
„Új Stúdiósok", Baja
1988. Ernst Múzeum, Budapest
1989. „Kék Acél", Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest
„Kék Iron", Duna Galéria, Budapest
Szenyezsi Művésztelep, Szovjetunió
1990. Kék Vörös, Uitz Terem, Dunaújváros
Szovjet Kultúra és Tudomány Háza, Budapest, 22 m^2 szabadtéri freskó, East Side Gallery, Berlin Maison Internationale, Rennes (Kicsiny-Gerhes-Kungl-Gerber)

GYŐRI ISTVÁN 1068 Budapest, Felsőerdősor utca 1.

GYŐRI István

Budapesten születtem 1957-ben. Elvégeztem a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolát. Jelenleg rajz szakos tanárnak készülök a Nyíregyházi Tanárképző Főiskolán. IV. évfolyamra járok. Egyben kiállítás-készítéssel is foglalkozom a Képzőművészeti Főiskolán.

Az alábbiakban felsorolom kiállításaimat, bár szerintem a művészetnek nincsenek „igazoló papírjai", így az ösztöndíjak, kiállítások mennyiségével egy művészi út nem jellemezhető, ha csupán ezeket ismerjük. Mestereim azok, akik a nehéz pillanatokban megfogják kezem és újabb alkotásra hajtanak. Elsősorban szüleim, feleségem, három bátyám és három gyermekem diktálják lelkemben a képeket. Megpróbálom életre kelteni álmaikat-álmainkat.

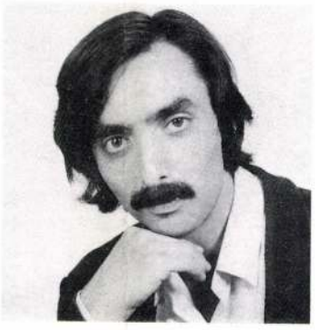

I was born in 1957 in Budapest. I completed my school studies at the Training School for Industrial and Fine Arts. Currently I am attending the fourth year at the Training College for Teachers of Nyíregyháza, studying to become an art teacher. At the same time I deal with organizing exhibitions at the College of Fine Arts.

My exhibitions are listed below, although in my opinion art has no „certificates", thus an artistic life can not be portrayed by the number of scholarships and exhibitions, or only by these. My masters are the ones who hold my hand at hard times and encourage me to create new pieces. It is mainly my parents, my wife, my three brothers and my three children who direct the pictures in my soul. I try to enliven our and their dreams.

Egyéni kiállítások:ű/Individual Exhibitions:

1984. Műszaki Egyetem „R" Klubja, Budapest
1986. ELTE Klub, Budapest
1987. Ady Endre Művelődési Ház, Budapest
Almássy téri Szabadidőközpont, Budapest
1988. Gutenberg Művelődési Ház, Budapest

Csoportos kiállítások/Group Exhibitions:

1988. Stúdió '88 Ernst Múzeum, Budapest
Nagykőrösi Grafikai Tárlat, Nagykőrös
„Gravitáció", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
1989. Nagykőrösi Grafikai Tárlat, Nagykőrös
1990. „Víz és Élet", Gödöllő
„Ecce Homo", Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
„Nap-Nap", Pálvölgyi Barlang, Budapest

Egyéb fontosabb munkáim/Other Important Works:

Állandó „lakáskiállítás" a műveimből: Budapest, Szt. István krt. 18. IV. 3.
1989.
Gordon János (bátyám) „Szelíd Vadon" című verseskötetéhez illusztrációk

Győri Szabánné
porcelánfestő

A Szolfóhian Porcelángyár porcelán-
festője a Munka Érdemrend bronz
fokozatát nyerte el.

— —

Művészet, 1971. junius — 48 lap

8 Győri Istvánné 12r.

1910/11 - 1913/14 I., 1921/22 II

Ferkèpzomfoiskèvk

88. l.

Győri János

Mincsonnok Nobrány

1927/28. téli kiáll. - 445.

Mária, márvány

Győry János

Nobrász Műcsarnok

1933. nemz. képm. kiáll

221,

Mária, vízv.

Grőri János

Huszabó

Losonc

l.

Malmagnépnüv V.

54. 59. l. 64. l

kéjeszel.

Győry János

ötvös, Debrecen

XIX. 24.

f.

és ötvösmivel

Zoltötv Debr. 27. l

28. l

1937

Győry János
győri farekai
XVII. sz.

Bedy Vince
Adalékok a győri
ipar történetéhez.
Győri Szemle
1941. 186. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Győri János

Mária, márvány

Műcsarnok 1927/28 téli kiállítás

GYÖRI JÓZSEF (orgonaépítő)

Várady J * Dunamellék ref templ 2

Diósgyőr 1994

225.o.

```
blk= kue
3000= 00302978
3100= Deed, Franz
3ref= Deed, Franz
refe= Fuchs, Maler (20.Jh.) I, 19
3ref= Deed, Franz
refe= Fuchs, Maler (20.Jh.) IV, 1
3ref= De,d, Ferenc
refe= MagyFestAdat, 1988
3ref= De,d, Franz
refe= ™KL V, 1979
3105= Baszel, Franz &
Dex, Ferenc &
%De,d Ferenc, Dex
3140= m
3162= Maler &
Innendekorateur &
Graphiker &
Restaurator
2194= ™sterreich &
Ungarn
3200= ™sterreich &
Ungarn
3270= 1901.04.23
3290= K,ty (Ungarn)
3330= 1983.04.07
```

GYÖRI JÓZSEF (orgonaépítő)

Várady J * Dunamellék ref templ 2

DIÓSGYŐR 1994

367. o.

Ø Győri József

IV. évés műegyetemi hallgató az alábbi pályázaton autóbusz végállomás tervével I. díjat nyert.

Tabéry Iván: Építészhallgatók pályaművei az „Új Építészet" pályázatán. Új Építészet 1948. 4. sz. 134. l. ábrával.

A közalkalmazottak üzletszerzési tevékenysége tárgyában.

melléklet száma: 0

ivek és Gépgyárak Országos Egyesülete
504/1929. szám alatt a kereskedelemügyi
terjesztésében panasz tárgyává tette,
lami hivataloknál és intézményeknél
etéses rendeléseket gyüjtenek, sőt e
gyüjtésére e hivatalok tisztviselői

niszter ur nézete szerint a köztiszt-
ze, hogy a köztisztviselő hivatalában
, még kevésbé, hogy gazdasági helyze-
tában köztisztviselők külföldi cégek
ncsak eltiltandó, nézete szerint, bár-

Győry József

Baránszky tanítványa.

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

MDK

Győri Pfeffer József, szobrászm.

A nyáron kiirt pályázaton 17. szobrász versenyzett a hős vértanu szobrára. Ezek közül hat jobbnak talált mü alkotói vehettek részt a szükebb körü pályázaton ezek közt fentnevezett is.

Csányi László zalaegerszegi szobrának pályanyertes tervei.

Vas.Ujs. 1911. 8.sz. 58.évf.145.l.

MDK

Györi Józsefné (festő)

Egy portréval szerepelt a Déri Múzeumban a debreceni képzőművészek első bemutatkozásán.

Tóth Ervin: A kiállítások tükrében. Alföld, Debrecen, 1960. 2. sz. 81. l.

MDK

Győri Józsefné működéséről

Női arcképei szerepeltek a (debreceni) képzőművészeti Kör májusban (1958) rendezett kiállításán.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.
Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 109. l.

Győri József

Újságcikk-méltatás

Kalmár György: Fiatal tehetséges Győri József

Vénszabadság, Bp. 1970. már. 22.
12. l.

- Jászsági barangolásunk során nem egyszer hallottuk, hogy a közösségi szellem és a hagyománytisztelet a jászembereknek szinte a vérükben van. És a szó jó értelmében még azokat is megfertőzi, akik más tájakról jöttek és telepedtek le a környéken. A jászkiséri honismereti házban ismerkedtünk meg Győri János tanár urral, akit hajdan a feleségén kivül, a hires néprajztudós, Csete Balázs munkássága is végleg ide kötött.

- Csete Balázs néprajztudós helyére kerültem Jászkisérre, mint tanár, akivel naponta találkoztam, egymást megismertük és a beszélgetéseink során Balázs bácsi azt kérte tőlem, hogy öcsém, legyél a munkám folytatója.

- És végül is ez a találkozás milyen uton inditotta Önt el?

- Ez a találkozás azon az uton inditott el, hogy amit Balázs bácsi elkezdett, s egész életében csinált, folytassam tovább az ő munkáját. Az összegyüjtött tárgyi emlékeit, rajzait valósággá tegyem, tehát egy muzeumot csináljunk Jászkiséren, ugyanakkor az ő népi hagyományait őrző embereket összegyüjtsem és egy honismereti szakkört hozzunk létre Jászkiséren. És ha most föltámadna, nagyon boldog lenne, mert amit kért tőlem, megvalósitottuk, a szakkörrel közösen. 1970-ben egyszerü emberekből, pásztor, parasztemberekből foglalkozási ágak szerint alakult meg a szakkörünk és ennek megfelelően rendszertanilag gyüjtöttük össze a foglalkozási ágak eszközeit, amit a házaknál óriztek és mikor megkaptuk a mai épületet, a Helytörténeti Muzeumnak azóta egy muzeum és egy kiállitó terem áll a lakosság rendelkezésére minden vasárnap 1 órától 5 óráig.

- Tudja, arra lennék igazán kiváncsi, Ön saját magát minek tartja? Népmüvelőnek, vagy tanárnak?

- Mind a kettőnek. Mind a kettő sok élményt nyujtott számomra, az iskola is, a gyerek, az csodálatos egy anyag, az élő anyag, azt azzá formálhatja egy jó pedagógus, ami a gyerek szeretne lenni és egy pedagógus számára nehéz emberek az igazi emberek, akit az iskolában ugy hivnak, hogy rossz gyerek. Ezekből kiváló embert nevelni, pedagógust nevelni, ez a legnagyszerübb tevékenység, sok ilyen tanitványom van. A honismereti szakkör pedig megadta számomra azt, hogy a hazaszeretetre, a szülőföld szeretetére sikerült nevelni felnőtteken keresztül a gyerekeket és ma már Jászkiséren a játszóházon keresztül óvodától kezdve mindenki foglalkozik a szülőföld szeretetével.

- Ugy tünik, mintha a népmüvelői pálya több sikerélményt hozott volna, mint a tanári pálya.

- Jászkisér nagyközségnek közel 7000 lakója van, ebből a 7000 lakóból több, mint 4000-et tanitottam. Tehát nincs a községnek egy olyan lakása, amivel kapcsolaton ne lenne és ez az oka, hogy szinte utca és házszám szerint ismerem, hogy ki, hol lakik a nagyközségben és ennek az eredménye, hogy a lakosság bizalma is nagy felém és hasonlóan nekem is a lakosság felé.

1984. VI. 6. Televízió 2., 18.50 (S. Gyné).
Mi van itt születőben?

- Az, hogy ebben a községben uj müvelődési ház épül, nem véletlen tehát. S talán az sem tulzás, hogy ehhez Győri tanár ur munkássága is hozzájárult. A jászberényi Déryné müvelődési központ estéről-estére rendkivül gazdag programmal szolgál minden korosztály számára. Ittjártunkkor a szövetkezetek Jászsági Népegyüttese próbált éppen Papp Imre vezetésével.

- Elnézést, de mi az, amit most próbálnak?

- Gyimesi táncokat próbál az együttes.

- Milyen táncok jellemzik általában az együttes repertoárját?

- Hát repertoárunkon, müsorunkon ma már a magyar nyelvterület legszebb, legjellegzetesebb táncait táncolja az együttes. Dunántultól Szatmárig, Délalföldtől Mezőségig, gyimesi magyar csárdásig, ahogy most ezt itt látjuk, tehát mindenképpen arra törekszünk, hogy a magyar nyelvterületen még élő táncokat fölgyüjtsük, megtanuljuk és tovább adjuk. Nem csak saját együttesünknek, hanem itt szükebb hazánkban, Szolnok megyében a többi együttes munkáját is segitsük.

- Erről magunk is meggyőződtünk az u.n. aprók tánca láttán. Ami már egész mozgalommá vált a környéken. Amellett, hogy élményt nyujt a gyerekeknek, utánpótlást is biztosit a nagy együttesnek.

- Az együttes Európa majd minden országában fellépett, ami végül is valamifajta elismerése a szakmai munkának. Hogy sikerült erre a szintre eljutni?

- Azt hiszem, hogy mindenek előtt a tánc szeretete a legfontosabb. Talán a gyerekeket és azt hiszem, jó magamat is, annyira megnyert az a szellem, az a mozgás, nem véletlen, hogy a szellemet emlitettem, hogy egyszerüen, aki egyszer elkezdi ezt, nem birja abba hagyni. És az a közösségi erő, az összetartozás. Mint ahogy minden táncegyüttesben, itt is, azt hiszem, a mondott problémák ellenére, nagyon jó hatással van az együttesre.

Győry János pareha

Győri Szemle 1941. 186.

A győri ipar történetéről

MDK

Györy János, szobráaz.

Mária. Márvány.

Dp.Mücs.-OMKT N emz. Képzőmův.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.
és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 21.1.

Győry János

MDK

Mária, márvány

Mücsarnok 1933.Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

Győri János.

szobrász.

Szobor-műve szerepel a Mű-
csarnok téli tárlatán.

Esti Kurir, 1927. dec. 18.

MDK

Győry János

Mária, márv.

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

21 1.

GYŐRI JUDIT

ÚJ MŰVÉSZET

2000/szept.

P-9765

16.0.

vesz tegettem, hogy bármennyire
gezni, mégiscsak elvont engem a
Ird meg nekem egész őszint
hát a munkát vagy ne. Nyugodtan
jónak. Ha birom s ha megkapom a
bejárok most is az egyetemi kön
5 perc alatt elintézzenek és kor
hassak. Bartóknak a magyar dal-
S minden hibát, amit találtál,
tehetek. Ezt megcsinálom még, h
birom testi-lelki egészséggel,
tetőled első sorban. S bocsáss
okoztam neked hasztalan munká

Győri Károly
A legszebb tarpai faragások csoportosíthatók néhány ismert nevű faragó köztük Győri Károly munkájaként.

Murakózi Ágota: Szabolcs-Szatmár megye nejpművészete.

Alföld 1973/10 62 old.

Györy Karoly, kovácsmüvész

Saradi Kalman: müvészi kovacsolas, c. könyvének II. kiadá
ából hiányzik: Aguiar Viktor, Burghardt Antal, Calambos J
né, Györy Károly/a Gerő és Györy cég társtulajdonosa/Jab
lonszky János, Korompay Ágoston, Ludvig Ede, Polgar Karoly
stb. neve.' 68.old.

Pereházy Karoly: Saradi Kalman: Müvészi kovácsolas
c. könyvének kritikaja 66.old.

Müv. Tört. Ért. 1976. XXV. 1. sz. Sp

Bíró Mihály neves grafikusunk tervei alapján vasból kovácsolt magyaros formájú díszórát. *Galambos Jenő*[15] a turini világkiállítás (1911) magyar házának dombormüves vas és rézmunkáit kovácsolta magyaros ornamentikával, egy sor budapesti épület kapuin kívül.

Igaztalanul járnánk el, ha a sorból kihagynánk *Lepter Jánost.*[16] Ő ugyan az Art nouveau kacskaringózó vonalú — franciás gyökerű — stílusának művelője nem volt, higgadtabb, a kissé geometrizáló formálást kedvelte (pl. Bp. V. Belgrád rakpart 24. sz., Bp. I. Hattyú u. 16. sz.), és az első világháború előestéjén ismét polgárjogot követelt neobarokk-neocopfban gyökereztek munkái (pl. Bp. V. Duna u. 1. sz.). Egyike volt a legtöbbet foglalkoztatott mestereknek.

Szultzberger József[17] a művészi kovácsolás képzett mestere volt. 1916-ban bekövetkezett haláláig kitűnő alkotások fémjelzik művészetét. Jól tudta egyesíteni az „Art nouveau" floreális vonalait a magyaros motívumokkal, miként azt a Bp. I. Pálya u. 2/a sz. pompás kovácsolt vaskapunál láthatjuk.

Hochmann József[18] munkássága egyenetlen, kitűnő alkotások mellett, gyenge, színvonaltalan munkák is akadnak bőven. Önálló munkássága a szecesszió időszakára esik. Budapesten sok alkotását sikerült azonosítanunk, és nagy számban találunk tőle származó magyaros motívummal díszített kaput.

A sorból nem hagyhatjuk ki *Alpár Edét*,[19] őt is megérintette a szecesszió, alkotásai között floreális és magyaros motívumú rácsok egyaránt szerepelnek, noha munkáinak java vértelenebb mint Forreider alkotásai.

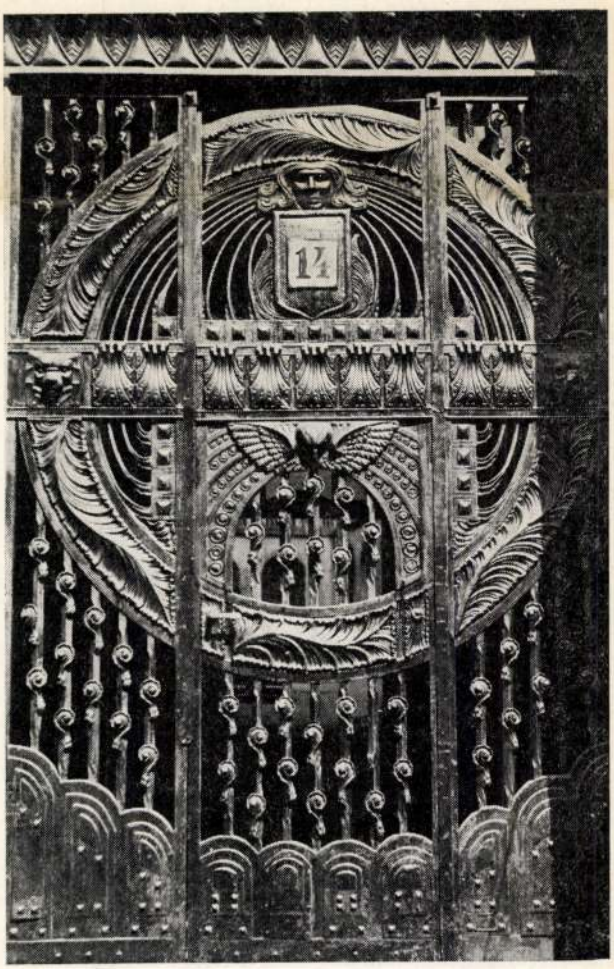

17. Budapest VIII. Üllői út 14. sz. ház domborított vaskapuja. Gerő és Győry 1905. k.

18. Budapest II. Szilágyi Erzsébet fasor 17—21 vaskapu részlete. Gerő és Győry (?)

19. Budapest VII. Elemér u. 31. Vaskapu részlete, Gerő és Győry 1905. k.

Páder Nándor[20] Jungfer közel egyenrangú társaként tarthatjuk számon, a XIX. század utolsó harmadában működött, a szecesszióban keveset alkotott, és mindössze négy esztendővel élte túl nagy kortársát Jungfer Gyulát.

A kevésbé foglalkoztatottak közül való *Blum Mihály*, aki a Zrumeczky tervezte Szemlőhegyi úti iskola magyaros lépcsőrácsát is kovácsolta (1912), vagy *Miákits Károly*,

aki a régi magyar lószerszámozás kellékeinek nyomán készítette a Gorkij fasori ref. templom csillárjait. Mindkét terv az építész személyéhez kapcsolható és csupán a kivitelezés gondosságának érdemét mondhatják magukénak. Ide kívánkozik *Szatala Emil*[21] is, aki a Főv. Tanács épületének szecessziós oldalkapuit kovácsolta egy sor más ház pompás vasmunkáin kívül.

Árkay Sándor, Berkes Kálmán szecessziós munkáira a tüzetes kutatás nyomán sem bukkantunk (az előbbi már 1910-ben elhalálozott), feltehetően maradandót e stílusban nem alkottak.

*Vágó Ignác*nak[22] csupán egy szecessziós indítékú alkotása ismeretes (a többi még azonosításra vár), az Iparművészeti Múzeum műkovács munkával készült emeleti vasrácsos ajtajai, ezeknek azonban csak a kivitele fűződik nevéhez, a terveket Lechner készítette.

*Sárváry János*t[23] több kovácsművész vallotta mesterének, szecessziós formálású alkotásait elsősorban a rusztikus megmunkálású művesség jellemzi.

Ludvig Ede[24] hosszabb ideig dolgozott Franciaországban, itthoni tartózkodása alatt is állított ki Párizsban. Társasviszonyban Ludvig és Stetka néven dolgoztak. Az 1920-as évektől éremkészítéssel foglalkozott.

Bieber Károly[25] Munkácsy-díjas kovácsművészünk önállóságának kezdete a szecesszió alkonyára esik. Mesterénél Szultzberger Józsefnél már gyakorolta az akkor új stílus formáit, néhány kitűnő alkotása a róla készült kismonográfiában[26] szerepel is. Munkáin a szecesszió hullámos vonalvezetése hosszú ideig, az 1920-as évek végéig él.

Végezetül *Tiringer Ferenc*et[27] említjük, kinek ugyan fővárosunkban kevés alkotása szerepel (Gombaszögi villa a Ráth György utcában, Béke szálló Szondy söröző védett[28] műkovácsmunkája), de iparművészeti tárgyai széles körben ismertek voltak, és azokat a fővárosi üzletek is forgalmazták.

21. Budapest V. József Attila u. 8. Vasrácsos kapu. Jungfer Gyula 1905. k.

20. Budapest XII. Városmajor u. 28. Vasrácsos kapu. 1908

A mesterek sora ezzel aligha ért véget, noha a legismertebbek — akikben több-kevesebb teremtő erő lakozott — felkutatása megtörtént. Munkánk során korábbi kutatásokra támaszkodni nem tudtunk, mert előzmények a szakirodalomban nincsenek. E két évtized kovácsoltvas-művessége további alapos részletkutatásokat követel, és nyilván nemcsak a kiemelkedő alkotásokat, hanem a kevésbé igényes átlagszínvonalú munkákat is vizsgálni kell, és egybe kell vetni egyúttal azzal a gazdasági alappal, aminek közvetlen meghatározó szerepe és jelentősége aligha vitatható.

Itt csupán kísérletet tettünk a nagy korstílus, a szecesszió különböző indítékú formáinak, fő áramlatainak a bemutatására, azokra, amelyek a korszak díszítőkovács szerkezetein előfordulnak, tehát nem a kovácsoltvas-művességnek mint az iparművészet egyik ágának történetét taglaltuk, társadalmi és szellemi hátterét sem, — csupán stílusjegyeit, „alaktanát" vizsgáltuk. Éppen ezért nem kívánunk összehasonlítást sem végezni az iparművészet más területein készült alkotásokkal. Törekvésünk az volt, hogy főbb vonalakban vázlatosan bemutassuk az eddig méltatlanul mellőzött kovácsoltvas-művességünk egy rövid időszakát, annak megjelenési formáit és néhány mesterét-művészét, akiknek még a nevét is elfeledtük a közénk állt néhány évtized alatt.

Pereházy Károly

Győri Károly,

Művészet, 1978. 11. 29. old.

7. Győri Károly: Zománc falikép,
Budapest, Pezsgőgyár, 1973

Még a szüreti jókedv, derű sem lehet olyan egysíkú, mint ahogyan e zománcképen szereplő, sematikus, dekoratív vonallal megoldott arcok mutatják.

tás?

viszont új fejezete a
énetének.
cepció nélkül szerve-
en más nagyszabású
Újat alig, meglepőt
s kivétellel már isme-
(Elgondolkozhattunk
gy harminc év körüli
zelőtti munkáját küldi
tatív szándékú kiállí-
m lehetett arról, hogy
gyszabású áttöréssel
ar szobrászatról alko-
ktilesek tették tíz évvel

2

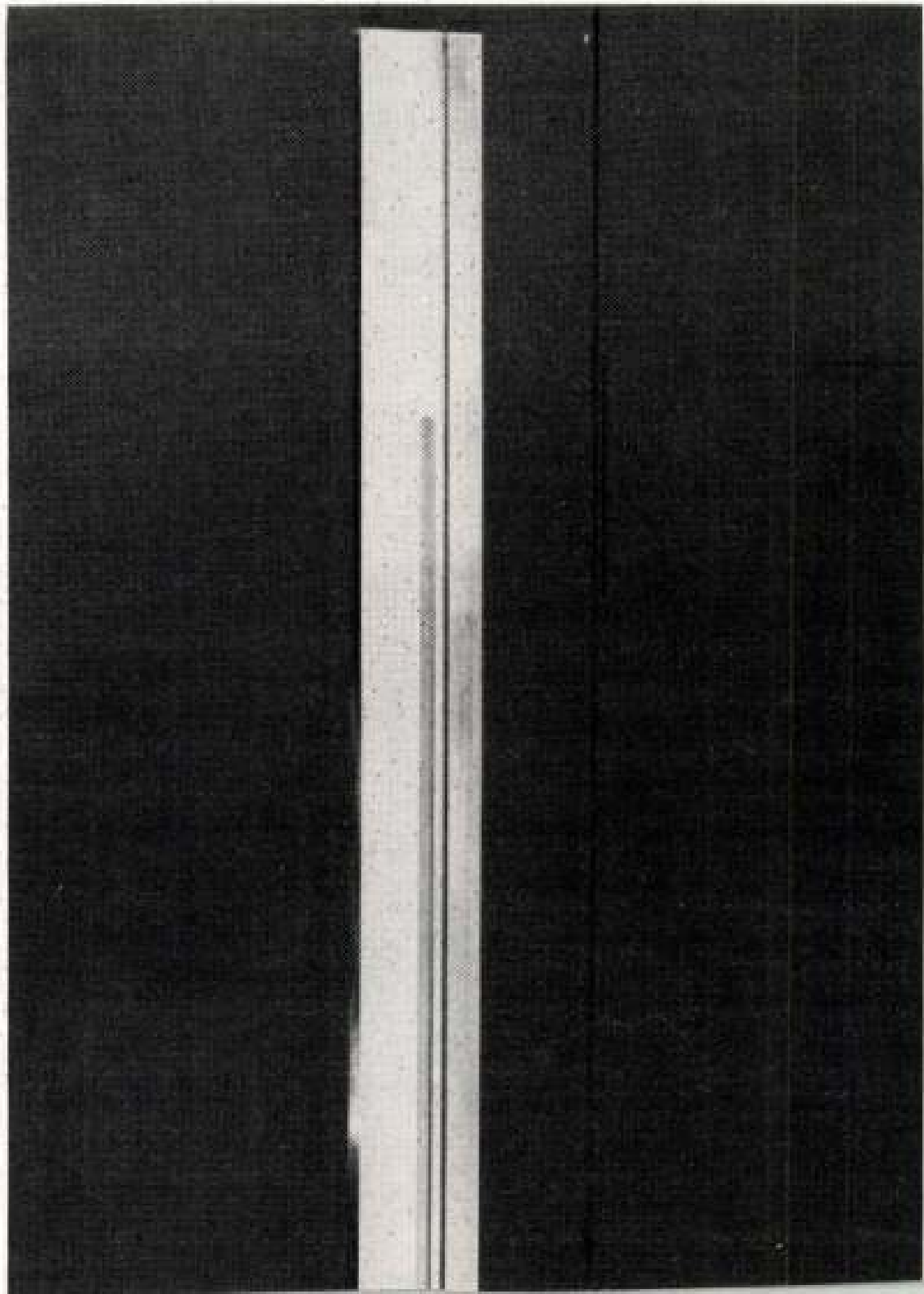

Győri Károly

Zománc falikép

Kovács Gyula: A kifejező és a dekorativ vonal IV. Művészet, 1978. november/ 26.oldal.

7. Győri Károly: Zománc falikép,
Budapest, Pezsgőgyár, 1973

Még a szüreti jókedv, derű sem lehet olyan egysíkú, mint ahogyan e zománcképen szereplő, sematikus, dekoratív vonallal megoldott arcok mutatják.

Győri Lajos

"Variációk" c. müvét hozza a lap.
Repr.

Fenti müvet lásd: Vadas József: "Ballada a kenyérről" c. kritikája mellett, Fóth Ernő nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. jan. 12.
XIV. évf. 2. sz. 13. lap.

MDK

Szivó Pál tervező,

Gerő és Györy kivitelezők.

1. Sorpertál. Foto Repr.

2. Stühmer. Portál. Foto. Repr.

B.J.: A korszerü portál.
Müvészet 1936 3-4. sz. 78.l.

ÚJ IRÁS
Lőrinczi Katalin
1021

Új irás

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT · 1966

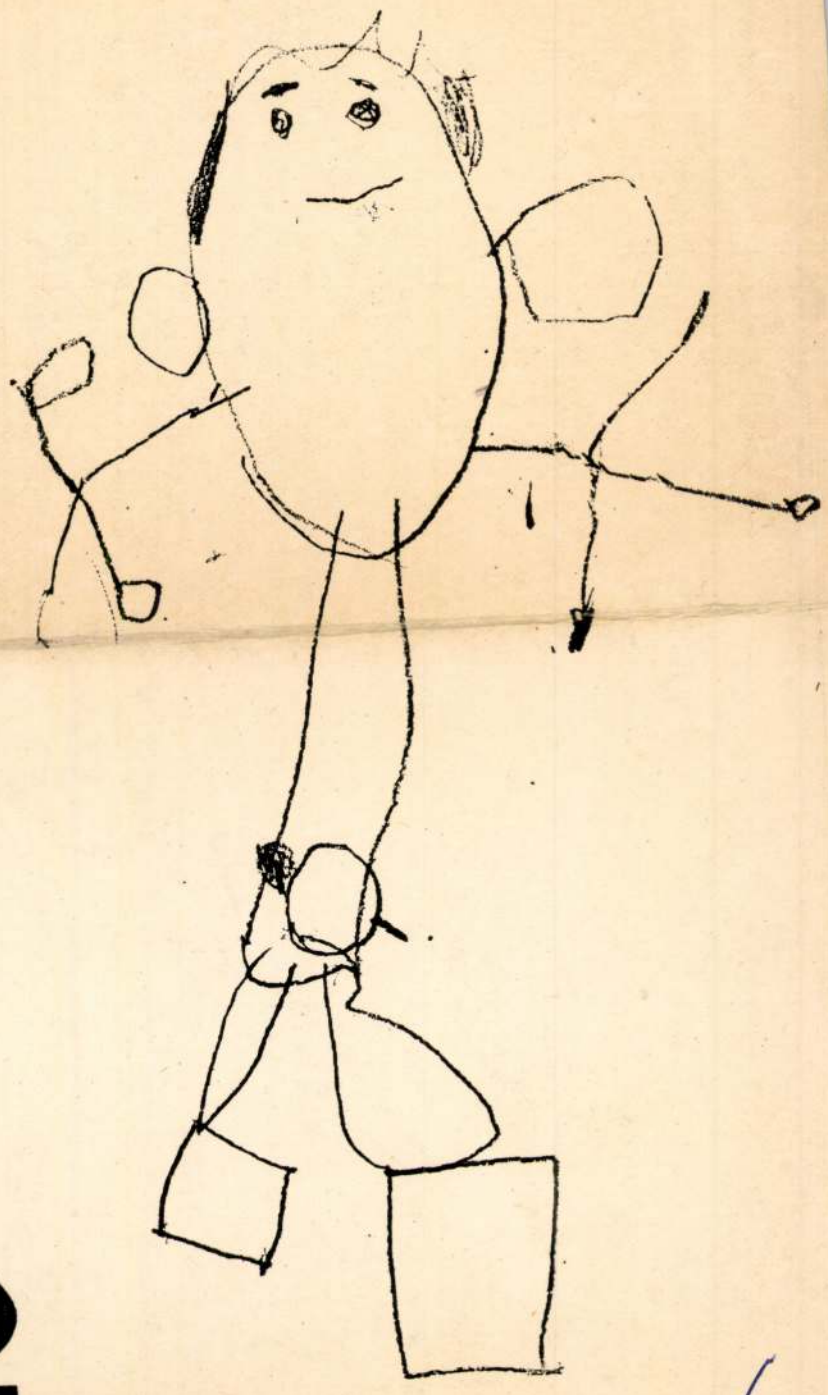

12

GYORI KATALIN RAJZA, 11 ÉVES, KUNSZENTMIKLÓS

GYÖRI ISTVÁN

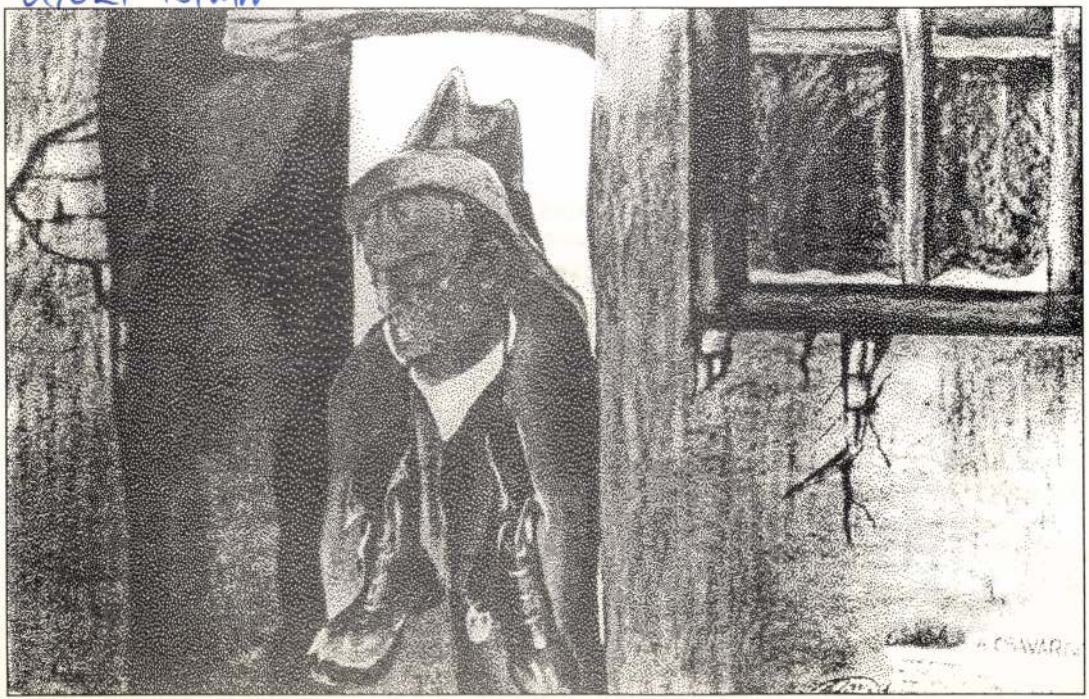

GYŐRI ISTVÁN

kiállítása a

MARGITSZIGETI VÍZTORONYBAN

1993. augusztus 3-tól 29-ig

Kilátó Galéria

A Göncöl Alapítvány
Kilátó Galériája
tisztelettel meghívja
Önt
GYŐRI ISTVÁN
kiállítására

Megtekinthető: 1993. augusztus 3-29-ig
Helye: Margitsziget, Víztorony
Nyitva: naponta 10-18 óráig
Hétfőn zárva

Győry Lajos

l.

Lykanemzromantika
15. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Györy Lajos

Lásd

Művészet 1912

411

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Győry Lajos

Arkeprajzoló
1847.

Művészet 1912

411

nem kell

Sárospataki Kollégium VI. 252.

Győry Lajos
Magyarító 95. l.

GYÖRY LAJOS mérnök a mult század közepén. Szabó Lajos, temesmegyei alispánnak a M. T. Akadémiához, 1847-ben küldött jelentéséből tudjuk, hogy Győry 1843-ban elkészítette Temesvár kőra rajzolt térképét. — Bibl.: Művészet, XI. —

...stagen Ihren geschätzten Auftrag

mit bestem Dank den Empfang Jhrer
d empfehle mich Jhnen
mit vorzüglicher Hochachtung

Karl W. Hiersemann
i.V. K. Kaatzuf **ppa.** G. Tuhger

Győri Katalin
11 éves, kunszentmiklós

rajza (repr.)

11 éves, kunszentmiklós

Új Szés VI. évf. 1966. dec. 12. sz. Borító II.

Győri Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 SEP 1 1

1021

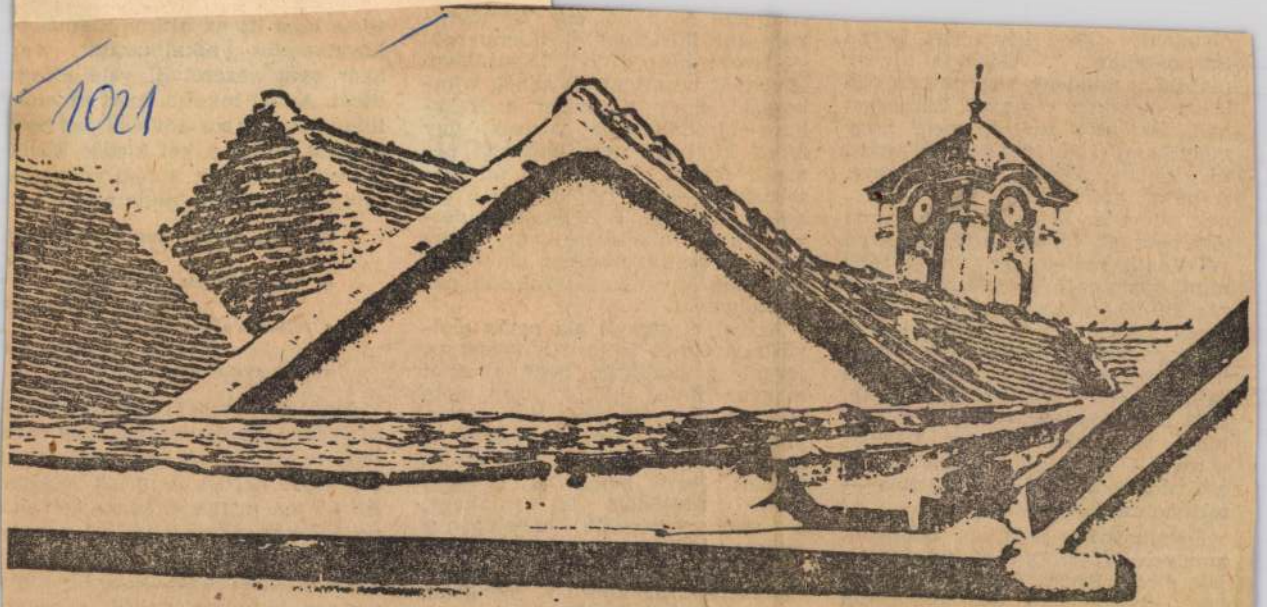

Győri Lajos: Szentendre

olvasható: „Mert igaza van ugyan Bárdossynak...". Megint csak majdnem mindegy, hogy miben van igaza annak a bizonyos Bárdossynak, ha nem tudjuk meg, hogy melyik művéből idézett a hivatkozó, s mi voltaképpen a keresztneve. A példa azért látszik szemléletesnek, mert az idézettet sokáig mai történésznek véltem, aztán egészen véletlenül tudtam meg, hogy több mint harminc éve kivégzett háborús bűnös: azonos azzal a Bárdossy Lászlóval, aki belehajszolta Magyarországot a második világháborúba, s aki a miniszterelnöki székből való visszahívása után, 1943-ban, Magyar politika a mohácsi vész után címmel foglalta össze — kormányfői politikájától nyilván nem teljesen független — történelmi elképzeléseit.

Sorolhatnám még a példákat, amelyek kivétel nélkül azt igazolják, hogy Perjés Géza, az egyébként olvasmányos és csakugyan érdekes könyv szerzője meg-megfeledkezett a tájékoztatás legelemibb szabályairól, mégsem példálódzom tovább. Két okból. Egy-

sumnel. A költő egy környéki kúriában él — Lvov! sőt: Lviv), lengyelül beszélget, és kozását, hogy a terül burg birodalomhoz ta fejezi ki, hogy nem h metül érteni. A közel soznak a cár (?) csapa zel sem törődik. Ehelye kó Tádé felkelésére azonnal csatlakozhass nagyapja kuruc-kardjá pisztolyaival.

A nyájas olvasó, ak vasta a címet is meg a verset is, joggal gondolhatja, hogy a „mai magyar fiatal költő" vagy nem egészen komplett vagy nem tudja, hogy hol él. Elnézést kérek a nyájas olvasótól. *Csak* az egymás mellett levő hetes és kilences szám cserélődött fel valahogy, a vers elképzelt cselekménye ugyanis az *1790*-es években játszódik. II. Lipót vagy még inkább I. Ferenc császár korában. Mondjuk, úgy másfél-két évvel a magyar jakobinusok lefejezése előtt.

Sumonyi Zoltán

rég, a gyerekkor.

Az új kiadások értelemszerűen é nyilvánvaló helyességgel „úgy rém lett"-re javítják az „így rémlett"-e Nehezebb kérdés a másik eltérés Az ultima manus kiadása két azo nos idő-helyzetben álló igét egysze múlt idejű (suhant), egyszer jele idejű alakban (hajol) közöl; am minden bizonnyal hibás; a későb bi kiadások mindkét esetben múlt időt használják (suhant é hajolt); ami azonban ugyancsa

Gyóni Lajos

szobrász

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel

Magyar Hirlap
1929.IX.8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1983 JUN 30.

Győri Lajos

1071

Gulácsy-Galerie:

Brücke zwischen Maler und Kunstfreund

Vor einigen Wochen wurde in einer der schönsten Gegenden Budapests, in der Fürj utca am Fuße des Sas-Bergs eine kleine Galerie eröffnet. Der Inhaber und Leiter, Lajos Győri, hat in der zweiten Etage seines Hauses einen stimmungsvollen Ausstellungsraum eingerichtet. Wenn man die Hausfront betrachtet, vermutet man hinter den großen Fenstern ein Atelier. An der Hauswand hängt aber ein Schild, das den Passanten einlädt: Gulácsy-Schaffensgemeinschaft, geöffnet von 10.00 bis 18.00 Uhr (sonntags und montags geschlossen). Schon das Treppenhaus ist eine kleine Galerie mit Grafiken, Gemälden und Stichen — einigen Lieblingsstücken aus der Sammlung von Lajos Győri. Die Galerie präsentiert Werke von acht Malern, die sich zu einer Schaffensgemeinschaft zusammengeschlossen haben: Endre Bálint, László Bencze, Csaba Fejér, Andor Kántor, Oszkár Papp, Endre Rátkay, Piroska Szántó und Emil Vén. Jeden Monat sind Werke eines anderen Künstlers zu sehen (zur Zeit von Emil Vén), die an Ort und Stelle gekauft werden können.

Vor anderthalb Jahren wurde den bildenden Künstlern Ungarns die Möglichkeit gewährt, ihre Werke nicht nur über staatliche Institutionen, sondern durch eigene Schaffensgemeinschaften zu verkaufen. Nach wie vor urteilt eine Jury des Kunstfonds darüber, ob ein Werk das erwünschte künstlerische Niveau erreicht und zu welchem Preis es verkauft werden kann.

Die Gulácsy-Galerie wurde nicht nur zu Handelszwecken gegründet. Die nach Stil, künstlerischer Auffassung und Schaffensmethoden unterschiedlichen Künstler hat außer der gegenseitigen Sympathie der Wunsch zusammengebracht, mit dem Publikum in ein intimes Verhältnis zu treten.

„Solch eine kleine Galerie kann einen engeren Kontakt und intensiveren Kunstgenuß als Kunsthallen oder größere Ausstellungssäle bieten, weil ich mich hier mit jedem Besucher unterhalten kann, zu jedem Bild etwas zu sagen weiß, was für mich oder für den Besucher wesentlich oder interessant ist", meint der Inhaber, der mit den bildenden Künsten seit vielen Jahren durch seinen Beruf verbunden ist. Lajos Győri erzählte noch, daß die Galerie auf die für breite Massen bestimmten, traditionellen Werbemittel verzichtet.

Freunden und Bekannten wurden Karten mit dem Programm für das nächste Halbjahr und der Anfrage nach konkreten Wünschen zugeschickt. Geplant ist die Erweiterung der Gemeinschaft um 4-5 Maler und 2-3 Bildhauer. Nach einer Sommerpause zwischen dem 15. Juli und 15. August wird die Galerie mit einer neuen Ausstellung wieder geöffnet.

J. Kabar

badság" am Mittwo

Die zuständigen I
ne Ungarns und Ku
neten im Jahre 198C
in dessen Rahmen
gruppen jeweils vie
Ungarn beschäftigt
ersten 38köpfigen
ten seitdem weiter
werden 600 junge I
tet.

Die Polen kommen aufgrund von Außenhandelsverträgen. Was ihre Rechtslage anbelangt, halten sich die 7 000 polnischen Facharbeiter im fortdauernden Auslandseinsatz in Ungarn auf, einen Teil ihres Lohns erhält ihre Familie in Zloty, die Höhe ihres in Ungarn auszuzahlenden Arbeitslohns richtet sich nach den RGW-Vorschriften.

Seit 1972 übernehmen im organisierten Rahmen regelmäßig auch Tschechoslowaken – Bewohner der Grenzgebiete – Arbeit in Ungarn. Ihren Lohn erhalten sie in Forint, und die in Ungarn eingekauften Waren können sie zu ermäßigten Zolltarifen ausführen. Die gleichen Grundsätze gelten auch für ungarische Arbeiter, die auf der anderen Seite der Grenze beschäftigt sind.

Auch dem Arbeitskräfteaustausch entlang der ungarisch–jugoslawischen Grenze steht nichts im Wege.

MAGYAR HÍRLAP

Wer siegte in Italien?

Für die Wahlniederlage der italienischen Christdemokraten (DC) gab es in der Geschichte der seit der Proklamation der Republik Italien (1946) abgehaltenen Wahlen kein Beispiel. Die Leiter der DC sagen selbst mit Bitterkeit, daß sie von den Vertretern der gebildeten Schichten, des Großkapitals und

schen Parlaments, der niederländische Sozialist Piet Danker hat sich Mittwochmorgen kritisch über den Zustand der Europäischen Gemeinschaft geäußert und zugleich die Rolle Bonns während der auslaufenden EG

Reagan

Washington, 29. Juni (Reuter) — US-Präsident Ronald Reagan hat Dienstagabend bei einer vom Fernsehen landesweit übertragenen Pressekonferenz eine günstige Wirtschaftsprognose für die USA gestellt, Grundsätze seiner Mittelamerika-Politik bekräftigt und „Bedingungen" für die Überprüfung der Wirtschaftssanktionen gegen Polen erläutert. Er sagte, die Regierungsprognose für das im laufenden Kalenderjahr zu erwartende Wirtschaftswachstum könne von real 4,7 auf 5,5 Prozent angehoben werden.

Gleichzeitig bekräftigte Reagan, daß er jede Änderung seiner Steuersenkungspläne durch den Kongreß mit seinem Veto ablehnen werde. Das Repräsentantenhaus hatte beschlossen, die Steuersenkung von zehn Prozent

Heftige
in El S

Gyóni Lajos, grafikus

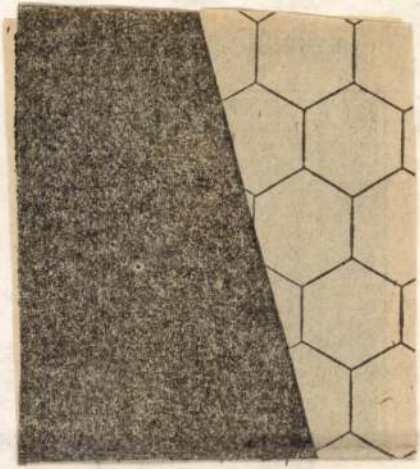

Gyóni Lajos: Fénygrafika 4.

Élet és Irodalom Bp. 1986. okt 10 XXX/41

Győri Lajos, a Gulácsy Lajos alkotóközösség vezetője.

A nemrég megnyílt Gulácsy Galériában Szántó Piroska képei láthatók. A kiállítás rendezője Győri Lajos, aki a művészzel éppen végignézte a már félig-méddig elrendezett anyagot.

Studió '84

1984. IV. 10. Televízió 1. 20.55 (Vereker).

Győri Lajos, a Gulácsy Lajos-alkotóközösség vezetője,

a hazai képzőművészet élvonalába tartozó tizenegy művész hozta létre Győri Lajos vezetésével a Gulácsy Lajos alkotóközösséget. – a Gulácsy Galériában most Szántó Piroska kiállítása tekinthető meg máj. 5.-ig

Tiriszta, 1984. máj.

szán.

Győri Lajos

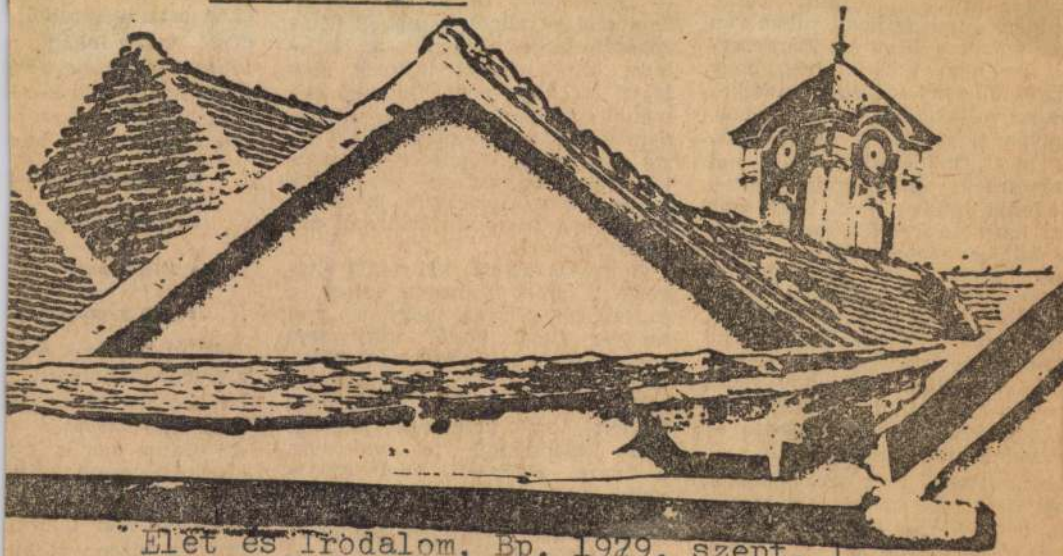

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 1.
XXIII. évf. 35. sz. címlap.

Győri Lajos: Szentendre

jdnem mindegy, ...
za annak a bizonyos Bárdossy-
k, ha nem tudjuk meg, hogy
lyik művéből idézett a hivatko-
s mi voltaképpen a keresztneve.
példa azért látszik szemléletes-
k, mert az idézettet sokáig mai
ténésznek véltem, aztán egészen
etlenül tudtam meg, hogy több
nt harminc éve kivégzett hábo-
s bűnös: azonos azzal a Bár-
ssy Lászlóval, aki belehajszolta
agyarországot a második világ-
borúba, s aki a miniszterelnöki
ékből való visszahívása után,
43-ban. Magyar politika a mo-
csi vész után címmel foglalta
sze — kormányfői politikájától
ilván nem teljesen független —
rténelmi elképzeléseit.

Sorolhatnám még a példákat,
nelyek kivétel nélkül azt igazol-
k, hogy Perjés Géza, az egyéb-
ént olvasmányos és csakugyan
dekes könyv szerzője meg-meg-
ledkezett a tájékoztatás legele-
ibb
dzo

kozását, hogy a terület a Habsburg birodalomhoz tartozik, úgy fejezi ki, hogy nem hajlandó németül érteni. A közelben állomásoznak a cár (?) csapatai, de ő ezzel sem törődik. Ehelyett Kosciuszkó Tádé felkelésére vár, hogy azonnal csatlakozhasson hozzájuk nagyapja kuruc-kardjával, dali pár pisztolyaival.

A nyájas olvasó, aki netán elolvasta a címet is meg a verset is, joggal gondolhatja, hogy a „mai magyar fiatal költő" vagy nem egészen komplett vagy nem tudja, hogy hol él. Elnézést kérek a nyájas olvasótól. *Csak* az egymás mellett levő hetes és kilences szám cserélődött fel valahogy, a vers elképzelt cselekménye ugyanis az *1790*-es években játszódik. II. Lipót vagy még inkább I. Ferenc császár korában. Mondjuk, úgy másfél-két évvel a magyar jakobinusok lefejezése előtt.

...ogy
...vül
...ob, n
idézendő négy sor tová
eltérést mutat a két k
s ezek ugyancsak a r
ejtett sajtóhibára mu

Én nem tudom, mi

de így rémlett, eg
su
s felém hajol az,

rég, a gyerekkor.

Az új kiadások érte
nyilvánvaló helyességg
lett"-re javítják az „íg
Nehezebb kérdés a m
Az ultima manus kia
nos idő-helyzetben álló
múlt idejű (suhant),
idejű alakban (hajol)
minden bizonnyal hib
bi kiadások mindkét
...ák
...ban

Gyöngyi Giergl Alajos

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mon.
Bp. 1985,

21, 27, 198 (162-es kép), 200-201 (164-es kép)

Győri Lajos, grafikus

Győri Lajos:
Kitépett és eltorzult szívek

Győri Lajos Kitépett és eltorzult szívek 2.

Élet és Irodalom Bp. 1986. jún 27. XXX/26

Győri Lajos, [grafikus]

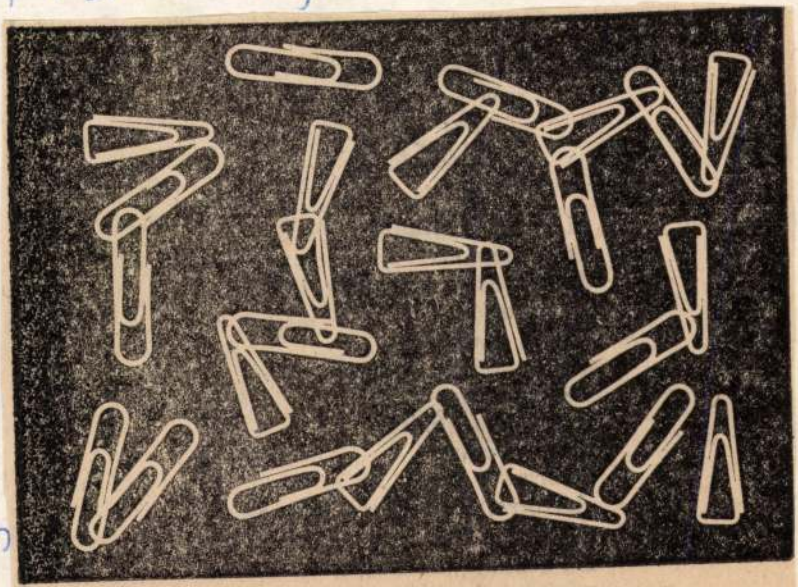

Győri Lajos

12.

Élet és

xxx/28

Győri Lajos: Kapcsolatok (fotogram)

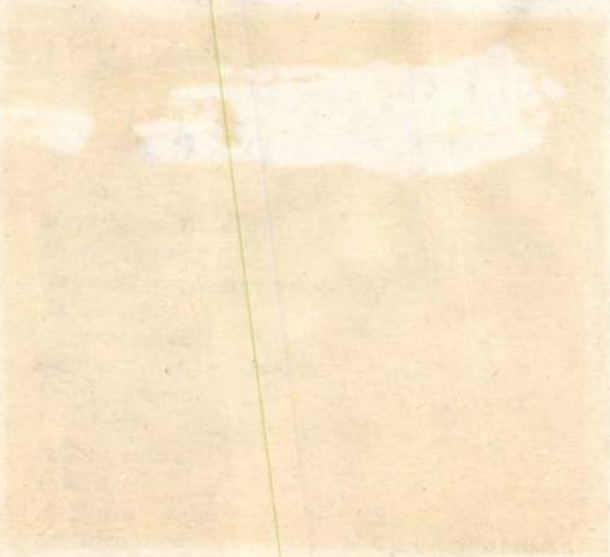

Győri Lajos, [grafikus]

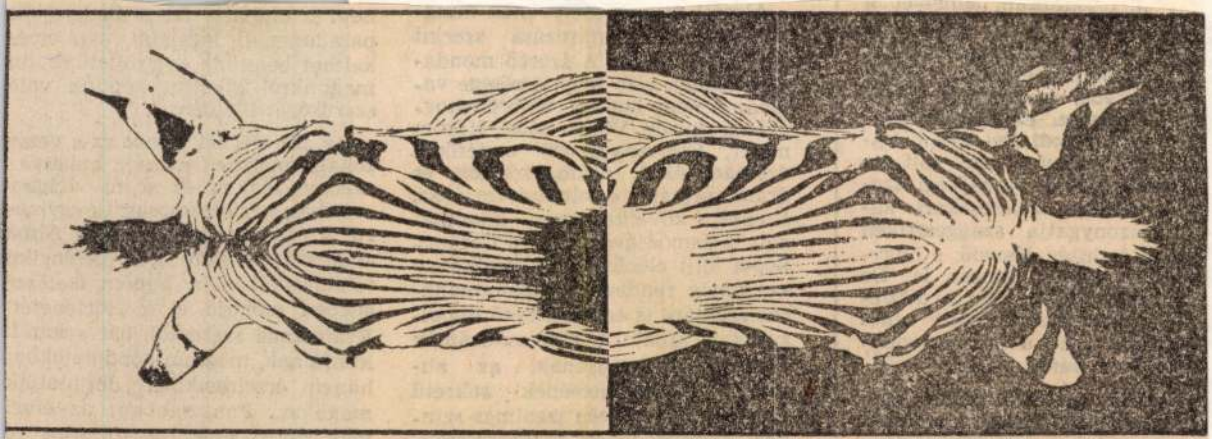

Győri Lajos fotógrafikája

9.

Élet és Irodalom Bp. 1986. aug 1. XXX/31

m is oldhatja fel a modern éle
radoxonait, legalább rossz érzés
ithet bennünk saját életünk, ön
agunkról alkotott képünk való
erűségét illetően.

Az „Én-deficit" tehát az a vezér
nal, amelynek mentén haladva
ehovi alakok és a mi világuni
jtélyét párhuzamosan és egymás
is vonatkoztatva kutatja Almá
Miklós. Csehov nem ideologiku
teldrámákat ír, hanem életérzé
kben mondja el a „történetet"
rámáinak szereplői, bár sokat fi
zofálnak, mégsem gondolatokbar
anem érzelmeikben „definiálják
agukat. Pontosabban: az érzel
nek deficitjében. S itt újra ró
unk szól a mese; az érzelmek, a
rtékek hiánya és a hiányban ke
etkező érzelem- és értékvágy am

MDK

Győry Gy. László

Magyar Nemzeti Művészet 1939. 1. sz. 10.l.

MDK

Győri László festő

Csoportkiáll. a műteremben. Magyarság 1938.
jul. 31. 2o l.

Tek
Török Krályno

MDK

Győry Gy.László

A váratlan vendég, paszt.

Kaukázusi macska, "

Műterem 18.csop.kiáll. 1938. jul.

MDK

Győry Gy.László

A fekete álarc, of.

Akasztói virágok, of.

Barátnők, of.

Müterem 18.csop.kiáll. 1938. jul.

Győri Gy. László

Szerepel a „Műterem"
kiállításán

Nemzeti Újság 1938 VII. 30

Győry Gy. László

ÉRTESÍTÉS!

M. t. Vevőimet tisztelettel értesítem, hogy **kerámia-üzletemet** IV., Múzeum-krt. 11. alól **V., Gróf Tisza István-u. 12. sz. alá helyeztem.** ahol *márkás kerámiák* és magyar művészek remekeivel állok továbbra is készséggel rendelkezésükre. — Kérem tekintse meg a művészi ízléssel berendezett üzletemet

kiváló tisztelettel

GYŐRY GY. LÁSZLÓ
festőművész.

Szalay Sándor könyvnyomdája, Budapest, VIII., Kender-utca 39. Távbeszélő: 135-214
Felelős kiadó: Szász Károly István.

Györy Gy. László

Önarckép. Györy Gy. László olajfestménye

Virágcsendélet. Agárdi Soós Lajos olajfestménye

Győry Gy. László

A Műteremből kiállításáról.

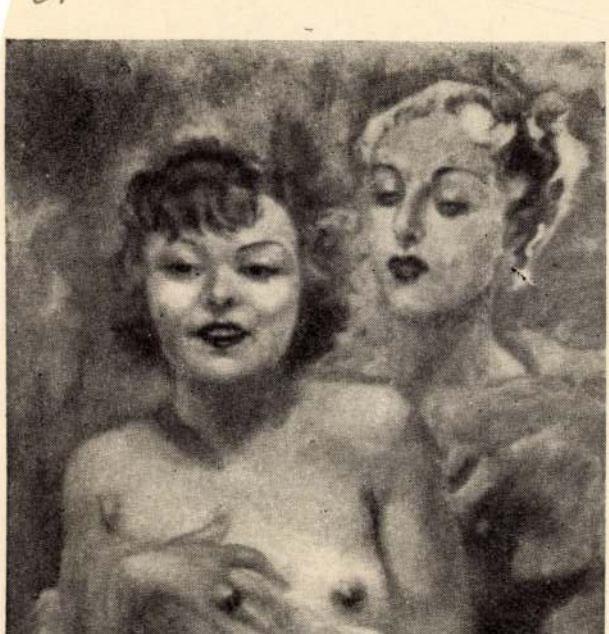

Győry Gy. László: Barátnők

Művészet. 1938. 119. l.

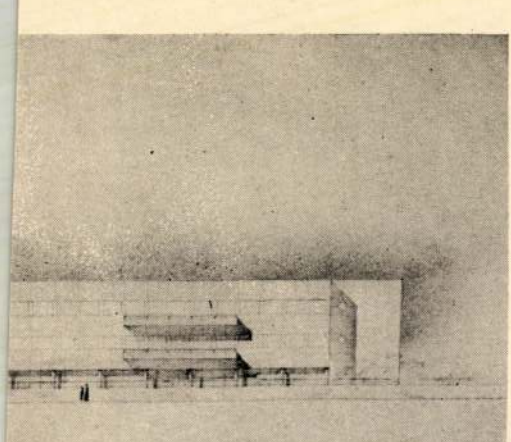

Szél uccai fiúotthon terve

nyének, a Ráth György-dijat, O r b á n Antal szobrászművész Prohászka Ottókár-siremlékének és a Rökk Szilárd-dijat M e r é s z Gyula „Uram add, hogy lássak" cimű munkájának.

EGYHÁZI ÉS VILÁGI KÉPZŐMŰVESZETI KIÁLLITÁS SZEGEDEN. Az idei Szegedi szabadtéri játékok julius végi kezdetével egyidejüen megnyilt a szegedi Képzőműves Céh egyházművészeti részt is bekapcsoló kiállítása. Az egyházművészeti rész magában foglalja a legrégibb művészi irányzatoktól a modern képekig mindazt, ami Szeged környékén a rendezőség erre az alkalomra összegyűjtött. Megtalálható itt Bizánc keleti egyházi művészete, a nürnbergi, a rajnai, dunai, salzburgi; tiroli és olasz iskolák, a barokk-mesterek és a mai fiatal festőgeneráció alkotásai. A kiállí-

Sajtóper kibéküléssel a János vitéz-plakát kritikája miatt

Sajtó útján elkövetett rágalmazás miatt állott vádlottként a büntetőtörvényszék *Horváth*-tanácsa előtt *Müller* Károly hírlapíró, akit *Győry-Nagy* László jelentett fel. *Müller* ugyanis kritikát írt a *János vitéz-film* plakátjával kapcsolatban, amelyet *Győry* tervezett. Ebben a kritikában igen élesen bírálta a plakát művészi részét, amelyet a festőművész magára nézve sértőnek talált. Kihallgatták a vádlottat, aki kijelentette, hogy nem akarta *Győry-Nagyot* személyében megsérteni, sem pedig művészi reputációjában bántani. Amikor az inkriminált cikket írta, egy rossz, elmosódott lenyomatot kapott és ennek alapján szögezte le véleményét. Később, amikor a cikk már megjelent, bemutattak neki a *János vitéz* című filmről egy jó plakátot, amelyben már nyomdatechnikai hibák nem voltak. Végül sajnálkozását fejezte ki. A sértett az elégtételadásnak ezt a módját elfogadta és így visszavonta a bűnvádi feljelentést a hírlapíró ellen, mire a törvényszék a bűnvádi eljárást vele szemben megszüntette.

DÉDA (Bereg)

Ref. templom

Zehoczky Tivadar: A dédai ref. templom
VV 1866, 561 l.
(képe 561 l)

Győry G. László

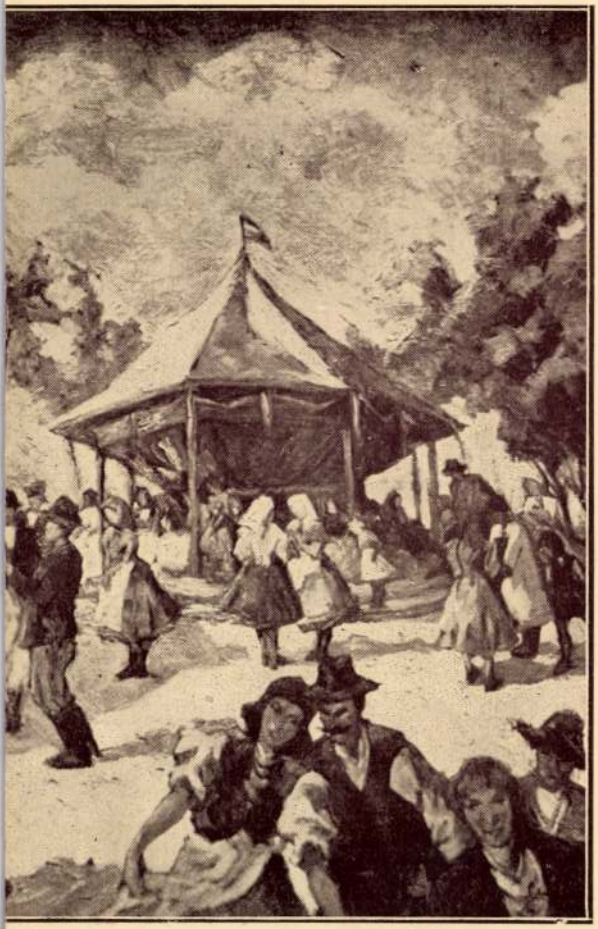

Magyar Nemzeti Művészet

1939. 3. sz. képek

ve. Műcsarnok, Derü a művészetben

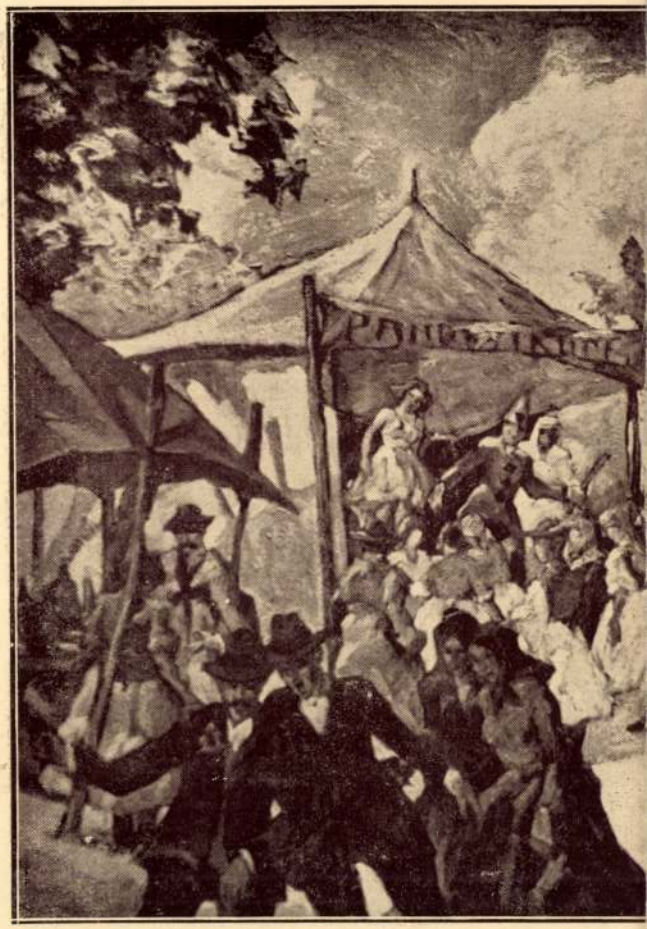

Népmulatság. Csányi Lajos olajfestmény

Győri Gy. László

festőművész

filmplakátjai

4 db repr.

Magyar Nemzeti

Művészet

1939. 3. sz.

Györy Gy. László

Dekorációs festő (plakátrajzoló)

Már nem is

tartjuk csodálatosnak, hogy amint megjelenik valami egészséges, a természetből kiinduló és a természet alapján álló megoldás a művészet terén, az izlésficamban szenvedő és újszerűséget betegesen hajszoló napisajtó állig felfegyverkezve megjelenik bomlasztó megállapításaival és az izléstelenség minden sajtóeszközével igyekszik a még meg nem háborodott, el nem fajzott természetes és egészséges irányzatot diszkreditálni.

Ilyen kirohanást olvastunk a „Magyar Nemzet" január 29-i számában a „János vitéz" c. filmnek Györy Gy. László által rajzolt plakátjával kapcsolatban, holott a plakát a mozik által előszeretettel használt stilusban van tartva, mely megfelel úgy hirdetés céljának, mint az előadott film szellemi tartalmának. Mi sem állítjuk, hogy a plakátnak az „izléstelenség legkülső szélén mozgó" giccsnek kell lennie, de azt már határozottan állítjuk, hogy semmi esetre sem helyes az izlésrontást már az utcán elkezdeni, s a sok izléstelen „modern", nyakatekert értelmetlen és nyomorék plakátcsodával a közizlést megfertőzni, amint azt az utcai hirdetőoszlopokon nagyon sok esetben látjuk.

Magyar Nemzet, Művészet

1939. 1. 27. 10. l.

229 KRIESCH Aladár. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

230 KRIESCH Aladár. Női arczkép. Olajfestmény. Magántulajdon.

231 BRUCK Miksa. Kertész-leány. Olajf. 800 frt.

232 ABRY Léon. Lesbia verebe. Olajf. 1900 frank.

233 KONEK Ida. Cseresnye befőzés. Olajf. 350 frt.

234 STROBENTZ Frigyes. A látogatás. Olajfestmény. 3000 frt.

235 KELETI Gusztáv. Eső után. Olajf. Eladó.

236 KUBÁNYI Lajos. Tréma. Olajfm. 350 frt.

237 MÁRK Lajos. Letört liliomok. Olajf. 500 frt.

238 FERRARIS Artúr. Márkus Emilia arczképe. Olajf. Magántulajdon.

239 STRASSGÜRTEL Károly. Oedypus és Antigone. Rézmetszet Teschendorff tanár festménye után.

tek is szükösen ád, nemhogy még én is oda kerüljek.

A legény bamba elképedéssel nézte a lányt.

— Hát 'szen neked meg semmid sincs, mégse firtatom. Ha te nekem jó vagy két öltő ruhával, én is jó lehetek neked két hold földdel, házzal.

— Csak viskó az, András! . . .

A legényben gyanu szikrája gyúlt:

— Te, tán másnak igérkeztél?

— Nem ment el az eszem.

— Akkor nem értem , . . — mondta András szinte magának. — Gazda-legény nem kell zsellér-lánynak?

— Siessünk, András, sötétedik — szólt a lány közömbös hangon.

Mentek hallgatagon, kínos csendben.

— Te — szólalt meg újra legény — ne tréfálkozz. Elveszlek. Megélünk, ne félj, bírja a kezünk a munkát.

— Hagyd el, András, meddig robotoljak? Végig az egész életemen? Gyermekkel nyúzzam tét lesz, félek.

— Félsz? — vijjant fel a legény — a sötéttől félsz? A várostól nem félsz, úgy-e? Eriggy, mert beléd fojtom a lelket!

A lány önkéntelen hátralépett; érzett ugyan valami megbánásfélét, de felülkerekedett benne a dac, a szegénység iránt való izzó gyűlölet; szeretett volna két kézzel a legény arcába vágni, a feje, a szeme égett, de felkapta a fejét és sietve ment az egyre növekvő sötétben a falu felé.

András fel sem nézett, egy pillantást sem vetett utána, de amikor már lépés-zaj sem hallott, öklére hajtott fejjel felcsuklott:

— . . . ezt . . . ezt szerettem én . . . — S két könnycsepp folyt végig az arcán.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Esteledett. Fáradt, megtört alak vonszolja magát a tiszaparti füzes felé. Kopottruhájú, fáradt, beteg, megvénült asszony. Fel-felcsukló zokogása és a vadmadarak éles kiáltozása minden zaj, minden nesz. Nem megy, csak a lábai viszik, vonszol-

mint alkotó valójában teljesen és élesen különválasztható. Egyik oldaláról ismeri a nagyváros ütközőn utazgató, kanális körül golyózó ifjú naplopók gárdája is, másik oldaláról viszont azok is ismerik, akik a komoly művészet iránt érdeklődve felkeresik a kiállításokat.

Győry Gy. László kora gyermekségétől érezte és tudta, hogy művész lesz. Érezte akkor is, mikor a háború és utáea jövő évek gátat emeltek kibontakozása elé, — mikor a tiszta művészi álmokat be kellett zárni a legegyénibb élet négy szűk fala közé és megindulni azon az úton, — ha irónnal és ecsettel is, — amely aztán az utca népével, a legtágabban értelmezett nagyközönséggel is megismertette a Győry nevet.

Dekorációs festő, — plakátrajzoló lett belőle. Úgy tekintette az egészet, mint kényszerű kenyeret, — aztán megszerette, művészi tökélyre emelte és most, mint beérkezett ember, felvonul régi álmainak, titkon ébrentartott és féltve művelt hivatásának legújabb terméseivel; mélyérzésű, sokatmondó és még sokkal többet igérő kompozicióival.

Mint festőnek, nem volt ártalmára a kenyérkereső „prózai festés“ sem, — plakátkampányunknak pedig éppen hogy áldásos volt, hogy invenciózus, művészi munkák tarkitották helyenkint az oszlopokat. Ki ne emlékezne az Ingovány, Külvárosi szálloda, Falu rossza, Pusztai királykisasszony c. filmek plakátjaira?

Plakátműhelyében viszontláttuk mindezeket és még sok sok más kész dolgot, terveket, melyek mind a mai izlésnek megfelelő, leszűrt naturához visszahajló modorban készültek.

Sokat és szivesen időztünk Győry Gy. László műtermében és tetszéssel néztük sorra az elénktáruló, sok komoly, szép, érdekes munkát.

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

GYŐRI LÁSZLÓ szobrász-művész

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1984 FEB 5

1021

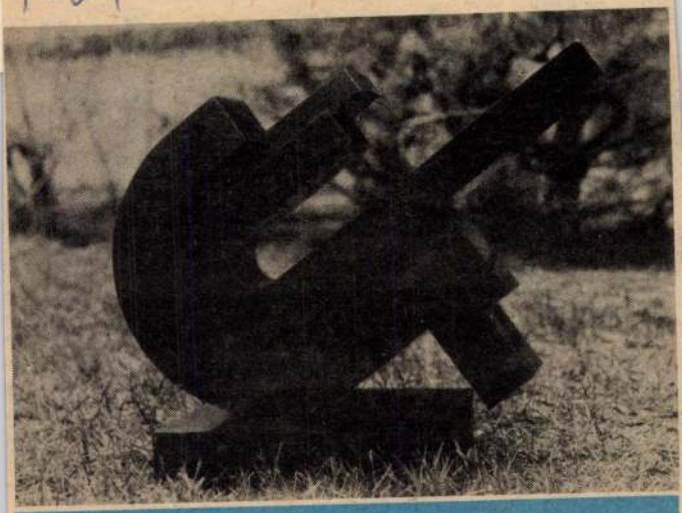

Győri László debreceni szobrászművész kiállítását nyitják meg február 6-án, hétfőn 17 órakor Debrecenben, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat munkásszállójának kiállítótermében. A HÁÉV szakszervezeti bizottsága által szervezett kiállítás szombat—vasárnap kivételével február 14-ig, naponta 15—20 óra között tekinthető meg.

lég a sztárok is sokszor buk-
rendezők valamelyest enyhí-
n, ám a lesiklás így sem lesz
talpas kirándulás. A nyaktörő
tén 60 ezer szurkoló szemlélhe-
eket, ugyanis sokan láthatják
ői versenyeket (50 ezer), Igma-
vetélkedését (50 ezer), Trebe-
dást a bobokkal (20 ezer), vagy
Zetra sportcsornokban a mű-
és a jégtáncosok viadalát.

azonban nemcsak a sportver-
ák majd a közönséget. A játé-
110 kulturális rendezvényt
ek között bemutatkozik a sza-

hét

Ma kezdődnek és szombaton este a bállal fejeződnek be a XXI. természetbaráthét rendezvényei. A megnyitót Dombi Imre, a városi szövetség elnöke tartja. Az első esemény ma 9 órakor lesz a Kereskedelmi Szakközépiskolában, ekkor tartják a Fazekas Mihály elméleti versenyt — úttörők részére. 10 órakor kezdődik az elméleti verseny az ODK és a Hatvani István elméleti verseny a felnőtteknek.

A további programokra a Déri Múzeum előadótermében kerül sor. Hétfőn 17.15-kor A természet és a költészet című műsorban Kun János előadóművész működik közre, az előadó dr. Szalai József aranyjelvényes túravezető lesz. 18 órakor Afrika nemzeti parkjai címmel Ba-

Győry Gy (Nagy) László

festő

lásd

filmplabátok, dekoráció
kerámia-boltos

Műterem 35. sz

XVIII. Csop. Eiáll. Ext
(1938) júl.

a fehete álare
Akasztói virágok
Barátnők
of

a váratlan vendég
kaukázusi macska
| pszt.

A Műteremben 1934-
tól

Több kiáll - on
szeregelt of - el

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Győry Gy. László

Magyar Nemzeti Múzeum
1938. 2. sz. 34. p.

Győry Gy. László: A fekete álarc.
(Műterem, csoportkiállítás.)

Tahi részlet.
Műterem, csoportkiállítás.)

Győri László

Hajdú-Bihari Napló 1996. X. 24

Győri László szobra – a debreceni képzőművésznek október 25-én 18 órakor nyílik kiállítása (megnyitja Budaházi Éva tanár), közreműködik Toldi Éva ütőhangszereken. A tárlat november 15-ig várja az érdeklődőket

Fotó: Magánarchívum

A Kovács Máté Városi Művelődési Központ
és Könyvtár, valamint
a Szoboszlói Kulturális Közösség
tisztelettel meghívja Önt és barátait
1997. július 7-én (hétfőn) 19 órára
a Szoboszlói Galériába

Győri László

szobászművész

kiállításának megnyitójára

A tárlatot megnyitja:
Budaházi Éva esztéta

Közreműködnek:
Galánfi András előadóművész
és Pap Sándor gitárművész

A kiállítás július 19-ig látható
naponta 10-13, ill. 17-22 óráig (vasárnap zárva)

fk.: Kovács Gábor, KMVMK · grafika: Reklám Műhely · nyomda: Nyomdalpari Vállalkozás

KESZPENZZEL BERMENTESÍTVE 1. HAJDÚSZOBOSZLÓ
17.07.07

Szoboszlói Galéria
4200 Hajdúszoboszló
Szilfákalja 2.
Tel.: (52) 361-224

Új Művészet
Szerkesztősége
Budapest
Báthori u. 10.

1 0 5 4

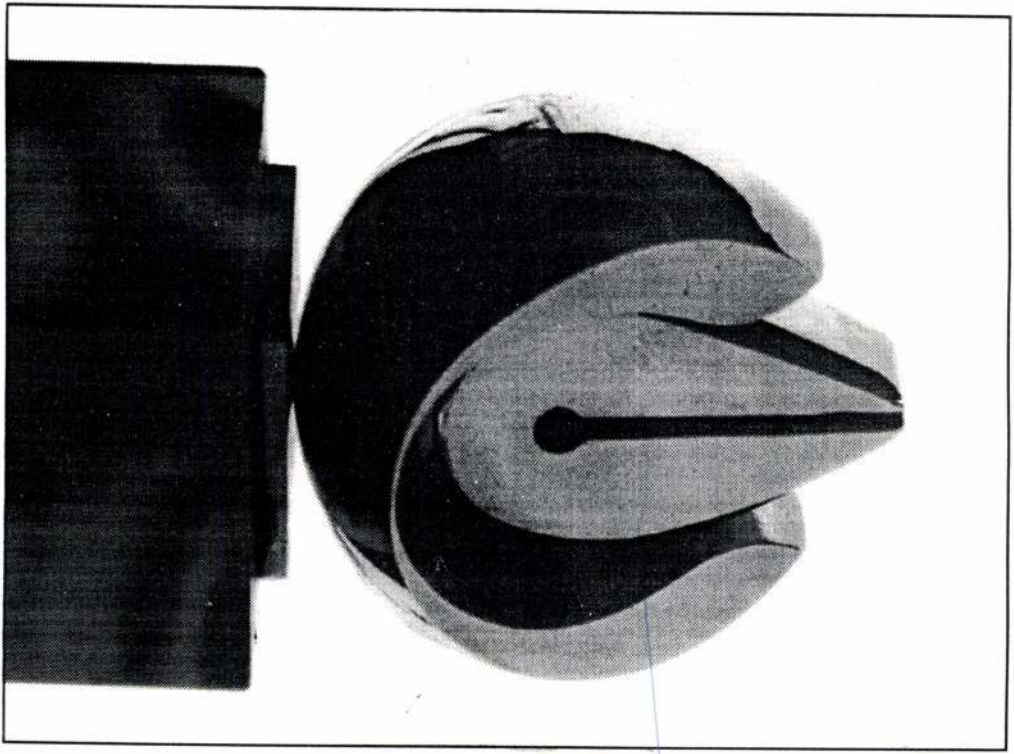

GYÖRI LÁSZLÓ /

. Társadalmi problémák Budapest városfejlesztésében." c. fejezet

---

Budapest Városrendezési problémái Szerk. Preisich Gábor
Bp. 1963. /Mérnöki Továbbképző Intézet előadássorozata/

301-331

I.

Győri László építész,
a Budapesti Városépítési Tervező Vál-
lalat igazgatója:

Két évvel ezelőtt a Magyar Építőmű-
vészek Szövetsége felkérésére bírál-
tam Zalotay szalaghár terveinetait...
...A koncepcióról az a véleményem,
hogy fantasztikum... egy ekkora ter-
verést meg kell előznie egy szociló-
giai felmérésnek, hogy mik az elvá-
rások a jövő lakásától. Ilyen felmérést
Zalotay nem végzett, de a BUVÁTI-nak
sem áll rendelkezésére szociológiai adat.

Vélemények a Zalotay Böröcz szalaghárról.
Új Irás V. évf. 1965. szept. 9. sz. 99. l.

II.

Győri László építész:

...egy ilyen nagy épület egy tömegben való kialakítása nem elégítené ki a társadalmi igényeket. Meg kell találnunk az összhangot a ma gazdasági lehetősége és a jövő szükséglete között. Nem hiszem, hogy erre a szalaghár, mint szerveréti egység, ~~...~~ megtelelő lenne, ... lehetetlen megoldani a szalaghár közlekedését is.

Vélemények a Zalotay-Böröcz szalaghárról.

Új Irás V. évf. 1965 szept. 9. a. 99.-100. l.

III.

Győri László építész:

A szalagház és a természet kapcsolata szerinte misztifikáció.

Tabarékosabb, kiviteli lehetőségeiről a „hagyományos" módokkal szemben az a véleménye, hogy nem gazdaságosabb, mint a ma használatos technológiák.

Vélemények a Zalotay-Győrvár szalagházról.

Új-Trás V. évf. 1965 szept. 9. sz. 100. l.

IV.

Györi László építész:

A találmány szerkezeti, statikai lényegét illetően azt mondja hogy két évvel ezelőtti terviratok alapján a szerkezetet bírálni nem lehetett, és lényegileg nem ismeri, annyit jegyez meg, hogy függesztett szerkezetekkel már régebben építünk. Nem biztos, hogy az a legjobb. Anyag kérdése: tudunk-e olyan anyagot találni, ami könnyebb a vasbetonnál és annak tulajdonságaival rendelkezik.

Vélemények a Zalotay-Bőrös szalagházról.

Uj Trás V. évf. 1965 szept. 9. sz. 100. l.

V.

Győri László építész:

A szalaghár két évvel ezelőtti formájában fantasztikum volt. Nem tartja a Zalotay-terv ~~et~~ megvalósulását lehetségesnek, ám örülne, ha a javított és ~~ki~~bővített tervek újbóli áttanulmányozására összehívnának egy másik szakmai testületet, amelyik városrendezőkből, közlekedési szakemberekből, építészekből, statikusokból és szociológusokból állna és véglegesen eldöntenék ezt a vitát.

Vélemények a Zalotay-Böröcz szalaghárról.

Új Irás V. évf. 1965 szept. 9. sz. 100. l.

Győry László, szobrászművész és, építész.

Rideg Gábor: Pálya-tér. dz 1987-es nyilvános szoborpályázatokról.

Miskolc, jelszerű plasztika: Győry László díjazott terve.
(repr.)

Művészet, 1988. márc., 2-old.

Győri László

Fémdombosításokkal

szerepel az alábbi tárlaton

M. Szabó Anna: Amatőr

Képzőművészeti kiállítása

Hajdu Bihari Napló 1970 VI. 30

MDK

Győri László, [építész]

Beszámolót tartott a Budapesti Városépítési Tervezővállalat munkájáról.

– : Húszentendős Budapest tervezője 1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jan. 31.

Ø (Győri László)
építész (?)
cikke.

( ) A Margitsziget
újjáépítési terve
Tér és Forma
1947. 2. sz. 44–
45. l.
térrajzokkal

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

<Győri László>

építész?

cikke

<> Az építőipari önköltséget alakulása.

Építés – Építészet.

1949. I. évf. – 1–2. sz.

48 – 50. l.

Krassó-Szö

Krassova, várrom.
Német-Facset, várr
Turnul, „Ovidius to
Valkó, csúcsíves ter
Zsidóvár, várrom.

Győri Márton fest

Kirakatban a fantázia

Szerepjáték-szaküzletek könyvekkel, ólomfigurákkal

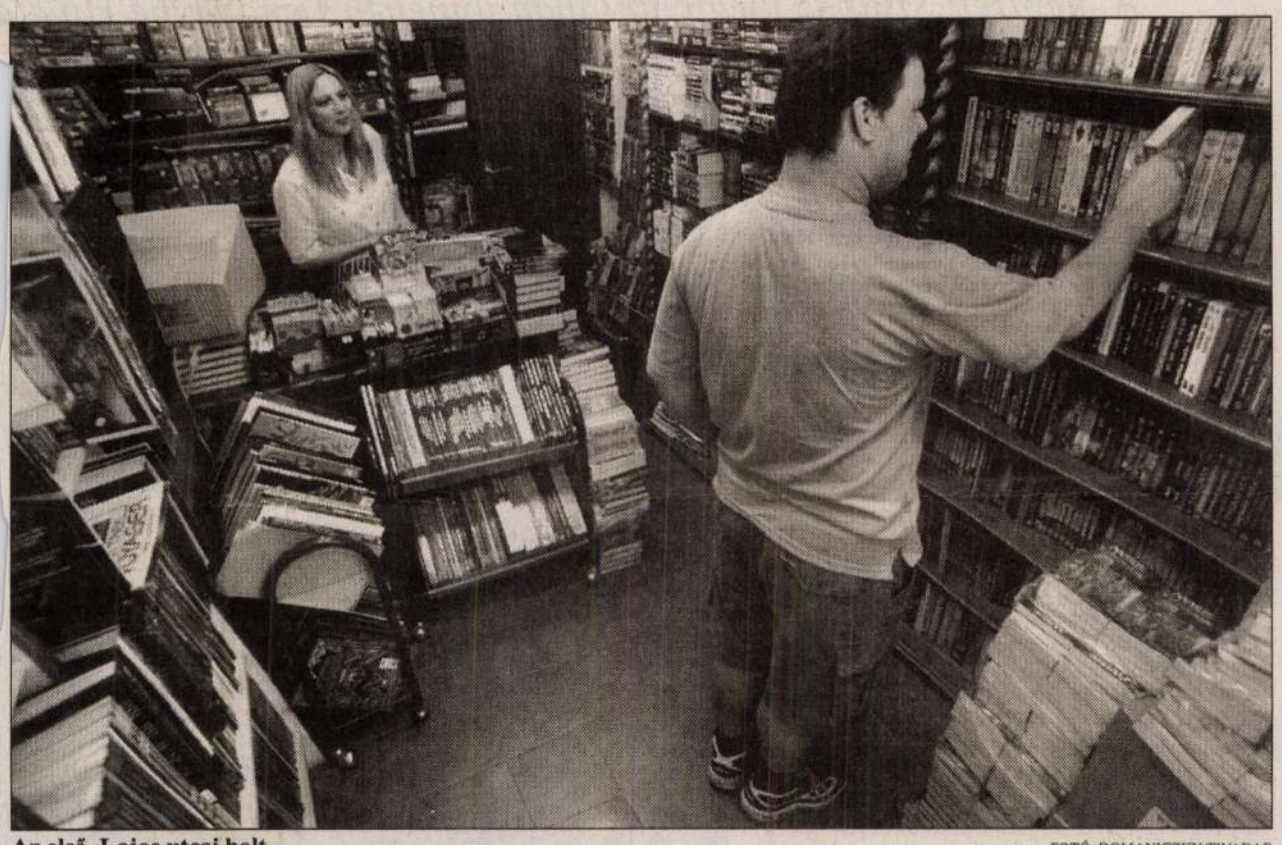

Az első, Lajos utcai bolt FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

A városban sétálók napról napra elmehetnek valamelyik bolt mellett, amelynek cégérén ehhez hasonló áll: sci-fi-, fantasy- és szerepjáték-szaküzlet, megfejelve efféle misztikusan hangzó nevekkel, mint Trollbarlang vagy Silverland. Nyugat-Európában mondhatni mindennapos a jelenség, és Budapesten is túl van már hőskorán.

Az első szerepjáték-szaküzlet a rendszerváltás után, 1991-ben nyílt a Lajos utcában vállalkozásként. Jelenleg öt fővárosi boltról tudunk, melyek rövid időn belül gyűjtőhelyévé váltak szinte mindennek, ami a fantasztikummal kapcsolatos.

Nem csoda, hisz a szerepjáték – rajongói szerint „a társasjátékok királya" – a fantasztikus regények világából táplálkozik. Azt a sikert lovagolja meg, melyet a műfaj vívott ki magának a populáris kultúra területén J. R. R. Tolkien A gyűrűk ura című könyvét vagy George Lucas Star Wars című filmjét követően, csak hogy a legsikeresebb alkotásokat említsük. A szakboltok tehát, alkalmazkodva a piac farkastörvényeihez, egy helyiségben tették elérhetővé mindazt, ami a műfajhoz kapcsolódik: tudományos-fantasztikus és fantasykönyvek mellett szerepjáték szabálykönyveket és a belőlük kifejlődött kártyajátékokat, magazinokat és kifesthető ólomfigurákat árusítanak.

Magyarországon a tudományos fantasztikus kultúrkörnek jelentős hagyománya van. A hetvenes–nyolcvanas években élte fénykorát. Az akkori fiatalok közül néhányan még emlékezhetnek a zsebkönyvnyi regényekre, amelyek a Kozmosz Fantasztikus Könyvek sorozatban jelentek meg, és az elmaradhatatlan jelzésre az első oldalon: szerkesztői Kuczka Péter. Ő volt a műfaj „pionírja." Számtalan klasszikus külföldi és remek hazai munka jutott el a magyar olvasókhoz a sorozat által, kitűnő fordítók – köztük *Göncz Árpád* – tolmácsolásában. Magyarországnak 1972-től európai hírű science-fiction magazinja is volt, a Galaktika. De mindez már jócskán a múlt, az „ősbumm" előtti prima matéria.

A magazin 1995-ben 175 szám után megszűnt, de jobbára éppen a Galaktika műhelyéből és olvasótáborából kerültek ki azok a fiatalok, akik – megérezve a változásokat – először kezdtek el a szerepjátékkal foglalkozni. Baráti körökben, apró klubokban játszottak idegen nyelvű szabálykönyvekből, majd ők készítették el felnőttként az első magyar nyelvű rendszereket, és ezekre alapozva a specializálódott kiadókat. A későbbi legnagyobb kiadó, a Valhalla Páholy kialakította könyvesbolthálózatát (az üzletek franchise szisztéma szerint működtek) a Lajos utcai és néhány másik bolt mellett. A hálózat időközben megszűnt, a tagok vagy önállósodtak, vagy bezártak.

Mi a helyzet ma? Erről az egyik kiadó munkatársa és fordítója azt mondja, hogy az utóbbi években az új kiadók sokszor a biztos, bár nem óriási olvasótábor miatt kezdtek el fantasztikus és szerepjátékkönyvekkel foglalkozni. Nem volt kellő tapasztalatuk és szakértelmük hozzá, így a műfaj folyamatosan veszít rajongótáborából. A klasszikussá vált sci-fi- és az úttörő fantasyszerzők után nem bukkantak fel igazi tehetségek, ugyanakkor a nemzetközi piacon is egyre kevesebb az olyan mű, amely megéri a fordítás költségét. Ma már nehéz megtölteni egy szaküzletet úgy, hogy az érdemleges nyereséget hozzon, ráadásul a hagyományos könyvkereskedésekben is hozzáférhető a fantasztikus irodalom. A Lajos utcai bolt annak is köszönheti biztos helyzetét, hogy külön kérésre külföldön jár utána a ritka kiadványoknak, és idegen nyelvű könyveket is árusít.

A szaküzletek maradnak tehát unikumok a fővárosban, amelyek egy szűkebb vásárlói kört igyekeznek kedvezményekkel megnyerni, igényeit kielégíteni. Polcaikon olyan kiadványok sorakoznak, amelyek az őket ért vádak ellenére kialakítottak egy szubkultúrát Magyarországon, és számítógépes játékok, kasszasikerfilmek ihletőivé váltak szerte a világon.

Sipos Zoltán

Csevegés képek között

Francia–magyar kiállítóhely a Madách Imre úton

Alig fél éve nyitotta meg galériáját, az Art du Monde-ot (a világ galériáját) Romain Gyarmaty a Madách Imre úton. Az utca, ahol néhány éve már folyamatosan nyílnak új galériák, amelyek modern és kortárs művészettel vagy iparművészettel foglalkoznak, afféle sziget a rohanó nagyvárosban.

Az Art du Monde Galéria magyar származású francia tulajdonosa, *Romain Gyarmaty* először öt éve látogatott haza: néhány éve pedig már itt él. A galériában, ahogy az elnevezés is mutatja, a világ művészetét kívánja bemutatni: nem ragaszkodik kizárólagosan a képzőművészethez, a festészethez, hanem könyvekkel is foglalkozik, irodalmi esteket szervez, a megnyitókon pedig rendszeresen fellépnek zenészek és énekesek.

Az első egyéni kiállítások után most formálódik a galéria művészeinek névsora. Gyarmaty pályakezdő tehetségekkel kíván dolgozni, rajtuk kívül francia művészekkel szeretné megismertetni a magyar fővárost. Eddig két Budapesten élő francia festőnek rendezett tárlatot. A francia galériás nem ragaszkodik a már befutott, ismert alkotókhoz, sőt szeretne felfedezni új, fiatal művészeket. Augusztus 25-ig tart nyitva *Győri Márton* festőművész kiállítása. Győri, aki jelenleg a budapesti Képzőművészeti Egyetem hallgatója, egyszerűen besétált portfóliójával az Art du Mondeba. A találkozás talán nem véletlen: a festő művei, nonfiguratív, színes olajképei a nagy francia mesterek hatásáról tanúskodnak. A magyar művészettörténetben „franciás"-nak titulált festők, Czóbel vagy Rippl-Rónai kolorista

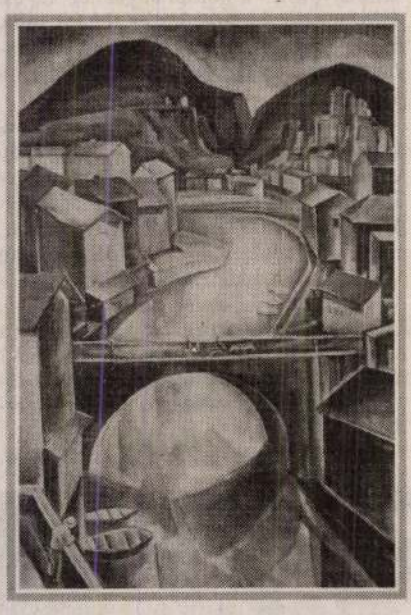

(erős, tiszta színeket használó) festészete juthat eszünkbe képei láttán. Az absztrakt képeken mindig csak egy-egy részlet utal a konkrét ábrázolásra. Színes foltokat, kusza fekete vonalakat látunk elsőre, ezekből távolabbról összeáll egy táj vagy szobarészlet.

Az Art du Monde nemcsak galéria, hanem találkozóhely is mindazoknak, akik érdeklődnek a fiatal festők munkái iránt és szeretik a francia kultúrát. A zegzugos galériatérben és az emeleten fotelek, kellemes sarkok várják a látogatót, hogy művészeti albumokat nézegessen vagy betérjen egy kis csevegésre.

Szigethy Anna

Ipolytarnóci Expanzió

Ma és holnap tizenharmadszor rendezik meg az Expanzió elnevezésű nemzetközi kortárs művészeti fesztivált a váci Tragor Ignác Múzeum, a Fiesta Kortárs Művészeti Alapítvány és a Madách-kör szervezésében. Azt, hogy az annak idején Vácról indult, idén pedig Ipolytarnócon, a határ két oldalán zajló fesztivál kiknek is szól, *Bárdosi József* művészettörténész már a kezdetekkor megfogalmazta. Mint 1989-ben, a váci Hétvégi Expanzió katalógusában írta: „Ezt a hétvégi műsort és kiállítást azoknak ajánlom, akik nem hisznek az örök érvényű evidenciákban, ajánlom azoknak, akik megunták az ezerszer agyonismételt és konzumtermékké züllesztett formákat." Azt is ő szögezte le, hogy már nem elég a művészek megjelenése, koncepció is kell az Expanziónak. A két rendező, Bárdosi József és *Németh Péter Mikola* idén a varázslót, pontosabban a sámánt, illetve a magyar ősvallásban szerepet játszó táltost állította középpontba.

A művészeti fesztivál ma reggel, a budapesti Keleti pályaudvarról fél tízkor induló Expanzió expresszen kezdődik, majd folytatódik az ipolytarnóci vasútállomáson, a helyi kultúrházban és a szlovák határnál húzódó geológiai tanösvényen. A koncertek, kiállítások, performanszok főszereplője a sámánének, a sámándob, a sámánidő. Az előadók, szereplők, közreműködők között ott lesznek az Artéka Művészeti Egyesület és a Titanic iskola tagjai, a Kalligram, a Katedrális folyóirat és a Táltos újság szerzői és olvasói, Sámán Sesztalov, Táltos Mykwia, fe Lugossy László, Kovács István, Bohár András és Szatmári Botond.

B. J. G.

A titokzatos h

A Nemzeti Színház megnyitásának ünnepén Lendvayné Hivatal

Hétfőn lesz száztíz esztendeje, hogy 1891. augusztus 6-án elhunyt Hivatal Anikó színésznő. Nyolcvan évet élt. Apja, Hivatal Ferenc szegény sorsú mesterember volt, aki az ő születése után egy évvel meghalt. Anyja, Balogh Juliska kulcsárnő volt.

Anikó gyermekszínészként, Balog Nina néven a pozsonyi országgyűlés társulatában játszott, Kotzebue Bujdosó Ámor című darabjában Amália szerepében lépett színpadra nagybátyjánál, Balogh István színigazgatónál. 1833-ban a Dunántúli Színjátszó Társasággal ismét szerepelt az országgyűlés színházi előadásain. Mint bájos szőke, fekete szemű leány már a puszta megjelenésével is sikert ért el. 1833–34-ben Kassára szerződött, 1834–37-ig a budai Várszínházban játszott. 1837–59 között a pesti Magyar, illetve a Nemzeti Színház művésze volt. 1830-ban ismerkedett meg az idősebb Lendvay Mártonnal, akivel házasságot kötött. A Nemzetiben első szerepe Belizár leánya volt. Hírneve gyorsan nőtt, hamarosan a legkitűnőbb magyar színésznőnek tartották. Hathatósan pártfogolta Vörösmarty, Bajza, Fáy András, Földváry alispán. Eleven, kifejező játékának, elragadó beszédének hatását fokozta feltűnő, szép megjelenése. A Honművész 1836. évi első kötetében így írt róla Garay: „1814-diki február 8-ka virradt fel Pestre, s a kis Hivatal Anna mosolyogva köszönte bölcsőjében, mit sem sejtve, hogy a körül a művészet nemtője lebeg, s hogy ugyan azon kis Hivatal Anna 22 év múlva hazánk színésznéi között illy ragyogó helyet foglaland el és törekvésének illy innepét ülje, mellynek emelésére, rajzoló rézmetsző, s újságíró közigyekezettel vetendik össze vállaikat. – ... Láttuk őt 1829–30-ban Pesten Anikó név alatt nagyobb szerepekben is próbákat tenni, de mindezek csak egy magával még meg nem ismerkedett kezdőnek, s ki nem fejlett elmének tapogatózásai voltak, s átmenetelek egy érettebb s kifejlettebb ízlésre. Lendvayné assz. ezek után hazánk nagy részét bejára, hol midőn csak alkalmas volt, a jelesebb színésznéket megfigyelé és szorgalmasan tanulá... Játéka tiszta, élénk és könnyed, szavalása igaz, természetkövető, mely a sipítástól szintúgy ment, mint az énekléstől. Járul ehhez szép és csengő orgánuma, kellemes külseje, s öltözni tudása. Felette kedves a naiv szerepekben, sőt cicomában is, s ha egyszer – mit szorgalmától igen kitelhetőnek remélünk – azon magosabb, hogy úgy mondjam, szellemi tapintást, melly a valódi művésznek egyik legelválasztóbb bélyege sajátja teendtte, méltó koszorúra számíthat a tragoedia Musájától is, midőn ti. nemcsak olly caracterekben fog jeleskedni, mellyeket már valaha valamelly jó színésznétől előadva látott, vagy amellyek neki az életben, bár hogyan, valamikor már előtűntek, hanem szellemi tapintása, teremtő phantasiája eredeti képeket is adand. Lendvayné, eddigi hatáskörét tekintve, egyiránt különbözik tehát a lelketlen utánzók nagy seregétől, mint az eredeti emléktől, minő p. o. Kántorné, s így őt méltán mindig másodrendű talentumainak osztályába sorozhatni, de itt ismét egyike a legelsőknek, jeles és kitűnő, sőt találós és lelkes, s ha a kitétellel élnem szabad, sokszor eredetivé válik előadása, mi bizonysága, hogy a

Kifejező játékának hatását fokozta feltűnő, szép megjelenése

fenn nevezett szellemi tapintásra hivattatása nem hibázik. Hazafias óhajtásunk, hogy a tisztelt színésznét e nehéz, de fényes pályán, mellyre kevésnek van hivattatása, s még kevesebben érik el benne a valódi pontot, minél előbb idvezelhessük, mihez neki tartós egészséget, jó kedvet és hosszú életet kívánunk." (Honművész, A Regélő Folyóiratának Társa. 4. évf. 1836. első kötet.)

Lendvayné nem volt ösztönös színésznő, korához képest igen művelt, s arra mindenképpen alkalmas, hogy megindítsa a költők képzeletét. Már 1843-ban van Petőfi költeményei közt egy rövid vers, mely Lendvaynét dicsőítette. Vörösmarty pedig A féltékeny című versének tanúsága szerint beleszeretett Hivatal Anikóba. Akinek házassága a csapodár Lendvayval boldogtalan volt, el is vált tőle.

Hivatal Anikó házassága nemcsak boldogtalan volt, hanem férjével történt színpadi összetűzésük sem ment ritkaságszámba. A Rómeó és Júlia egyik előadásán Lendvayné a koporsóban fekve szólt oda a férjének: „Hallja, ba harapok!" 1848- művész lett, s az ő dig lelkiismeretesei írta színikritikáit, ré tűnő volt, hogy Hiv lővel összehasonlítv ta az Árpád ébredés való tetszésével tal alakította Ida szere számú naiva, aki if és cserbenhagyott Anikó volt a p Angelójában, Katali ban, majd Melinda, Elhagyott anya című Magyar Színházban 1 a jelekből feltételezhe keny című versét neki gosan is ismert személ

Köszönik szépen, megvannak

Bogdány János ötvenesztendős matematika–fizika szakos tanár felhajtott egy deci konyakot, amikor először rászánta magát, hogy a BAH-csomópontnál egy csomag hajléktalanújsággal a kezében a pirosra váltott közlekedési lámpánál megtorpanó autók közé lépjen. A szorongása később elmúlt, csak most, hogy szezonja van az építkezéseknek, kevesebb az ideje, a napi munka után áll csak ki estefele az újságjukkal. Amiből egyébként kettő is van, a Menhely Alapítvány lapja és az övék, az Új fedél nélküli, ami fénymásolón készül. Hogy miért csináltak „új" fedél nélkülit, és mi bajuk a régivel, nem sikerült megtudnom, igaz, nem is törekedtem rá. Miért is lennének a hajléktalanok médiaügyletei áttekinthetőbbek, mint másokéi?

A bosszúságot, hogy a városban járva már majd minden forgalmas útkereszteződésnél megkínálnak a hajléktalanújsággal, a BAH-csomóponti brigád azzal enyhíti, hogy továbblép, ha azt mondom, kösz, nem kérek – de akkor is mosolyogva jó utat kíván, bár – feltételezem – a legszívesebben a pokolba küldene. Vajon oktatják-e őket erre, vagy véletlen, hogy csupa jó modorú tagból állt össze a csapat? Ezt sem tudtam kideríteni, legfeljebb azt, hogy az udvariasság csakúgy követelmény, mint a körülményekhez képest elfogadható tisztálkodás és rendes ruha. Egy rongyos, piszkos, elhanyagolt embernek még pénzt sem adnak szívesen a kezébe.

Ami azért nem könnyű. Aki erdőben, bokor alatt, parkban alszik, akinek hátán a háza, nehezen tud ápolt külsővel megjelenni. Ezért is méltatlankodik a fedél nélküli újság a kormányközlemények miatt, amelyek beszámolnak arról, hogyan csökken a munkanélküliség. A nyilvántartott munkanélküliek száma csökken, ismerik el, de mi van azokkal, akik még a nyilvántartásokban sem szerepelnek? Mert nem képesek elfogadható külsőt ölteni ahhoz, hogy valahol munkára jelentkezzenek.

Bogdány tanár úr, amikor nem tanár, nem építkezik, a Fedélnélküliekért Alapítvány kuratóriumi titkára (!), s írja, fénymásolja, árusítja az újságjukat. (Maga egyébként szó szerint véve nem fedél nélküli, csak addig volt, amíg a 42 ezer forintos pápai tanári fizetésből élt, most, hogy fővárosi építkezéseken dolgozik, megengedhet magának egy albérletet.) A rendszer úgy működik, hogy valahol, valakinek a lakásán – aki olyan szerencsés, hogy van „fedél" a feje felett – fénymásolják a világlapot, tízes csomagokba kötik, és megbeszélt helyeken, többnyire kisboltokban rakják le, ahonnan a hajléktalanok elviszik. Tíz forintot hagynak ott darabjáért, abból kettő a boltosé marad (akinek persze az is a haszna, hogy az élet elviseléséhez okvetlenül szükséges alkoholmennyiséget a lapterjesztők nála szerzik be, és hogy ne terhelje őket az üveg betéti díja, a boltajtón kívül ugyan, de ott helyben el is fogyasztják), nyolc forint meg befolyik a nem létező kasszába, festékre, papírra. Ez utóbbival vannak a leginkább bajban, és az alapítvány ezúton is kér mindenkit, akinek módjában áll: adjon A3-as, A4-es papírt nékik! Cím és számlaszám az újságjukban.

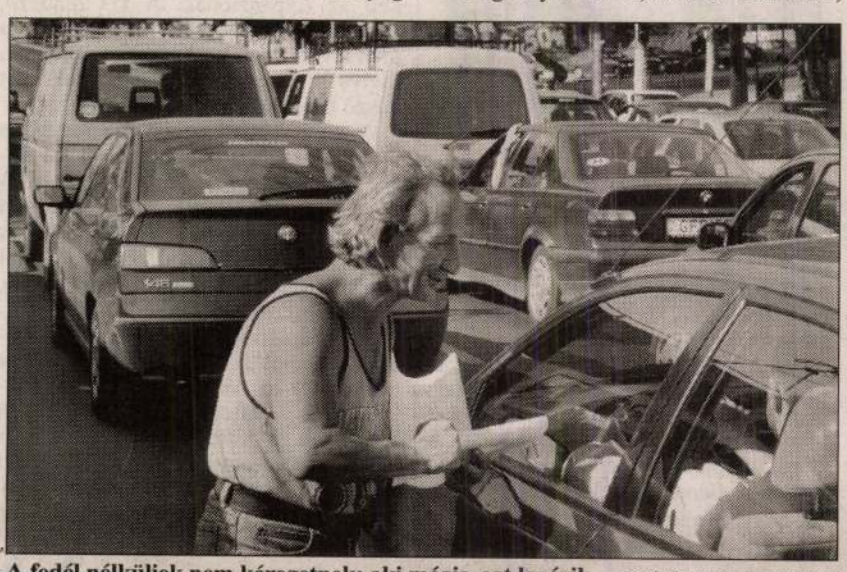

A fedél nélküliek nem kéregetnek; aki mégis, azt lenézik FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Mert ez már egy ilyen világ. Ezek az emberek nem kéregetnek – aki mégis, azt lenézik. Borzadva emlegetik a koldusokat, akik kölcsönbe kért gyerekekkel alamizsnát kunyerálnak. Bogdány János elmagyarázta nekem, hogy a hajléktalanoknak nem a ruha, nem az étel, nem az ital hiányzik. Köszönik szépen, megvannak. Hanem a fedél. Nem a tető, nem egy lakás fala, hanem a szó eszmei értelmében vett fedél. Család. Amely valahol, egyszer régen még volt, de amelyet ezért vagy azért elveszítettek. Amelybe tartozni lehet. Erre van a legnagyobb szükségük. Ez a szükség tartja őket össze. Aki jobban keres, megosztja a kis pénzét azzal, aki elesett. Mindent megtesznek, hogy segítsenek azon, aki bajba jutott.

Ha közülük való.

K. Gy. J.

Gyóri Márta

Új Mív. 2003. 12. p. 43.

tudy in dogs (GLP)

part)

atment period blood samples were collected
or toxicokinetic purpose. The following total
2, 0.6 and 2.0 mg/kg/day.

f BNP-166 and its metabolites in plasma will
ethod. After cessation the inhalation in both
then the upper limit of quantification. Thus
be re-assayed using 0.1 ml plasma volume

~~LC/MS/MS analysis of the plasma samples~~
e analytical results is going on.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Dr. Győri Molnár Lajos,
osztályvezető főorvos,
EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ
amatőr festőművész

1984 AUG

1020

Kórházi dolgozók alkotásaiból

Júniusban képzőművészeti kiállítás nyílt a Veszprém megyei Kórház-Rendelőintézet orvos- és nővérszállójának klubjában. A *Koltói Anna* KISZ-alapszervezet közreműködésével rendezett tárlat a kórház dolgozóinak alkotásait mutatja be.

Dr. Győri Molnár Lajos kandidátus, osztályvezető főorvos, aki maga is amatőr festőművész, megnyitó beszédében méltatta a kiállítók munkásságát, a festményeket és a fotókat. A tárlaton 34 alkotást tekinthettek meg az érdeklődők.

mot, tová
össztitkári,
lősi értekez
vezésén túl
sére és *segí*
zalmi és tis
szervezését.

Több kier
rehajtásban
megbeszélé
vita-fórumot
val.

Erősödött a szervezeti rendszer

Az elmúlt években gondot jelentett a bizalmitestületek és szakszervezeti bizottságok közötti munkamegosztás, a nagyszámú bizalmitestületek

Gyáni László

Az Őszi Tárlaton szerepel mű-
anyag „Csiga" plasztikája. (említve)

Szabó Ernő: Őszi Tárlat 1946.
Hajdu-Bihari Napló, 1946. dec. 19.

Győri László, szobrász

L: Gyulai Lajos.

□ –: Gyulai Lajos ---

2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 máj. 6.

Győri László

nohránmúvés

„Pedagógus művés, azi kollektív élménnyel
tiránja tennia művet"

p. 12. e.

Majdrósági Mandál
1980 jan. 5

Györi László

nevét említi, szerepét és munkáját méltatja

Németh József: Adatok a Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1945-1948 közötti tevékenységéhez.
Budapest, 1971. 3.szám, 26-27. l.

Györi László

Fémdomborítással szerepelt a debreceni ipar-
művészeti kiállításon (Déri Múzeum, III. 31-
IV. 22.).

Ipari Művészet, 1968. 3. sz., 60. l.

MDK

Győri László, [építén?]

Nyilatkozata a nagy építkezésekről.

Aczél Kovách Tamás: A magasba költöztetik Budapestet 3

ESTI HIRLAP Bp. 1969. febr. 15.

MDK

Győri László

A Magyar Építőművészek Szövetség Elnöksége az 1963 évi jó munkájáért - uj emlékplakettjével tüntette ki.

--: MÉSZ-[illegible]-emlékérem.
Magyar Építőművészet 1964. 1. szám.

M.D.K.

Györi László

MÉSZ-emlékéremmel kitüntetve / 1963/

Magyar Építömüvészet 1964/1. 60. l.

M.D.K.

Győri László
kiállítás a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Győri László, szobrászművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1981 JUL 28

Kisplasztikai b

1021

A VII. Országos Kisplasztikai Biennáléra, amelyet Pécsett rendeztek, 450 művészt hívtak meg a kiállítás rendezői. Százharmincan küldték be alkotásukat, majd a 12 tagú zsüri döntése alapján 92 művész munkái kerültek bemutatásra.

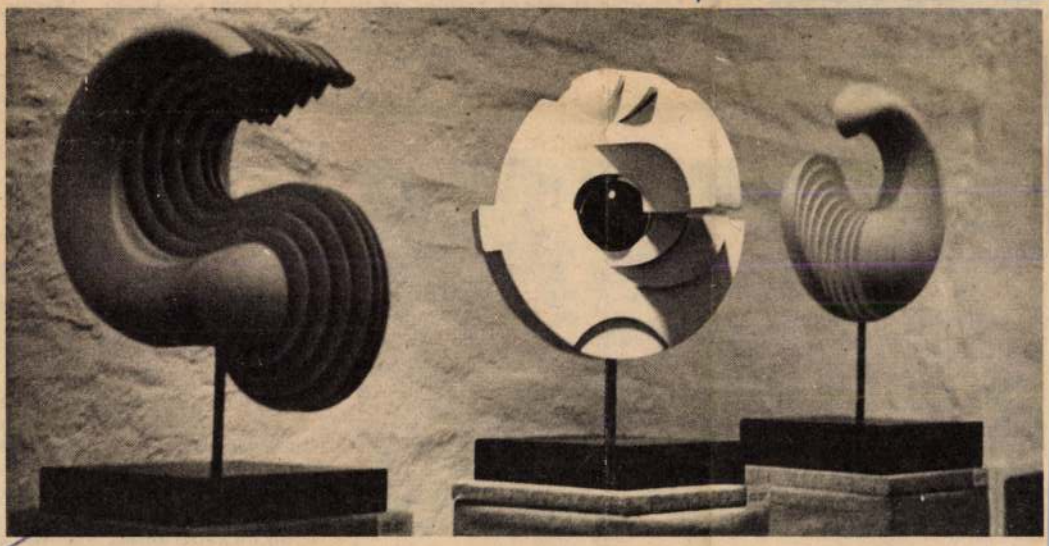

Győri László: Születés háza

...iennálé

Az időjárás a Sárköz fővá sok vendégne előtti időben löttek az em Őcsény—Decs közötti útszakasz fővárosi csúcsforgalmat idézett.

A nagyközség pedig szívélyesen fogadott be mindenkit, sőt igazi, jó házigazdaként kínálta az üzletekben, sátrakban, utcai standokon a jó falatokat és a kellemesen hűvös italt. A vásárutcában tárgyalkotó népművészek kínálták a portékát, s úgy tűnt, őket is szívesen látogatták a vendégek, de sor állt a pirított napraforgót, pattogatott kukoricát kínáló néni asztalkája és az alkalmi gyümölcsárusok kosarai, ládái előtt is.

Szintén 10 órától a szabadtéri színpadon lelkesen és fá-

Sógor, ugye, jó bor?

A vidám násznép

LAKODALMI EBÉD — VACSORA

Annak ellenére, hogy — a már említett — nagyszámú szereplőgárda és nézősereg étkezéséről is gondoskodnia kellett a községnek, szépen „lement" a délidő, mindenki kényelmesen fogyaszthatta el az ízletes ebédet, amit három helyszínen főztek. A menü töltött káposzta volt (3800 gombócot készítettek) és azt követte a híres sárközi kerek kalács. S ha már az étrendnél tartunk, nyomban a vacsorafogásokat is felsoroljuk: csirkeragu leves és csirkepaprikás — több ezer jószágból. A paprikáshoz természetesen savanyút is adtak öt mázsa kovászolt uborka formájában, amit a decsi nyugdíjas klub tagjai tettek el társadalmi munkában. A lakodalmi asztalra sokféle sós és édes sütemény is került, természetesen az ízletes kelt kalácsok, majd a menyasszonytorta kíséretében.

Egyébként említésre érdemes, hogy az elmúlt hetekben nem volt egyetlen olyan nap sem Decsen, hogy ötös-tízes csoportokban ne keresték volna meg a tanácselnököt a lakók: mindmind munkát kérve, mellyel a lakodalom sikeréhez kívántak hozzájárulni. És a siker nem maradt el: mindenki kitűnően szórakozott, a körhintázó, lég-

Győri László, szobrász-
művész és építész

VII. Országos Kisplasztikai Biennálé. Júl. 12-aug. 30-ig a Pécsi Galériában.

Dunántúli Napló.
1981. júl. 19.

Győri László: Születés háza

Cseri László felvételei

Csángó ballada (Bretus Mária, Paronai Magdolna, Hajzer Gábor). Fotó: Proksza László

Bale

Egy pillanati
csodálkozni azo
talában komol
koreografáló b
újra meg újra
népdal, a népi
ne. Egy-egy né
több drámaiság
néhány mai
együttvéve. Ezt
énekes – a jó
is fokozza, hogy
külsődleges eszk
tusokat, mimikát
való erősítésére.
arccal, egy h
mondja fel a str
szó akár a fela
Lászlóról vagy
zsannáról, a me
akinek rózsás er
veszi fejét a hól

A legszebb né
lán Erdélyben te
Moldvában, túl
És micsoda nye
kell ma már ezek

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748/ 340-726

Győri László, szobrász
és építész

KISALFÖLD

1981 JAN 23

1021

■ A napokban kerültek a Xantus János Múzeum gyűjteményében a XII. győri művésztelepen készült művek. A nyolc alkotó ajándékából mutatunk be kettőt: Győri László Kútfigura és Rácz Edit Gázláng című művét.

COOPTOURIST
UTAZÁSI IRODA

9400 SOPRON, LACKNER K. U. 60.

TELEFON: 99/14-166

Ezévi ajánlatainkból:

KÖRUTAZÁS:

Nyugat-európai kiskörút – gyó

1981. augusztus 2–8.

Részv. díj: 10 700 Ft + útl. +

UDULÉSEK:

PRIBYLINA (Alacsony-Tátra)

Győri László

P. Lucs Julianna: Rész az egészből?
Segyet egy országos tárlat
emblémájáról

Népszabadság, 1985. VIII. 24.

Győri László

x Csiga

Alföld 1977-1- borító 4

Győri László
térformái

A 31. Hajdu Bihar megyei Őszitx Tárlaton

szerepelt.

Alföld 1977-1-94
Szabó Ernő:Egy őszi terem

Győri

Részt vett Debrecenben a megyei őszi tárlaton

Alföld 1978-1-9o
Szabó Ernő:Rembrandt nézte rajzát

Győri László

Debrecenben a megyei őszi tárlaton állított ki,
Fémplasztikáját.

Alföld 1978-1-30
Szabó Ernő:Mint Rembrandt nézte rajzát

Győri László

A megyei őszi tárlaton szerepeltek fiatalok igy: Burai István, Szabó László, Szilágyi Imre ,Győri László pedig müanyag plasztikával.

Alföld 1975/1 84

Gxőri László

Madarászné Kathy Margit és Győri László iparművész Debrecenben állit ki szept 21-okt 5 között az UNESCO Képzőművészeti Világhét alkalmából

Rajztanitás 1976/1/32

FGYné:Pedagógus festők kiáll.

Győri László

Tompor András: Ablak, Tilless Bé la épületek mikrostruktúrája, Győri László korong és idomok segitségével teremt ritmust, Bodó Károly, Horváth István a fótó és festészet egyeztetését bemutató művel szerepelt az őszi tárlaton. Elvont képek, foktok ahol a szinek harmóniájából bontakozik ki a harmónia.

Alföld 1975/1 83

Győri László

Leandület

/a megyei őszi tárlaton szerepelt/

Alföld 1975/2 borító 2

Györi Lászkó

Térkonstrukció

Népmüvelés 1975/8/37

Győri László szobrászművész

kiállít a győri műcsarnokban
12 más szobrászművésszel
együtt
(KKR Lugossy Mária szobrász
művészeti)

Kisújfalu, 1978. XI. 21.

Győri László

Az őszi tárlatom kevés a non-figurativ alkotás igy Bodó Karoly, Tilles Béla , Horváth Istvan képei és Győri László plasztikái érdemelnek említést.

Alföld 1975/1 83.o.

Győri László, építész

Városszociológiáról tartott előadást.

Hegedűs Mária: Lakótelepi életforma?
Téves meghatározás 3.

ESTI HIRLAP, Bn. 1974. febr. 26.

Győri László

Debrecenben Győri László műanyag kisplasztikákat készít, aki önmagával és az anyag lehetőségeivel küzd.

Szabó Ernő: Műtereinben.
Hajdu-Bihari Napló, 1946. dec. 2.

Győri László

A megyében élő képzőművésnek állították ki alkotásaikat az Őszi Tárlaton. Szerepel a művész munkája. „Változás" – „Lendület" (említve)

Székelyhidi ágoston: Őszi tárlat őszi árnyakkal. Hajdúbihari Napló, 1974. dec. 3.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 FEB 11

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Győri László

1021

Iparművészek kiállítása a Műanyaggyárban

Győri László kisplasztikáiból és Madarászné Kathy Margit textiljeiből rendezett üzemi tárlatot a Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat debreceni gyáregységének üzemi KISZ-bizottsága a gyár telephelyén. Győri László egyszerű geometriai formákat felhasználó kisplasztikái a műanyag, Madarászné Kathy Margit textíliái a legegyszerűbb anyagok művészi felhasználhatóságát, megformálhatóságát szemléltetik.

Felvételünkön a kiállítás egy részlete (Fotó: Tárkányi)

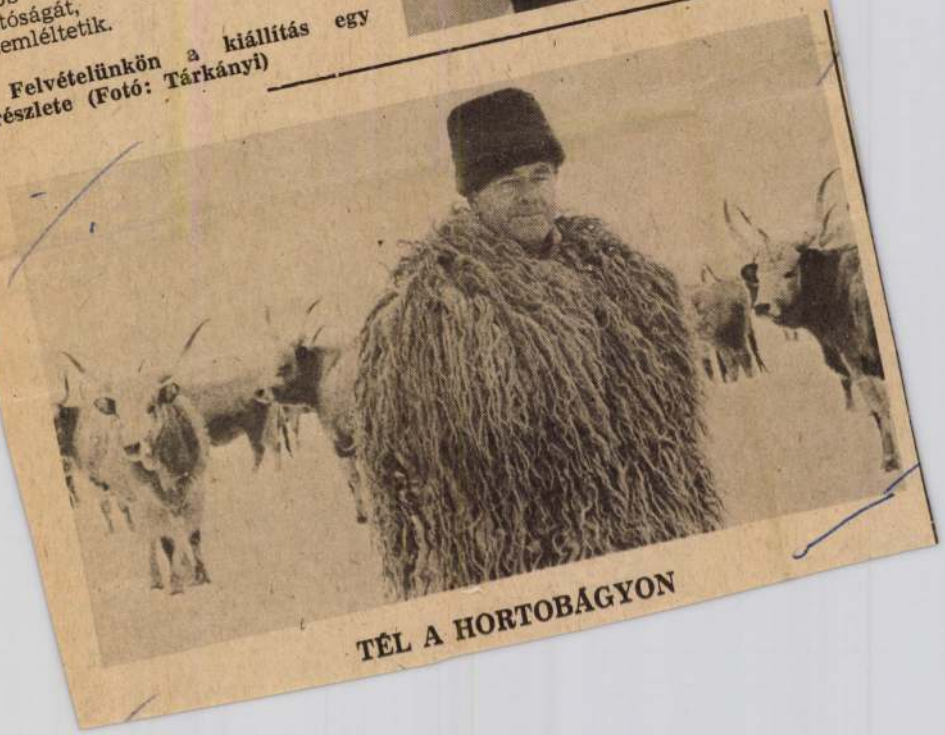

TÉL A HORTOBÁGYON

Tanácskoztak az MHSZ modellezői

múlt évben végzett
tékelése és az ez évi
meghatározása volt
Magyar Honvédel-
ség debreceni mo-
lubja közgyűlésé-
re a Böszörményi
ző modellezőbázis
ben került sor. A
tanácskozásán
Nagy Sándor, az
breceni városi tit-
egnyitó után *Szöve-*
klubtitkár tartott
t.

erjesztés részlete-
ztatta a tagságot a
életről, az elért
kről, az utánpótlás
l, elemezte az egyes
ban végzett mun-
dellezők tevékeny-
iképzési feladatok
leges volt a rádió-

Szövetes Sándor ismerteti a beszámolót

ezek alapján
dellező klub a
szesítésben az
glalja el. Or-
versenyeken
elmúlt évben,
első, hárman
n harmadik,
k és egy fő
ért el.

ovábbi részé-
értékelték a
ros, mechani-
zárttéri re-
nyítású mű-,
repülő, az
jómodellezők
tegóriánként
án országos
ert, Bánhidi
es volt és
erepelt Kiss

a klub te-

A debreceni modellező klub közgyűlése hozzászólásokkal folytatódott, majd oklevéllel, dísztárgyakkal jutalmazták a legjobb társadalmi munkát végző aktivistákat, jó eredményeket elért versenyzőket.

SZÍNHÁZ

Ma 7-kor **Szeget szeggel**, Megyeri bérlet 1—2.

TV

BUDAPEST, 1. műsor

8.03 Műsorismertetés. 8.05—10.20 Iskolatévé. 10.20 Idősebbek is elkezdhetik . . . Tévétorna (ism.). 10.25 Delta. Tudományos híradó (ism.). 10.50 A császár kémje. Francia tévéfilmsorozat (ism.). 11.45 Játék a betűkkel (ism.). 12.10 A változó Ázsia. 13.05—13.25 Iskolatévé. 16.58 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. 17.05 A XII. téli olimpiáról jelentjük . . . Női műlesiklás. 18.10 Kié a művészet? 18.30 Tard, 1975. Dokumentumfilm. 19.05 Reklám. 19.10 A Közönségszolgálat tájékoztatója. 19.15 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Idősebbek is elkezdhetik . . . Tévétorna. 20.05 Az utas. Angol bűnügyi tévéfilmsorozat 1. rész. 20.50 Jogi esetek. 21.30 Aranykincsek. Bolgár rövidfilm. 21.45 Tv-híradó, harmadik kiadás. 21.55 Reklám. 22.00 Telesport. A XII. téli olimpiai játékokról jelentjük . . .

BUDAPEST, 2. műsor

 1995. X. 15. Hajdú-Bihari Napló

Győri László

(Lapzárta szerkesztőségünk)

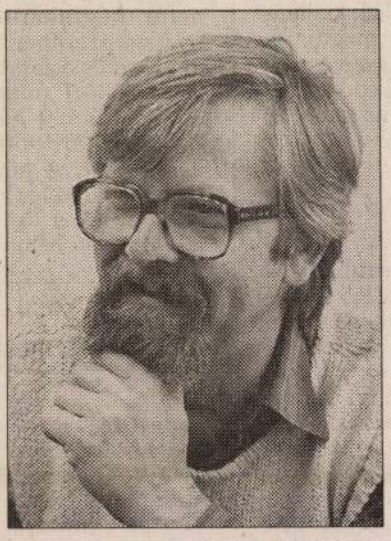

Fotó: Horváth Katalin

1944-ben született Debrecenben, 1964-ben építőipari technikusi oklevelet szerzett. Művészeti tanulmányait autodidakta módon kezdte – több évig a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Körnek és a Fiatal Művészek Stúdiójának volt a tagja. 1981-ben művészeti alaptag lett. 1968-tól kezdve rendszeresen részt vett országos amatőr pályázatokon – 1969-ben Debrecenben III., 1975-ben Szekszárdon és 1977-ben Dunaújvároson I. díjat nyert, 1980-ban a „RÁBA '80" nívódíjat és Győr város emlékplakettjét kapta meg. 1981-től öt alkalommal vett részt országos kisplasztikai biennálén Pécsett, többször részesült egyéni alkotói ösztöndíjban Debrecenben. Rendszeres szereplője a debreceni tavaszi, nyári és őszi tárlatoknak, 1994-ben az őszi tárlat nívódíjasa lett.

Kiállítások: (jelentősebb csoportos) 1976–78 – Drezda, 1979, 1981, 1985, 1993, 1994 – Budapest, 1984 – Finnország, 1985–86 – üzemi tárlatok, 1986 – Moszkva, 1988 Lulea (Svédország); (jelentősebb egyéni) 1975, 1982 – Debrecen, 1976 – Balmazújváros, 1977 – Budapest, Sátoraljaújhely, 1978 – Hajdúnánás, 1979 – Nyíregyháza, 1987 – Kecskemét, 1995 – Lage (Németország).

„Az élet a születéssel, a változással, az elmúlással örök értékű információhordozó szerepet tölt be az emberiség kultúrtörténetében. A művészetek aktualitásukban is mindenkor tudták vállalni e hármasság jegyét, hogy igaz hittel mutassanak utat a tévelygőknek. Korunk kommunikációs világa erre, úgy tűnik, képtelen. Plasztikáim nagy hányadát az egyik legősibb geometrikus alapformából, a körből és annak térbeli megfelelőjéből képzem. Ezek az alapformák sajátos energiamezővel és -térrel rendelkeznek, melyeket megpróbálok mozgásba hozni úgy, hogy alkalmasak legyenek gondolataim továbbítására. A közlés a formákkal vagy a formával számomra mindenkor fontos volt és az is marad. Fontos az anyag, mellyel dolgozom – más a közlési formája egy kőnek, egy vasnak, a fának vagy a műanyagnak. Hiszem, hogy bármilyen alkotás csak akkor válhat erőforrássá a befogadó számára, ha az segíti őt az élet nehézségeinek leküzdésében. Talán erre van a ma emberének a legnagyobb szüksége.

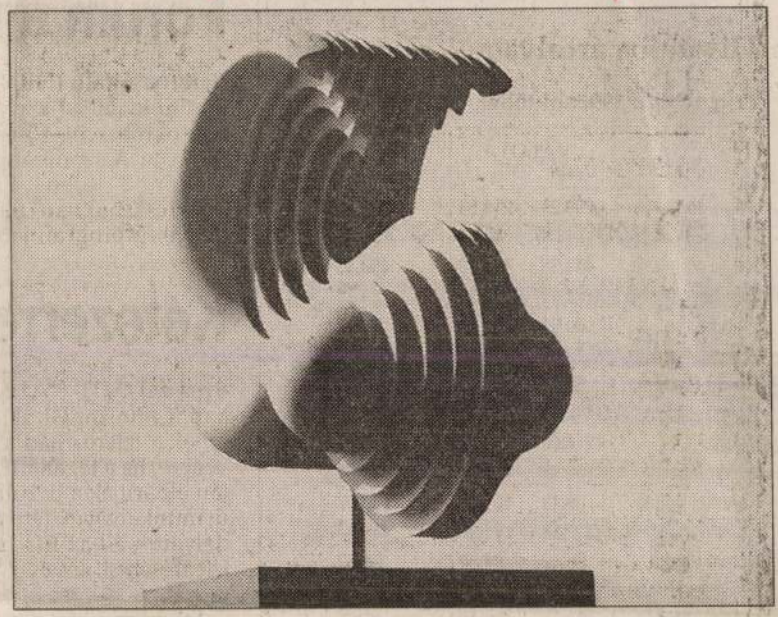

Győri László alkotásai Reprodukciók: Magánarchívum

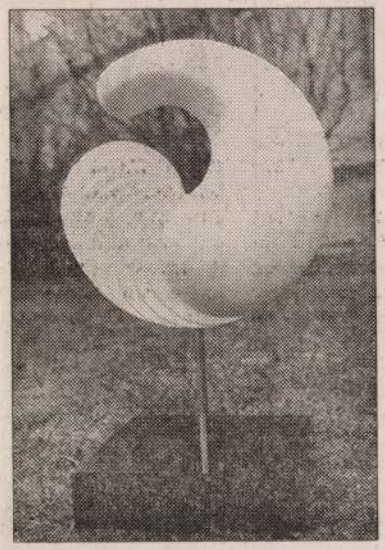

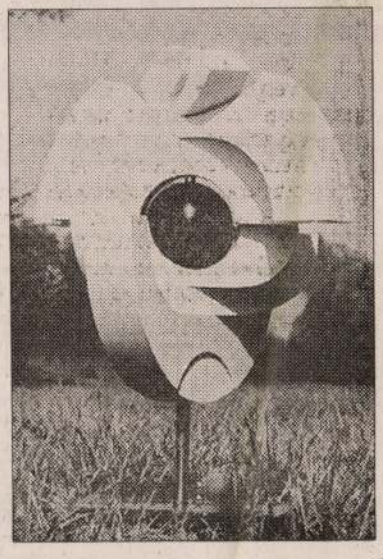

Hivatalos árfolyamok

Érvényben: 1995. október 12.

Pénznem	VALUTA Vétel	VALUTA Eladás	DEVIZA Középárfolyam
Angol font	209,29	213,53	210,84
Ausztrál dollár	101,34	103,38	101,96
Belga és lux. fr.*	453,35	462,49	458,43
Dán korona	24,08	24,56	24,31
Finn márka	30,91	31,53	31,12
Francia frank	26,82	27,36	27,03
Görög drachma*	56,85	57,99	–
Holland forint	83,37	85,05	84,14
Ír font	214,00	218,32	215,67
Japán jen*	132,32	135,00	133,81
Kanadai dollár	99,43	101,43	100,07
Kuvaiti dinár	442,93	451,87	446,37
Német márka	93,42	95,30	94,32
Norvég korona	21,24	21,66	21,43
Olasz líra**	82,77	84,43	83,61
Osztrák schilling	13,28	13,54	13,40
Portugál escudo*	88,90	90,70	89,74
Spanyol pezeta*	108,29	110,45	109,26
Svájci frank	114,84	117,18	116,10
Svéd korona	19,15	19,53	19,31
USA-dollár	133,06	135,74	134,09
ECU (Közös Piac)	171,47	174,93	173,38

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban.
* 100 egység, ** 1000 egység

Pénzintézetek irányadó kamatai

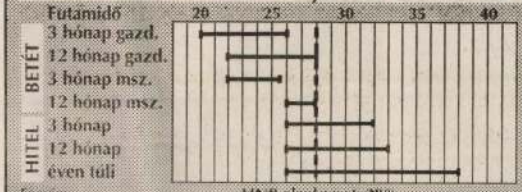

Forrás: Agrobank, IBUSZ Bank, Corvinbank, Konzumbank

során összhangba tudták hozni a tulajdonosi, a hitelezői és az iparpolitikai megfontolásokat."

lószínűséggel külföldről lehet beszerezni, és az erről folyó tárgyalások érinthetik majd a magánoa többi tulajdonos a dc
ról részletes tájékoz
majd, és hitelezői tanác

Fórum a mezőgazdaságról

Berettyóújfalu (HBN) – Mezőgazdasági kiállítást és vásárt rendeznek október 14–15-én Berettyóújfaluban. A szombaton délelőtt 10 órakor, a Kabos Endre Városi Sportcsarnokban megnyíló rendezvény programjában szerepel: ezüstkalászos gazdák találkozója, szakmai tanácskozás, valamint mezőgazdasági termékek kiállítása és vására. A vásár megnyitóján a szakmai zsűri az egyes terményfajtákban kiemelkedő termelőket különdíjjal jutalmazza.

Megtaka

Budapest (MTI) – A
nettó megtakarítás
nya szeptember hó
az előzetes adatok al
te az 1684,1 milliárd
Az év első 9 hónap
284,5 milliárd forintc
dést jelent. A növek
forintleértékelés hatá
78,4 milliárd forinto
közölte a Magyar

Kétezerre öt százalék

Brüsszel (MTI) – Az Európai Unióban a munkanélküliség a jelenlegínek a felére apadhat az évezred végére, ha a tagállamok határozottan elhárítják a beruházások és az új munkahelyek létrejöttének akadályait – áll az EU bizottságának jelentésében, amelyet az AP ismertetett.

Jelenleg 10,6 százalékos az állástalanok aránya az EU területén, és a ráta 7,5 százalékra mérsékelhető, ha a közösség a beruházások révén a mostani 2,9-ről 3,5 százalékra gyorsítja a növekedési ütemet. Ha a 15 tagállam végrehajtja az állásteremtő politikákat, akkor a munkanélküliek aránya akár 5 százalékosra mérséklődhet – áll a jelentésben. Ehhez a tagállamoknak folytatni kell az inflációt kordában tartó politikát, és meg kell reformálni társadalombiztosítási és nyugdíjrendszereiket.

Felfügges

Budapest (MTI) – Az Ip
reskedelmi Minisztérium
tóber 12-től határozatla
függeszti az étkezési l
9 111 013), a takarmány
9 111 012) és a búzak

A Valutaalap következetes f

Washington (MTI) – **A Nemzetközi Valutaalap (IMF) illetékesei sürgették a közép- és kelet-európai országokat, hogy következetesen folytassák az inflációellenes és stabilizációs gazdaságpolitikát, mert az szolgálhat a bővülés beindításának alapjául.**

Stanley Fischer, a Valutaalap első ügyvivő igazgatóhelyettese az IMF–Világbank-csoport washingtoni közgyűlése alkalmából rendezett eszmecserén kijelentette, hogy a térségből beérkező statisztikai adatok tanúsítják: a stabilizációs programok eredményre vezetnek, és a régió országainak a fele már növekedést képes felmutatni. Aláhúzta, hogy a kedvező folyamatok eloszlatják azt a tévhitet, amely szerint a makrogazdasági egyensúlyra való törekvés kioldhatja a bővülést ösztönző tényezők hatását.

„Ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy a stabilizáció elengedhetetlen feltétele a növekedési pálya alapjainak a lerakásához" – mondta az igazgatóhelyettes, megismételve azokat az érveket, ar
gazdasági kilátásokról
ten közzétett IMF-jele
mazott. (A Valutaalap
szerint azok a közép
európai országok tudt
ni a gazdasági vissz
pontját, és előbb kilál
évig tartó, a teljesítmé
zuhanásával jellemze
helyzetből, amelyek
szebb mentek el a gaz
kításában és a szigor
megvalósításában. A
nek indult gazdaság

1944. SZEPTEMBER 24-ÉN SZÜLETTEM DEBRECENBEN.
ITT VÉGEZTEM AZ ÉPÍTŐIPARI TECHNIKUMBAN '64-BEN.
'68-TÓL VESZEK RÉSZT KOLLEKTÍV KIÁLLÍTÁSOKON.
A MŰANYAGOT '73 ÓTA ALKALMAZOM MUNKÁIMBAN.

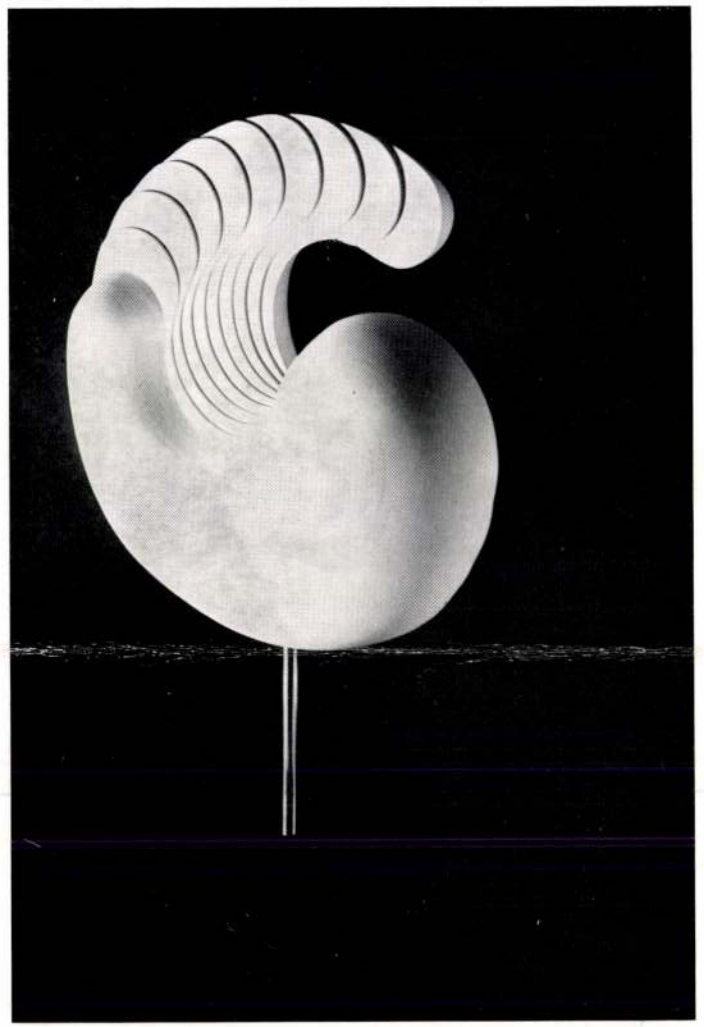

GYŐRI LÁSZLÓ SZOBRÁSZMŰVÉSZ
ÉS GYULAI LAJOS FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA.
KANDÓ KÁLMÁN MŰSZAKI FŐISKOLA,
BUDAPEST III., BÉCSI ÚT 104.
MEGNYITÓ 1977. MÁJUS 7-ÉN, SZOMBATON 4 ÓRAKOR.
A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1977. MÁJUS 7-TŐL MÁJUS 30-IG.

Győri László

GYŐRI LÁSZLÓ

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYULAI LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

KANDÓ KÁLMÁN
MŰSZAKI FŐISKOLA

MEGNYITÓ
BESZÉDET MOND:

Németh Lajos

A MŰVÉSZETTÖRTÉNET-
TUDOMÁNYOK DOKTORA

1945. ÁPRILIS 28-ÁN SZÜLETTEM DEBRECENBEN.
A MESTERSÉG ÁBÉCÉJÉT VERESS GÉZA
ÉS MENYHÁRT JÓZSEF TANÍTVÁNYAKÉNT ISMERTEM MEG.
ELSŐ ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOM '76-BAN VOLT
AZ EÖTVÖS GALÉRIÁBAN.

Bennem mindig nagyon erős a szorongás,
ha meg kell szólalnom.
Érzem és tudom munkám felelősségét, s amit
csinálok, azt vállalom is.
Nem alkotok könnyen – s remélem –
könnyelműen se.
Pályám alakulásában iránymutató volt
Barcsay Jenő emberi és szakmai példája.
Nagyon sokat köszönhetek neki.
Ezen a tárlaton Győri Lászlóval közösen
lépünk a látogató elé.
Ő így vall nézeteiről:
„Olyan korban élünk, melyben a világot
rendszerben kell lássuk, éljük, érezzük.
Azt hiszem, az egyszerű geometrikus formák
a legalkalmasabbak korunk
lüktetésének és feszültségének kifejezésére."
Bízom abban, hogy hitvallását műveiben
látjuk igazolva.

Gyulai Lajos

Győri Lajos, grafikus

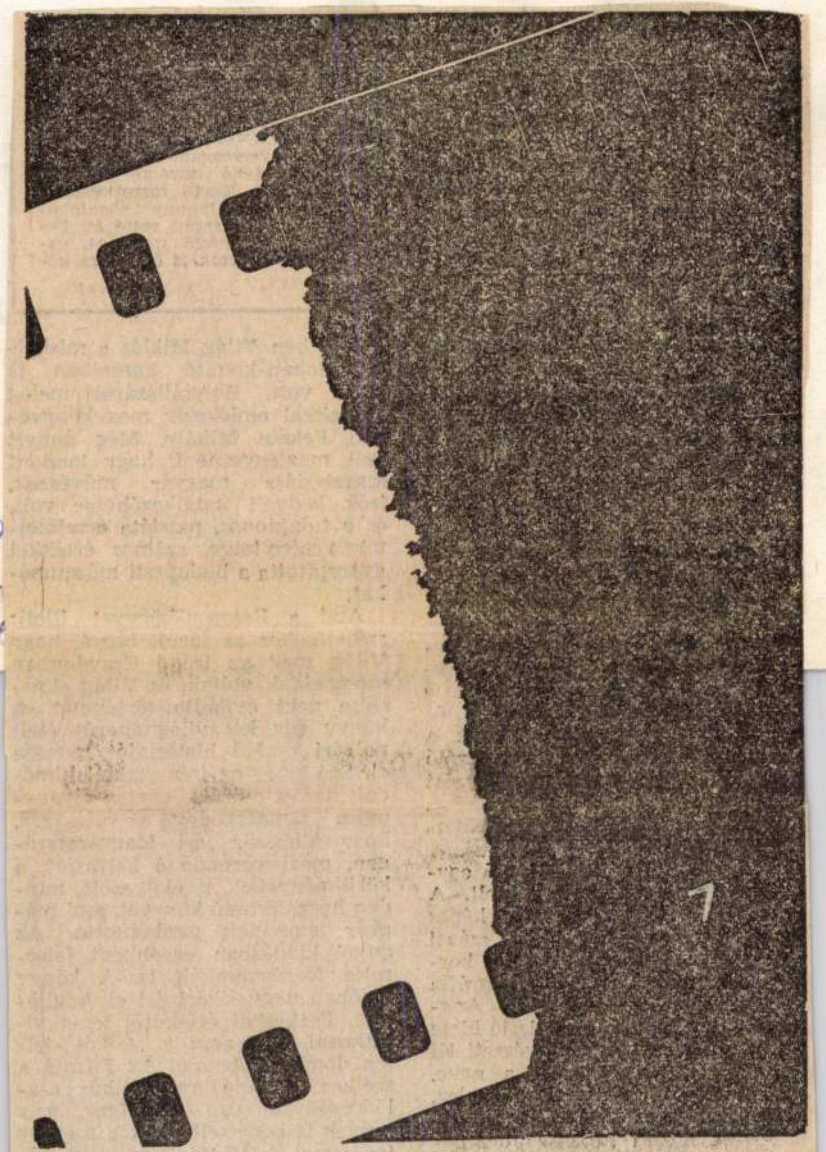

Győri Lajos: Fény és árnyék határán

Győri La

Élet

1.

XXX/45

bula rasa című beszámolóját a frankfurti könyvvásárról (Élet és Irodalom, október 18.). Ennek a Diane Pearson könyvéről szóló részletéhez szeretnék megjegyzést fűzni, mintegy információként. Mindenekelőtt a „bizonyos Nikolas Világ"-hoz.

Világ Miklós a Pesti Napló egykor ismert fotóriportere volt. A Mihályfi Ernő szerkesztette képes mellékletben fényképeinek százai jelentek meg, mindmegannyi kordokumentum. Világ a fotográfia művésze volt, a mesterségét Angliába való távozása után is jó ideig folytatta. Az angolok művészeti Ki kicsodájában is szerepel a neve, angol földön ez értéket jelez. Egyébként írt is. A megnyomorított évek idején Halassy Juci neve alatt jelent meg *Aszfaltvirág* című könyve, amely nagy sikert ért el. Néhány éve fölmerült, hogy Jancsó Miklós megfilmesíti.

szomszédok voltak, és Világ elmesélte neki családja történetét. A könyv egy két világháborút átélt polgári család históriáját mondja el. Szó sincs az íróasztalnál kimódolt hamis műről. Pearson olyannyira támaszkodott a valóságra, hogy többször járt Magyarországon, megismerendő a helyszínt, a körülményeket, s elolvasott minden hozzáférhető könyvet, ami magyar ismereteit gazdagította. Az angol kiadásban egyébként felsorolja forrásmunkáit is. A könyv valóban nagy sikert ért el Angliában. Esztétikai értékéről lehet vitatkozni, ám nem a „tsikós"-jelleg dominál benne. Az Elfújta a szélhez hasonló, romantikus családregényről van szó. Igaz, más művek is képviselhetnék a magyar irodalmat külföldön, de nem hiszem, hogy Pearson könyvét annyira szégyellnünk kellene.

Csatár Imre

1979. XI. 23. Kossuth 17,30 Áné

1021

Győri László épitész és szobrászmüvész

Láttuk, hallottuk...

- Győri László szobrászmüvész kiállitását Fábián László látta Nyiregyházán a Müvelődési Központban. Szobrászmüvész, de ugy tudom, hogy eredetileg épitész Győri László.

- Igen, épitész, és ez alapvetően meghatározza azt, amit, mint szobrász csinál. Itt elsősorban azokra a reliefekre gondolok, amik a falon vannak elhelyezve, természetesen ugyanabból a müanyagból, amiből a többi plasztikáját is csinálja. Szóval itt az épitész abban mutatkozik meg, hogy ezek a diszitmények azonnal érzékeltetik az emberben a funkció igényét. Minden egyes ilyen reliefjét az ember egy csekélyke fantáziával azonnal oda tud képzelni akár egy külső falra, akár egy hátsó belső fal lezárására, szóval azonnal tér funkcióba tudja elhelyezni.

- Csak elképzelni lehet, avagy valóban használják is az alkotásait?

- Azt hiszem, hogy ezek nem valósultak meg konkrét funkcióba. En csak abból gyanakszom, hogy ezek mégis ilyen igényt fejezhetnek ki, egy bizonyos nagyon egyértelmü épitészeti ritmusrendszer mintegy elemismétléses ritmusrendszer jelenik meg ezeken a reliefeken.

De természetesen nemcsak reliefek vannak, hanem vannak igazi térplasztikák is, amelyek ugyanugy elképzelhetők lennének gondolom közterekben, én nem tudom személy szerint, hogy ebből került felállitásra, gyanitom, hogy meglehetősen kevés.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-745, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1973 MÁJ 19

Győri Lívia (9 éves)

1021

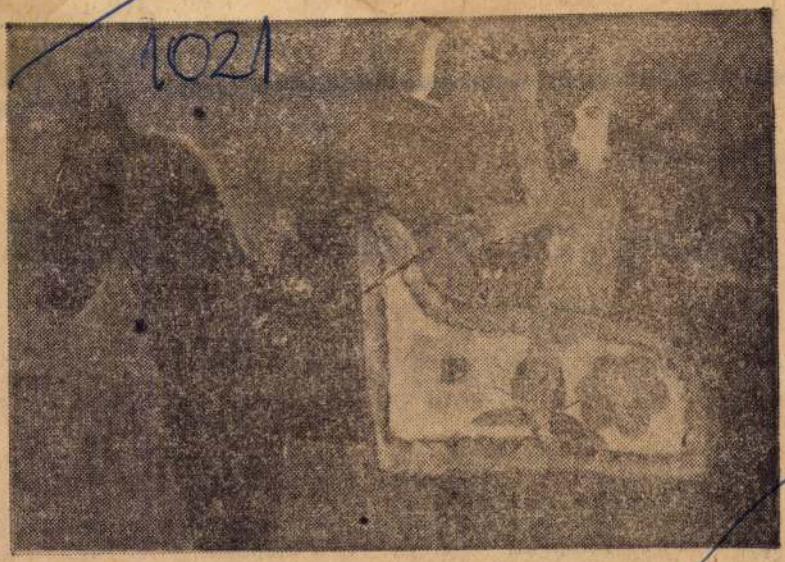

Győri Lívia, 9 éves: Csatadal

RAB ZSUZSA:

Magyar költők oroszul

A Magyar Írók Szövetsége és a Magyar PEN Klub május 16-án az írószövetség székházában vitát rendezett a kortárs magyar költők antológiája orosz kiadásának megjelenése alkalmából. A vitaindító előadást Rab Zsuzsa költő-műfordító tartotta. Szövegét az alábbiakban közöljük. (A vitára következő számunkban visszatérünk.)

A múlt év őszén jelent meg Moszkvában, a *Molodaja Gvargyija* kiadásában a majdnem tízíves kis könyv. A válogatás *Kormos István* munkája. Jegyzetekkel, életrajzi adatokkal *Apostol András* látta el. *Robert Rozsgyesztvenszkij* írt hozzá lírai előszót. Az antológia előkészítő munkáit közösen végezte a

nak, vagy akár májusi bálnak fordítja Kornyilov a szót, megmenti a verset, és nem kerül bele például ennek a sornak *„Dobol a szívem majálist"* — ilyen fordítása: *„Szívem piknikre hívja a barátokat."*

Szövegfélreértés lehetett az oka,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Győri Lajos
ÉLET ÉS IRODALOM
1980 JAN 12
1021

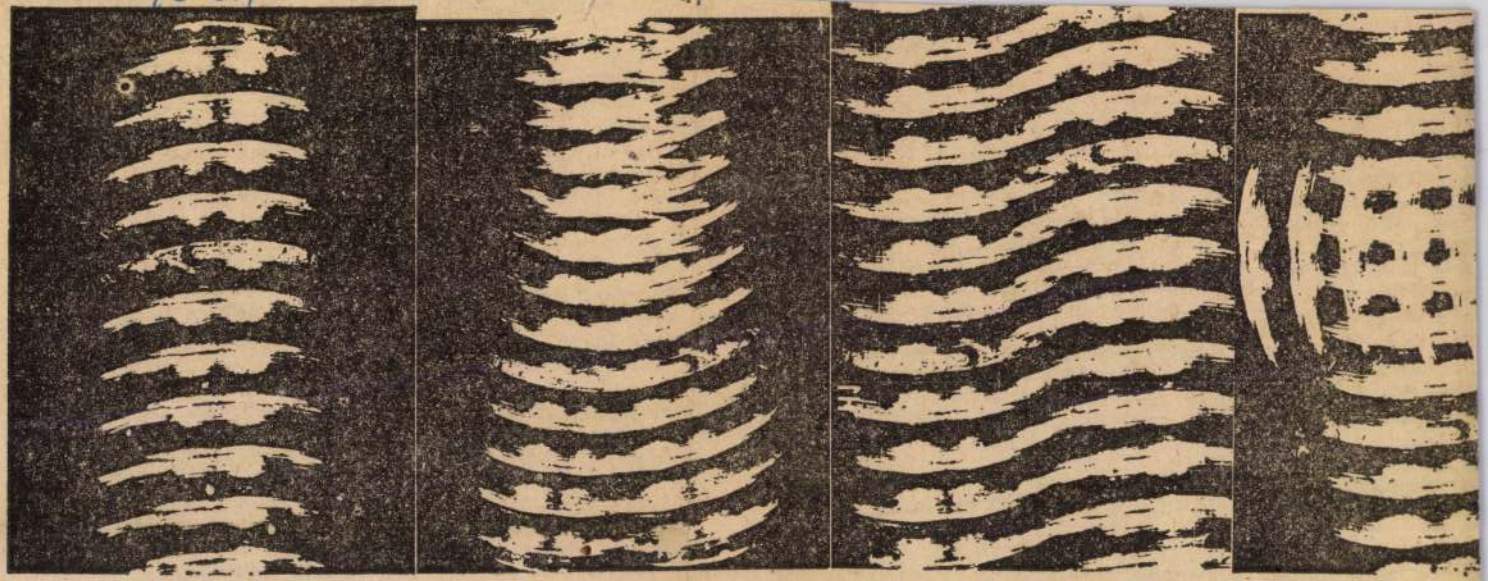

Győri Lajos: Variációk

M. Z.-nek ajánlom

tetlen bizonysága? Nem tudom. Percekig álltam a gimnázium előtt; úgy látszik, sorsom azért azt az egyet megadta, hogy ne kelljen vérében látnom.

Otthon tehetetlenül ültünk a végzet szélárnyékában. Nem sokkal később csengettek. Egy rendőr jött, elnézést kért a zavarásért, s megkérdezte, szabad-e leülnie. Elmondta, baleset történt, nagyon sajnálja, de ide kellett jönnie. Egy idős embert emlegetett, akit elütött egy nyugatnémet autóbusz, s azt is közölte, hogy a sofőr — Vogelnek hívják, Martin Andreas Vogel — vétlen, az öregúr (így mondta) a járdáról zuhant a kerekek alá. A szálak hozzánk vezetnek, ám ha óhajtjuk, az azonosításnak, természetesen, semmi akadálya

a liftbe. A vörös hajú így szólt a barátnőjéhez:

— Képzeld, tegnap délelőtt itt a sarkon ütött el egy öreg ürgét az autóbusz. Csupa vér volt minden. Az embernek felfordul a gyomra.

A lift falának dőltem. Legszívesebben térdre estem volna: kisasszony, az az öreg ürge az apám volt, bocsásson meg neki, nem tehet róla.

Nem néztek rám. Szerencsére szemüveget viselek, s így nem is igen láthatták volna, hogy az üveg mögött csupa könny a szemem.

Nem tudtam elhinni, ami történt. Ma sem tudom. Az is zavar, hogy szüntelenül érzem mögöttem az árnyát, de ha megfordulok, nem látok senkit.

Néhány nappal később megálltam a Garay tér sarkán. Már csak halvány nyoma volt annak,

volna másként is, süvöltő kínok között, verejtékező halálfélelemben, de igazán így volt jobb, ó szólj vagy üzenj, csak egy jelet adj. Később megenyhülve arra gondoltam, majd megírom, s talán akkor minden más lesz, neki is, mert lehetetlen, hogy ne legyen másként.

Kéz érintette meg a vállamat; egy rendőr volt.

— Részeg? — kérdezte, de mintha saját szavától is zavarba jött volna. — Talán rosszul van?

Nehézkesen föltápászkodtam, s lemutattam az úttestre, az elmosódott foltra. Nem értette.

— Átkísérem a másik oldalra — mondta csendesen és karon fogott. A közlekedési lámpa éppen zöldre váltott.

Színek, képek

Győri Márton és Soós Nóra festménybemutatója

Az öt éve működő *VirtuArtNet Galéria* 50. kiállításaként került megrendezésre *Győri Márton* és *Soós Nóra* virtuális tárlata.

Mindkét alkotó a Magyar Képzőművészeti Egyetem növendéke, de már mind a ketten több önálló tárlatot rendeztek, és részt vettek számos csoportos bemutatón. A világhálóra került festményeiket — több mint negyven darabot — az idén ösztöndíjasként Németországban, pontosabban Nürnbergben és Münchenben készítették.

Győri Márton: Gyermeki szeretet, 2003
akril, tus, vászon, 50×70 cm

Győri Márton vastagon felhordott, nyers, élénk — vörös, fehér, kék, sárga — kolorittal festett, indulatos, nonfiguratív képeit a Cobra csoport művészeinek (Corneille) szín- és formavilága ihlette. Ebből a tradícióból kiindulva alakítja sajátos, az újfestészeten túli, de a ma divatos, a fiatalok körében népszerű új figurativitással ellentétes, autonóm színfoltokra épülő kifejezésmódját (Sárga *torony*, 2003), valamint készíti kiabálóan színes festett faplasztikáit (*Csíkos orrú*, 2003).

Soós Nóra ugyancsak a színek szerelmese, de ő jobban vonzódik az aktualitásokhoz, a privát szféra megjelenítéséhez. Több síkból épülő kompozíciói alsó rétegének foltjait anilinfestékkel festi, de úgy, hogy az alap fehérje is ki-kitűnjék a formák alól, majd ezen a tarka felületen jelennek meg a hangsúlyosan meghúzott, sokszor csendéletté rendezett, tárgyakat körülölelő dinamikus, kék, sárga, narancs, lila zöld kontúrok (Pihenő *szemüveg*, 2003, *Reggeli*, 2003, *Szingli*, 2003). Soós Nóra koloritja és témaválasztása — enteriőrök, bútorok, csészék, kiöntők, poharak stb. — némi rokonságot mutat Radák Eszternek a színes kontúros, ugyancsak gyakran szobabelsőt ábrázoló festményeivel, de rétegeltségük és határozott körvonalaik révén különböznek is azoktól.

Soós Nóra: Kényelem III., 2003
akril, vászon, 30×40 cm

A két fiatal művész munkái arról győznek meg bennünket, hogy a színek önálló életet is élhetnek, és a látvány, a különböző tárgyak, alakzatok csak arra valók, hogy pazar ragyogásuk autonómiáját biztosítsák.

-elel-

(VirtuArtNet Galéria, X. 2—2004. IV. 23.)

KAPFINGER ANDRÁS
FOTÓKIÁLLÍTÁSA

Megtekinthető:
2003. november 21—
2004. január 18-ig

Nyitva tartás:
Hétfő és vasárnap kivételével
minden nap 9-17 óráig

MŰVÉSZETEK HÁZA
SZEKSZÁRD
H-7100 SZEKSZÁRD
SZENT ISTVÁN TÉR 28.
TEL.:74/414-056, 74/511-247, FAX:74/511-248
E-MAIL: SZEMUHA@AXELERO.HU
WWW.RHINOART.HU/MUVESZETEKHAZA

Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum

XVII.
MISKOLCI TÉLI
TÁRLAT

2003. december 13 - 2004. január 24.

3501 Miskolc, Pf.: 25. Tel.: (46) 500-680
e-mail: mgaleria@freemail.hu
Internetes honlap: http://galeria.olh.hu

2003. december 5—2004. január 10.

V. KÖZÉP-KELET
EURÓPAI KÉPESLAP

Nemzetközi
Mail Art

Kaposvár, Fő u. 12.
Telefon: 82/314 915

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

A kiadványok beszerezhetők a Vízivárosi Galériában
Cím: 1027 Bp., II. Kapás u. 55.
Tel.: 201-6925
Nyitvatartási idő:
K–P: 13-18 óráig
Szo: 10-14 óráig

VÍZIVÁROSI GALÉRIA
ÉVKÖNYV – 2003

52 oldal, A/5 formátumban, 21 színes, 15 fekete-fehér képpel, írásokkal és tanulmányokkal (Bárdosi József, Boris Groys, Hajnal Gabriella, Készmann József, Kosztolánczy Tibor, Mezei Ottó, Mohácsi András, P. Szabó Ernő, Petrányi Zsolt, Rieder Gábor, Sinóros Szabó Katalin, Végh Attila, Zsilinszky Zsófia)
Kiállítások kronológiája, ismertetője, sajtófigyelő, képdokumentumok.

A Vízivárosi Galéria támogatói:
Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága, II. kerületi Önkormányzat

ÚM 2003/12

Győri Márton

Győri Mihály
szürszabó
Debrecen
XIX – XX sz
Győrffy szür
137. l.

GYŐRI MIHÁLYNÉ faragó

Somogy 1988 2.sz.

rosberényben és Zákányban csaknem 20, Csurgó társközségeiben 40, Somogybükkösdön 63 százalékkal.) A körzet jövőjét e tény erősen beárnyékolja.

A helyzet előzményei: a munkalehetőség kevés, ez elvándorlásra és ingázásra ösztönöz. (Jelentősebb mértékben Nagykanizsára, kisebb arányban Nagyatádra és az ország más településeire.) Az elvándorlással a produktív, aktív és képzett népesség hagyja el a körzetet. A szerepkör nélküli vagy rangon aluli szerepkörű települések a központi fejlesztési alapból alig részesültek. A centralizálás miatt a telepítések más helyen történtek (pl. intézmények Nagyatádon). Ezeknek az állapotoknak kialakulásához hozzájárultak a kedvezőtlen közlekedési körülmények, az alapellátás hiánya, az infrastruktúra elmaradottsága is.

A megyei hosszú távú terület- és településhálózati koncepció a fehér foltokat gazdaságilag elmaradott térségként tartja számon. Felzárkóztatásukra külön program készült. A kibontakozás útja: a kistérségi foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése; az adottságokhoz igazodó iparfejlesztés; a mezőgazdasági üzemek gazdálkodásának stabilizálása; a lakosság életfeltételeinek javítása; az infrastruktúra elmaradottságának felszámolása; a személyi jövedelmek növelése; a pénzeszközök koncentrálása mellett ágazati és megyei céltámogatások; együttműködés a szomszédos Jugoszláviával az idegenforgalmi, a kereskedelmi és a vízügyi ágazatban, összehangolt tevékenység az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésében.

A felzárkózáshoz a közeljövőben meg kell adni Csurgónak a városi rangot, hogy erősítse ez is a lakosság lokálpatriotizmusát. Méltó keretet kell teremteni a településcsoport igazgatási, ellátási szerepköréhez.

Ha a megyei tervekben felsoroltak nem maradnak üres szavak, és az intézkedések találkoznak a helyi lakosság tenni akarásával, akkor talán erősödik a településcsoport népességmegtartó ereje, és lezárulhat a hanyatlás időszaka.

NOVÁK FERENC

Somogyi kincsőrzők

A „csumababák" mestere

Az országhatár menti Somogyudvarhelyet a környékbeliek meg az idevalósiak csak *Udvarbely*ként emlegetik. A Berzence felől érkező könnyen rátalál az Ady utcára, a buszmegálló közelében pedig özvegy Győri Mihályné otthonára. A takarosra helyrehozott hosszú házból elősietö mosolygós, a ráncokkal is széplányságára utaló arcú Rózsi néni egy szóval vackába tereli a csaholó kutyát, s odabent a konyhában a hosszú padon helyet csinál a hasonló korú szomszédasszony mellett.

Az asztalon a piros vájdlingban további dagasztásra vár a rétestészta, ez nem akadálya a beszélgetésnek, hiszen „a kéz és a száj nem egy csapán jár" – bátorít a gazdasszony.

Rózsi néni különös tudomány bírója: a kukorica „leveléből", a csumából já-

a második világháború után sem kezdődött meg. Az 50-es években a Jugoszláviával szembeni hisztérikus ellenségeskedés következtében a térség határövezetté vált, ahova hosszú ideig csak külön engedélyekkel lehetett belépni. A későbbi kedvezőbb politikai légkör és az élénkülő gazdasági élet sem hozott érdemi fellendülést.

A csurgói körzet elmaradottsága összefügg a megye településhálózatának alakulásával is. Somogy közigazgatása 1960-ban a barcsi, csurgói, fonyódi, kaposvári, marcali, nagyatádi, siófoki és tabi járásra szerveződött. Kaposvár városon kívül 252 község volt a megyében (148 faluban ezer vagy ennél kevesebb volt a lakók száma).

A megye lakosságának fele ekkor a mezőgazdaságban dolgozott, az ipari foglalkoztatottság szintje rendkívül alacsony volt. A lakosság lélekszáma csökkent (legnagyobb mértékben a barcsi és csurgói járásban, ez összefüggött az iparosodás lassúságával). Kaposvár ugyanakkor dinamikusan fejlődött, és túlzsúfolttá vált. (Az élelmiszer- és a könnyűipar volt a jellemzője, ez a városban összpontosult.)

Somogy megye 1971-ben jóváhagyott terület- és településhálózat-fejlesztési terve a járások összevonását és új városok alakítását tűzte ki célul. A terv négy középfokú körzet szervezését javasolta Kaposvár, Nagyatád, Marcali és Siófok székhelyekkel. Barcs és Fonyód részleges középfokú központi szerepkört kapott. Csurgó és Tab kiemelt alsó fokú központtá „süllyedt", Böhönye, Kadarkút, Igal, Andocs rangjához igazodva. Tabnak az iparfejlesztés még némi elégtételt jelentett, Csurgón és körzetében még ez is elmaradt.

Eredménynek tekinthető az új városok létrejötte Kaposvár ellenpontjaiként. (1969: Siófok, 1971: Nagyatád, 1977: Marcali, 1979: Barcs, 1985: Boglárlelle.) Egyes települések ugyanakkor – elsősorban Csurgó és Tab – visszafejlődtek, körülöttük elmaradott térségek jöttek létre. A terv 1981-es módosítása enyhített a túlságosan centralizált körzetesítésen. A középfokú ellátást kiterjesztette Barcs és Fonyód–Boglárlelle térségére. Csurgó, Tab szerepköre is megváltozott, önálló körzetet kapott.

1984-ben a járások megszűntek. Városkörnyékként kapcsolódnak székhelyükhöz. Csurgó és Tab is önálló „városkörnyéket" kapott. Sorsuk elszakadt Nagyatádtól és Siófoktól, elmaradott körzetükkel nagy terhet cipelnek. Az adminisztráció Boglárlelle várossá válásával a fonyódi körzetközpont kérdését is megoldotta. Az igazgatási, ellátási és termelési funkciókat Fonyód, Lengyeltóti és Boglárlelle megosztva látta el. A várossá válás Boglárlelle fejlődését fogja elősegíteni. A Balaton-parti települések a nemzetközi idegenforgalom miatt sajátos helyzetben vannak. E térség középfokú ellátási és igazgatási centrumánál nem az „egyközpontúság" elvét kellett volna követni.

A megyei településhálózat és igazgatási szervezet 1960 óta végbement változását vizsgálva és az 1985–86-ban készült terület- és településhálózati koncepciót tanulmányozva az az érzés tölt el, hogy 25 év után visszatérünk a nyolc járásra „városkörnyék" címként azzal, hogy Fonyód helyett Boglárlelle kapott központszékhelyi szerepet, Csurgó és Tab pedig elmaradott térségek centrumaként kísérelheti meg régi rangjának visszaszerzését (talán várossá válását).

Az elmaradott térségekre az a legjellemzőbb, hogy hajdan virágzó településeik népessége gyorsan fogyatkozik. Az elvándorlás és az öregedés súlyosbítja a hátrányos helyzetet. Csurgó körzetében 1960–85 között 25 százalékkal csökkent a lakosok száma. (Ezen belül a berzencei és a zákányi körzetben 30, Csurgón, Iha-

tékokat, apróbb-nagyobb díszeket, használati eszközöket formál, csuhébabái pedig messze földön híresek.

– Öreganyámtú tanútam – kezdi gombolyítani a múltat a dél-somogyi ö-ző tájszólással. – Régen nem volt bolti játékuk a gyerekeknek, mindenki maga készítette rongyból, kócból, kukoricahajból, -csumából. Összejöttünk a pajtában, ott csináltuk a babákat, még az iskolába is elvittük. De kipödörtük mindig a falu népviseletét is; kasmérszoknyát, röpikét, fekete köténvt, csipkéspéntőt, fekete pánglis cipőt hordtunk már nagyobbacska korunkban. Még színházat is játszottunk a pajtában. Kocsideszkákból összeraktuk a színpadot, szedtünk pénzt is, két fillér volt a belépődíj. Ebből vettünk hitványruhát, mert a péntőt nem engedte elhasogatni édesanyánk, az még kellett foltnak . . . Ezekből megint fáslis babát csináltunk. Az iskolában kézimunkát tanultunk Horváth Lajos öreg tanítónk keze alatt, ott is szabtunk-varrtunk. Amikor kijártuk a hat osztályt, hónapszámba jártunk. Nagypuszta, Rácegres, Góla, arra le Baranyában Ibafa, Boldogasszonyfa, ezek voltak a majorok, ahol éltünk, és egész nap nótázva dolgoztunk, nem ám, mint most, kumor mindenki . . . Reggel négykor napkeltére kint kellett lenni a mezőn, aztán sötétig. A pallér mindig dobálta előre a renden a kalapját, hogy na, még idáig el kell érni. Ott meg búzaszárból, rozskalászból fontunk aratási koszorút meg békaszéket – mesél egy szuszra.

– Rózsi néni tehát gyerekkorától gyakorolja ügyességét.

– Bizony, és örülök, hogy újra továbbadhatom mások gyönyörűségére is. Mert azt tudja-e, hogy a budapesti Szovjet Kultúra Házától is itt járt egy észak-ukrajnai orosz, aztán elvittük a tájházunkba. Azt mondta, hogy ő is éppen ilyenben lakott, ilyen bútorai is voltak az ő édesanyjának, és amikor meglátta a csumababákat, akkor majdnem elrétta magát . . . Kapott is ajándékba egy Jancsit–Juliskát, meg egy nagy tőgyű tehenet, amit ugyancsak kukoricaszárból csináltunk a Mester Feri bácsival, mert ő is jól érti ezt a mesterséget.

– Különleges tehetség, kézügyesség kell a csuhébaba készítéséhez?

– De mennyire! Én hiába mondom a gyerekeknek, hogy így meg úgy kellene, sokszor megmutatom a fogásokat, mire maguk is megfabrikálják a sajátjukat. El-eljárok Berzencére is, Csurgóra is az iskolába a kicsiket tanítani, sokszor százötvenen is várnak, hogy a fortélyokat meglássák. De már az óvodákba is meghívnak.

– Szívesen tanulják a gyerekek a babakészítést?

– Hű-hű, nem győztem nekik mutogatni . . .

– Rózsi néni mindehhez rengeteg csuhét használ.

– Hát bizony az őszi kukoricatöréskor begyűjtöm a télire valót. Szedek négyöt zsákkal, mert én csinálok lábtörlőt, szatyrokat, széket, pemeteket, papucsot is.

– Bármilyen fajta megfelel?

– Á, csak a nyolcsoros, annak a csumáját lehet legszebben pödörni. De menjünk csak át a szobába, majd meglátja, mit tudok – teszi félre a munkát Rózsi mama, s nyitja az ajtót.

Az előtér falán is spárgára akasztott figurák lógnak, a szobában pedig a nagy vendégváró asztalon, mintha kiállításra készülnének, úgy sorakoznak a szebbnél szebb „szóló" babák és apró szoborcsoportok. A háromajtós szekrény tetején színes szálakkal cifrázott füles „cekkerek". A mai kislakásokból már eltűnt „toalett-

tükör" előtt érdekes összeállítás: egy emberalakot körülvevő apró madárkák a fákon ülnek.

– Szent Ferenc prédikál a madaraknak, ez a címe, a bibliából olvastam róla. – Arrébb gyerekkori játékunk, a „békaszék", amit rokkafűből hajtogattunk – ezt is csuhéból tekerte-pödörte Rózsi néni.

– Ez meg az udvarhelyi négy törpe mása. Voltak itt a faluban igen kis termetű gyerekek. Erre járt a cirkusz kilencszázhuszonnyolcban; meglátták, aztán elvitték őket Olaszországba, artistákat neveltek belőlük, bejárták a Szentföldet, mire megnőttek, visszajöttek a faluba, én megformáztam őket, ahogy itt játszottak az udvarban. Az egyik testvér még él is közülük.

– Furcsa, hogy nem festi ki a bábukat.

– Á, a bábukat nem szabad kipingálni, a csuma más-más színével mutatom meg a gyerekek csúcsos sapkáját, a madarak tollát. Ez meg szakasztó. Régen ebbe rakták a dagasztás után a kenyeret, csak akkor zsúpszalmából készült.

– Mennyi idejébe telik egy „szoborcsoport" megformálása?

– Hát jó két napba; de akkor ügyesen kell dolgoznom, olyankor éjjel nem alszom, mert az író se, a szabó sem alszik, a pap is álmában gondolja ki a predikációját. Addig engem sem hagy nyugodni, amíg be nem fejeztem, amit elterveztem.

A nagy étkezőasztal szélén ismerős összeállítás fogja meg a szemlélődőt. Rózsi néni észreveszi a csodálkozást.

– Na, ezt látta valahol? – mosolyog.

– Igen ... ez ... a nagyatádi fürdő melletti szökőkút ... állatokkal, madarakkal, vízsugarakkal, táncoló fiúkkal, lányokkal. A szobrásznak is tetszett, járt itt nálam, lefényképezte.

Az egyik szakajtóban a falusi gyerekek hajdani focija, a színes rongyból varrt labda lapul, arrébb nagy tőgyű legelésző tehén, de cilinderes lámpát, sőt a számára kimondhatatlan Eiffel-tornyot is szépen meghajtogatta csumából. A János vitézből Jancsit és Iluskát meg a gonosz mostohát is megmintázta.

A tavaszi, őszi seregszemlékre mindig különös gondossággal készül Rózsi néni, s kézügyességét, tudományát eddig fél tucat oklevéllel ismerték el. A legbüszkébb az arany minősítésre meg az előszoba falán lógó népfrontos „kiváló társadalmi munkás" kitüntetésre, legutóbb pedig az országos falusi mesemondóversenyen elért kilencedik helyezésével igazolta, hogy más népi műfajban is otthonos. A falukrónika írásából is kiveszi részét, pályázatukat szépen díjazták, s a helyi felszabadító harcok emlékeit is sorokba foglalta.

Hetvenedik életévébe fordult, s bár fiatalon vesztette el jó urát, fiával és családjával egy fedél alatt irigylendő lelki egyensúllyal, derűvel él rohanó-törtető világunkban. Mindennapos vendég a babáival telerakott faluházban, s ha kíváncsi turisták, szívesen várt delegációk járnak náluk, felveszi a réklit, a kontyos kasmírkendőt, és a jó öreg pajtással, a hébérfurulyán virtuskodó Mester Feri bácsival még nótára is kerekednek.

Kukorist – kerek, fonott kalácsot –, forgácsfánkot tálalnak, rozmaringgal díszített üvegben vörösbort kínálnak, s nemzetiszín szalaggal átkötött csumababákat ajándékoznak a messziről jötteknek.

– Sokan megígérték az itt jártak közül, hogy majd írnak, de aztán elfelejtették. Nem baj, azért csak csinálom, amíg élek. Nekem ez a legnagyobb örömöm ...

Győry Miklós

Illusztrácio Csokonai Vitéz Mihály "Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz" c versséhez.

repr. 4.o.

Kiállitva a Petőfi Irodalmi Muzeumban.

/Ad/
"A versillusztrációs pályázatról" /Többen/
Szterem 1950 I.évf. 11. sz. 4-9.o.

Győry Miklós Szolvász

Tomásmő

Cifra: Szolvák az V. m. kerésőm. kiállítésőn

Nagyszava 1955 febr. 17, 83 évf. 40 n. 6 e.

GYŐRI Miklós

K. Grandmesse: Törökfejes hopja, hogy csinlop

Fedor A': A Könyvek könyvtára

Művelt Nép 1955. II évf. 27 sz. julius 3, 7 l

GYŐRY Miklós grafikus

Jankovich F: Nevető könyv

Szodalmi Ujság 1956 III ét. 9 n. márc. 3. 5 l.

Győry Miklós

A fegyverkező parasztok "Forradalom" c.
sorozat 3. képe, tollr.

II. Magy. képzőmüv. kiáll. Mücs. 1951. nov.
lo l.

MDK

Győry Miklós

Uj épül a régi helyett, rézk.

Németh L: IV. M. Képzőműv. Kiáll. Szab. Nép, 1954, jan. 19.

Móry Miklós graf, mű bútor asztalos

Bp 1905 jun. 14

Kacs Kulánál bútor tavaszi 1926-27 Bécs plakát rajzolást

I-II képe Mall - 1952 Tav Tarl

1936 óta illusztrál (Arany J: Nagy idai cigányok)

1946 Madách: A civilizáció

1949 Puskin díszkiadás

1950 Hegedüs G: Erdőn túli vesszőtelem

Móry - Hegedüs: Az ember hidat épít

1951 Gertrudy - Katona: M. parasztmesék

1952 Mórics Zs: Életem rajzaje

Tankönyvek illusztr. + kitűntetés

sszaküldeni, hanem azt a fizetőhelynek kell egy úgynevez
rizni.

postatakarékpénztári csekkszámlára kell visszafizetni.

zegeket az igényjogosultak átvették.

év Szeptember hó ____ n.

Salath Jenő

megbizott tisztviselő.

Győry Miklós

egyedül illusztrálta
az alábbi 2 köteles
művet:

Puskin: Költemé-
nyei és válogatott
prózai művei. I-II k.
Bp. 1949.

~~Apolis~~

151. alrovat Gülethar-antartás	152. alrovat Anyagbeszerzés Anyag	Takarítás	153. alrovat Világítás	16[illegible] szen[illegible] ho[illegible]
Ft. fill.	Ft. fill.	Ft. fill.	Ft. fill.	
133·50	189·58		473·80	4[illegible]
~~1000~~ –				
	360·08			
	800·–		800·–	1·
		69·54		
42·18				

Győry András
festő
V. Pozsonyi út 34

MKSz 1947

Tankönyvek 1947-49

Győry Miklós

illusztrálta (?)

Kosáry Domokos-
Vajda György Mihály:

Történelmi olvas-
mányok. Az 5-6.
oszt. számára. Bp.
1947. Kiadta
a Vall. és Közokt.
Min.

Györy Dezső
illusztrálta

Kosáry Domokos – Vajda György – Történelmi olvasmányok a 6. oszt. számára. Bp. 1947 [1948]

MEG.

ÁRA KÖTVE 40 PENGŐ.

A FÉLBŐRKÖTÉSŰ AMATŐR-KIADÁST KILENC SZINES KÉP DISZITI.

ÁRA 80 PENGŐ.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT.
KAPHATÓ A PÉNZTÁRNÁL.

LÉGRÁDY TESTVÉREK NYOMDAI MŰINTÉZETE, BUDAPEST.
(IGAZGATÓ: KERTÉSZ ÁRPÁD.)

Győry Miklós

illusztrálta az
alábbi tankönyvet

(Kosáry Domokos–
Vajda György): Tör-
ténelmi olvasmányok
a 6. oszt. számára.
Bp. 1948. VKM. kiad.
311 l.

iszteri tanácsos.

ának,

Budapest.

Győry Miklós

illusztrátta az alábbi könyvet

(Győry János – Tompa József): Magyar könyv az 5. oszt. számára. Bp. 1948. VKM. kiad.

336 l.

U. az a 6. oszt. számára Bp. 1948. VKM kiad.

391 l.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓL.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
171/917.

Hivatalból.

Műemléki ügyben.
Portomentes.

Győry Miklós
illusztrálta az alábbi
tankönyvet

(Semjén Gyula – Vajda
Győry Mihály): Né-
met könyv a 8. oszt.
számára Bp. 1948.
VKM kiad. 160 l.

A m. kir. vallás- és köz

7417/1915.
---------szám.
eln.

A munkaerőnek katonai
vétele következtében a tüzifate
lott elő, ugy hogy az országban
letek korántsem elégségesek a t
letek kielégitésére.

Az előreláthatóan tel
lehető csökkentése céljából és
akadálytalan kielégitésének biz
tehát, hogy a tüzifaszükségletel

A tüzifakészlettel va

Győry Miklós

illusztrálta az alábbi

könyvet

(Havas Ernő – Gleiermann Anna – Mérei Ferenc): Az ember élete a 8. osztály számára. Bp. 1948. VKM.

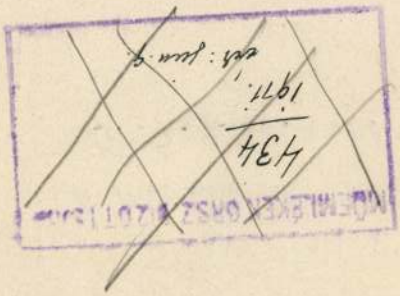

A vallás és közoktatásügyi
60775. sz. a. kelt és a IX. ker
leténck

A gyulafehérvári
kálatainak folytatására I
K-t engedélyezvén, utasito
get a Müemlékek Orsz. Bizo
tájára, elszámolás kötelez
egyházi müemlékek alapjáno
pező alnaplójában kiadáske

Budapest, 1911.

~~Glaser Lajosné~~

~~[illegible]~~

Gröny Miklós

illustrátiók

tovább

Történelem a Közép-
iskolak 1. ont. számá-
ra. Bp. 1949.

Győry Miklós

illusztrálta az alábbi

könyvet

Hlavas Ernő – Gleichmann Anna – Mérei Ferenc: Az ember élete a 8. ort. rajzára. Bp. 1948.

KÖNYVESBO

BUDAPEST IV, KOSSUTH LA

POSTAFIÓK: 242. TELEFON: 89-5-40. A
POSTATAK.-PÉNZT. CSEKKSZÁMLÁ

H

29671/ SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MÜ

SZÁMLA

MENY-NYISÉG	AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYE
1	Muzeum mesta Bratislavy

Győry Miklós

illusztrálta az

alábbi könyvet

Čapek, Karel: Négy

mese. Ford. Hegedüs

Adél. Bp 1949 [1948].

ÁSÜGYI MINISZTÉRIUM

ágos Bizottsága

Budapest

IX. Hőgyes Endre u. 10

Győry Miklós

Cervantes: Don Quijote

VIGILIA kiadás.

Az ifjúság klasszikusai sorozatában megjelent új, könnyed ifjúsági átdolgozás Mándy Iván tollából. A mesteri illusztrációk Győry Miklós eredeti humorát tükrözik.

Ára kötve kb. 15.—

Karácsonyi könyv-
prospektus 1943

806. PÜSTÖLÖ, porcellán, lovon ülő szaka
Porzellan, in Form eines bärtigen Mann

807. OROSZLÁNON ÜLŐ TUDÓS, porcellá
XIX. Jh.

808. ÜLŐ KUTYA, porcellán. Kina, XIX.

809. NÉGYSZÖGÜ VÁZA, FEDŐVEL, po
Kina, XIX. sz. — Vierseitige Vase mi
XIX. Jh.

810. VIRÁGTARTÓ, porcellán, oldalán szin
behälter, Porzellan, auf der Wandung

811. FÓKUTYA-SZOBOR, szines porcellán
Porzellanfigur auf viereckigem Sockel.

812. BÖLCSESSÉG ISTEN SZOBROCSKÁ
Weisheit, farbige Porzellanfigur. China

813. KÉT NAGY DISZTÁL, porcellán, ge
Japán, XIX. sz. — Zwei grosse Prunk
artigem Imaridekor. Japan, XIX. Jh.

814. KÉT DISZTÁL, porcellán, legyezős
Prunkschüsseln, Porzellan mit fächera

Győry Miklós

Dumas Alexandre, fils. A kameliás hölgy. Ford. *Jankovich* Ferenc. *Győry* Miklós rajzaival. Bp.: Somody (Pesti Lloyd ny.) [1944.] 309 l. 8-r.
Kötve 24.80

Győry Miklós

Illusztrálta az alabbi könyvet.

Fekete István: Cs. Történetek állatokról és emberekről. 6. kiad. Bp. 1948.

be hozando és az ott szükséges
unskások felvétettek, tisztes-
t az 1908 évre 400 korona áta-
lelügyelőség iránt intézkedni

vám hivatal

1908 április hó 11-e

[signature]

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
252-1908 m
Érkezett: április 18.

Győry Miklós

illusztrálta

Gerek László

Galamb Moska

kalandjai

Bp. [1948]

Hiv.szám: 77.356/1942.III.

etemre való hivatkozással felkérem a
tben levő Kálvária helyreállitására
essze fel.

január hó 13-án.

A miniszter megbizásából:
dr.Takács Menyhért s.k.
miniszteri osztálytanácsos.

ek.Elnökségének,

Budapest.

Győry Miklós
illustrációi

Gorkij Maxim: Ahogy
én tanultam. Ford.
Lányi Sarolta. Bp.
1949.

Győry Miklós
illusztrálta

Kriedy Gyula: A
vörös postakocsi
Uj kiadás. Bp. 1948
[1947]

NAJDASDAN JELENIK

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

KIADTA AZ ATHENAEUM KÉTFÉLE KIADÁSBAN.

FŰZVE . . . . 28 P
AMATŐRKIADÁS 78 P

KAPHATÓ A PÉNZTÁRNÁL.

—◈—

MAGYAR MŰVÉSZET

GAZDAGON ILLUSZTRÁLT HAVI FOLYÓIRAT, MOST LÉP ÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA, SZERKESZTI **MAJOVSZKY PÁL DR.**, FŐMUNKATÁRSA **LÁZÁR BÉLA DR.**

ELŐFIZETHETNI A PÉNZTÁRNÁL.

Györy Miklós

Lagerlöf Zelma:
Krisztus legendák -
Franklin -
Bpest, 1940 -

Illusztrálta fenti
Magyar Kulturszemle
1940. 12. sz. 302. l.

Fenti rajzaival

Madách Imre: A
Civilizátor: Komédia
Aristophanes modorá-
ban. Bp. [1876]

fenti rajzaival

Győry Miklós
rajzolt

Arany László
A délibábok hőse.
[Bp., 1946.]

Győry Miklós

illusztrálta az
alábbi művet:
Puskin: Válogatott művei. 2. kiad. Bp. [1949].

Győry Miklós

illusztrálta az alábbi könyvet

Tompa József:

Magyar nyelvismeret. Bp. [1948]

MI NYOMDA

OLTJA

AJOS-UTCA 18

LAPÍTÁSI ÉV 1577

K: 37.473 ÉS 57.124.

BÉLYEGMENTES

(A [illegible] ez rendelettel megállapított személyes illetékmentesség folytán.)

mlékek Országos Bizottsága

Budapest
Rákos-utca 10.

CSAK JELEN EMBE	EGYSÉGÁR		ÖSSZES ÁR		ÖSSZES ÁR	
	AP	f.	AP	f.	AP	f.
					7	80

Kelt Budapesten, 1935. december 30.

1.) 5825.
2.) 5834.
3.) 5835.

Győry Miklós

Dráma
1944. ápr. 60. l.

Az Ifjúság Klasszikusai címen ügyes elgondolású könyvsorozatot indított a Vigilia kiadó. Az eddig megjelent kötetek Cervantes Don Quijoteja és Mark Twaine Koldus és királyfi *Mándy Iván* átdolgozásában. A tehetséges fiatal író tiszta és könnyed magyarsággal és jó stílusérzékkel oldotta meg nem könnyű feladatát. *Győry Miklós* Don Quijote-illusztrációi közt van néhány, amely „felnőtt" kiadásba kívánkozik. Kár, hogy a mai viszonyok közt szépnek mondható könyveket a rajzok ügyetlen tördelése sokhelyt elcsúfítja. *k. a.*

Grövy Miklós

illusztrálta az
1949-ki magyar
Puskin-dis kiadást

Mutatvány az
illusztrációkból
Repr.

Irodalmi Szemle
1949. 6.4.

Győry Miklós

Magyar Kultúrszemle

1944
márc. 15.

Győry Miklós rajza.
(Cervantes **Don Quijote** című művéből.
Vigilia-kiadás).

an, fején fekete kalap), baljával az előtte levő
anna testén elől piros — en camäieu — szinben
ázójegy. Bécs, 1744—49. Meisseni minta nyomán
XXVI. tábla. — Mann mit Kanne, farbiges Por-
Hand den Deckel der Kanne, die rechte Hand
e Landschaft en camäieu. Nach einem meissener
Illusztr. XXXI. tábla.

párja. Sziklás zöld talapzaton ülő nőalak (sárga
zöld derékban, fején fekete homlokkendő), jobb
ével a kanna fülét fogja. A kannán elől piros —
pajzsjegy, „I" mintázójegy. Mag. 17·3 cm. Bécs,
om: Ernst-aukció XI. 566. sz. XXXVI. tábla. —
zu Nr. 570. Die rechte Hand hebt den Deckel
ler Stirnseite der Kanne Landschaft mit Kapelle
inem meissener Modell. Wien, 1744—49.
Illusztr. XXXI. tábl.

négyzetes, tagozottszélü talapzaton álló két
ával előre lépve. Szürke félcipőben, vörös pan-
ütőjét, behajlott jobbjában zöld kalapját tartja.
k. Az olasz komédia egyik alakja. — Harlekin,
n Sockel steht der Harlekin, mit dem rechten Fuss
linke Hand hält den in den Gürtel gesteckten
enmarke. Aus der italienischen Komödie. Wien,

Győry Miklós
rajzolt

Arany László
A délibábok hőse.
[Bp. 1946].

Fenti rajzaival

Madách Imre: A
civilizátor: Komédia
Aristophanes modorá-
ban. Bp. [1946]

Fenti rajzaival

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Békepl. és 5 éves Terv

Máll. 1952 (Ernst)

Illustr. sorozat Móricz
regényéhez

Győry Miklos

VI Magyar Képzőm.
Kiall-Tól
1905 30 l.

Győry Miklós
grafikus
stud. 1905

l.

Ujmagyképz

1948: „kiváló munkáért"
kitüntetés
tanköz illusztr.+

Tárgy

Folyó szám

Kelet

hó nap

Másolat

	Bevétel korona	Bevétel fill.	Kiadás korona	Kiadás fill.
r Stephanie adolf ev. és Kir.				
ozitett mintája egy pél-				
a fejében folyó évi már-				
638. szám alatt kelt utalvány				
100 korona				
ása.				
→	100	~		
ame adolf.				
erint.			100	~
Bevétel	100	~	100	~
Kiadás	100	~		
[illegible]	[illegible]			

Rigler r.-t. III. 1909/02793.

Gröry Miklós

illusztrációi a

Budapest 1947

4–5. számában

Dr. Hadrovics László (1910, Alsólendva, Zala m., róm. kat.), okleveles középiskolai tanár Budapestről (Melich professzor), 800 P kutatási ösztöndíjban részesült. Szláv filológiai tanulmányai során két feladat megoldását tűzte ki. Fő munkaterve Cyrill és Method egyházi-szláv legendáinak (életrajzainak) magyar nyelvre való fordítása és a szakirodalom feldolgozásával kétnyelvű magyarázatos kiadás készítése volt. E munkból elkészült a Vita Methodii fordításával és az újabb szakirodalom (Ohienko: 1927—28, Dvornik: 1933) részben való feldolgozásával. Másik terve a magyar és délszláv nyelvek és irodalmak közti kapcsolatok kutatása volt. A szlovénban és vendben lévő magyar jövevényszavak monografikus feldolgozásához az anyaggyüjtést és a szakirodalom feldolgozásának munkáját nagyobbrészt elvégezte. Eredményesen dolgozott a magyar és horvát irodalmi kapcsolatok kutatása terén. 1937. február havában a Magyar Nyelvtudományi Társaságban előadást tartott Palmotić drámáiban szereplő magyar hősökről. A zágrábi Akadémia évkönyvében (Ljetopis, 1936) Fancev professzor két kéziratos kaj-horvát énekeskönyvből közöl mutatványokat, amelyek alapján sikerült megtalálnia két XVI. századi horvát világi ének magyar eredetijét: Cantatio de matrimonio (Régi Magyar Költők Tára II., 120—124) és Adhortatio mulierum (u. ott. IV., 78). Az énekeskönyvek nyomtatásban való megjelenése után a pontos egybevetés eredményét cikkben fogja közzétenni. A zágrábi Akadémia Gradja című sorozatának XI. könyvében ugyancsak Fancev professzor által

Szeretem ezt a kis kötetet, költőjét folyóiratunk ismételten bemutatta már, azzal tehetségébe vetett bizalmunkat fejeztük ki. Fejlődésének útját is valószínűleg hasábjainkon megjelent verseiben jelölhetjük meg, s hihetőleg hamar elérkezik az az idő, amikor a *Lassú nyárban* csak kedves emléket lát.

*

Új területre érünk, a népi költők versei között *Nagy Imre* őstehetség, legalább is *Holtak derese* c. kötete elé Sinka István fölöslegesen írt előszava azt sejteti. De versei is elárulják, nem járta végig a költők bizony kötelező iskoláját, a versek úgy szakadnak ki belőle, mint tavasszal a búza a földből, a gaz is vele együtt nő. Nem azt kell megállapítani róla, hogy költő vagy nem, dilettáns vagy páratlan tehetség, nem ezek a pontatlan szavak jellemzik versei értékét. Inkább azt kellene részletesen ideírni verseiről, küldje még iskolába őket, megéri. Aki olyan versszakokat tud írni, mint:

Úgy bolyong sok gazdátlan álom,
mit Isten gyűjt össze egy nyájba
s könnyüket elhinti mosolynak
a kenyérbe és kalácsba.

(Aratók éje.)

vagy :

s bocskora nyomán csipkerózsák
nyílnak fel a nyári napra.

(Sinka István pulija.)

meg:

Szállnak lassan, halálos csöndben,
viszik a nép meghalt dalait
s útjokra fáradtan sírja
az őszi ég a csillagait.

(Darvak a falu egén.)

az elkerülheti, annak el kell kerülnie az olyan silány konvenciókat, amiktől legjobb versei sem szabadulnak egészen. („Én a halál írnoka vagyok", „Sokszor ránézek, a szívem megretten, Mintha látnám arcát viharzó fellegekben", stb.). Annak szabadulnia kell az erőltetett kifejezésektől, a tűz, vér, szabad indulatok állandó emlegetésétől. Annak van költői ereje és képzelete, megszabadulhat az állandó pacsirta-hangulatoktól és képektől. Kompozíciós erejét pl. *A vén huszár* című verse jelesen bizonyítja, van még ilyen verse kötetében több is. Címadó versének mélysége lenyűgöz egyszerű szerkezetével, szigorú fogalmazásával. Várjuk, hogy Nagy Imre pályája folyamán nem keresi az üres hangulatok selejtes megéneklését és eljut az ihletett pillanatok művészi értékesítésének fokáig. Megéri a tanuló fáradságot, sok meglepetést okozhat még a magyar költészetben.

KENYERES IMRE.

Balassa Imre: *Itt élned, halnod kell.* (Singer és Wolfner.)

A kritikusnak az a kötelessége, hogy az íróval foglalkozzék, mert hiszen a kiadó — rendszerint — az irodalomnak nem a szellemi, hanem az üzleti részét jelenti. De ez alkalommal úgy érzi, kötelessége megdícsérni a kiadóvállalatot, amelyik a regényes életrajzok nagy divatját felhasználva, a magyar kiválóságok életét dolgoztatja föl regényes formában; könnyed és élvezetes módon ismerteti meg azokkal, akik a tudományos művek nehezebb irályát nem szívlelik. Meg kell dícsérni, hogy nem idegen mintákat és idegen hősöket választott, hanem a magyar történelem mérhetetlen gazdagságából merített. Jól tette: vagyonban vagy számban van gazdagabb nemzet a magyarnál, de változatosabb történettel aligha rendelkezik egy is. — Vörösmarty Mihály az új életrajzi regény hőse és ez a hős puszta nevével roppant feladatot ró az írójára. Balassa Imre néhány „életregényét" előnyösen ismeri már a közönség, de Vörösmarty egyéniségének bemutatása, igaz megjelenítése vele kongeniális írót kívánna. Vörösmarty az emberi genialitásnak lenyűgöző megjelenése volt, pompázó jelenség, mint egy csodálatos naplemente, vagy régi, vészeket jósló üstökös; de ezt a megfoghatatlan emberi lényeget fogalmakba önteni vagy a regény sokat sejtető és keveset meghatározó szavaiba foglalni — ez a feladat csak egy másik Vörösmarty készségével lenne megoldható. Balassa Imre érdekes és színes jelenetsorozatot állított össze életéből, dramatizálta pályáját és gazdag tudással mutatja be az akkori, mozgalmas idők irodalmának és történetének eseményeit. Nyelve is színes, romantikus, ódon, bár gyakran patentikus és szentimentális. Csak Vörösmarty megjelenítésére nem futotta az erejéből; a költő úgy áll előttünk, mint egy élőkép főalakja, a középen megmerevedve, lámpákkal megvilágítva, megnyerő mellékalakoktól körülvéve; — csak éppen mozdulni nem tud. Azért tanulságos és érdekes könyvet nyujtott a szerző és különösen a diákok fogják örömmel olvasni. *(Kósa János.)*

Bulla Béla: *A nyugati országrészek.* (Magyar Szemle.)

Hazánk nyugati fele nem egységes táj, hanem a Kis-Alföld, a Dunántúl, a Dráva—Száva köze és a Tengermellék kisebb medencéi azok a területegységek, amelyek hazánk multjában is többé-kevésbbé külön fejlődés alapjai. A tudós szerző, a budapesti egyetem földrajztanára, minden szempontra kiterjedő összefoglalásban mutatja be ezeknek a területegységeknek sajátos szerepét a geológiai alakulástól, a magyar honfoglalást megelőző és követő településeken mentén át egészen a hazai közgazdaságban elfoglalt jelenlegi forgalmi helyzetükig. Az olvasó megérti ezekből a mélyenszántó megállapí-

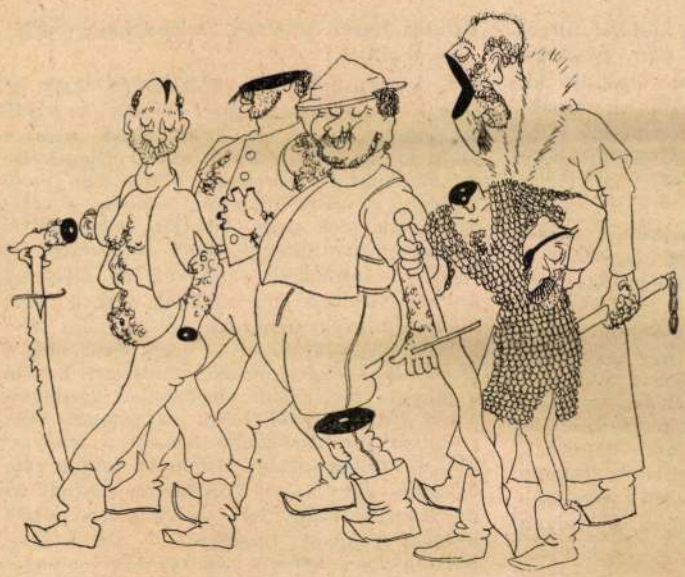

Győry Miklós rajza.

Arany János: Nagyidai cigányok eposzához.

tásokból, hogy mi az, ami ezeket a nyugati országrészeket olyan lényegbevágóan megkülönbözteti hazánk többi nagyobb területegységétől, a Nagy-Alföldtől, a Felvidéktől vagy Erdélytől, hogy mennyire más volt történelmi fejlődésük és mennyire sajátos jelenlegi gazdasági és helyzeti rendszerük. Az értékes kis munkát kitűnő bibliográfiai függelék egészíti ki. *(Szende Zoltán.)*

Domanovszky György: *Magyar parasztbútor.* (Officina.)

Magyarságismeretünk egyre növekvő kívánalma szolgálatában hasznos munkát végez és jó útbaigazítást nyujt Domanovszky tartalmas könyve. A magyar parasztbútorok eredetét, kialakulását és fejlődését tömören — a szűkreszabott keretek között is világosan és érthetően — összegezi, s nemcsak a nagyközönség ismereteit irányítja és bővíti, hanem a szakemberek számára is hasznos összefoglalást ad. Cs. Sebestyén Károly részletkutatásai és Viski Károly alapvető tanulmánya (Magyarság Néprajza, I. k.) a magyar parasztbútor sokféleségét ugyan alapos vizsgálat alá vették, mégsem fölösleges az Officina képes kiadása. A szépet szerető közönség szélesebb rétegeibe ágyazható be e népszerűsítő kiadványsorozat keretében a magyar mult megfogható virágos, festett, faragott tárgyi emlékeinek egy jelentős csoportja: a magyar parasztbútor. Ízlésnevelése kétségtelen, s nem árt, ha emellett a történeti ismeretek is általánossá válnak. *(Vargha László.)*

Csabai István: *Az impresszionizmus kora.* (Officina.)

A mult század hatvanas éveiben megvetett és be nem fogadott, kigúnyolt és meg nem értett úttörőket szállott meg az újítás vágya és ereje. E megszállottak századokra új irányt szabtak a festészetnek. Megértették a festő igazi feladatát, a fénytől függő színekre figyeltek, fény- és színelméleteket vontak a művészetbe, új tételeket állítottak fel, forradalmi jellegű képeikkel botránkoztatták kortársaikat, hogy mindezzel igazolhassák és nyiltan vallhassák új hitüket a festészetről. A mozgalmas kor tele volt mozgalmas emberekkel. Egészen rendkívüli egyéniségek egész sorát kell megértenünk, mielőtt megérthetnők a festészeti irányt, amelynek minden időkre ők lesznek legnagyobb képviselői és úttörői. Új fogalmakat dobtak a köztudatba, amelyeket még ma is tisztázni kell, megérteni és megértetni.

E korral foglalkozó műtörténész feladatát megnehezíti az impresszionista festők hallatlan termékenysége. Renoir festményeinek száma (rajzokat nem számítva) eléri a 6000-et s ezek közül mintegy 500 örökértékű remekmű. Ki tudja ezekből elfogulatlan mértékkel kiválogatni a lényeget?! Magyar műtörténész a legkevésbbé. Az alkotásoknak csak elenyésző százalékát ismerheti eredetiben. Egyetlen forrása a hasonló gazdagságú irodalom, amelynek útvesztőjébe jutni csak a kiváltságosaknak adatott. Az impresszionizmus irodalmának, miként a festészetnek is, sajátos nyelve van, amelyet éppúgy meg kell érteni, mint amilyen mértékben meg kell tanulni.

Csabai István vállalta az elétornyosuló nehézségekkel a harcot és — be kell ismernünk — ügyesen, győztesen került ki belőle. Olyan munkát adott a magyar közönség kezébe, amelyből képet kap az impresszionizmus koráról, mestereiről, az impresszionizmusnak Franciaországon kívüli hatásáról és megérti a festőművészet új törekvéseit. 96 egyszínű és 9 színes képpel bővíti

Diárium. 1942. 7. sz 162. l kép

zal a küldetéssel jött, hogy az alázatosság ösvényére térítse a tévelygő várost; küldetése érdekében nem kímélt se időt, e fáradságot, se pénzt, ez utóbbit legkevésbbé, hiszen töméntelen volt otthon a kincse...

Egy este hősünk sétálni ment s egészen véletlenül a korzóra vetődött. A korzó hemzsegett a sétálók tömegétől, de az emberek csigalassúsággal haladtak csak előre, minthogy libasorban vonultak fel, egyesével, kettesével, szigorúan a járda közepén. Hősünknek feltűnt a dolog s mert magától semmiképen se tudta magyarázatát adni, megkérdezett egy pávatollas fiatalembert: miért nem járnak az emberek az egész járdán, mért csak a közepén?

A kérdezett lenézőleg végigmérte hősünket s utolérhetetlen gőggel vetette oda:

— Mert büszkeségünk tiltja!

— Ahá! s ez nekem nem jutott eszembe — csapott a homlokára hősünk és megindult a járda szélén.

A korzón az elszörnyülködés moraja zúgott végig, amikor meglátták a különben kifogástalan uriembert a járda szélén, ahol még a koldus se jár.

Hősünk ezen az esti sétán annyi tapasztalatot szerzett, hogy mikor hazakerült, le se feküdt, hanem íróasztalhoz ült s belekezdett Az Alázatosság útja című nagy munkája megírásába. Égett a toll kezében, éhséget, fáradtságot észre se véve, együlő helyében írta meg a hatalmas művet. Legjobb tudását adta, egész lelkét belevitte a könyvbe. Idézte az Alázatosság nagy apostolait, világos példákkal mutatta be a felfuvalkodottság undok-voltát, kétségbevonhatatlan adatokkal bizonyította, hogy maga a büszke szó a bűz származéka s eredeti jelentése putidus volt. Régi tudós foliánsból példát citált, mely szerint „egy fejedelem egy büszke, magát pézmázó úrfiat csak azért öletett, mert a rajta való szagot neheztellette." Száz meg százféleképen igyekezett kimutatni e tévelygés balgaságát s az emberi gyarlóság ilyetén való megvilágítása után megjelölni az Alázatosság igaz ösvényét... Nem szolgai meghunyászkodást kívánt, nem akarta megfosztani az embereket emberi méltóságuktól, de sértő dölyfösségükben, hiú és ostoba gőgjükben akarta kissé megzabolázni őket...

Emberfeletti munkával hetekig dolgozott étlen-szomjan, pihenés nélkül, s csak mikor nagy művét befejezte, kelt föl az asztaltól. Kezet mosott s csak akkor vette észre, hogy gyűrűje nincs az ujján. Hősünk majd meghalt ijedtében. Gyűrűje világhírű volt, évszázadokon át apáról fiúra öröklődő családi ereklye, amely bűvös erővel bírt: drágaköve mindenik tulajdonosánál megváltoztatta színét s a színek változtával varázshatalma is változott. Eredetileg piros volt a köve s első tulajdonosa a világ legboldogabb embere; azután narancssziínűvé vált, gazdagságot, aranyat, fényt, pompát hozván új gazdájának, azután zöld lett, egy könnyelmű élet tükröztetője, majd kék, egy önmagában mélyülő lélek gazdagítója, a kék színt fehér váltotta fel s a fehérköves gyűrű gazdájának minden lépését az emberek százezreinek áldása kísérte, végül a hatodik szín a lila volt s minden hatodik örökös a fájdalmak, megpróbáltatások és szenvedések osztályosa lett, de mindeniknek végül is teljesedett élete nagy álma...

Hősünk ujján is az apjától örökölt fehértüzü drágakő lilára változott s élete ezer szenvedés közt telt el. Nem is hurcolta volna folytonos gáncsok között görgő életét, ha nem erősítette volna a tudat: hogy árva kisfia ujján az első szín, a boldogságot jelentő piros fog kacagni...

A gyűrű elveszett. Hősünk kétségbeesve rohant a rendőrségre, hogy vajjon nem vitték oda a gyűrűjét? A rendőrségen lesajnáló mosollyal fogadták, mintha mondták volna:

— Na, hiszen bolond lesz egyenesen ideszaladni a gyűrűvel a szerencsés megtaláló, mikor annak birtokában a Büszkeség városának kegyencévé válik!

Mindazonáltal jegyzőkönyvet vettek fel az esetről, mert már az is emelte büszkeségüket, hogy egy ilyen gyűrű is csak az ő városukban veszhet el...

Hősünk ekkor bejárta a Büszkeség városának összes aranymívesét, érdeklődve a gyűrű után, hallatlan vagyonát utolsó krajcárig érte ígérve. Napokig járt utána s nem találta. Végső feltevésnek maradt, hogy a megtaláló még nem váltotta be. Hősünk elhatározta, hogy az ékszerészeknek felkínált egész vagyonát tüzi ki jutalmul s apróhirdetést fogalmazott, melyben milliárdokat érő vagyonát ígérte a becsületes megtalálónak, megjelölve a város ama pontjait, ahol a gyűrű valószínűleg elveszett. Száz példányban sokszorosította az apróhirdetést s elküldötte valamennyit a Büszkeség városa száz hírlapjához, hogy a másnapi számban már benne legyen.

Amint az apróhirdetéseket föladta s kifordult a postahivatalból, ismét belesodródott az esti áradatba. A legelső ember, ki a libasorban elébe került, társának éppen a könyvpiac legújabb eseményéről, Az Alázatosság útjáról beszélt

Győry Miklós rajza.

dühösen. Képéből kikelve szidta azt a szemtelen, vakmerő frátert, aki évszázadok remekül kidolgozott rendszerét akarja megdönteni a maga hóbortos eszméivel s — horribile dictu — alázatosságra akarja tanítani őket!

— Már pedig azt nem fogja megérni, amíg él! — kiáltotta mérgesen a Büszkeség városának derék polgára s a könyvet, mit addig a kezében tartott, dühösen földhöz vágta.

A könyv díszkötésű album volt, s már csak e miatt is érdemes lett volna utánahajolni s fölvenni, ha az az utolsó suszterinasnak is nem derogált volna...

Hősünknek fájt könyvének sorsa, úgy fájt, mintha tulajdon szívét dobták volna el s a könyv után hajolt. Fölemelte — s a könyv alatt, a járda szélén ott tündökölt a gyűrűje.

Hősünk alig akart hinni a szemeinek. Pedig a legtermészetesebb, hogy a gyűrű még mindíg ott volt, ahol ő elvesztette. Hetek teltek el ugyan azóta s azalatt reggeltől estig nyüzsgött a nép a korzón, ám a gyűrűt mégsem találta meg senki, mert mindenki a járda közepén járt — s a gyűrű a járda szélén volt, s mindenki az eget szántotta az orrával s a gyűrű a földön, a porban hevert...

Hősünk örömében a könyvén esett sérelmet is elfelejtette s éjtszaka álmában folyton előtte ragyogott a boldogító varázsgyűrű különös, meleg sugara...

Másnap, ahogy hősünk kiteszi a lábát hazulról, látja, hogy a járó-kelők hétrét görnyedve mászkálnak, mintha keresnének valamit... Gerincük alázatosra görbült, mint régi várak roskadó lépcsője, s a járda egész szélességében tele van emberekkel. Kifogástalanul öltözött, pávatollas emberekkel, akiknek némelyike gukkerrel kezében, hasrafekve kutatja, keresi, fürkészi, ha felfedezhetné a gyűrűt a járda szélén, az út porában...

Hősünk arca boldogan fellobogott. Amit egy vaskos kötettel nem tudott elérni, ime elérte egy ötsoros apróhirdetéssel!

Küldetését betöltötte. Másnap hazautazott az Alázatosság tartományába.

Magyar Kultuszemle
1944. jun. 15.

Vörösss István:

Júniusi séta

(Tű hegyén című verskötetből.)

Szelíden ívelnek a búzaföldek,
a napra kacagnak a lomha rögök,
bukfenceznek a füzek a gáton,
mint gubancos kölyökkördögök.
Harsog a nádas zöld ezerje,
a széles lapu telt szájjal kacag,
vén békák sütkéreznek a fényben,
kövéren, telten, zölden, lagymatag.

Szalad az út, kacagva fut előre,
s lohol a fény is a puha rögökön,
csiga pihen az árnyban; bort iszik
szirom kupából. Csupa halk öröm.
Papír szeletke fénylik a földön,
szél nevet rá, meglibben s röpül.
Nagyapó-tücsök zöld sarjú alatt
a délután langyában hegedül.

Csupa fény most a tájék, csupa nap,
talpad alatt még boldog a rög is,
szamárkóró hivalkodik nevetve,
s kihúzza magát karcsúra egy tövis.
Boldog a cipőd, amint muzsikál,
s ruhád szövete issza a napot
s vakít fehéren. Bogyócska kólint
fejen egy fáról és kacag nagyot.

Mint kannaszűrőből, úgy ömlik a fény,
olyan forrón és épp úgy bizsereg,
s egy vén tölgy árnyával kéne törülközni,
mint hűvös kendővel régi, víg gyerek.
De az út, az út, csak fut előre
s lábad is az úttal fut, szalad,
s fölötted sárgán, izzadtan, kidőlve
véled lohol még egy darabig a nap.

Rónay György:

Dsida Jenő

(Válogatott versek bevezetése.)

Két versgyüjteménye jelent meg életében, s egy harmadik halála után. Ez a három kötet: a „Leselkedő magány", a „Nagycsütörtök" és az „Angyalok citeráján". Ennyi költő életműve és hagyatéka. Pályája mindössze tíz esztendő. A „Leselkedő magány" címlapján ez az évszám áll: 1928. Mikor, éppen tíz évvel később, az „Angyalok citeráján" megjelent, Dsida Jenő már nem élt.

Író volt és újságíró, Erdélyben. Ha baráti emlékezésekből, elejtett szavakból próbáljuk fölidézni alakját: alighanem „furcsa" ember lehetett, törékeny, halk jelenség, s talán kissé eltévedt is a vaskos, rideg világban. Rendetlen volt és szeretett apróságokkal bíbelődni — mondják még róla.

Az „Angyalok citeráján" előtt ott a fényképe. Fejét bal könyökére támasztva ül, asztal mellett; a kolozsvári kávéházban üldögélhetett így. Kedves, okos, finom, tünődő arc; inkább egy gimnázista arca. Mély szomorúság és rejtett mosoly játszik egybe vonásaiban. S valami csöndes, hontalan jóság látszik rajta.

Első kötete egyik versében írja: „Mások — minél nagyobb tornyot emelnek, — annál mélyebbre ások." Valóban „mélyre ásott"?

A „Leselkedő magány" költőjének nem sok köze van a mélység makacs és önkínzó búváraihoz; de nem rokona Kosztolányi búvárokat megvető Esti Kornéljának sem. A szót, amellyel jellemezni lehetne, majd csak a „Nagycsütörtök"-ben mondja ki. „A halk remetén éjbarna köntös" — írja. Ez a gyöngyszürke, tompahangú líra egy szemlélődő szomorú remete vallomása.

Vannak költők, akik vergődnek a szomorúságban. Dsida Jenő úgy fogadta el a szomorúságot, mint egyetlen lehetséges állapotot. A bánat nem őbenne volt, hanem a világban. Egy-egy furcsa, tétova sora a mindenség végzetes hiábavalóságának érzését ébreszti föl bennünk. „Aranysarkantyunk lovat keres a sárban — de nem talál." Mi az élet? Felhők árnyéka, fakó tükörben. Ez a nagyon nyugati költő első kötetében megdöbbentően közel áll a keleti Nirvána-nézőkhöz.

A tegnap is elment, a holnap is elmegy,
az öröm is elment, a bánat is elmegy —
Udvarunkon a cseresznyefa
Minden tavasszal kivirágzik.

Egy versének ez a címe: „Túl a formán." A dolgok lelke, az „egyetlen igazság" túl van azon a formán, amelyet a dolgok mutatnak. „Valami" igazságot rejtenek, titkot melengetnek; ez az igazság, ez a titok megfogalmazhatatlan. A „Leselkedő magány" lírája a formán túli valóságot sejteti formán innen fogant versekben. A forma tett, vállalkozás a — talán nem logikus, de költői: rím, ritmus, zene útján való — megfogalmazásra. A költő rímekben mondja ki a kimondhatatlant, ritmusban ragadja meg a fogalmilag elérhetetlent, zenévé párolja a ködöt és a homályt. Dsida Jenő a „Leselkedő magány"-ban „formátlan". Nem alkot, csak tükröz. Nagyon távoli képzettársításait a szomorúság légköre öleli egységes, párás, homályos világgá.

Első kötetét öt esztendő mulva, 1933-ban követte a második, a „Nagycsütörtök". Erdély lírájában, a „második nemzedékben" éppen ekkoriban kísértett valaminő neorokokó: a kicsiny formák, kicsiny témák kultusza, a cizellált versek divatja; — nem makacsul és hősiesen öncélú költészet volt ez, nem a fiatal Babits alkonyi márványfényére, nem is Valéry lelki mélyrétegekből táplálkozó hermetizmusára emlékeztetett; valóban a rokokóhoz állt legközelebb, — csakhogy kissé üvegházi rokokó volt, „jégvirághra"; Áprily meg a Lilla-dalok Csokonaija lehetett volna a mestere. Fölfedezte a formát, de nem fölénnyel, nem virtuóz módjára; játszott ugyan vele, de többnyire csak csöngetyűzve. Rövid korszak volt; a burok hamarosan szétpattant. Az üvegházba betört a valóság.

E neorokokóban sokszor érezhettünk mesterkéltséget; szépségeiben is steril líra volt. Kurta kaland; a költők közül, bizonyos jó formai iskolán túl, egyedül csak Dsida Jenő gazdagodott vele; hangjai egyedül az ő „kicsiny" lantján zengtek tovább — s teltebben, őszintébben, megszínesedve. „Kicsit nagyképűek vagyunk" — írja később; Ady óta „a játszi hangulat — megvetve bújdosik a magyar ének — berkeiben."

Lantunk nyögesztő, félmázsás teher, mely
úgy zeng, mint jégzajláskor a folyam
s nem pengi ki a habzó, fürge csermely
ezüstkövek közt zirrenő neszét.
Pedig be szép a könnyű, halk beszéd!

A „Nagycsütörtök"-ben Dsida Jenő megtalálja a szót, a formát a „formán túli" lényeg kifejezésére. A „Leselkedő magány" világa benépesül — emberekkel és angyalokkal. Az első kötetre már-már kimondtuk: buddhista hangulatú. Most egyszerre megdöbbent mély, meghatott, megrázó keresztényisége. A franciák nem félnek úgy, mint mi, ettől a szótól: angyali. Ha valakire, Dsida Jenőre illik.

Adyban a komorságtól húzódozott. Nem vallott róla, de ugyanígy húzódozhatott a magyar líra realizmusától, racionalizmusától is. Irracionális költő; legszebb képeit, hasonlatait nem lehet megmagyarázni, de nem is kell; lírája finomabb, légiesebb, semhogy az elemző gondolat kését kibírná. Az egyetlen volt Erdélyben, aki előzmények és hatások nélkül kialakította a maga gyöngéd, illékony szürrealizmusát. Paradox, illogikus kapcsolatai, fénylő látomásai egy valóság fölötti valóság híradásai. Mágikus szavai, lágyan suhanó ritmusai, a „rezedaillatú csillagok", a purgatórium víziója, a „piros vadszőlőlevelek közé akadó szerelmes gondolat", a szomorú, hétszer szomorú pásztor, a „fényes, szárnyas ifjú", aki „mosolyogva viszi előre fehér ujjával az óra mutatóját": mind e messzi, irracionális lét szelíd hírnökei. Dsida Jenő csak ritkán ejt ki nagy szavakat, ilyeneket: élet, halál, Isten. De a „Nagycsütörtök" legszebb versei róluk beszélnek. Az életről, a halálról, az Istenről, meg az emberről.

A „Nagycsütörtök" lírája nem hermetikus költészet. Egy versében „gyengülő gyökerekről" panaszkodik; ezek a gyöngülő hajszálgyökerek fölszívták a föld fájdalmát, a beteg, a kusza, a „vigyorba züllött" világét. „Közöttük élek, és szívem kézről kézre jár" — írja; tisztán, egyszerűen, részvéttel szerette az embereket. S ez is az ő halk sikolya: „Tedd a világot orvossággá és add be az emberfiának."

A harmincas években a magyar líra visszafordult a valósághoz. Babits, Kosztolányi ihlete elektromos telítettség volt, ihletük villamos szikra, mely a realitás, meg a realitás fölötti világ feszültségéből pattan ki, s fényével inkább ezt, mint amazt világítja meg. Kosztolányi száz sora nemcsak „egy" testi szenvedésről, az övéről szól, hanem azon át mindnyájunkéról, magáról „a" szenvedésről: a szenvedés eszméjét, ideálját ragadja meg.

a Magyar Nemzet reklámtanácsadója

Láss, láss a reklám...

...néha még arról is meggyőz bennünket, hogy nem mindig megbízható a sollingeni acélpenge és nem feltétlenül a pilseni a sörök királya. A német idegenforgalmi propaganda egyik reklámeszközéről van szó, egy bármely tipográfiai kiállításnak díszére váló, kis, nyomdai remekműről, amelyet szemlélve minden reklámhoz értőn erőt kell vennie a szakmai áhítatnak.

Egészen bizonyos, hogy mi is sietnénk kalapot emelni a német reklámművészet tökéletessége előtt, ha a csodálatosan szép illusztrációk közé ágyazott — mondjuk — maláji szöveget nem értenők. De a birodalmi német vasutakat Magyarországon propagáló prospektus szövegét magyarul írták, ha ugyan magyarnak nevezhetjük a következő írásművet.

„A próságok, amelyek az idegent megragadják...

Jöhet valaki Németországba bizalommal, vagy kétkedéssel, már a határon fel fog tűnni neki és mindig újra és újra észre fogja venni a pontosságot és megbízhatóságot, amellyel minden lebonyolódik. Szemébe ötlik majd a vasutakon, szállodákban és éttermekben a mindenütt uralkodó tisztaság és tudatosan fejlesztett kényelem. Utunkat percnyi pontossággal előre kiszámíthatjuk és órával a kezünkben ellenőrizhetjük: a német vasutakon a pontatlanság ritkaság és olyan pincér, bay, vendéglős, vagy szállodaportás, aki nem teljesítené hiven a vendég kívánságait, látványosságszámba megy.

A hálókocsiban úgy alhatik, akár egy nemzetközi szállodában; az étkezőkocsi étrendje olyan, mint egy választékos étteremben és ha a meglévő berendezéseket célszerűen használjuk fel, akkor a gyorsvonati ülőhelyünket már előre is lefoglalják. Vegye igénybe leggyorsabb és legkényelmesebb vonatjainkat: az „FD"-vonatokat, vagy a gyorsmotorosokat, melyek 130 km-es átlagsebességgel száguldanak az országon át. Mindenütt jól kiigazodhatik, mindenütt szívesen állnak szolgálatára fel világosításokkal, különösen, ha meglátják, hogy idegen. És úton-útfélen fog találni embereket, akik, ha talán nem is értik meg nyelvét, de mindenképpen azon lesznek, hogy megértessék magukat. Minden második ember beszél angolul, vagy franciául, sokan olaszul és spanyolul is.

Mielőtt azonban elutazik, keresse fel megszokott utazási irodáját. Minden utazási irodában szívesen adnak Önnek Németországot ismertető füzeteket, ellátják a szükséges prospektusokkal. Útrakelése előtt közölje velünk kéréseit és kívánságait. Mindig örömmel állunk rendelkezésére, ha tanácsot adhatunk és biztosak vagyunk abban, hogy minden tudnivalót közölhetünk Önnel Németországról, ahol, reméljük, nemsokára üdvözölhetjük. Tehát: Viszontlátásra Németországban!

Reichsbahnzentrale für den Deutschen Reiseverkehr magyarországi vezérképviselete, Budapest, IV., Váci-utca 3. Ezen füzetet kiadja a Reichsbahnzentrale für den Deutschen Reiseverkehr, Berlin. A szöveget írta: Ludwig Kapeller, Berlin."

Hogy terem az igazgató?

avagy: a „morbus Hungaricus" szerencsefia

1

Színhely Budapest. Személyek: Gábor és papájának barátai. Idő: 1938, amely végrevalahára elmúlt.

2.

Miután a papa barátai itt fontos szerepet játszanak, beszéljünk előbb a papáról. Foglalkozása néhai előkelő társadalmi állású úr. Ezt úgy kell érteni, hogy társaságával együtt még mindig azokhoz a kevesekhez tartozik — illetve tartozott, amíg élt —, akik nem értik meg az idők szavát és nem hajlandók tudomásul venni, hogy a munka nem szégyen. Náluk az úriember ott kezdődik, hogy az illető exkluziv kör tagja legyen, vasárnaponként vadászatra járjon és ha már nem állami tisztviselő — persze minél magasabb fizetési osztályban —, legalább is cégvezető legyen!

Gábor huszonnyolcadik éve körül jár. Doktorátusa, dzsentri származása, családi összeköttetései ellenére sem sikerült valami finom kis nyugdíjas állásba elhelyezkednie. Egy szép napon, amikor utolsóelőtti öltönyét vitte zálogházba, megunta a céltalan kilincselést, kérvényírkálást. Elhatározta: dolgozni fog. *Akármit.*

3.

Másnap ügynökölni kezdett. Ingatlannal. És optimizmussal. Utóbbit nem akarta eladni, hanem magával vitte. Hogyisne, hiszen olyan címanyaggal rendelkezett, hogy az ország bármely telekügynöke megirigyelhette volna. Édesapjának dúsgazdag, de legalább is brilliánsan kereső ismerősei voltak, ezeket mind-mind fel fogja keresni, pár napon belül valamennyien boldog telektulajdonosok lesznek Dunapiripócson! A két-háromezer pengő jutalékból, ami így összejön, majd valami okosabb dolgot kezdhet.

4.

Ügynök tervez, ügyfél végez. Az ismerősök, akiket felkeresett, egytől-egyig összecsapták a kezüket: *„Gábor, te ügynökölsz!? Gábor, ide jutottál? Szegény édesapád, vajjon mit szólna, ha élne?..."*

Egyik jobban sajnálkozott, mint a másik. De telket nem vett senki!

5.

Sajnálkozásból nem lehet megélni — gondolta Gábor —, de telekeladásból sem. Bármilyen kies hely is Dunapiripócs, egészséges ivóvizével és legnagyobbrészt bevezetett villanyával, a parcella nem kimondottan kurrens cikk...

Gábor elkezdett fával és szénnel ügynökölni.

6.

Amikor már másodszor járta végig a tüzelővel ismerőseit, a sajnálkozásba némi korholás, később enyhe megvetés is vegyült. „Gábor, belőled sohasem lesz rendes ember. Gábor, te végkép elzüllesz."

Azután, mikor Gábor betette maga után az ajtót — őszidő lévén — rendeltek megszokott szállítójuktól husz-huszonöt mázsa szenet. Mert mint önmaguknak magyarázták — „túlságos kényelmetlen dolog" lenne Gábortól rendelni...

7.

Amikor harmadszor járta végig ismerőseit, a szobalánnyal előreküldte a névjegyét. A névjegyen ez állt:

„Dr. X. Gábor, a Carbolignum Rt igazgatója."

Az első ismerős, akihez ellátogatott, először tágranyitotta a szemét. Azután behívta, leültette, cigarettával és likőrrel kínálta a kedves vendéget, közben ilyeneket mondott: *„Nahát, Gábor, csakhogy végre neked való pozícióhoz jutottál! Mert az ügynökösködés meg efféle..* Gábor hanyag eleganciával csak annyit mondott:

— Hja, kedves Bátyám, iparkodni kell. Felismerték a szervezőképességemet, a tudásomat, mi egymást... Azért jöttem egyébként, nincs-e szükségetek valami tüzelőfélére. Nem akartam ügynököt küldeni hozzád, elvégre te, kedves Bátyám, annyit igazán megérdemlesz, hogy az igazgató személyesen keressen fel ebben az ügyben.

Kedves Bátyám oda volt a meghatottságtól. Rögtön megrendelt húsz mázsa fát és ugyanannyi szenet.

A többi ismerős szintén...

8.

Többé feléjük se ment.

Csak telefonált — és már dőlt a megrendelés. Ha egyszer a vállalat *igazgatója* személyesen kéri őket: csak nem sérthetik meg azzal, hogy nem rendelnek...

9.

És Gábor gyönyörűen tollasodik. Vagyonosodni fog mindaddig, amíg valamelyik vevőjének eszébe nem jut megnézni a telefonkönyvben: hol is van ez a *Carbolignum Rt?*

Mert ki fog derülni, hogy ilyen vállalat nincs. Illetve van, de csak Gábor névjegyein és azokon a szállítójegyzékeken, amelyeket a vevők a rendelt áru mellé kapnak.

10.

Gábor ugyanis még ma is ugyanannak a tüzelőanyag-nagykereskedőnek az ügynöke, ahol kezdetben dolgozott. Mint ügynök nem tudott boldogulni. Mint „igazgató" várakozáson felül bevált. Pár pengő befektetés volt az egész: névjegy és a szállítójegyzék nyomdaköltsége. Mindkettő, persze, a nagykereskedő tudtával és beleegyezésével. Ezt a kis csalást pedig a Jóisten bizonyára megbocsájtja...

11.

Mert kutyaharapást szőrével, morbus Hungaricust az üzleti életben igazgatói címmel lehet legeredményesebben gyógyítani...

Garai János

Szilveszter-éj az áruházban

(Szilveszteri mese)

(Idő: Néhány másodpere éjfél előtt. *Szín:* Egy nagy áruház épülete. A hatalmas áruházban néma csend. Koromsötét. Még a feszülten figyelő fül sem hallhat semmi neszt. Mégis valami vibrál a levegőben. Hangtalan készülődés zajlik. *Érezni* lehet, amint az árucikkek élettel telítődnek...)

★

Éjfélt üt az óra. A siri csendben pihenő áruház egy szempillantás alatt megelevenedik. Az árukat borító takarók eltűnnek, a termeket ragyogó fény önti el. Bár minden ajtó zárva van, az áruház utjain látogatók tömege hullámzik. Szokatlan látogatók: az áruház árucikkei keltek életre. Otthagyták a polcokat, kibújtak a dobozokból. Eleven beszélgetés zaja tölti be a termeket, újévi jókívánságok röpködnek ide-oda.

Egyszerre jelzőharang csendül. Mindenki a földszinti nagyterembe tódul és várakozásteljesen helyezkedik el.

A feljáró legfelső lépcsőjén elegáns, városi bundás úr jelenik meg. Nappal kirakati bábú a férfi konfekció kirakatban. Felemeli kezét: a zaj elcsitul. Emelt hangon kezd beszélni:

Testvéreim! Újra eltelt egy esztendő. Ősi szokás szerint Szilveszter éjjelén ismét összegyültünk, hogy megbeszéljük sérelmeinket. Hallgassuk meg tehát azokat, akik már a *második Szilveszter*-éjszakát töltik az áruházban...

A hallgatóság között élénk mozgolódás keletkezett. Az árucikkek összesúgtak, majd egy nagyobb csoport határozott lépésekkel tartott a lépcső felé.

A szónok hozzájuk fordult:

— Adjátok elő panaszaitokat! Mondjátok meg nyiltan, miért töltitek már a második Szilvesztert az áruházban, ahelyett, hogy teljesítenétek hivatástokat és szolgálnátok a Vevőt?

Rövid, tétova csend. Azután elő lép az első:

— Túlsokáig hagytak a kirakatban! Kifakult a színem és már nem kívánt meg senki! — mondta színtelen hangon egy vég fakópiros selyem.

— Engem erősen hírdettek! Jöttek is a vevők. Meg akartak venni. De az eladók nem találtak rám! — sírta el panaszát az olcsó harisnya.

— Már már megvettek volna — kesergett egy zöld pamutköteg —, de az eladó csak az esetben akart felgombolyítani, ha többedmagammal vesznek meg. — Erre itthagyott a Vevő!

— Bennünket a nyár derekán kezdtek komolyan hírdetni. Akkor már senkinek sem kellettünk! — sóhajtoztak a fürdőruhák.

— Mifelénk gyenge a világítás! Senkinek sem jutott eszébe, hogy arrajöjjön! — dörmögte egy széles futószőnyeg.

Az izgalom a kis csoportban egyre magasabbra hágott. Most már meg sem várták, amíg rájuk került a sor.. Egymást túlicitálva kiáltozták:

— Az én árusítóhelyem a legfelső emeleten van! Miért állítják le a felvonót mindig a legforgalmasabb órákban?

— Túlságosan érdekes pillantásfogót állítottak a kirakatba! Rám ügyet sem vetett senki!

— Kimondottan divatcikk vagyok! Amikor divatos voltam, nem hírdettek, most meg már lekéstem. Most lesbetem, amíg valaki megvásárol — negyedáron!

Az elkeseredett kiáltozás most már olyan hangos lett, hogy az egyik panaszát nem lehetett meghallani a másikétól.

Ebben a pillanatban zengő órajátés hallatszott. Éjfél után egy óra! A zaj meseszerű hirtelenséggel elült. Az áruház elsötétedett... Csend lett úrrá az áruk felett... Majd lassan-lassan felderengett a hajnal...

★

Az áruház főnöke kinyitotta szemét. Ránézett az órára. Itt az ideje a felkelésnek! Nagyot nyújtózott és kiugrott az ágyból. Elgondolkozva meredt maga elé:

— Ma végigszaladok az osztályokon! Hiába hozom a legpompásabb ötleteket, ha baj van az eladás körül!

S. L.

Reklám kritika

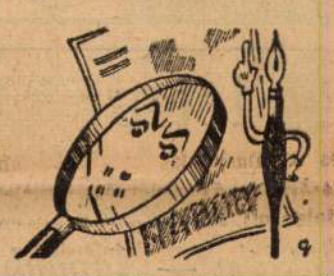

A plakátfalakon mindössze két újdonságot láttunk e héten. A magáncégek hirdetőtevékenysége így, karácsony után ellankad; annál örvendetesebb tehát, hogy a két céltudatosan reklámozó közüzem: az *Elektromos művek* és *Gázművek* továbbra is a megszokott elevenséggel folytatja propagandáját.

Az elevenség ellen ezuttal sem emelhetünk kifogást; annálinkább az elektromos-plakát vezérsora ellen, amely a Fejes-alkotta, jól megkomponált plakátot — enyhén szólva — gyöngíti. A vezérsor: *„Villanykészüléket, ha vesz, örömteljes, jó éve lesz!"* — azok közül a „reklámversek" közül való, amelyeknek versjellegét egyedül a két sor végén „összecsendülő" és „igen ritkán" alkalmazott „vesz-lesz" rímek adják meg. Ez a rosszul sikerült vezérsor annál sajnálatosabb, mert különben a plakát ötlete és grafikai megoldása tökéletes.

★

A *Gázművek* új plakátját Győry Miklós tervezte. A fekete háttérből kiemelkedő izzó-vörös folt fogja meg a néző pillantását és jól érzékelteti azt a pompásan sugárzó meleget, amely a gázkoksz fűtötte kályhából kiárad. A felső bal sarokban érzékeltetett kályha tüzénél a rajzfelület jobb alsó felébe helyezett macska melegszik. A plakát rajzmegoldása kifogástalan. Győry Miklóst, rutinos, jó felkészültségű grafikusművésznek tartjuk s így nem hinnők, hogy az ötlet megszületésénél valamilyen idegen befolyás érvényesült volna. Annak ellenére sem, hogy az ötlettel már a Punch's Almanack for 1932 XXVII. oldalán is találkoztunk, ahol a *Radiator* gyár egészoldalas hirdetésében ajánlja új gázkályháit *„Beam' gas fires"* néven. A felső balsarokba rajzolt újtípusú gázkályha tüzénél a rajzfelület jobb alsó felébe helyezett macska melegszik.

★

Legutóbb e helyen mutattunk rá a kollektiv propaganda átütő erejére és arra, hogy a reklám ilyen megnyilvánulását a magyar ipari és kereskedelmi életben igen ritkán alkalmazzák. Ha pedig mégis akad rá példa, ez többnyire gyenge, erőtlen és bizonyára eredménytelen is. Ezt a megállapítást csak megerősíti az idei ékszer-propaganda. A tavaly és a korábbi években sem volt nívó ezekben a reklám-megmozdulásokban, de legalább igyekezett nagyvonalúnak látszani. A mostani kampány a szó szoros értelmében elveszett a nagy karácsonyi hirdetések között... Ötletben sem volt olyan, ami feltűnővé tette volna...

★

A karácsonyi hirdetések között meg kell említenünk a *Tungsram „Karácsonyra Kryptonfényt"* szövegű, plasztikusan kifejező hirdetését. A Tungsram-kampány az idén különben is elsőrangú; a karácsonyi hirdetés is méltán kiérdemelte ezt a jelzőt.

★

„Meg kell enni" — állítja Turay Idáról az a kedves hirdetés, amely a *„Nincsenek véletlenek"* filmnek csinál eredményes propagandát. A kedves ötlet ezúttal is megerősít bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy a mozihirdetés is eredményesen idomulhat a reklám kipróbált előírásaihoz és nem feltétlenül szükséges, hogy zűrzavaros rajzzal, blöff-szöveggel rémítse az ujságolvasót...

★

A hajánál fogva előhúzott érvelés szemléltető példáit mutatja be hirdetéseiben a *Mira* keserűvíz. A hirdetések Ádám és Évánál kezdődnek, hogy azután egy merész, de annál kevésbé indokolt fordulattal térjenek át a keserűvíz kiváló gyógyhatására. Pedig — ahogy visszaemlékszünk! — a Mira a multban jó néhány hatásos hirdetést jelentetett meg! Talán kimerült a reklám-véna?

★

„Sokféle főző létezik..." — állítja tősgyökérrel az *Ardó József* cég és a különben jó, fényképpel illusztrált hirdetését alaposan lerontja magyartalan szövegezésével. Meg kellene már érteni végre, hogy amint a gázfőzőárusításhoz, úgy a reklámhoz is szaktudás kell és így a hirdető saját érdekeit védi, amikor a hirdetést nem „házilag" készítteti el, hanem szakemberre bízza, akinek munkája biztosíték arra, hogy a hirdetés tényleg sikerrel jár!

★

A propaganda-célokat szolgáló levelezőlapok versenyében ötletben, ízlésben és kiállításban behozhatatlan előnnyel vezet a *Kékes Szálló* szemtelelket gyönyörködtető, sízö, mezőkövesdi angyalkákat ábrázoló képeslapja.

UGYE MA FOKOZOTTABBAN ÉRZI, HOGY MAGYAR?

AKKOR

TUDNIA KELL

HOGY

A MAGYAR NEMZET SZÍNHÁZA A MAGYAR NEMZETI SZÍNHÁZ

Amikor anyomdafesték elpirul

Hiába minden húzódozás, egyszer már foglalkozni kell a reklámozásban burjánzó dudvával is. Azokkal az elmei torzszülöttekkel, amelyek rendszerint kisebb üzemek megnyitásakor látnak napvilágot és egyben az üzem fennállásának tartamára annak teljes reklámtevékenységét is kimeritik. A levélszekrényekbe dobott, vagy az ajtórésbe dugott röplapokról van szó. Azokról az írásművekről, amleyeknek szerzői felelőtlenül törik kerékbe a magyar nyelvet és hoznak évtizedek után is szégyent az elemi népoktatásra. Amikor az itt következő gyászpéldánynak helyet adunk, felvetjük

Megnyilt Budapesten amerikai rendszerű fehérnemű- és gallérkölcsönző!

Nagysagos Asszonyom kedves Férjének az életben többé gallért venni nem kell! Tiszta galléron fejét törni sem kell. Törje a cég a fejét, hogy kedves Férjének egész hétre tiszta gallér legyen elég. Kivánságára azonnal szállitok kedves Férjének hat uj gallért hat pengő helyett 90 fillérért, meret szerint, darabonként 15 fillér kölcsöndij mellett. Minden gallérban neve és cime beirva, hogy más ne használhassa csak Ő. Hetenként a szennyest pontosan elhozom és a tisztát pontosan hazaszállitva, darabonként 15 fillérért. Kopott vagy szakadt gallért mindég ujjal cserélem. Tessék meggyőződni! Továbbá sveifolt női divatos köpeny a legujabb divatu bármilyen méret szerint, fehérben vagy fekete klotthan puffos ujjal vagy anélkül,

	1 hétre	2 hétre
üzletben, irodában, lakásban, takaritásnál fõresnél is alkalmas, pontosan házhoz szállitva meret szerint	65	1.—
Férfiköpeny fehér vagy barna, barmilyen méretben	—.65	1.—
Irodai kabát, pincerkabát, barmilyen méretben	—.60	—.80
Törülköző, konyharuha, füszereseknek, étkezdében, péknek, vendéglősnek, tejesnek, bármilyen üzletben, magánlakásban, cukrasznak, kavéházban drb-ként	—.10	—.15
Fehér kötény péknek, cukrásznak, szakácsnak, szakácsnőnek vagy háziasszony részére	—.20	—.30
Egész melles kötény, nagy is kapható	—.30	—.40
Abrosz fehér vagy szines, étkezdének, vendéglősnek, maganlakásban, kavéházban	—.30	—.45
Nagy asztal-szalvéta, vendéglőnek, étkezdének, magánlakásban, kávéházban	—.10	—.15
Kis kávés szalvéta, olcsóbb mint a papirszalvéta, kávésoknak, vendéglősnek, maganlakáshan	—.05	—.07

Felhivom a fodrász-mester urak figyelmét áraimra.

Legmodernebb fodrászfehérnemük ujak, szines, fésülő kis köpenyek, flottir és egyéb törülközők legolcsóbban kaphatók. Összes tárgyak bármilyen távolságra [illegible]. Hetenként rendesen cserélek, akármilyen kis mennyiséget is. Győződjön meg valóságban. Levelezőlap- vagy telefonhivásra jövök és a kért fehérneműt vagy gallért azonnal szállitom. Kérem a cimet megőrizni, mert szükség lesz rá, becses megrendelését várva, maradok

teljes tisztelettel
FULLER IRÉN
fehérnemű és gallérkölcsönző vállalata
[illegible]

Telefon: 110-699. Telefon: 110-699.

egyben azt az ötletet is, vajjon nem lehetne-e a nyomdatermékek cenzurázási szempontjait akként kibőviteni, hogy a stílust és általában a magyar nyelvet ne lehessen ezrenként ötpengős áron a városligeti pofozógép szerepére degradálni?

REKLÁMRAJZ gető 167-468

Ötletes nyomtatványokat, plakátokat, cimkéket, tervez, szövegez és hatásos kivitelben készit: Közlekedési nyomda Kft. V, Legrády Károly u. 9. Tel. 291-862

Reklám — Japánban

A japán üzleti reklám egészen sajátságos valami. A japán kereskedő a Felkelő Nap országában nem elégszik meg az ajánlott áru, vagy az árut bemutató ábra pontos leírásával, hanem a leíráshoz még különböző jellegzetességeket is hozzáfűz, amelyek európai szemmel nézve — enyhén szólván — humorosak.

Egy francia reklámszaklap, a *Vendre*, érdekes szemelvényeket ismertet egy tokiói napilapban megjelent hírdetések közül. A japán hírdető többek között ilyeneket mond:

„A rendelt árut a kilőtt ágyúgolyó sebességével szállítjuk le."

„Az általunk gyártott papir olyan erős és kemény, mint az elefánt bőre."

„A csomagokat azzal a gyöngédséggel csomagoljuk, amilyet a fiatal házas érez ifjú, szépséges hitvese iránt."

„Nézze meg raktárunkat: pompás fogadtatásban lesz része, hiszen alkalmazottaink olyan előzékenyek, mint az apa, aki hozomány nélkül szeretné leányát férjhezadni. Minden időben úgy fogadják majd, mint a napsugarat, amely áttöri a felhőkkel boritott égboltozatot . . ."

JÓNÁS IMRE modern cégtábla festő
Budapest, VI., Szinyei Merse-utca 28.
Alapítva 1906.

Cimiroda Reiner cim és kereskedelmi propaganda iroda
Budapest, V, Kresz Géza-u. 27 1.299-312
Legmegbizhatóbban szállit minden kivánt cimanyagot. Bevezetett szolgálat röplapok lakasokban való terjesztésére.

Karcag György

KIRAKAT DEKORÁCIÓ? COMPACTOR!
Budapes, IV, Magyar-u. 27. Tel.: 384-283, 185-363

Falrengető reklámötlet

Egy reggel Pemzli Tódor levelet kap.
Felbontja. Csak ennyi áll benne:
„Mindössze h á r o m napja van még hátra!"
Dátum nincs. Aláirás nincs. Semmi sincs.
Tódor dühös. Összegyüri a levelet és bedobja a papirkosárba.

*

Másnap megint jön egy levél:
„Már csak k é t napja van hátra!"
Tódor meghökken.
Tódor begyullad.
Egész éjszaka nem tud aludni.

*

Harmadnap ismét csenget a postás.
Ujabb levél.
Csak négy szóból áll:
„Már csak e g y nap!"

Tódor, szegény, nagyon odavan. Végiglátogatja rokonait. Kibékül haragosaival. Kifizeti adósságait. Rácsot veret a lakás ablakaira. Eltorlaszolja az ajtókat. Revolvert vásárol. Vészcsengőt szereltet. Egész éjjel ott lóg a telefonon.

Ámde: egész éjjel nem történik semmi.

Másnap karikás szemmel, fogvacogva várja: jön-e a postás? A mellénygombján számolgatja. A postás azonban kérlelhetetlen. Ismét levelet hoz. Tódor rogyadozó térddel veszi át. A keze reszket. Szeme előtt vörös karikák ugrálnak. A levelet gyanakodva nézegeti. Forgatja. Még meg is szagolgatja. Azután merész elhatározással feltépi:

„Már csak egyetlen pillanat van hátra... és megtudja ön is, hogy szenzációs nyakkendő- és ingvásárom a mai napon megkezdődött! Siessen! Látogasson meg azonnal!

**Tapintatos Ede
divatárukereskedő."**

*

Tódor nem is vár egy percet sem. Siet. Sőt rohan. Vágtat, mint a fergeteg, Tapintatoshoz. Ahogy benyit az ajtón, Tapintatos fogadja:

„Mit szól ehhez a pompás reklámötlethez?" — kérdi széles mosollyal.

„Ragyogó! — bömböli Tódor —, *de ilyet én is tudok! Magának nem kell három napot várni, nem kell két napot várni, nem kell egy napot sem várni, sőt egyetlen percet sem, hogy megtudja, hogyan ízlik egy szörnyű pofon!"*

Azzal leken egyet.

A másodikat. A harmadikat. A negyediket. Azután abbahagytuk a számolást . . .

A KERESKEDŐ UJÉVI REGGELE

Sandwich-kutyák

Ne ijedj meg, kedves Olvasó, ez nem tévedés. Egy speciális pesti reklám-módszerről lesz szó.

A sandwich-t ugyebár ismered. Ha a reklám terén jártas vagy, talán a sandwich-emberről is hallottál, aki — mint egy megelevenedett sandwich — hátára és mellére akasztott reklámtáblával rója az utcát. Mindez, persze, a reklám nagyobb és az emberiség kisebb dicsőségére történik. Amerikában sandwich-görlők és boyok is vannak. Angliában pedig sandwich-lovak ügetnek vagy nyargalnak az utcán. De a sandwich-kutyákat nálunk találták fel, a pesti utca nem kis örömére. Egy bélistás tisztviselő tartja őket „üzemben", aki kutyabarát létére magától jött rá erre a derűs reklámötletre. A sandwich-kutya három kis bulldog, „akik" angol tengerészpipával szájukban, kis pörge kalappal fejükön és reklámtáblával hátukon libasorban ballagnak gazdájuk után a főútvonalakon. Gazdájuk előttük megy boldogan mosolyogva (természetes, hiszen övé „a haszon"), de a kutyák származásuknak megfelelően, kesernyésen flegmatikus „arccal" követik, mintha mondanák: „Gyerekek, ezt a reklámizét mi már szörnyen únjuk, dehát elvégre az a fontos, hogy nektek nagyon tetszik."

Szerintem . . .

Szerintem karácsony után kezdődik az igazi forgalom! Amikor a hölgy megjelenik az áruházban majolikatányérral a kezében, mondván, kérem és ezt innen kaptam, vegyék vissza, selyemharisnyára lenne szükségem. És aztán megjelenik a másik, aki a kristályvázát akarja kalapra becserélni, a harmadik, aki ágy elé való szőnyeget kér, a duplán bélelt bársonypongyola helyett és a többi és a többi . . .

Megindul az áradat és jönnek. Reggeltől estig jönnek. A holmi, amit kaptak hol szűk, hol bő, hol a szine nem tetszik, majd meg egyáltalán nem is arra van szükségük, bájmosollyal, kedvesen kérik az áru kicserélését. Eszünkbe sem jut, hogy másképp is lehetne.

Mert az még hagyján, hogy valaki egy számmal nagyobb kesztyűt kapott, vagy egy számmal kisebb cipőt. Hogy ezt visszaveszik és kicserélik, az csak természetes. De hölgyeim, tegyék kezüket a szivükre és mondják meg, de őszintén, soha nem történt meg Önökkel, hogy a karácsonyra kapott sipullovert krepdesinkombinéra cserélték ki?

Az ajándékozót néha alapos meglepetés éri, amikor megkérdezi a hölgytől, hol van szivem az a szép fekete róka, amit karácsonykor vettem? Miért nem viseled? Mire a hölgy márciusban és szende mosollyal válaszolja: ó egész télen rajtam volt, csak kicsit öregitett, tudod, olyan nagyon fekete és valahogy az nem finom. Kicseréltem. Magasszárú hócsizma lett belőle.

Kicserélni! Átcserélni! Ez majdnem olyan járvány, majdnem olyan veszedelmes, mint a karácsonyelőtti vásárlási láz, amely zsebkimerüléshez vezet, sokszor értelmetlenül összevásárolt ajándékok miatt. Az áruházak ezt tudják. Felkészülnek régi rossz tapasztalataik alapján a karácsonyutáni forgalomra és habozás nélkül teljesítik a leghajmeresztőbb kivánságot és örülnek, ha a hölgy a végén még pénzt nem kér vissza. Mert arra is van eset.

Egyik áruházunk úgy próbált ezen a csencselési mánián segiteni, hogy különböző értékű ajándékszelvényeket hozott forgalomba. Vegye mindenki meg azt, amire éppen szüksége van. Nem tudom, hogyan vált be, — mert hiszen azért vannak rendes, becsületes, maradéktalanul őszinte emberek — én csak azt tudom, hogy az ajándékozás alapelvéhez tartozik, hogy mindenki szereti, ha az ajándékát legalább a kétszeresére értékelik. Ajándékozni egy tizpengős kézitáskát, úgy, hogy az látszólag ne legalább tizenötöt érjen, nem, ez túlsok lenne. ilyesmit kivánni az emberiségtől.

Tehát a hölgyek kicserélnek. Hogy a boltokban nem látni egyetlen kicserélő férfit, annak az az oka, hogy a férfiak kicserélni a nőket küldik.

Szerintem: it is a legkényelmesebb megoldást választják . . .

Szaky Margit

**) Ennek a rendkívül szellemes és valóban teljcsen újszerű rajzötletnek minden joga a Sorsjegyfőelárusitók Egyesületének kizárólagos tulajdonát képezi, amely az újesztendőre való tekintettel kivételes szivességből engedélyezte a Reklámtanácsadónak az egyszeri közlést.*

A ROSSZUL VILÁGÍTOTT KIRAKAT ELŐTT

este csupán a járókelők 1.4%-a áll meg. Ha azonban jól világitják meg a kirakatot, úgy az üzlet előtt elhaladók közül 32.2% áll meg. (Az adatok Párisból valók. Egy nyári estén kiszitették a statisztikát 9 és ½10 között.)

Ősök a kirakatban

Egy évtizedek óta fennálló férfiszabó-üzlet — amely híres finom munkájáról — érdekes módon dokumentálta kirakatában az üzlet több évtizedes multját és kiváló munka teljesítményét. A kirakat két oldalfalát a mult századbeli képekkel díszitették, amelyek a különböző régi férfiviseletet mutatták be. A hátfalon négy fénykép sorakozott fel: a kereskedő atyjának, nagyatyjának, dédatyjának és ükatyjának fényképe. Az ükapa alapította az üzletet. A kirakat középpontjába pillantásfogóul két kirakatbabát állítottak, mindkettőn legutolsó divat szerinti, modern szabású öltöny. A mult és jelen párhuzama feltűnővé tette a dekorációt és sok nézőt vonzott az üzlet elé.

TELJESEN MINDEGY,

hogy mit árul a kereskedő, de feltétlenül gondoskodnia kell arról, hogy minden érdekes, vonzó és feltünéstkeltő adatot összegyüjtsön, amit az áruról csak megtudhat. Vannak vállalatok, amelyek az ilyen adatokat sok fáradsággal és utánjárással gyűjtik össze, hogy azután reklámcélra értékesítsék. Így egy angol gyáros arról számol be prospektusában, hogy az általa gyártott jégszekrényt trópusi vidékeken *teniszlabdák hűtésére* használják. Egy kötélgyár azzal dicsekszik, hogy kenderköteleiből az eszkimók *bölcsőt* készitenek. Egy porszívógyár viszont azt állítja gyártmányairól, hogy azt alkalmilag már *méhraj összefogdosására* is használták.

Sohse adj olyan felvilágositást, amely károdra lehet!

*

Ne adj fel kérdést, ha azt hiszed, hogy a válasz árthat neked!

Jubileum

Január elsején lesz tizenöt éve annak, hogy Ranschburg Pál, a Magyar Ruggyantaárugyár r. t. igazgatója, átvette a vállalat propaganda- és szervezési osztályának vezetését. Az a népszerűség, amely a Magyar Ruggyantagyár világhírű márkáit, a Palma Okmát, Laticelt, Emergét Magyarországon is kiséri, mindennél ékesszólóbb bizonyitéka annak a nagy szakértelemmel és tökéletes hozzáértéssel végzett munkának, amit Ranschburg igazgató a vállalat érdekében osztálya élén végzett. A reklámeszközök választékos sora került ki keze alól, amelyek mindegyike kiváló ízlésről, frappáns ötletbőségről és a reklámnak, mint vevőszerző tudománynak, biztos kézzel való alkalmazásáról tesz tanuságot. Ranschburg igazgatót a jubileum alkalmából az egész reklámszakma őszinte rokonszenve és megbecsülése kiséri.

KELLEMES ÜNNEPEKET KIVÁN KEDVES ÜGYFELEINEK

A jó rajznál csak egy fontosabb: a jó klisé
SZÁLLITJA: KÖNIG ÉS BAYER KLISÉGYÁR
VII. CSENGERY U. 1 TEL: 135-991

HIRDETŐ IRODA ÉS REKLÁM-SZAKTANÁCSADÓ
V., Szent István krt. 29. Tel.: 299-386.

Igen tisztelt Reklámtanácsadó!

Talán Ön, mint szakember, meg tudja magyarázni, mit jelent magyarul a következő „magyarnyelvű" hirdetés, amely a „Pester Lloyd" egyik szombat délutáni számában jelent meg:

> **Angol gyárosok Mandsukóban**
>
> jó helyi és exportkereskedelemmel, értékes védjeggyel,
>
> **ajánlatot tesznek £ 50.000 ellenében, mely összegre biztositékot nyujtanak.**
>
> Amennyiben a befektetőnek megfelel **hajlandók a Keleten az üzletvezetést elősegiteni.** Elsőrangu prospektusok.
>
> Ajánlatokat kérünk „ZO. 345" 0/0 Deacon's 5 St Hary Aye on en, England.

Őszinte tisztelettel:
FISCHER HUGÓ
celluloid- és játékáruk, Bpest.

LODEN FELÖLTŐK HAZIKABÁTOK LEGOLCSÓBBAN
Sportruházatnál Andrássy-út
Vilmos császár-út 13

KÜLÖNÖS KARÁCSONYI AJÁNDÉK

Egy áruház kirakatában gumifűzőt és melltartót kinált vevőinek karácsonyi ajándékul. Mindkét cikk fenyőágakkal díszitve, csinos fadobozokban várta az ajándékozót. Ha nő vette meg ajándékul, még nem történhetett baj, de ha férfi engedett a kirakat csábításának, ebből könnyen baj származhatott. Mert hiába, vannak ajándékok, amelyeket nem mindig kedvelnek a hölgyek. (Főleg akkor nem, ha férfitól kapják.) Az ilyen ajándékok veszélyesek lehetnek. Viszont a kereskedőben legyen annyi tapintat, hogy ami nem alkalmas ajándékcélra, azt ne is ajánlják **vevőiknek.**

Győry Miklós

Gázművek pavilonja
a 34. budapesti
nemzetközi vásáron
fenti terverte

Művészet

1938. 18-19. sz

László Fülöp Elek: XIII. Leó pápa arcképe. Műmelléklet.
Ligeti Miklós: A tudás fája 34
Margó Ede: Beteg leány agoniája 18
Magyar-Mannheimer Gusztáv: Tájkép a római campagnából 49

Győry Miklós

Enteriör a Gázmű-
vek pavillonjából
32-ik bpesti nemzetk.
vásár

Repr.

Művészet
1937. ~~[illegible]~~
95. l.

67

hogy a mi domborművünk bal része letörött, nem tudhatjuk, hogy nem folytatódott-e itt az ábrázolás éppen az áldozókkal. Az egész jelenetet szokás szerint két pilléren nyugvó, itt akroterionokkal díszített vízszintes gerendázat határolja körül. Görög munka, talán még a Kr. e. IV. századból.

Beschreibung der antiken Skulpturen im königl. Museum zu Berlin. (1891.) 819. szám.

Paul Arndt: Totenmahl. Griechisch. IV. Jahrhundert vor Christus.

57. KÁPOLNA ALAKÚ SÍREMLÉK.

Mészkő. Magassága 53 cm. Szélessége alant 41 cm. Az epistylion vastagsága 17·5 cm. Alsó része és mindkét pillérnek majdnem egész törzse letörött; sérülések az ormon és az

Györy Miklós

Termokokor
plakát
serverte fenti
Repr.

Müvészet
1938. 24. l

F. Bollcorács Ede
Beremend

Győri Miklós

belső építész iparművész

erőd

Z

Művészet.

1938. 74. l.

(Az Orsz. Mezőgazdasági Kiállításról, képpel.)

108. kép. *Pinturicchio: Madonna Jézussal és Szent Bernardinnal.*

Részlet a Gázművek kiállításáról
Tervezte: Győry Miklós

EMZETKÖZI VÁSÁRON

Művészet. 1938. 101. l.

Győry Miklós

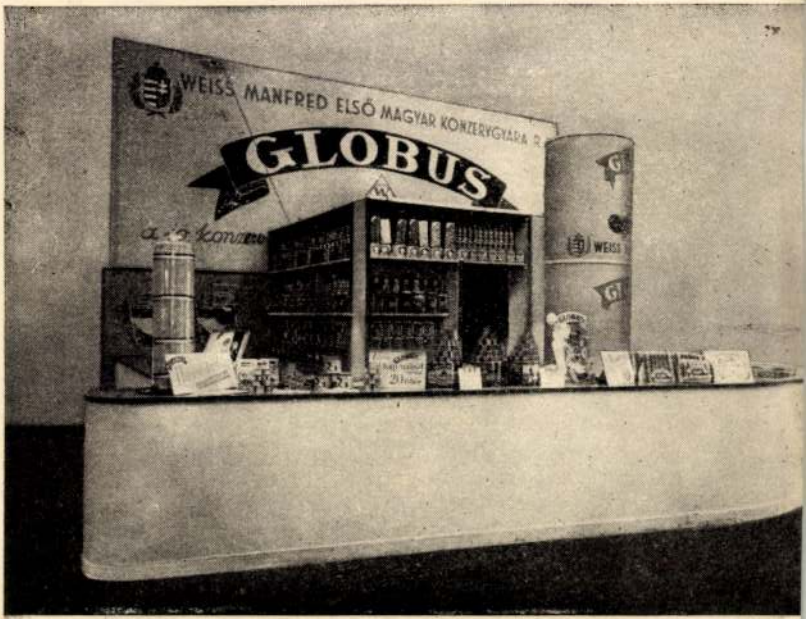
WEISS MANFRED ELSŐ MAGYAR KONZERVGYÁRA R.
GLOBUS

Győry Miklós

épitész

l.

Művészet (Kende)

1939. 25-26.-4

6 i. l.

Seibezzi Fieravante

Velence - Canal Grande

Selva Sergio

Tanulmány

Settàla Giorgio

Az öreg Peppa

Csendélet

Severini Gino

Mozaik

Mozaik

Győry Miklós

Enteriőr a Gázmüvek pavillonjából. Terverte fenti

A 35. bpesti nemzetk. vásárról.

36.

Repr. Művészet 1940. 33. sz.

színüen festés egészítette ki az ábrázolást. Stílusa némileg rokon az olympiai Zeus-templom szobrászati műveivel. A Kr. e. V. század első feléből való görög eredeti szobormű.

Paul Arndt: Bärtiger Mann mit spitzer Mütze. Erste Hälfte des V. Jahrhunderts vor Christus. Original.

39. GYERMEK FEJECSKE.

Márvány. Magassága 7·5 cm. Megcsonkult az orr, száj, áll, homlok és a haj több helyen. Athénből való.

Valószínüen fiúnak a feje. A Kr. e. IV. századból való és az attikai szobrászat terméke. Görög eredeti.

Paul Arndt: Knabenköpfchen. IV. Jahrhundert vor Christus. Original.

Győry Miklós

l

Szabad művészet

1948. 290, 291. l

KRISZTUS ÉS A HÁZASSÁGTÖRŐ NŐ
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 6 cm.

KRISZTUS OSTOROZÁSA
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 6 cm.

KRISZTUS A SZÉGYENOSZLOPNÁL
Szobrocska.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 25 cm.

KRISZTUS A SZÉGYENOSZLOPNÁL
Szobrocska.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 14 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

MADONNA
Dombormű.
XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 11·5 cm.

SZENT SEBESTYÉN
Dombormű fakeretben.
Német munka, XVIII. század.
Elefántcsont, mag. 18 cm.
Egyhműv. kiállítás, 1930., 18.5 szám.

Győry Miklós
grafikus

l.

Szabad Művészet
1949. 223. l.

dig 100 Krt fizessem k
a mennyiben Schwarz
nuair 25 dén, de a más
kezemhez, mivel a mazo
csak ma küldték bea
Mellékelve van
Méltóságodnak telje
köszönettel mellék
Kiváló mély te
Késmárk 1908 Február
Méltóságodna

2 d. melléklet

Győri Miklós

l.

Szabad Művészet

1949. 11–12. sz.

461. l.

Zoz. 903 db 7

Legmélyeb

Budapesten 1902 Apr

I. Ker. Krisztina Ko

A fiut jelzett összeg

sorral négyszásnyi

a mai napon ko

Kelt Pyr

HOLLENZER és OKOS
fényképészeti műterme
BUDAPEST
IV. Krisztina körut (a szinkörrelszemben)

Győry Miklós
grafikus

Szabad Művészet

1950. 11. sz. 427. C
Képek

yapjú, 330×355 cm.
z Ipolyi-gyüjteményből.
Radisics Ipolyi 194. szám. — Gerevich PA.
258. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 54. szám.
— Dutka 59. l. — Lepold—Lippay 56. l.

ÁVID-SOROZAT 3.)210. kép)
ávid és Betsabe eljegyzése. Német (emdeni?)
űhely a XVI. század második feléből. Bordürrel.
yapjú, 330×510 cm.
z Ipolyi-gyüjteményből.

Győry Miklós

grafikus

l

Szabad Művészet

1950. 11. n. 445. l.

Győry Miklós

grafikus

l.-

Szabad Művészet

1951. 52. l.-

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISTER

329. szám.

A Műemlékek Országos Bizottságának, 1912. évi 166.372. számú leiratom kapcsolatában megküldöm.

Budapest, 1913. január hó 9.

A miniszter rendeletéből:

osztálytanácsos.

Győry Miklós

grafikus

Szabad Művészet

1957. 229: l.

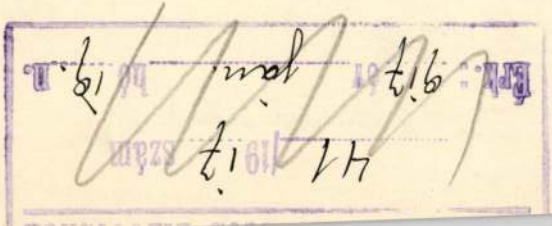

Erh.: 917 ... 41 /19 17 szám

Nagytekintetű Igazga-
tóságának
Budapesten.

Itt küldöm becses kivánsá-
gához hiven a fényképén
legeges nyugtáját a kés r
naissance emlék fényképei
A. 50 k. 90 f. összeget a
mes-cég révén megkapt

Mély tisztelettel

Némethy Gyu

Nagy Várad 1917 jan. 16.

Győry Miklós

Szabó Vladimír remekbeszikerült kis kötetét 1948-ban a Janovits István által diszitett A magar jakobinusok követte és ugyanebben az évben az éppen elájt New Yorkban meghalt Major Henrik Jamietszakivel az Aranykézutcai szép napok + ~~kat~~ Győry Miklós illusztrációival A vörös postakocsi...

Bodri Ferenc: Krúdy illusztrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban.
Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 372. l.

MDK

Győri Miklós

A Károlyi palotában Petőfi kiállitást rendeznek. Fenti müvész munkái is résztvesznek.

/Petőfi vers illusztrációk/

Esti Hirlap 159. sz. 1959. jul. 9. 2 pld.
/kristóf cikke/

Győry Miklós

Rajzai az „Aranyléz utcai szép napok" c. Krúdy íráshoz – emlitve.

„Krúdy illusztrátorai"

Magyar Nemzet
1968 dec. 31

Győry Miklós

Kazczag György: Zúgó nyilak i könyvét illusztrálta (ems.)

(M): A hóva Ferenc Könyvkiadó újdonságai

Somogyi Néplap 1970 XII. 10

MDK

Győri Miklós

Dutka M: III.m.képzőmüv. kiáll. grafikája.
Magyar Nemzet, 1953. jan.9. 2. l.

MDK

Győri Miklós

T.É: I. m. képzm. kiáll. grafikai művei.
Kis Újság, 1950. aug. 27. 7. l.

MDK

Győri Miklós

Dutka M.: Tavaszi Tárlat. Magyar Nemzet 1952. máj. 24.

M.D.K.

Győri Miklós

Egyik rajza a Magyar Bányamunkások Szabad Szakszervezete Kiadványában jelent meg, a„Szabad Május" c. havi folyóiratban. A közlemény a rajzot kiemeli.

H i r e k c. rovat közleménye.
Szinház és Mozi. Bp. 1949. május 11. II. évf. 19. sz. 21. l.

MDK

Győri Miklós

Dutka M: Graf.művészeink a békéért. Magy. Nemz.
1952. okt. 3. 5.l.

mdk

Győri Miklós

ilmsztrálta

Az autobusz tündére c. írást.

Ország-Világ 1961, 38. sz 21. l

MDK

Győri Miklós

Pancsatantra illusztrációi

g.t: A Helikon Könyvkiadó tervei. Népszava, 1959. okt. 13. 2. o.

MDK

Györi Miklós, grafikus

eröteljes forradalmi sorozata/illusztr./
értékelésre méltó.

Végvári Lajos: A II. Magyar Képzömüvészeti Kiállitás
szobrai és grafikái. Sz.N. 1951 nov. 6. 6.l.

Győri Miklós

MDK

Illusztráció Björnson regényéhez I-II, gouache

Illusztrációk Mikszáth és Krudy regényekhez I-X.
lavirozott tus, toll

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Győri Miklós, grafikus

MDh

Ulenspiegel kalandjainak és szerelmének történetét Győri Miklós illusztrálta

Kovács Zoltán: De Coster: Thyl Ulenspiegel

38-39. l

VII./5

KÖNYVBARÁT, bp. 1957. október

M. D. K.

GYÖRI Miklós grafikus

A sorozat egyik illusztrátora

Az ifjúsági irodalom remekei

Az én könyvtáromban

Magyar Nemzet 1961. ápr. 12. 4. l.

MDK

Győri Miklós

Világifjuság tánca

Gyermekruha története

Hogyan lett az ember oriás

c. dekorációit felajánlotta az
Úttörő Áruház nevében

Kis Ujság 1950.dec.22
Ceruzával, essettel, vésővel...

Győri Miklós, grafikus 17 Dk

Fekete István: A koppányi aga testamentuma c. könyvét illusztrálta.

Tarnóc Márton: Könyvekről 17.l

Család és Iskola, Bp. 1959. március X/3.

Győri Miklós grafikus M-D.K.

illusztrációiról.

Redő F.: IV. Magyar képzőművészeti kiállítás. Művelt. Ért. 1954 1 sz. 170.

MDK

Győri Miklós

Illusztráció, De Coster: Thyl Ulenspiegel c. művéhez /tollrajz/ Repr.

Plakátművészeti kiáll.1953.kat.

Győri Miklós grafikus M.D.K.

Herczeg Ferenc hüvösvölgyi villája/rajz /repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956

292.1.

Badál

Győri Miklós: Illusztráció

Müvelt Nép
IV.évf.10.sz./1953.okt./ 15.1.

/Molnár Géza: Emberség/

Badál

Győri Miklós: Illusztráció

Müvelt Nép
1953.nov./IV.évf.11.sz./ 19.1.

/Molnár Géza: Emberség/

Rónay Mária

Győri Miklós: illusztráció Gorkij "Gyermekkorom" c. könyvéhez /rajz/

SZABAD MŰVÉSZET

1949. nov.-dec. 11-12. sz. 461. l.

/Sz.S.L.: A könyvillusztráció/

Győri Miklós, grafikus

MDK

„Ecse Tamás talpasai" című Szántó-könyvet illusztrálta. A recenzens szerint Győri a történelmi tárgyú könyvek nek legtivatottabb illusztrátora. „Képei történelem magyarázatot. Nem csak az alakokat, de a kor lényegét is ábrázolják.

(Egy kép .. Repr.)

Hegedűs Géza: Szántó György: Ecse Tamás talpasai (Ifjúsági könyvkiadó)

27. lap.

Könyvbarát, Bp. 1951. szeptember I/4.

Györi Miklós, grafikus

MDA

Az ált. isk. V. osztályos történelem tankönyvet illusztrálta.

– Új tankönyvekről
Tóth Károly: Fillér István – Hegedüs Géza:
Történelem 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. nov. 14.

MDK

Győri Miklós

Illusztráci, De Coster: Thyl Ulenspiegel c. müvéhez /tollrajz/ Repr.

Plakátmüvészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953. Kat.

Győri Miklós

Esti Hírlap 1958. márc. 25.

III. évf. 71. h.

□ A CORVINÁNÁL két érdekes könyv várja kiadását, mindkettő a brüsszeli világkiállításra készül. Az egyik dr. Fél Edith „Magyar képzőművészet" című műve, amely 33 színes és 208 fekete illusztrációt tartalmaz színes agyagedényekről, csont- és fafaragványokról, hímzésekről, csipkékről és más népi viseleti cikkekről. A könyv német, angol és francia nyelven jelenik meg. Ugyancsak elkészül az év második negyedére Halász Zoltánnak a magyar bor regényes történetéről írott könyve. Ez a kötet, amely német és angol nyelven jelenik meg, Győri Miklós grafikus hetven színes illusztrációját tartalmazza.

Győri Miklós M.D.K.

Illusztráció Hunyady József: Hét tenger vándora
c, köny éhez /Móra f. k. /

Könyvespolc

Magyar Nemzet 1964. július 29. 4.1.

Győri Miklós grafikus M.D.K.

József Attila szülőháza /rajz/ repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956.
307.1.

Győri Miklós, grafikus MDH

A kötet illusztrációit és kötéstervét kérülette.

Kopp Ída: Kosztasz Kotziasz: A 7-s akna 30.

Bn. 1963. Február III/2.

A KÖNYV

Győri Miklós

Halászok - rézkarc Bp.1961.
275x198 mm. 80.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 218.l.
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.

Győry Miklós

szerepel az Iszadalmi Múzeum
a Krúdy illusztrátorai c. kiállításán

D. J.: Képzőművészet

Vigilia 1969 V. n. 34 gold.

M.D.K

Győri Miklós
grafikus

Kriidy könyvet illusztrációk.
kal latta el.

Genthon István: Kriidy Gyula illusztrátorai
Művészet, 1969. február - 43 lap

MDK

Gyóry Miklós, grafikus

Artisztikus illusztrációkkal
látta el az V. ort. történelem tankönyvet.

Réwén Zsuzsa: „Szép magyar könyv, 1964"
126 – 127. l.

A KÖNYV, Bp. 1965. július

Győry Miklós

illusztrálta Hodek József:
Vihar és szivárvány c. művét.

Magyar Nemzet, 1967. XI. 26. 13. o.
Vasárnapi Könyvespolc

Győri Miklós

Illusztrációk

Tavaszi Tárlat, kiállítás a Műcsarnokban
Magyar Nemzet, 1952. máj. 24

Győri Miklós grafikus.

Szab.Nép.1951.260.sz.nov.6. 6.l.

MDK

Győri Miklós

Illusztráció Björnson regényéhez I-II., gouache

Illusztrációk Mikszáth és Krudy regényekhez I-X.,lavirozott tus, toll

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mücs. 1962. 21.l.

mdk

Gyóni Miklós

rajza: Alberto Moravia
megfogalmazása c. írásához.

Ország Világ 1962. 52. sz. 14 l.

MDK

Györi Miklós, graf.

Illusztráció De Coster: Thyl Ulenspiegel
c. müvéhez. Tollrajz.

Ernst Muz. - Plakátmüvészeti kiáll. 1953. Kat.

MDK

Győri Miklós
Uj épül a régi helyett, rézk.-sorozat

Dutka Ma IV. M.Képzőmiv. kiáll. Magy. Nemz.
1954. jan. 29. 5 l.

MDK

Győri Miklós grafikus

Magyar Nemzet cikke, 1953. febr. 28. 5 l.

Esztergom /Komárom/

Deák Ferenc-utca 14. ~~ö Tolbu~~
szintes, 3+k tengellyel, homl
~~egyemeletes, 4 tengelyes roma~~

/~~Gerő László, 1950-~~ Esztergo

MDK

Gyóri Miklós, festő

Illustráció. Tollrajz.
Illustráció. "
Illustráció. "

Műcs.-Tan. tárlat a Műcs.-ban. Hősök tere.
1952 máj. 10 - jun. 4. Hősök tere.

Győry Miklós

A vörös postakocsi c. Krúdy Könyvet (1948) illusztrálta (eml.) Szerepel az alábbi tárlatok

N.N: Krúdy illusztrátorai a Petőfi Irodalmi Múzeumban

Jelenkor 1969 ápr. 371 old.

Győry Miklós

Szij Rezső: Győry Miklósról. – Művészet, 1966. 7. köf. 8. sz. 27–29. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

258. l.

MDK

Győry Miklós

Móricz Zs. Életem regénye illusztr. 3. db. toll

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 1.

MDK

György Miklós

rajzaival jelent meg Maxim Gorkij: Ahogy én tanultam c. műve a Szikra kiadásában.

Könyv.

Nők Lapja, Bp. 1950. január 14. [16.l.]

MDK

Győry Miklós

egyik illusztrációja, Mikszáth „Akli Miklós"-ához rajz.

(Örkény István: A derű könyvei.)

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 4. [13.l.]

MDK

Győry Miklós

Illusztrációk, tollr.

II. Képzőm. Kiáll. 1951. nov. 11 l.

MDK

Győry Miklós

Munkások a barrikádon "Forradalom" c.
sorozat 5. képe, tollr.

II. Képzőm. Kiáll. 1951. nov. 11 l.

MDK

Győry Miklós

Puskin illusztrációk, tus

I. H.Képzőműv. Kiáll. Műcs. 1950. aug.
9 l.

Győry Miklós grafikus

Szabad Művészet, 1949

III. előf. 5. sz. 223. o. Hírek.

Rajz – Illusztrációk magyar nyelvű Puskin kiadáshoz – Gyóry Miklós

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 5. sz. 223. o. Hírek.

Rónay Mária

Győry Miklós: Illusztráció Móricz"Életem regényé"-hez/rajz/

SZABAD MŰVÉSZET

1952.okt.10.sz. 490.l.

/Cseh M.: Móriczarcképek és illusztrációk/

Rónay Mária

Győry Miklós: Puskin-illusztráció, tusrajz

SZABAD MŰVÉSZET

1950. nov.11.sz. 427.l.

/Rabinovszky M.: A grafika és az I.M.Képzm.Kiáll./

Badál

Györy Miklós illusztrációja Puskin:"Mese Szaltán cárról"-hoz

Müvelt Nép
1954.okt.3./V.évf.30.sz./5.l.

/D.Fehér Zsuzsa:Ifjusági irodalom illusztrálásáról/

M.D.K.

Győry Miklós

Lev Tolsztoj: Szevasztopol c. müvének illusztráci
óit készitette. /Magyar Helikon kiadása/

/-ó/: Lev Tolsztoj: Szevasztopol c. müvének rövid
ismertetése a Könyvek Között c. rovatban.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. szept. 30. IV. évf
40. sz. 44. l.

M.D.K.

Győry Miklós

Jókai: Az aranyember c. művének illusztrációit és boritólapját készitette. A Könyv a Magyar Helikon kiadásában a könyvnapra jelent meg.

/...ó/: Jókai-könyvek. c. ismertetés. Könyvnapi Könyvek Között c. rovatban.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. május 27. IV. évf. 22. sz. 44. l.

MDK

Györy Miklos
grafikus

illusztrálta és bekötését tervezte,
De Coster: Tyl Ulenspiegel c. Könyvet.
(Európa)

Az 1957 évi Könyvművészeti versenyen
részt vett.

Magyar Grafika 1957 III évf 9-10 sz 23 l.

MDK

Györy Miklos
grafikus

illusztrálta, a Miskolczi Lajos, Hegedüs
Gézától e. könyvet
(Móra ifj.)

÷ Az 1957 évi könyv-művészeti versenyen
Magyar Grafika, 1957 1-sö évf. 9-10 sz. 34 l.

MDK

Győry Miklós
grafikus

illusztrálta Szerb Antal: A Pendragon Legenda és Tókai Mór: A Debreceni Lunatikus c. könyvekat
(magvető)

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
(részt vett)

Magyar Grafika 1957. 1-sö évf 9-10 sz 29-30 l

Győry Miklós, grafikus

1704

A Tolsztoj - kötet rajzait
készítette.

Katona Tamás: Lev Tolsztoj: Sevastopol 47-48.e

A Könyvtáros. Bp. 1961. január XI/1.

[KÖNYVBARÁT]

Győry Miklós
Grafikus

M.D.K

Méltatás.

Kocsogh Ákos: Első miskolci országos grafikai bienniálé
Művészet, 1962. február – 28 l.

Győry Miklós

MDK

A Helikon kiadásában megjelent
indiai mese gyüjteményhez fenti müvész
készitett rajzokat./Pancskatandra néven/

Esti Hirlap 270 sz. 1959. nov. 27. 2 old.
/Dersi Tamás cikke/

M.D.K.

Győry Miklós

A Magyar Helikon kiadásában megjelent "Pancsatantra" c. könyv illusztrációit készitette.

/...ó/: „Pancsatantra"c. hiradás a "Könyvek között" c. rovatban.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. márc. 4. IV. évf. 10. sz. 44. l.

MDK

Győry Miklos
tipografus,

Kötésterve, védőbörítója és tipografiája:
Halász Zoltán: „Das Buch vom Ungarn-
wein" (Könyv a magyar borról) c. könyvtöz
(Dynyeles könyv).
/ A szép magyar könyv 1958 Részletes Értékelés.
Magyar Grafika 1959, 3 évf 2 sz 37 l

M.D.K.

Győry Miklós

"Az uj tankönyv ünnepe a Gólyavárban" cimmel a lap néhány illusztrációt mutat be a tankönyvből a müvész munkájából.

Szinház, Bp. 1947. szept. 2-8. III. évf. 36. sz.

MDK.

Győry Miklós

Kiállitási hir

Népszabadság 1967 dec .1.

Győri Miklós

Szabad Művész

1957. 12. 27. 544. l.

Győri Miklós

Szabad Művészet

1952. 5. sz. 207. l.

Fekete Mária

Flavi Boldogasszony búcsújára augusztus 4, 5.

Szegedi Szabadtéri Játékok 1937.

Szeged, 1937. Összehajtogatott folio lap képekkel.

I. 5. p. k. —,80

Györy Miklós

Szabad Művészet

1952. 6 n. 280. l.

Gerő Ödön

Kompozíció és ritmus.

Az O. M. Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásai.

Budapest, 1908. 8-r. 22, 2 l. Függ.

I. 3. p. h.

-,20 P

Győry Miklós
grafikus

Baird

Szabad Művészet
1952. 10. sz. 490. l.
(Kép)
492, 493. l.

Folyó évi márc
becses átiratára való
Géza, a müemlékek orsz.
láját 13 K.56 fillérre
küldeni.

Budapeste

Győry Miklós
grafikus

vrod

Szabad Művészet

1953. 92. l. (Az I. Orsz. Képzőmův. Tanácskozás)

Győry Miklós

iparművész

Budapest székesfőváros gázművének pavillonja az 1937. évi nemzetközi vásáron.

A pavillon ~~[illegible]~~ belső kiképzését és díszítését fenti serverte.

Tér és Forma

1937. 6. sz. Eppel.

ASÁRNAP
10
Kat. Lőrinc
Prot. Lőrinc
-g. 28. Nikász.

N. k. 4 ó. 48 p. N. ny. 19 ó. 21 p.

HÉTFŐ
11
at. Zsuzsanna
Prot. Tibor
g. 29. Teodota

KEDD
12
at. Klára sz.
Prot. Klára
)-g. 30. Szila

SZERDA
13
at. Ipoly, K.
Prot. Ipoly
-g. 31. Eudoc.

ÜTÖRTÖK
14
at. Özséb vt.
Prot. Özséb
)-g. 1. Aug.

PÉNTEK
15
at. Nagy B.-A.
Prot. Mária
)-g. 2. István

SZOMBAT
16
Kat. Joakim
rot. Ábrahám
)-g. 3. Fauszt.

Izr. 23. S. Ekev 4 P.

Győry Miklós

grafikus

szül. 1905

Ujmagyképz

1950. 93. l.

86. t.

ujabban lendült fel örvend
a Magas Tátra és vidéke; t
oldalán elterülő budai heg
hegyvidék;sőt legujabban f
némi téli sport pl.:Pöstyé

A 9.ik pontot ér
fentartásáról szóló 1881.é
tását.

A hiv.másolat hit

igazgató.

Győry Miklós, grafikus, sz. 1905.

Érettségi után az asztalosmesterséget tanulta. Bécsben, mint ösztöndíjas grafikus nem tudott elhelyezkedni, ezért plakátokat festett. Így lett grafikus. 1938-tól könyvillusztrálással foglalkozik. A felszabadulás óta egy sor klasszikus és uj magyar és külföldi könyvhöz rajzolt illusztrációkat. Sok orosz könyvet illusztrált /pl. a Puskin díszkiadást/. A legutóbbi időben ismerkedik csak a rézkarcolás művészetével.

Uj M. Képzm. IV. 1954.

125.1.

MDK

Győry Miklós, grafikus

A Képes Regénytár egyik illusztrátora.

(zs): Hamis pénz – szín mamyból 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1967. márc. 9.

MDK

Győry Miklós, grafikus

Képregényt. fog illusztrálni.

Nóti Hona: Nem kivonat — valódi 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966 nov. 8.

Győry Miklós MDK

Puskin-mese, illusztráció, toll és akv. I-III.

Mücsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Győry Miklós

MDK

Puskin illusztrációk, tus

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK.

Győri Miklós

Babits illusztrációiról

Köznevelés 1967 jan.19.

Győry Miklós MDK

Uj épül a régi helyett, I-III, rézkarc

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Gym'ri Miklós

MDK

Illusztráció, I-III. tollrajz

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Győry Miklós, grafikus MDK

Az egyik illusztrátor.

-: Dabis-Kiállítás a Petőfi Prod. Múzeumban &

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. dec. 17.

Győry Miklós

MDK

A fegyverkező parasztok.Forradalom c. sorozat 3.5.képe, tollrajz

Illusztrációk, vizf.

Műcsarnok 1951.II.Magy. Képzőm. Kiáll.

Gyóni Miklós, grafikus

MDK

A kiállítások egyike.

–: Kiállítás Balits Mihály legszebb verseinek illusztrációiból 13.

NÉPSZABADSÁG, [illegible]. 1966. dec. 1.

Győry Miklós, grafikus MTSK

Az ált. gimnázium I. ont. vénére
kérült új történelem-tankönyv
társszerző = illusztrátora.

Fenczik Flóra: Hogyan került a traktor
a középkorba ?

ESTI HIRLAP 1964. szept. 19.

Győri Miklós grafikus

Szöveg emliti, mint nógrádit és madách illusztrátort.

Műreit nártszerint nem emliti.

Kovács János:
„Tanulságos lapozgatás a műrészeti lexikon második kötetében".

Nógrád, 1966. dec. 10.

M.D.K.

Györy Miklós
grafikus

Jókai „Arany ember" - ének előzéklap mintáját és rajzát is györy kerverte. Történeti tankönyveket is illusztrált. Illusztrációs munkássága mellett levelezőlaptól kezdve a fémből domborított dísztárgyakig mindennel foglalkozik.

Szeg Rezső: Györy Miklósról.
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap.

M.D.K

Györy Miklós
Grafikus

Csokonai: Dal a csikóbőrös hulacsiol c. versséhez készített vaskoshumorú rajzot. Tóth Árpád „Az aquincumi kocsmában" c. versséhez is készített illusztrációt.

Szíj Rezső: Györy Miklósról.
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap.

M.D.K

Gjöry Miklós
gráfikus

Halász Loltán: „Voyage autour des vins hongrois", a Corvina 1958-as kiadásában, valamint Halász Loltán: Hungarian paprika through the ages" 1963-ban megjelent művét illusztrálta.

Szy Rezső: Gjöry Miklósról
Mi veszet, 1966. augusztus - 27 lap

M.D.Y

Györy Miklós
grafikus

Cocea román író: A hosszú élet bora
művét illusztrálta valamint Tolsztoj
Szevasztopoljat és Kosta Kotzias görög
író: A 7-es aknájat.

Szijkozsó: Györy Miklósról
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

M.D.K.

Györy Miklós
Graficus

A Magyar Helikon kiadásában jelent meg ~~[illegible]~~ jókai Aranyemberemek fametszetszerű rajzai, szövegbe tördelve, 1960-ban.

Szép Rezső: Györy Miklósnál
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap

M.D.K

Gjöry Miklós
grafikus

Az Europa kiadónál jelent meg a „Lazarillo de Tormes élete, jó sora és viszontagságai" 1958-ban. Ráth-Végh Istvan „Szerelem hárasság"-át látta el grafikával

Szej Rezső: Gjöry Miklósnál
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

Győry Miklós
grafikus

M.D.Y

La Fontaine: A szerelmes kurtizán illusztrációja a Magyar Helikonnál 1963-ban jelent meg. 1958-ban az Impasztorok tükre látott napvilágot az Europa kiadónál.

Szig Rezső: Győry Miklósnál
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

M.D.K.

Györy Miklós
grafikus

Björnson két elbeszélését (Arne —
Synöve Solbakken) illusztrálta ezek
1960-ban az Európa gondozásá-
ban jelentek meg.

Szíj Rezső: Györy Miklósról
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap

M.D.K

Györy Miklós
grafikus

1959-ben a Magyar Helikon
gondozásában jelent meg
a Pöncsata antra illusztráció-
ja.

Szij Rezső: Györy Miklósról
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap

M.D.K.

Győry Miklós
grafikus

1926-ban osztöndíjat díjat kapott Bécsbe a műbutor szakmá-ban nem tudott elhelyező dni, ha-nem plakát megbízást kapott.

Szíj Rezső: Győry Miklósról
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

M.Dk

Györy Miklós
grafikus

Első illusztrációs műve Lagerlof Zelma „Krisztus legendák" c. könyve. 1946-ban, Madách Imre műveket, a „Civilizátor"-hoz készített illusztrációt.

Szijkerső: Györy Miklósról.
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap.

M.D.K

Györy Miklós
grafikus

1934-ből Arany János „Nagyidai cigányok" – jához készített rajzokat. 1936-ban az Antigna nyomdá-ban adta ki a tolbszínű grafi-kákkal illusztrált külön-külön mintett 600 számozott kiadványt.

Szy Rezső: Györy Miklósról

Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

Győry Miklós, grafikus MDK

Képregényben készít rajzokat.

Nóti Ilona: Nem kivonat — valódi 2

ESTI HIRLAP, Sz. 1966. nov. 8.

Győry Miklós, grafikus MDG

A 6. ont-os történelem könyv rajzait Kérítette.

K. G.: Újfajta tankönyvek 11

Család és iskola, 1965. október XVI/10

Gyóri Miklós.

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szereplő forradalmi sorozat illusztrációja. (említve.)

Szabad Nép, 1957. nov. 6.

M.D.K.

Győry Miklós, grafikus

Illusztrálta a Magyar Helikon kiadásában 1957-ben megjelent „Erősz és Amor" c. kötetet, melynek külső diszítőrajza, a fuvolás, harcsú nőalak, a ludovisi trón reliefje nyomán készült.

Kádár Zoltán: Az antik élet a mai magyar grafikusok szemében

ALFÖLD, Debrecen, 1968.XIX.évf. 6. sz. 75. old.

Győri Miklós (sml. 1905)

Behordás. rézkarc. 267 x 335 mm. M.N.G. Ltn.: 1954-4241.

Mezőgazdaság a répzőművészetben.
A kat. bevezette Matolcsi János.
Bp. 1959

27

M.D.K.

Győry Mikk Miklós, festő

A Petőfi Irodalmi Múz.-nak 1966, XII.17.-én megnyilt "Babits Mihály legszebb verseinek illusztrációi".c. kiállitásán müveivel szerepelt. 203.o.

Babits illusztrációk kiállitása. 203.o.

A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve. I.1967-68. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

.

Győry Miklós

grafikával szerepel a IX.
Magy. Kép. műv. Kiállítás
a Műcsarnokban

Magyar Ifjúság 1962 V. 5

Győry Miklós, festő

A Petőfi Irod. Múz. 1958 szept 20-án megnyílt kiállításához rajzokat készített Költők verseihez. 28. old.

Magyar költészet - mai magyar grafika. 27.o.

A Petőfi Irodalmi Múz. Évkönyve. 1959. Bpest. 1959. Révai Nyomda. Bp.

Gyóni Miklós

Móricz regényéhez készült illusztrációsorozatát láttuk az Ernst-Múzeumban rendezett Békeplakát és Ötéves Terv Grafikai Kiállításon (aulában).

Magyar Ifjúság, 1952. Okt. 3.

Győry Miklós

Illusztrálta Szilla I – Hegedűs G. könyvet

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és dicsé-
retben részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 5 sz. 27. l.

Copy Desk

Please Do Not Write Below This Line

Győry Miklós.

Az Ernst-Múzeumban rendezett Békeplakát és Ötévei Tervgrafikai kiállításon illusztrációi szerepeltek

Nepszava, 1952. Okt. 14.

M.D.K.

Győry Miklós
Gráfikus

A műbútorasztalosság, amit kitanult, nem vonzotta, inkább a gráfika. Eleinte alkalmi munkantil megbírásokat kapott, később honyobosítókat készített.

Szép Rezső: Győry Miklósról
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

M.D.V.

Györy Miklós
grafikus

Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember Illusztr.
Pancsatantra illusztrácio

Szy Rezső: Györy Miklósról
Művészet, 1966. augusztus – 27 lap

Györy Miklós
grafikus

M.D.K.

Jelusztrációk

Mendoza: „Lazarillo de Tormes"
La Fontaine: „A szerelmes kurtizán"
Ráth-Végh István: „Szerelem, hárasság"
Ráth-Végh István: „Szerelem, hárasság"

Szy Rezső: Györy Miklósról
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap

Győry Miklós

MDK

Halászbárkák a Dunán, rézkarc

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Győry Miklós MDK

Illusztrációk Magyar anekdota gyűjtemény-hez I-II.
I-VII., tollrajz
I-VIII., tollrajz

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. kiáll.

Győry Miklós MDK

Eulenspiegel ill. 1953, toll

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Győry Miklós

MDK

Uj épül sorozat:

Az első szabad május 1. 1954. rézkarc

A falu boltja, 1953, rézkarc

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

MDK

Győry Miklós

Honvédek a gáton, rézkarc

Az első szabad május 1, rézkarc

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.!

Györy Miklós
grafikus

Jelenleg Schakespeare-t illusztrálja a „Szentivanéji álom"-t, a „Macbet"-et" és a „Hamlet"-et". Szines litografiák készülnek. A-tölbi mű is sorra kerül.

Széj Rezső: Györy Miklóssal
Művészet, 1966. augusztus - 27 lap.

MDK

Győry Miklós

Illusztrációk "Magyar anekdotagyüjtemény"-hez /I.-VIII./ tollrajz 33x41

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok. 1955.Kat. 30.1.

MDK

Győry Miklós

Plakátművészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953.

Kat.

Győry Miklós, grafikus MDh

Rajzai díszítik Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig c. regényének német kiadását.

-: Kulturális hírek 6.p

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. nov. 27.

MDK

Győry Miklós

Illusztrációk "Magyar
anekdota gyűjtemény"-hez
/I.-VII./ tollrajz 33x41

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok
1955.Kat. 30.l.

MDK

Győry Miklós

Könyvillusztráció

Magyar Kulturoscmle, 1943. dec. 15.

28. 1.

MDK

Győry Miklós

Ernst Muz. M.Plasztikai, Graf.kiáll. 1954.
szept. 12. 1.

MDK

Győry Miklós

Plakát kiállitás, 1948. N. Szal. képek

MDK

György Miklós, festö-graf.

Honvédek a gáton. Rézkarc.

Az elsö szabad május 1. "

Műcs.-V.M.Képzm.K.áll.1954.dec.-1955.jan.Kat. 2o.l.

MDK

Györy Miklós, graf.

/3 db/ Uj épül a régi helyett. Rézkarc.

Mücs.-IV.M.Képzm.K.áll. 1954.jan.-febr. Kat.14.l.

Győry Miklós MDK

grafikus

Kiváló munkáért kitüntetést nyert.

Szabad Müvészet 1948. 396.o.

Gyóry Miklós
grafikus

H.D.K.

A kiállításon két gouache-sal
jelentkezik

Lehőcz Mária: Könyvillusztrációk a IX. Magyar Képzőművészek
Művészet, 1962. május — 24 l.

Győry Miklós, [grafikus ?] MDK

A karikatúra gyűjtemény válogatója volt. A szöveg szerzője: Korada Miklós.

Földes Anna: „A sötétség trónállói" 46.(

Könyvtáros III/5.
[könyvtárát], Ap. 1953. május

Győry Miklós, grafikus

Hegedűs Géza: A milétoszi hajós c. ifjú-sági regényének illusztrációit rajzolta.

–: Könyvekről 16. l

Család és Iskola, bp. 1957. október VIII/

Győry Miklós, grafikus

A Tolsztoj-évforduló alkalmából a

Sebastopoli elbeszéléseket adta közre

a Magyar Helikon könyvkiadó

Győry Miklós illusztrációival.

–: Értékes népirodalmi művek a kiadók terveiben

8. l

Népszabadság, Bp. 1960. szept. 18.

Rónay Mária

Győry Miklós: Illusztráció Arany: Jóka ördögéhez, rajz /Magyar Könyv VI./

SZABAD MÜVESZET

1948. szept. 9. sz. 290. l.

/Vargha B.: Müvészet az uj iskolakönyvekben./

MDK.

Győry Miklós grafikus

"Puskin-mese/könyvillusztráció/"

/toll és akvarell/

VII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
1952.dec.-1953.márc. 12.1.

MDK.

Győry Miklós grafikus

"Puskin-mese"/könyvillusztráció/"

/toll és akvarell/

"Puskin-mese" /könyvillusztráció

/toll és akvarell/

VII. Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.márc. 12.1.

MDK.

Györy Miklós grafikus

"Illusztraciok "Magyar anekdota gyüjtemény"-hez /I-VII./ "/tollrajz/

"Illusztrációk "Magyar anekdota gyüjtemény-hez /I-VIII/ "/tollrajz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955 30.l.

Győry Miklós, grafikus MOH

A Trócsányi-könyv borítóját, illusztrációit és tipográfiáját alkotta.

H. F.: Trócsányi Zoltán: Régi világ, furcsa világ 47-48.

Könyvbarát, Bp. 1959. január IX/1.

Győry Miklós, grafikus

Dok

Rajz az „Erosz és Amor" c. kötetből.

Repr.

Szántó Tibor: Egy esztendő a szép magyar könyv szolgálatában 115.-17.

KÖNYVBARÁT, Gyn. 1958. március

VIII/3

Győry Miklós, grafikus

Illusztrációi spanyol kópé=regé=nyekben.

Pók Lajos: Impontorok tükröre

233.1

KÖNYVBARÁT, Bp. 1958. május

VIII/5

KÖNYVBARÁT

Győry Miklós, grafikus

Rajza Tersánszkyról.

Repr.

Tersánszky J. Jenő: Emlékeimből. 269.e

VIII/6.

Bp. 1958. június

KÖNYVBARÁT

Győry Miklós, grafikus

1904

Korhű illusztrációkat készített.

52. V.: Mikszáth Kálmán: A vén gazember 322 l

VIII/7

KÖNYVBARÁT, Bp. 1958. július

Győry Miklós, grafikus MDK.

Az új sorozat egyik illusztrátora.

–: Az én könyvtáram - A Róna Ferenc
Könyvkiadó új sorozata 6.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. márc. 29.

MDK

György Miklós, festö

A fegyverkezö parasztok "Forradalom"
c. sorozat 3. képe. Tollrajz.

Munkások a barrikádon "Forradalom"
c. sorozat 5. képe. 11.1. Tollrajz.

Illusztrációk Tollrajz.

Ep.Mücs.-II.Magy.Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat.lo.1. és 11. 1.

Györy Miklós, grafikus

Új technikával (monotypiának nevezik)
Készített színes illustrációi dicsérik
az újonnan kiadott Pancsatantrát.

Zoltay Vilmos. Pancsatantra

1981-82.e

X/4

KÖNYVBARÁT

Győry Miklós, grafikus

17 db

A Szerelem bolondjaihoz készített illusztrációkat.

Vaigó Mária: Jókai Mór: Szerelem bolondjai 34. l

KÖNYVBARÁT, Bp. 1957. augusztus VII/3.

Győry Miklós, grafikus

Rabelais: Gargantua és Pantagruel - jéhez kénített előzékpapirosa, mely a francia Dubout hatását tükrözi — sem a renaissance dinitésekkel, sem Csernus rajzaival nem fér össze stílusában.

Terán Andor: A szép könyv 71-74

A Könyv

[Könyvbarát], bp. 1955. február

Y/2.

Győry Miklós, grafikus

MDK

Jankovich gyermekverseinek egyik illusztrátora.

Csanádi Ákos: Jankovich Ferenc: Szalmapapucs

44.b

KÖNYVBARÁT, Bp-1956. szeptember

VI/9.

Győry Miklós
grafikus

M.D.V.

Mikszáth illusztrációi.
+ Illusztráció „Az aranyoscsikó"
című novellához

Vayerné Zibolen Ágnes: Uj magyar könyvillusztrációk.
Művészet, 1960. dec. 13 lap

Győry Miklós, grafikus

MDh

Illusztrációi értékesek, népek.

Kéki Béla: A könyvillusztrálás modern eszközei

321-24. l

A Könyv

[Könyvbarát], Bp. 1955. július

V/7.

NDK

Győry Miklós, grafikus

Füsi József: „Az aszódi diák" c. könyvéhez készített illusztrációkat.

Rajz. Repr.

Arodi Nóra: A Könyvillusztrációról 408–411. l.
A Könyv,
[Könyvbarát], Bp. 1955. szeptember V/9.

Győry Miklós, grafikus 07 Dk

A „Nejenerű drámák" c. sorozat egyik illusztrátora.

Aradi Nóra: A Könyvillusztrációkról 408–411.l

A Könyv,

[Könyvbarát], Bp. 1955. szeptember V/9.

MDK

Győry Miklós /grafikus/

illusztrációival jelent meg Eça de Queiroz: Amaro atya bűne c. műve a Magyar Helikon könyvkiadónál.

(-i): Eça de Queiroz: Amaro atya bűne.
Ország-Világ, Bp. 1961. 14. sz. 11. l.

Győry Miklós, grafikus MDK

Arany: Toldijához kénített rajzokat.

két rajz: Repr

Aradi Nóra: Ifjúsági Könyvek illusztrációiról 508-512.l

A Könyv,

[Könyvbarát], bp. 1955. november V/11

Rónay Mária

Győry Miklós: Uj épül a régi helyett, rézkarc.

SZABAD MŰVÉSZET

1954.márc.-ápr.sz. 93.l.

/D.Fehér Zs.: A közönség hangja/

Győry Miklós, grafikus 17 Ok

Jankovich ferenc: Rügfokasztó benedek című mesekönyvét látta el gyönyörű rajzokkal.

Sz. A.: Három mesekönyv 39. l.

Könyvbarát, sz. 1952. július II/7

MDK

Győry Miklós

illusztrációk

Történelem az ált. iskolák 7. oszt. számára.

Bp. 1949.

MDK

Győry Miklós

illusztrációk

Történelem az ált. iskolák 8. oszt. azámára. Bp. 1949.

M.D.K.

Győry Miklós
grafikus

Petőfi verseihez készült illusztrációi.

Gábor István: Új Petőfi-emlékek között 4 l
Magyar Nemzet, 1960. márc. 16.

Győry Miklós

Illusztrációk

Tavaszi Tárlat
Népszava, 1952. máj. 15

M.D.K.

Győry Miklós

N.D. Cocea:A hosszu élet bora cimmel megjelent könyv illusztrációit készitette.

Uj Könyvek c. rovat
Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. febr. 15. VII. évf. 7. sz. 23. lap.

Györy Miklós

Illusztrációk Björnson: Arne c. könyvéhez (rajzok)

A négy magyar könyv, 1960, 66 old

Győry Miklós

Björnson: Arne - Synnöve Solbakken

c. könyvet illusztrálta, kötésterv, védőborítót tervezte

Diszérettel kapott

A szép magyar könyv, 1960, 20 sed

Negativ

Petrás: 628-643

Kerényiné

Győry Miklós: Thyl Aulenspiegel.
illusztrációk. 16 db.

Negatív

Zilahy István Hegedüsné

György Miklós: (Illusztráció)
Grafika

Negatív

Lilaky Ilona

Hegedüsné

Győry Miklós: Új épül a régi helyett

Részlet

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Győry Miklós: (Kövelheseti Bolt előtt)

Grafika

Győry Miklós, grafikus

MDh

Jókai: Aranyember-ét illusztrálta.

(parczer): 6, azok a formátumok

12. l.

I. évf./9. sz.

A KÖNYV, Bp. 1961, szeptember

MDK

Győry Miklós

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti kiallitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiall. 1953. kat.

MDK

Győry Miklós

Eulenspiegel ill. 1953 toll 2 db. Műv.t.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 19.1.

MDK

Győry Miklós

Részlet a Gazművek kiallitasaról. Repr.
Tervezte: Győry Miklós.
Bpest, 34.nemzetk.vasar.

Művészet, 1938. 18-19 sz.

MDK

Győry Miklós

Részlet a Gázművek kiállitasaról. Terv.: Győry Miklós. Repr.

Művészet, 1938.

MDK

Győry Miklós

Uj épül sorozat: Az első szabad
május 1. 1954 rézkarc Művész tul.

Uj épül sorozat: A falu boltja 1953 rézkarc.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek Jegyzéke. 17.1.

M.D.K

Györy Miklós
grafikus

A magyar Helikon illusztráló
művésze.

Szíj Rezső: A magyar Helikon és a képzőművészet
(művészet, 1963. június – 20 lap

Görgy Miklós
grafikus

M.D.K.

Méltatás.

Zolnay László: Szabó Vladimir művészete
Művészet, 1963. november - 25 lap

Győry Miklós, grafikus

Az Olcsó Könyvtár sorozatában az ötvenes, évek végén szép kiállításban, finom papíron, díszes kötésben, – Győri Miklósnak a szöveget hűen szolgáló rajzával – a Toldi első részét 20 forintos árban.

Vértesy Miklós: Olcsó könyv, bibliofil könyv.

Tolna Megyei Népújság. 1976. ápr. 25.

Győry Miklós

Szombathy Viktor „Két kard, két oroszlán" c. vezénye, – Győry Miklós rajzaival – mindkét nembeli fiataloknak szól. /említve/

-l-s: A gyerekek konyvespolcára.
Pedagógusok Lapja, 1976. okt. 8.

Győri Miklós, grafikus

Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember c. regénye Győri Miklós illusztrációival

↓

—: Most jelent meg 28.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. déc. 25.

Győry Miklós

Az ötvenes évek végén az Olcsó Könyvtár sorozatában finom papíron, díszes kötésben, – a művész a szöveget hűen szolgáló rajzával – (említve) – Toldi első részét 20 ft.-os árban.

Vértesy Miklós: Olcsó könyv, bibliofil könyv.

Békés m. Népújság, 1946. febr. 15.

Győry Miklós

Megnyílt a Petőfi Irodalmi Múzeumban a Krúdy-művek illusztrációinak kiállítása. „Aranykez utcai szép napok"-t illusztrálta rajzaival. (említve)

Bemlényi Ervin: Krúdy illusztrátorai. Magyar Nemzet, 1967. dec. 31.

Győry Miklós

J. de la Fontaine: „A szerelmes kurtizán" illusztrálása.

emlékre.

A szép magyar könyv, 1963 15. l.

MDK

Győry Miklós iparművész

Tér és Forma 1937. 6. sz.

Győry Miklós: Illusztráció Csokonai Vitéz Mihály „Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz" című verséhez.

Иллюстрация к стихотворению Михая Витез Чоконаи.

Illustration au „Chant d'amour au bidon" de Mihály Csokonai Vitéz

letével robamra szerveződött az öncélúság tábora a művelődés proletárpártossága ellenében.

Ma már tudott dolog, hogy milyen végzetes befolyást gyakorolt a magyar belpolitika menetére az elméleti, kulturális kérdésekben tanúsított határozatlanság, az irodalmi és művészeti jelenségekkel kapcsolatos elvtelenség. Az ötvenes évek mulasztásai közé tartozott a művelődésügy lebecsülése, ami azután szabad folyást engedett az ellenforradalom intellektuális előkészítésének. De az 1956. november 4-e óta eltelt két esztendő azt is bebizonyította, hogy a lelkekben, az agyakban mindezek ellenére mélyenszántó, maradandó volt a szocialista átalakulás, a revizionista áramlatok nem tudták elfeledtetni kétségbevonhatatlan eredményeinket. A képzőművészek is hamar magukra találtak, a műtermekben mindenütt serény munka folyik.

Elfogulatlanabb légkörben munkálkodnak mindahányan, remény van arra, hogy meghonosodik a kölcsönös megértés, a kollegiális szolidaritás, s hogy az alkotótevékenység nélkülözhetetlen elemévé válik a művelődni vágyók aktív igénye.

A magyar képzőművészeknek az ellenforradalom után nem kellett újrakezdeniök a műtörténet szocialista fejezetét, hiszen volt mit folytatniok, akadt példakép és tanulság elég. A munkásmozgalom két év előtti drámai megrázkódtatása még becsesebbé nyilvánította a forradalmi hagyományokat, az áldozatos elődök örökségét. A kritikai realizmus, az 1919-es Tanácsköztársaság, az emigráció, az illegalitás művészete értékes útmutató a további helytálláshoz, de az 1945-ös felszabadulás utáni sikerek is követésre méltóak. Igaz, a politikai, gazdasági, kulturális konszolidáció nem tüntette el az ellenforradalmi kártevés valamennyi nyomát, a művészet sajátos fejlődése iránti türelemmel visszaélve a maradiság jóegynéhány prófétája egérutat szeretne biztosítani a dekadenciának. A megpróbáltatások viszont annyira megedzették a szocializmus híveit, hogy jobb meggyőződésükért most még következetesebben dolgoznak, a nép jólétének, a haza üdvének eszméjével mozgosítják az érző szíveket, a gondolkodó elméket.

Pogány Ö. Gábor

GYŐRY MIKLÓS

Puskin-mese /könyvillusztr./ toll és akvarell
2ox4o.
/3 db/

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

GYÖRI Miklós grafikus

16 NÉPSZABADSÁG

HALÁLOZÁS

GYÖRI MIKLÓS

grafikusművész életének 89. évében elhunyt. A gyászoló család a Farkasréti temetőben helyezte örök nyugalomra felesége, született Kuthy Anna földi maradványai mellé. A gyászoló család. (40442/1K)

Népsab. 1994. június 21

40. A zeykfalvi templom toronybejárata (
Művészettörténeti Kutató Intézet Fényké
41. A demsusi ortodox templom északról, 12
MTA Művészettörténeti Kutató Intézet F
42. A demsusi templom északi nézetének r
MTA Művészettörténeti Kutató Intézet F
43. A boroskrakkói ref. templom déli nézete
— hagyatéka ltsz. 3553.)
44. A kolozsvári Szt. Mihály-templom má
fejezete, 13. sz. második fele (ismeretlen
45. A boroskrakkói ref. templom nyugati tor
Imre felvétele — hagyatéka ltsz. 3547.)
46. A homoróddaróci ev. templom hajó
Műemlékvédelmi Hivatal Fényképtára, lt
47. A kisdisznódi vártemplom nyugati homlo
Tamás felvétele)
48. A nagydisznódi ev. templom nyugati to
(ismeretlen szerző felvétele)
49. A szászhermányi ev. templom szentélye,
50. A kisdisznódi vártemplom belsője kele
MTA Művészettörténeti Kutató Intézet F
51. A marosszentkirályi ref. templom déli n

Ó Györiné Janthó

Gizella özv.

1922

Ki tud róla?

A hivatalos másolat hi

igazgató.

NEMZETKÖZI MŰVÉSZTELEP

Győri Nemzetközi Művésztelep

GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA,
A PETŐFI SÁNDOR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
ÉS A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT, CSALÁDJÁT ÉS BARÁTAIT
A
GYŐRI NEMZETKÖZI MŰVÉSZTELEP FENNÁLLÁSÁNAK
30. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT

JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁRA

1998. JÚNIUS 26-ÁN, 18 ÓRÁRA

A VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM KÉPTÁRÁBA

(ESTERHÁZY-PALOTA, 9021 GYŐR, KIRÁLY U. 17.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

BALOGH JÓZSEF

GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERE

ÉS

TÓTH NÁNDORNÉ

A KULTURÁLIS IRODA VEZETŐJE

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1998. SZEPTEMBER 13-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10—18 ÓRÁIG

GYŐR · 1969 · 1998

98-2712 Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.

M · E · G · H · Í · V · Ó

19. Győri Ottmár az épülő telepen

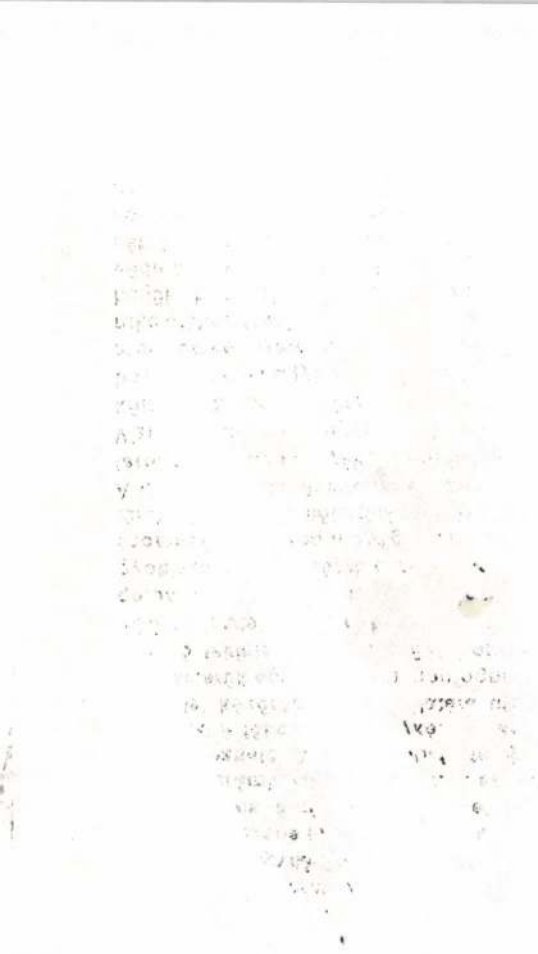

GYŐRI Ottmar

Nagy Gergely: Kertvarosunk, a Wekerle
Bp., 1994, F. Szelényi Hely
23, 24, 25, 26, 27,
39, 47, 49, 50, 74, 101, 103, 108, 109, 110, 111,
112, 122, 123.

GYÖRI Ottmár

Wekerle-telep Zapisán

Pavilon 9 (1994) 47. ~~[illegible]~~ 60.

út újabb szakaszát sikerült megtalálnunk. Rétegeiből Traianus és Hadrianus érem került elő. Az ásatás során feltárt legkorábbi periódusból faszerkezetű építmény maradványai jöttek napvilágra. A felette több helyen megfigyelt homokos, kavicsos feltöltésből korai, észak-itáliai terra sigillata töredékek kerültek elő. Az efelett húzódó terrazzós szintek kerámia leletanyaga az 1. sz. végétől a 2. sz. közepéig keltezhető. A legkésőbbi fal tetején Constantius érmet találtunk. A főként szórványként előkerült 4. századi érmek a terület későrómai használatára utalnak, bár járószintjét nem sikerült egyértelműen megfogni. A terület fontosságára való tekintettel a BTM 1992-ben lehetőséget biztosít a feltárás folytatására, melynek során elsősorban a korai, fagerendás építmény további részeit kívánjuk minél nagyobb felületen feltárni. E periódus alatt számolnunk kell a szomszédos telken megfigyelt kelta és őskori (badeni kultúra) lakógödrök előkerülésével is.

A Csalogány u.–Medve u.–Vitéz u.–Gyorskocsi u. által határolt terület és környéke jelentőségét az adja meg, hogy a Viziváros területén egyedül itt van lehetőség – a lelőhely környezetében lévő üres, még beépítetlen telkek figyelembevételével – nagyobb, mintegy 150x150 méteres területen metszeteket nyerni a római kori településszerkezet rekonstrukciójához.Csak a kutatási terület kiterjesztésével remélhetjük, hogy sikerül a tábor olyan jellegzetes pontját (pl. védművek) megtalálnunk, mely lehetővé teszi lokalizálását. Erre reményt ad, hogy a Viziváros rendezése során sor kerül a foghíjak beépítésére, esetenként régi házak lebontására (pl. Tölgyfa u. 24. sz.). Így a beruházások összegéből fedezhetjük a feltárások költségeit. Ennek érdekében a BTM elindította a Viziváros régészeti lehőhelyeinek védetté nyilvánítását.

Szirmai Krisztina

Ø Györi Ottmár

ferverte az alábbi
munkástelepet

lásd

László Gyula:

Wekerle állami mun-
kástelep monogra-
fiája. Bp. 1926
képekkel

11 és 32. lap.

Győri Ottmár

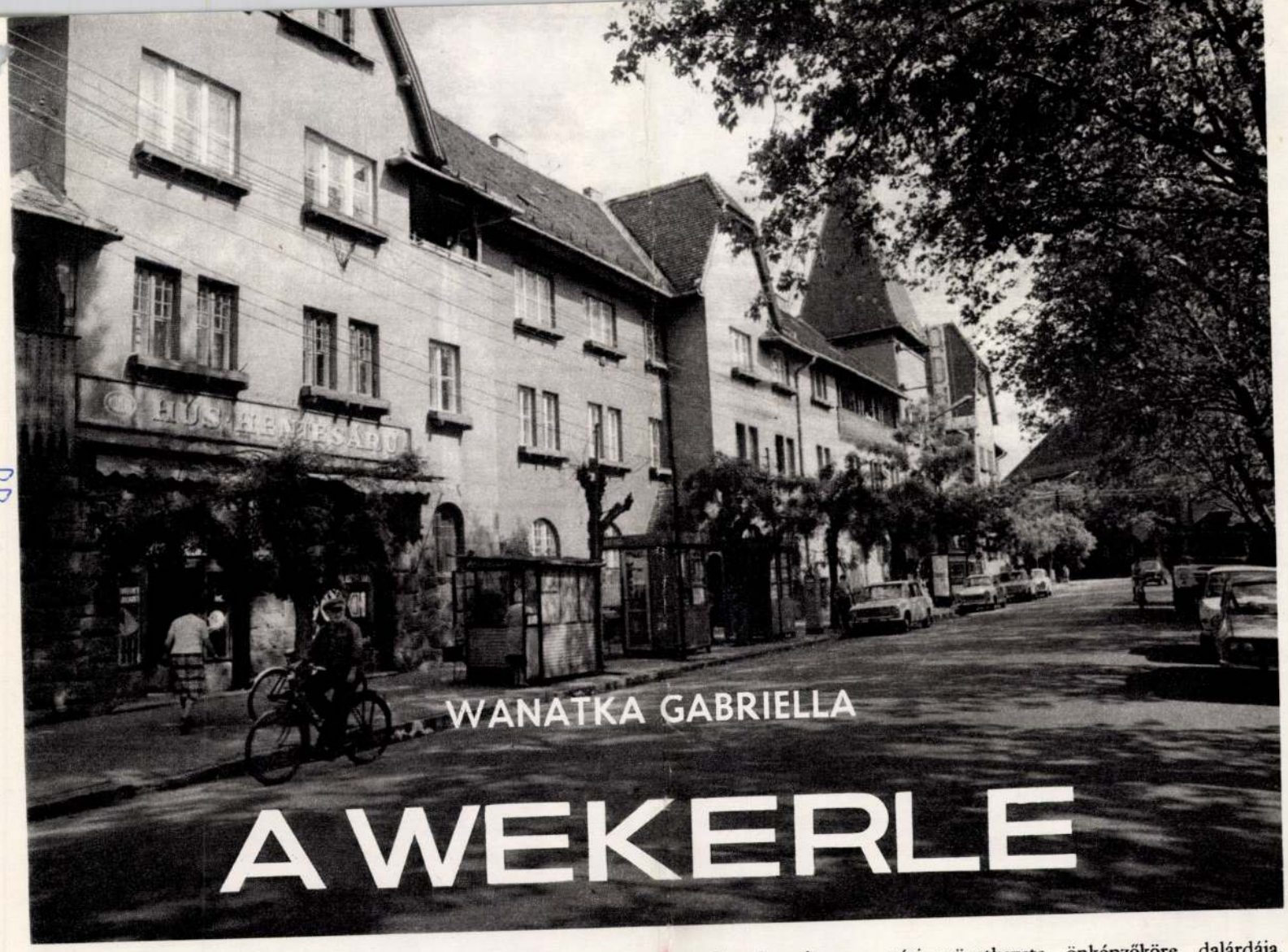

WANATKA GABRIELLA

A WEKERLE

Nemrég apróhirdetés került elém: „Wekerle-telepire cserélném vadonatúj háromszoba-összkomfortos lakótelepi lakásomat. Szükség esetén készpénzt fizetek." Eddig a hirdetés. Utána már csak egy telefonszám. Feltárcsáztam.

— Mennyit fizetne?

— Az attól függ . . . — felelte a vonal túlsó végéről egy érces bariton. — Ha háromszobás, akkor tíz-tizenötezret, ha kétszobás, akkor kvittek vagyunk.

— Elárulná, miért hoz ekkora áldozatot?

Gyanakodva visszakérdezett:

— Melyik utcában van az a lakás, kérem?

S amikor meghallotta, hogy csak kíváncsiságból hívtam fel, köszönés nélkül letette a kagylót. Nem tudtam meg, mi az a csábító erő, ami — akár ráfizetés árán is — a jó öreg Wekerlére vonzza.

Sokan nem is tudják, hol van ez a telep. Idestova egy éve már, hogy megjelent egyik napilapunkban egy dörgedelmes írás; szerzője a telep lebontását követelte. — Tudod egyáltalán, milyen az a Wekerle? — kérdeztük tőle többen is. Vállvonogatva mondta: — Milyen volna, hetvenéves munkástelep. Biztosan olyan, mint a Mária-Valéria . . .

Hát nem éppen!

A Wekerle-telep Kispest déli része. Az igaz, hogy a századfordulón épült. Az 1908-as huszonkilencedik törvénycikk alapján tízezer lakás építését tervezte a Wekerle-kormány, hogy enyhítse a nagy lakásínséget. (Nem napjaink találmánya a krónikus lakáshiány!) Viszonylag olcsó munkás-tisztviselő telepet akartak létrehozni, egészséges, barátságos környezetben. 1925-ig el is készült ötezer lakás. A többi elmaradt. Nem a kivitelező — a háború miatt.

„Hoztam magammal valamit a Wekerléről: azt a felismerést, hogy egy telep, városrész külön világ, mondhatnám azt is: egyénisége van, sajátos levegője."

(Mesterházi Lajos)

A telep tervezője, Győri Ottmár, mintha már az utókorra is gondolt volna: csupa kettő-, három-, sőt négyszobás lakást építtetett, városi gázzal, óriási éléskamrával (amiből ma bőven kitelik a jól felszerelt fürdőszoba) és angol WC-vel. Összesen 48-féle épülettípust tervezett a 472 ezer négyszögölnyi területre, s ezzel egységes, harmonikus — és mégsem monoton! — telepet alakított ki.

Sokan ma is úgy emlegetik: Wekerle — az európai lakótelepek őse. És némi nosztalgiával hozzáteszik: akkoriban még tudtak építkezni! A lakásokkal párhuzamosan a szatócsboltok, pékségek, iskolák, óvodák is felépültek. Igen, óvodák — négy is! — a század elején, amikor ez a gyermekintézmény még igencsak ritkaságszámba ment az országban. És fákat ültettek, sok-sok fát, lombosat és tűlevelűt, több mint hetvenezret, hogy otthonossá váljék a környék.

Közép-Európa legszínvonalasabb lakótelepeként tartották számon évtizedekig. Akár önálló városi rangot is kaphatott volna: saját vízműve, mozija, több fogyasztási szövetkezete, önképzőköre, dalárdája, futballcsapata volt. Sőt, hetilapja is.

A Wekerle-telep — ma a kezdő taxisok réme . . . A kerületrész térképe akár egy ólombetétes templomablak. Középpontjában a Petőfi tér, ahonnan négy sugárút fut szét. A Hungária út fölött — a tér mindkét oldalán — diadalívszerű díszes székelykapu ível át. A sugárutakat nyolcszögű körút fogja össze, közben mértani rendben sorakozó utcák, piciny terek, közök nehezítik a járatlan autós dolgát, aki gyakran kapja azon magát: ugyanoda ért, ahonnan elindult . . .

A Hungária út 5. számú ház helyén hajdanán egy Árpád-kori templom állt. Ezt kőtábla adja tudtul a ma arra járóknak. Tízéves-forma kislány áll a tábla előtt. Tömött táskája lábánál hever, míg ő nagy gondosan körülrajzolgatja a kőlap betűit: „RÉG-ENT-EMP-LOM-ÁLL-TEH-ELY-ENR-OMJ-AIB-OLV-ALÓ-EKŐ".

— Ezek se tudtak helyesírni — néz föl a kislány, amikor észreveszi, hogy figyelem.

— Így elválasztani?

— Miért rajzoltad körül a betűket?

— Kabalából. Ma nem akarok felelni. Ha körülírom, akkor nem is fogok. Eddig bevált. Csak egyszer hagyott cserben. — Fölkapja táskáját, megindul a közeli iskola felé.

Még korán van, a gyerekek a kapu előtt ténferegnek, kiabálnak, kergetőznek. Amikor megkérdezem tőlük, szeretnek-e Wekerlén lakni, értetlenül néznek rám. Hogy értsék?

— Hogy szívesen laktok-e itt, vagy inkább átköltöznétek oda? — Az „oda" Kispest városközpontja, ahol néhány év alatt nyolc-

Budapest 1980/8

Középpontja: a Petőfi tér

Csigó László felvételei

tízemeletes beton-panel monstrumok nőttek, lila színükkel nagy vitát kavarva.

— Néha jó volna — vonogatja vállát egy szöszke fiú. — Ott minden házban van lift.

— Meg szabadabbak lennénk — vág közbe társa. A nevét is megmondja, Szarka János, ide jár a közeli térre focizni, játszani, lógni, mondja, de semmit sem csinálhat úgy, hogy szülei estére meg ne tudnák.

— Elég, ha végigmegyek az utcán, a szomszédok mind ismernek, és már megy is anyámnak a szöveg. A fia így meg úgy... Ott a lila házaknál biztosan nem ismerne senki. Az jó volna...

Közben kinyitják az iskolakaput. A gyerekek betódulnak. Magam maradok a gondolattal: lám csak, milyen tág fogalom is a szabadság!?

A Körző utca egyik háza előtt botlom Irénke nénibe. Szó szerint botlom. Az asszony elcsúszott, alig tud felállni egyedül.

— Nemigen járok az utcára. Most is csak a szemetet akartam a kukába dobni — magyarázza reszelős hangján, miközben ruháját porolgatja. — Öreg vagyok már, az idén töltöm be a nyolcvanat. Nem nekem való ez a csúszós út.

— Vásárolni se jár?

— Nem, dehogy. A szomszédasszony szokott hozni mindent. Vagy a lánya. Ha a szomszédaim nem lennének, már bizonyosan nem élnék. Vagy valahol egy szociális otthonban kuksolhatnék. Jó emberek laknak erre, nekem elhiheti. Még egy ilyen magamfajta öregasszonyt is pátyolgatnak. A szomszédom lánya itthon van gyerekgondozásin. Délelőttönként gyakran átjön. A másik lakó is rám-rám nyitja az ajtót. Újságot hoz, három-négyfélét is, amiket már kiolvasott. Jó az nekem később is, én ráérek már megtudni, mi történik a világban. Higgye el, aranyoskám, ezek a szomszédok jobbak, mint a rokonok.

Itt mindenki ismeri a másikat

Irénke néni hét éve él egyedül, mióta az unokája Tatabányára ment férjhez.

— Nemrég szép új lakásba költöztek az unokámék. Hívtak engem is. De én nem megyek. Engem ide köt az egész életem. És biztosan nem is bírnám ki, hogy ne szóljak senkihez. Ott meg csak a nagy hallgatás. Azt írja az unokám, hogy akikkel egy házban lakik, azok se köszönnek, csak állnak egymás mellett a liftben, mint a kukák. Én ezt nem szoknám meg soha. Inkább maradok itt, kettecskén a macskámmal. De legalább ismerősök vannak körülöttem...

Járom az utcákat, a házakat. Csak úgy találomra bekopogok néhány lakásba, faggatom az ott élőket, milyen varázserő köti-láncolja őket a telephez?

— Én még alig tartozom ide — tárja szét karját az ajtónyitó asszonyság az egyik földszinti lakásban. — Nem régóta lakom itt. Talán majd néhány év múlva választ adhatok. De az Arankáék, ott fönt — mutat az emeletre.

Ahová irányít, Pallai Aranka és nem régóta nyugdíjas fivére, Pál éldegél. Tágas konyhájukban barátságosan fogadnak. Amikor a telepről beszélnek, arcuk kipirul.

A fivér kezdi a múlt idézését:

— Édesapánk az első telepesekkel jött Wekerlére. Rang volt itt lakást kapni! Csak a legjobb szakembereknek adott a Ganz-gyár. Amikor apánk meghalt, nekünk csomagolnunk kellett. Én pincér voltam, nem Ganz-os, nekem nem járt a lakás.

Részletesen elsorolja, kitől milyen segítséget kapott, kihez ment protekcióért, hogy itt maradhasson. Csak másik házba kellett költözniük. Az új lakás bére jóval több volt, mint a régié.

Engem a kiskert köt ide

Kétheti fizetésemből telt ki. De megérte! Wekerlén maradtunk — tetézi apró fejbiccentéssel a szót.

Mikor is volt mindez? 1934-ben. Amikor még csak Ganz-gyáriak, postások, nyomdászok, MÁV-dolgozók és tisztviselők laktak itt. Sajátos, összetartó hangulat alakult ki errefelé. Egymást segítő, egymásra figyelő.

— Ez már lassacskán kihal. Persze közel sincs olyan idegenkedés, mint az új lakótelepeken, de az újabban ideköltözők inkább befelé fordulnak, maguknak élnek. Az „ős-wekerleit" arról ismerni meg, hogy ide is, oda is köszön munkából hazafelé. Megfogja a söprűt télidőben, hogy elkotorja a havat a ház elől.

Nemrég híre kelt: lebontják Pallaiék házát. Akkor mindenki felbolydult. Aranka meg nyakába vette a hivatalokat, járta a tanácsot, kilincselt, érvelt a terv meggondolatlansága ellen. Végül kiderült, a bontásból nem lesz semmi.

— Nagy kár is lett volna! Nemcsak azért, mert sokat áldoztunk mi erre a lakásra, megcsináltattuk a fürdőszobát, csempéztettünk is, de ez a mi bajunk, sokkal többet ártott volna, hogy megbomlana a telep egységes képe...

— Miért ragaszkodnak ennyire Wekerléhez?

Miért is? — zavarba jön. — Sokan azt hiszik, a múlt, a gyerekkori emlékek kötnek minket. Pedig nem. Ez a telep egy csepp zöld a város kőrengetegében. Olyan, akár egy kis falu. Sok kis családi házzal. Családias, még ha állami is...

Fivére az ablakhoz lép, az udvarra mutat:

— Engem ez a kis kert köt ide. Örömöm leltem benne mindig. Amióta nyugdíjas vagyok, ez a hétvégi telkem... Reggeltől estig ott bogarászok. Tavasszal teleültettem holland tulipánokkal. Amikor kinyíltak, valaki mind letépdeste. — Mosolyogva megjegyzi: — Azt hiszem, nem idevalósi volt...

És szavából érezni, alig várja, hogy enyhüljön az idő, kézbe vehesse a kapát. Megint csak teleülteti majd kicsiny birodalmát virággal.

Mostanában kétféle mendemonda kering a telepen. Az egyik: hamarosan az egész terület bulldózer alá kerül, akárcsak Kispest központi része. Ide is nyolctíz emeletes lila-piros panelházak épülnek. Viszont van, aki épp az ellenkezőjét hangoztatja: ezt a telepet soha le nem bontják, valamennyi háza műemlék!

— Kinek van igaza?

Piller Ferenc tanácselnök-helyettes szerint a második tábor jár közelebb a valósághoz. A Wekerle-telep védett. Minden változtatást, bontást-építést csak külön engedéllyel végezhetnek a lakók. És a tanács is. Szeretnénk olyannak megőrizni, amilyennek hetven éve épült. Az architektonikus kiképzésű házak védettek csak, meg a Kós Károly tervezte rendőrkapitányság és a székelykapus, árkádos Petőfi téri házak. Ez a védettség azonban sokba kerül. Fel kell újítani a házakat, lehetővé kell tenni a komfortosítást. Az ingatlankezelő vállalat statisztikája szerint minden második lakásban kialakították már a fürdőszobát, s az elmúlt évek során legalább ugyanennyiben gázkonvektort szereltettek fel. Csakhogy a 70 éve épült víz-, gáz- és csatornavezeték ma már szűk, nem győzi az újabb terhelést.

A korszerűsítéséhez sok pénz kell, és legalább két ötéves tervidőszak, hogy megvalósulhasson minden tervünk — méri fel a teendőket az elnökhelyettes.

Szász Józsefék az Esze Tamás utcában laknak. Bánt-bosszant, hogy éppen a délutáni gyermekaltatást zavarom csöngetésemmel. A gyerekszobából kiszűrődő, csatazajba fuló sikkantás-nevetés viszont arról győz meg, a kicsik csöppet sem haragszanak az elmaradó szieszt áért.

— Három éve költöztünk ide az óbudai lakótelepről. Hetedik emeleti, modern háromszobás lakást hagytunk oda.

Hogy miért? Judit asszony a fotelban pihenő mesterhegedűre mutat. Ő a bűnös. De ma már hálásak neki!

A Wekerle diadalíve: a székelykapu

Szász József hegedűművész, felesége zenetanárnő. Életükhöz hozzátartozik a több órás gyakorlás. A tízemeletes óbudai ház lakói azonban nem szerették a naphosszat ismétlődő Vivaldit, Mozartot, rosszallották a vég nélküli házi zenét. Érthető hát, hogy Szászék kertes házba vágytak, ahol kevés a szomszéd, ahol senkit nem zavarnak.

— Sok lakást végigjártunk, ez tetszett a legjobban — idézi menekülésük időszakát a családfő. Majd egymást kiegészítve sorolják az előnyöket: itt is három szoba van, és már a fürdőszoba is megvolt, amikor ideköltöztek. Gázzal fűtenek... Jó a közlekedés. Közel az óvoda, iskola.

— A szomszédokkal is hamar összebarátkoztunk. Mintha nyílt szívűbbek lennének errefelé az emberek — vallják.

— No és a kert! — kezdi újra az asszony.

— A gyerekek nem tudnak betelni vele.

— Szeretnek kertészkedni?

— Mi ugyan nem értünk ahhoz. A cseretársunktól örököltünk egy kis szőlőt. Minden gondozás nélkül annyi termett, alig birták a tőkék. De még lehet, hogy rászokunk a kapálásra — bizonygatják nevetve.

— Nem bánták meg a cserét?

— Mi nem. De akik itt laktak, nagyon vágyódnak vissza. Gyakran kijönnek hozzánk látogatóba. Nem tudják megszokni Óbudát... Legutóbb már hirdetést is feladtak, hogy cserélnének... vissza ide.

PROMENADE

Így nevezték, francia szóval, százötven évvel ezelőtt az első pesti sétateret. Akkoriban még magyar kifejezés nem létezett erre a fogalomra. József nádor is — aki, mint szobrán olvashatjuk, valóban újjávarázsolta Pestet — azt tartotta, hogy városba nem való a fa. De hová is ültethettek volna fákat a hajdani, fallal körülvett városokba, ahol a telektulajdonosok igyekeztek minden talpalatnyi helyet beépíteni. Ilyen zsúfolt város volt Pest is. A városfal maradványait még láthatjuk itt-ott, a régi kapuk helyét emléktáblák jelölik. Fogalmat alkothatunk a város akkori méreteiről a korabeli metszetek alapján. Ez a szinte tenyérnyi város, mint egy tutaj úszott a — homoktengeren.

A Pestet járt angol utazó, *John Paget* így ír erről 1835-ben: „*A terek nagy része igen célszerűen épült, csak az a kár, hogy valami központi helyzetű épület híján üresnek és elhagyatottnak látszanak, meg aztán tág teret adnak ama homokbuckák felhalmozódásának, melyek időnkint Pestre támadnak. Ez a homok Pest egyik legnagyobb csapása. Olyan finom, hogy behatol mindenbe, tönkreteszi a bútort, megvakítja, egészségében támadja meg a lakosságot, még a londoni ködnél is inkább. Egy forgószél itt borzasztó valami. Pest körül homokos sikság a vidék, erdő vagy kert alig van a környéken, nincs semmi, ami megtörhetné a szél erejét, s így ha egyszer viharrá erősödik, majd' minden akadály nélkül halad előre.*"

Ma már különösen hangzik: Pestnek egyetlen fasora volt ebben az időben: a Redout (Vigadó) épülete előtt vezetett a hajóhídhoz. Fagylaltpavilon és gyümölcsárus bódé is állt itt.

Széchenyi István — oly sok egyéb mellett — a sétateret is meg akarta honosítani hazánkban. Szerette volna, ha a város lakói többet találkoznak, összebarátkoznak, megismerik egymást. Ezt a célt szolgálták az általa alapított egyesületek, kaszinók és a Pesten létesítendő sétatér. 1842. március 15-én Pest város gyülésén mondott beszédében indítványozta egy sétány, sétatér létesítését. (Beszédét Pompéry lejegyezte és megjelentette Kossuth Pesti Hírlap-jában.) „*Ily összesimulásra* — mondotta Széchenyi — *egy tisztességes sétatér, ahol mindenféle színű ember összejő, a' legalkalmasabb eszköz. Ma köszöntik egymást, holnap egymástól cigarrót gyújtanak, s végre majd észrevétlenül összeismerkednek . . . Kérem tehát alázattal a' tekintetes Rendeket, méltóztassanak engem — és pedig mondom politicai szempontból — egy sétatér felállításában pártolni.*" Arról is beszélt, hogy a gyerekeket itt lehet majd kocsiban tologatni. Erre nem volt akkor sehol lehetőség. Széchenyi gyerekei egy ismerősének, Ledererének a kertjében játszottak.

Széchenyi megalapította a *Pesti Sétatér Társaságot* vagy *Gyüldét*, amelynek titkára, minden műve megvalósításában jobbkeze, *Tasner Antal* lett a vezetője. Fáradhatatlanul gyűjti a munkatársakat és a pénzt terve kivitelezéséhez. Naplójában feljegyzi, hogy már 14, 18 majd 23 ezer forint van együtt. Üléseit a „legnagyobb magyar" lakásán tartja a társaság.

1808-tól kezdve Pest régi falait lebontották, és megkezdődött az elővárosok kiépítése, legelsőül a Lipótvárosé. Itt, a mai Szabadság tér helyén, terpeszkedett a Neugebäude óriási, négyszögletes tömbje, amelyet, mint minden katonai épületet, szabad térség vett körül. Ennek a területnek dél felé eső részét sikerült Széchenyinek megkapnia a várostól sétatér céljára. Ez esett legközelebb a lakott területekhez.

1844-ben hozzálátnak az előkészületekhez. A nádortól platánfákat és bokrokat kapnak, más kertészetekből, például Bécsből is hozatnak fákat, úgyhogy a sétatéren végül 18 féle, 1118 darab fa állott. Az első platánfát Széchenyi felesége, *Seilern Crescence* ültette el. „*Azon pillanatban, midőn márc. 3-dikán a' grófnő a' platánt ezen szóval „virulj" a földbe ülteté* — írja a Jelenkor 1846. márciusi száma —, *mozsárdurrogások rázták meg a' léget, s hangos népörömkiáltozás zendült meg. Minden jelenvolt hölgy, magasrangu úgy mint polgárosztálybeli, megöntözték a helyet és nyalábot.*" Ezt a jelenetet örökíti meg egy nagyon szerény kis emlékmű a sétány megmaradt részén; *Telcs Ede* faragta vörös márványba, *Mészáros Andor* tervezte talapzatát.

Széchenyi örömmel írja naplójában, hogy május 31-én feleségével és Béla fiával megnézték a fákat, s mind megeredtek! Mint minden művénél, itt is kiterjedt figyelme a legapróbb részletre is. A sétateret rendszeresen öntözték, az utakat „sotterozták" (sóderozták), s a kertésznek, *Rupp Györgynek* minden szükséges szerszám a rendelkezésére állt. A park két végén tilalomtáblákat helyeztek el, hogy oda kocsi, talyiga, kutya nem mehet be, a tilalom foganatosítása végett vasráccsal le is zárták a bejáratokat.

1847 júliusában jegyzi föl Széchenyi, hogy feleségével fagylaltot ettek az „én kávéházamban". Máskor meg „Limonadenhütte-"nek nevezi az itt felépült pavilont. Sok elfoglaltsága közepette is szakított időt arra, hogy hozzátartozóival kijárjon a sétatérre. Vendégeit is el-elvitte ide, hogy megmutassa nekik a szépen fejlődő növényzetet.

1847. május 30-án nyitották meg a sétateret. Az építésére létrehozott társaság szép levélben köszönte meg Széchenyinek a segítséget és felosztott. A *Tomala Ferdinánd* pesti kereskedő által szervezett megnyitóünnepséget a rossz idő miatt nem lehetett megrendezni. A publikum dél után öt órakor mégis ellepte a sétateret, birtokba vette a platánfák alatt elhelyezett padokat.

Hamarosan bérlője is akadt a sétatérnek: *Steingassner János* kávéfőző mester személyében. 1850-től *Morelly Ferenc* „zenekarmester" hetenként egyszer „zenemulatságokat" rendezett itt, szerdán délutánonként, rossz idő esetén pénteken, nyolc krajcár beléptidíj mellett. Amíg Tasner Antal gondját viselte, igen látogatott hely volt, halála (1862) után azonban gazdátlanná vált a sétatér.

A lebontott Újépület helyén pompás parkot létesítettek. Ezek a munkálatok nagyon megviselték a hajdani Széchenyi sétányt. Egyre siralmasabb állapotba került, majd létrejöttének körülményei is feledésbe merültek. *Agai Adolf* sajnálkozva írja Utazás Pestről Budapestre című könyvében századunk elején: „*Pest város úgy adózott kegyeletének, hogy Széchenyi Istvánról nevezett el egy sor gémberedett akácfát, s néhány orgonabokrot, amelyek ott sínlettek ritkásan elszórva egy keskeny földcsíkon, a szürke magyar Bastille s a mocskos, ragyás elejű házak között.*"

De mit szóljunk mi ma ahhoz a sivár látványhoz, amelyet egyik végén a narancssárgára festett „szürke omnibusz", közepén egy benzinkút nyújt? A gyerekek homokozójának közelében idegenül és értetlenül áll a Széchenyi-kútnak nevezett kis emlékjel. A hajdani Széchenyi sétány már nem is viseli alapítójának nevét (a Széchenyi utca csak a kezdetéig tart), a Szabadság térhez csatolták, folytatása a Bank utca — ma Lengyel Gyula utca — lett.

A Neugebäude helyén létesített parknak volt egy nevezetes eseménye. Két gömbölyű virágágy közepén egy-egy pompás agavé díszlett. Százéves agavéknak nevezték őket. Egyik nyáron emeletnyi magas szárat hajtott a szúrós csillagrózsa, s virágot hozott. Nagy szenzáció volt ez, az újságok naponta közöltek hírt róla, s Pest lakói a csodájára jártak. Aki volt már a jugoszláv tengerparton vagy a Riviérán, láthatott virágzó agavét, de ez a mi éghajlatunk alatt nagy eseménynek számít. Sajnos, az óriási teljesítmény annyira megviselte a növényt, hogy elpusztult, csak a tövéről hajtanak ki ma is újabb és újabb agavé csillagok.

H. Boros Vilma

A Széchenyi-kút

Csigó László felvétele

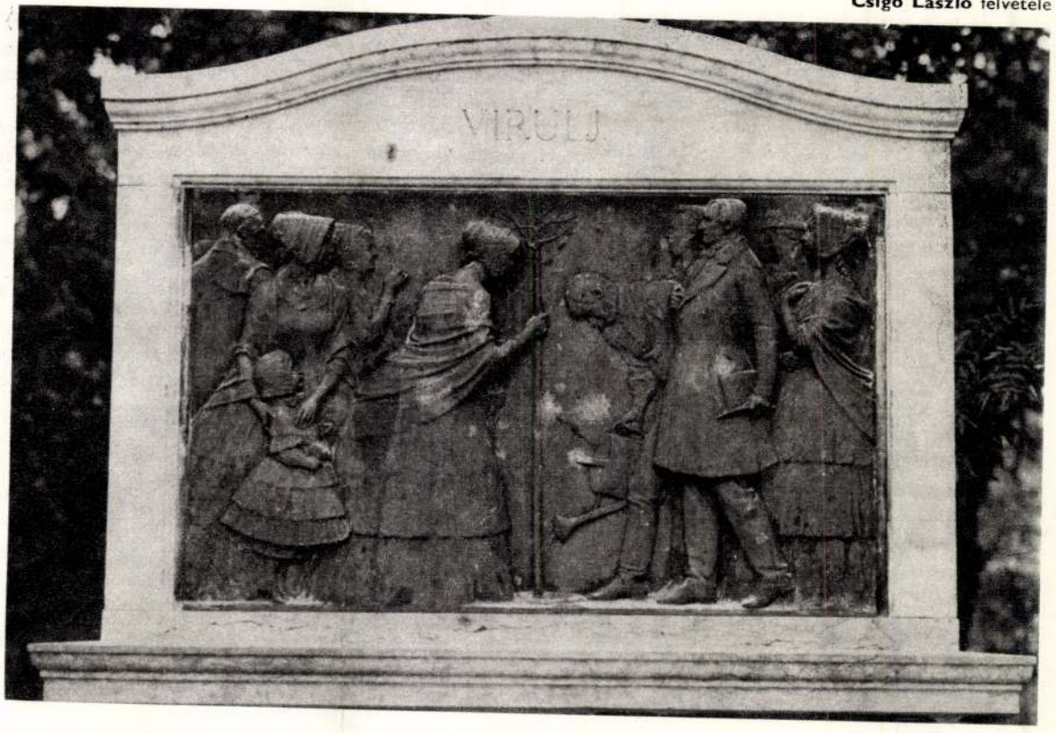

<Győri Sándor>

<> A Buda s Pest
közt épitendő álló
hidról. Pest 1832.
4-r 39 l. Karacs F.
két rézmetszetű
táblájával.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Ø

Győry Sándor

U. 1305

mérnök

1832

Nem Kell

< Győri Sándor >

földmérő, a M. T.
Társaság r. tagja
könyve

< > A Buda s Pest
közt épitendő álló
hídról.
Pest, 1832

elsőrangu fontosságuak ~~yyyy~~ az ikoni
ból is.

Az Oxfordi Bodleyan library
Aristoteles kodex első lapját diszitő
telmüen ~~mexexyezikxaxkutat~~ Nagy Lajos
Hoffmann Edit,(6) aki a kodexet felfedez
erre a tényre, amit a király kezében
látható koronás sisakból kiemelkedő
helraldikaileg is kétségtelenné tesz.
nyulánk, fiatalos, arcát gyenge szak
jogart, baljában cimeres paizsot t
telen, hideg és egyáltalán nem t
tettei után elképzelt képnek. A
Zichy István gróf adja,(7) aki rámu
maga a király számára irt király
életének és az uralkodás szabá
miniátor tehát, mivel a könyv N
~~felruháztaxxazxidx~~ a szövegke
~~arckásátx~~ alakját festette, n

Győry Sándor I.

mérnök Pest

irod. cretl. lásd

Lechner Jenő dr

Képek Buda és Pest

fejlődésének sörtenetéből MMÉE közl

1918. 197, 198. l.

Szent nő oszlophoz kötve, fején korona. Dombormű 1500 körülről. 126 x 54 cm.

Szent Katalin? Polikróm?

Ha igen:

Schnütgen–Simar 1884, 363 l.

Keresztény Múzeum Esztergomban Egyházművészet. Lap V–1884, 363 l.

Gröry Sándor

mérnök

l.

Viszota Lanchid

56, 57 l.

		19	20	21	2
ács		karcsolva minta u			
Verebélyi Pál	45 éves	10½	10½	10½	1
Kőművesek					
	napszámos munkánál				tempolam
Szivák Péter seged	63 éves	10	10	10	1
		3	3	1½	
Csemer János "	46 "	10½	10½	10½	
		5 óra			
~~Tóth~~ Verebélyi Gyula ~~tanuló~~	18 éves	10½	10½	10½	
Lengyel Sándor "	"	—	—	—	
áfi Napszámosok					
					énaki sla natorna a
Verebélyi Ferencz	69 éves	10½	10½	10½	1
		4 óra			
Mengyi Pál	18 éves	"	"	"	
Tóth István (zsellér)	18	"	"	"	
		4 óra			
Zagyi István	18 éves	"	"	"	
Verebélyi János Mihály	18 éves	"	"	"	
Oláh György	46 éves	"	"	"	
		2 óra			

Győri Sándor
hites földmérő
1833

l.

Zelovich Kornél:

A budapesti Lánc-
hid. Bp. 1899. 16,
17. l.

Győri Sándor

hites földmérő

1833.

l.

Zelovich Kornél

Széchenyi mérnöki alkotásai. Bp. 1921.

8. l.

lásd Szinnyeit

KIFIZETTETETT
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZTÁR IX. kor.
Budapest, 1908. év VIII. hó 31 n.

(Győri Sándor)

könyve

( ) A Buda és Pest közök épitendő állandó hídról Pest, 1832

Gent. (867)

Győri Ötvös
apródok

Jankó László: Ötvös
– apródok Győrött a
16–19. század elején.
8r., 20 l. Győr, 1938.

Gent (1097)

fel.

Budapest, 1940. január hó 3.-án.

A miniszter rendeletéből:

Dr.Mariay Ödön s.k.

miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri irodatiszt.

(Győri ötvösök
a 16-19. században.)

Jankó László:
s-r, 34 l. Győr,
1934
Gent (1096)

SZABAD.

S BIZTOSITÓ TÁRSULAT

AZIONI GENERALI)

AKULT 1831-ben.

LI TARTALÉKOK ÖSSZEGE 481 MILLIÓ KORONA.

ŐÜGYNÖKSÉGÉTŐL.

Brassó, 191 5 december 20.

Bizottsága

Budapest

Győri Piroska

1927/28 – 1929/30 I.

Ferképzomfoiskèvk

88. l.

Győri Rezső
építőm.

Özv. Győri Rezsőné szül. Fenyves Olga fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy forrón szeretett férje

Győri Rezső

építőmester, emléklapos százados több háborús kitüntetés tulajdonosa

e hó 11-én, rövid szenvedés után elhúnyt. Temetése e hó 13-án, hétfőn d. u. ½4 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Gyászolják:
Özv. Bodor Zoltánné, Zubek Zoltánné, Bodor Sándorné testvérei, apósa, anyósa, sógorai és sógornői és az egész rokonság

Az Est 1937. nov. 14

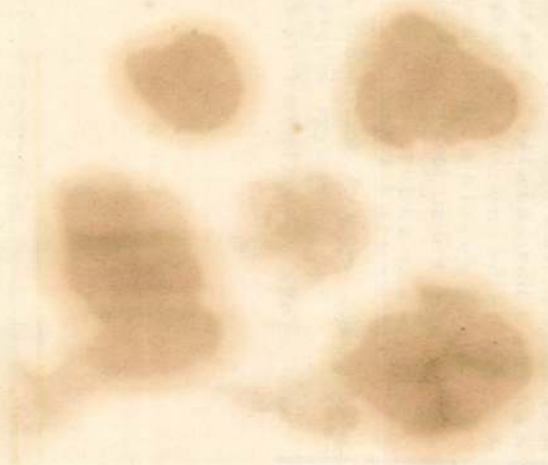

GYŐRI SÁMUEL, csutorásmester

A veszprémi csutorás mesterek névsora 1722-1891.
53.-Győri Sámuel: Első adat 1739
258.old

BARTÓCZ JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

GYŐRI SÁMUEL, csutorásmester

A veszprémi csutorások Nagy Protokulumában az 1739-január 1-i adat a következő csutorásmestereket sorolja fel/Veszprémi Bakonyi Muz/:

4.-Győri Sámuel, csutorásmester,-241.old. 1.jegyz. 261.old

BARTÓK JÓZSEF: A veszprémi csutorások 241.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

Győri Sándor

MDK

(építész?) árajánlat templom építésére
maja stoizgálja épületet

Bukovszky Károly: A pesthidegkuti ref. egyk
tört. jegyzőkönyvek tükrében. Pápa 1943.
eml. l. 36. old. 45

GYÖRY Eszter

festőművész kiállítása az új Nemzeti
Szalon javára, Bp. Csontváry Terem, 1985.
márc. 21. – ápr. 7. Bev. Drecin János, Bán András.
Bp. Művészeti Alap, 1985 [16] p. ill
(Vigadó Galéria s. katalógusai ; 48.)

magyarázza a képnek az elí
Kremserschmidt maga is kor
egyházi megrendelésekre dc
festője volt és két nagymé
csak a váci székesegyházat
nek ezek Canevale épi
Azt kell mondanom, hogy
dalról nagyszerüen.
lyeké is, azok világ
mas alkotások szente
kell tüntetnünk a fő
mü és egy más gondola
nánk, hogy a rubens-i
évszázados késéssel é
tel a késő barokkban
tott el Magyarországr

GYŐRY Eszter festő

Kiáll. Bp. Csontváry Terem, 1985

ism. Pokorny István: A szinpad egy deszkája tőlem szánmarik majd: Kiállítás a Nemzeti Szinházért. = M. Hírek, 1985. magis 25. 14-15. ill.

Tisztelettel meghívjuk
a Magyar Naiv Művészek Múzeumába
(Kecskemét, Gáspár A. u. 11.)

1983. szeptember 24-én
(szombaton) 11 órakor

GYŐRY ESZTER festőművész (USA)

kiállításának megnyitására

Megnyitja: BARÁNSZKY-JÓB LÁSZLÓ
egyetemi magántanár

A kiállítás megtekinthető: 1983. dec. 18-ig

83. 32 988 Petőfi Nyomda, Kecskemét

MEGHÍVÓ

GYŐRY Eszter.

Ziall. Bp. Csontvány Terem. 1985

(P. Sz. E.) [P. Szabó Erő]: Festményel a Nemzeti ~~Harcos~~ Szinházért. = Budapest, 23, 1985, 6.

24. ll

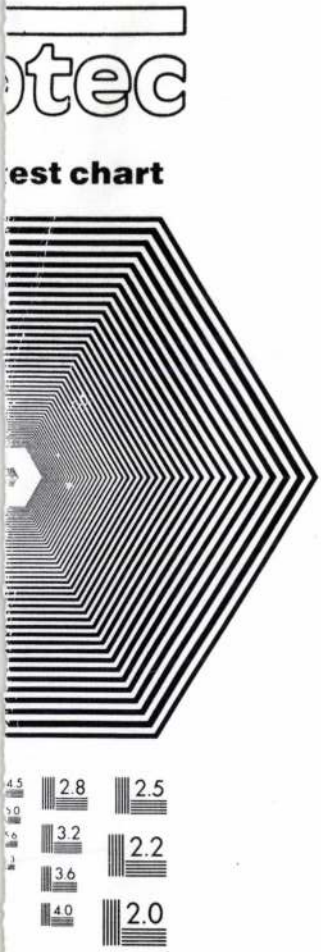
otec
est chart
4.5
2.8
2.5
3.2
2.2
3.6
4.0
2.0

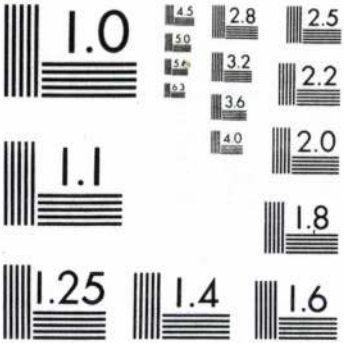
1.0
4.5
5.0
2.8
2.5
3.2
2.2
3.6
4.0
2.0
1.1
1.8
1.25
1.4
1.6

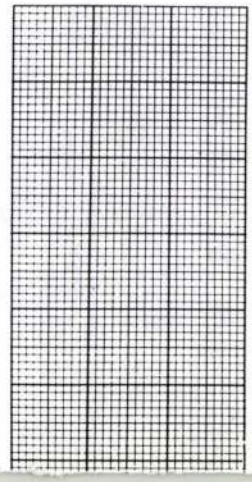

3192.
Győry Eszter (1942-)
Művek (vál.)
Győry Eszter festőművész kiállítása ... : Csontváry terem, 1985. március 21 - április 7. / [... rend. Bánszky Pál]. – [Bp.] : Vigadó Galéria, [1985]. – [12] p. : ill., részben színes ; 23 cm. – (Vigadó Galéria ... számú katalógusa, ISSN 0230–113X ; 48.)
Kiállítási katalógus
ISBN 963 01 6352 7* fűzött : 30,- Ft
75(73)Győry E.:061.4(439)„1984"

Bibliofil kiadás. – Deutschsprachige Zusammenfassung. – Summa
English. – Résumé en langue française. – Rezüme na russkom ăz
Példányszám összesen: 10000. – Ebből 1000 számozott
ISBN 963 7521 34 8* kötött : 95,- Ft
ISBN 963 7521 39 9* b. : 130,- Ft
738(439)Kovács M.
099.1

3202.
Köpöczi Rózsa
A grafikus Szőnyi : Válogatás Szőnyi István rajzaiból és rézkarcaiból / Köpöczi Rózsa ; [kiad. a Szőnyi István Emlékmúzeum]. – Zebegény : Szőn Emlékmúz., 1984 [!1985]. – 16 p., [45] t. : ill. ; 19x2 cm
Bibliogr.: p. 16.
ISBN 963 01 6442 6* fűzött : ár nélkül
Szőnyi István (1894-1960)
76(439)Szőnyi I.

3203.
Közelítések : Írások Martyn Ferencről, az emberi és a művészről / [összeáll. és szerk. Tüskés Tibor] ; [írta Rippl-Rónai József et al.] ; [közr. a] Baranya megyei Múzeumok Igazgatósága. – Pécs : Baranya Múz. Ig., 1984. – 229 p. : ill. ; 21 cm
Dokumentumgyűjtemény. – Példányszám: 1200
ISBN 963 01 5564 8 kötött : ár nélkül
Martyn Ferenc (1899-)
73/76(439)Martyn F.(082)
929Martyn F.(082)

Köztéri alkotások Tatabányán → 3112.

3204.
Lajta Edit (1926-1970)
Brocky Károly, 1807-1855 / Lajta Edit : [az előszó

Magyar Vennet 1996 jan 8.

A pillangó hatás a Petőfi Csarnokban

Tánc és technika

Jean-Marc *Matos* és *K. Danse* nevű csoportja egyedülálló a tánc világában, az élő mozgást számítógépes és multimédia-technikákkal ötvözi. Koreográfiáiban *videót, számítógépes grafikát, filmet, vetített képeket* használ. Ezek a kiegészítő eszközök nem nyomják el az élő táncot, inkább arról szólnak, milyen az ember és a technika viszonya, párbeszéde, egymás mellett élése. Jean-Marc Matos villamosmérnöki és számítógép programozói diplomát szerzett, majd Venezuelában, később New Yorkban tanult táncot, mesterei Merce *Cunningham*, Lucinda *Childs*, David *Gordon* voltak. 1983 óta dolgozik saját társulatával, a K. Danse-szal Franciaországban.

Matos így foglalta össze az *Io* nevű, két szereplős, multimediális táncelőadás lényegét: *„párbeszéd a művész és a technikus között. az emberi test és a technológia keveredése több szinten is, anélkül, hogy elnyomnánk az egyiket, vagy hogy az egyiket a másik puszta illusztrációjának tekintenénk. Új technikai lehetőségek kiaknázása a kép-, a fény- és a hangtovábbítás terén, hogy ezek az eszközök a képzelet szárnyalását szolgálják, hogy a technológia az ember kifejezőjévé és visszhangjává váljon, s hogy megkísérelhessük megválaszolni azt az alapvető kérdést, mi lehet az emberi test jövője ebben a technokrata világban?"*

Az érdekes előadásra *1996. január 24.-én este 8 órakor* kerül sor a Műcsarnok Média és Művészet című kiállításának kísérő rendezvényeként, melynek összefoglaló neve: pillangó hatás.

(r.)

Polgári progra

Ars poeti a Kék Szalo

Manapság a múzsák ritkán találkoznak élő közönséggel. A jövő héten, január 25-én, csütörtökön este 6 órai kezdettel valóságos szellemi csemegét, mi több desszertet tálalnak a zuglói *Colombus* étteremben. Néhány hónapja itt működik a Kék Szalon, amely művészetbarát közönséget vonz. Legutóbb *Kertész* Zsuzsa a közismert tévés személyiség volt a házigazda, *Erdélyi* Lili vendége. Most *Győry* Eszter festőművész érkezik Floridából, hogy aukciós kiállításán bemutassa műveit. A nővére, *Győry* Zsuzsa képverseit és versképeit tárja a vacsorázó publikum elé. Az est népszerű vendége *Tábori* Nóra színművész, akinek elég a nevét említeni, máris kíváncsi rá a szalon törzsközönsége.

A
lálkoz
már a
jét, aki
kozott
költőve
arra tar
egy má
sebben
társ po
Ars Po
ten Gy
legújab
dánysz
kotetét.
A C
ságos
ban a
sábfa
nő ko
körítés
jához.

ódó légcsona
te, mégis ugy
l, mint ha ku
a voltam, mik
i partija előtt
ot célozza-e n
neg kell tanul
tszani. A vilá
sem tesz jót
rozottan bossz
zámot húzott
kete játszmát
zzá kell szok
vaszságokhoz
as szinten
vval szemben
y lépésen, s a
gpihenhet, el
ott, ráadásul
zői tapasztala
az ilyen meg
i jóakarója,
Zoltánnak: t
n is készülni
ött. És nem ár
megnyitásta
oárját gyakra
pasok."

bb
trófea
élete második
égyszer vesz
Karpov és Ka
rt. Állt neki a
szemben is –

Bd8+ Vd8 24. Fc2 Vd6-tal kiegyenlitett, majd 25. f4? He4 után előnybe került. Nem ajánlható 16-, c5, 17. d5 ed5 18. Ff6 gf6 19. Hh4 Ff4 20. Vg4+ Ff4

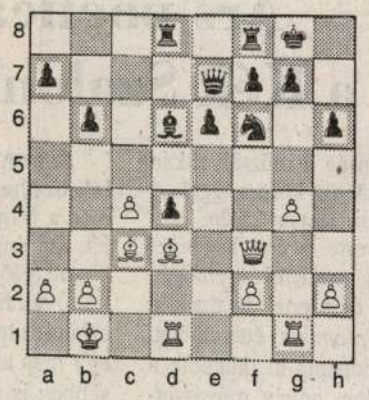

21. Vf5 miatt **17. g4 c5** (17-, Hg4 18. He5 -18. Bhg1 f5 – 18-, Hf6 – 18-, He5 19. de5, majd 20. Ve4 – Bhg1 támadással) **18. Bhg1 Ff3** (18-, cd4 19. Hd4 Fh2 20. Hf5) **19. Vf3 cd4**

20. Fd2! Ez tehát fehér tervének csattanója: a centrumot eltömi egy paraszt árán, a futópár a másik királyra szegeződik. **20-, Hd7 21. Ve4 f5** (21-, Hf6 22. Vg2) **22. gf5 Hc5 23. Ve2 ef5** (23-, Hd3 24. Vd3 Bf5 25. Fh6 Fe5 26. Bde1 Ff6 27. Fg7 Fg7 28. Vf5) **24. Ve7 Fe7 25. Fh6 Bf7** Eddig számolhatott Adams, s valószínűleg úgy gondolta: mivel 26. Ff5 rossz 26-, Kh8 miatt, a h6 futó

csihipuhi után

Lékó Péter kilenc döntetlenjének többsége kemény harcban született. Olyannyira, hogy a Szvidlerrel vívott csatája alkalmasint legalább akkora élvezetet okozott a nézőknek, mint Van Wely elleni győzelme. Míg ez utóbbiban egy (értesülésünk szerint Adorján Andrástól származó) megnyitási újítása úgy bevált, hogy a parti zöme előnyének érvényesítésével telt el, az előbbiben más volt a forgatókönyv. Az ígéretesebb megnyitásból Péter nem tudott megfogható előnyre szert tenni, ezért a középjátékban tisztáldozattal próbálta megtörni az ellenállást. De az ellenfél jól védekezett.

Spanyol megnyitás
Lékó–Szvidler

1. e4 e5 2. Hf3 Hc6 3. Fb5 a6 4. Fa4 Hf6 5. 0-0 Fe7 6. Be1 b5 7. Fb3 d6 8. c3 0-0 9. h3 Hb8 10. d4 Hbd7 11. Hbd2 Fb7 12. Fc2 Be8 13. Hf1 Ff8 14. Hg3 g6 15. b3 c6 16. Fg5 h6 17. Fe3 Fg7 18. Vd2 Kh7 19. Hh2 Vc7 20. Hg4 Hg4 21. hg4 d5 22. g5 hg5 23. Fg5 ed4 24. cd4 c5 25. Ff4 Vc8 26. e5 cd4 27. Bac1 Vd8 28. Vd4 Elegendőnek látszanak sötét védelmi tartalékai mind 28. Hf5 gf5 29. Ff5+ Kg8 30. e6 fe6 31. Be6 Hf8, mind 28. Vd1 Vh4 után. **28-, Kg8 29. Hf1 Vh4 30. g3** (30-, He5 illetve 30-, g5 fenyegetett) **30-, Ve7 31. Fg6!** A passzív f1 huszárral aligha képzelhető el sikeres támadás, de legalább illágos kezdeményez. **31-, He5** – 31-, **dc4 15. Fc4 h6 16. Fh4 Hb8.** Ezen a lépésen gondolkozott Almási 35 percet, s erre kapta a villámgyors és erős választ. Szokolov mellesleg újabban presztízskérdést csinál belőle, hogy magyarokat leckéztessen. Az 1994-es olimpián Portisch ellen nyerőesélyes állást vesztett el, ugyanazon év utolsó napjaiban pedig Zolink ellen igyekezett annyira, hogy túllőtt a célon. Ettől bőszült fel. **17. Vd3!** Akadályozza Fa6-ot, de az ellenséges uralkodó fedezékére is sandít. **17-, Ve7 18. Bfe1 Bfd8 19. Hg3! g5 20. Fe6!** (úgynevezett romboló áldozat) **20-, fe6 21. Hf5 Vf8** – 21-, Vd7 22. Hh6+ Kg7 23. Fg5 Vd4+ 24. Vd4 Bd4 25. Be6 – **22. Be6 Be8** Kifejező változat 22-, gh4 23. He7+ Kgf7 24. Bae1: pl.: 24-, Vg7 25. Hc8; 24-, He4 25. B6e4 Fe4 26. Ve4, s az egyetlennek látszó 26-, Kg7-re 27. Vg4+ Kh7 28. Hg6, majd Be7 dönt. **23. Be8 Be8 24. Fg3** Szokolovnak előre kellett látnia vagy éreznie ezt az állást. Csupán két gyalogja van a tisztért, de oficérjai nagyon aktívak. Fenyeget Fd6, s 24-, Be6-ra 25. Bc1 Bc6 26. Be1, vagy 24-, Hbd7 25. Bc7 jöhet. **24-, Bd8 25. Be1 Hc6 26. Be6 Kh8 27. Hd6 Fc8** –27-, Fa8 28. Vg6 – **28. Hc8 Bc8 29. Vg6** Vége a dalnak. **29-, Hd4 30. Bf6 He2+ 31. Kf1 Hg3+ 32. hg3 Vg7 33. Vf5 sötét feladta (1:0).**

Grünfeld-védelem
Piket–Lékó

1. d4 Hf6 2. c4 g6 3. Hc3 d5 4. Hf3 Fg7 5. Vb3 dc4 6. Vc4 0-0 7. e4 Hc6 8. Fe2 Fg4 9. d5 Ff3 10. gf3 He5 11. Vb3

Győry Eszter

Győri Sándor M.D.K.

Terv a Pest és Buda között létesitendő hidhoz. 1833

1832. repr.

Dr. Radnai Lóránt: A Lánchid. Bp. 1961. 13. l.

MDK

Györi Sándor,ép.
Szül. Kállósemje, 1894-ben

Oklevél kelte: 1923
" száma: 7700

A m.kir.József Müegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1920-ig.
II-III. 17.1. 1931 jan.15.

Győri Sándor

1832-ben tervet készített a Pest-Budát összekötő lánchidról.

Beza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

440 l

Győri Sándor

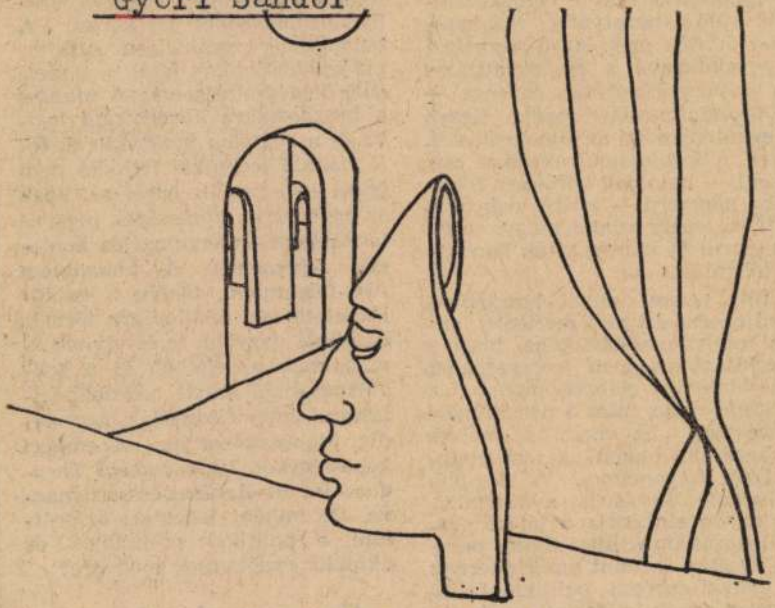

Győri Sándor: Színpad

ÉLET ÉS IRODALOM Bp. 1978 6 nov. 4. XXII. évf.
44. sz. 6. lap.

közben
lágra a
hajtású
natatla-
egészen
ugyan
látorral
kocsik
és mi-
lna: el-
nehezen
ok kap-
elfojt
ezést. S
kapita-
a hely-
Mintha
öreked-
kapja a
Haj,
kitartó
még Ba-
a fölött
g kitar-
raykkel
ük már
desodor
unk, az
ák. Be-
kedves
i?

szemére, hogy a francia forradalomnak, 1789-nek az örökösei ugyan, de a szabadság, az egyenlőség és a testvériség hármas programjából csak a demokráciához való konzervatív ragaszkodást őrizték meg. Az ő szemében a szocializmus a demokratizálás és a társadalmasítás egysége — a társadalmasítást pedig élesen megkülönbözteti az államosítástól. Ezzel a fogalommal azonban egy másik — baloldali körökben fölöttébb népszerű — jelszót dob be a vitába, amely szintén magyarázatra szorul és szintén viták keresztüzében áll.

Úgy vélem, minél hosszabbra nyújtanám ezt az ismertetést, annál nyilvánvalóbb volna, hogy a Recklinghausenben összesereglett baloldalnak jelentékenyebb a kritikai ereje, mint a programadó képessége. Ez nem személyes gyöngéjük, hanem a mai világhelyzet folyománya. A legtöbb felszólaló elutasítja a kapitalizmust, de elutasítja a létező szocialista államok által kínált perspektívákat is, mint amik eltérnek a nyugat-európai politikai fejlődésnek a polgári forradalmak óta végbement folyamatától. Amikor azonban a két tagadás után valaki, hogy azután létrehozza a kielégítésükhöz nélkülözhetetlen eszközöket is".

Theodorakisz bírálata, romantikus mellékzöngéi ellenére, reális felismeréseket tartalmaz. A baloldalnak radikálisan szakítania kell kritikailag felül nem vizsgált beidegzettségeivel. A munka, a hasznosságra koncentráló logika és a végtelen perspektívák felé mutató technikai fejlődés nem öncél — egyedüli öncél az, hogy az egyének és közösségek megvalósíthassák önmagukat, és boldogok lehessenek. A társadalom rész-folyamatai, főként a nélkülözhetetlenek, önállóságra törnek, és minél nagyobb teret vívnak ki maguknak az életben és a gondolkodásban, annál nehezebb felismerni, hogy eltorzítják, nem pedig kibontakoztatják az emberi képességeket. Itt kereshető Theodorakisz bírálatának ésszerű magva. De miként lehet ezt átfordítani a politikai programok és aktuális cselekvések nyelvére?

Eörsi István

Győri Sándor építész

Szabadság téri református
imaház emléke

Népszava 1972 augusztus 12
10. old.

Győri Sándor

Fiatal arcot ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 9.
XVII. évf. 23. sz. 15. lap.

Herzog Sachsen II.

Herr Fritz
19 Jahr. ist kein Junker
(Knecht, Hofjunker)
Bedienter, Laufbursche,
Kommandeur

Famennyezet, bőrsei régi faragvány

IX. 70.

Győri Sándor

építész.

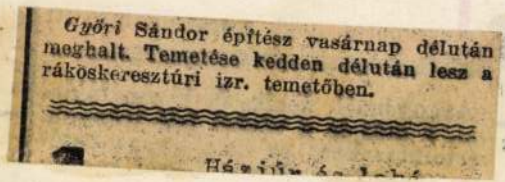

Győri Sándor építész vasárnap délután meghalt. Temetése kedden délután lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Magyarország

1936. okt. 27.

18
Kath. Lukács ev.
Prot. Lukács

Hétfő
19
Kath. Alk. Péter
Prot. Lucius

Kedd
20
Kath. Vendel
Prot. Irén

Szerda
21
Kath. Orsolya vt.
Prot. Orsolya

Csütörtök
22
Kath. Kordula sz.
Prot. Előd

Péntek
23
Kath Ignác ptr
Prot. Gyöngyike

Szombat
24
Kath. Rafael
Prot. Salamon

zr. 8. S. Lekh. Lekha

43. hét ▪ 1936 ▪ 31 nap

Györy Sándor

építész

l.

Magyar ref. templomok

I k. 349. l.

Kaposszekcsői templomok, 4. R. k. templom Kárász.

52. Tábla. 1. Ref. templom Kémesen. 2. Kárász látképe. 3. Strandfürdő Kárászon, 4. R. k. templom Kisjakabfalva.

53. Tábla. 1. Szt. Borbála bányásztemplom Komló, 2. Kölkedi népház, 3. Áll. elemi iskola Komlón. 4. R. k. templom Kiskassán.

54. Tábla. Kővágószőllősi főoltár, 2. Lippói r. k. templom, 3. Lippói r. k. templom belseje, 4. Részlet Magyaregregyről.

55. Tábla. 1. A márévári völgy, 2. Mária gőzmalom Magyarszéken, 3. R. k. templom Nagynyárád, 4. Dr. Lovass Simon hengermalma Majson.

56. Tábla. 1. Mánfai Szt. István korabeli templom, 2. Nagybicsérdi r. k. templom, 3. R. k. templom Németboly, 4. Hősök szobra Németbolyon.

57. Tábla. Petz Antal motormalma, Sásdon, 2. Sámodi ref. templom, 3. R. k. templom Szentlőrincz, 4. Sámodi körjegyzői lak.

58. Tábla. Páll Ödön műhelye Pécs. 2. Ratkovits Ferenc kastélya Pellérd. 3. Stefánia sütőde, Pécs, 4. ifj. Türr Mihály hengergőzmalma, Pécs-gyárváros.

59. Tábla. 1. Lutz-féle strand Pécsváradon, 2. ifj. Türr Mihály hengergőzmalma Pécsett, 3. Mausz Ferencné lova Pócsapusztán, 4. Páll Ödön üzlete Pécs.

60. Tábla. Poszt Ádám háza, Németboly, 2. Keszler A. sajtgyára Németboly,

Győri Sándor

építész

Kül Kállósemlye 1894

okl. nyert 1923.

Nev jegyz. Műegyetem 8 l.

	400,000 —		
11976 50		11976 50	
42120 —		65930 —	
24,000 —		24000 —	
6,700 —		6700 —	
75,800 —		134680 —	
	30,000 —		
120,000 —		120,000 —	
39470 —		39,470 —	
47,900 —		47,900 —	
20,000 —		20,000 —	
1910 50	1910 50		

Nyőry Sándor

építész

Szabadságtéri ref.

templom

lásd

Képművészet

1940. 19. l.

~~Halász Géza, dabasi~~

ed és Győry Sándor

Tér és Forma.

1940. 145 — 148. l.

(A Budapest, Szabadság-téri ref. templom, képekkel.)

tervezték fentiek

19

FŐSZER

LUKÁCS

A MAGYAR VÁROSOK O

A VÁROSI MÉRNÖKÖK

HIVATAL

Győry Sándor

Cód ~~és Halász Géza, dabasi~~

Tér és Forma

1940. 145 – 148. l.

(A Budapest, Szabadság-téri ref. templom, képekkel.)

tervezték fentiek

VÁROSO

VÁROS POLI

ZEITSCHRIFT DER

REVUE DES VILLES HONGROISES

REVIEW OF H

Győry Sándor

— **Szabó Imre esperes végzi a szabadságtéri új református templom felszentelését.** Ravasz László püspök akadályoztatása miatt a legújabb budapesti szentegyházának, a Szabadság-téri református templomnak vasárnap délelőtt végbemenő felszentelésére Szabó Imre budapesti esperest kérték fel. A nagy és szép új templom hatszázezer-pengős költséggel, Victor János dr. lelkipásztor, volt teológiai akadémiai tanár és Csilléry Béla dr. főgondnok, székesfővárosi pénzügyigazgató buzdítására és sok fáradalmával jött létre. Leleményes helykihasználás és rendkívüli stiluserők vezette a tervezőket, Dabasi Halász Géza és Győry Sándor műépítészeket, valamint Bodon Károly iparművész-tanárt a belső berendezések tervezőjét. Az új istenháza belső megoldásában érdekes és érdemes kísérlet arra, hogy a díszítésben egy darab Erdélyt varázsoljanak a nagyváros életébe.

Új Magyarság

1940. szept. 14.

GYŐRI SÁNDOR: ARCKÉP

győri Sándor

„Kicsi korom óta szeretek rajzolni, festeni. Sok mesét olvasok. Hogy mi szeretnék lenni? Természetesen tábornok! Addig is ötös tanuló. A budapesti Szemere utcai általános iskolába járok, az I/a osztályba, s Budapest, V., Alpári Gyula utca 17. szám alatt lakom."

Zobogó 1964 junio!

latát. Hirtelen roham, villámgyors mozdulat, fegyverek csattognak, termet betöltő kiáltás harsan: allééé! A sisak a kézben, kérdő tekintetek a zsüri felé: ült-e a találat? Aztán sisak föl, s Rejtő Ilkidó (balról) meg a szovjet Zabelina folytatja küzdelmét.

a motoron

Siófokon a tavalyi honvédelmi napon néphadseregünk páncélosainak bemutatója aratta a legnagyobb sikert

A SZABADSÁGTÉRI REFORMÁTUS TEMPLOM

A közelmultban avatták fel Isten tiszteletére azt a rendkívül érdekes, rengeteg áldozattal és még több művészi tehetséggel, tudással felépített templomot, mely nemcsak fővárosunkban, hanem az egész országban szerte is példamutató lehet a református templomoknak, modern, a vallás, az istentisztelet sajátos kívánságait, a városépítészet egységes szempontjait és a művészi kiképzést egyaránt szem előtt tartó megoldása tekintetében.

A tervező művészek feladata egyáltalában nem volt könnyű. Elsősorban meg kellett birkózniok a rendelkezésre álló teleknek aránylag kicsiny voltával és az eddig megszokott templomalaprajzoktól eltérő alakjával. De meg kellett birkózniok azzal az eléjükszabott feladatttal is, hogy épületük külső színe nem térhet el a Szabadság-tér tervezett egységes arculatától, nem vihet abba különös hangsúlyt, tornyával nem kiálthat, plasztikájával nem állhat ki a sorból.

Az építészek, Győri József és ~~Babasi~~ Halász Gyula derekasan megfeleltek a nehéz feladatoknak. Egységes és meleghangulatú templomterük egyszerű, síkbahiggadt, de a nyílásokkal szép ritmusban tagolt homlokzat mögött bontakozik ki, szinte meglepetésszerűen. A templombejárat hangsúlyos nyílása is tartózkodó, szerény, de annál vonzóbb ígéret. Koncepciójuknak nagyszerűsége különösen abban nyilvánul meg, hogy a rendelkezésre álló szűk területen nemcsak a templomnak tudtak impozáns arányokat biztosítani, hanem a szükség követelte további egyházi helyiségek, az egyházközség tanácsterme és az alagsorban elhelyezett előadóterem is méltó, sőt joggal állíthatjuk, monumentális kereteket kapott.

A belső berendezésnek következetes egységgel való megtervezése Bodon Károly iparművész munkája. Ami elsősorban megkapja a szemlélőt az épület belsejének kiképzésében, az a térnek és berendezésnek hangulatos összhangja és nemes áhitata.

A református templom belseje alapjában véve nem sok lehetőséget nyujt a művész képzeletének, helyesebben nagyon megköti a művész képzeletét, mert ősi hagyománya, kiáltó parancsa a szinte puritán egyszerűség. Nemcsak hogy alakos díszítményt nem tűr, hanem még a semleges ornamentum terén is mérsékletre int. Bodon műve teljes mértékben megvalósítja a kálvinista templom művészi kiképzésének eszményét. Padsorainak elrendezése szépen illeszkedik a tér szerkezetéhez. Tömegeinek aránya fokozza a belsőtér hatását és a szemet biztosan vezeti a térhatás áhítatos átélésében. Padjai formailag a magyar népi bútor elemeit vallják ősüknek, anélkül azonban, hogy hivalkodnának ezzel, anélkül, hogy exotikumokká válnának a városi környezetben és a modern architektúra keretében. Ez a magyar íz, ez a magyar jelleg megmutatkozik a szeretettel díszített Úrasztalán is, valamint a templom fókuszában elhelyezett szószéken.

Bodon tervezőkészsége és szívből jövő alkalmazkodása, meszemenő ügyszeretete azonban főkép a díszítő faragások dús változatain ismerhető meg igazában. A bútorzat elhelyezése, beosztása, méretezése csak architektónikus érzékéről tesz tanúságot. Az egyszerű és síma felületeken azonban mint gyengéd hím mindenfelé faragott pajzsmezők, fejezetek és füzérek bontakoznak elő. Mindössze néhány levél- és virágmotívum elegyül ezeken bibliai szimbolumokkal, mégis majd mindenik más, majd mindenik unikum amellett, hogy az elemek és az alapformák összhangja az egészet egyetlen nagy egységbe foglalja.

A faragott díszítmények elemeihez csatlakoznak azután a kovácsoltvas remekei is, melyeket a világítótestek, a zsoltártáblák és a kovácsoltvasból készült ajtóbélletek képviselnek, de ugyanezek a díszítőelemek határozzák meg a templom üvegablakainak mozaikját is.

Minden ablak a visszatért Felvidék és Erdélyrész városainak színes címerét tartalmazza fehér, csupán a különböző üveganyag és az üvegdarabokat befoglaló ólomkeret rajzából adódó dús ornamentális keretben.

Bodon érdeme, hogy az azonos díszítőelemeket a különböző anyagok során nem kezelte egységesen, sematikusan, hanem mindíg az anyaghoz mérten változtatta vonalainak lendületét és formai szándékait. A legnagyobb dícsérete a művésznek éppen az, hogy mindíg, állandóan szem előtt tartotta egység mellett mindíg és mindenütt az anyagban gondolkodott, anyagszerű maradt. Ez az egység végigvonul és egybefoglalja az épület valamennyi helyiségét. Templom, tanácsterem és a Szenczi Molnár Albertről elnevezett előadóterem egyformán részesei a művészi kiképzésnek. Külön kell azonban megemlékeznünk az orgonáról, mely egyike a legszebb megoldásoknak s a tervezőnek egész különös érzékéről szól és külön kell megemlékeznünk az úgynevezett s eddig még nem említett csendes teremről.

Ez az utóbbi egy miniatür imaterem, kicsiny szószékkel és Úrasztalával, amely állandóan nyitva lévén néhány áhítatos gondolatra, imára várja napközben is az arrajáró hívőt. Bodon nagyszerű elképzelése a kis terem falait népies mintával tervezett szőttessel vonta be. Ez a tett a kis termet olyan meghitté, oly bensőségessé és melegen kedvesen vonzóvá varázsolta, hogy párját alig tudnók említeni.

A tervező művésznek két hatalmas segítője volt. Egyik az egyházközség hívőserege élén Dr. Victor János lelkésszel, ki nemcsak, hogy nem akadályozta a művészt terveinek gazdag valóraváltásában, hanem mindent elkövetett, vállalván a terheket, hogy azok mentől dúsabban bontakozzanak ki, a másik a kivitelező iparosok tudása és odaadó munkája, amely biztosan követte nyomon a tervek nemes értékeit.

Az asztalosmunka Jakab Gyulát, Wollmann Gyulát és Osuka Gézát dícséri, a kovácsolt

MAGYAR IPARMUVESZET
1940. 10. szám

vásak Sima Sándor műhelyéből kerültek ki, az üvegablakok Palka József művei. Bizton állíthatjuk, hogy valamennyien a legjavát adták mesterségüknek s hogy munkájuk a legkisebb részletekben is megérdemli a dícséretet. A faragások modelljét Bodon Károly tervei után Ohmann Béla szobrászművész mintázta meg, tanúságot tevén igazi iparművész szelleméről, ki a legszerényebb feladatot is tudásának és művészi képességeinek teljes latbavetésével oldja meg.

A szabadságtéri református templom nemcsak a hívek áhítatának gyönyörű és vonzó hajléka, hanem egyetemes magyar érték is. Értékes és becsülésreméltó eredménye a mai magyar iparművészetnek.

KAMPIS ANTAL

•KRÓNIKA•

TELCS EDE JUBILÁL. Csöndben és halkan, mint igazi művészhez illik, de érett és sokoldalú tevékenységgel üli meg művészeti munkássága félszázados évfordulóját Telcs Ede. Az út, melyet a bécsi Künstlerhaus fiatal kiállítója a Műcsarnok mostani gazdag terméig megtett, tele van egy művészélet sokoldalúságával és mély tanulságaival. Legjobb példázata annak, hogy az igazi művészet egyetemleges. Első nagy sikerei a századforduló körül az épülő és szépülő főváros fejlődésével függnek össze. A Zeneakadémia frízei, az Adria Biztosító és a Hitelbank dekoratív épületszobrai már jelzik a művész tektonikus érzékét, tökéletes formai beleolvadást az építész elgondolásába. Mindez azután emlékszerű arányokat kap a Vörösmarty-szobor hatalmas tömegeket összefogó kompozicióján, mely Márkus Géza építészeti keretében gyujtó és ünnepélyes akkordokat zendít meg. Négy ízben vett részt az Erzsébet-emlékszoborpályázaton Györgyi Géza, majd Bánffy Miklós gróf társaságában és mind a négyszer első díjat juttatott a bírálóbizottság a klasszikus nyugalmú, nemesen egyszerű megoldásoknak. Telcs művészete azóta is az egyszerűség, a zenei ritmika nyugalmas tisztasága irányában fejlődött. Az újabb időkből való kecskeméti Kossuth-szobor, vagy a kelebiai templomon levő hősemlék is a renesszánsz-plasztika érett nyugalmával, a térbe, illetve a környezetbe komponálva válik mintaszerűvé. Egész sereg síremléke (köztük Barabás Miklósé, Munkácsyé a kerepesi-úti temetőben) a gondolkozó, de pátosztól mentes művészetet hirdeti egy eléggé dagályos korszak termékei közepette. Hollandiában, s onnan hazatérve, két évtizede szorgalmas keze alól szebbnél-szebb plakettek és érmek kerültek ki, melyekben a tiszta körvonal és a sűrített formaerő méltó maradt a művész egész oeuvrejéhez. Ennyire gazdag és sokoldalú tevékenység mellett immár négy évtizede vesz részt Telcs Ede a magyar iparművészet mozgalmaiban is, mint társulatunk rendes és utóbb választmányi tagja. Küzdött az iparművészeti és képzőművészeti kiállítások összekapcsolásáért, agitált a modern magyar lakások szépítése érdekében, majd az iparművészeti munka méltó honorálásáért a régebbi Iparművészeti Szövetségben. Derüs lélekkel és társulatunk vezetőségének és tagjainak szerető jókívánságaitól kísérve tekinthet vissza félszázados munka viruló tájképére ez a kiváló művész.

IPARMŰVÉSZET A VÁSÁROKON. Az őszi szezónban is egyremásra szerepelt a magyar külkereskedelem a jelentősebb külföldi árumintavásárokon. Iparművészetünk elsősorban olyan területeken kapott helyet, amelyeken az exportpiac lehetőségei nyitva állnak. Míg például Bécsben a kézművesipari és iparművészeti cikkek bemutatása nem sok eredménnyel kecsegtet, addig Belgrádban iparművészetünk bőséges helyet kapott, sőt a magyar divattörekvések számára is tér nyílott. Königsbergben, a szokásos keleti vásáron nem vettünk részt, de a magyar háziipari termékek még így is sikerrel szerepeltek egy berlini importcég bemutatóján. A lipcsei vásáron ezúttal is nagy tetszést keltettek a kiállításra került magyar népipari termékek, melyek a Szabó Ödön által nagy ízléssel tervezett magyaros jellegű pavillonban sorakoztak fel. A külkereskedelmi hivatal vezetőinek kitűnő érzékére vall, hogy az egyes vásárok magyar kiállításainak rendezését szakavatott iparművészekre bízták. Így a zagrebi vásár pavillonját Szücs Pál, a belgrádiét Csapó-Heim József, a pozsonyit Gádor Emil tervezték és építették. Nagy sikere volt a magyar háziipari és szépművészeti termékeknek egy merőben új területen, az ismiri (szmirnai) vásáron is.

ERDÉLYI PROBLÉMÁK. „Kétszeresen ad, aki gyorsan ad" — tartja a latin közmondás. Az erdélyi gondok nagy hullámzásában ezt a gyors cselekvést tűzte ki maga elé kormányzatunk. A megoldásra váró gazdasági és szociális problémák közt örömmel láttuk a székelyföldi háziiparra terelt figyelmet és a rögtönös intézkedéseket. A székely szőttesek, hímzések s kivált az úgynevezett „festékes szőnyegek" fontos háziipari termékek, melyek már a régi békevilágban is keresett holmik voltak itthon is, külföldön is. A szerény életviszonyok közt élő székely nép téli foglalkoztatása még a román uralom alatt sem került el az exportőrök figyelmét. Csak sajnálatos módon megrontották a háziipart üzők ízlését, mert a régi magyar színharmóniák helyett román motívumok és kiáltó színek tarkaságát kívánták a készítőktől. Magának a szép kalotaszegi viseletnek fenntartását is gátolták mindenféle tiltó rendelkezésekkel. Úgyszólván alapjaiból kell itt tehát a háziipari szervezést újjáépíteni s a székelyek ösztönös ügyességét elsősorban a textilművességben gyümölcsöztetni. Emellett természetesen a háziipari tevékenységet céltudatos irányítással ki kellene terjeszteni a fazekasságra és a játékkészítésre is, amely utóbbira kivált a fában való gazdagsága teszi alkalmassá Transsylvániát.

MAGYAR GRAFIKUS MŰVÉSZEK EGYESÜLETE címen új magyar művészegyesület alakult a belügyminiszter engedélyével. Az új egyesület elnöke Varga Nándor Lajos festőművész, grafikus, az O. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola tanára. Az új egyesület minden esz-

(Uri) Györke Dániel

Tatai farekasmerte. A Farekas utcában lakott.

Körmendi Géza: A tatai farekasság története. Komárom, 1964.

13.

Györke János, semen-
falvi
ácsmester

épitette a rigmányi ref.
egyház szép harangtor-
nyát 1838-ban.
Távlati képe és szer-
kezetének felvétele
az alábbi vázlatgyűjte-
ményben.

Debreczeni László

1933. 293, 294, 295. l.

Györke Judit

Résztvesz a Budapesti Tanítóképző tárlatán

Szántó Gábor: Festő pedagógusok
Körnevelés, Bp. 1969 ... 23.

Györke Sándor

hangszerkészítő

l

Közlezrkiáll

127 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Györke Lajos

1886-ban a tatai fazekas-céh tagja.

Körmendi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964.

11.o.

ifj. Györke Lajos

1886-ban a tatai farekas-cék tagja.

Körmendi Gézo: A tatai farekasság története. Komárom, 1964.

11.o.

Győrke Sándor
hangszerkészítő
Komárom

C. Alapítva 1870

Ezredéveskiáll

I. B. 25. C.

337 FOERK ERNŐ: A kalocsai Szent István-kori székesegyház érseki síria. *Arch. Ért.*, 1911. 26. l. —*u. a.:* A kalocsai székesegyház. id. m. 47. l.

338 Képünk: *III. Béla magyar király emlékezete.* id. m. 14—15. l. — Ezek. a kis koronaalakú ékszeren kívül: a már em-

Gyorke Zsigmond

Tatai fazekas volt. Postásnak ment.

Kőhalmi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964.
13-a.

GYÖRKI Árpád festő

hűvesen a Móricz Zsigmond Művelődési Házban a Képzőművészeti Világhét alkalmából szept. 25. -okt. 8. között Valyon János festőnek, okt. 20-tól Györki Árpád festőnek volt kiállitása.

Hevesi Szemle 1989.4.sz. 86. .

3. sz. épület gyüjtőlap

Épületre, épületegyüttesre jellemző fénykép/ek/

"Az elmult loo év müemlékei"

c. vizsgálathoz

Tsz: 6900/3.

pótlap: ..... db

GYÖRKI Árpád festő

1990 -11- 17

SZOLNOK MEGYEI NÉPL

Jászapáti. Györki Árpád festőművész munkáiból nyílik kiállítás november 19-én 17 órakor a múzeumban. A tárlat december 10-ig látogatható.

Györki Árpád munkáiból

Kiállítás

December 10-én, hétfő 13.30-kor a Toldy Kórház tanácstermében megnyílik *Györki Árpád* festőművész kiállítása. Megnyitja *Osváth Miklós*, a Pannónia Art Galéria művészeti igazgatója. Közreműködik *Elek Zsuzsi* tanuló. A kiállított művek megvásárolhatók.

Borsai Mária (Bánffyhunyad, 1906. jún. 6.) — meseíró. Első meséit a Cimbora közölte. *Varázskorona* c. mesegyűjteménye (Kv. 1927) kislányoknak szól „egy gyermekszobáról", Benedek Elek „jó gyermekkönyv"-nek nevezi az előszóban; Tóth István színes címlapja és nyolc tollrajza emeli a kötet becsét. Kanadában él.

Borsné Fejér Gizella, *B. Fejér, Bors* (Kolozsvár, 1923. febr. 12.) — műfordító. Középiskolai és egyetemi tanulmányait szülővárosában végezte, közgazdász. Előbb az Állami Könyvkiadónál (1949—52), majd szö-

jugoszláviai magyar irodalom egyik serkentője, magyar és szerb-horvát irodalmi tárgyú tanulmányai mellett színdarabja, elbeszéléskötete jelent meg; *Kirakat* (Becskerek 1921) c. prózavers-kötete a vidéki megtorpanás hangulatát fejezi ki. A 30-as években Temesvárt élt, az OMP bánsági tagozatának volt ügyésze, szerkesztette a Bolond Istók c. élclapot, itt jelent meg évjelzés nélkül *Vadvirágok* c. verskötete. Visszatért Jugoszláviába, ahol a Kalangya 1937—38-ban közli *Csabayék* c. regényét a kisvárosi élet alakjairól.

Bori Imre: *A jugoszláviai magyar irodalom története.* Novi Sad — Újvidék 1968. 51—52.

GYÖRKI Árpád

NÉPÚJSÁG (HEVES) 1991 -01- 11

Györki Árpád festőművész alkotásait láthatták a hevesiek

Az akvarellek maradnak...

Igen színvonalas képzőművészeti kiállításnak adott e napokban otthont a hevesi *Móricz Zsigmond Városi Művelődési Központ.* Az aulában *Györki Árpád* festőművész tárlatát tekinthették meg a város műkedvelő polgárai.

A kiállítás idején színvonalas prospektust is vehettek a kezébe a látogatók, amelyben *dr. Gomola György* festőművészről és képeiről írt értő sorokat. Ebből tudhatták meg többek között azt is, hogy: „Györki Árpád Budapesten született 1954. szeptember 16-án, immár másfél évtizede Jászberényben él, a Lehel Műveknél dolgozik reklámgrafikai műfajban, és alkotásai alföldi fogantatásúak: emberi, szép és hamvas tájak. Virágcsendéletei a korábbi virágkötészeti gyakorlatáról árulkodnak, s arról, hogy az impresszió megváltó pillanata sok képét segítette a kiállításokig."

A most kiállított képek többségét a művész a napokban egy új — Budapesten megrendezendő — bemutatóra viszi, ám néhány akvarelljét még Hevesen hagyja, hogy a helyiek tovább gyönyörködjenek benne.

~~Gyr~~/ Györki István MDK

korongos

1951-ben "É r d e m e s m u n k á s" az államositott Zsolnay-gyár "Nemzeti Vállalat"-nál

Minőségi ellenőr.

78.o. 51. jegyzet

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár müvészete.
Pécs. 1959.

Abaytom
m

Györke
ref templom.

Mishovsky 1875

1) Kisalapraje
távlati festett kép.–

2) Sztehlo alapraje 1910. 1:100

metaetrészlet.

34.

37.

39.

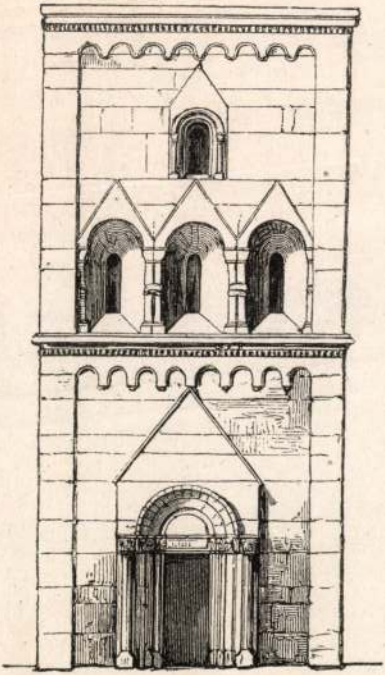

43.

44.

Györke

l.

Csikvári Abaný

183. l.

982. Ismeretlen fest
XIX. századból.

982. József nádor arczképe.

Derékig, kissé jobbra for
poros, szemöldöke barna, szeme
retvált. Körülcsavart nyakkend
gyapjas-rend jelvényét viseli,
István rend szalagján nyugs
gombozata és zsinórja ezüst, k
szomanszegésü, ingének mellfod
Vászon, méretei 75.8:57 cm
Vétetett 1905:VII. 19-én
Elszámoltatott 1905: VIII
Az elszámolás elfogadtatot
(1035-905).

Győrkei kápolna

GYÖRKE

Gotikus kápolna

Henszlmann Imre: Hon- műemlékeink hivatalos
osztályozása. AÉ, VI – 1886, 337 l.

GYÖRIK MÁRTON, liceumi tanár

Körmöcbányán készült érem tervezője:
84.-1906.-Pozsonyi ág.h.ev.liceum alapitásának 3000-ik évfordulójára. Tervezte Györik Márton liceumi tanár. Véste Adler Ede Pozsony. 39 mm. 67.old.-/39 mm. ezüst és bronz. 52.old. /.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, L-LI. évf. 1951-1952. Egyetemi Nyomda, Bpest, 1952 és/N.K. XLVIII-XLIX. évf. 1949-1950./

GYÖRI Vilmos fotói

91 10. 60

Új Művészet

Mivészet

MAHIR
Sajtófigyelő
NÉPSZAVA
1983 OKI 01
Győri Zoltán
grafikus művész
1021

Győri Zoltán **VÁROSKÉP**

„Késtél ran az üvé, s össze a bozontos szemöldök, „bocsánat, főnök", lihegtem, „eltévedtem..." Meredt csend a Strand presszóban, a személyzet elhűlten bámul csurom-eső fejemre: Edit, a szőke s egyre szőkébb mixerlány (fakítja haját a Nap, a kegytlen), Fejes-Kovács, az ősi zeneduó, mind öregebbek, s mire eljön az ősz, holtként térnek vissza téli helyükre, az Erzsébetvárosba..., Koós, az üzletvezér, *most* szigorúan, „mi történt?" Fecó, a fő-főpincér, a megbízhatóság maga, fél hatkor esik be a presszómunkahely ajtaján, magán és magával hozván egy darab szürke esőt, csepp cseppre pattan a strand füvén, s a sétány ázott kavicsain... „Elkéstem", lihegtem, „merthogy eltévedtem". „Öltözz át!", mondta az üvé, beléptem az öltözőbe, vizes cókmókomat le, törülköző az ázott főre, a vállra, a mellre... Nem sietek, minek: üres a Strand, senki nem mer elindulni száraz otthoneve: Boldogság. Ugye, így hívnak, vén ribanc?" *Vagy* is, vagy csak hülyítesz engem s jómagam?..... Felnevetett, legyezőjével intett, „gyere, fiam", olvastam ki jelzéséből, táncolva, pördülve-fordulva távolodott a part felé, „most mi lesz?" gondoltam, s mélán követtem, „elcsal a nádasba", s egy lenge perverz kontakt után örökre enyém leend tartalma, s a szomorúság, mely hónapok óta fogva tart, gonosz, fekete foglár, foszlott ronggyá válik a tavi hullámok kényekedvére... Búcsú a Strandtól, s a kedvelt személyzettől, Edit sír és rí, és megcsókol („szerettelek", súgja, s ez ígéret is a jövőre), Koós kezet ráz, s bús, a zeneduó lassú búcsúztatót basázik, de a szomorú zenében egy-egy feszesebb, színesebb akkord már a jövő indulóját sejteti... S beáll, értem, a vidám vonat, hogy elvigyen, örökre, a nyár napos partjairól. ...Ázottan, s feszült kívánságban követtem a női

de. D. K.

GYŐRI Sándor

Javaslatok a Lánchíd elhelyezésére. „A Buda és Pest közötti építendő híd"-ről" c. könyv ismertetése

Preisich Gábor: Bp. városépítészetének története .... Bp. 1960. 144. l.

MDK

Győri Sándor építészmérnök

A kamara uj tagjai. MMÉEKözl. 23-24. sz. 1928. 164. l.

M.D.K.

Győry Sándor, építész

Modern stilusban tervezett. Szabadságtéri ref. templom
552.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene,
a színház és a film. Minerva. 1960. Bpest

MDK

Győri Sándor épitész

Kampis Antal: A Szabadságtéri ref. templom.
Magyar Iparmüvészet, 1940. 10.sz. 109-110 l.

Győri Sándor ~~nobrán~~ építén M.D.K.

A Szabadságtéri Ref. templom építője

Kampis, hag. mův. Bp. 1960 552

Győry Sándor, építész. D. Dk

A múlt század tetvenes éveiben az újságok gyakran idézték a híres építész: Győry Sándor mérnök terveit, aki „A Buda és Pest között építendő állóhidról" című 1833-ban kiadott munkájában lánchidat tervezett a későbbi Erzsébet híd helyén.

Pintér István
Szabó László } : Egy híd története 13. l

Népszabadság, Bp. 1960. okt. 9.

Győry Sándor MDK

mérnök XIX. sz.

a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960. 11.o.

a "Buda és Pest közt épitendő állóhidról" irt tanulmányt.

u.o. 11.o.

M.D.K

Görgsánder
epítész

A budapesti szabadságtéri reformatus
egyház tervező építésze.

A Budapest szabadságtéri reformatus egyháztemploma
és székháza. Bp. 1939

MDK

Győry Sándor

Vas.Ujs. 1914.61.sz. 206.1.

M.D.K.

Győry Sándor, építész

Első díjat nyert a besztercebányai Erdőigazgatósági épület terepályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

márc. 12. sz. 14. old.

Győry Sándor építész M.D.K.

Szabadság téri ref. templom.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 770.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

Győri Sándor Rajz

Élet és Tradáciom Br.1986. jún.13 XXX/24

5.

...telenség, hiába fog is tollat. Déry Tibor 27 éves, amikor Az ámokfutót papírra veti; a 27 éves Illyés Gyula pedig így fogalmazott: „...azért írnék, hogy megszabaduljak az ürességtől, a reménytelenségtől".)

A mai olvasat azt jelzi, hogy a

...ceg ma is megannyi (sokat é... keveset olvasó) költő — reinkarnálódott fintora borzongtat ma is nemes, rátarti vagy finnyás konzervatívokat. S ahogy a versek közé aprított, meghökkentő, lapokból kimetszett fotókat nézem, újra eszembe jut Horatius fölháborodása:

„Ábrázolni ha lónyakkal kívánna a festő
emberi főt, s tollal tarkázna — vegyítve ezer színt
innen-amonnan vett tagokat, hogy lent feketés, rút
halban végződnék a felül még elragadó nő,
elnyomnátok-e — látva barátaim ezt — nevetéstek?
Higgyétek nekem el, Pisók, az a vers is e festmény
pontos mása, amely mint lázbeteg álma, teremti
zagyva, hiú képek seregét, hogy benne egésszé
nem simul sem a fej, sem a láb. — „Mindenkor akármit
merhettek költők s festők, megvolt a joguk rá!"
Tudjuk, s kérjük is ezt a jogot, s ugyanúgy meg is adjuk.
Ámde nem úgy, hogy a vad s a szelíd keveredjen, a kígyó
párja madárka legyen, kisbárány társa a tigris..."

Valóban: az önkényességig szabadnak tetsző szerkezetek fenemód csábítják a dilettánsokat is. Azt hiszik, az ilyen műformához elegendő a vakmerő egymás mellé építés, az ötletesség sikerrel helyettesíti a tehetséget, a széles mozdulat a mélységet. A dada is csapatostul toborozta a csak önmagukat-handabandázókat; azt hitték, a fülrepesztés és szemrepesztés, szokásrepesztés (a látásmód fölfordítása és fölborítása) sikerrel ugrik be a zseni szerepkörébe. Déry Tibor olvastán azonban kitűnik, hogy a nagy írók bármilyen hangszeren le tudják játszani összetéveszthetetlen magánszámukat. A hangszer és a műfaj fölveszi formátumukat, és ha akarják, csellóhangon szólal meg a kivájt fatörzs is.

Bodor Pál

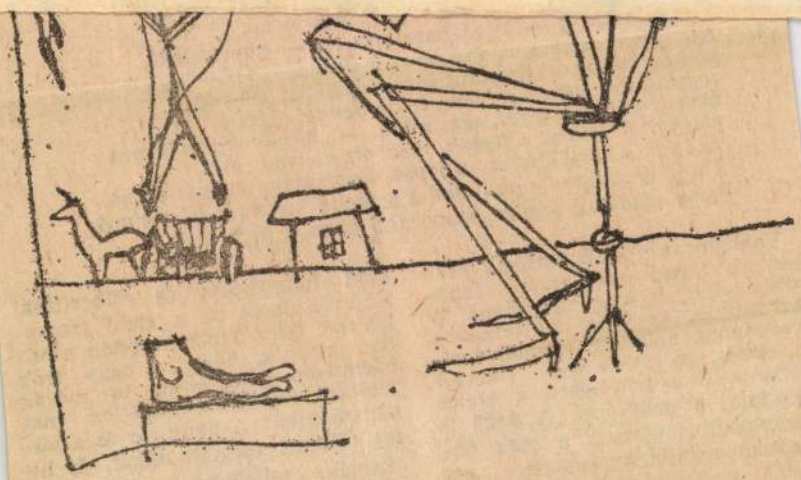

Győri Sándor rajza

GYŐRKÖS LÁSZLÓ

A virágok élnek

(Gergácz Bertának)

MINTHA A FULLADÁS PILLANATÁBAN

Mintha a fulladás pillanatában bukkannék fel a víz alól, úgy ébredek éjszaka, rémülten lihegek, még fájdalmasan érzem lábaim rúgásszerű erős rándulásait, fájdalmakat testemben, az arcom, derekam, combom csatakos, az izzadság belepte bőröm, összegyűlt nyakamban, ahogy felemelem kezem és végigsimítom a hajam, érzem a sűrű verejtéket tarkómon, görcsberándult, remegő izmaimon.

Felülök. A paplant és a párnát igyekszem lefejteni tapadós bőrömről, átkulcsolom a térdemet, hányingert, szédülést érzek, majd valószínűtlen zúgást a fülemben. Elviselhetetlen a sötétség. Felkapcsolom az éjjelilámpát. Szemem sajog. Dörzsölgetem, kinyitom, majd becsukom. Kis idő után már fel tudok tápászkodni. Óvatosan sétálok a lakásban. Kinyitom az ajtót, arcbacsap a hűvös szél. Felveszem a köpenyem, felkapcsolom a villanyt, előhalászom a vasalódeszkát, vigyázva beigazítom a lábait, amikor rendesen áll, ráteszem a vas tartóra a fehérneműt, ingeket. Eszembe jut, hogy már gőzölős vasalónk van.

Fájdalom tör rám és zuhanásszerű szédülés. Leguggolok, majd térdre esem, hagyom lógni a fejem. Megtámaszkodom kezemmel a földön.

Uramisten.

Uramisten,

még adj egy kis időt, hogy összejöhessen a gyerekek felvétele a gimnáziumba, hogy festhessek még egy-két képet, hogy sikerüljön az új lakásba bemennünk, hogy..., érzem, szememből ömlik a könny. A hasam iszonyúan duzzadt, a tarkómat tapogatom, a félelem csatakos és hűvös nyirkosságát érzem. Kimegyek a konyhába. Összegyűjtöm az estéről maradt tányérokat, evőeszközöket, poharakat. Szinte mindegyiket felismerem a tapintásukról. Megengedem a melegvizet, de azonnal el is zárom.

Majd reggel – mondom.

Lábujjhegyen bemegyek a szobába, és hallgatom az alvók egyenletes szuszogását. Kihátrálok.

Jólesne egy simítás, bármiféle érintés, csak ne legyek egyedül.

Összehúzódzkodom, átfogom a térdem, hagyom, hadd ragadjon magával a szédülés, ahogy belemeredek a csöndbe.

Reggel. Gyerekek a téren, piros kabátban, fehér bundában, kék dzsekiben, barna bekecsben, olyan kötött, fülrehúzott sísapkában, amelyről pompom lóg, s ahogy futkosnak, ezek a piros, fehér, kék színek szanaszét repkednek. Hallom a hangjukat,

1997/4

HERBSZT ZOLTÁN

Karácsonyi, őszinte ajándék

Ne nézd a csillagokat,
nekem a két szemed csillag
s nem nézhetlek másnak
csak testnek, szerelemnek
hiszen magad is asszony vagy,
prédája férfivágynak.

E kor hazug, szürke
csillagaival nem rakhat rám
álarcként vak égboltokat
Én, látni születtem s ha csalok
értetek teszem, ne haragudj rám,
én akkor is magam vagyok.

Álmaimat adom neked
ez a legtöbb, pazar ruhába
öltözhetsz, válassz!
s ne kérj tőlem több őszinteséget
mert kinyílva metsző penge vagyok
kérj inkább csillag-palotákat!

olyan, mint a madárcsivitelés a kicsiny téren, amelynek szemben lévő oldalán sárga tűzfalak emelkednek, hegyes, csúcsos síkjukat külső kémények oszlopai bordázzák.

A tűzfalak mögött hegyek látszanak. Tavasszal élénk világoszöldek, egyre melegebbeknek érzem őket, ahogy ezüstfelhőkbe burkolóznak. Ilyenkor meleg esőt lendítenek a város fölé. Most sötétek a hegyek, komorak. Hol rájuk telepszik a köd, hol élesen látszanak a fenyvesek méregzöld kontúrjai. Az ég itt mindig szép. Most is áhítattal üdvözlöm a felbukkanó napot. Már napok óta nem láttam hatalmas gömbjét, szelíden sugárzó narancslángjait.

MÁR NAPOK ÓTA NEM LÁTOK, CSAK FÉLEK

azóta, hogy beszéltem az orvosommal
közénk telepedett valami
közém aki beteg vagyok és közétek
akik körülvesztek szeretettel
de egészségesek vagytok
ez a valami el nem távolítható
sem szeretettel sem szavakkal
ez a valami a halálom.

FEKETE MEZŐBEN FEHÉR VIRÁGOK

Fekete mezőben virágok, szétnyíló szirmokkal kitárulkozva a napnak lobogtatják színeiket, mámorító illatukat, virágok, égően, izzóan, sugárzóan a fekete mezőben, fehér mályva, kékesfehér sáfrány, csészéjéből kibuggyanó hóbolyhú eukaliptusz, áloé, halványkék rozmaring, fürtökben ringó labdarózsa, parlagi bársonyhabos rózsák vörösen, lilán és sárgán, apró füstvirágok, óriás liliomok, pettyezett szalamandraszegfűk, begóniák, pipacsok, muskátlik, ciklámenek, mindannyian sziporkázva, mintha már csak a színek összemosódó vibrálásai lennének a fekete mezőben.

Mikor bánatos vagyok – gondolta,

Mikor bánatos vagyok – gondolta,

és gyomra/torka összeszorult, hisz már régóta nem tudta lelke mélyéről kiűzni a sírást és a rettegést, mégis küszködve folytatta.

Mikor bánatos vagyok, a virágok önálló életre kelnek, mint egy virágváros, az éjfeketéből kiemelkedő szirmok, kelyhek, szárak, kacsok, cérnavékony szárakon lüktető levelek, melyeket nem tartanak e szárak, hanem csak kísérik őket, mint a léggömböket az alattuk rángatózó kötél, követik a levelek, a virágok lebbenéseit, mozgását, a suhanó virágfejek lobbanó sziromzuhogását.

Hallom kuncogásukat, nevetésüket, s nem veszik figyelembe, hogy a sziromhajszálak máris hullanak, hogy a burjánzó zöld pillanatról pillanatra fakóbb, és a fekete mező hogyan lesz egyre nagyobb a képeken.

Érzem a virágok simítását, hogy lepördülnek arcomon, vállaimon, melleimen, s elernyednek az ölemben.

Akkor, amikor ezeket a pompázó színeket festette, minden maradék erejével küzdött a reménytelenség, a kétségbeesés ellen, és ezeket a képeket tette a műterem, a szobák falára, ezeket tartotta a festőállványon, ezeket mutatta meg barátainak, ismerőseinek.

Máskor, amikor már nem tudott küzdeni, amikor már elfogyott az ereje, fehér mezőben sötét virágokat festett. Ilyenkor bezárta a műterem ajtaját, hogy senki ne láthassa összegörnyedve, sírva, öklendezve. Ezek a virágok olyanok voltak, mint a fametszetek, feketéskékek, feketéslilák. Bordó és szürke szirmok gyűrődtek egymás mellé, nem tartoztak össze, csak mintha valamiféle zuhanás kötné őket egy-egy hideg, töredezett csokorba, amelyre véglegesen rátelepedett a piszkosfehér hó.

Ezeket a sötétlő virágokat eldugta, keretezett üres vásznakat, papírokat rakott eléjük, vigyázva, hogy a képek elé tett anyagok ne tapadjanak a vászonhoz, a feketére mázolt keretekhez.

TÁGAS TEREMBEN

Egyre inkább rámtörnek a víziók, amelyek mind messzebb ragadnak, és lelkiismeretfurdalást okoznak. Amikor felocsúdok, egyre nehezebben tudok védekezni. Először a száguldás bódulata, arcomban a szél, aztán egy rendkívül ismerős terem csillagalakú parkettával, selyemtapétával, és én látom magam megszabadultan a súlyos, levethetetlen terhektől. Tágas teremben látom magam. Laza testtartással állok mozdulatlan, de mintha mégis könnyedén futnék, előredőlve, ruganyos léptekkel, érezve a feszülő erőt izmaimban, a ruganyosságot, a repeső szökdelést.

Amikor levertség fog el, keskeny, mádárzsivajos függőkertben találom magamat. A falakról leomlik és a korláton átömlik a sötétzöld borostyán. Középen szürkésfehér kövekből kirakott út. A köveket nem faragták, csak egymás mellé illesztették őket, s úgy érzem, mintha a mezítelen talpamat nyomnák a sima, de felpúposodó kövek.

Kitaposott, göcsörtök domborította, kopott falépcsők vezetnek valahová. Észreveszem, hogy sokan vannak körülöttem. Magas, talpig bebúrkolt férfi rázkódik görnyedten, arcára szorítja mindkét tenyerét. Kicsi, aranyruhájú gyermekek, egy karcsú, gyönyörű lány, szőke haja vastag csigákban hullámzik keskeny arca körül.

Újra a tágas teremben találom magam, amelyben mintha már sokszor jártam volna. Ott fekszem egy ágyon egyedül a terem közepén, sírva, s nincs bennem semmi, lüktetés, sóhaj, nincs bennem semmi, csak a rothadás belül. Ez a rothadás belül, ahogy egyre csak terjed, és én üvöltve tépném ki magamból ezt a növekvő fájdalmat, nekivágnám a terem falának. Eldőlve nézném, hogyan csíkozza azt a vörös, az ibolya, a rőt és a bíbor, mint egy naplemente. Fogytán az erőm. Lefegyverző fáradtság uralkodik rajtam. Fáradtság. Békés híd, amely az élet partjáról a túlsó partra visz. Itt a halál már oly közel, hogy láthatatlan. És nemlátottá válnak az addig meghitten ismerős tárgyak. Az ablakhoz állva még elnézem a fákat, elmondom magamban a nevüket: gesztenye, nyárfa, juhar, és ezek a nevek olyan szépek, mint maga a lét. A nyárfa magas és felemelt karú atlétára emlékeztet. Lángra, mely magasba szökött és megkövült.

A világ immár csak nevetséges illúzió. Üres szó. Lepkehálóba fogott szél. Már csak nyárfa.

Az ember élete a világban álom. A szerencsések gyermek módjára élnek, somfordálnak a süteményes fiók körül, s ha megkapják, amire ácsingóznak, habzsolnak, falnak és kiabálnak. A fulladozó, félő, virágokat festő is vágyakozik, s rendületlenül szuszog tova terhe alatt, vágyva, hogy csak egy perccel is tovább láthassa ezt a napvilágot. De ilyenkor már elnémul az ember, megalkotja magából fekete/fehér virágos világát, és boldog, mert ember, mert még éli ezt a percet, látja a nyárfát, de már ott lakik szívében a szabadulás édessége, az, hogy elhagyhatja ezt a tágas termet, a szobát, a börtönt, elengedve a nyárfát is, amikor csak akarja.

NYÁRFA, Ó NYÁRFA.

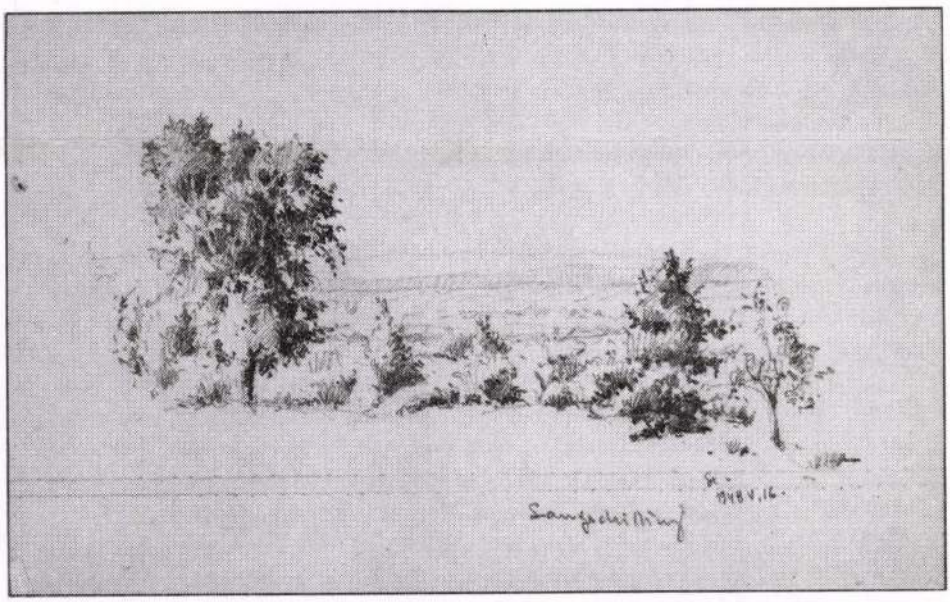

KÖZELKÉP

SZÁLA ERZSÉBET

A tanár úr

GYŐRKÖS LÁSZLÓ halálára

Megyünk fekete jövendőnk
felé sorban.
Oda is érünk: vagy élve,
vagy csak holtan.
(Kormos István)

„1944-ben születtem, bombazáporban. Épp hogy megmaradtam. Úgy hittem, hogy dolgom van a világban. Óvodáskorban örültem Sztálin halálának, ezért sarokba állítottak. 1968-ban megtagadtam Csehszlovákia lerohanását, de ezért semmi bántódásom nem esett.

Írtam, beszéltem, gondolkoztam, szóval csökött rebellisként dolgoztam jól-roszszul(?), talán őszintén és indulatosan."

Saját szavaival így summázta életét egyik antológia, a Jelentkezünk számára. A Győri Czuczor Gimnáziumban érettségizett, majd szerszámkészítő szakmát tanult. Diplomáját az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerezte magyar nyelv és irodalomból, valamint népművelésből...

A győri József Attila Művelődési Ház vezetőjeként dolgozott a hetvenes évek elejétől. Apostola volt az amatőr művészeti mozgalomnak: bábszínházat teremtett, irodalmi színpadot vezetett, olvasótáborokat szervezett, s bábáskodott számos alkotócsoport, pl. az Alfa Csoport és a Kassák Kör születésénél. Létrehozta és sokáig szerkesztette is a Győri műsort, a város kulturális programjainak híradóját.

A Győri Nyár, a nemzetközi zenei fesztiválok szakmai programjának kialakítása, diák- és ifjúsági centrumok létrehozása volt a legfontosabb a számára, amidőn a Petőfi Sándor Ifjúsági és Művelődési Ház igazgatóhelyetteseként dolgozott. Ekkor vált kutatójává a népfőiskolai mozgalomnak. Tanulmányutakra ment Finnországba és Hollandiába. A hazai népfőiskolai mozgalom újjáélesztésében 1985-től szakmai tanácsadóként, gyakorlati szakemberként, előadóként egyaránt tevékenyen vett részt. Mint művelődéskutató a Megyei Pedagógiai Intézetnél ugyancsak e témakörrel, a népfőiskolai mozgalom megyei programjának kidolgozásával foglalkozott, s érezve erős ellenállását a hivatalos kulturális vezetésnek, pályát váltott. Igazából nem váltott, hiszen

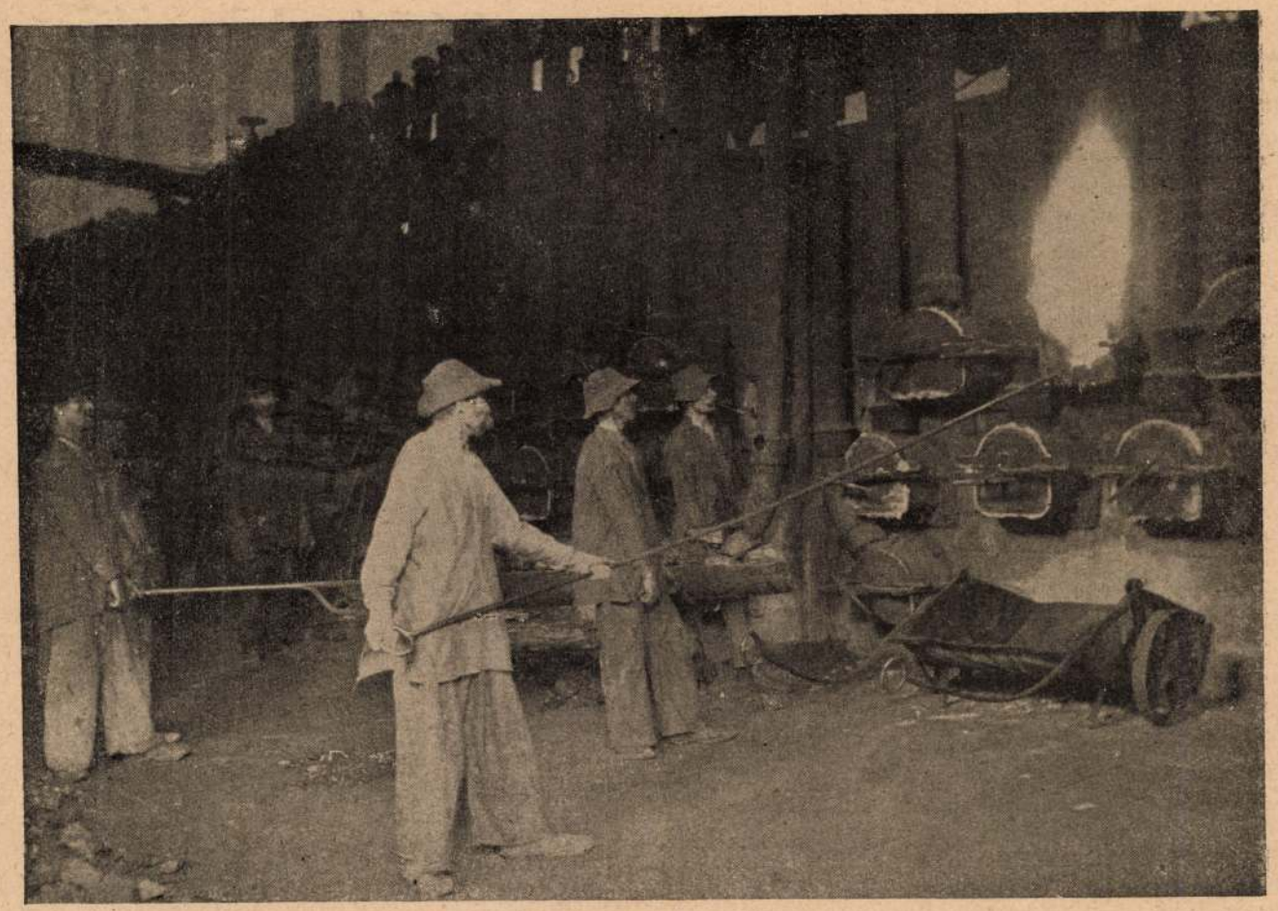

A budapesti széninség. Még lapátolják a szenet a gázgyárban. Bálint fényképe

dély és remélte, hogy az eset gyorsan fog lebonyolódni s a király így megkiméli magát.

Monsieur alacsony, nagyhasú úr volt, aki mintha gólyalábon járt volna, oly magas sarkú cipőt viselt. S mint a fehérnép, ő is mindig fel volt ékszerezve gyűrűkkel, karkötőkkel, mindenféle drágánál-drágább kövekkel s egy hosszú parókával, amely előbb mélyen lenyúlt feketén és illatosan, végül mindenütt szalagokkal, ahova csak fért. Erősen illatosította magát s általában maga volt a megtestesült csiny. Azt is sugdosták róla, hogy pirosítja magát. Feltünően hosszú orra, csinos szája, szép szeme volt, teli, de kissé hosszúkás orcája. Arcképei nagyon hasonlítanak hozzá. Szinte bosszantott, hogy úgy emlékeztet arra, hogy XIII-ik Lajos fia, azé a nagy fejedelemé, akire — katonai érdemeitől eltekintve — teljességgel semmit sem hasonlít.

Alig, hogy a király ágyba dőlt, Monsieurnek egy apródja érkezett azzal a jelentéssel, hogy a beteg jobban érzi magát. Másfél órára rá, hogy a király ujra elszenderült, Longueville lovag érkezett Chartres herceg, Monsieur fia részéről, aki felkeltette a királyt s jelentette, hogy Monsieur rosszul van. A király erre felkelt és kocsiba ült. El lehet képzelni, milyen fejvesztettség és zavar uralkodott ezen az éjszakán Marlyban és Saint-Cloudban, a gyönyörök eme palotájában: A király kora reggel három órakor érkezett meg.

Borzasztó jeleneteknek gyakran kacagtató pillanatai vannak. Midőn a gyóntató atya visszajött, a haldokló felé fordulva így szólt: „Felség, nem ismeri fel az ön gyóntató atyját? Az ön jó atyukáját, aki önhöz beszél?" S akik nem voltak nagyon meghatva, ugyancsak illetlenül elkezdtek nevetni.

A király azonban láthatólag meg volt hatva; már természeténél fogva könnyen elfakadt és szinte úszott a könnyekben. Ha az utóbbi két hónapban volt is félreértés közöttük, azért igazán gyengéden szerette öccse. Azonkivül Monsieur két évvel fiatalabb volt nála s egész életén át csak oly makk-egészséges volt, mint ő, ha ugyan nem egészségesebb. A király erre misét hallgatott Saint-Cloudban. Három órára rá megjött Fagon. Midőn a király az orvost megpillantotta, megkérdezte: „Nos, Fagon úr, talán meghalt az öcsém?" „Igen, sire, — felelte rá — már nem használt semmi!" A király erre hevesen felzokogott. Rábeszélték, hogy egyék valamit Maintenon asszonynál, de ő inkább rendes hölgy-társaságával akart ebédelni. Az ebéd alatt is csurogtak könnyei.

Ilyen megindító esemény, ennyi könny s ennyi gyengédség után mindenki azt hitte, hogy a következő napokat a legmélyebb gyászban fogják eltölteni. De már Monsieur halála után másnapra a palotahölgyek madame de Maintenonhoz belépve, — a király is ott volt — a szomszédos teremből opera-áriákat hallottak énekelni. S a rendes udvari ebéd végeztével, tehát valamivel két óra után — 26 órája volt, hogy Monsieur meghalt — duc de Bourgogne megkérdezte duc de Monfort-ot, nem akar-e vele egy kis brelan-t (hazárdjátékot) játszani?

— Brelan-t, — csodálkozott Monfort, — nyilván elfelejti, hogy Monsieur alig hogy meghalt!

— Bocsánat, — felelte a herceg — nagyon is jól tudom. De a felség nem akarja, hogy Marly-ban unatkozzanak az emberek és meghagyta nekem, hogy mindenki kártyázzék. S mivel félt, hogy senki sem akarja a játékot megkezdeni, nekem kell rá példát adnom!

Erre mindketten leültek játszani s a szalon nemsokára megtelt játékasztalokkal.

Ilyen volt a király és Maintenon asszony gyásza! Az utóbbi megváltásnak érezte Monsieur halálát. Fá-

radtságába került örömét elfojtani, de még nehezebb lett volna rá nézve, ha lesujtottnak kellett volna látszania. De a király már egészen meg volt vigasztalva és Maintenon semmi kedvesebbet nem tehetett, mint hogy szórakozást teremtsen számára. És semmi sem volt neki kellemesebb, mint siettetni a mindennapi életet, hogy szóba se jöhessen se Monsieur, se gyász. Az illendőséggel nem sokat törődött. A dolog minden esetre botrányos volt s titokban mindenki élesen meg is ítélte érte.

Miután a király Saint-Cloud-ból elutazott, lassan úgy szétoszlott a tömeg, hogy Monsieur haldoklásakor — benső szobájának egyik nyugágyára dobták — kukták és szolgák pillantásainak volt kitéve, akik jórészt, — megindultságból vagy érdekből — de nagyon le voltak sújtva. A magasabb hivatalnokok s az egész személyzet, amely a halállal hivatalát és jövedelmét vesztette el, a levegőbe kiáltották bele fájdalmukat. S az összes nők, akik csak Saint-Cloud-ban voltak, akik így az iránt valo becsülést és örömüket látták elveszni, föl s alá futkostak s mint a bacchansnők kicsapzott hajjal ordítoztak.

Madame (Monsieur felesége) ezalatt lakosztályában tartózkodott. Sohasem érzett valami mély vonzalmat vagy nagy becsülést Monsieur iránt. De most mégis megérezte a veszteséget, ami eddigi helyzetének végét jelentette. S fájdalmában hangosan sikongatta: Csak semmi kolostor! ne beszéljenek nekem kolostorról! nem akarok kolostorba menni!

Point de couvent! qu'on ne me parle point de couvent! je ne veux point de couvent!

Gesztesi Gyula

Magyar építésznők

Háború után, ha majd nekilendül az új Budapest építése, szokatlan jelenség lesz, hogy egynémely épülő házon asszony vezeti a munkát, haladásunk legújabb tanusítója: az asszony-építész.

Feltünés nélkül, szerényen, jóformán csak avatottaktól tudva nyitotta meg kapuit a budapesti Felső Építőiparískola a nőknek. Néhány év előtt vizsgára engedték ott az első fiatal leányt, akit magánúton nyert előképzettség után vizsga alapján fölvettek a rendes növendékek sorába, majd utóbbi három éves gyakorlat után építőmesteri vizsgára bocsátották. Ma Györkös Irén, így hívták a bátor leányt, képesített és igen ügyes építőmester.

A precedens nem maradt követők nélkül. Ma egy harmadéves és négy elsőéves leánynövendéke van az építésziskolának. Hozzátehetjük mindjárt, hogy a nők ezen a szokatlan pályán szívósságukkal és praktikusságra hajló észjárásukkal, eddigi tapasztalások szerint, a várakozáson felül is jól beválnak.

Legnehezebb a kezdet. Az iskolába való fölvétel, illetőleg az elméleti és gyakorlati fölvételi vizsga előtt egy esztendőt kell a növendékeknek gyakorlatban tölteniök. De nem ám valami kényelmes irodai szolgálatban, hanem épülő házakon gyakorlatilag kell megtanulniok a falazást, vakolást, a téglakötés szabályait, szóval a kőmívesmunka minden fogását.

Maga a tanfolyam három esztendős, minden időt igénybevevő órarenddel, a közbeeső vakációkat pedig újra gyakorlatban köteles eltölteni a növendék. A tanfolyam anyaga csupa gyakorlati tantárgy, sok rajz, és felöleli a kőmíves, ács és építészeti munkákra vonatkozó minden tudnivalót. Mert nemcsak önállóan szerkeszteni, tervezni, rajzolni tanulnak meg a növendékek, de gyakorlatot szereznek a munkanemek körülírásában, és a legkülönbözőbb építészeti munkák munkamegrendeléseiben is, ami későbbi pályájukon biztos támaszt ad a szállítókkal, vállalkozókkal, munkásokkal szemben.

Mindezen felül új anyagot is ölel fel egy esztendő óta az iskola: az eddig kizárólagosan külföldről importált modellek készítését s az eddigi tapasztalatok szerint, a nemzeti vagyonnak ezirányban való mentésére különösen alkalmasak a finom női ujjak.

Mindazzal a nehézséggel szemben, amivel a nőnek ezen a pályán meg kell küzdenie, széles, új és sok eredménnyel kecsegtető perspektiva nyílik jövője számára. Mert az iskolában nyert végbizonyítvány, két esztendei utólagos gyakorlat igazolása mellett, nemcsak jogot ad minden kőmíves, kőfaragó és ácsmesterség önálló üzésére, hanem még egy további gyakorló év után jogot ad az építőmesteri vizsga letevésére, mely kvalifikáció önálló tervezésre, építésre jogosít. E bátor, független életen kívül szép teret nyit irodai alkalmazások terén is. Magán-, városi és államépítészeti irodákban, minisztériumokban dolgozhatik tovább az építész asszony és az államszámviteli vizsga abszolválása esetén minden technikai üzem számvevőségénél tisztviselőnek kinevezhető. Épp így helyet foglalhat a földmivelésügyi és kereskedelemügyi minisztérium műszaki hivatalaiban, ahol kezdi a XI. fizetési osztályon és egész a VIII. fizetési osztályig emelkedhetik.

Építésznövendék-leány falazás közben

Nagy, értékes haladás a magyar nő számára, de emellett haszon az állam és társadalom részére is. *Fabinyi Lili*

Régi magyar reggeli

A mai megrendszabályozott napokban, amikor a reggelizés öröme közhatóságilag korlátok közé van szorítva: nem érdektelen megemlíteni azt a reggelit, amellyel régi magyarok éltek, s amiről Altorjai Apor Péter uram tesz említést az ő Metamorphosis-ában, anno 1736. Valami lukullusinak ugyan még a mai, háborús igényekkel mérve sem nevezhető. Apor Péter férfias és puritán izlése azonban mégis ezt kivánta vissza, abban a könyvében, amelynek lapjain már ő is a „régi jó időket" siratja, panaszkodván „Erdélynek e mostani kevély, cifra, felfordult állapotján". Azt írja Altorjai Apor Péter:

„Legelőben is a reggeli kávé, herbathé, csukolátának híre sem vala. Brassóban főztek az fahéj-vizet, azonkívül az reggeli italt hivták aqua-vitának, vagy tiszta égett bort ittanak, honnan is az úriasszonyok apró pincetokokban, ugy az nemes és főasszonyok is úgy kínálták, s kivált az idegen embert. Vagy pedig égett bort töltvén tálban, azt megmézelték, egy vagy két fügét vagy egy nehány szem masolaszőlőt tettek közíben, meggyújtották az égettbort s úgy keverték az tálban kanállal, aztán megoltván a tüzet, azt itták, az fügét utána ették. A férfiak reggeli ital gyanánt jó finom édes csípős ürmös-bort is ittanak s egészségesnek tartották, mert nem vala olyan paszomántos gyomrok, mint az mostaniaknak..."

Ugyan mit is írna a mai, háborús, cukor-, kenyér-, kávé-, tej-jegyes reggeliről nemes Altorjai Péter.

Ujdonság 1917. XXIII. 10.

Z. GYÖRKÖS ERZSÉBET graf.

Z. GYÖRKÖS ERZSÉBET grafikai kiállítása május 14-ig tekinthető meg a Vasas Művészegyüttes Minigaléériájában (Budapest VIII., Kőfaragó u. 12.).

M. Nemet 1993 ~~okt~~ máj 8

A Vasarely Múzeum meghívja Önt

Josef Györky

festőművész

(Svédország)

kiállításának megnyitására

1998. január 22-én, csütörtökön 17 órakor

Megnyitja:

Jan Lundvik

Svédország nagykövete

Fellép:

Poór Péter

énekművész

Vasarely Múzeum Kamaraterem

Budapest III., Szentlélek tér 6.

A kiállítás megtekinthető: 1998. március 1-ig

hétfő kivételével naponta 10–17 óráig

Meghívó

Győri Sándor

Rajz

Magyar Nemzet 1986. I. 29.

Györi Sándor

Magyar Nemzet 1986. IX. 6.

Győry Sándor építész

Tér és Forma 1940. 145-148

Szabadságtéri ref. templom

MDK

Győri Taksonyi Magda, festőm.

Önarckép. Of.

Nemz. Szal. 1919. okt. kiáll. Kat. 6.l.

GYŐRI VILMOS (fotó)

Önarckép c. kiállitása Kadarkuton, 1984.

Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

Győri Rezső

MDK

Ybl Miklós és Fessler Leo alkotása, a
Danubius-kut,
mely a világháboru alatt sulyosan megrongálódott
most az Engels-térre kerül.

A szobrászati munka rekonstruálásán
Győri Dezső dolgozik.

Az Engels-térre kerül a Danubius-kut.

Esti Hirlap, II.évf.197.sz. 1957.aug.24.szo.
3.oldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Győri Sándor

MESTERMUNKA

Budapest

1971 DEC 15
1021

Anya gyermekével. Győri Sándor tusrajza

szerettük
adó mu
géért. M
fogástal
katársai
tették. (
munkab
Nagyra
a munk
saját ha
ték, és
temettél
ség parancsnoksága és személyi állománya nevében Bordás Péter századparancsnok búcsúzott el tőle. Elszoruló torokkal búcsúztatta Nan Ferenc, munkatársai és a vállalat gazdasági és pártszervezete nevében.

Elkísérték utolsó útjára az MSZMP Városi Bizottsága képviselőiként Török József első titkár, Dobai József titkár, Sajti Imre, a Városi Tanács elnöke. Ott voltak közvetlen munkatársai, vezetői, valamint a vállalat pártszervezetének csúcstitkára, Farkas Béla. Valamennyien megdöbbenéssel és együttérzéssel osztozunk a családja nagy fájdalmában. Halálával nagy veszteség ért bennünket. Munkatársai, barátai kegyelettel őrzik emlékét.

K. Pál

zel kapcsolatban a „Cel" szép-
irodalmi lap 1923. évi 12. számában ezt olvashatjuk: „Csodálatosan összehangolt társaság ez. A monumentális szobrászatnak hivatott művelője Kallós Ede, az erőteljesen finomkodó Pásztor János, a szubtilis lelkű Endre Béla és Tornyai János, akinek népies beszédmodora már elárulja azt a hivatottságot, amelyet ez a népiesből kiinduló, új majolikaipar igényel. A művészek mellé sorakozik az ötödik, épp oly nagy ambíciójú fiatal műépítész Smurák József, aki az új vállalkozásnak épületdíszítési feladatait igyekszik megoldani."

Ők voltak tehát a gyár alapítói, de nemcsak az épület fundamentumát rakták le, hanem ők hagyták a gyárra azt a gazdag formaparkot és díszítési motívumokat, amelyekből a gyár ma is komoly tőkésexportot produkál. De belföldön is jelentős szerepet tölt be a kereskedelemben.

Az akkor rendezett kiállítások is propagandacélokat szol-

Győri Sándor MN 1989 I.21

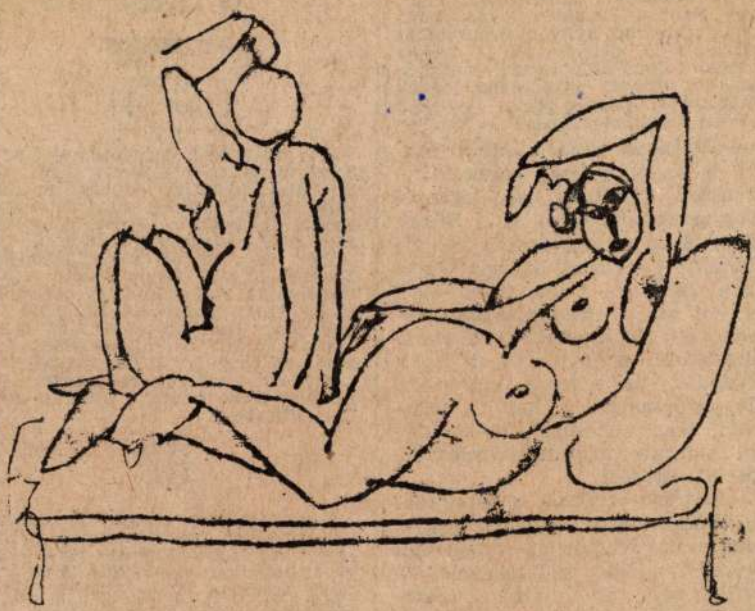

Győri Sándor rajza

hattak el. Egy-két-három év múlva folytathatták tanulmányaikat. Nem sejthettük, a baj honnan

hárkát, ahogy kisujja elárvult a többiektől, összegörnyedve szívta

versíráshoz nem
ilyen belső és k
elég huncut és r
re, de van átha
A szeretethez
egy ilyen belső
Nem tudtam róla
építész, szabadú
bármilyen művés
tő. S valóban nem
ta kívül, aki ann
mot megszólalta
Alakváltoztató ö
kép, film, vers, a
zetlen forrásaiho
dolat, pillanatnyi
ningben, s ne ad
dium szájából ö
fotografálható le
Távolról gyújtot
emelte szájához
hátradőlt a széke
könyökölt — m
is függetlenítette
salgásban axiómá
szor csak félmon
lami befejeződött
vette észre körn
igazolólag, ott va
sorban szemben,
A peremlét visz
függ, honnan néz
megemelt pressz
színtere. Hirtelen
alatt táska, dossz
franciás kabát, b
karimájú fekete
mondatlan célja

munista rabosko-

ner György rajza)

játékheti nyere-
ék levonása után
5 találatos szel-
a 4 találatos szel-
ként 142 247 fo-
latos szelvények-
ot, a 2 találatos
forintot fizetnek.
nem véglegesek.
kanyarós beteget
irosi László Kór-
nnan felvett friss
nem emelkedett,
nincs — közölte
Jákics József fő-
es. A fertőzöttek
4 év közötti fia-
az a korosztály,
ő védőoltást kap-
nem tudni, hogy
adott védettséget.
tanyát

— A Magyar Demokra
rum XIII. kerületi sze[illegible]ete
január 12-én megalakult Buda-
pesten. z

— A Vígszínház igazgatósága közli, hogy Patrick Süskind: A nagybőgő című darabjának nyilvános főpróbáját január 25-én, délelőtt fél 11 órakor tartjuk a Pesti Színházban. A főpróbára 10 forintos egységáron jegyek vásárolhatók január 21-én, 13 órától a Pesti Színház jegypénztárában.

— Háborús bűncselekmények-kel és az emberiség elleni bűntettekkel vádolnak egy egykori magyar rendőrtisztet, akit Kanadában hamarosan bíróság elé állítanak. A vádirat szerint Finta Imre 1944-ben több mint 8000 szegedi zsidó elhurcolásában segédkezett. A most 77 éves férfi tárgyalása a jövő hét közepén kezdődik, ám a tanúk egy része Magyarországon, illetve Izraelben tesz vallomást, mert idős koruk miatt már nem vállalhatják az utazást.

— Kulich Gyula, a munkásmozgalom kiemelkedő harcosa, a kommunista ifjúsági mozgalom egyik vezetője születésének 75. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeztek pénteken, a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában levő emléktáblájánál. A tisztelet és a kegyelet virágait helyezték el: a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bi-

[illegible] belsők III. Uszodi szobabelső (kamarakiáll.) (Ny: H. kiv. 10—16-ig)

A televízió és a

SZOMBAT

TV1

9.05: Tévétorna gyerekeknek 9.10: Szivárvány 10.10: Hol-mi? 11.10: Polip. Olasz bűnügyi tévéfilmsorozat VI/3. 12.15: Vyhonky 15.25: Önarckép Saskiával, avagy a tékozló fiú. NDK film 15.55: Nótázzunk . . .! 16.25: Az emberi test. Angol rövidfilmsorozat XXVI/3. A látó- és hallószerv 16.50: Videó-világ 17.30: Tizenkét hónap az erdőn 17.55: Mozgó Képek 18.20: A szív. Olasz tévéfilmsorozat VI/3. 19.30: Híradó 20.05: Szeszélyes évszakok 21.15: Műkorcsolyázó Európa-bajnokság 22.15: Jurij Iljenko sorozat: Elfelejtett ősök árnyai. Szovjet film 23.40: Híradó 3.

TV2

14.15: Tv2 15.00: Hosszú út a dünéken. Szovjet tévéfilmsorozat VII/7. 16.11: Tv2 16.30: Útkereső 16.55: Tv2 17.15: Melyiket a 3 közül? 17.43: Tv2 18.00: Telesport 18.25: Tv2 18.30: Gyerekeknek 18.46: Tv2 19.00: Videó hálaadás. Svájci rövidfilm 19.55: Tv2 VERS MINDENKINEK: Ady Endre: Játék, játék, játék 20.20: Rockstúdió 21.00: Híradó 2. 21.30: Charles Bronson-sorozat: A halál 50 órája 00.02: Tv2 Napzárta.

SZLOVÁK/1

8.30: Úttörők magazinja 10.00: [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Györkös Mányi Albert

UTUNK

1972 DEC 31

1021

Györkös Má

Piwsi egy-egy
árt acélgömbben
enekére eresztett,
eseknek kábelen
övegeket közve-
nak vezércikke-
be az óceán vég-
ába.

ra a figyelemre
keztetésre jutott,
oros szövegeket
sérleti búvárok
kevesebben ful-
oha a kontroll-
gészen magas
isi arány.

napokat a valóságosi

Hiwsi A. Piwsi p
észleléseit közölte az
klubbal egy szerény
keretében még azn
És ezután — mintl
mese volna — nemsol
halványlila Rolls-Roy
kájú autó gördült elé
sa" felirattal és neve
alacsony rendszámma
pedig vannak, akik
hogy a „Nasa": az A
Űrhajózási Központ r
neve. Azé a világcégé

Györkös Mányi Albert

festő

A háború temetése

Repr.

Korunk 1970. IV. 476.

GYÖRKÖS Mányi Albert
Konvul. 1969. 6.

fordulatot vesz, hogy valakit fel kell áldoznunk.

MARTINOVICS: Miért kellene valakit feláldoznunk?

LIPÓT *(gyerekes szomorúan):* A nagyon becsületes játékfigurákat talán fel kell majd áldozzuk. Ne ragaszkodjunk nagyon becsületes partnerekhez. Ez a Hajnóczy bonyodalmakat fog majd okozni, amikor megtudja, hogy csak játékforradalomban vesz részt.

MARTINOVICS: Nem hagyhatjuk ki, szükségünk van rá, hogy bízzanak bennünk.

LIPÓT *(szinte siralmas hangon):* Félek, hogy őt majd fel kell áldozzuk.

MARTINOVICS: Ha elkerülhetetlen lesz, hát feláldozzuk.

LIPÓT *(gyerekesen):* Nem akarok áldozatokat.

MARTINOVICS: Én is nagyon szeretném áldozat nélkül.

LIPÓT: Szinte látom a kötelet annak a Hajnóczynak a nyaka körül.

MARTINOVICS: Ó, felség. Felségednek majd egy szavába kerül a kegyelem.

LIPÓT: S ha erősnek kell majd tűnnöm? S hogy erősnek tűnjek, nem mondhatom majd ki a kegyelem szavát?!

Martinovics egyre merevebben nézi a császárt. Halk léptekkel polgári ruhás férfi lép be, a császár háta mögött megáll, felülről hurokban végződő kötél ereszkedik le, a férfi a császár nyakát a hurokba illeszti, majd elhúzódik.

LIPÓT: Miért bámul rám olyan furcsán, Martinovics?

MARTINOVICS *(megrezzen):* Ó, felség! Felséged elég erős lesz ahhoz, hogy bárkinek megkegyelmezzen. *(Továbbra sem tudja levenni a szemét a képzeletbeli kötélről.)* Hajnóczyt én nagyon szeretem, ha nem lennék biztos abban, hogy nem lesz szükség a feláldozására, nem ajánlanám.

LIPÓT: Én csak figyelmeztetem, Martinovics. Ha fel kell embereket áldozni, hát ne a legbecsületesebbeket. Büszke vagyok arra, hogy azokat a becsületes embereket is tisztelem és óvom, akik ellenségeim.

MARTINOVICS: Ó, felség. Aki önt igazán ismeri, az már nem lehet ellensége.

LIPÓT: Egy császárnak rengeteg ellensége van.

MARTINOVICS: A játékforradalomban minden ellenséges indulat levezetődik majd.

LIPÓT: Adná Isten, Martinovics.

MARTINOVICS: Adná Isten, felség.

Martinovics néhány pillanatig szinte hipnotizáltan nézi a császár nyaka körül a kötelet, majd sötétítés. Az asztalt és a támlásszéket kiviszik. A játék a cellában folytatódik.

MARTINOVICS: Bizony, ilyen bensőséges viszony alakult ki köztem és Lipót császár között... De hát erről önnek tudnia kellene, felség. Lipót császár betegágyán megígérte, hogy tájékoztatni fogja felségedet.

FERENC *(szárazon):* Hagyjuk most már ezt, Martinovics. Most nem azért jöttünk ide, hogy felséges atyám emlékét felelevenítsük.

MARTINOVICS *(közbevág):* Olyan jólesett beszélni róla, felség. *(Hadarni kezd, nehogy a császár megszakíthassa.)* Sejtem, miért jött, felség. Hogy megmondja nekem, nemcsak hogy felséges atyja akaratához hűen folytatni akarta a játékot, de beiktatta az én megijesztésemet is a játékba, ezért írta alá az én halálos ítéletemet. *(Pajkosan mosolyogva.)* Ki akarta próbálni felséged, hogyan bírja a veremben a játékmester, megértem ezt felség, hiszen valóban próbára kellett tennie azt, akivel folytatni kell az atyja által megkezdett játékot. *(Szuggesztíven.)* Hiszen biztos abban, felséged, hogy ezt a játékot nem lehet már abbahagyni, a végső kiteljesedés előtt áll már, nem lehet hát abbahagyni, és ím eljött hozzám, hogy megbeszéljük a játék folytatását. Ön, hát tudom én, már letartóztatásom napján rájöttem, kénytelen volt az én alázatomról, alázatos hűségemről meggyőződni, annak alázatos hűségéről, akinek kénytelen ön a birodalom és a császári család épsége érdekében játékos partnere lenni, értem én ezt, és mert értem, megbocsátottam, hiszen önt kellemetlenül érintette, hogy nem ön által, hanem felséges atyjától kiválasztott partnerrel kell folytatnia a játékot.

A császár türelmetlenségét gesztusokkal és arcjátékkal is kifejezi, Martinovics úgy tesz, mintha nem venné észre.

MARTINOVICS: Lehetségesnek tartottam azt is, hogy ön azért tett engem próbára, mert nem akar intenzíven részt venni az atyja által kezdeményezett játékban, rám akarja bízni a játék levezetését.

FERENC *(szárazon):* Időnk nincs sok, Martinovics, hagyjon végre engem is szóhoz jutni.

MARTINOVICS *(gyorsan):* Természetesnek tartanám azt is, ha kiderülne, hogy ön kissé meggyűlölt engem, akivel folytatnia kell a játékot, amelyet nem ön kezdeményezett.

ANISZI KÁLMÁN

Egy jelentős erdélyi festő

Györkös Mányi Albert

Tíz éve távozott el közülünk. Barátai szerint nem erre a világra való volt: irtózott az erőszakosságtól, a tudálékosságtól, a magánytól; nagy ívben elkerülte a kaméleonokat, de szívből örült az igaz barátoknak. Naponta bejárt hol a *Korunk*, hol az *Utunk* szerkesztőségébe feltöltekezni aznapra vagy legalább néhány órára. Kedves hangja, szelíd mosolya felejthetetlen. Sugárzott belőle az őszinteség és a jóság. Az önfeláldozásig önzetlen volt.

Amíg elkészült egy-egy képpel, „műítész" barátait többször is meghívta „műterem-látogatásra". Tudni akarta mások véleményét, érezni a hatást, amit a (készülő) művel való ismételt találkozás kivált a nézőből. Rendszerint több munkát tett ki egyszerre szemlére. A legújabb mellé néhány régebbit is – ez volt az ő ismételt önmegméretése. Volt benne valami, ami a legtöbbünkből hiányzik: a gyermek romlatlansága, makulátlansága. Kár, hogy idő előtt elment. Ámde életműve így sem maradt torzó.

Festményei: egy poétalélek művészi lenyomatai: a rideg jelen emberi(bb) alternatíváinak képi ábrázolásai. Jellemnagyságra vall, hogy műteremlakását és otthon őrzött műveit az újraalakult Erdélyi Közművelődési Egyesület (EMKE) révén az erdélyi magyarságra, arra a közösségre hagyta örökül, amelyből maga is vétetett.

A tíz év előtti távozása alkalmából rendezett kolozsvári kiállításon a művész munkásságát méltató Kántor Lajos irodalomtörténész találóan jegyezte meg, hogy Györkös Mányi Albert utóéletében sok minden megvalósult abból, amit életében elképzelt, remélt. Híveinek tábora nőttön-nő, munkái közkinccsé váltak, egykori műteremlakása emlékház lett, baráti együttlétek és közös emlékezések színhelyévé rangosodott. Györkös Mányi Albertet immár a jelentős erdélyi magyar festők között tartja számon a szakma, a művészettörténet.

Pedig nem volt könnyű élete. Kenyerének felét már megette, amikor feleségének, néhai Jakab Ilona festőművésznek az ösztönzésére ecsethez nyúlt, és egy ültében megfestette élete első képét, egy azóta elkallódott virágcsendéletet. Csoda történt! Attól kezdve megszállottan festett mindaddig, ameddig a Kérlelhetetlen ki nem ütötte kezéből az ecsetet.

Eredetileg zenész volt. Úgy tért át a festészetre, hogy nem fordított hátat a muzsikának. Nem azért váltott pályát, mert nem voltak sikerélményei, hanem mert a festészet volt a személyiségének legmegfelelőbb kifejezési közege (László Ferenc). Egyébként a művészetek így vagy úgy mind összefüggnek, hisz az alkotás

nem más, mint a művész világhoz való viszonyának saját formanyelven történő megvallása. Sőt, nemcsak összefüggnek, a művészetek kölcsönösen hatnak is egymásra. Néhai Miklóssy Gábor, a kiváló kolozsvári festőművész mesélte volt, hogy egy századelői párizsi világkiállításon, miután végignézte az ezerszámra felhalmozott képzőművészeti anyagot, behívták egy kisebb terembe, ahol csak öt festő munkái voltak láthatók, mely munkákat mint legjobbakat választottak ki. Kiderült, hogy mind az öt alkotó a festés mellett muzsikált is. A zene áldásos hatása Berci (így nevezték barátai) képein is érezhető.

Györkös Mányi Albert önerőből emelkedett irigylésre méltó magasságokba a választott pályán. A megszállottságig menő elhivatottságot érzett a festészet szentsége iránt. Egy mániákus szenvedélyével festette Tordaszentlászlót és környékét, gyermekkorának színhelyeit. A Kalotaszeg környékiek lassan az idők ködébe vesző életvitelének jellegzetes mozzanatait örökítette meg helyenként a szürreális világára emlékeztető, különös atmoszférájú képein. Györkös Mányi Albert gyermekkori emlékeinek naiv ábrázolójaként kezdte, és itt-ott Chagall-lal rokon vonásokat mutató, expresszív hatású, jelentős festőként fejezte be művészi pályafutását. Tanult ember volt, kiváló értelmiségi. Ennélfogva máshogyan szemlélte és másmilyennek ítélte meg a világot, mint a klasszikus értelemben vett naiv festők. Első képein még a konkrét egyedi dominanciája észlelhető, későbbi munkáin viszont jól látni a mind hatékonyabban átértékelő belső metamorfózist: festészetének témaköre bővül, színvilága gazdagodik, mondanivalója mélyül, egyetemesül.

Több mint érdekes, festészetének lényegéhez tartozik, hogy ami bekerül a képek mezejébe – lett légyen szó zsúpfedeles apró házakról, monumentális vagy kisebb templomokról, portrékról vagy egész alakos figurákról –, majd minden gótikusan megnyújtott. Még a kolozsvári Fő téri templom előtt álló tömbszerű női kórus is alárendelődik ennek a törvénynek. Amíg a kórusok vagy az összefogódzkodva táncoló lányok tömbszerűsége a hagyományőrző közösségek kohéziós erejét, kikezdhetetlenségét sugallja, addig a képek gótikusan megnyújtott szerkesztésmódja minden bizonnyal egy tisztultabb világba való elvágyódás vizuális érzékeltetésére szolgál, az adott és a kellő, a valóságos és az eszményi dinamikus-dialektikus egységére utal. Ugyanezt az ideát, művészi törekvést, ha nem éppen ars poeticát juttatják kifejezésre a tájba komponált stilizált fák is. Minden létező egyazon irányba hangolt, a képmező valamennyi „lakója" felfelé törekszik, minthogyha egy láthatatlan, hatalmas erő vonzaná ellenállhatatlanul őket egy igazságosabb és méltányosabb közösségi élet felé.

Györkös Mányi Albert munkáin a rajznak alárendelt szerepe van. A figurák megrajzolásában a szerző a részletektől szándékosan eltekint, a kontúrok elmosódottak, mindenhol nyugalom, béke honol, egy morálisan feddhetetlen társadalmi létállapot felé terelve a befogadó fantáziáját.

A rajznál hasonlíthatatlanul fontosabb szerepet szánt a színeknek. Majdnem azt mondtam: a színnek. Hisz csupán néhányat használ. És mind között a fehér az uralkodó. Olyan fehéret, mint őnála, még nem lát(hat)tunk senkinél. Ahogy van tizianvörös – ugyanúgy beszélhetnénk – mutatis mutandis – Györkös Mányi-féle

fehérről is. Ami persze sohasem tiszta fehér: a behavazott táj inkább kékesfehéren irizál. A fehérnek ez a hol alig kivehető, hol jól látható keveredése a kékkel, illetve áttűnése a hideg kékbe, térszerűvé mélyíti a síkot, sajátos hangulatot kölcsönözve a képeknek. A színek mesteri használatával a művész mintegy kiemel bennünket a fizikailag és morálisan elidegenedett mindennapokból, és átvezet egy tisztultabb univerzumba. Ahol közvetlenebbek és őszintébbek az emberi kapcsolatok, természetesebb az élet. Györkös Mányi Albert kései Rousseau-ként kiáltja felénk: „Kóros önzésetekkel a vesztetekbe rohantok! Térjetek vissza a természet(es)hez!"

Eleinte azt hihetnénk, puszta véletlen, hogy itt is, amott is felragyog vagy átködlik a nap és a hold az ábrázolt világ dolgai fölött, között. Később azonban észrevesszük, ez korántsem véletlen. Györkös egy belső hangnak engedelmeskedve ábrázolja majd mindegyik munkáján a két nagy égitestet és a Megfeszítettet. Ezek a „kellékek", „járulékok" ugyanis tovább fokozzák a képek amúgy is hangsúlyos spiritualitását, amit a gótikus szerkesztés eleve meghatározott. Spirituálist mondok, és nem szakrálist. Mert nincs szó itt másról, mint arról az alkotói hitről, hogy az egyensúlyából kibillentett világ épp az általa ajánlott úton-módon, vagyis az emberiest is magában foglaló természet(es)hez való visszatérés révén találhat elvesztett előbbeni önmagára. Extra naturaem non est vita!

Szervesen illeszkedik ebbe a világszemléletbe Györkös nagyszerű *Kalevala*-sorozata. No és persze a csodálatos virágcsendéletek, amelyek magas művésziségükkel valósággal lenyűgözik a nézőt. Ha semmi mást nem festett volna, mint virágcsendélet-remekeit, Györkös Mányi Albert nevét már ezért is megőrizte volna a hálás utókor. ✠

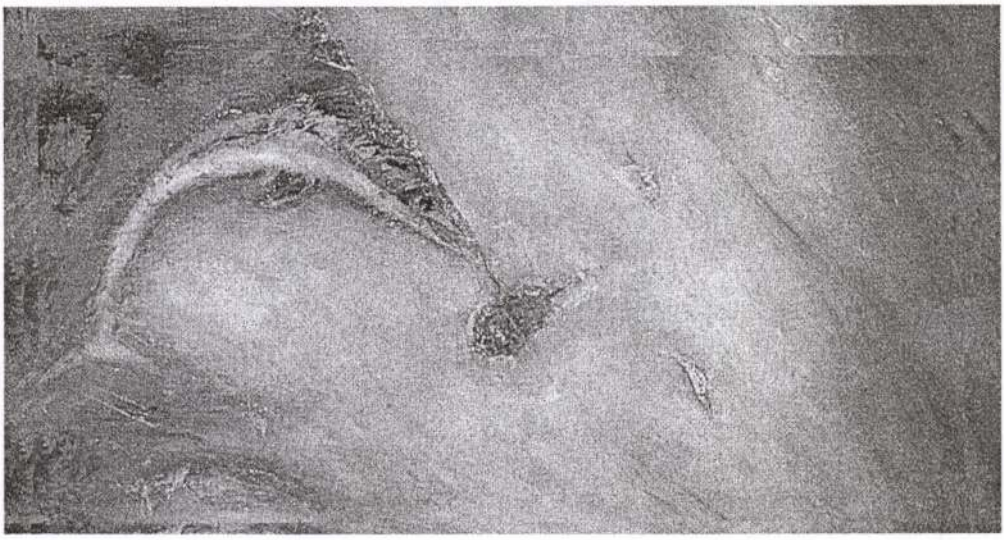

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT

festőművész

Banner Zoltán:

Ólom és **d**ejtelem utján.

Utunk, XXXVII.évf. 23.sz. 1982.június 4.
7.old., képpel.

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT

A kolozsvári Egyetemiek Háza klubtermében márc. 8 - 18.-ig látható Györkös Mányi Albert képeinek kiállitása. /rövid hir/

Utunk, XXXVII.évf.13.sz. 1982 márc.26. 8. old.

GYÖRKÖS MÁNYI Albert *85*, **19**
Tordaszentlászló, 1922. július 18.
Autodidakta, festő

Banner Erdély

bátrak tegyenek még töb
nodjanak el". Az átlagk
te figyelembe a gyakorl
nak élete az istentiszt
a Szentirás/ és a fizik
meg. A szegénység, enge
telét bölcs, kiegyensúl
ják a Regula lapjain. S
tességre törekvőknek, a
be ajánlotta a betegek
utazók segitését. A mér
rat megtörését, mint in
személyes itélőképesség

Györkös Mányi Albert

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

UTUNK

1984 -11- 2

1021

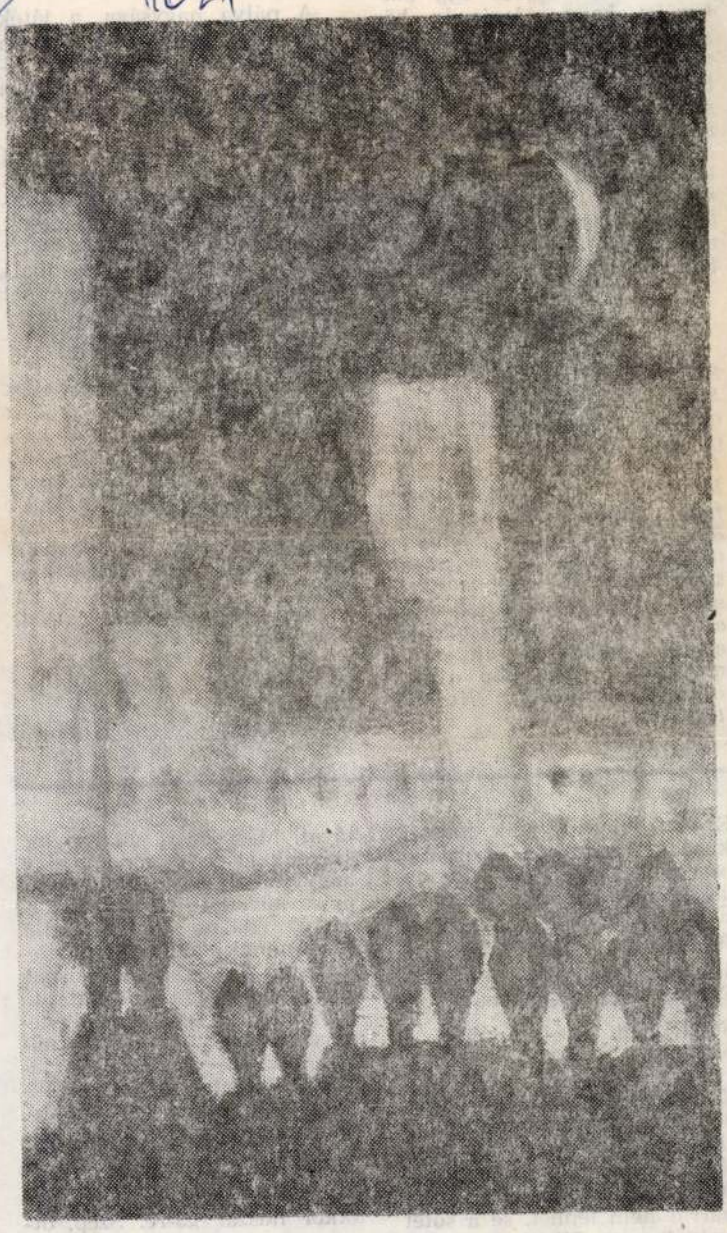

Györkös Mányi Albert: Kórus

lép rajta. Van vasnivalónk. K berélet, hogy a szemelvényesen magunkat. Ak ban áll, hogy nem fogja ro izét holmi hi Szabad-e ilyen lennünk ma, mi munk még csak gyermekcipőben jár? Azt mondom: tíz év után kell ilyen válogatósnak lennünk. (Igaz Szó, 1956. X.)

* * *

SZERKESZTŐK — OLVASÓK. Resicáról Nicolae Iorgovan egykori oklándi szolgabíró Benedek Elek két, 1922-ben hozzá intézett levelét küldte be, s ezek újabb fényt vetnek Elek apó érdeklődésére a román nyelv és irodalom iránt. „A kölcsönös szeretetnek és megbecsülésnek legalkalmasabb eszköze az irodalom — olvassuk az egyik levélben — általa ismeri meg egyik nép a másiknak lelkivilágát." (Korunk, 1963. III.)

Renzo Frignani (47 éves banktisztviselő) mondotta: „Kissé zavart a nézősereg biztatása, de hát nem maradhattam alul ellenfeleimmel szemben! Országom a labdarúgó világbajnoki cím birtokosa!"

Lionel Abecassis (38 éves bortermelő): „A nagy zaj, az elfogult bíráskodás, az új labdák, de főleg balhátvédem lesérülése — íme, vereségem okai. Meg aztán hallom, hogy döntőbeli ellenfelem a bajnokságra való utazása előtt hat hétig volt edzőtáborban..."

Abecassis az ezüstérem átvételekor állítólag sírt is.

Hát — fájdalmas dolog a leírt körülmények között veszíteni.

(szamosi)

E heti feladványunk klasszikusnak mondható „háromlépéses". A kulcslépés viszonylag könnyen megtalálható, de nem biztos, hogy ilyen könnyű lesz a folytatás is.

Világos: Kh3, Ba1, Be1, Fb1, Fg5, gy: a2, c3 — 7 báb.

Sötét: Kf3, gy: c4, e2 — 3 báb.

Követelmény: Világos indul, és három lépésben mattol.

Múlt heti feladványunk megoldása: Két dolog nyilvánvaló. Először is: világos a huszárral nem léphet, se a sötét bástyát nem ütheti le a futóval. Másodszor: világos huszárnak el kell majd lépnie, hogy felfedje a sakkot, miből az következik, hogy sötét bástya világos futót támadja, hogy annak sakkja esetén leüthesse. Ezt kell világosnak megakadályoznia. Tehát: *1.:* gyf6—f7; Bb7—b8 (hogy levehesse futót, ha a huszár elép. *2.:* Fa8—e4!! Bástya támadhatja futót b4-ről, de akkor huszár közbe lép a d4-re, és matt. Ha bástya e8-ról támad, huszár e5-re lép közbe, ha viszont bástya g8-ra lép, akkor huszár g5-re. Szép, ötletes kombináció!

Gyökös Mányi Albert, festő

Jakab Ilona festő férje: Gyökös Mányi Albert, festő

Bumer Zoltán: Jakab Ilona.

Utunk, 1980. szept. 19.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

Hegyi falu (fotó)

A Hét, 1974. júl. 26. 5. erf. 30 n. 4 p.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

Régi kalotaszegi ház (fotó)

A Hét, 1974. júl. 26. 5. evf. 30 sz. 5 p.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

Farágók (fotó)

A Két, 1974. júl. 26. 5. erf. 30 n. 7 r.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

A hazatérő fiú (fotó)

A Hét, 1974. júl. 26. 5. evf. 30 sz. 9 p.

Györkös Mányi Albert

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT kiállitása a Babes-Bólyai Egyetem Filo Galériájában. /rövid hir./

Utunk, XXXII.évf. 13./1483./ sz. 1977. ápr. 1. 8.old.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

Szülőházám c. művét ajándékozta A Hét Képtárának.

A Hét, 1974. aug. 16. 5. erf. 33 m. 4p.

Gyöskös Mányi Albert (festő)

Tondaszentlászlón kezdődött pályája. Első egyéni kiállítása is itt volt 1969-ben.

A Hét, 1974. júl. 26. 5. ef. 30 sz. 7 p.

Gyárfás Hanyi Albert (festő)

1974 nyarán Tordaszentlászlón kiállítása nyílt.

A Hét, 1974. júl. 26. 5. old. 30 n. 7 r.

Györkös Matyi Albert műve

Gyermekkori anlész

1902 Szó 69/2 229.

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT uj képeinek kiállitása a Korunk Szerkesztőségében. /rövid hir./

Utunk, XXVIII.évf. 32./1293./sz. 1973. aug. 10. 12.old.

Győrkös Mányi Albert

- A Korunk Galériában okt. 1-én megnyílt kiállításon (Ady-emlékkiállítás) részt vett munkáival.

(Korunk hírei)

Korunk 1977/10

Györkös Mányi Albert festő

„Széki tánc"

– festmény a műmellékleten

Korunk 1978/1

Gyorkós Mányi Albert

A művész olajképein is nép-
művészeti motívumok szerepel-
nek. Ilyen a „Malomaróh" ámú
mű is.

Kántor Lajos: Népraj vagy festészet.
Új Tükör, 1978. október 15 - 23. lap.

Györkös Mányi Albert

A művész törekvése: festői jellé
redukálni, festői alkotóelemmé
tenni a népművészeti tárgyat,
népi élethépet.

Kautor Lajos: Néprajz vagy festészet.
Új Tükör, 1978. október 15.–23. lap.

GYÖKÖS MÁNYI ALBERT festőművész kiállítása a kolozsvári Kis Galériában.

Utunk, XXVIII.évf. 13./1274./sz. 1973. márc. 30. 12.old.

Kántor Lajos:

A régi osztályteremben. /GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT tordaszentlászlói kiállitásáról./

A Hét /Bukarest/, V.évf. 30.sz. 1974. jul.26. 7.old. Képek a 4,5,7,9.old-on.

Györkös Mányi Albert, festőművész 1.) folytatás.
Kántor Lajos: Földközelből - Látomásig. Györkös Mányi
Albert festői világa.

1

1 Györkös Mányi Albert: Szarkák, olaj, vászon, 60 × 58 cm

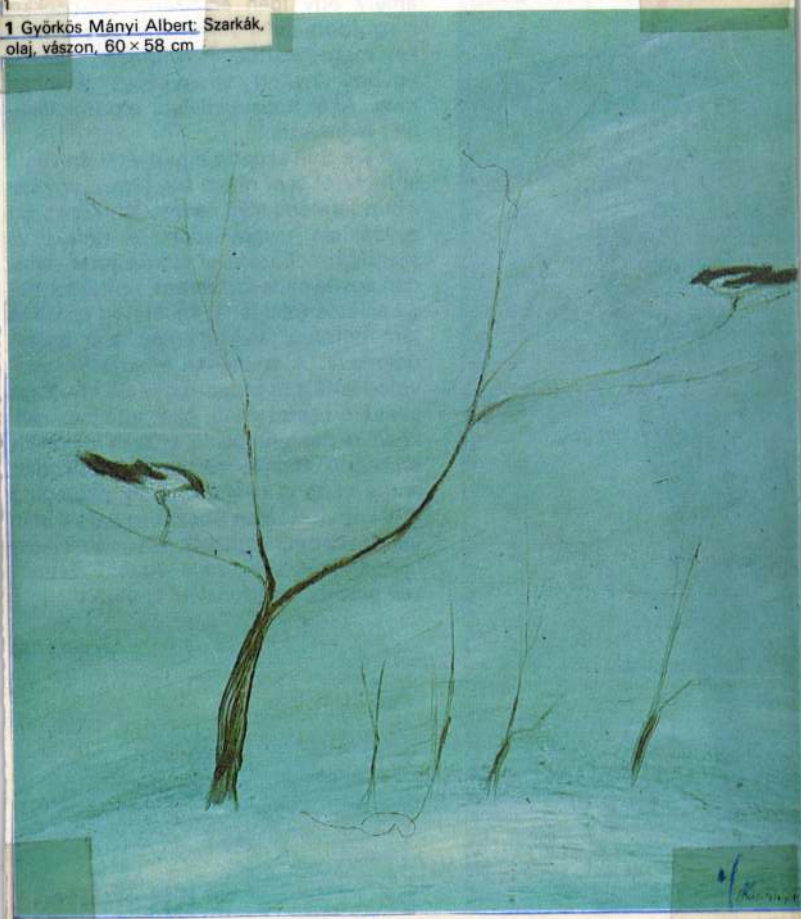

Művészet, 1987. április, 42-old.

Kántor Lajos: Földközelből – látomásig. Györkös Mányi Albert festői világa.
Művészet, 1987. április, 43-old.

Györkös Mányi Albert, festőművész

2.) Folytatás

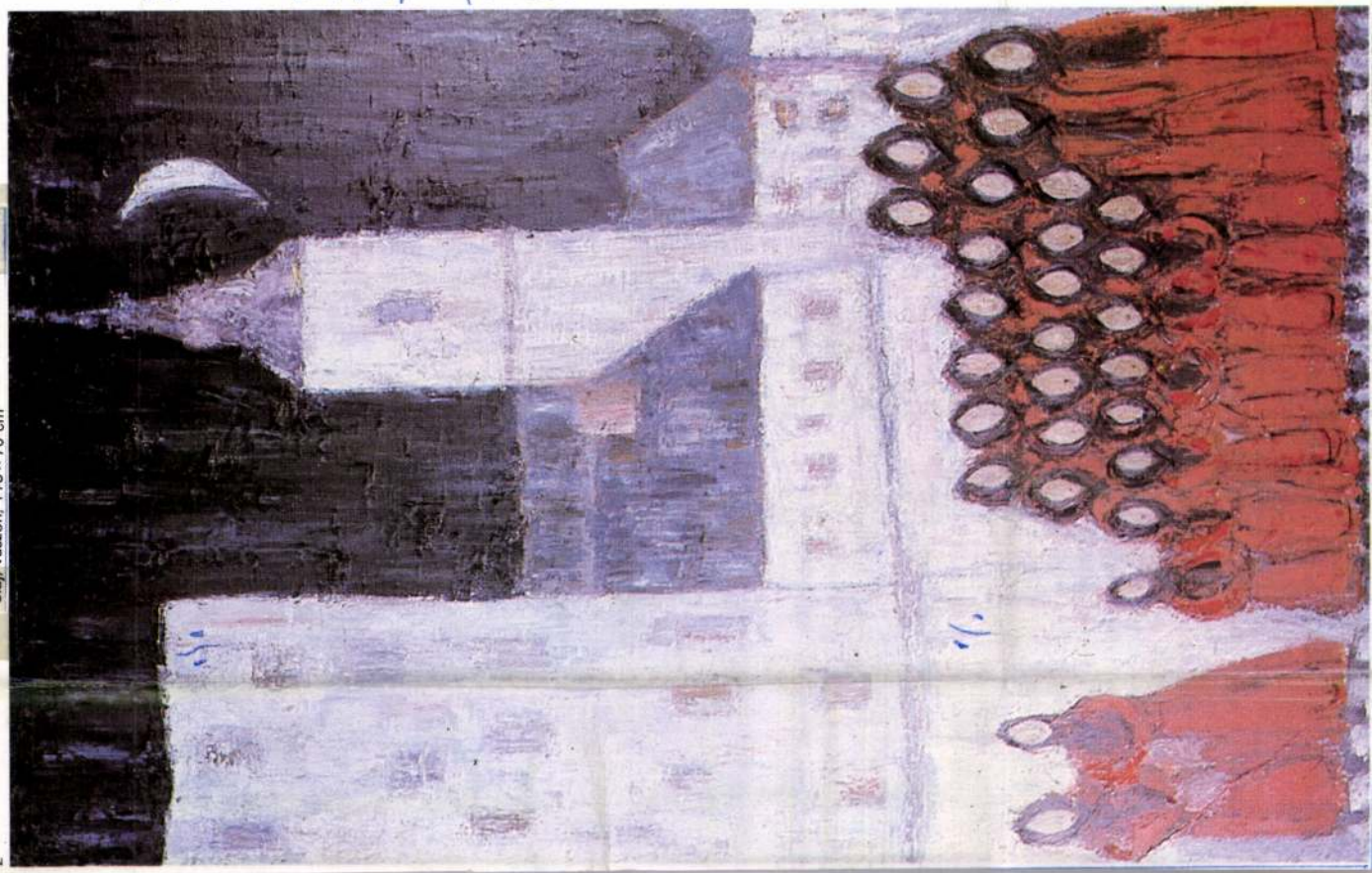

2 Györkös Mányi Albert: Széki lányok Kolozsváron, olaj, vászon, 115 × 70 cm

2

3

lasztotta a festészetet, és főiskolai szintű esztétikai képzettségét specializálta, állította át a zenéről a piktúrára. Diplomás festőnő feleségével, *Jakab Ilonával* egy műteremben dolgozva, szüntelen alkotó eszmecserében, főképpen pedig ecsettel a kezében szerezte meg azt a szakmai tudást és rangot, amelyet valójában sosem a végzettséget bizonyító vagy egyéb hivatalos papír, hanem csakis a kép, a mű igazol.

A kék és a fehér uralkodik Györkös képein a pálya első szakaszában, e kettő egymásba átjátszatásából, az ultramarin s a tiszta fehér közti számtalan árnyalatból építi fel téli tájait. A hómezőbe, a kucsmás házak vagy embernyi fák által határolt térbe csöppenti be apró alakjait, hegyi halászokat, a fonóba siető asszonyokat, az ablakost és a nagybőgőst. Amikor csak a hófödte háztetők, kapuk és kerítések s a fölöttük sötétlő ég – a majdnem mindig fehéren kikerekedő meggyőző bizonyítéka annak, hogy nem lehet a Györkös-piktúrát a kékek és fehérek birodalmába s még kevésbé a csupán nyugtató hatású „szobadíszek" közé sorolni. Ritka elkeseredett hangulatainak egyikét örökíti meg e gazdag színvilágú, uralkodóan zöld tónusú olajfestmény, finoman társított fehérekkel, sárgákkal, kékekkel. A Balladát a művészettörténész alighanem inkább „Tiszteletadás Chagallnak" címre keresztelné; mert akaratlanul is Chagallra utalnak a kompozíció fölött fehéren sorakozó, sárgás vagy pirosas lánggal virrasztó gyertyák. Hogy ki fölött virrasztanak, arra nem derül fény az ábrázolásból. Mindenesetre nem Chagall Vityebszkjét, hanem Györkös Mányi Szentlászlóját képviseli a furulyaszó s a kompozíciót tulajdonképpen kirajzoló fehér virágfüzér, a sötétzöldek közt a földi világ részét képező csillagliliomok bánatot megszépítő játéka. Talán öntudatlan Chagall-ihletésre: kolorista remeklés.

1

Győrkös Mányi Albert

Zolcsvári balladás festő. Tordaszent-
lászlón született 1922 julius 18-án

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11
4. old.

2

Győrkös Mányi Albert

1962-ben nőszult, Sakab Ilona festőművésznőt vette feleségül.

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11
4. old.

Györkös Mányi Albert

3

1963-ban részt vett a Kolozsvári

tartományi tárlaton

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11

4. old.

Györkös Mányi Albert 4

első önálló kiállítását 1969-ben

Tordaszentlászlón rendezte.

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11

4. old.

Gyöngyösi Mátyás Albert

5

1971-ben Kolozsvárott és 1972-ben

Bukarestben volt egyéni kiállítása

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11
4. old.

Győrkös Mátyás Albert

6

1968-ban Titogradban
volt Viállítása

Magyar Nemzet 1972 augusztus 11
4. old.

Sőrös Rónyi Albert

„A háború temetése", vers.

Korunk, Kolozsvár, 1970/4. 476. l.

Gyöskös Mányi Albert

„Diderqés" Repr.

„Hamis hegeolus" –"–

„Téli tój" –"–

Kovacs, Kolozsvár 1967. II. 247; 238; 215.

Györkös Mányi Albert

„Bokros táj" Repr.

Rojzai —"—

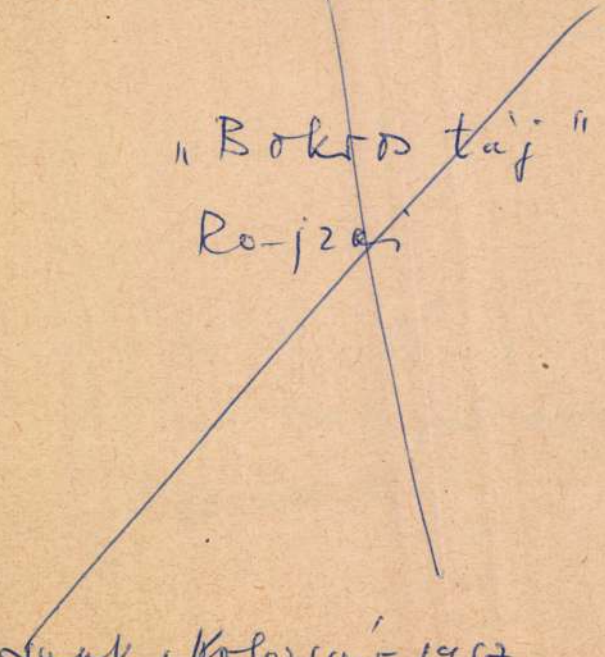

Kosunk, Kolozsvár 1967

Györkös Mányi Albert, festőművész 3.) Folytatás

Vántor Lajos: Földközelből-látomásig, Györkös Mányi Albert festői világa.

3. Pehjolai asszony, olaj, vászon, 80 x 90 cm, (repr.)

3 Györkös Mányi Albert: Pehjolai asszony, olaj, vászon, 80 × 90 cm
(fotók Szabó Tamás)

Művészet, 1987. április, 44-old.

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT

festőművész

kiállítása

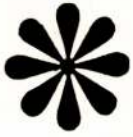

Budapest, Jókai Klub,
1984. szeptember 19.—október 14.

Egyéni stílusú és mondanivalójú festő mutatkozik be Budapesten, varázsos táj, kultúra és etnikum küldötteként. Györkös Mányi Albert, Tordaszentlászló szülötte, kolozsvári művész, 1963-tól szerepel kiállításokon, 1969-ben rendezte első önálló tárlatát. Erdélyben, Bukarestben ismert festő — nálunk most mutatkozik be szűkszavú, szépen komponált, meggyőző erejű festményeivel.

Tematikailag egyszerű művek. Széki leányok, kalotaszegi legények, leányok sora, a kolozsvári Farkas-utcai templom álomvilágába transzponált sziluettje, kopár fák, szigorú tájak. Szülőföldje, közvetlen környezete — ám minden átírva egyéni lírájának törvényrendje szerint. Líra? Inkább ballada. Hiszen magával hozza szülőföldje súlyos igézetét, történelmi múltját, jelenét, e könyörtelen és végtelenül mély valóságot. Ezt formálja művészetté. Mert nem zsánert fest, nem egyszerűen szép tájat, hanem a történelem levegője által átitatott és saját művészi látásán átszűrt világot jelenít meg, amely egyszerre hordozza magában a múlt nagy tradícióját és a művészi egyéniség közlési vágyát, egyéni rejtjeleit.

Komor és szigorú művészet ez — a múlt és a jelen metszőpontján születő tiszta képlet. Nem elég megnézni, együtt kell élni vele.

NÉMETH LAJOS

Györkös Mányi Albert

„Kalotaszegi lányok"
(repro)

Kántor Lajos Népráfz a agyfestészet.
Új Tükör, 1978. Ahlóbez 15-23. lap.

Gyöngyösi Kálmán Albert

„Tél"

— festmény

A Hét, 1976. évf. 29.

Győrkös Károlyi Albert

– november 30-án színes grafikai munkáiból nyílt kiállítás a Komor Galériában.

(Komor hírei)

Komor 1974/12

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1978
UTUNK AUG 18

Györkös Mányi Albert: Kútnál

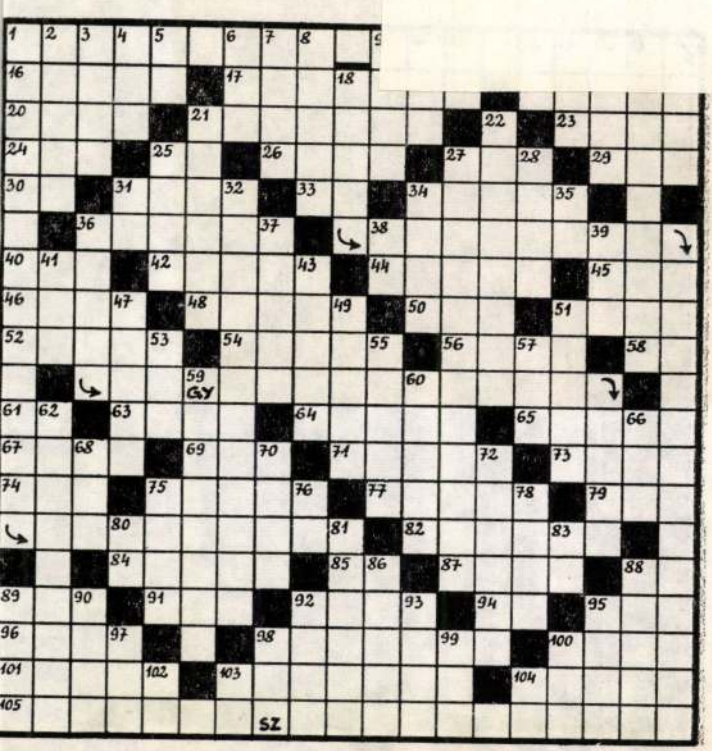

A 31. számban közölt, **Ernest Hemingway** című rejtény megfejtése: **Az ember nem arra született, hogy legyőzzék , az embert el lehet pusztítani, de legyőzni nem lehet soha!**

Külföldi olvasóink a következő címen fizethetnek elő: ILEXIM, departamentul export-import presă: P.O. Box 136—137. Telex 11226 Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 8.

40440

Gyárfás Mányi Albert

Műve szerepel a Kovnek Galéria
"Ady szeme, Ady arca" c. kiállításán

Kolozsvár, 1977. október

Györkös Mányi Albert, festőművész

Az 1980-as kolozsvári őszi tárlaton szerepel a művész új-egyszerűségű fehér égikorongos tája, az a hirtelen kitisztuló, szinte a párákból lecsapódó vizek frissességét idéző színskála. /említve/.

Banner Zoltán: A kolozsvári őszi tárlat területe.
Utunk, 1980. nov. 28.

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT

Kántor Lajos:

Kalotaszeg három utján. /A Korunk Galéria kiállitása Balázs Péter, Györkös Mányi Albert és Kádár F. Tibor müveiből./
Utunk, XXXIX.évf. 3.sz. 1984. jan.20.
7. oldal.

GYÖRKÜS MÁNYI ALBERT
festőművész

Boldizsár Zeyk Imre:
Egy csoportos tárlatlátogatásról.

Művelődés, XXXVII.évf. 5.sz. 1984 május
14-15.old., képekkel.

Györkös Mányi Albert

Tűzoltózenekar (fotó)

Korunk, 1973. nov. 32. évf. 11 sz. 1718 p.

Gyöskös Mányi Albert

Bivalyok (fotó)

Konrad, 1973. máj. 32. alg. 5 s. 815 p.

Györkös Mányi Albert, festő 2

„A mesevilág hőseit konultatja fel a vásznakon." „Lomha kalotaszegi bivalyok, dülledező szénásszekerek, megláncolt bikák, fehér házak, éneklő fekete ruhás férfiak" stb a témái. Egy festménye: Repr.

(Kósa): Bivalyos ember a vásznon 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. szept. 7.

Györkös Mányi Albert, Jestő

1

A kolozsvári liceum zenetanára volt. 40 éves korában kezdett festeni. Művei hónapok alatt ismertté váltak. Kiállításon szerepelt Kolozsvárott, Zilahon, Csíkszeredán, Bukarestben.

(Kósa): Bivalyos ember a vásznon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 7.

Györkös Mányi Albert

„Közlüzré tétetik" c. Zépének
zeprófa a 219. oldalon

Korunk Kolozsvár 1974/2

Győrkös Mányi Albert festő

neve említve a 199. oldalon

Korunk Kolozsvár 1974/2

Györkös Mányi Albert

„Az ablakos és a nagybőgős" c. zépénet reprodukciója a képmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Gyöskös Mányi Albert

A Rozatérő fiú (fotó)

A Hét, 1973 ápr. 20. 4. évf. 16 sz. 16 p.

Gyöskös Mányi Albert

Gótika (fotó)

A Hét, 1973. ápr. 20. 4. évf. 16 sz. 15 p.

Gyöskös Mányi Albert

Bivalyos szán (fotó)

A Két, 1973. ápr. 20. 4. evf. 16 sz. 12 p.

Gyöskös Mányi Albert

A kolozsvári kisgalériában 1973. ápr.-ban kiállítása volt.

A Hét, 1973. ápr. 20. 4. ef. 16 sz. 9 p.

Gjöstös Mányi Albert

Ablaxos és nagyhágós (fotó)

A Hét, 1973. ápr. 20. 4. évf. 16 sz. 9 p.

Gyöstös Mányi Albert

A háborúr temetése (fotó)

A Het, 1973. ápr. 20. 4. elf. 16 sz. 9 p.

Gjörkös Mányi Albert

Farsang (fotó)

A Het, 1973. apr. 20. 4. evf. 16 n. 7 p.

Gyárfás Lajos Albert

Festőművész (fotó)

A Hét, 1973 dec. 20. 4. old. 16 r. Gy.

Gyöskös Mányi Albert

Megláncolt likák (fotó)

A Hét, 1973. ápr. 20. 4. erf. 16 n. 5 p.

Gyöngyös Mányi Albert

Szécsi Zámyák (fotó)

A Hét, 1973. ápr. 20. 4. erf. 16 r. 1 p.

Győrkös Mányi Albert

Szentkászlói házak (fotó)

Konnek, 1974. júl. 33. evf. 7 sz. 808 p.

Gyöskös Mányi Albert

Szülőházam (fotó)

A Hét, 1973. okt. 26. 4. eág. 43 sz. 9 p.

Györkös Mányi Albert

„Csütörtök délután" c. Zépének

színes reprója a 25. oldalon

Utunk Évkönyv 1975 Kolozsvár

Győrkös Mányi Albert

Kentlászlói lázak

Kozmik

1974 808 oldal

Gyökös Mányi Albert
Festő művész

Szentháromban kezdett vendhagyó
kéjző művészként dolgozni (Zemelanás volt)
Képei frissséget egyszerűséget sugározmak

Hét
4-5-7-9 oldal

1974 VII. 26

Győrhás Mányi Albert,
Festőművész

„Tél"

Ó stehetség - minden cosetvonását, egyéniségén szüri keresztül, önmagát adja.

Hét
7 - oldal

1976 X. 24

Gyöskös Mányi Albert

Nagybőrgős (fotó)

Koszorz, 1973. júl. 32. cég. 7 sz. 1062 p.

Gyöskös Mányi Albert

Fakn (fotó)

Komnek, 1973. máj. 32. elf. 5n. 775 p.

Györkös Mányi Albert

Ablakos és nagyhöngős (fató)

Kosunk, 1972. 9 sz. 31. elf. 9 sz. 1303 p.

Gyöskös Mányi Albert

Kalotaszegi hallada (fotó)

Kosuvc, 1972. 9 n. 31. évf. 9 n. 1300 p.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUL 12

Utánk

Györkös Mányi Albert

1021

Györkös Mányi Albert: Kétökrös szekér

„másrendűség" nem jelent érékkisebbítést. „Másodrendűt" ellett volna a rovásunkra rjál — ha rágalom, legyen övetkezetes —, attól tartok zonban, hogy erre még kerésbé találnál szövegeinkben dézetbizonyítékot, mint a kobbi állításodra.

Ezzel be is fejeztem az eszé irodalmi rangját védő érveiddel a vitát — olyasmit vélesz ugyanis, amit senki sem ámadott. Ne haragudj, nem vagyok szélmalom, nem harcolok Don Quijotékkal.

Térjünk inkább a lényegre. Vitánk során csakugyan felvettük az elhatárolás szükségességét — nem általában eszé és irodalom, hanem *szakudományi esszé és szépirodalom* között. Te megvéded Benő Samu tanulmánykötetét zőcs Istvánnal szemben — hol megint nincs igazad. Irodalmi díjakat köthetnek adminisztratív szabályok; nyilvánvaló, hogy *műfajok* szerint ztott díjakat az előírásoknak egfelelően kell odaítélni. Agy Bolyai *Appendixe* szeted sem dráma, ugyanúgy szóban forgó könyv sem irolomkritika. Ne érts félre: m a zsüri döntését helyteítem, mert Benkő Samu ltúrtörténeti tanulmányai ségesen érnek annyit, mint alkalmi cikkekből összedott kritikagyűjtemény. Díjására azonban azért került , mert pillanatnyilag az szövetség az egyetlen olyan nyag egy életforma „humán tartalmainak" a művészi megjelenítése végett váltott benne funkciót. A művésznek *ezt* a műfajteremtő, a szépirodalmi kifejezést gazdagító „határsértését" józan eszű kritikus sohasem kifogásolta — a „kutyakomédia", ahogy kedvesen munkálkodásunkat nevezed, sokkal inkább képzeletedben zajlik, mint a valóságban.

A hiba, amelyet — veled együtt — elkövettünk, az *esszé* szó pontatlan használatában van. Csakugyan: ezen valami bizonytalan, műfajilag besorolhatatlan írást ért mindenki — de te magad is „hibrid" műfajnak, „közöttes formá"-nak nevezed, s ugyancsak elmulasztod megmagyarázni, hogy minek a kereszteződéséből jött létre ez a hibrid, s mely területek között helyezkedik el ez a „közöttes" műfaj. E bizonytalanság mián merem állítani, hogy van esszé, amely irodalom, és van, amelyik nem az.

Azt írod ezzel kapcsolatban, hogy az irodalom „a szerelem egész világának a kincseit" kell hogy közvetítse „az ő sajátos formanyelvén". Ennek azonban csak az első fele igaz. Az irodalom nemcsak „formanyelv" kérdése, hanem a valósághoz való viszonyulásé; az

G.);
ki a
volt
lyan
retel
pésé
olya
mén
ológ
sek
tő között természetesen feltéteséges a termékeny kölcsönhatás — de ettől a filozófia megmarad filozófiának s az irodalom irodalomnak.

Valahol itt ragadható meg „a nyelvi formában benne rejlő szép-lehetőség... objektivációja". Ugyancsak Lukács szerint a művészet és a tudomány a mindkettő számára közös valóság megismerésében az előbbinek antropomorfizáló, az utóbbinak dezantropomorfizáló tendenciájában különbözik. Ami a nyelv szintjén is világosan elkülöníti a kettőt; a tudomány egyértelmű, fogalmilag pontos, a kontextustól függetlenített jelentésű műszavakkal él, sajátos „metanyelv" kialakítására tör — éppen ezzel realizálja nyelvében „tárgya inherens mértékét". Egy Engels-tanulmány, egy Hegel-szöveg ilyen szempontból mintaszerű nyelvi teljesítmény — éppen mert nem „szépirodalmi". A szépirodal-

s nem akarnak ma
dalom lenni. A m
— legalábbis így k
nie és tennie — t
zökkel közeledik a
hoz: elemző munk
dalomtudóséval rok
hogy él szépirodal
zökkel is, hiszen
jelenségekkel kerül
melyek leírására
szaknyelv, s imp
olvasmányélményér
rai" visszaadásával
áthidalni a fogalon
ben jelentkező űrt.
az történik ilyenko
Puszták népe eseté
tudományosság kap
dalmi ábrázoló fun
„szépirodalmiság"
megfogalmazatlan
igazságok sejtetője.

Summa summar
utóbbi észrevétel
csak dogmatizmu
mint jelezni próbá
kolatlan) kirohan

GYÖRKÖS MÁNYI Albert festő

10. 58. Varadinum '92

Új Művészet 1992

GYÖRKÖS MÁNYI Albert

Kántor Lajos

Költők feltámadása

[györkös mányi albert]

Új Tükör 1984 dec. 23. XXI. évf. 52. sz. 10.

ooo

Paul Hartal: Ziláit lány a szélben, 1983, ola

GYÖRKÖS MÁNYI Albert

Németh Lajos

Tordanemtlánló küldötte

Györkös Mányi Albert kiállításának

megnyitójáról (Jókai Klub, Budapest)

Új Tükör 1984 dec. 23. XXI. évf. 52. sz. 10.

Kitekintés

Györkös Mányi Albert

TÁRLAT ÉS „IMAGE"

1992

(Üzenetrögzítőn) — A Képzőművészek Országos Szövetségének kolozsvári fiókja Györkös Mányi Albert festőművész gyűjteményes kiállítását szervezi. A kiállítás megnyitására június 1-jén 13 órakor kerül sor a kolozsvári Szentegyház utca 2—4. szám alatti galériában, s június 19-ig tekinthető meg. ● A kolozsvári Francia

den, die den Zwängen des Privilegiertseins unaus-
en. Ich war ergriffen von den Tragödien, die oftmals
rfrauen überschatteten, denen eine Selbstbestimmung
die, kaum daß ihr herrscherliches Dasein begonnen
zahlreiche Kinder ihnen bereits im Tode vorangegan-
zination erwuchs das Bedürfnis, mehr und tiefer zu

der Geschichte und Kunstgeschichte zog sich später
eschichte der Kaisergruft und ihrer Kunstwerke. Die
teratur auf dem Büchermarkt gab über „. . . den Bei-
es ruhmreichen Erzhauses, welches unserem Vaterlan-
deutschen Volke durch mehr als ein halbes Jahrtau-
he gottbegeisterte Priester, dem Staate weise Ordner
lem Volke so viele edelsinnige Freunde gegeben hat"
ßlich der Anlaß, die verfügbaren Daten und histori-
, das Quellenmaterial diverser Archive durchzusehen
Photobestand des Bildarchivs der Österreichischen
zuziehen, um dieses Buch zu schreiben.
stützend bei der Arbeit geholfen haben, möchte ich
vor allem Herrn Universitätsdozent Dr. Karl Vocelka

Sepsiszentgyörgy tengelyű és történelmi országrészekre kiterjedő rendezvénysorozatunkat". Az elnöki jelentés kitért a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata megalakulására (1995. április 19-23, Debrecen –Budapest), és beszámolt az elnök ausztráliai (Melbourne, Victoria) reformátusoknál tett látogatásáról.

A konferencia úrvacsorai istentisztelettel ért véget, melynek szolgálattevői *Hermán M. János és Péter* Iván lelkipásztorok voltak.

(– A Szerkesztő)

IKE-tábor Háromszéken

A Sepsiszentgyörgy és Kézdivásárhely között fekvő Alsócsernáton elsősorban falumúzeumának köszönhetően került be az erdélyi tájakat ismertető útikönyvekbe. A falu református templomának magasba törő tornya már messziről hirdeti az arra utazónak, hogy az itt élők elődei buzgó egyházépítők voltak. A ma 1700 lélekből álló református gyülekezet hű őrzője és erejéhez mérten gyarapítója az erőt jelentő hagyatéknak. Habár az elmúlt esztendőkben több temetés volt a faluban, mint keresztelő, a megmaradásért, hitéért és anyanyelvéért folytatott küzdelembe időnként belefáradó társadalom mégis életképesnek látszik. Csernáton tiszta lelkű fiataljaira lehet jövőt alapozni. A 15-20, tanulni és tenni vágyó fiatalt az IKE (Ifjúsági Keresztyén Egyesület) égisze alatt *Nagy* Lóránt Géza lelkipásztor, a Kézdi-Orbai Egyházmegye református esperese fogja össze. Az IKE tagjai – többnyire sokgyermekes családból származó egyetemisták, tanítóképzősök, kenyérkereső huszonévesek és gimnazisták – minden vasárnap együtt töltenek néhány órát. Bibliai tárgyú előadásokat hallgatnak és ők maguk is kiselőadásokat tartanak, egyházi énekeket tanulnak. A rendszeres együttlét meghitt közösséget eredményezett. Örvendetes, hogy az IKE tagjai között római katolikus és baptista vallású fiatalok is vannak. Jó példa ez arra, hogy a vallásfelekezeti különbségeknél erősebb az egy nemzethez, egy sorsközösséghez való tartozás tudata.

Tavaly nyáron Alsócsernáton lelkipásztora *Szász* Tibor bikfalvi lelkésztársával közösen az erdővidéki Uzonkafürdőn IKE-tábort szervezett. Az idén július 24-e és augusztus 4-e között újból csernátoni és bikfalvi ifjak népesítették be a Nagy-Murgó (1016 m) alatti Kálvin Otthont. A fürdőtelep gyönyörű helyen fekszik. Északkeletről a Hargita déli nyúlványa övezi, délnyugatról a Baróti-hegység. Hideg strand- és meleg kádfürdői nyáron látogatottak. A környezet lelki és fizikai megerősödésre egyaránt alkalmas.

Harsogó trombitaszó helyett a helyhez illően harangszó ébresztette a tábor lakóit. Reggeli után áhítat következett. A délelőttök egyházi énekek tanulásával, olvasással, kirándulásokkal és fürdéssel teltek el. A gyaloglást kedvelők megismerték a környéket, ittak a ritka jó ízű Pisztrángos-forrásból, egy merészebb csoport pedig a Nagy-Piliskén át Tusnádfürdőig bandukolt. A Murgó vulkanikus kúpjának meghódítása is kellemes kalandnak bizonyult.

A finomra sikerült ebédeket maguk az ifjak készítették. Az ebéd utáni pihenést szellemi vetélkedők, bibliai tárgyú pantomimjátékok követték. Vacsora után a táborlakók ismeretbővítő előadásokat hallgattak, majd tábortűz köré ülve népdalokat énekeltek. Volt, aki a rövid életű hullócsillagokat számlálta.

Hitükhöz és szülőföldjükhöz ragaszkodó ifjú sorstársaimmal beszélgetve azt tapasztaltam, hogy többségük tisztán látja válságos helyzetünket. Érzik, tudják, hogy az ő kezükben van a jövendő. Tenni akarnak és fognak megmaradásunkért.

Nagy Balázs

KÁNTOR LAJOS

Györkös Mányi Albert – és az ember rendje

A nagytehetségű erdélyi festőművészhez, *Györkös Mányi* Alberthez, fiatalkori betegségét leszámítva, kegyes volt a sors: olyan közegben élhetett, ahol – előbb a szentlászlói református család és a faluközösség, majd festőnő felesége s a zenéhez és a képzőművészethez közelállók révén – egy kialakult erkölcsi és esztétikai értékrendhez igazodhatott, hogy aztán maga is értékőrzővé, elsődleges értékek teremtőjévé váljék. Új otthona, a város, a műemlékekben gazdag, fejlett irodalmi-művészeti-tudományos élettel rendelkező Kolozsvár friss élményeket nyújtott a festő számára is. Munkahelye, a művészeti középiskola, az egykori ferences rendházban, többszörösen is ezt a levegőt árasztotta. Nem csoda hát, ha az időközben festőművésszé érett Györkös a történelmi műemlék épületekben s a világi és egyházi muzsika otthonaiban második ihletforrására talált.

Tordaszentlászlói képein a kucsmás házak mellett már feltűntek a református templom körvonalai *(Tűzoltózenekar)*. A kórusok többsége ugyancsak műemlékekhez kapcsolódik, így a *Széki lányok* is. De ez előtt festi meg Györkös a *Ferencesek templomát* (1971), a kolozsvári barokknak ezt az általa naponta, iskolába menet látott emlékét (amelynek eredeti gótikus szépségét csak újabban tárta elő a gondos restaurálás). Tetszetős, festői utcarészlet egy járókelővel – aligha kell mélyebb jelentését keresnünk. A szóbanforgó épületegyüttes jóval később ihleti bensőséges táblakép alkotására: a *Kicsengetés* (1982) szerencsésen kapcsolja össze a ferences rendház udvar felőli nemes arcát az iskolai világgal, egy fára felfüggesztett harang előtérbe hozásával. Bőbeszédűség nélkül örökíti meg rajta Györkös több évtizedes tanári emlékeit, szeretettel, nosztalgiával, tanár-önmagát is búcsúztatva.

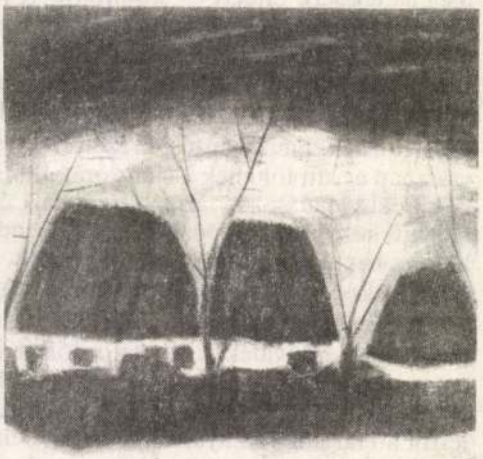

Tordaszentlászlói kucsmás házak (fametszet)

Szintén a kolozsvári belvárosban, de pár utcával odébb találja meg Györkös Mányi a hozzá közelebb álló, őt évtizedeken át foglalkoztató témát: a Farkas utca híres, gótikus műemlék templomában. *Bach-muzsika* – ezt a címet választotta a festő az „Opus Nr.1."-hez és a kép, a cím ismerete nélkül is ezt sugallja: a Farkas utcát lezáró monumentális épület homlokzatának ismert háromszögét hatalmas fehér orgonasípok veszik körül, kissé díszletszerűen; az orgonasípok fölötti kevés, de erőteljes barna (benne fekete sávokkal) a műemlék-homlokzat világosabb barnájával és az eléje hajló fekete fákkal harmonizál. Életrajzi emlékezésében festőnk magyarázattal szolgál a kompozícióra: „Vagy amikor bekerültem Kolozsvárra, és nem fértem be a Farkas utcai templomba, mikor orgonakoncert volt. Megálltam a templom falánál, és ott hallgattam vé-

gig a koncertet. Ugyanakkor a műteremben megfestettem a festményt. Persze, az orgonasípokat a fedelen kívül helyeztem el". Ebben a leírásban a „persze" inkább a kívülrekedt emberre látszik utalni, a kép azonban a zene (a Bach-muzsika) monumentalitását sugallja, amely a szép arányairól híres épületnél is fenségesebbnek bizonyul. Az idézett emlékezés végefelé Györkös visszatér erre a képére, elhagyva az anekdotikus elemet, a megszületés pillanatának esetlegességét, és szól a folytatásról is. Tanulságos lehet idemásolnunk néhány sorát: „Egyik ilyen képről már beszéltem, ahol az orgonát – szimbolikusan – a fedelen kívül helyeztem el, hogy ezzel az orgonahangversenyeket mindig halljam, amikor a képre nézek. De ezenkívül még megfestettem vagy kétszer, de minden esetben másképpen. Az érdekesség az ezeken a képeken, hogy nem a reális valóságában van megfestve, mégis rá lehet ismerni. A legkisebbik kép csak 25x30 cm, de mégis monumentálisnak hat, mivel csak az előteret komponáltam be, de mivel munkám fehérben van, és nem kőszínű a fal, ezt még fokozza a sötét esti ég, ezért hat monumentálisnak. Mintha egy finn modern templom lenne". E jellemzéshez nem sok hozzátennivalónk lehet. A „sötét esti ég" egyszer a feketébe hajló barna, másszor a kék mélységével nyűgöz le, s nem nélkülözi a meseszerűséget sem. E sorozat teljességéhez hozzátartozik a másodiknak tekintendő gipszmetszet-változat, a *Gótika*. (Ma sem tartom rossz választásnak, hogy 1972-ben az *Utazás a gyökerek körül* egyik fejezetében éppen ezt a grafikát adtam példának a „költészetté, zenévé, életfilozófiává lényegülő" Györkös-féle képi ábrázolásra.) Ugyanennek az ősi műemléknek szokatlan nézetből és új festői hozzáállással készítette el kevésbé látványos, de művészileg az egyik legigényesebb mását; a korábbi festmény-variánsok érdekessége, hogy a híres református templom köveinek színét vékony festékréteggel érzékeltette, helyenként magát a vásznat, a vászon textúráját hagyta érvényesülni; a *Műemlék falak* (1985) gazdag színkeverékből kapta meg sejtelmes történelmiségét, a kövek patinájának kifejezését, a tető havas-fehérje pedig beragyogja a képet.

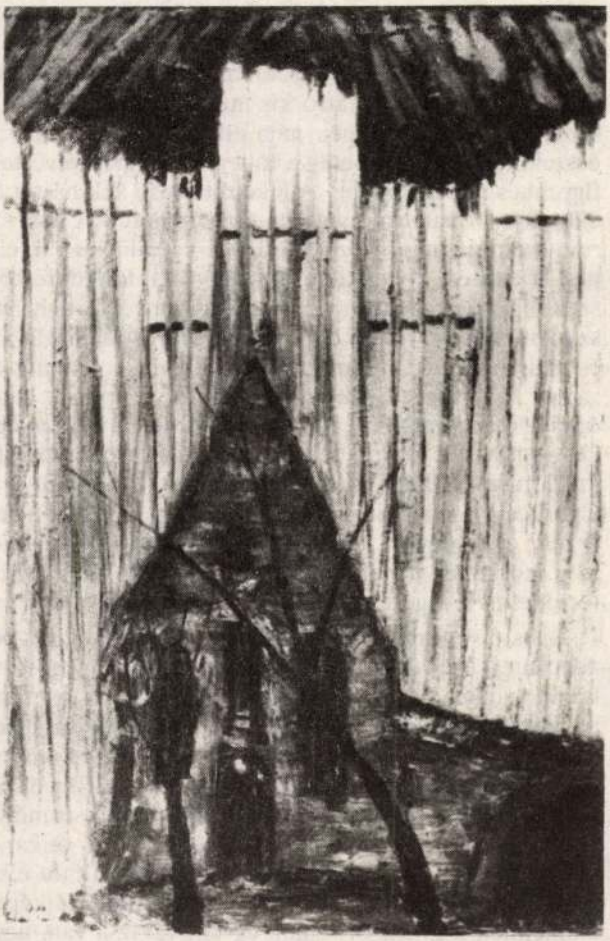

Bach-muzsika (1975, fametszet, 25x14 cm)

Szintén sorozatba állíthatók az egykori kolozsmo-

nostori apátságról, mai nevén a Kálváriáról festett táblaképek. A hetvenes évek elején fedezte föl magának Györkös e témát. Első megközelítésben – a műemlék karakterét leszámítva – úgy láttatta, mint a legtöbb szentlászlói havas tájat: csak a magas tető emelkedik ki a hóvilágból az ég liláskékjébe, amelyen a fehér hold uralkodik. Az épület gótikus formája teljes szépségében pompázik viszont a pár év múltán készült kékesszürke, illetve vörös alapszínű variánsokban. Nem vetül itt (sem) árnyék semmire, az a néhány magasra nőtt, oldalágak nélküli lombtalan, fiatal fa nem zavarja a rálátást, csak sejtelmesebbé, ugyanakkor hitelesebbé (a műviséget, beállítottság érzetét kizáróvá) teszi a képkivágást. A szürke, illetve a vörös ezúttal a meseszerűségtől távolítja a nézőt, szerencsésen: a történelemre irányítja a figyelmet. Legalábbis azokét, akik tudják, mi történt 1437-ben, és mit hozott a kolozsmonostori szerződés. Noha nem pirosan lángol Györkös *Kálváriája*, vöröse elég fenyegetően komor ahhoz, hogy emlékeztessen.

Emlékeztetni persze, fehérben és kékben is lehet. A *Varjúvár* (1982) jellegzetes, valóban várszerű, bástyás épülete Györkös transzponálásában tömbhatású, vaskosabb, közelebb kerül az építész ihletőjéhez, a népi architektúrához; közvetlenül melléje-mögéje került ebben a kivágásban egy apró „szentlászlói" házikó is, két kis ablakszemével – vagyis a festő a műemléket sztánai valóságából némiképpen kiemelve szülőfalujabeli emlékekhez hasonította. Az építészeti arányok pontosabb betartására törekedett a (szintén *Kós* Károly által tervezett) *Kakasos templom*ot (1983) frontálisan láttattó kis méretű vásznán; mint ékszerből ragyognak elő itt a színek: az ajtók melegbarnája ellensúlyozza a nagy felületű homlokzat fehérjét – összekötő elemként pedig a főbejáratot körülvevő terméskő finom okkerje tűnik a figyelmes néző szemébe. A fekete tónusú kék háttér bársonyosan övezi a tornyával, ékbe futó vonalaival magasba törő épületet. A hely szellemét érezte meg szentendrei kirándulásán is (1984), fölfedező sétái azonban elsősorban az itthoni városi tájhoz kötődnek. Nyugodtan beszélhetünk fölfedezésről. Nem mintha a helytörténészek régi nemzedéke, a város sok lakója s az erdélyi művelődéstörténet nem tartaná számon például *Bolyai* János kolozsvári szülőházát vagy a szellemi életnek egykori és mai bölcsőjeként ismert Farkas utcai iskolaépületet (mely több mint négy évszázadon át a piarista gimnáziumnak adott otthont, ma pedig a *Báthory* István nevét őrző Líceum működik benne). Mostanáig azonban egyik sem igen vonzotta a festőket – hiszen az óvár, a belváros, sőt, maguk a szóban forgó utcák izgalmasabb témákat kínálnak (akár iskolaépületben is – például a régi Református Kollégium). Györkös Mányi Albert viszont, akit a genius loci nem hagy nyugodni, egy vasrácsos erkély, egy eldugott tornyocska, egy csúcsíves kapu kiemelésével festőivé nemesítette a szürkének ismert épületeket – formában és színben méltóvá varázsolta őket történelmi levegőjű társaikhoz, a falak mögött érvényesült élő szellemhez.

A festő vallomásaira ismerhetünk az utóbbi egy-két évben készült író- és tudósportréin is. (Györkös Mányi már régebben megpróbálkozott íróbarátai, ismerősei kompozícióba foglalt alakjának, az embernek és műnek együttes megfestésével festői pályája kezdetén, ám ezek a képek fogadtatása akkor elkedvetlenítette s a vásznakat át is festette; talán csak a Bajor Andor-kompozíció menekült meg a pusztulástól.) Amikor a festő vallomását emeljük ki elsőként, ezekről az arcképekről szólva, akkor a képmásokban megnyilvánuló személyességet, bensőségességet méltányoljuk, minősítjük különleges esztétikai és etikai értéknek – túl a felismerhető, letagadhatatlan hasonlóságon. A kalotaszegi falu elkötelezettje két költőportréval igazolta 1984-ben, hogy korántsem lehet őt a tájképfestők közé beskatulyázni, sőt, amiképpen a györkösi télnek egyéni varázsa van, úgy tud valami különöset hozzáadni az arcképekhez is – valami pluszt akár a legjobb portrétistáinkhoz viszonyítva.

Szilágyi Domokos és Nichita *Stănescu* éppúgy nem „feladat" volt Györkös számára, hanem személyes emlék, magában hordott téma, mint ahogy az otthoni, tordaszentlászlói tűzoltózenekart, a cimbalmost vagy a Kálváriát nem lehetett nem megfesteni. Mindkettőjükhöz közvetlen, noha rövig ismeretség fűzte, de a barátságot Györkös Mányi Albert tovább érlelte, s a költői életmű lehetővé tette, hogy az alkalmi ismerkedés érdemi megismeréssé mélyüljön. Szilágyi Domokostól tudomásunk szerint nem maradt írásos feljegyzés a Györkös piktúrájával való találkozásról, bár feltételezhetjük, hogy nem volt közömbös a tordaszentlászlói-kolozsvári festő munkái iránt. (Szilágyi Domokos szívesen járt műtermekbe, főként *Nagy* Albert kolozsvári műtermébe, barátság is alakult közöttük. Györkös és Nagy Albert között pedig, a kétségtelenül lényegi különbségek ellenére, szellemi-lelki rokonság mutatható ki, és erre valószínűleg a költő is ráérzett.) A Bukarestben élt Nichita Stănescu viszont egy, már lebontott kolozsvári megyei kiállítás festészeti anyagát nézegetve választotta ki magának 1980 novemberében a neki legjobban tetsző tájképet, „a mosoly és nem sírás mögé rejtett szomorúság" kifejezését – amelyben magára ismert. Megkerestette a kép alkotóját – egy cédulát küldött át, pár őszintén elragadtatott szóval, Györkös közeli műtermébe –, s e véletlen (?) baráti összeölelkezés folytatást ígért. 1983 tavaszán Györkös Mányi festményt küldött Nichita Stănescunak Bukarestbe, a költő pedig *Haiku-szellem* címmel a festőművésznek dedikált verset küldött cserébe egy bukaresti román hetilap nyilvánosságának felhasználásával. *Szász* János fordításában magyarul így hangzik: *Este, szemfehérje / a föld fekete / íriszén: / együtt néz az ősztelen lombokkal. / Ó est...*

Nichita Stănescu már nem láthatta a viszontválaszt: nem azonosulhat már a festő tekintetével – csak Györkös az övével. A kis méretű portréban kétségtelenül érvényesül némi plakettszerűség. A költő profilját láttatja, amint az örökkévalóság téglavörösébe néz. A duzzadt, sápadt arc, a kékesen ősz nagy haj szinte betölti a képet, a profilt körülölelő vörös azonban a vászon határain túlra tágítja Stănescu (immár életkorban lezárult, de utókorában élő) világát.

Szilágyi Domokos arcképe méretre, sőt, mondhatni színeiben is azonos, legalábbis nagyon hasonló a Stănescu-portréhoz – mégis lényegi különbség van a két kép között. Nichita Stănescunak emléket állított a művész – Szilágyi Domokost viszont úgy festette meg, hogy arcának földi másába az élet és a mű magyarázatát is beleérezhessük. Itt sincs szüksége semmiféle külső, másodlagos elemre, egyedül a költő arca foglalkoztatja. Megmutat ugyan egy nagyon keveset, piros csíkszerűen, a pulóverből, amelyre hanyag aszimmetriával hajlik ki a két (fehéreskék) inggallér – ezzel Szilágyi emberi hétköznapjaiból jelez valamit nagyon finoman, egyúttal pedig azt a valóságtalajt is sugallja, amelyből e páratlanul nagy lírikus életműve kinőtt. Maga a félprofilból, majdnem szemből ábrázolt arc már-már halottian sápadt, a szigorú vonalú száj azonban némaságában is beszél. A szemek messze néznek, és mégis nyilvánvalóan a közelbe tekintenek: a külső és a belső világ találkozik e határozott, de rejtélyes nézésben, a tekintet szigorában, konokságában. Mindent ismerő, de mégsem alkuvó költő ez a Szilágyi Domokos: sem magával, sem mással nem hajlandó megalkudni; nem fogadhatja el az ügyeskedő silányságot, hiszen jól ismeri a tisztesség mértékét. A mérték: az érték. Tulajdonképpen oly egyszerűen „mondja" ezt Györkös, ahogy a pirosat szembesíti a fehérből, kékből, barnából kevert ember-színnel, az arc, a vékonyszálú hajjal határolt magas homlok színével, ahogy kékeslilába oldja a mögöttes teret, a „levegőt". Egy kevés szimmetriát az arcra is rávisz, belevisz a száj, az orr állásába, ám csak annyit, amennyi nem zavar a kifejezés nemességének, a szellem fennköltségének érzékelésében, viszont megóv a klasszikus szoborszerű tökéletesség, a műviség (beállítottság) ha-

tásától. Akik ismertük Szilágyi Domokost, tudjuk, hogy ilyen volt, ilyen is volt – a fényképezés pillanataitól függetlenítve, valóban ez volt ő. A baráti emlékezeten túl, annál tartósabban – ilyen embernek őrzi meg őt a szilágyidomokosi líra.

A legutóbbi e sorban a nyelvész *Szabó T.* Attila portréja (1986). A modell bizonyos szempontból könnyebben elérhető volt a festő számára – noha ez a kép sem modell után, hanem emlékezetből készült. Többszöri személyes találkozás nyomán érlelődött a művészben a megörökítendő emberi arc, a nem csupán hírből ismert tudósi tartás. (Györkös felesége, *Jakab* Ilona a kolozsvári egyetem magyar nyelvészeti tanszékén dolgozott hosszú éveken át rajzolóként, az átlagosnál tehát jóval többet tudhatott és adhatott át e tudásból – az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár* létrehozójáról.) A szürkék csak közelről érzékelhető pompája (főképpen a szvetter textúrájában), a hátrahúzva nyakból megdőlt, figyelő fej, az ellenőrzően összeráncolt homlok: csupa jól megválasztott festői fogás a tudós nyelvész jellemzésére, aki életét az anyanyelv történelmi kincseinek összegyűjtésére, rendszerezésére tette föl. A kifejezésnek ez a lényegre összpontosító volta nagyobb művészi értéket hordoz, mint a részletekre, anatómiai arányokra jobban vigyázó, fénykép-hűségű ábrázolás.

A hitelességről, a művelődéstörténeti-irodalomtörténeti téma megközelítésének hűségéről érdemes polémiát kezdeni Györkös Mányi Albert *Kalevala-képei* kapcsán is. Az 1985-ös Kalevala-év tiszteletére a népköltészet, a mese szeretetét tordaszentlászlói szülőfalujából magával hozó művész tizenöt olajfestményből álló sorozatot alkotott, s ezt több helyen kiállította. A kedvező közönségvisszhang mellett a finn Kalevala Társaság elismerő levelét és plakettjét is kiérdemelte e vállalkozásával. A festmények kritikai fogadtatása ugyancsak kedvező volt. Az *Utunk*ban *Gábor* Csilla, mint a finnek époszának (nem csupán a magyar fordításban, hanem eredetiben is) ismerője írja: „Györkös Mányi Albert festőegyénisége összhangban van azzal a naiv világképet sugárzó, s jót, igazat, szépet tüzön-vizen győzelemre vivő lételméleti és erkölcsi rendszerrel, amely a Kalevalát jellemzi, és ez egyszerre biztosítja számára az önkifejezés és a hűség lehetőségét". *Murádin* Jenő műkritikus, aki az első időkben többször is nagy elismeréssel méltatta Györkös képzőművészeti munkásságát, majd bizonyos fenntartásainak is hangot adott, most elégedettebbnek mutatkozik; cikkének címét *(Kalotaszegi Kalevala)* viszont így magyarázza: „E festményeknek azonban érzelmileg annyi közük van a Kalevalához, hogy belőle ihletődtek, ám tagadhatatlanul Györkös világa ez – a tőle megszokott képek, hangulatok, mesék. Különösen azok érezhetik így, akik Lönnrot eposzfüzérét a klasszikus illusztrációkból, mondjuk Akseli *Gallen-Kallela*, a világhírű finn festő sorozatából ismerik".

Nos, érdemes e szempontot közelebbről megvizsgálnunk, és mielőtt Györkös Mányi Albert Kalevala-képeiről szólnánk, a valóban Európa-szerte mérvadónak tekintett Gallen-Kallela illusztrációira (sajnos, csak színes reprodukciójukra) vetni néhány pillantást. A századfordulón készült Gallen-Kallela-féle Kalevala-képek mindegyike a szecesszió jegyében fogant, de közel annyi joggal az eklektikához is sorolhatók. Van olyan illusztrációja (például *A szampó elrablása*), amelyen az expresszionizmus lázas mozgalmasságát, dinamizmusát ismerhetjük fel (az Ady-barát *Papp* Aurél némelyik kompozícióját közeli rokonának mondhatjuk!), másutt a díszítőművészet merevsége *(A testvérgyilkos)* vagy a posztimpresszionizmus vonalvezetése és színvilága tűnik uralkodónak *(Az Aino-monda, Väinämöinen csónakútja)*. A finn *Kalevala* nálunk jobb ismerői nyilván szakszerű magyarázatot tudnak adni e sokféleségre (amelyen belül pontosságukkal is meggyőző színes illusztrációkkal, kitűnő táblaképekkel találkozunk), mint egységes sorozatot azonban – ahogy Murádin érzékelteti a több év alatt készült festményeket – képtelenek vagyunk érzékelni a neves finn művész munkáit.

Lehet, sőt, biztos, hogy Györkös Mányi Albert Kalevala-olvasata sajátos – és nem független a kalotaszegi világtól –, ezt azonban aligha róhatjuk fel hibájául. Ellenkezőleg, épp innen meríthette a mese és a költőiség összekapcsolódását, ami aztán festményeinek javát az illusztráció-szint fölé emelte. A *Väinämöinen*t például alig néhány hónap választja el a *Téli ünnep*től – festői látásmódban azonban ennyi sem; a kolozsvári (szentlászlói) mikulásnak legfeljebb a szakálla kisebb, varázsereje hasonló az északi rokonáéhoz; a kecske, a róka, a hold, a fák – és a színek: a kékek, a fehérek, a pirosak, a lilák mind megtalálhatók a legismertebb Györkös-képeken; s a kép szerkezete is jellegzetes: a középső része világosodik meg, ide süt vakítóan a hold (ősi, energiaszegény időkben is működő reflektor) állítja fénybe az eposz hősét s a kedves állatokat. Egy másik Kalevala-képén a táncoló lovak tűnnek föl, *Kuletvo* lehetne a szerencsét próbálni induló legkisebb fiú vagy mesterlegény (bármily magasra nőtt is, és erdő-mező bármennyire piros világa veszi is körül). *A kovács*nak szintén ismerjük – színben legalábbis – rokonát Györkös Mányi korábbi festményei közt, noha a kompozíció (a két, mondhatni egyenrangú gömb rímeltetésével, centrális elhelyezésével) új kísérletre vall. A *Vízanya*, a *Csuka*, a *Joukalainen*, *A szampó elrablása* a kékek és szürkék birkózásával, a közülük előbukkanó fehérrel györkösimotívum, bár ezeken a képeken festőnk szükségszerűen távolodik Tordaszentlászlótól és – gondolom – nyilvánvalóan megérkezik a *Kalevala* földjére. Ezzel az (átmeneti) „árulással" művészete új dimenziókkal gazdagodik, ember- és tárgyábrázolása – bizonyos primitív jelleg, népi hangulat megőrzése mellett – finomabb és összefogottabb lesz. A viharos tengeren hányódó csónak félköríve, benne a három figurával *(A szampó elrablása)*, a tengert szántó ökör s az ekét tartó ember munkájának stilizált összehangolása *(Joukalainen)*, a lovát vágtára ösztönző Väinämöinen ritmusba hozása a szánt röpítő állattal *(Sárga lovacska)* – mind megannyi nyeresége, figyelemre méltó teljesítménye a györkösi piktúrának. A *Pohjolai asszony*, igaz, ihletődhetett volna valamelyik magyar népmeséből is, tény viszont, hogy a fehér és a barna közti skála lehetőségeinek fölfedezése, meghódítása esemény a szóban forgó festői pályán. A *Nyírfa* egy régebben kezdődött vonal (vonulat?) folytatója, a piros és fehér merész szembesítésével, amelybe itt nagyvonalúan besegít a föld barnája s egy éppen csak feltűnő madár. A *Lemminkäinen halála* Györkös lila képei közül tűnik ki, a színharmónia egészében szerencsésnek, meggyőzőnek mondható. A „legészakibb" és talán a legköltőibb mégis az *Elvarázsolt szarvas* című Kalevala-kép: a nagy fehérségben halványkéken tovatűnő, nemes vonalú állat, előtérben egy nagyobb s egy kisebb ágasbokorral, csenevész fával, a láthatáron csíknyi töményebb kékkel – valahol a festészet és a líra határterületén született. Ősi voltában is nagyon modernnek, hozzánk szólónak érezzük – mint ahogy a barlangrajzok s a népi hímzések állatábrázolásai mély húrokat tudnak megpendíteni bennünk, XX. század végi emberekben.

Kalotaszegi Kalevala? Igen is, nem is. Amennyiben igen, az Györkös Mányi Albert festészetének nyereség-rovatába tartozik. Amennyiben nem – az részben szintén nyereség, új területek kipróbálása. A kérdés másik oldalát tekintve, a *Kalevala* népe hivatott véleményt, ítéletet mondani a hitelességről.

Nagyobb biztonsággal minősíthetjük hitelesnek mind a hagyományőrzés, mind a képzőművészeti transzponálás, újrafogalmazás szempontjából Györkösnek egy korábbi festményét, a *Szarvasokká vált fiúk*at. Noha nem közvetlenül a *Cantata profana*, illetve a bartóki zene ihlette, lényegre redukált színvilága, meseszerűségében is konstruktív szerkezete egyszerre sugall valami ősit és modernséget.

(Részlet egy megjelenés előtt álló monográfiából)

GYÖRKÖS Mányi Albat

Confenio 1995/4.

FOGARASI ZSUZSA

Vallomástöredékek, avagy a grafika átváltozása

– Balanyi Károly kiállításáról –

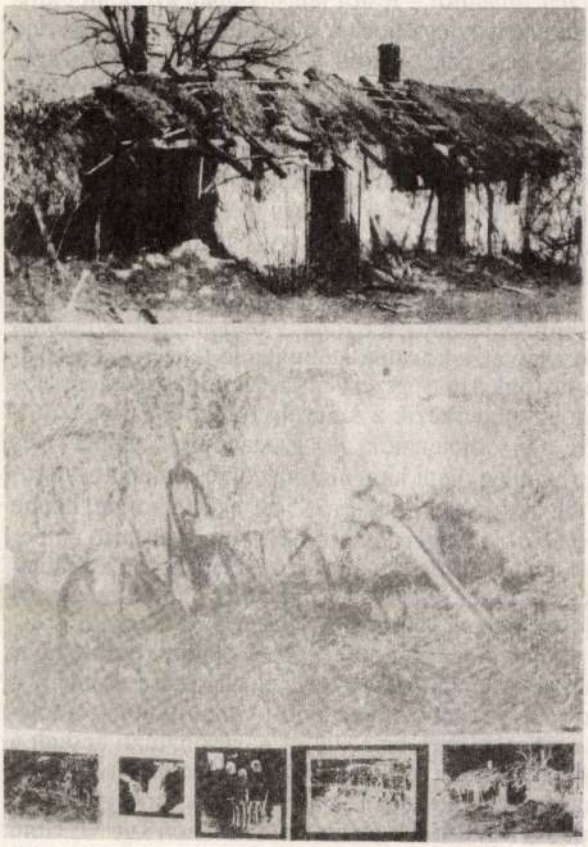

Tanyasirató (1995, szita, karton, 65x46 cm)

A modern magyar grafika – ma már talán az időtávlat megengedi a megállapítást – megújul a 70-80-as években; virágkorát éli. Elegendő itt utalni *Kondor* Bélára, majd a „kondori örökséget" továbbvivő fiatal grafikusnemzedék munkásságára, valamint arra, hogy *Szalay* Lajosnak, a magyar grafika iskolateremtő mesterének 1972-ben nyílt retrospektív tárlata a Magyar Nemzeti Galériában.

Természetesen ezenkívül még nagyon sok mozzanat jellemzi ezt az időszakot, mely e cikknek nem lehet témája. Tény azonban, hogy a megújulási folyamat – igen szerencsésen – túlmutat a szellemi, művészeti élet központjában, Budapesten alkotók munkásságán – s vidéki nagyvárosainkban is pezsdülés érzékelhető: műhelyek, alkotóközösségek jönnek létre, s egyre növekszik a helyi kortárs művészeket bemutató kiállítások, tárlatok száma.

E tekintetben kiemelkedő volt Kecskemét szerepe. Részben az idősebb helyi művészek köré csoportosulva, részben tőlük teljesen függetlenül, önálló hangot kereső, de igen markáns egyéniségek is alkotnak ezekben az években a „hírös városban": az idősebbek közül *Goór* Imre, *id. Szappanos* István, a fiatalok közül *Csáky* Lajos, *Hegedűs* László, *Zalatnay* Pál, *Benes* József (itt települ le a 80-as években) neve említendő. Az alkalmazott grafika – azóta már európai hírű-rangú – nagyságai is meghatározói ezen időszakban a város művészeti életének: rendszeresen kap megrendeléseket és szerepel önálló vagy csoportos kiállításokon Kecskeméten *Orosz* István és *Pócs* Péter. A város, a megye nem kis áldozatokat vállalva műhelyek, stúdiók létrehozását támogatja: ekkor jön létre a Nemzetközi Kerámia Stúdió, a Nemzetközi Zománcművészeti Alkotóműhely, a Pannónia Animációs Filmstúdió (ma Kecskemétfilm Kft.). Természetes, hogy az e műhelyekbe érkezett hazai és külföldi alkotók további hatásokat gyakorolnak a városban élő művészekre.

A Kecskeméten született *Balanyi* Károly ezekben az esztendőkben érik művésszé.

Györkösy Alajos, volt tanuló

Jávor Ottó: Trefort u.-i „Minta". Az Elte Ságvári Endre Gyakorló-iskola története. téka.

1872. okt. 7-én alakult meg a tanárképző intézet gyakorló-iskolája, 25 tanulóval. A nevek, majd az iskola későbbi tanárainak névsora (csak úgy tallózva benne):

Györkösy Alajos, Bárczi Géza és még többen.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 46-old.

Győrnádorvárosi
plébánia-templom

l.
Tóth Antal: Győr-
nádorvárosi plébániája
és templomának tör-
ténete. Győr, 1889.
34 l 1 t.

Főv. Könyt. R 27/439.031

or a külsejére és épitési
kel, jobbra pedig az ausere
eltüntetésével szemlélhető.

k 11.8: 18.6 cm.

MDK

Györök

Résztvett a fővárosi hatóság által budapesti tájképekre hirdetett pályázaton.

Cikk: Budapest képekben.

Vasárnapi Ujság 1885. 32.évf. 3.sz. 48.old.

Festészet.

„Stagno piccolo" c. kép.

(Györök Leó-tól).

K. T. 636/1899.

1899. nov. 17.

Györök Leó festő

Pesti Hirlap. 1885. jan. 3. 4

Budapest érdekesebb pontjainak...

Táblakép. „albrechtut," és „a helyőrségi templom"
Győrök

Pesti Hirlap. 1885. jul. 11. 3
a fővárosi látképcire kiírt pályazat...

Györök Leó ~~[illegible]~~.

Vr. V. 412/1899. és 636/1899.
1899. junius 16. és nov. 17.

Györök Leo MDK

Arbe, olf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Villa Toplában, olf.

San Lorenzo fellegvár Ragusában, of.

Műcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Györök Leó, festöm.
1847-1899

Olasz táj. Olf. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 23.l.

MDK

Györök Leó

Veglia

A téli kiáll. a Mücsarnokban. Magyar Szalon 1893. jan. 243-244.l.

Györök Leo MDK

Sanct Andrea sziget partjain, olf.

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Györök Leó, festőm.
1847-1899

Olasz táj . - Olk. Jelz.

Arv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 23.1.

Györök Leó MDK

Tengermosta sziklák Incoranata körül, olf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Györök Leo MDK

Porto Rosso Lagosta szigetén, olf.

Részlet Pago szigetéről, olf.

Canale della Morlacca, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Az Albrecht ut 1883., olf.

Mücsarnok 1924 február-március

MDK

Györök Leó

A mücsarnok tavaszi kiállitása. Vas.Ujs. 1895. 16. sz. 259.l.

MDK

Györök Leó, festöm.

60. "Részlet Pago szigetéről" Olf.
Vevöje: Trencsén vármegye, társulati nyerö tag.

Vásárlások a téli kiállitáson.
Mücsarnok. 1898. 20.sz.190.l.

MDK

Györök Leó

Tengermosta sziklák Incoronata
körül, of.

Képzőmüv. Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34 l.

MDK

Gyönk Léó festő

„Falu vége Ithakában"

„Sapho ihletője" c képét megvette 1891.

MDK-A-I-1/3011.

MDK

Győrök Leó Jertő

„Zamosce mellett" c képét a KT tálaton megvette a KT (majd továbbadják.)

MDK-A-T-1/2060

MDK

Gyövök Leó Jutó

„Sebenicoi csatornában" c képe KT-tárlatan

1887

MDK-A-1-1/2057.

MDK

Györök Leó fertő

„Provecchia nigetén" c képét KT. tárlatom

Siegmund Vilmos ügyvéd vette meg 1887.

MDK-A-I-1/1964.

MDK.

Gzörök Leó-festő

„Cuccola város Dalmáciában"

„Orebich város Dalmáciában"

„Santa Maria di Capo-kolostor Veglia nigetén"

„Zamosce Dalmáciában"

c képei pécsi tárlatom 1888.

MDK-A-I-1/2242.

MDK.

Györök Leó futó

„Halákvér Quarnerobán" c. képét KT sorsolí-
son (1887) Stern Samu nyeri, //

MDK ~~A-1~~ - 1/2129.

MDK

Györök Leó festő

„Dunapartja Nagymarosnál" c. képét

KT-alapítvány gyanánt kéri elfogadni.

1890.

MDK-A-I-1/2701.

MDK

Gyárfás Leó festő

„Sappho ihlája"
„Falu vége" c. képeit eladásra kínálja

1891.

MDK-A-I-1/3002.

MDK

Györök Leó fató

„Zamosce mellett" c képét a KT sorsolásra megveni. 1887.

MDK-A-I-1/2013.

MDK

Györöh Leo fertő

„Kertek alja Visegrádon" c hépe KT öni

tárlatán 1886.

MDK-A-I-1/1749.

MDK.

Győrök Leó György festő

„Santa Maria di Capo"

„San Pietro di Nembo"

„Porto Ladro" e hépei KT. tárlaton 1886.

MDK-A-I-1/1817.

MDK

Győrök Léó futó

„A budapesti Lánchid" c képe KT kiállítása

kiállítása 1885.

„Visegrádi vérlet"

„A cica arcképe"

„Visegrád vonyai"

„Duna mente Nagymarosnál" ugyanott.

MDK -A-I-1/1566. és 1567.

MDK

Gyárfás Leo festő
„Kalastor Fiume környékén"
„A fiumei nagy kikötő bejárata"
„A fiumei kis kikötő bejárata" c képeit a
KT kiállítás részére átvett. 1883.

MDK-A-I-1/1091.

MDK

Györök Leó festő

„Seporina helység"

„Magyar tengerpart"

„S. Pietro fugete" c képét küldi KT-kiállitásra

1883.

MDK-A-I-1/1155.

MDK

Györök Leó festő

„Zapuntelló sév" c képét Virányi Ágost

akarja megvenni. 1883.

Vételárat Gy. Leo elfogadja.

MDK-A-1-1/1180., 1194.

MDK

Gyárfás Lea festő

„Train. Város Dalmáciában" c képét a KT-nek küldi, 1884.

MDK-A-1-1/1315.

Györök Leó festő (1847–1899)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 24. 4–5.

Prein József: A jubiláris műtárlat

Györök Leo festő (1847–1899)

Pesti Hirlap. 1885. VII. jul. 11. 3o.

A fővárosi látképeire kiírt pályázat....

GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT

KÁMOR LÁSZLÓ: GYÖRKÖS MÁNYI ALBERT – ÉS AZ EMBER RENDJE

CONFESSIO 1995, 4, 96–101

ra. Az intarziátorok / [illegible]
Majano, aki szinté megf[illegible]

márványfaragók, "marmor[illegible]

márvány ornamentátor, v[illegible]
marmorum sculptor", aki
don. Az ő müvészi köréh[illegible]
cida, akik 1487-ben a bu
cas de la festa de Spala
ról is, aki 1487-ben ige
rálynőtől, valószinüleg
ragó "brigata"-ja számá
ványalóan nem hiánytalan
gálatában állot olasz or

Franciaországban V
ui itáliai épitészet im

Györkös Mányi Albert

Gábor Csilla: Kalevala - Zépek
Ziállítása. = Utunk, 1985. március 29. 7. 60

Kolozsvár, Folio-galéria, 1985

der Mitte (d.h. in den Ecken des Raumes) im rechten Winkel
au der illusionierten gebrochen ist. Die Distanz des ersten Volutensteines an den
ines Konzeptes sind Längsseiten von der Ecke entspricht daher annähernd dem
as perspektivische Abstand der giebe tragenden Steine an den Schmalseiten.
e Fläche ist. Alle diese Volutensteine stehen aber in vertikaler Entspre-
is erklärt sich chung mit den Säulen darunter. - An den Längswänden sind
ala Clementina nun ebenfalls annähernd bis zu den Fensteröffnungen Säulen-
itektur die eng hallen illusioniert. An der einen Seite war lediglich ein
en zu liegen Schiff und eine zusätzliche fragmentarische Öffnung möglich.
r Decke darüber Die andere Seite nimmt eine dreischiffige Halle ein, deren
einheitliches Mittelschiff im Gegensatz zur Haupthalle der Schauwand in
re weitere einem entsprechenden Verhältnis zu den Seitenschiffen steht.
echselspiel zwischen Diese Nebenhallen, die eine ist zwei, die größere drei Joche
behalten müssen. tief, sind durchwegs flach gedeckt. Die größere Nebenhalle
mmenen Konzeptes ist nicht ganz bis zum Fenster forgeführt. Die Erklärung
wisse Notwendig- dafür liegt in der Scheinarchitektur der Decke. Der Drei-
einander. So stellen eckgiebel in der Mitte der Langseite steht in enger Be-
mehrere offene ziehung zu den Eckgiebeln und ist von gleicher Größe und
; weshalb sind gestalt. Da die vertikale Entsprechung der Volutensteine
l im vordersten und Säulen aufrechterhalten werden muß, um wenigstens in

GYÖRKÖS Mányi Albert

Kiáll. Szatmár, 1984

ism. ÁGOPCSA Marianna: A festő és táj.
= A Hét, 1985. nov. 21. 6.

GYÖRKÖS Mányi Albert

KISS János: Gyárkös Mányi Albert (1922-1993)
= Vigyázó 4, 1993, 2. 42.

Ahogy a kiállítás előzetes tájékoztatójában olvasi
a bemutató érzékelteti, hogy „a századvég csú
nológiával termelő papíripara árnyékában hogya
újra a hajdani manufaktúrák kézműves szelleme
korlata". A kézi papírmerítők elmélyült munkájáv
hangban sok művész — esetenként egyazon szem
ről van szó — értékeli át szakmája papírhoz kötő
ezredes kapcsolatát. Ebben az újraformált kap
rendszerben a papír hagyományos információhc
szerepe kitágul, ennek a szerepnek új dimenziói ny
a papír a művészet médiumává válik. A kerámia, a
az üveg művészete mintájára így születik meg a pap
vészete: a Paper Art.

Papírművészet — mondjuk magyarul, s nyilv
kunknak ugyanaz a név jut az eszünkbe e szó hal
mégpedig azé a művészé, akitől a fenti sorok szá
nak: Mészáros Géza festőművészé. A MEDIUM PAP
állítás előtt a tárlat megrendezésének céljáról, a
ral való saját személyes viszonyáról, és egyáltalán,
pírművészet mibenlétéről vallattuk.

— *Mi is hát az úgynevezett papírművészet?*
éppen mi nem az? Hiszen ha az egyedi és sokszo
tott grafikákra gondolunk, elmondhatjuk, hogy a
tárgyak jelentős része nem jöhetne létre a papír né

— Ez igaz. A papírművészet mégis valahol ott ke
dik, ahol a klasszikus értelemben vett rajz, grafika é
tészet végződik. Mondhatni, bele kell hatolni ebbe
mészetes és nemes anyagba, és úgy formálni, hog
szerepe legalábbis egyenrangúvá tegye a mű mi
más kifejezőeszközével.

MDK

Györök Leó

San Lorenzo vára, o.

Magyar festők Itáliában. N. Gal. kat. 1967.

Élet és TUDOMÁNY

X. ÉVF. 10. SZÁM 1955. MÁRCIUS 9.

A TÁRSADALOM- ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT HETILAPJA

A TARTALOMBÓL:

Györök Leó — Egysejtű filmsztárok — A mikroszkópia új útjai — A Góbi sivatag hétköznapjai — A magyar gyümölcsösök legszebb rubintja — A Neptunusz bolygó — Kísérletezzünk — gondolkozzunk

GYÖRÖK LEÓ

1847—1899

A fővárostól nem messze, Martonvásáron, egy idős asszony él. Olyan a lakása, akár egy múzeum. A falakon régi fényképek, tengeri tájképek, iskolázott kézzel festett olajfestmények; könyvszekrényében régi könyvek, megsárgult írások.

Az idős asszony elhunyt férjének családjában, a Györök familiában a sokoldalú tehetség és az olthatatlan szabadságszeretet együtt öröklődött apáról fiúra. Györök György az 1848-as forradalom és szabadságharc katonája, majd bujdosója volt, később tanári álláshoz jutott, és akkor megírta a Margitsziget történetét, amelyhez maga tervezte és festette a színes szemléltető táblákat is.

Fia, Györök Leó, a martonvásári idős asszony néhai apósa, nemcsak apja írói tehetségét örökölte, hanem a szabadság iránti szeretetét is.

Előkerülnek a szekrényből a régi írások, hírlapcikkek, fényképek. Feltárják titkukat a régi dokumentumok. Kirajzolódik egy ötvenöt éve halott nagyszerű ember: Györök Leó arcképe.

1847-ben született Pápán. Apja a tudomány, a művészet szeretetére nevelte, s gondosan fejlesztette festői képességét.

Székesfehérvárott járt gimnáziumba. Már itt kemény jellemű, szókimondó ifjúnak ismerték. Ismert volt bátorsága, kemény akarata. A tengerre vágyott, Fiumébe ment és elvégezte a tengerészeti akadémiát. Mint hadnagy bejárta a világtengereket. Élményeit 1890-ben írta meg a „Lázadó hajósnép viszontagságai a csendes tengeren" című regényében.

A maga illusztrálta könyvben kalandos élményeit jeleníti meg. Egy angol hajó lázadó legénysége a kegyetlen kapitányt néhány emberével együtt csónakon a nyílt vízre űzi. Az olvasó nyomon kísérheti a kapitányuktól megszabadult matrózok útját, s egyidejűleg a csónakban, a nyílt tengeren hányódó kapitány és emberei kalandjait is. Úgy tűnik, hogy a lázadó matrózokkal tartó fiatal, zárkózott tiszt személyét önmagáról rajzolta meg a szerző.

Györök gazdag vázlatanyaggal, különösen tájképrajzokkal tért vissza minden egyes hajóútjáról. Hogy teljesen a művészetnek élhessen, megvált a hivatásos tengerészeti szolgálattól is. Angliában, Cardiffban telepedett meg, ahol nyelvtanítással igyekezett biztosítani megélhetését. Egy év után Franciaországba hajózott.

Párizsi tartózkodása alatt tört ki az 1870—71-i porosz—francia háború. Egymást követték az izgalmas események : a francia főváros körülzárása és ostroma ; a március 18-i népfölkelés győzelme. A párizsi kommün megalakulása a „proletariátus első, dicsőséges, de mégis sikertelen kísérlete volt arra, hogy a történelmet a kapitalizmus ellen fordítsa" (Sztálin). Hősünk Párizsban mérnöki tudományokat tanul az École des Ponts et Chaussées-n (Ékol dé Pont e Sosszé), a Sorbonne-on (Szorbonn) pedig irodalmi előadásokat hallgat. A szépművészeti főiskolába, az École des Beaux Arts-ba (Ékol dé Bózár) is eljár.

Amikor Párizs alá érkeztek a porosz seregek és megkezdték a város ostromát, a francia nép a haza védelmére sietett. A fővárosban és vidéken, a németek megszállta területeken is, szabadcsapatok — „franktirőrök" — osztagai szervezkedtek. Victor Hugo-nak (Ügo) a szabadságharcosokhoz intézett felhívása bejárta Franciaországot.

Györök Leó is részt kért a fölöttébb megkedvelt francia főváros védelmében. Ez a hőslelkű magyar ifjú, akinek katonatársai még a nevét sem igen tudták kimondani, rövid időn belül törzskari kapitány, majd a második műszaki zászlóalj őrnagya lett. Párizs védelme kulcsának, a Port-Maillot-nak (Por Májo) parancsnokává nevezték ki. Éjszaka sáncokat ásatott, rejtett ágyúállásokat készíttetett. Reggel a poroszok a Port-Maillot bömbölő ágyúival találták magukat szemben és sietve visszavonultak. Két nap múltán újra támadtak. Györök és katonái ezt is visszaverték. 1871. január 28-án Trochu (Trosü) és Vinoy (Vinoá) tábornokok elrendelték Párizs feladását.

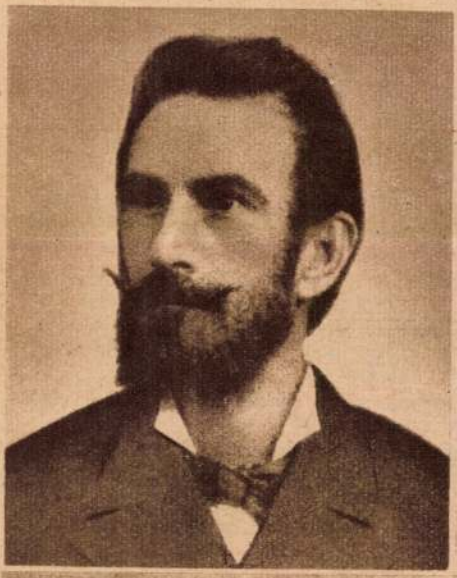

A háborús események növelték a párizsi lakosság nyomorát és fokozták nélkülözését. Thiers (Tier) és kormányának népelnyomó intézkedései csak olajat öntöttek a tűzre. Párizsban létrejött a tömegek új demokratikus tömörülése, a „Szajnai Nemzetőrség Köztársasági Szövetsége", élén a Központi Bizottsággal. A francia fővárosban e napokban kettős hatalom alakult ki : a régi hatalmat a kormány, az újat a Központi Bizottság képviselte.

Györök Leó arcképe. (Balra). „Pihenő gályarab az Aube-hajón" című vázlata (Lent)

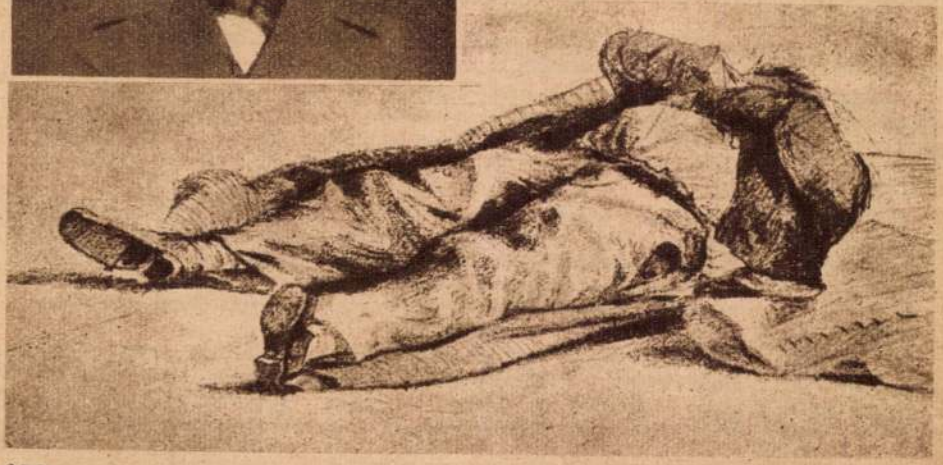

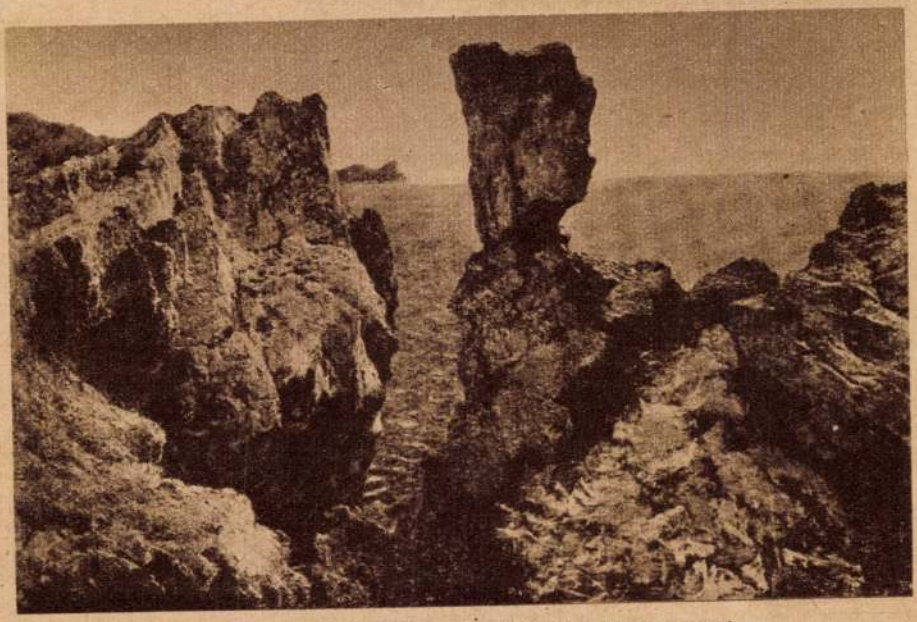

Tengermosta sziklák Ineoromata körül. Györök Leó festménye

Március 18-ra virradó éjjel a kormány csapatai meglepetésszerűen le akarták fegyverezni a munkásságot. A váratlan orvtámadás magasra lobbantotta a forradalom lángját. A március 18-i győzelmes népfelkelés elől a kormány elmenekült Versailles-ba, a hatalmat pedig a Központi Bizottság a március 26-án megválasztott városi tanács, a kommün kezébe tette le. A párizsi kommün helyzete rendkívül súlyos volt. Északról és keletről a németek zárták körül a várost, nyugatról és délről az ellenforradalmi kormány seregei. A kommün azonban mégis fennállt 72 napig ! A 72 napból 57 hősies harcokban telt el, melyben a kommünárdok a hősiesség legnagyszerűbb példáit mutatták a világnak.

Györök őrnagy azt a megtisztelő feladatot kapta a kommüntől, hogy irányítsa a vendôme-i (vandóm) oszlop, a napóleoni militarista politika emlékére emelt emlékoszlop ledöntésének munkálatait. Györök a feladatot teljesítette, és így magyar ember is részt vett a katonai agresszió e szégyenletes emlékművének ledöntésében.

A kommün katonai vezetői Györököt nehéz helyre állították : a rommá lőtt issy-i vár parancsnokává nevezték ki. Elődje, Eudes (Öd) tábornok már lemondott a város védelméről, Györök és katonái mégis harccal védelmezték a romok minden kövét.

A gyűrű azonban szorult a hősök körül. A német hadsereg parancsnokai galádul megszegték azt az ígéretüket, hogy nem avatkoznak Franciaország belügyeibe. Saját vonalaikon engedték keresztül a kormány csapatait. Olyan támadás volt ez, melyet a kommünárdok nem vártak. Utcáról utcára, házról házra folyt az élethalálharc. A kommünárdok nagy véráldozattal védelmeztek minden barikádot, erődöt.

Az utolsó állomás a Montmartre (Monmartr) volt. Györök személyesen irányította az utolsó erőd védelmét. 4 napig harcolt még a lángban álló Párizs északi peremén, védelmezve a kommün zászlaját.

Május 28-án elestek az utolsó barikádok is, a kommün ügye elbukott.

A gályarab

Ami a kommün után történt Györökkel, arról keveset tudunk. Ő maga is alig beszélt róla. Annyit mégis tudunk, hogy Györök Leót is elfogták az ellenforradalom pribékjei és halálra ítélték. Kétszer is közvetlenül fenyegette a kivégeztetés veszélye,

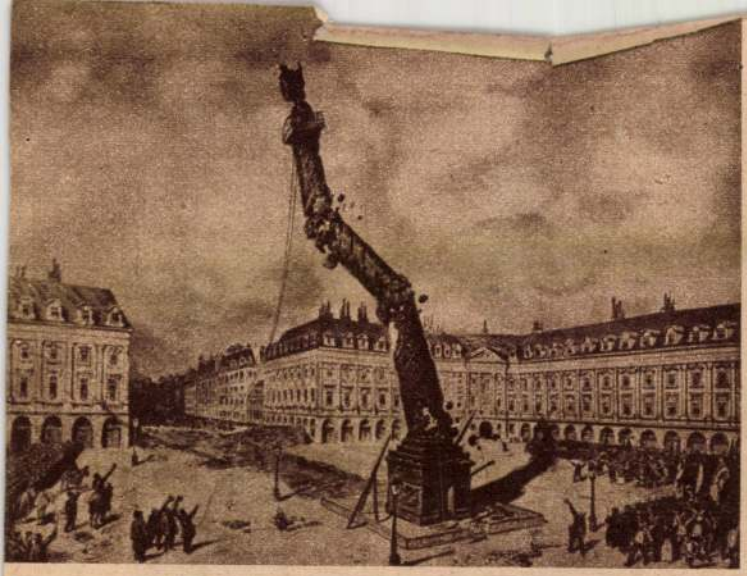

A vendômei oszlop ledöntése 1871. április 16-án. (Egykorú rajz)

de mindkét esetben sikerült megmenekülnie. Az első alkalommal a Mur de Federes (Mür dö Föder) téren állott a kivégzőosztag előtt. A fejének és szívének szánt lövedékek azonban csak a lábán ejtettek sebet. Az éj leple alatt igyekezett biztonságosabb helyre menekülni, azonban újra elfogták. Másodszori megmenekülésének részletei ismeretlenek.

A halálos ítéletet végül is gályarabságra változtatták. A bresti kikötőbe hurcolták 900 társával együtt s az „Aube" (Ób) nevű szállítóhajó mélyére zsúfolták össze a szerencsétleneket. A hajó 4 hónapig vesztegelt a bresti kikötőben, agyongyötört áldozataival a gyomrában. A 900 kommünárdból néhány hónap múlva már csak 300 maradt életben.

Néhány megrázó ceruzarajz Györök vázlatkönyvéből képet ad arról, hogyan gyötrődtek a foglyok. A „Pihenő gályarab" című rajz az egyik élőhalottat ábrázolja, aki a kimerültségtől elcsigázottan a puszta padlón hever. Szinte valamennyi ceruzavonása vádolja az ellenforradalom bestiális bosszúállóit.

A rabság elviselhetetlen mindenki számára, de Györök számára — ha lehet — még kínzóbb. „Inkább a halál, mint a rabság" — ez Györök életének mottója. Egy éjszakán a viharos tengerbe vetette magát a fedélzetről és egy távoli halászbárka felé úszott. Miután így megszabadult — hogy mily utakon, nem tudhatjuk —, még 1871-ben hazatért Magyarországra.

Híre megelőzte; mikor hazaérkezett, országszerte tudtak hőstetteiről. Magyarországon ugyan már nem volt üldöztetésben része, de szabadságvágyó lelke sehogy sem találta helyét a dualizmus korának társadalmi viszonyai között. Magános, zárkózott, mogorva ember lett belőle, aki minden alkalmat megragadott, hogy kijuthasson a szabadságot jelentő tengerhez. Egy csődbejutó belga vasútépítő társaságnál való átmeneti mérnökösködés után Fiumébe költözött; ott írta meg kiváló magyar nyelvtanát olasz nyelven. A magyar és a francia nyelvnek volt itt tanára; s közben egyre festegette adriai tájképeit. 1885-ben a budapesti reáltanodába került tanárnak, de a nyári szünidőt ekkor is mindig az Adrián töltötte. Maga tervezte vitorláshajóján, a „Kurul"-on futott ki a természetes szabadságot jelentő tengerre. Maga is érezhette azonban a társadalomból való menekülésének kilátástalanságát. De a kommün bukásának hatása nyomán ezt az utat választotta, ahelyett, hogy az egyre erősödő magyarországi munkásmozgalomba kapcsolódott volna. 1899. december 15-i öngyilkossága egy nemes törekvésű, bátor, de tragikus életnek vetett véget.

Tordai György

KÉRDEZZ — FELELEK

Boldizsár Mártonné állampusztai olvasónk kérdezi: Mi az idegzsába?

Dr. Mária Béla ideggyógyász főorvos válaszol: Az idegzsába (neuralgia) valamely környéki (perifériás) ideg megbetegedése, melynek legnyilvánvalóbb tünete a fájdalom. Legtöbbször reumatikus eredetű, de okozhatja külső sérülés, fertőzés vagy mérgezés is. Gyógyítása attól függ, hogy milyen idegről van szó, és az idegzsábát mi okozza. Az arcidegzsábánál (ez a leggyakoribb) különböző fájdalomcsillapítókkal, vitaminokkal (B_1), meleg alkalmazásával próbálkozunk. Ha mindez nem segít, az idegdúcba adott alkoholinjekciót alkalmaznak és különböző műtéti eljárásokat vesznek igénybe. Ezeket a műtéteket sebész végzi.

Adatok Györök György és Györök Leó életéhez

Dékány András egyik ifjúsági regényében megemlékezik néhány sorban Györök Leóról, a Párizsi Kommün hős magyar harcosáról, akinek saját tervezésű kis vitorlását még 1914 táján a tengerparton látta.[1] Ez a pár sor irányította figyelmünket Györök Leó személyére. Érdeklődésünk során elsősorban a Balatoni Múzeum adattárát néztük át e tárgyra vonatkozó adatok miatt. Itt csupán fiának, Györök L. Tivadarnak egyetlen levelét találtuk,[2] amely értékes útmutatásokat nyújtott további munkánkhoz. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy Györök Leó életének teljes összeállításához szélesebbkörű, főleg külföldi kutatómunka lenne szükséges, amire természetesen lehetőségünk most nincs. Ilyen viszonyok között is indokoltnak látjuk gyűjtött anyagunk közreadását és a korabeli adatok revízióját, hiszen egy csaknem elfelejtett és a szakirodalomban alig méltatott egyéniségre hívhatjuk fel a figyelmet, akinek élettörténetét esetleg a továbbiakban is módunk lesz kiegészíteni.

Egy ember életének és működésének ismertetése nem lehet teljes a kor, a szülőföld és a szülői ház jellemzése nélkül, amelyeknek mindennapos jelenségei erősen befolyásolják későbbi tevékenységét. Így jutottunk el Györök Leó édesapja, Györök György személyéhez, akinek munkássága Veszprém megyével és Keszthellyel is szoros kapcsolatban van. Ez a tény indokolttá tette, hogy az ő munkásságát is behatóbb vizsgálat tárgyává tegyük. Úgy érezzük, hogy a vele kapcsolatban összegyűjtött adatok rendszerezése nemcsak a magyar szabadságharc katonáját világítja meg, hanem fiának, a Párizsi Kommün hősének, Györök Leó életpályájának kibontakozását is.[3] Ismertetésünket az apa, Györök György tevékenységével kívánjuk kezdeni.

Györök György

Az alsó-eőri Györök család Györök L. Tivadar elbeszélése szerint burgenlandi, köznemesi eredetű. Valószínűleg a XVIII. század folyamán költöztek Pápára. Özv. Györök L. Tivadarné ajándékaként kéziratos családfájuk került múzeumunkba. A hátlap felirata és a családfa kézírása azonos. A hátlapon olvasható feljegyzés szerint 1902 szeptember 16-án Györök L. Tivadar Komáromban másolta azt, nagyapja Györök György kéziratáról. A családfán mindenütt a családnév régies „Györög" alakját találjuk. Kivételt csak a másoló vezetékneve képez. Azonban tény, hogy 1847-ben, Györök Leó születésekor az apa és a fia vezetékneve már „Györök"-ként került a születési anyakönyvbe.

Györök György már a Veszprém megyei Pápán született 1815 április 25-én.[4] Gyermekkoráról és korai ifjúságáról nem tudunk semmit. Györök L. Tivadar atyja elbeszélése nyomán nagyapja pályakezdetéről a fentebb már említett levélben a következőket írja: „nagyon változatos volt az élete; volt ő premontrei tanár Kassán", de a rendből kilépett. Később pedig „bérlő Pakson — de megbukott."

Novákovics Juliannával kötött házasságból született gyermekei közül egyedül Györök Leó nőtt fel. A házasság nyugodt légköre jó hatással volt a nyughatatlan és lázadó természetű Györök Györgyre. Felesége később búcsúsására is elkísérte s a búcsúsás közben, otthonától távol halt meg.

Györök György következetes polgári demokrata és hű magyar hazafi volt. A Magyarországot fojtogató feudális viszonyokba nem tudott beletörődni. Mint későbbi munkássága bizonyítja, közvetlen feladatának a nemzeti függetlenség kivívását és a polgárosodást tekintette. 33 éves korában az 1848-as magyar szabadságharcban aktívan részt vett. Még 1848-ban a tisztújítás alkalmával a város ügyészévé választották. Szinnyei József munkájában arról is megemlékezik, hogy Györök György a pápai honvédzászlóalj hadbírájaként működött. Unokája levélben mindkét tisztségéről tudósít bennünket. Ugyanitt olvashatjuk még azt is, hogy „hadbíró korában sok osztrák érzelmű tisztet elítélt." Így természetesnek tűnik, hogy a „Bach korszakban búcsúsnia kellett."

Pápa város tanácsjegyzőkönyve a szabadságharc alatti munkásságáról nem tesz említést. Csupán az 1849 május 16-i 94/487. számú bejegyzés foglalkozik

Györök Györggyel, s látszólag elmarasztalja őt:[5] „Villax Antal polgármester úr hivatalosan bejelentette, hogy Györök György úr e városnak a tavali tisztújítás alkalmával választott ügyésze szemelől eresztve azon kötelességet, minélfogva a város ügyeinek vitelében ő is közre munkálni tartozněk, a keze alá adott ügyészi hivatalnak, részint szünteleni utazásai miatt részint, ha hon van is, annak érintetlenül hagyása által, daczára a sokszoros felszólításnak, bírói megintéseknek, sőt fizetése letiltásával tett fenyegetésnek eleget nem tévén, miután a naponta szaporodó foglalatosságok igénybe veszik, hogy e hivatal olly kezekbe adassék, mellyek azt hatás körében betölteni készek, kívánná, ha Györök György úr hivatali kötelességei alul feloldoztatnék s helyébe ifj. Osváld Dániel aljegyző úr, ki mint mellette alkalmazott, az ügyészi hivatal teendőit főbíró úr közremunkálásával eddigelé is vitte, leendő tisztújításig ügyésznek elválasztatnék, melly előterjesztés a közönség általis igaznak találtatván s általa az ajánlás is elfogadtatván, nevezett Györök György eddigi városi ügyész úr hivatalától felmentetik s helyébe ifj. Osváld Dániel aljegyző úr, az ügyészi fizetésnek és járulékinak húzása melletti helyettes városi ügyésznek kineveztetik."

A fenti tanácsjegyzőkönyvi bejegyzés értékelésekor szükséges figyelembe vennünk, hogy azidőtájt a Dunántúl osztrák kézre került már, s Windischgrätz első feladatának nem a területszerzést tartotta. Ez intervallumban ugyanis a hátországot biztosította. Ezért a már elfoglalt területeken „a vidék lefegyverzésével, osztrák szellemű, új hivatalnokok kinevezésével stb. töltě idejét."[6]

A fentiekből következik, hogy még a Kossuth-párti Pápa város tanácsa sem alkalmazhatta a diszkriminált Györök Györgyöt. Hogy további üldözését megkerüljék, olyan indokot igyekeztek okként feltüntetni, amely más vidéken működését lehetővé tette. A „szünteleni utazásai" kifejezés vagy hadbírói tevékenységét, vagy a bújdosását takarja; „a naponta szaporodó foglalatosságok" pedig valószínűleg a költözés úti előkészületeit jelenti. Villax polgármester minden bizonnyal ez ügyet a legteljesebb jóakarattal kezelte, különben Györök György osztrák kézre került volna.

Ennek ellenére hosszú ideig bújdosott Somogy megyében. Eközben „még Somogy-Atádon is megfordult, a hol jegyzőséget is vállalt s a hol felesége (öreganyám) meg is halt" — írja levelében unokája. Novák Vilmos levele szerint[7] Györök Györgyné (született Novákovics Mária) „Tisztartó nő" 28 éves korában 1851 május 17-én hunyt el. A család ekkor Nagyatádon lakott. A következő adat újabb tragédiát jelez: 5 hónapos fiuk, Györök Lajos 1851 június 29-én meghalt. Györök György ekkor már Nagyatádtól 5 km-re fekvő Kivadár nevű faluban ügyvédeskedett. Nem sokkal utóbb pedig Györök Lajos ikertestvérének, Györök Anna Gizella 7 hónapos gyermeknek 1851 szeptember 10-én bekövetkezett halálát jegyezték fel. A menekülést követő hármas tragédia szörnyű hatással volt Györök Györgyre s egész életére rányomta bélyegét. De a Bach-korszak idején nem mozdulhatott e helyről s tovább kénytelen ügyvédeskedni. Erre enged következtetni két könyve is, amelyeket a községi bírák számára írt s adott ki Pesten 1853-ban és 1854-ben.[8]

A szabadságharc bukása anyagilag is nagyon súlyosan érintette. Vagyonát és értékeit már korábban Kossuth-bankókra váltotta. Ezek nemcsak elértéktelenedtek, hanem rejtegetőit szigorúan büntették. Így 1849 augusztus 1-én már Györök-féle „csődtömeg"-ről beszél a városi tanácsjegyzőkönyv.[9] Ekkor már bújdosott a pápai zászlóalj hadbírája.

Az 1850-es évek második felében a Bach-tisztviselők túlkapásait már a császárhű osztrákok is elítélték, s az elnyomás némileg enyhült. Ilyen előzmények után találkozunk ismét Györök György nevével a Veszprém megyei Devecserben. 1859-ben jelent meg „A devecseri 1857/58. évi Színműkedvelők Emlénykönyve", amelynek egy példányát a budapesti Széchenyi Könyvtárnak ajánlotta fel 1862 július 1-én.[10] Az Emlénykönyv „Gotthardt Rózsa Kisasszony Ő Nagyságának a szent ügyek s szép Művészetek Lelkes Pártfogónéjának tisztelettel ajánltatik" szerző által." A könyvet szerkesztette „Györök György kerületi jegyző."

A könyvecskében a szerkesztő előadja, hogy a színműkedvelők köre hogyan jött létre.[11] 1857-ben három faluban, Borszörcsökön, Közép-Iszkázon és Kertán nagy tűzvész volt. Lakóinak felkarolására alakult 1857-ben a színműjátszók köre. Azonban később sem oszlott fel e lelkes társaság, hanem szükséges és kevés anyagi alappal rendelkező intézmények alaptőkéjének gyarapítására fordították tiszta jövedelmüket. Így pénzt adtak a „devecseri járásbeli kórodá"-nak és a „pesti nemzeti Színház nyugdíjintézeti alaptőkéjének" is.

A színműkedvelők körének gondolata is valószínűleg tőle származott, de az bizonyos, hogy Györök György szervezte meg. Természetesen az első nehézség a szereplők összegyűjtése volt. Erre utal, amikor a színészettel, színjátszással kapcsolatban a kispol-

1. kép. Györök György 1867—72 között készült fényképe

Abb. 1. Photographie Georg Györöks von eca 1867—72.

gári előítéletekkel szállt szembe.[12] De nem állt elég és aktuális színdarab rendelkezésére. Ezért színdarabokat is írt. Az Emlénykönyvben két egyfelvonásos vigjátéka is szerepel. Energiájának nagy részét azonban főleg a színdarabok betanítása és rendezése kötötte le. A nagyműveltségű, lobogó lelkesedésű jegyzőnek azonban ez sem okozott különösebb nehézséget.

Korának és a város igényeinek megfelelően népszínműveket, vigjátékokat tűzött műsorra. Györök jól számított, a siker, a hatás már az első, önmaga írt darab után óriási volt. A jelentkezők közül most már válogathatott s így olyan darabokat is színre hozhattak, amelyben női szereplő is játszott. Az átütő sikert természetesen nemcsak a szövegkönyv és a darabok aktualitása okozta. Elismerést aratott a jó rendezés és a műkedvelők szereplése, akik a város közismert tagjai voltak. Györök Györgyöt kétszeres elismerés illeti, mert nemcsak az egész körnek lelke volt, hanem az összes, mások által el nem vállalt hálátlan szerepeket ő játszotta. Volt ő báró Felleghi Hector, Riba az oláh cigány, Mogori a tisztartó stb.

Az előadások szüneteiben verseket is szavaltak. Györök György részéről nagy bátorságra vall, hogy olyan helyen, ahol szabadságharcos múltját jól ismerték és ahol hivatali tisztséget viselt azon időben, Vörösmarty Mihály: Toldy Csepelyben, és Petőfi: Ha című versét szavalta.[13] Ilyen műsorpolitika mellett könnyen elképzelhető, hogy e vállalkozás az anyagi és az erkölcsi siker egyaránt meghozta.[14]

Györök György az Emlénykönyvében több költeményt és „A devecseri régi vár rövid ismertetése"-t is közölte. Figyelme arra is kiterjedt, hogy névtelenül megemlékezzék Lendvai Márton híres magyar színész haláláról. A devecseri várról szóló ismertetéséhez még egy sajátkezű fametszetet is készített. A devecseri Emlénykönyvvel kapcsolatos munkájának értékelésekor tisztelettel kell adóznunk tőrhetlen energiájáért, sokoldalú tudásáért, becsületes munkájáért. Teljesítménye korában nem mindennapos jelenség.

Nem tudjuk még, hogy miért, milyen körülmények miatt hagyta el a közigazgatási pályát. De tény, hogy devecseri állásától csakhamar megvált, hogy Balatonfüreden új, szabadabb munkába kezdjen. Itt 1861 június 15-én jelent meg a „Balaton-Füredi Napló" című hetilap első példánya. „Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos TIHANYI VISZHANG" volt. Hogy ez álnév alatt ki rejtőzött, arra a II. évfolyam június 26-i száma ad választ, mely szerint a lapot Györök György szerkesztette. Az újságot először Müller Emil nyomdájában nyomták Balatonfüreden a „Dorottya utcza 12-ik szám" alatt. Később a lapot, valószínűleg anyagi okok miatt, Szombathelyen nyomták. A „Mutatványlap"-ot követő július 2-i szám után a hetilap zavartalanul működött az egész fürdőidényben. Így szeptember 30-ig összesen 17 szám jelent meg.

A II. évfolyam 1862 június 26-án indult meg. Az első szám előfizetési felhívása szerint „itt helyben Füreden nyomdát állítottunk fel" — írja a szerkesztő. A nyomda tulajdonosa, felelős szerkesztője és kiadója Györök (sic) György volt ettől kezdve. Ez az évfolyam is csak a fürdőidény alatt működött, június 26-tól szeptember 29-ig. Az évfolyam összesen 19 számot tartalmazott.

A Balaton-Füredi Napló III. évfolyamában 1863

június 14-e és augusztus 21-e közötti időben összesen 21 számot adtak ki. Ekkor már hetenként két számot kíséreltek meg nyomni. Azonban a kedvezőtlen időjárás a fürdővendégek számát meggyérítette és az évadot megrövidítette. A szerkesztő az évfolyam utolsó számában a következőket írta: „Az idei fürdőközönség korán szétoszolván s lapunk hetenként kétszeri megjelenésének helyi érdekessége nagy részben megszünvén, e f. szept. hóban a lap csak 9-én, 18-án és 27-én fog megjelenni." Az igért három szám azonban valószínűleg már nem látott napvilágot.

Az érdeklődés megcsappanása Györöket költozködésre kényszerítette. A Balaton-Füredi Napló idézett utolsó számában még a következők állanak: „a nyomdának a téli állomásra leendő átszállítása s egyéb előkészületi foglalkozások, utazások felettébb elfoglalnak bennünket, a háramlandó rövidséget azonban a téli folyamból teljes készséggel, s kötelességünk teljes érzetében ki fogjuk pótolni."

A fenti idézetből világosan kiderül, hogy télen egy másik városban óhajtott újságot szerkeszteni, hogy a nyár kezdetén a téli állomásról újra visszatérjen Balatonfüredre. E téli állomás Sopron volt.

Három havi hallgatás után Györök soproni nyomdájának új termékével jelentkezett. A hetilap címe „Magyar Felföld". E folyóirat egyetlen „Mutatványszám"-a ismeretes 1863 november 17-i dátummal. A felelős szerkesztő, tulajdonos és kiadó Györök György. A szerkesztőség irodája a Széchenyi tér volt „Horváth-ház 209 szám" alatt.

Az új újság fejléce alatt a következő olvasható: „Társadalmi, szépirodalmi, vegyes tartalmú, élczes és képes hetilap." Az immáron tapasztalt szerkesztő változatos és jól szerkesztett újságot igyekezett az olvasók kezébe adni. Az előfizetési felhívás szerint folyóiratában a következő rovatokat kívánta megnyitni: Szépirodalmi csarnok, Tárcza, Soproni hirharang, Vidéki tudósítások, Világtükör; Ipar, gazdászat és kereskedelem; Irodalom és művészet, Vidéki és fővárosi levelezések, Színházi tudósítások, színbírálatok és színműtár. Ez utóbbiban minden hónapban egy szindarabot kívánt leközölni, folytatásos formában, teljes szöveggel. Sajnos azonban úgy látszik, mindez csak terv maradt. Hírlapját feltehetően közönnyel fogadták.

Közben valószínűleg anyagi gondjai voltak. A „Szerkesztői nyílt posta"' legalábbis erre enged következtetni: „Azon t. cz. volt olvasóink, kik a B.Füredi Naplót ez évi fürdőidény folyamata alatt kapták és még a fizetéssel hátrálékban vannak, tisztelettel kéretnek, hogy a vett előfizetési ívben mi hamarább szíveskedjenek hátrálékaikat bekuldeni jelen szerkesztőségünkhöz."

Életének újabb két és fél éves szakáról nem tudunk számot adni. Talán addig Sopronban működött nyomdája? Adott ki az idő alatt újságot? Válaszolni a kérdésre nem tudunk. Tény azonban, hogy új munkaterületet keresve, 1866-ban választása az újra fejlődésnek indulo Keszthelyre esett és április havában oda is költözött.

A Festetics György tevékenysége folytán gazdaságilag és kulturálisan egyaránt fellendülő Keszthely városban a múlt század legelején nem volt nyomda. Pedig ebben az időben már számos, Festetics György által alapított iskola működött itt az alapfokú iskolákon kívül.[15] A Helikon-ünnepségek rendezése és kiadványai szintén nyomdát igényeltek. Ezt úgy látszik, hogy Perger János Ferenc soproni, majd szombathelyi nyomdászmester és tulajdonos is felismerte, mert 1816 november 14-én kelt kérelmében Festetics Györgynek azt írja, „hogy házát a typographiájának által engedni méltóztasson." A válasz kedvező lehetett s így Perger részéről történő időhúzás után 1817 július 7-én a nyomdát hivatalosan is megnyitották.[16] A nyomda Festetics György támogatásával és az ő védelme alatt nyugodtan dolgozott és gyarapodott. Azonban az uradalom örököse, Festetics László, atyja halála után a gyors fejlődést nem támogatta. Az iskolák bizonyos mértékben hanyatlásnak indultak és a Helikoni-ünnepségek rendezését is beszüntették. A nyomda biztos jövedelmének jelentékeny részét így elvesztette. Ehhez valószínűleg még az is hozzájárult, hogy Perger pontatlanságát és kötekedő természetét az új örökös nem nézte jó szemmel. Perger ezért Keszthelyről elköltözik, ami egyúttal nyomdájának hanyatlását is okozta. 1823-ból már zalaegerszegi nyomdájának terméke ismeretes, amiben a Festetics György által kifizetett és Bécsből rendelt betűket használta.[17]

Az 1848-as szabadságharc alkalmával a Festetics György által alapított Georgicon hallgatói honvédnek soroztatták magukat. Így a szadaságharc bukása után Ferenc József az intézetet bezáratta, amely különben is az osztrák elképzelésekkel szöges ellentétben létesült. Ez az idő volt az egyszer már fellendülésnek indult Keszthely életében a legnehezebb szakasz. 1859-ben a Bach-kormány bukása után már némi élet jelei mutatkoztak a Balaton partján is.

1861-ben megnyílott a Déli vasút, amely mentén Keszthelynek is volt vasútállomása (a mai balatonszentgyörgyi állomás). A balatoni fürdőéletet ettől

az időtől kezdve számíthatjuk. A hévízi gyógyfürdőt is könnyebben lehetett most már megközelíteni. A fürdőélet lassan kezdte átalakítani a környék gazdasági életét, ami a kulturális élet fejlődését vonta maga után. Keszthely viszonylatában döntő jelentőségű a vasút megindításán kívül a Georgicon kapuinak újra megnyitása volt, amit 1866-ban az osztrák császár engedélyezett.

A Keszthelyre települő Györök nyomda tehát a fejlődni kezdő iskola és fürdő mezővárosba költözött. Itt adta ki a „Balaton" című hetilapot. E folyóiratot Sági János emelte ki a feledés homályából,[18] mint Keszthely első újságját. Az első mutatványszám 1866 június 3-i keltezésű. Györök György felelős szerkesztő és kiadó mellett már a főmunkatárs, Sarkadi István neve is olvasható. A június 8-i kezdő szám rövid híre nemcsak a Györök nyomda, hanem a már említett Perger nyomdának hajdani helyét is elárulja: „Nyomda- Keszthelyen. Szerkesztőségünk nyomdája, mely a múlt 1862 év óta Balaton-Füreden az ott megjelent »Balaton Füredi Napló« című fürdői lap kiállítására volt felsőbbségileg engedélyezve s fölállítva, újabb engedély folytán folyó évi Április hó elején áttétetett Keszthelyre s az óta itt a főpiaczon tettes Csák Antal szántói Ispán úrnak 30. szám alatti házában fölállítva működik. — Annyiból újság, a mennyiben Keszthelyen a közelébbi időben nyomda nem volt. — Ez előtt mintegy 30—40 évvel néhai Mgos Gróf Festetics László úr Keszthelynek tulajdonos ura tartott itt saját költségén és saját használatára nyomdát, mely szóvali hagyomány szerént a mostani Gőzös vendéglő helységeiben lett volna fölállítva. — Olyan mostani nyomdatulajdonossal volt szerencsém találkozni, ki az akkori Keszthelyi nyomdában mint fiatal segéd dolgozott." Tehát a Perger féle nyomda a mai Szendrey Júlia Általános Iskola (Kossuth Lajos utca 75) helyén állott, mivel e helyen állott korábban a Gőzös vendéglő.[19] A Györök-féle nyomda, azaz a Csák-ház, a mai Fő tér 6. számú házban volt.[20]

A fejléc alatt olvashatjuk: „Borászati, közgazdászati, kereskedelmi, társadalmi, szépirodalmi és fürdői képes és élczes Heti Közlöny." Az új lapban új feladatokat tűz tehát maga elé. Azonban most sem feledkezik meg régi olvasóiról s a június 8-i számban a szerkesztői értesítésben így írt: „Azon volt és tisztelt előfizetőinknek kik hajdani MAGYAR FÖLDre szívesek voltak előfizetni, azon felyül, hogy őket csekély tehetségünk szerént kielégíteni erölködtünk jelen »Balaton« című lapunkból is minden újabi előfizetés nélkül, annyi időtartamú folyamatot kapnak, a mennyire régi előfizetésük intéztetett. — Hogy ezt szívesek legyenek elfogadni, ígéretünk mind szerkesztői tisztünk mulaszthatatlanul köteleznek s másként nem is cselekedhetnénk."

Az újságban több fametszet is található. „A devecseri régi vármaradvány ismertetése", amelyet „A...y" név alatt közölt (A/lsóeőri Györök Györg/y), fametszettel illusztrált. E kép az Emlénykönyvből már ismerős számunkra. A színház iránt érdeklődő szerkesztőre jellemző, hogy a június 8-i számában a „Balaton-Füredi régi színház" fametszetét is leközölte, amellyel e hely első színházának állított emléket.

A Balaton című újságból csak 5 számot ismerünk: 1866 június 8., 17., 24. és július 1-i számokat. Sági János felhívja figyelmünket, hogy valószínűleg rosszul számozták a lapokat, mert az utolsó szám nem a negyedik, hanem az ötödik. Kérdés, hogy vajon deficittel zárult-e Györök György vállalkozása, s több számot nem adott ki? Vagy elegendő előfizetés mellett tovább dolgozott? Biztos választ adni e kérdésre nem lehet. Az azonban bizonyos, hogy további esetleges keszthelyi munkásságára adatunk nincs. A sorozatos kudarc, anyagi nehézségek a sokat próbált szerkesztőt a kevesebb, de biztos fizetési és nyugodtabb életet biztosító tanári pályára vonzotta, de néhány évre sorsát pontosan nyomon követni nem tudjuk. Unokája levelében azt írta, hogy „volt ő...polgári iskolai igazgató, ha jól tudom Óbudán." Ezt az állítást későbbi kinevezése megerősíti: „a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter a somorjai polgári fiúiskolához Györök György ó-budai volt polgári iskolai igazgató-tanítót, igazgató-tanítóvá...nevezte ki."[21] Vagyis 1872-től kezdve már Somorján (Pozsony megye) volt igazgató. Szinyei József adata szerint később Jászberényben tanárkodott.

A Györök család ajándékaként két fényképe is került múzeumunkba. Mindkettő „Borsos József cs. kir. udvari fényképész" műtermében készült, a hátlap felirata szerint „Pesten Országút 42. sz." alatt. Mindkét fénykép 1867 és 1872 között készülhetett, óbudai igazgatósága idején *(1. kép)*.

A csendes oktatási munka nyugtalan természetét nem elégítette ki. Így Kassán 1875—76-ban megjelent Öri Gy. György névrövidítéssel „Margitsziget történelme az I. századtól a jelenkorig és a Margitszigeten lakott hét szerzetes rendnek eredete, rendeltetése, főbb szabályai, színes öltözete s rövid történelme" című munkája. E munka 50 ábrát tar-

talmaz, amelyről Györök L. Tivadar írja, hogy „a nyomtatott ábrák színezését ő maga sajátkezűleg végezte, mivel nyomdai színezésre nem volt pénze." A második rész címe: „IV. Béla a Margitszigeten, vagy a margitszigeti apáczák." Ez utóbbi verses egyfelvonásos történelmi színmű.

„Élete utolsó éveiben Tisza-Abád Szalókon húzta meg magát... ahol egy szerényebb keretű leánynevelő intézetet alapított" — írta unokája. 1888-ban fejezte be itt küzdelmes és többre hivatott életét.

Nagyműveltségű, hányatott életű egyéniség képe bontakozik ki előttünk, aki hazaszeretetéért feláldozta biztos anyagi létét, és családja jövőjét is hajlandó volt kockára tenni. Tehetsége, tudása mégsem érvényesülhetett a XIX. század második felének Magyarországán. Ugyanis a polgárosodás ez időben oly kisméretű volt, hogy a társadalom szellemi munkásainak vállalkozásai nem teremthették meg számukra a polgári életmódhoz szükséges anyagi alapot. De ugyanakkor az érvényesülés útját is bezárta előttük e társadalom. Pedig tevékenységüket ez a kor már igényelte. Ebből a kettősségből ered életének minden bukása. Fiának, Györök Leó Györgynek, a Párizsi Kommün harcosának alapvető politikai szemlélete ebben a családi légkörben gyökerezik. Olyan légkörben, amely létéből a mostoha gazdasági lehetőségek száműzték az ún. polgári harmóniát. Nem csoda, hogy a fiú magába szívta és örökölte is a szabadságszereteten túl a forradalmi szellem csíráit is.

Györök Leó György

A fiú, Györök Leó György Pápán született 1847 április 22-én. A pápai rk. paróchián található születési anyakönyv szerint a fiú teljes neve Györök György Ferenc Leó volt.[22] Élete folyamán azonban általában a Leó utónevet használta (képek szignója). Könyveit is „Györök Leó Gy." néven írta. Ezért az általa használt utóneveket kívánjuk a továbbiakban alkalmazni. Keresztszülei a születési anyakönyv szerint Könnye Ferenc és Pauly Theréz voltak. Könnye Ferenc az 1847. évi pápai városi tanácsjegyzőkönyvek szerint a város főjegyzője volt.

Gyermekkoráról vajmi keveset tudunk. Rajzkészsége már korán jelentkezett, amit szülei helyesen értékeltek. Györök György, aki nemcsak kedvelője és ismerője volt az irodalomnak és a történelemnek, hanem művelője is, szívesen foglalkozott a gyors felfogású gyermekkel. „Apja a tudomány, a művészet szeretetére nevelte, s gondosan fejlesztette festői képességeit."[23] A gyermek Györök Leora erősen hatott atyjának az átlagon jóval felüli művészettörténeti és technikai ismerete.

Atyja a későbbiek folyamán is gondos nevelést igyekezett biztosítani számára. Középiskolába a székesfehérvári gimnáziumba íratta. Ha figyelemre vesszük, hogy a család csak néhány évvel volt az elszenvedett anyagi csőd után, világossá válik, hogy ez a lépés nem kis megterhelést jelentett. „Már itt kemény jellemű, szokimondó ifjúnak ismerték. Ismert volt bátorsága, kemény akarata." Az 1848-as szabadságharc eszméin nevelkedett fiú a szabadság eszméjét becsülte legtöbbre és azt kereste mindenütt. Később, egyelőre pontosan meg nem határozható időben, a fiumei Tengerészeti Akadémiára került, hogy tengerészeti pályára lépjen. Életkori sajátosságait figyelembe véve, a romantikus kalandvágy is egyik rugója lehetett a szabadságszerető diák e tettének.

Életrajzi regényírója azt írja róla, hogy Fiumeban „elvégezte a tengerészeti akadémiát. Mint hadnagy bejárta a világtengereket." A családi elbeszélés és a Képzőművészeti Dokumentációs Központ Adattárának feljegyzései hasonlóan vallanak. Szinnyei Otmár könyve ezt csak megerősíti.[24] Ugyanis az egyes hajószerencsétlenségből megmenekültek régi tengerészszokás szerint a hajó katasztrófáját megfestették s azt a tersattói kápolnában függesztették ki. Az elpusztult „Peppina" nevű hajó menekültjei az átélt borzalmak megfestésére Györök Leót kérték fel, „ki egykor a tönkrement hajó tisztje volt." A továbbiakban Szinnyei Otmár a megjegyzés forrásait is megjelöli s további adatot is szolgáltat: „A Tersattóról visszatértünk a hajónkra és vacsora közben a látottakról beszélgettünk. A sok vérfagyasztó jelenet, mely a tersattói barátok templomában meg van örökítve, éppen nem volt valami biztató látvány ránk nézve, kik harmadnapra kis hajónkkal hosszú tengeri útra készültünk. Barátunk és kapitányunk egész akaratlanul még olajat öntött a tűzre, mikor beszéde közben elárulta, hogy eddig még minden hajó elpusztult, a melyen ő szolgált." A „barátunk és kapitányunk" kifejezés alatt Szinnyei Györök Leót értette.

Leidenfrost Gyula könyvében azonban ezt olvashatjuk Györök Leó életének e szakáról: „Györök hivatásos tengerésznek készült, de a sors később szárazföldi életpályára sodorta... Tengerész oklevelét csak jóval később szerezhette meg."[25] Bár véleményünk szerint Leidenfrost tévedett, mégis szük-

2. kép. Györök Leó párizsi képe. 1868-ból

Abb. 2. Bild des Leó Györök. Paris, 1868.

ségesnek mutatkozna később ezt az adatot Fiumében tisztázni, bővíteni. Ezt elsősorban az indokolja, hogy életének, jellemének végső kialakulása ez időben történt. Valószínűleg csalódott a hivatásában: először találkozott itt a rideg tengerészvalósággal. Minden nap láthatta a tengerész primitív életét, tapasztalhatta a durva bánásmódot s érezhette a legszörnyűbb érzést, a kiszolgáltatottságot. Ő pedig a szabadságot kereste a tengeren. Ebben az időben határozta el azt is, hogy festő lesz.

Ugyanis Györök Leó csak a tengerészéletben csalódott, de a tengerben nem. Azt igazán ebben az időben szerette meg. A nyugtalan, hullámzó tenger és romantikus vad partjai mély hatást gyakoroltak a csendes, magába zárkózott ifjúra. Fiának elbeszélése szerint: „minduntalan elővette vázlatkönyvét, sokat rajzolt és festegetett." Megérlelődött benne az az elhatározás, hogy életét a tenger festésére szenteli.

Valószínűleg 1866-ban a tengerészeti pályának hátat fordított és Angliába utazott. Ott Cardiffban talált otthonra. Szinnyei József szerint itt nevelősködésből és képeinek eladásából tartotta fenn magát.[26] Sokkal valószínűbbnek látszik azonban Tordai György ezzel kapcsolatos feltevése, aki nevelősködés helyett inkább nyelvtanítást feltételezett. — Atyja ez időben vajmi keveset segíthetett fiának helyzetén. A sorozatos hírlapszerkesztési kudarcot a keszthelyi „Balaton" című újság tetőzte be (1866). Utána a magányosan élő Györök György is csekély tanári fizetéséből tartotta el önmagát.

Györök Leó Cardiffban munkája mellett nagyon szerényen élhetett, mert már valószínűleg az 1867—68-as tanévre Franciaországba, Párizsba költözött. Ennek anyagi feltételeit elsősorban sajátmagának kellett előteremtenie. Más forrás szerint anyai örökségéből utazott Párizsba, s abból tanult.[27] Ez azonban kissé valószínűtlenül hangzik, mert akkor nem lett volna szükséges egy évig tanítással foglalkoznia Angliában. Valószínűleg itt arról van szó, hogy öröksége e célra nem volt elégséges s annak pótlására tanított Cardiffban. — Párizsban dédelgetett tervének kívánt eleget tenni s ezért ott egyszerre három fakultásra iratkozott be hallgatónak.

Györök Leó tudta, hogy hazánkban ez időben a festőművész sorsa nagyon mostoha. A mérnöki tudományok különben is nagyon vonzották a volt tengerészt, beiratkozott tehát elsősorban az École des Ponts et Chaussées szakra. Beiratkozott még az École des Beaux-Arts szakra, hogy festőművész lehessen, de látogatta a Sorbonne filozófiai, vagy irodalmi előadásait is. Három szakon hallgatni az előadásokat s rendszeresen letenni a vizsgákat, bizony nem kis feladat volt. A gyors felfogású és kemény elhatározású ifjúnak azonban — ha megfeszített munkával is — de sikerült megtennie. A mérnöki szak nehéz tanulmányai után naponként a képzőművészeti studiumokban oldódott fel.

Barátai hívhatták fel figyelmét Gustav Courbet festőiskolájára, ahova ugyanazok be is juttatták. Gyakran megfordult itt is a család elbeszélése szerint. Courbet nemcsak a festészetben volt forradalmár, de világnézetében is. S mivel Courbet feltételnélküli republikánus, forradalmár volt, iskolája a forradalmi ifjúságot magához vonzotta. A mester és Györök Leó megismerkedtek, majd megtanulták kölcsönösen becsülni egymást. E viszony a későbbiek folyamán barátsággá mélyült.

Ebből az időből egy fényképe maradt meg a Györök család birtokában, amely Párizsban készült Larribau Fils műtermében. Ajándékozás révén a Balatoni Múzeumba került (*2. kép*). Hátlapján (*3. kép*) „Györök" aláírás alatt „Páris, 1/1 1869" keltezés olvasható. Alatta a következő vers áll:

„Éltünk rögös határain
Két Genius vezet
S felleg borulván utain
Nyújt mindenik kezet;
De bár tekint biztatón rám
Vigasztalást egyik sem ád:
Remény s Emlékezet.

Mi az élet tűzfolyása?
Hulló szikra melege.
A szenvedelmek zúgása?
Lepkeszárny fergetege.
Kezdet és vég egymást éri,
És az élet hű vezéri,
Hit és remény a szűk pályán,
Tarka párák s szivárvány.
Holdvilág csak boldogságunk;
Gyertyaláng egész világunk;
füst a balsors mely elszáll;
egy fuvallat a halál.—"

Az aláírás és keltezés, valamint a vers láthatólag nem azonos kéz írása. Az aláírás mindenesetre Györök Leó írása. De nem egyezik meg a vers kézírása atyjának, Györök György kézírásával sem. A valószínűleg női kézírás talán később került rá. A verset a család tagjai Györök Leónak tulajdonitják.

Három évet töltött a fiatalember Párizsban, kemény tanulmányok közepette. Kialakult már baráti köre, amely elsősorban a Courbet-iskola tagjai közül verbuválódott. Györök L. Tivadarné visszaemlékezve férje elbeszélésére, említette, hogy megismerkedett Párizsban egy francia leánnyal és elhatározták, hogy összeházasodnak. A leány neve azóta már feledésbe merült. Közben kitört a francia—porosz háború.

III. Napóleon hatalomra jutása után az ország zilált anyagi helyzetét igyekezett hódítások útján rendezni. Ezzel ideig-óráig sikerült hatalmát megszilárditani, azonban 1860 után politikájának kudarca gazdasági visszaesést idézett elő. Napóleon trónját a poroszokkal folytatott katonai akció során akarta újra megszilárditani. Bismarck kancellár szintén háborút kívánt folytatni Franciaországgal. A háború 1870 július 19-én tört ki.

A proletáriátus nem tekintette e háborút saját érdekének. Július 12-én a háborús hangulat hatására az Internacionale párizsi csoportja kiáltványnyal fordult a világ munkásaihoz. Abban a dinasztikus érdekekért folytatott háború ellen tiltakozott.[28] A közvéleményt azonban sem a párizsi nyilatkozat, sem a július 28-i Nemzetközi Munkásszövetség Főtanácsának nyilatkozata sem tudta kellően felrázni annyira, hogy a háborút megakadályozhassák.

Nem tudhatjuk még ez ideig, hogy a fiatal mérnök-képzőművész hallgató a háború kitörésének hírét hogyan fogadta. Az azonban bizonyosnak látszik, hogy a küzdelembe hamarosan beleavatkozott. Franc-tireurnak jelentkezett. A francia hadsereg természetesen örömmel vehette a külföldi állampolgárságú ifjú jelentkezését, mivel a franciák a háborút nem tekintették érdekükben állónak s önként nem jelentkeztek ez időben katonai szolgálatra. Igy különösen a műszaki szakemberek hiánya volt érezhető. Györök Leó e cselekedetének értékelésekor el kell mondani, hogy nem a gyűlölt osztrák sereget kapitulációra kényszerítő porosz hadsereg ellen fogott fegyvert; hanem a német militarizmus terjeszkedése ellen. Kötelességének érezte, hogy az őt vendégül látó és tanulmányait biztosító Franciaország védelmére siessen. Ott volt a gyászos sedani ütközetben is.

Sedan városa a belga határhoz közel esik, ahol III. Napóleon kapitulált és a teljes francia hadsereggel együtt fogságba esett. Csupán 3000 katona tudott belga területre menekülni. Közöttük volt Varjassy Béla, aki mint főhadnagy küzdött a poroszok ellen. Leirásából, melyet az „Alföld" című újságnak küldött meg Bouillonból[29] a sedani csatáról és az azt követő időkről, ismerkedhetünk meg a Belgiumba menekültek sorsáról: „Mi belga foglyok vagyunk, igen jól fogadtak, én egy igen kedves családnál vagyok, kik folyton felvátva őriznek. — Holnap azt hiszem, hogy Párizsban a respublikát ki fogják kiáltani."

Györök Leó valószínűleg a 3000 belga fogoly között volt. Másképpen a körülzárt francia seregből nem juthatott volna vissza Párizsba. Leidenfrost idézett könyvében pedig határozottan állítja, hogy a „sedáni veresség után visszatért Párizsba."

Varjassy Béla a közhangulat megítélésében nem csalatkozott. Párizsban a nép még nem tudott a sedani vereségről, amikor szeptember 3-án jelszavai már „Trónfosztást!" és „Éljen a köztársaság!" voltak. A szeptember 4-én este megalakult Trochu kormány látva a forradalmi hangulatot, a polgársággal kompromisszumot kívánt kötni, hogy a „belső rendet" megszilárditsa. Ezzel párhuzamosan a poroszokkal békét akart kötni.

A helyzet nagyon komoly volt. Szeptember 18-án a porosz sereg elérte Párizs környékét. Egy nappal a porosz csapatok megérkezése előtt Victor Hugónak a franctireurökhöz intézett híres felhivása látott napvilágot. A paráz hangulat lelkesedésbe csapott: a párizsi munkások és hazafiak tömegesen jelentkeztek fegyveres szolgálatra. Az önként jelentkezők között volt a francia hadvezetésben csalódott Györök Leó is. Beosztást természetszerűleg most is a műszaki alakulatoknál nyert. Hamarosan a rendkívül vontatottan haladó erődítési munkáknál tevé-

kenykedett, ahova mérnöki tudományokban való jártassága révén került. Munkáját azonban csak nehezen tudta végezni az ifjú hadnagy, az erődítés központi szabotálása miatt. Szívós kitartása, leleményessége, hallgatag és bátor egyénisége katonáit gyorsan megnyerte.

Párizs védelmének lehetősége mindenki előtt ismert volt. A poroszok a város körül gyűrűjüket még nem vonták össze. Előnyomulásuk megosztott volt; Metz vára védekezett, s a szétszakadozott francia csapatok minduntalan megvetették lábukat. A hátország biztosítására is tekintélyes erőket volt kénytelen a porosz hadvezetőség kivonni a harcból. Ugyanakkor Párizsban és közvetlen környékén 246 ezer katona és tengerész, 7500 tiszt, valamint 250 ezer nemzetőr állott védelemre készen. Csupán tüzérekben volt hiány, amelyet azonban helyes szervezés mellett szinte napok alatt Párizs technikai foglalkozású lakossága biztosított volna.

A kormány a forradalomtól félt s nem is ok nélkül. Ezért egyetlen gondolata már csak a békekötés volt. A nép e szándékot látta s így a tüntetők már nemcsak a fegyverszünet ellen tiltakoztak, hanem a kommünt is éltették. 1871 január 28-án huszonegynapos fegyverszünetet, február 26-án pedig az előzetes békefeltételeket írta alá a kormány.

A kormány tevékenységének Párizs népe ellenállt. Február 24-én megválasztotta a Nemzetőrség Központi Bizottságát és március 26-án pedig a Kommünt. — Az előzetes békefeltételek aláírásakor így ahelyett, hogy a fegyvert letették volna, még az ágyúkat is hatalmukba kerítették a párizsiak és a forradalmi hangulatú városrészek között szétosztották. A lakosság körében általános fegyverkezés kezdődött. Ugyanis a poroszok Párizsba való bevonulását akarták megakadályozni, amely az előzetes békefeltételek között szerepelt. A Nemzetőrség Központi Bizottsága azonban ez akciót nagyon helyesen a megszállott negyedek elszigetelésére fordította. Ebben az időben a műszaki egységekre hárult a legnagyobb feladat. Az ellenségnek átengedett terület határán mindenütt barikádok emelkedtek, amelyeket viszont csak úgy tudtak ily hirtelen elkészíteni, hogy a lakosság is bekapcsolódott munkájukba. Györök Leó itt is kivette a részét a munkából, majd valószínűleg az ezt követő időben megkezdte a Montmartre erődítését. Már ebben az időben hangoztatta a védelemre való berendezkedés fokozását.

A március 18-i forradalom után az erődítési munkák némileg meggyorsultak. Amikor április 2-án megkezdődtek a harcok Párizs és a versaillesi csapatok között, Györök főhadnagy valószínűleg a város északnyugati részén harcolt. A harcok folyamán kitüntette magát és így hamarosan százados lett. Április 8-án létrehozták a „barikád bizottságot", amelynek tagjai a Kommün két küldötte s kerületenként egy-egy küldöttön kívül a mérnök-századosok voltak. E bizottságban természetesen Györök Leónak is részt kellett vennie beosztásánál és rend-

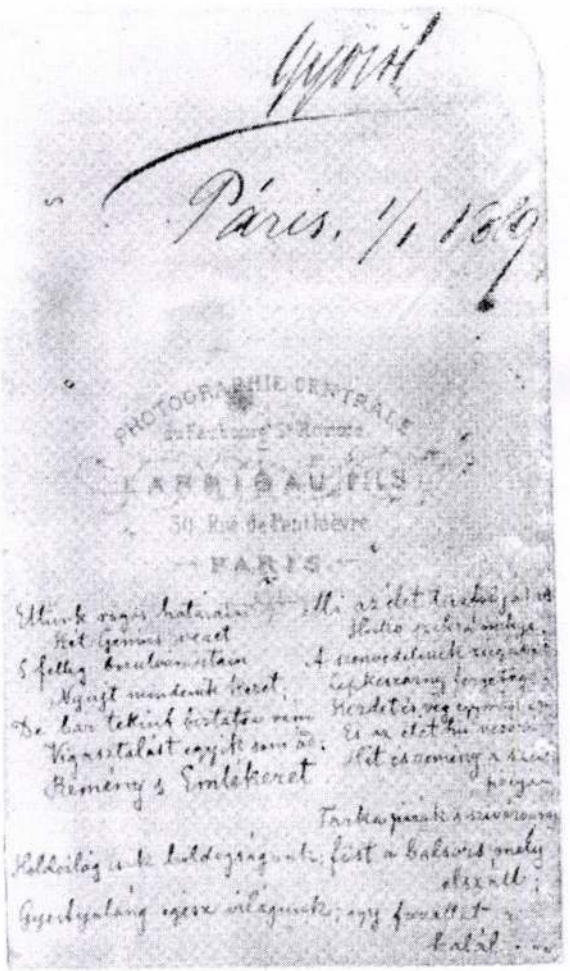

3. kép. Az 1868-ban készült fényképfelvétel hátlapja

Abb. 3. Rückseite der Photographie vom J. 1868

fokozatánál fogva. Szinnyei József „törzskari kapitány" kifejezése valószínűleg erre utal.

Párizs kulcsa ez időben a Porte Maillot volt. A védelmet ezen a részen maga Dombrowski tábornok vezette. Megtiszteltetésnek számít tehát, hogy „a Porte Maillot és környékének tüzérparancsnoka s a 2. genie-zászlóalj őrnagya lett Györök Leó." E hely annál is inkább nehéz feladatot jelentett a védelmezőknek, mert e területet a Mont Valerien erőd tüzével elérte. Ezért Györök Leó az ágyúkat igyekezett teljesen elrejtve elhelyezni. Sikereinek titka az álcázott, a fedett ütegek létesítésében, és a hidegvérű s pontos, összefogott tűzvezetésben rejlett. Eredményes tűzvezetésre utalnak a korabeli jelentések is. Április 11-én a Versaillesi Journal Officiel írta jelentésében: „A Porte Maillot ágyúütegei állandóan csapatainkat lövik."[30] A Kommün hadijelentéseiben reá vonatkozó adatokat találunk: Április 24-én a „2. zászlóalj visszaverte a versailles-iak támadását Neuillynél és súlyos veszteségeket okozott nekik."[31] Még ebben a hónapban 26-án a Kommün hadijelentése szerint „Porte-Maillot: Tüzéreink elnémítottak öt versailles-i ágyút Courbevoie-nál."[32] E terület pedig mind a Porte Maillot-i parancsnoksághoz tartozott. Úgy látszik, hogy Dombrowski beosztottjában nem csalódott.

Tordai György szerint „Györök őrnagy azt a megtisztelő feladatot kapta a kommüntől, hogy irányítsa a vendome-i (vandom) oszlop, a napóleoni militarista politika emlékére emelt emlékoszlop ledöntésének munkálatait: Györök a feladatot teljesítette."[33] Györök L. Tivadarné apósa, Puskás Tivadarné pedig atyja elbeszélésére hasonlóképpen emlékezik.

Györök Leó ez időben a Porte-Maillot térségének műszaki és tüzérparancsnoka volt a család elbeszélése szerint. Ilyen nagyméretű műszaki feladatra ezért ideje aligha volt. Véleményünk szerint itt arról van szó, hogy a munkálatok vezetésével legmagasabb szinten megbízott Courbet Abedie nevű mérnököt bízta meg a munkálatok megtervezésével és kivitelezésével; s tanítványát és barátját, Györök műszaki őrnagyot e munkálatok ellenőrzésére kérte fel.

A fiatal őrnagyot Dombrowski tábornok mindig a legfontosabb helyre küldte. Így most a Forst d'Issybe ment s ott átvette az erőd tüzér és műszaki parancsnokságát. Erről Szinnyei József könyvében így emlékezik meg: „a Commüne a romba lőtt Issy vár parancsnokává nevezte ki az ezen állásáról lemondott Eudes tábornok helyére."

Ez akkor következhetett be, amikor a Nemzetőrség dezorganizálódva elhagyta Fors d'Issy-t s azt Cluseretnek kellett visszafoglalnia.

Így véleményünk szerint május 2-a és május 4-e között került hősünk Issybe. A hivatalos jelentés ugyanis e napon a következőket írja: „Issy erődjének helyreállítási munkálatai nagy erővel folynak."[34] Ez valószínűleg Györök őrnagy munkáját jelenti. Május 7-én pedig már Dumont százados az erőd parancsnoka.[35] Györök Leó valószínűleg az erődítési munkák befejezése után pedig e napon visszatért a Porte-Maillot-i szolgálati helyére.

Életének e szakaszáról Györök Leó a családi körben szívesen beszélt. Azonban hőstetteiről, előléptetéseinek okairól alig ejtett néhány szót. Inkább az eseményekről, a forradalmi hangulatról beszélt. Ezért meglehetősen nehéz életének e szakára adatokat találni.

Május 21-én a város dél-délnyugati részén, a Porte Saint-Cloud-on keresztül egy Ducatel nevű párizsi lakos beengedte a városba a versailles-i csapatokat. Így azok még aznap a Grande Rue vonaláig és a Szajna partjáig terjedő városrészt elfoglalták. Dombrowski, hogy a bekerítést elkerülje, a Porte Maillot és előtte levő területet igyekezett kiüríteni. Állandó harcban vonult vissza a Montmartre irányában. Györök őrnagy a Montmartre-on rendezkedett be védelemre, amelynek erődítését korábban már megkezdte. A Vasárnapi Újságban közölt nekrológ szerint „a kommün kinevezte a rommá lőtt Issy vár, később pedig a Montmartre parancsnokává." Szinnyei József szintén tud a Montmartre-i parancsnokságról. A családi elbeszélés is megemlékezik róla.

Györök őrnagy valószínűleg a Place de Roubaix felé vonulhatott vissza. Nagyrabecsült tábornoka, Dombrowski, május 23-án a Rue Myrrha-i torlaszon elesett. Dombrowski másnapi temetésén valószínűleg részt vett s így kerülhetett véleményünk szerint a Cimetière du Pére-Lachaise környékére, ahol tábornokát eltemették. Ez magyarázná meg, hogy a végső küzdelmek során, május 27-én vagy 28-án, amikor fogságba esett, „a Mur de Feders... téren állott a kivégzőosztag" elé. De nem halt meg: „A fejének és szívének szánt lövedékek azonban csak a lábán ejtettek sebet. Az éj leple alatt igyekezett biztonságosabb helyre menekülni."[36]

Hogy a sebesült hol és mennyi ideig húzhatta meg magát, nem tudjuk. Tény, hogy felismerték és újra elfogták. A kivégzést a véletlen szerencse útján újra sikerült elkerülnie. Az azonban már fele-

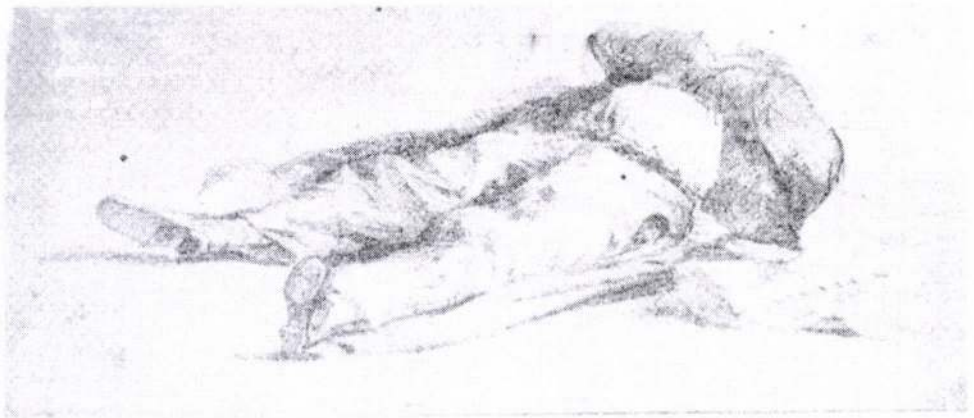

4. kép. Györök Leó: Pihenő gályarab. Rajz 1871-ből

Abb. 4. Leó Györök: Ruhender Galeerensträfling. Zeichnung von 1871.

désbe merült, hogy hogyan történt. Büntetését átváltoztatták gyarmati kényszermunkára.

Györök Leó valószínűleg elhallgatta eredeti nevét. Garcin százados jelentésében ugyanis arról ír, hogy a „hadbíróság mindazokat, akiknek olasz vagy lengyel nevük volt, minden magyarázat nélkül halálra ítélték."[37] Barrés a külföldi foglyok kegyetlen írtását megerősítette írásában.

A sebesült őrnagy az Aube nevű deportáló hajóra került. Az Aube-on ezután „kilencszáz társával együtt négy hónapig sinylődött a bresti kikötőben; mialatt társai közül hatszáznál több elpusztult." Elképzelhető, hogy milyen körülmények között élhettek a kommünárdok. A család elbeszélése szerint nemcsak a zsúfoltság és éhhalál végzett a szerencsétlen sorsú deportáltakkal, hanem a szomjúság is. A legelemibb higiénia is hiányzott. Takaró vagy egy kevés szalma sem állott rendelkezésükre. Ilyen körülmények között pihenő rabtársát rajzolta le Györök Leó *(4. kép)*. E képről, — amely vázlatkönyvében volt, és sikeresen átvészelte a szörnyű megpróbáltatásokat, — külön kell szólnunk.

A véletlen folytán Györök Leó kis darab papírhoz és más alkalommal irónvéghez jutott. Vigasza most már a rajzolás volt. Lerajzolta a kapitányt is, akinek faggatására elmondta, hogy festőművésznek készült. A rajzzal megszerezte a kapitány jóindulatát. A kapitány maga csempészte neki a hajóra a szükséges vázlatkönyvet és rajzeszközöket. Egyik ezután készített rajza a kapitányról megmaradt a tőle kapott vázlatkönyvben *(5. kép)*. A kapitány tovább ment jóindulatában s a sebesült Györök Leónak függőágyat adott, majd a hajó elindulásától naponta néhány órát engedélyezett a fedélzeten is rajzolgatni. Ez adta a szökés gondolatát a szabadságot annyira szerető és azért harcolni is tudó mérnök-művésznek. Az utolsó napon, amikor még a francia part közelében tartózkodott az Aube, alkonyatkor a viharos tengerbe vetette magát. A legyengült sebesült alig tudott a haragos hullámok között a partra jutni a családi elbeszélés szerint. Mégis megmenekült. — Hogy hogyan rejtőzött el, hogyan és milyen úton került haza Magyarországra, nem tudjuk már. A családi visszaemlékezés szerint valamilyen szigetre jutott, ahonnan az ottlakók segítették tovább. A tengerészmúlttal rendelkező hős megtalálta a módját, hogy akár hajóval, akár csempészek révén hazajuthasson. Leidenfrost Gyula könyvében mésként írja le Györök őrnagy fogságbaesését és szabadulásának történetét. Semleges nézőként tüntette fel a mérnök-művészt, akit tévedésből hurcoltak el.[38] El kell vetnünk a Vasárnapi Újság 1892-ben megjelent cikkének kitételét: „A forradalom legyőzése után ő is fogságba jutott s gr. Andrássy Gyula akkori külügyminiszter hathatós beavatkozása menthette meg."[39] Nem fogadhatjuk e véleményt már csak azért sem, mert a „külügyminiszter hathatós beavatkozásá"-ra egyszerűen nem volt idő.

1871 végén érkezett haza Magyarországra, testben és lélekben egyaránt megtörve. Sebe, szívós szervezete ellenére, csak nagyon lassan gyógyult a kiállott nélkülözések miatt.

Életét is alig tudta (szerencséje ellenére is) megmenteni. De nemcsak testileg, hanem lelkileg is megtört. Menyasszonya — aki a család elbeszélése szerint szintén kummünárd volt — valószínűleg a harcok során elesett. Franciaországi barátai vagy

meghaltak, vagy deportálták őket. Többi barátja emigrációba kényszerült. Látta, hogy eszméit ebben az időben a haladó nyugateurópai országokban sem lehetett megvalósítani. Így a polgári fejlődésnek csak most induló Magyarországon a helyzetet kilátástalannak ítélte. Meghasonlott önmagával és távoltartotta magát a kezdődő magyar munkásmozgalomtól. Magáramaradottságát fokozta az, hogy régi, meghitt kapcsolata is megszűnt atyjával. Györök L. Tivadar a már többször idézett levelében így ír: „Én sem tudok valami sokat írni róla (t. i. Györök Györgyről, a nagyapjáról), mivel nem volt jó viszonyban édes Apámmal, s így személyesen csak egyetlen egyszer találkoztam vele az életben."

A két kemény elhatározású ember pontosan akkor veszítette el egymást, amikor egymásra legjobban rá voltak szorulva. Mi lehetett ennek az oka? Minden bizonnyal a mindkettőjükben meglevő makacs és konok akarat. De talán az is közrejátszott, hogy Györök Györgynek, aki 1848 polgári eszméjéért rajongott, a kommunisztikus tanok már túl merészek voltak. Mindketten magukra maradtak s mindkettőjük tovább élte a maga emberkerülő, magábazárkózott és megnemértett életét.

„Híre megelőzte; mikor hazaérkezett, országszerte tudtak hőstetteiről. Magyarországon ugyan már nem volt üldöztetésben része, de szabadságvágyó lelke sehogysem találta helyét a dualizmus korának társadalmi viszonyai között" — írja róla Tordai. Csakhamar egy belga vasútépítő társaságnál vállalt mérnöki munkát. Állásából azonban valószínűleg 1873-ban kiesik, mivel a társaság csődbe jutott.

Az ismét munka nélkül maradt fiatalember megtakarított pénzének felélése után kénytelen volt újra anyai örökségéhez nyúlni. Ekkor már legalább az olasz, horvát, német, angol, francia nyelvet kellett beszélnie anyanyelvén kívül. Puskás Tivadarné visszaemlékezése szerint nyolc nyelven beszélt. Ezért barátai azt tanácsolták, hogy tegyen nyelvvizsgát. Így valószínűleg már az 1873—74. tanévben a pesti egyetemen a magyar—francia szakra be is iratkozott. Ugyanis oklevelét e szakon 1877-ben nyerte el. A fiumei főgimnáziumba került magyar—francia szakos tanárnak, ahova Trefort közoktatásügyi miniszter nevezte ki.

Szabadidejét főleg rajzolásra és festésre használta fel. Hamarosan felismerte, hogy mint nyelvtanárnak is fontos munkát kell végeznie. Elkészítette a magyar nyelvtant olaszok számára. Könyve 1880-ban Fiuméban jelent meg.[40] Életének valószínűleg ebből a szakából való az a fénykép (3. kép), amelyet a család a mai napig is őriz.

Életének e szakától kezdve haláláig nem találunk olyan adatot, amely politikai, világnézeti szemléletére határozott választ adna. Festményei általában tájképek. A végtelen tenger, magányos és monumentális sziklák, a hullámokkal dacoló szirtek dominálnak képein. Máskor bozorövezte kis tó, vagy mocsár idilli képe jelenik meg vásznán. Néha embernélküli kikötőzúgokat festett, amelyek fölött porkolábként sziklavár, vagy sziklaorom terpeszkedik. Mindezek derűs pasztell színekben kelnek életre, a felszabadult ember érzésével. E képek festésekor szabadnak érezte magát. Meghasonlottsága kicsendül ugyanakkor az olaszok számára írt nyelvtankönyvből: „Mit vonszolnak a majmok? — A fegyvereiket vonszolják." „Győznek ők? — Ők nem győznek. — Más sem győz. — Senki sem győz. — Mindenki csak beszél." „A bátrak győznek. — Ti is győztök? — Mi nem győzünk. — Csak a hatalom győz." „Az ágyúk győznek." „A bátrak lőnek. — Melyik lődöz? — Ugyanazok lődöznek. — Bátor vagy te? — Mi okosak vagyunk. — Nem jó lődözni. — A járműk nem könnyűek." „Ne siettessétek a fáradt (stanco) embert." „Sokat kell küzdenünk az életben."

Nyelvtankönyve sikert aratott. A hivatalos kritika elismeréssel nyilatkozott munkájáról. A tenger szerelmese Fiuméban jól érezheti magát. Azonban Györök Leó mégis felmondta állását 1880-ban és Budapestre költözött. Tettének oka ez ideig ismeretlen. Talán első házasságának következménye ez? Első házasságából született Györök L. Tivadar nevű egyetlen gyermeke. Második házasságára vonatkozó adatot nem ismerünk. Újabb három év következik életében, amelyről nem tudunk számot adni. Azonban az 1883. év ismét fordulópontot jelent életében: Ekkor az október 10-én a Műcsarnokban megnyíló Képzőművészeti Társulat őszi kiállításán egy „olasz tengerparti tájképpel" szerepelt először a nagyközönség előtt.[41] Leidenfrost szerint 1882-ben a Műcsarnok kiállításán szerepelt először Zapuntello nevű szirtjéről készült képével.[42] 1894-ben a Műcsarnok téli kiállításán »„Maremorto" Lacroma szigetén« című képével szerepelt. A kritika a már ismert festőművészek (Than Mór, Lotz Károly, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Vastag, Baditz, Margitay) munkái után a következőket írja: „A »Mare morto« Lacroma szigetén Györök Leót dicséri mesteréül. Frissen, erőteljes ecsettel s a hideg színhatás szükségképeni felhasználásával festett tájkép.

3. kép. Györök Leó: Az Aube nevű deportáló hajó kapitánya. Rajz 1871-ből

Abb. 3. Leó Györök: Kapitän des Deportiertenschiffes Aube. Zeichnung von 1871.

Györök egyike ama ritka művészeknek, kik szeltében-hosszában bekalandozva a Földközi-tengert, értékes tanulmányanyaggal térnek meg otthonukba."[4] A bírálat és a közönség szívesen fogadta a pontos rajzú, friss színekkel festett képeit. E bátorítás-ra még többet foglalkozott a festészettel, s ez időtől kezdve csaknem minden kiállításon szerepelt.

1884—85. tanévben a budapesti IV. kerületi községi főreáliskola „ideiglenes minőségben" alkalmazta „francia nyelv és irodalom tanítására."[5] Munkájával meg lehettek elégedve, mert rendes „tanárrá Györök L. Györgyöt a tanács 1886. augusztus hóban választotta."

Ettől az időtől kezdve itt tanított élete végéig. Most, hogy biztos kenyér volt kezében, a művészettel is intenzivebben foglalkozhatott.

A tanév fáradalmait szeretett tengerén, az Adrián pihente ki. A nyári szünidőben a tengeren két hónapig szabadon vitorlázgatott. Szinnyei Ottmár barátja szerint: „Szünidejét évek óta a vitorlás sportnak szentelte és bérelt bárkákon, sokszor akkorán, hogy csak kuporogva fért el benne harmadmagával, bejárta az Adriát és minden ilyen útjáról egy jó csomó vázlattal megrakodva tért haza."[6] Később hajót vett, de az kicsinek bizonyult. Egyetlen vágya csupán az volt, „hogy olyan kedvére való hajón járhasson-kelhessen, amelyen ő az úr, és amellyel oda mehet, a hova neki tetszik." Ezért a már említett első „kis hajóját, mely félakkora volt, mint a tervezett új vitorlás, megvette a tengerészeti hatóság és gyakorló hajónak használta." Ez utóbbi mondat arra enged következtetni, hogy e kisebb hajó is jól megépített alkalmatosság volt, de Györök Leó különleges céljaira nem felelt meg a méretei miatt.

A hajó eladása utáni nyáron újra bérelt járművön járt a tengeren. Mindig vitorlást bérelt ezekre az utakra, a gőzhajót kevésbé szerette: „Sokszor mondogatta, hogy a vitorlázás a legszebb tudomány." A későbbiek folyamán ezért igyekezett a szerény tanári fizetéséből, valamint képzőművészeti alkotásainak honoráriumából céljainak megfelelő vitorlást építeni.

Szinnyei Ottmár idézett könyvének első fejezetében elmondja megismerkedésük történetét. Györök Leót hallgatag, szenvedélyekkel teli szelíd embernek festette le. Első látogatásakor „a szekrény tetején ... két vitorlás-hajó modell" állott a most már tanár-festőművész lakásán. E látogatás 1889-ben zajlott le. Györök ekkor megmutatta Szinnyei Ottmárnak egy tengeri vitorlás elkészült tervrajzait, amelyet sajátmaga tervezett. 1890-ben a hajó már csaknem teljesen készen állt. Mint Szinnyei írja: „Eleinte vállalkozó szellemű barátunk még ácsokat is csak nagy nehezen tudott kapni, mert — mint mondották — olyan munkához nem fognak, a mely csak felsüléssel végződik." „A vitorlás Portoréban, ezen a nagymúltú hajóépítő telepen készült. A tengerparti népség eleinte sokat mulatott a szárazföldi nyelvmesteren, aki belekontárkodott a hajóácsok mesterségébe. A csúfolódás azonban lassanként nagy tiszteletté változott át. A magyar tanár olyan hajót épített, amelynek ezen a vidéken még nem látták párját. Volt is ajánlkozó bőven, aki matróz-

nak akart elszegődni rája, de Györök csak azt a két hajóácsot fogadta fel, akik az építkezésben segédkeztek" — írja Leidenfrost Csorba Sándor elbeszélése alapján, aki maga is részt vett e hajó egyik nyári útján.[56]

Hajóját „Kurul" névre keresztelte. E név Szinnyei Otmár és Leidenfrost egybehangzó véleménye szerint a turul szóból származik (7. *kép*).

A Kurulra Györök Leó és kisded baráti köre 1891 július 8-án szállt fel. Az utasok a következők voltak a két matrózon kívül: Györök Leó mint tulajdonos; kisfia Györök L. Tivadar mint hajóinas; „egy geográfus, egy művésznövendék, egy filozófus és én", — írja Szinnyei Otmár.[57] Útirányuk Canale di Mezo, Zara, Spalato, a végcél Ithaka volt. Nagyon jellemző módon a hajóra az akkori szokással ellentétben nem az osztrák—magyar lobogó, hanem a magyar trikolór került.

Györök Leó a Kurullal 1895-ig vitorlázott. Ekkor már a sok megpróbáltatáson keresztül ment szervezete nem bírta el a tengeri hajózás fáradalmait s ezért a Kurult dr. Schmidt Sándornak eladta. Ekkor a hajó modelljét a Közlekedésügyi Múzeumnak ajándékozta Leidenfrost szerint. Dr. Mészáros Vince szíves levélbeli közlése szerint a modell a második világháború folyamán elpusztult, csupán fényképe maradt meg. Hajójának modelljét a Közlekedésügyi Múzeumnak ajándékozta.

Nagy megpróbáltatás lehetett vitorlásának eladása a szabadságszerető művész számára, kinek „hidegvérű tengerész" voltáról, tengerészeti tudásáról és a pontosan vezetett hajónaplójáról, még az elbeszélések alapján is elismeréssel nyilatkozott a tengerkutató szakember, Leidenfrost Gyula. Györök Leó bármennyire is ismerte a tengert, mindig új szépségeket fedezett fel. De nemcsak elméleti és gyakorlati tengerész tudása volt, ismerte a partot is történelmével, lakóival együtt. Szinnyei Otmár sok tengerész élményt hallott tőle, sok alkalommal volt e kis társaság vezetője a történelmi emlékek meglátogatásakor. Ő maga pedig az Archaeológiai Értesítőt is felkereste levelével 1887 augusztus 3-án Spalatóból, amikor úgy találta, hogy IV. Béla király Klisában elhalt leányainak homokkő koporsója porladozik.[58] Györök Györgynél ezek az utak nem sportteljesítmények voltak, hanem művészi élmény gyűjtését, történelmi olvasmányai színterének bejárását jelentették. De közben sokkal többet tett ennél.

Amióta a Kurult megépítette, alkalma nyílott arra, hogy minden útjára néhány vállalkozó szellemű tudóst, irodalmárt, művészt vigyen magával. Ezzel igyekezett figyelmüket a tenger és elsősorban az Adria felé fordítani. Vendégei között szerepelt Szinnyei Otmár malakológus, Csorba Sándor, a Műegyetem titkára, Thaisz Lajos és Pályi Sándor botanikus, Tangl Ferenc, Pekár Mihály orvosi szakíró, Pauler Ákos filozófus, Nagy Lajos, az általa bevezetett gyorsírási rendszer megalkotója, Halassy Gyula 1848-as honvédszázados és későbbi politikus, Tóth Béla zsurnaliszta, Edvi-Illés Aladár és Mendlik Oszkár festőművészek.[59] Több név nem ismert, de annyi bizonyos, hogy a Kurul utasainak száma jóval több volt.

6. kép. Györök Leó 1889 körül készült fényképe

Abb. 6. Photographie des Leó Györök gegen 1889

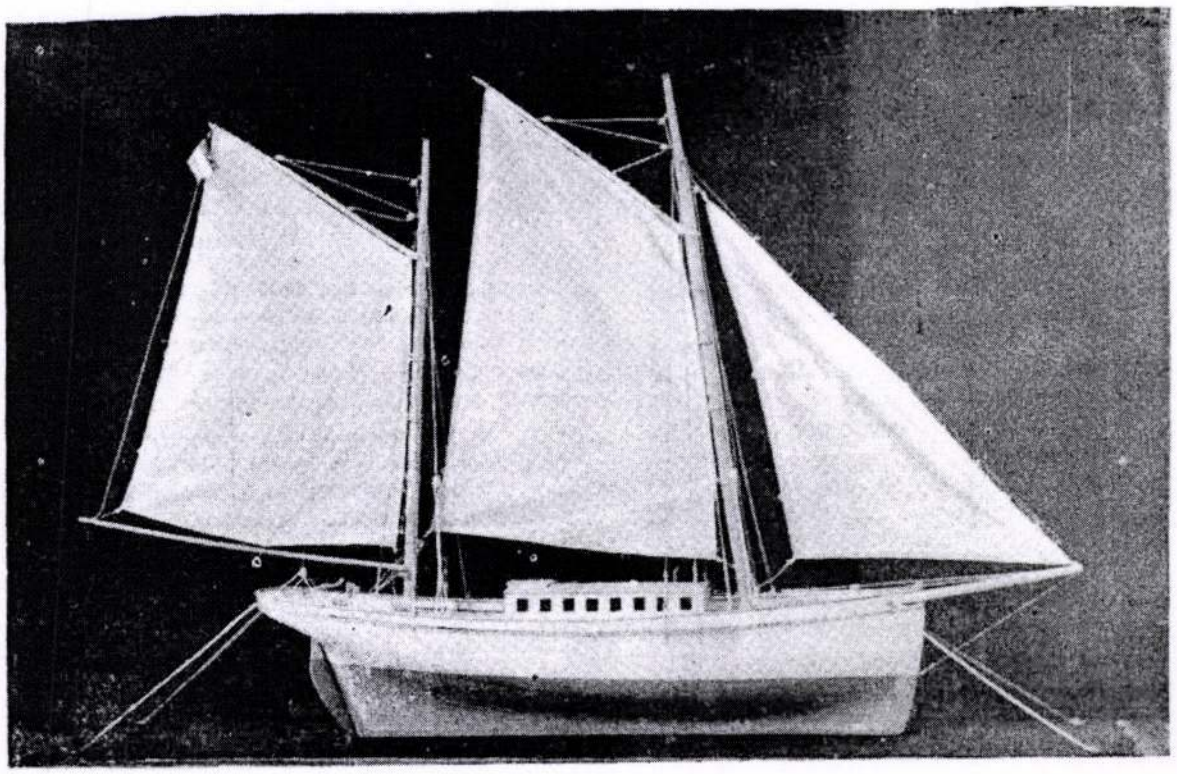

7. kép. A „Kurul", Györök adriai vitorláshajójának modellje

Abb. 7. „Kurul" Modell des adriatischen Segelschiffes von Györök

Györök Leónak azonban nemcsak nyarai, hanem telei is eseménydúsak voltak. A tanítási órák után festegetett, készült a kiállításokra. 1890-ben Hankó szerkesztésében egy természettudományi ismeretterjesztő könyv jelent meg. Az iniciálékat Györök Leó rajzolta hozzá.[30] Ugyanezen évben jelent meg a tanárművésznek kalandos tengerésztörténeteket leíró könyve az ifjúság számára, amelynek ábráit és képeit a könyv borítólapjával együtt saját maga rajzolta.[31] 1892-ben pedig Szinnyei Otmár könyve jelent meg, amelyhez az illusztrációkat szintén ő készítette el.

Munkabírása, folytonos tevékenysége töretlen. Tanít, fest; nyaranként a tengeren bolyong rajzolgatva. 1895-ben betegeskedni kezdett. Minden bizonnyal 1895 és 1899 közötti időből származó fényképe, amely a család ajándékaként került a Balatoni Múzeumba *(8. kép)*, koránál idősebb, megtört férfi képét mutatja.

Lussinpiccolóban telket vásárolt, hogy ott villát építsen magának. Most már minden terve az volt, hogy nyugdíjba vonulva itt letelepedjen. S ha már hosszabb tengeri utakra, a meghitt bolyongásokra megrongálódott egészsége miatt nem is gondolhatott, de szeretett tengere partján akarta életét csendes festegetés közben leélni. Azonban a csendes nyugdíjas élet reményei hamarosan szertefoszlottak.

„1899 december 15-én déli órákban, életének 52-ik évében, rövid szenvedés után hirtelen elhunyt" — írja gyászjelentése.[32] E rövid sorok mögött nemcsak tragédia, hanem a tényekkel való bátor szembenézés és az élettel való tudatos leszámolás rejlik. December 10-e táján egymásután két ízben is féloldali szélütés érte. Györök Leó nem tudta életét ilyen körülmények között elképzelni. Pár napi tépelődés után reménytelen helyzetét felmérve, elbúcsúzott a világtól. Néhány napra a második szélütés után fegyverrel, önkeze által vetett véget életének, amelyet a kivégzőosztag gyilkos golyói is elkerültek. 1899 december 18-án kísérték utolsó útjára szerettei

8. kép. Györök Leó öregkori fényképe (1895—99 között)

Abb. 8. Bild Leó Györöks im hohe Alter (zwischen 1895—99)

„a kerepesi út melletti temető halottas" házából. A sokat átélt Györök Leónak a főváros díszsírhelyet biztosított a Kerepesi úti temető 28-as parcellájában, ahol ma is nyugszik.

György Györök Leó élete útjának megismerése során, egy rendkívül érdekes és megnyerő ember képe bontakozik ki. Cselekedeteit egész életében a megfontoltsággal párosult tudás vezette. Emberi humánumtól átjárt egyéniségének következménye a Párizsi Kommünben való részvétele is. Csendes, hallgatag ember volt, akiből azonban nem hiányzott a nemes szenvedély sem. Jelmondata (Inkább a halál, mint a rabság!) egész életében végigkísérte. Szerénysége meggátolta abban, hogy hőstetteiről és kalandjairól részletesen beszámoljon, vagy leírja azokat.[33]

E kis összefoglalás célja a teljességre való törekvés nem lehetett. Csupán szeretnénk felhívni a figyelmet megyénk szülöttére, Györök Leó György örnagyra, a Párizsi Kommün hős harcosára. Arra a kommünárdra, akit Párizsban idegen ember létére egyre számottevőbb feladatok elvégzésére tartottak alkalmasnak. A munkásmozgalmi tankönyvekben a magyar kommünárdok közül általában csak Frankel Leó munkaügyi miniszter tevékenységével szoktak legfeljebb néhány sorban foglalkozni. Pedig tobben, így Györök is, megérdemelnék, hogy alaposabban megismerkedjünk velük.

Füzes F. Miklós

Jegyzetek

[1] Dékány András: Az elveszett sziget. Budapest, 1961. p. 308.

[2] Györök L. Tivadar kertészeti felügyelő levele a Keszthelyi Balatoni Múzeum hajdani igazgatójához, dr. Darnay-Dornyai Bélához. A levél keltezése „Keszthely 1953. VIII. 9-én".

[3] Ezt a kis összeállítást elsősorban a Györök család ma élő tagjainak értékes útmutatásai tették lehetővé. Őszinte köszönetemet fejezem ki ezen a helyen is özv. Györök L. Tivadarnénak és Puskás Károlynénak (született Györök L. Nelly) nemcsak az útmutatásáért, hanem a kéziratos feljegyzés, a fényképek Balatoni Múzeumnak való átadásáért is.

Györök L. Tivadar és leánya Györök L. Nelly nevükben a „Leó" utónevet rövidítve Györök Leó iránt érzett tiszteletből használták.

[4] Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. Budapest, 1896. IV. 125—126. hasáb.

[5] Dr. Mithay Sándor volt szíves e témához tartozó adatait átengedni. Baráti támogatását ezen a helyen is köszönöm.

[6] Horváth Mihály: Magyarország függetlenségi harcának története. Genf, 1865. II. p. 198.

[7] Nagyatádi rk. plébánia halálozási anyakönyve I. kötetének 200. o.

Novák Vilmos lekötelező szívességét a helyen is köszönöm.

[8] Györök György: Eljárások s okiratok elemzése helységbírák számára. Pest, 1853.

U. ő: A község bírája, vagy eljárások törvénykezési küldöttségekben. Pest, 1854.

[9] Pápa város tanács jegyzőkönyve: 132/655; 188/894; 167/787; 186/878; 215—216.

[10] György György (szerk): A devecseri 1857/58. évi Színműkedvelők Évkönyve. Sopron, 1859. Nyomatott Romvalter Károlnál.

[11] Györök György (szerk.): i. m. p. 13.

[12] Györök György (szerk.): i. m. p. 15.

[13] Györök György (szerk.): i. m. p. 19.

[14] Műsorukon a következő színművek szerepeltek:
I—II. előadás. (Györök György): Mi is teszünk valamit.
III—IV. előadás Berzsenyi Károly: Két huszár, egy bakancsos.
V. előadás. Szigeti József: Becsületszó.
VI. előadás. Fekete Soma: Legjobb az egyenes út.
VII. előadás. (Györök György): Férj egy órára.
Ilz Sándor: Ő nem féltékeny.
VIII. előadás. Cató Pál: Fiatal házasok, vagy megházasodtam.
IX. előadás. Görney: Angolosan.
(Györök György): A mükedvelők.

[15] Dr. Klempa Károly: Az első keszthelyi nyomda. Pannonia. VIII. (1943).; Pannóniai Könyvtár. 73. füzete. p. 5.

[16] Dr. Klempa Károly: i. m. p. 4. 6.

[17] Dr. Klempa Károly: i. m. p. 8.

[18] Sági János: Keszthelyi Hírlap. 1937. április 14. 21.

[19] Dr. Sági Károly szíves szóbeli közlése. Adatait és baráti támogatását külön szeretnem megköszönni e helyen is.

[20] Csák Ella szíves szóbeli közlése.

[21] Néptanítók Lapja. 1872. p. 738.

[22] Dr. Mithay Sándor közlése.

[23] Tordai György: Élet és Tudomány. X. (1955) p. 291.

[24] Szinnyei Otmár: Magyar lobogó alatt az Adrián. Budapest, 1892. pp. 47—48.
Illusztrálta és a borítólapot tervezte Györök Leó.

[25] Leidenfrost Gyula: Kék Adria. Budapest, (évszám nélkül) p. 21.

[26] Szinnyei J.: i. m. IV. 126—128. hasáb.

[27] Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára.

[28] A francia—porosz háború és a Párizsi Kommün történelmi eseményeinél felhasznált irodalom:
Lissagaray, Prosper: Geschichte der Kommune von 1871. Berlin, 1956. I. kiadás.
Marx, Karl: A polgárháború Franciaországban. Gyoma. é. n.
Duclos, Jacqques: A Párizsi Kommün. Budapest, 1962.
Vasárnapi Ujság 1869, 1870, 1871, 1872. évf.

[29] Vasárnapi Ujság 1870. p. 483. és Vasárnapi Ujság 1900. 1. szám.

[30] Duclos, J.: i. m. p. 138.

[31] Duclos, J.: i. m. p. 164.

[32] Duclos, J.: i. m. p. 166.
Duclos, J.: i. m. p. 140.

[33] Tordai Gy.: i. m. p. 293.

[34] Duclos, J.: i. m. p. 189.

[35] Duclos, J.: i. m. p. 196.

[36] Tordai Gy.: i. m. p. 294.

[37] Duclos, i. m. p. 273.

[38] Leidenfrost Gy.: i. m. p. 22.

[39] Vasárnapi Ujság, 1892.

[40] Györök, Leó Gy.: Grammatica metodica della linqua ungerese con exercisi practici. Fiume, 1880.

[41] Vasárnapi Ujság. 1883. p. 668.

[42] Leidenfrost Gy.: i. m. p. 22.

[43] Vasárnapi Ujság. 1894. p. 823.

[44] Kemény Xavér Ferenc: A budapesti IV. kerületi községi főreáliskola története. Budapest, 1897. pp. 206—207.

[45] Szinnyei O.: i. m. p. 5.

[46] Leidenfrost Gy.: i. m. p. 23.

[47] Szinnyei O.: i. m. p. 7.
Sajnos a társaság tagjainak nevét Szinnyei O. nem jegyezte fel. Azonban a Széchenyi Könyvtárban található útleírásának példányába ismeretlen kéz grafitironnal a „művésznövendék" szóhoz Mendlik Oszkár, a „filozófus" szóhoz Pauler Ákos nevét jegyezte. Leidenfrost is említi Mendlik Oszkár nevét.

[48] Györök Leó: AÉ. 1887. p. 445.

[49] Leidenfrost Gy.: i. m. pp. 24—25.

[50] Hankó V.—Szterényi H. (szerk.): Természettudományi

olvasmányok. Budapest, 1890. „Művészi initialékkal Györök Leó-tól".

[31] Györök Leó Gy.: Lázadó hajósnép viszontagságai a Csöndes tengeren. Való történet. Az ifjuság számára irta és rajzolta. Budapest, 1850.

[32] A Magyar Nemzeti Galéria Adattára őrzi gyászjelentését.

[33] Komoly nehézséget jelentett e munka folyamán az eddig megjelent életrajzi összeállitások szükreszabottságából eredő félreérthető kifejezések használata, és az, hogy némely életrajzot barátok elbeszélései alapján készitettek. Forrásaink közül ki kell emelni Szinnyei J. és Szinnyei O. munkáját. — Szinnyei J. könyvének adatai Györök L. Tivadartól és magától Györök Leótól származnak. Mégis revideálandó adatokra bukkantunk. Például a könyv szerint Györök Leó a bresti hadikikötőből szökött meg. Özv. Györök L. Tivadarné pedig határozottan emlékezik apósa elbeszélésére, hogy szökésekor először egy kisebb szigetre került a francia határon, ahonnan továbbszökését az ott lakók segitették. Puskás Károlyna atyja elbeszéléseire hasonlóképpen emlékezik. De hadikikötőből való szökést feltételezni illuzorikus is. Szinnyei O. munkájával kapcsolatban a mű szépirodalmi jellege erősen kifogásolható. Mégis mint szemtanu döntő fontosságu adatokat szolgáltatott vendéglátójának életével kapcsolatban. Ilyen vonatkozású adatai közül eddig a legkevesebbet nála kellett revideálni. — Leidenfrost könyve szintén hasznos tudnivalókat rejt magában, annak ellenére, hogy adatait elbeszélések alapján s a fentemlitett két könyv segitségével állitotta össze. Ennek megfelelően több adatát kellett javitani, de ugyanakkor a tengeren vitorlázgató Györök Leóról s hajójának sorsáról felbecsülhetetlen adatokat gyűjtött. — Szentiványi Gyula a Budapest c. folyóirat 1945. évfolyamában irt Györök Leóról. Cikke újabb adatokat nem tartalmazott. — Györök György életére vonatkozóan a legfontosabb adatokat unokájának levele tartalmazta. Itt a nehézséget az események nem időrendi, hanem tartalom szerinti csoportositásban kerülték tárgyalásra. — Végül forrásaink közül meg kell emliteni Tordai György cikket, amely a fenti forrásokon alapul. Azokból csak az egybehangzókat ismertette. Másik forrása a család elbeszélése volt. Adataink azonban még igy is hiányosak.

Zur Biographie von György Györök und Leo Györök

Das bedeutendste Ereignis des Lebens von Leo Györök war die aktive Teilnahme an den Kämpfen der Pariser Kommune. Obwohl man sich mit seinem Lebenslauf mehrfach beschäftigt hatte, lassen neue ans Tageslicht geförderte Angaben die Wiedererweckuung seines Andenkens notwendig erscheinen. — Insofern der Lebenslauf eines Menschen ohne Kenntnis des Elternhauses nicht zu beurteilen ist (durch dessen alltägliche Begebenheiten ja seine spätere Tätigkeit stark beeinflusst wird), gelangen wir zur Person seines Vaters, György Györök.

György Györök. Geb. 25. April 1815 in Pápa (Kom. Veszprém). Über sein Kindes- und Jugendalter weiss man wenig. Er war als Prämonträer Professor in Kaschau, später als Pächter in Paks tätig. Nach Pápa zurückkommend war er während des Freiheitskrieges 1848/49 Stadtanwalt und Auditor des Landwehrbataillons von Pápa. Nach Untergang des Freiheitskrieges auch materiell bankrott geworden, musste er flüchten. In dieser Zeit war er Gutsverwalter, später Advokat und Verfasser von zwei juristischen Büchern. — Im J. 1857 taucht er in Devecser (Kom. Veszprém) als Bezirksnotär auf, wo er sich mit Organisierung von Schauspielen und mit Schreiben von Theaterstücken beschäftigte. Im J. 1861 hat er in Balatonfüred (Kom. Veszprém) eine Zeitung herausgegeben; im J. 1862 war er Besitzer einer Druckerei. Seine Druckerei wurde im J. 1863 nach Sopron, später (1866) nach Keszthely übersiedelt. Seine Redaktionstätigkeit wurde in beiden Städten fortgesetzt. Später fungierter als Professor in Óbuda, Somorja, Jászberény und Tisza-Abádszalók. In der letztgenannten Gemeinde starb er im J. 1888.

György Leó Györök. Geboren in Pápa, den 22. April 1847. Über sein Kindesalter wurde nur soviel überliefert, dass sein zeichnerisches Talent sich frühzeitig gemeldet habe. Sein Vater, selbst Verfertiger von Holzschnitten, trachtete diese Fähigkeit seines Sohnes entwickeln zu lassen. Nach Absolvierung der Mittelschulen wurde der Junge in die Marineakademie is Fiume aufgenommen. Später absolvierte er hier als Fregattenleutnant. Enttäuscht aber des Seemannslebens begab er sich als Erzieher nach Cardiff. Im Schuljahr 1867/68 finden wir ihn als Hörer der École des Ponts et Chaussées und der École des Beaux-Arts in Paris. Auch die philosopischen und literarischen Vorlesungen der Sorbonne wurden durch ihm besucht. Die Genossen haben seine Aufmersamkeit auf die Malerschule von Gustave Courbet gelenkt, die er des öfteren besuchte. Der Meister und Leo Györök haben sich gegenseitig zu schätzen gelernt. Dieses Verhältnis vertiefte sich später in eine Freundschaft.

Beim Ausbruch des preussich—französischen Krieges fühlte sich Leo Györök verpflichtet, zur Verteidigung des Landes, als seines Gastgebers, zu eilen. Er hat der Schlacht bei Sedan beigewohnt. Von hier flüchtete er nach Belgien, bald kehrte aber nach Paris zurück. Den 17. September 1870 ergriff er auf die berühmt gewodene Veranlassung von Victor Hugo zur Verteidugung der Stadt Paris wieder die Waffe. Auf Grund seiner Bildung wurde er in eine technische Einheit eingeteilt. In dieser Eigenschaft hat er Fortifikationsarbeiten durchgeführt.

Als der Kampf zwischen der Truppen von Versailles und von Paris einsetzte, fand man ihm (wahrscheinlich als Oberleutnant) am nordwestlichen Randgebiet der Stadt. Er hat sich hier ausgezeichnet und wurde zum Hauptmann befördert. Als Ingenieurhauptmann war er Mitglied der Barrikadenkommission und als Major bald auch Kommandant des 2. Geniebataillons (gleichzeitig auch Artilleriekommandant von Porte-Maillot und Umgebung). Auf Veranlassung von Courbet hat er die technischen Arbeiten des Niederwerfens der militaristischen Gedenksäule kontrolliert.

Anfang Mai kam er nach Fort d'Issy, wo die ruinierten Fortifikationen möglichst schnell ausgebessert werden sollten. Der Einfall der Truppen von Versailles ereilte ihn bei Porte Maillot. Kämpfend zog er sich in die Richtung Montmartre zurück. Den 27. Mai wurde er gefangen genor ien und auf dem Platz Mur de Feders bald vor die Justifizierungsabteilung gestellt. Das Geschoss traf aber nur seine Beine. Es ist ihm gelungen, in der Nacht zu

entfliehen, wurde aber wieder verhaftet. Der Hinrichtung hat er trotzdem wieder ausgewichen: wurde nämlich deportiert. Vom Schiff Aube sprang er beim französischen Meeresufer ins stürmische Meer hinein und hat sich somit gerettet.

Ende 1871 kam er nach Ungarn zurück. Zuerst war er als Ingenieur tätig, später erwarb Professorendiplom am französisch-ungarischen Fach der Pester Universität. Als Professor war er in Fiume und in Budapest bis zu seinem Tode tätig. Bereits in Fiume hat er sich mit Zeichnen und Malen regelmässig beschäftigt. Seit 1883 nahm er fast an allen Ausstellungen teil. Zur Sommerzeit hat er auf befrachtetem, bald auf selbstprojektiertem und gebauten Schiff auf der Adria gesegelt und zeitweise gemalt. Auf solche Ausflüge wurden jedes Mal einige Gelehrten und Maler mitgenommen. In Fiume hat er eine Schulgrammatik, in Budapest auch einen abenteuerlichen Jugendroman geschrieben und mehrere Bücher illustriert.

Dezember 1899 wurde er von Gehirnblutung getroffen, wodurch seine halbe Seite erlahmte. Leo Györök, der sein Lebtag für die Unabhängigkeit gekämpft hatte, konnte sich das Leben unter solchen Umständen nicht vorstellen. Nach einiger Grübelei hat er sich seine Lage vermessen und sein Leben am 15. Dezember mit Selbstmord beendet. Die Hauptstadt hat ihm im Friedhof an der Kerepesi-Strasse eine Ehrengrabstätte versichert.

Verfolgt man den Lebenslauf von Leo Györök, entfaltet sich das Bild eines talentvollen, freiheitliebenden Menschen ausserordentlich sympatischen Charakters vor uns. Er prahlte mit seinen Taten niemals, hatte nie gern darüber zu sprechen. Nach seiner Rückkehr konnte er sich in die Gesellschaft der Habsburgenherrschaft nicht fügen. Auf den letzten Teil seines Lebens drückte der Sturz seiner Ideen (den er niemals zu verschmerzen und für den er sich durch seine Bilder nie estschädigt zu fühlen vermag) den Stempel auf.

Miklós F. Füzes

Gyönök Leó

Györök Leó, festő-grafikusművész (1847-1899).

Holnap nyílik meg a Bizományi Áruház őszi árverésének bemutató kiállítása, a MOM – Műv. – i Központban. – A magyar képanyag is jelentős alkotásokkal szerepel és különösen érdekes, hogy ismert művészek eddig lappangó művei kerültek elő. Ilyen pld. Györök Leó, a XIX. sz. – i romantikus festőnknek „Folyóparti táj" c. műve (emlitve) vagy Hollósy Simonnak „Öreg fa" c. alkotása, (emlitve) mely eddig ismeretlen volt.

Esti Magazin.

1984. VIII. 31. Kossuth 18.30

Görgy Miklós
grafikus

M.D.K.

Méltatás.

Lohnay László: Szabó Vladimir műveszete
Művészet, 1963. november - 25 lap

1021

Tisztelt Sz

Györök László, a párizsi kommün egyik hőse

A Magyar Nemzet március 24-i számában Frankel Leóról olvastam cikket. Hadd szóljak ezúttal Györök László festőművészről, aki bátorságával, vitézségével, rátermettségével és meggyőződésével ugyancsak kivette részét a párizsi kommün megdöntésére törekvő porosz és legitimista hadseregekkel szemben kifejtett küzdelemből.

A porosz hadsereg közeledtével 1871-ben beállt franctireurnek. Vitézségét és rátermettségét felismerve a Porte Maillot tüzérparancsnokságával bízták meg. Fényes haditettei elismerésével Issy erődvédelmének megszervezésére kapott megbízást, majd a támadók gyűrűjének bezáródásával a Montmartre védelmében küzdve négynapi reménytelen harc után feladta a küzdelmet a túlerővel szemben. A versailles-iak kezébe került.

Halálra ítélték. A Mur des Fédérés terén állították falhoz, a sortűzben csupán lábán sérült meg. Sikerült elvánszorognia vesztőhelyéről, azonban később újra elfogják és deportálásra ítélték. Az Aube nevű hajón raboskodott, a legnehezebb munkát végezve négy hónapot töltött ott. Egy viharos éjszakán a tengerbe vetette magát. A hajóról rálőttek, azonban sikerült megmenekülnie.

Az 1871. év végén került csak haza. Fiumében azonnal kenyérkeresethez jutott. Tehetsége igen sokoldalú volt. Elismert művészete mellett igen jó műszaki érzékkel rendelkezett, kitűnő nyelvérzéke volt. Fiumében történelem- és nyelvvizsgát tett, nyelveket tanított.

1885-ben a Budapest Székesfővárosi IV. ker. Főreáliskola francia tanára lett. Szigorú, szófukar ember volt, csak olyankor ragadta el a hév, amikor a francia forradalmat ismertette diákjaival. Előadásával valósággal tűzbe hozta tanítványait.

Vakációit az Adriai-tengeren, »Kurul« nevezetű, magaépítette vitorláshajóján töltötte. Fiaival bejárta az egész dalmát, montenegrói, albán és görög tengerpartot. Eleme volt a tenger. Festményei csaknem mind kapcsolatosak vele. Nem kapott utcanevet, díszsírhelyet, szülőháza (Pápán) ismeretlen, abból sem csinálnak múzeumot. Emlékét az Eötvös József Gimnázium jubiláris esztendejének III. c. osztályából alakított munkaközösség örökítette meg, Felmayer Irma osztályfőnök gondozásában.

Jordán Vilmos
nyugdíjas mérnök

VESPOLC

A műfordítás

Szabó Ede esszéje

Égető hiányt pótol *Szabó* Ede szellemes esszéje. A műfordításról beszél, s ha történetéről, akkor is tapasztalatai nyomán. Itt egy kritikus és műfordító kettős tehetsége egyesül izgalmas könyvben. Szabó Ede nem kisebb szerzőkkel mérközött, mint Rilke vagy Franz Kafka; s most egész műfordítás-irodalmunk történetét teszi mérlegre az értő vizsgálódásával.

Két részre osztotta könyvét. Az elsőben javarészt történeti visszatekintéseken túl máris a műfordítás egy-egy gondjával vet számot. Sőt titokban azzal a fogalommal is — hogy mi a világirodalom. Pőre érvek során jut arra a következtetésre, hogy háromezer nyelv egyetemes irodalmából képtelenség holmi közös jövendő jeleit kikutatni. Egy nyelv: tradíció és hagyomány, a szavak kövületei társadalmi formák emlékét őrzik. S amíg a szavakhoz asszociációk tapadnak, addig a műfordítás egyszerre szükséges és lehetetlen: olyan kihívás, ami folytonosan ostromra szólít, de minduntalan békekötésre és kompromisszumra is.

Az átültetés szüksége Szabó Ede belső meggyőződése. A meggyőződés közhelyén túl azonban részletekbe is lehatol — érzi, hogy a műfordítás a részletek és az egység közös Orosz, angol, francia és német példákból bőséggel idéz — s még szórakozást is ad az olvasónak, amikor egy-egy magyar kifejezés idegen párhuzamait felmutatja. A magyar műfordítás történetén sebesen nyargal át, mégis értő füllel hallja meg legjobbjaink tanúságát. Talán csak Rostand ügyében adunk igazat Illés Endrének vele szemben. Az Ábrányi-fordítást Szabó Ede túlbecsüli. A Rostand-kérdésben — s talán itt egyedül — Szabó Ede tekintélyekre hivatkozik. De éppenséggel a tekintélynek kijáró tisztelettel, és bírálattal vizsgálja Arany, Babits, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Radnóti és József Attila műfordítói teljesítményét.

A magyar műfordítás-irodalom voltaképpen csak alkotói vallomásokban gyarapodott. A külföldi szaktudomány pedig egyedül Kardos László jelentős tanulmányára hivatkozhat, amikor a magyar műfordítás-irodalom fontosságáról ad hírt. Szabó Ede tehát jelentős hiányt pótol, műfordítóhoz méltó stílusban szellemes és pontos, érvel és meggyőz, szövege példákban gördül tovább.

Külön öröm, hogy szerencsés formát is talált könyvéhez. Művészetről beszél, könnyed és érzékeny stílusban, mindig izgalmas gondolatme-

MÁR CSAK EMLÉKEINKBEN ÉLNEK

Entz Géza

Budapest, 1913. március 2.–Budapest, 1993. március 3.

A hollószárnyon járó hírek gyorsaságával terjedt el Kolozsváron, hogy dr. Entz Géza, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem egykori tanára, a Magyar Országos Műemlékfelügyelőség nyugalmazott osztályvezetője, Herder-díjas művészettörténész 80. születésnapján váratlanul, ünneplésére készülő tisztelőinek összejövetelére indulóban elhunyt. Többé már nem remélhetjük, hogy magas, fiatalosan mozgékony alakja feltűnik a Főtéren, amint „köszönni" be-betér egy-egy középkori keretet őrző kapualjba, hogy megpillantjuk valamelyik erdélyi templom előtt.

Budapesten született, ott végezte középfokú tanulmányait és ott lett a M. Kir.Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója, ahol 1937-ben szerzett történelem-latin szakos tanári diplomát, 1939-ben pedig művészettörténetből dokori fokozatot. Az egyetem elvégzése után a Budapesti Egyetemi Könyvtár és Bibliográfiai Központ munkatársa volt 1941-ig, amikor a Kolozsvári Egyetemi Könyvtárhoz került. Itt 1941 és 1944 között dolgozott, 1945-ben a művészettörténet tanára lett a Bolyai Tudományegyetemen. 1950-ben kényszerítették Kolozsvár elhagyására. Magyarországra visszatérve előbb az Országos Múzeumi Központ, utóbb, 1953-tól nyugalomba vonulásáig az Országos Műemlékfelügyelőség munkatársa, tudományos osztályvezetője, Magyar Műemlékvédelem című évkönyvének szerkesztője, a Magyar Tudományos Akadémia Építészettörténeti és Elméleti Bizottságának a tagja, 1969-től még a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének az igazgatója, nyugalomba vonulása után is tanára.

Már bölcsészdoktori értekezése is, *A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig* a művészettörténetnek abba az irányába indította, amely a műalkotást megrendelésétől kezdve követi figyelemmel, kitérve a fennmaradását biztosító, az idő függvényében változó társadalmi közeg vizsgálatára. A történelmi forrásként kezelt műalkotást vallató művészettörténész így válhatott a történettudomány elsőrangú művelőjévé. Az egyetemi években kapott indíttatások teljesültek ki akkor, amikor Kolozsvárra kerülve az Erdélyi Múzeum Egyesület gyűjteményeiben búvárkodva és a közelebbi és távolabbi környék műemlékeit járva, kutatásait olyan környezetben folytathatta, ahol együtt volt a műemlék és a történetét megvilágító forrásanyag. Büszkén vallotta mesterének Kelemen Lajost, akiben »mai komplex szemléletünk és módszerünk igen sok szempontból egyik úttörőjét ismerheti fel« – írta róla 1964-ben. Elég egy pillantást vetnünk közleményeinek és ismeretterjesztő cikkeinek 1941 utáni könyvészetére, hogy észrevegyük: Erdélyben lett a romantikának és a gótikának elkötelezett kutatója úgy, hogy egy pillanatra sem tévesztette szem elől, hogy forrásai, a műalkotások története nem fejeződik be akkor amikor létrehozzák őket, hanem mindenkori környezetükkel alakulnak. Az akkor adott körülmények között elsősorban Kalotaszeg, Szilágyság, Szolnok-Doboka megye, Székelyföld műemlékeiről jelentek meg írásai s igényes, de rövidebb ismeretterjesztő cikkeinek vonulatát 1945 után szakították meg nagyobb lélegzetű munkák: *Az erdélyi műtörténetírás kérdései (1945), A széki református templom (1947), A Farkas utcai templom (1948).* Az életkörülményeiben bekövetkező kényszerű változás elkötelezettségét már nem változtathatta meg. 1957-ben megvédett kandidátusi értekezésének a témája *A gyulafehérvári székesegyház* monográfiája; ezt készítették elő tanulmányai a harinai templomról és a kerci ciszterci kolostorról; folytatásaképp jelenik meg a *Die Baukunst Transsilvaniens im 11–13. Jahrhundert* s 1977-ben megvédett akadémiai doktori értekezése, a még kiadatlan *Magyarország gótikus művészete.* E monumentális munkák mellett sorra jelentek meg dolgozatai a magyarországi romanika és gótika legfontosabb emlékeiről, neve nem hiányzik a magyarországi műemléktopográfia köteteiből sem. A magyar műemlékvédelem terén szerzett elévülhetetlen érdemeivel és Erdély magyar, szász és román művészetének a megismertetésére törekvő munkáival szolgált rá a Herder-díjra, a legrangosabb nemzetközi elismerésre, amelyre térségünkben művész vagy humán tudományokkal foglalkozó tudós munkája számíthat. E magas kitüntetéssel Entz Gézát az Osztrák Akadémia 1982-ben jutalmazta. Sajnálatos, hogy a Magyar Tudományos Akadémia nem tisztelte meg önmagát azzal, hogy tagjává válassza.

Az erdélyi magyar művészet kutatása a Kelemen Lajos által képviselt hőskor után Balogh Jolán, Bíró József és Entz Géza munkássága révén zárkózott fel az anyaország színvonalához úgy, hogy sokszor úttörésre, új kutatási módszerek kidolgozására vállalkozhatott. Tulajdonképpen csak a műveik hathattak s Entz Géza rövid itteni egyetemi szereplése is inkább arra szolgált, hogy történészhallgató tanítványaiban a művészet- és helytörténet iránti igényt élesztgesse akkor, amikor érezni lehetett már, hogy a kialakulóban levő rendszer nem a művészettörténetet tartja majd a tudományok legfontosabbjának. Mégis büszkén recenzálhatta később művészettörténésszé lett itteni tanítványa, B. Nagy Margit könyvét, mondván, hogy a tanár legszebb jutalma tanítványának a sikere, s minthogy az erdélyi művészettörténeti irodalom legutóbbi évtizedeinek szerény termésében sem igen akad munka, amely Entz Géza kutatási eredményeinek és módszereinek hatása alól magát kivonhatta volna, elmondhatjuk, hogy meghatározó egyénisége volt és maradt ennek a diszciplínának.

Szerénysége, segítőkészsége, tiszta embersége például szolgálhat mindazoknak, akik a múltat kutatva a jövendőt próbálják szolgálni.

Kovács András

*

Főhajtás

Elhunyt Horváth Imre

Valamikor a hatvanas évek második felében lettem Horváth Imre asztaltársaságának tagja, az akkor még előkelőnek számító, Brasszónak nevezett lokálban. Többnyire a déli órákban kávézott feleségével, Margit asszonnyal. Ifjú költők, színészek, képzőművészek zsongták körül őket akkoriban. Később a Gong lett a törzshelyük. Nagy Sándor utcai, majd pedig Petúnia utcai lakásukban gyakran megfordultam. Mindannyiszor megízlelhettem Margit asszony ízletes főztjét, természetesen alkalmanként előkerültek a legújabb Horváth Imre-versek is. Kíváncsian és türelmetlenül várta véleményemet legújabb írásairól. Az elmúlt negyedszázad alatt számtalan órát töltöttünk együtt. Láttam őt ezalatt merengőnek, szótlannak, esetlennek és tanácsta-

lannak, és láthattam jókedvűnek, anekdotázónak és határozottnak. Rákérdeztem, és kertelés nélkül vallott szerelmeiről, hitéről, naív melléfogásairól, a versről és a halálról. Ha nem költő, akkor mi lehettél volna? – kérdeztem tőle '91 nyarán, lakásának szőlőlugassal befuttatott, árnyas teraszán. Amire ő derűsen azt válaszolta, hogy: „Magyar úr. Lovagoló, párbajozó, iszogató, kártyázgató, mint a nagyapám." De hát költő lett. Tudjuk. Olyannyira költő, hogy „Szorongás, depresszió, pesszimista előrelátás volt egész életem. Úgy látszik, a művészi pályának ez az ára..." – vallotta akkor önmagáról. A költészet napján szállt fel Kharón ladikjára, s lépett ki halkan az árnyékvilágból.

Imre bátyám, jó Margitod mellett pihenj békében a váradi földben!

Gittai István

Horváth Imre tisztelői, barátai Nagyváradon 1993. április 14-én déli 12 órától a Színház előcsarnokában vehettek végső búcsút a költőtől.

*

Dr. Jakab Antal

Papságának 59., püspökségének 21. évében, 84 éves korában, a betegek szentségével ellátva, még halála napján is részesülve a szent útravalóban, 1993. május 5-én elhunyt **Dr. Jakab Antal** volt gyulafehérvári megyéspüspök.

Hittudományi tanulmányait Gyulafehérváron végezte, Rómában jogi doktorátust szerzett. Ditróban, Gyulafehérváron, Kolozsváron volt segédlelkész, titkár a kolozsvári püspöki helytartóságon, teológiai tanár Gyulafehérváron. A legnehezebb években, Márton Áron püspök letartóztatása és két ordinárius börtönbe hurcolása után vezette az egyházmegyét. Ezt 13 évi börtön és ólombányai kényszermunka követte. Szabadulása után Csíkszentdomokoson, Görgényszentimrén, Buzásbesenyőn lekipásztorkodott. 1968-ban nyerte vissza gyulafehérvári teológiai tanári katedráját.

1971-től segédpüspök, 1980-tól nyugalomba vonulásáig (1990) a gyulafehérvári egyházmegye főpásztora volt.

Május 10-én a gyulafehérvári székesegyház sírboltjában helyezték örök nyugalomra.

*

Györkös Mányi Albert

(1922–1993)

Még föl sem ocsúdhatok a halálhír brutalitásából, a csalódottság keserű szédületéből, s egyszerre ijesztő bizonyossággal ismerem föl, hogy Györkös Mányi Albert rég készült erre a mindent lezáró gesztusra. Készült rá és következetesen átgondolta, akárha végső ecsetvonást kellene fölvinnie egy már soha be nem fejezhető vászonra. Valójában nem akartam ráfigyelni a jelekre, amelyek pedig minduntalan megmutatták magukat, akármerre kanyarodtak szeszélyesen ugráló párbeszédeink. Akár a búvópatak, mindegyre fölbukkantak és sötét árnyékukkal körülfolyták a műterem képeit. Most már tudom, hogy a rá jellemző konoksággal ő irányította újra és újra az „azután-ra" csapongó gondolatainkat. Azt hittem, ő is úgy rendezi, osztályozza, leltározza a dolgait, ahogy az idő súlyától meglegyintettek próbálnak összegezni, mérleget vonni, visszatekinteni, ahogy a fogyó idő szorításában terelődik figyelmük az elkerülhetetlen felé, ahogy tapogatják, körüljárják, barátkoznak az elfogadhatatlan gondolattal, ahogy megpróbálnak mindent előre elrendezni, hogy végül, amikor bekövetkezik, emberhez méltó nyugalommal nézhessenek szembe az ismeretlennel. Nyűglődéseit, öreges panaszait a korral járó túlzó magárafigyelésnek tulajdonítottam, hagyakozó igyekezete korainak és fölösleges aggályoskodásnak tűnt, inkább a rendületlen szaporasággal megszülető képekre figyeltem, amelyek amúgy is derűvel, erővel és ellenállhatatlan optimizmussal ellentételezték a sorvadó test szaporodó jelzéseit. A képeinek és a képeiért élt, s valahogy elképzelhetetlen volt, hogy eljöhet az a nap, amikor nem áll már többé a festőállvány elé. A halálhír szédületében döbbent, ijedt és haragvó *miértek* harsognak bennem. És nincsenek elfogadható válaszaim. Aligha hihető ugyanis, hogy a betegségtől, öregségtől, magánytól való félelme erősödött föl olyannyira benne, hogy képes volt miattuk magára hagyni képeit.

A miértek zuhatagában már csak egy bizonyosság van: Györkös Mányi Albert halott; a benne lobogó isteni szikrát, akár egy a pislákoló gyertyát, kioltotta. Tudom a közhelyszerű igazságot: képei tovább élnek. A képek megmaradnak, és csak a hír első döbbenetében születik a csalódott keserűség: mit érnek most már festőjük nélkül? Mit érnek a meg nem született és meg sem születhető képek nélkül?

Szobánk falán leheletfinoman csipkézett téli képe függ, az áttetsző fehérek mögül elősejlenek csúcsos, magastetejű házai – máskor megmelegszem e ködösen gomolygó szépségtől a parányi ablakokon kibukó sárga fénytől, most mintha hidegen világítanának a fehérek, akár ha hóförgeteges kavargásba akarna dermedni minden.

Kiss János

*

Kiss Zsuzsa

Mély megrendüléssel vettük tudomásul, hogy **Kiss Zsuzsa** újságíró, szerkesztő, a RMSZ szerkesztőségi főtitkára tragikus hirtelenséggel eltávozott az élők sorából.

Volt kollégái,
az OrEx szerkesztősége

*

Elhunyt D. Kiss János

Meghalt a tromf-király.

52 éves korában elhunyt Csíkszeredában D. Kiss János, a Tromf felelős szerkesztője.

A megyésítés után került Hargita megyébe Arad környékéről. Itt telepedett meg, alapított családot, s az itteni emberek gondjait próbálta újságíróként közhírré tenni.

Miközben a hétköznapok léleksorvasztó kompromisszumain a humor segítségével próbált fölülemelkedni. A szellem fölényével, a nyelv ízével próbálta fenntartani az életkedvet egy mindenbe belefásuló világban. Amikor pedig felcsillant a szabadabb beszéd lehetősége, rögtön kivágta az adut: megalapította a Tromfot, az újabb idők első hazai magyar szatírikus lapját, amelynek ászait és filkóit haláláig Ő osztogatta.

Neve immár sajtótörténet.

Nyugodjon békében!

Birtók József

GYÖRKÖS Mányi Albert

GYÖRKÖS Mányi Albert

Györkös Mányi Albert Emlékház

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület és a Györkös Mányi Albert kuratórium rendezésében kerül sor augusztus 12-én, pénteken 13 órakor a Györkös Mányi Emlékház avató ünnepségére a Majális (Republicii) utca 5. szám alatt, az 1-es lakrészben.

évre újabb lehetőséget teremteni a
séhez. Emellett célunk a nemzetközi
deklődésének felkeltése. A rendezvé
ugyanakkor, miként minden szakvásár
alkotók és az üzletemberek, a megre

A fesztiválra a hazai iparművészek,
a közép-európai országokon kívül tö
Azerbajdzsánból, Japánból és Amerik

Ágota
igazgatója

Györkös Mányi Albert képei

(Zilah/Teljer) ● Györkös Mányi Albert képei a krasznai kiállítás után Zilahon az EMKE kultúrházában tekinthetők meg november 25-ig. A néhai festőművész tevékenységét a megnyitón Szatmári László újságíró, a Művelődés Galéria gazdája ismertette, s elmondta: tekintettel az elszigeteltén élő és alkotó erdélyi képzőművészekre, a következőkben más tájegységek művészeit bemutató tárlatokra is sor kerül nemcsak Zilahon, hanem Szilágy megye más városaiban, ugyanakkor szilágysági alkotók képeiből rendeznek kiállítást más megyékben.

94. XI. 12/13.

Székelyföld

1994. augusztus 13.

Megnyílt a Györkös Mányi Albert Emlékház

Tegnap délben ünnepélyes keretek között került sor az avatóünnepségre. Kötő József, az RMDSZ-alelnöke, az EMKE főjegyzője méltatta az esemény jelentőségét, azt a rendkívül fontos szerepet, amit az emlékház az elkövetkezőkben az erdélyi magyarság önszerveződésében, művelődési életében hivatott betölteni. Majd Kántor Lajos, a Korunk főszerkesztője és Jakobovits Miklós festőművész, a Barabás Miklós Céh alelnöke méltatta az eseményt és Györkös Mányi Albert festőművésznek az erdélyi magyar képzőművészetben betöltött szerepét. A megnyitó beszédeket követő művészi műsorban közreműködtek: Senkálszky Endre érdemes művész – többek között Balla Zsófia, Lászlóffy Aladár és Jancsik Pál verseiből szavalt – Márkos András és Rónai Albert hegedűművészek pedig Bartók-műveket adtak elő.

Gyárfás Mány Albert

SZABADS

KOLOZSVÁRI KÖZÉLETI NAPI

VI. ÉVFOLYAM. 158. SZÁM. 1994. AUGUSZTUS 13., SZ

Max Van der Stoel Kolozsvárr

A román külügyminiszter, Teodor Meleşcanu meghívására augusztus közepén látogatást tesz hazánkban Max Van der Stoel, az EBEÉ kisebbségi főbiztosa. Van der Stoel e hónap 15-én az RMDSZ bukaresti székházában találkozni fog Markó Béla szövetségi elnökkel,

Felszippantotta a hatalom a szakszervezetek pártját

„A román politikusok képmutatása elképesztő méreteket öltött. A három nagy szakszervezeti tömörülés pártja, a Társadalmi Szolidaritás Konvenciója puccsszerűen a kormánypárt politikai nyúlványává lett. A párt alapítóit meg sem hívták az egyesülést kimondó kongresszusra. A dokumentumok kibocsátásánál teljes mértékben hiányzott az egyik legnagyobb szakszervezeti csoport, a Frăţia. A szakszervezeti mozgalom hivatása az, hogy politikailag függetlenül, kizárólagosan tagjai és a társadalom érdekében cselekedjék. Ezzel az egyesítéssel épp a román szakszervezeti mozgalom függetlenségét számolták fel, ezért én lemondok" – nyilatkozta Claudiu Iordache alelnök.

Letartózta

A Caritas-ellene csak néhányan, az á ményeket. Az éhsé dítják őket, hogy n az egykori dicsőség zó tömeg egyelőre gó hírek szerint An segítségét kéri, szc szállások nagymest ni. Kétezer moldva is fenyegetőznek a S ban hangzanak el F hívei még a főtéri dete ellenére sem b lióikat. Sokan Stoic gednének pénzükke zott el – lehet, hog

A befektetői bizalmat a tájékozódás alapoz

Elébe menni az integráci

Csütörtök délután **dr. Juhász Pál**, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára gazdaságszociológiai kérdésekről tartott nagyon érdekes és gondolatébresztő előadást a Romániai Magyar Közgazdász Társaság megyei szervezetének a

szerepet vállalt az új kormány gazdaságpolitikájának szakértői előkészítésében, véleményezésében is. Tekintve, hogy a Romániába eddig beruházott magyar tőke nem sokkal több, mint 10 millió dollár, s ennek nagyrés-

Megnyílik a Györkös Mányi Albert Emlé

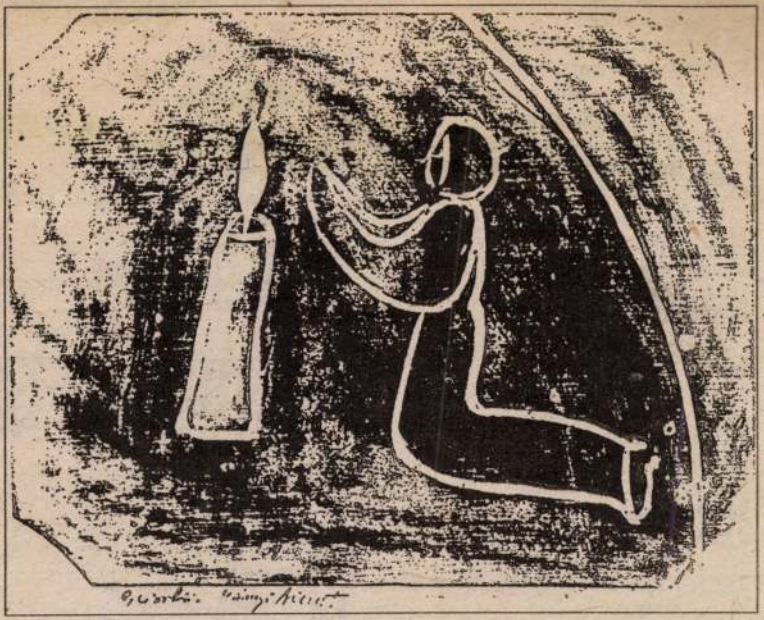

Az avatóünnepségre augusztus 12-én, pénteken 13 órakor kerül sor a Majális (Republicii) utca 5. szám alatt, az 1-es lakrészben. Közreműködik: Senkálszky Endre érdemes művész.

1994

Az oldalt szerkesztette: **Németh Júlia**
A felvételeket **Gyurka Előd** készítette

...sorismertetés
...emai muzsikusok – spanyol filmsor.
10.35: Monda és történelem
11.20: Benji – am. filmsor., 1. rész
11.50: Ivanhoe – ang. animációs f.
12.40: Még megmenthető!
13.00: Hírek, műsorismertetés
13.05: Ameddig a harang szól
13.20: Lumen 2000
13.50: Közép-európai magazin
14.45: Cook kapitány
15.35: Az énekes hattyú
16.00: Cimbora – Tallózó
16.50: Műsorajánlat
17.00: Hírmondó
17.25: Eltűnt városok
18.30: Mofli, az utolsó koala
18.55: Műsorismertetés
19.00: Híradó
19.10: A dunai hajós I–II.
21.05: Híres operaáriák
22.00: Híradó
22.20: Dajkamesék hölgyeknek – am. filmvígjáték
23.55: Szentmihályi Szabó Péter: Kérvény

MAGYAR TV

7.05: Falutévé
7.25: Határtól határig
7.45: Napkelte

13.05: Power Rangers
13.25: Mindenki szereti Júliát
13.50: Dad őrnagy
14.20: Bel Air hercege – am. vígjátéksor.
14.50: Őrültek háza
15.20: Lépésről lépésre
15.50: Knight Rider
16.45: A csapat
17.45: SeaQuest DSV
18.45: Beverly Hills, 90210
20.10: Melrose Place
21.15: A hallócső
23.00: Véres karmok
0.30: RTL – szombat éjjel
1.30: Helga és a férfiak

SAT.1

8.45: Értesz?
9.10: Popcordia
9.40: Rajzfilmek
12.15: Plonk
14.00: Őfelsége kéreti
15.40: Zöldebb a fű
16.30: Trükkös vetélkedő
18.00: Mindent vagy semmit
18.55: Milliós játék
19.00: Labdarúgás
19.30: Catwalk
20.30: Szerencsekerék
21.15: Sebastian Kneipp, a vizes doktor
23.05: Jux és Dallerei

G y ö r ö k Leó György, alsóeöri, festő; szül. 1847 április 22-én Pápán; megh. 1899 december 15-én Budapesten. Atyja Gy.György, Pápa város tiszti főügyésze volt. Középiskoláit Székesfehérvárott végezte, majd Fiumében a tengerészeti akadémia növendéke lett, s mint hajóhadnagy a világ összes tengerein megfordult. A tenger szeretetével egyidejüen fejlődik benne a festészet szeretete, s bár senkitől sem tanulta, utazásai alatt állandóan vázlatokat készitett és festegetett. A művészet felé jobban vonzotta hajlama, mert csakhamar levetette a tengerésztiszti egyenruhát, s Cardiffban /Angolország/ telepedett le. A fiatal festő nehezen boldogult, s így nyelvtanitással is kénytelen volt foglalkozni, hogy megélhessen. Időközben azonban édes anyja elhalálozott s az anyai örökség kézhezvétele után azonnal Párisba utazott, hogy a festészetben teljesen kiképezze magát.

A francia fővárosban nagy hévvel fogott a tanuláshoz, s bár főleg a festészetet tanulta az Ecole des Beaux Artsban, egyidejüleg épitészeti, mérnöki, irodalmi és művészeti tanulmányokkal is foglalkozott, s az Ecole des

Györök Leó, György, alsóeöri 2.

Ponts et Chaussées-nak s a Sorbonne-nak is rendes hallgatója volt. Ez a szorgalmas tanulás három évig tartott. Ekkor azonban kitört a forradalom, s a politikával való élénk foglalkozás s a köztársaságért való lelkesülés magával ragadta Gy-t is, aki abbahagyva tanulmányait, beállott franc-tireurnak. Majd a Commune szolgálatába lépett s nehány hét multán már törzskari kapitány, s azután gyors egymásutánban a Port Maillot parancsnoka s a második műszaki zászlóalj őrnagya lett. A Port Maillotnál véghez vitt haditénye a Commune vezetőinek teljes elismerését szerezte meg a fiatal tüzérőrnagy számára, a kit Issy vár, majd mikor ez is tarthatatlanná vált, a Commune utolsó menedékhelyén, a Montmartre parancsnokává neveztek ki. A bukás azonban elkerülhetetlenné vált, s a foglyok közt ott volt Györök is, akinek fejére halálos ítéletet mondott ki a törvényszék. Két izben is golyó által való halálra ítélték, kegyelmet kapott, s deportálásra, örökös rabságra változtatták át a halálbüntetést. Ekkor került a franczia rabszállitó hajóra, az "Aube"-ra, a melyen 900

Györök Leó, György, alsóeöri 3.

társával együtt leirhatatlan nyomorban élt négy hónapon át, mely idő alatt a rabok száma a ragadós betegségek s a nélkülözés pusztitásai révén egyharmadára olvadt le. Rajztudása azonban, a mint a hajó kapitányának jóvoltából gyakorolhatott, a többiekéhez képest türhetővé tette sorsát, s a reá való felügyelet is annyira elnéző volt, hogy négy hónapi keserves rabság után egy őrizetlen pillanatban sikerült a hajóról a tengerbe ugorva megmenekülnie.

Hol, merre járt ezután, sohasem emlitette. 1871-ben haza került, s mint mérnök egy belga vasutépitő társaság szolgálatába állott. A társaság bukása után hamarosan nem szerezvén más alkalmazást, a tanári pályának szentelte magát s 1877-ben a magyar és franczia nyelvből tanári képesitést szerzett. Olasz nyelvtudására való tekintettel a fiumei főgimnáziumhoz nevezték ki a magyar és franczia nyelv tanárává. Gy. mint mindig, most is lelkesedéssel fogott hivatásához, irodalmilag is működött, tanitványai számára olaszul magyar nyelvtant ir, de mindezek ellenére 1880-ban lemondott állásáról s Budapestre jött, hogy itt keressen

Györök Leó, György, alsóeöri 4.

uj állást. Évekig mint óraadó tanár működött egy polgári iskolánál, mig 1885-ben a budapest-belvárosi főreáliskolához került, hova 1886-ban rendes tanárrá választotta meg a főváros tanácsa. A franczia nyelvet tanitotta, de a tanári élet egyhanguság nem neki való volt. Az ideges, változatossághoz szokott ember csak nagy megerőltetés árán morzsolta le az iskolai esztendőt, s mikor tehette, lesietett az Adiára, amelyen 1891-ben saját tervei szerint vitorlás hajót épittetett. Ezzel a hajóval járta be kedvenc tengerét, s ezen készült vázlatainak legnagyobb része, melyeket aztán többnyire Budapesten dolgozott ki, s a Képzőművészeti Társulat kiállitásaira küldött be. Minél gyakrabban tért vissza az Adriához, annál inkább megérlelődött benne az a vágy, hogy otthagyva a tanári pályát, s az Adria mellett letelepedve, egyedül a művészetnek éljen. Tervét részben keresztül is vitte. Lussinpiccoloban telket vett, saját tervei alapján nyaralót kezdett reá épittetni, s ezt a helyet szemelte ki hányatott élete utolsó állomásául. Csak még egy évet akart szolgálni, hogy a nyugdijba számitó

évek kikerekitésével a nyugodalmas élethez megkivántató anyagi alapot megszerezze. De ~~az amugy is~~ tulfeszitett idegek nem birták tovább ~~a küzdelmet~~. 1899. deczember közepe táján féloldali szélhüdés értes, s ez rohamosan siettette pusztulását. Néhány napi kinlódás után önkezével vetett véget életének. Családi életéről mindössze annyit tudunk, hogy kétszer nősült, s első nejétől egy fia született, ki később a komáromi kértészképző intézet tanára lett.

Gy. a Képzőművészeti Társulat 1883.évi őszi kiállitásán állitott ki először s ettől kezdve haláláig csaknem minden tárlaton szerepelt. Kiállitott művei a következők:

1883. őszi kiáll.I.ésII. sorozat: Zappuntello réve Melada szigetén, olajf.,/80 frt./

1884. tavaszi kiáll.: Trau város Dalmáciában, olajf., /150 frt./ Mihajlovics dr. tulajdona.

1884. őszi kiáll.: Paraszthház Provicchio szigetén,olajf. /80 frt/. — Trau város Dalmáciában, olajf., 150 ft.

1885.évi orsz.(ált.) kiáll.: Sebenico város,olajf.,Stöckl Antal

Györök Leó, György, alsóeöri 6.

tulajdona.-- A budapesti lánczhid, olajf.,/200 frt./ Kemény dr. tanár tulajdona.

1885. őszi kiáll.: Visegrád romjai, olajf., 400 frt. — Dunamellék Nagymarosnál, olajf. 350 frt.

1886. őszi kiáll. I.sor.:Halászrév a Quarneroban, olajf., /80 frt./--

1886. őszi kiáll. II.sorozat: Porto Ladro Olippa szigetén, olajf.,/120 frt/.-- Kertek alja Visegrád közelében, olajf. /200 frt./

1887. őszi kiáll.:"Zamosce" a curzolai csatornában, olajf. /250 frt/.-- A curzolai csatornában, olajf.,/150 frt./-- Zamosce mellett, olajf.,/200 frt./, a Szépművészeti Muzeum tulajdona. -- A sebenicoi szorosban,olajf.,/120 frt/.-- Porta ferrea Spalatoban, olajf.,/130 frt/. — Provicchio szigetén, olajf., 180 frt.

1888. őszi kiáll. I. és II. sor.: Mirine romjai Veglia szigetén.IV. Béla kiszállási helye a tatárok elől való menekülésében. Olajf.,/250 frt./-- Szendrő vára az Al-Dunán,olajf., /150 frt./ -- Tricule az Al-Dunán. Magyarország legdélibb pontja. Olajf., /125 frt./ Mihajlovics dr. tulajdona. — Lászlóvár és Galambócz az Al-Dunán, olajf., 200 frt.

1889-90. téli kiáll.: Rudna Dalmácziában,olajf.,/1500 frt./ A művész legnagyobb képe, Kiss E.dr.tanár tulajdona.

1890 ápr (kvár) Dunagart Nagymarosnál, of

1890 máj (Brassó) Budna Dalmáciában, és fenti, of

1889. ápr. (arad) a Vaskapu Adakalehből Terinfve, of.; Hurlúkú Liszt mellett, a Kovács kovos kiszárása a Traján Táblánál

Györök Leó, György, alsóeöri 7.

1890-91. téli kiáll.: Castelnuovo a Cattarói öbölben, olajf.,/250 frt./ -- Castelnuovo a Cattarói öbölben, olajf.,/250 frt/; az előbbi 70., az utóbbi 163.sz.alatt.

1891-92. téli kiáll.: Ithaka, Odysseus hazája,olajf.

1892-93.) téli kiáll.: Veglia keleti bérczei,olajf./175 frt/, Portoré, olajf.,/150 frt/, Klotild főhercegnő tulajdona.-- Szél ellen,olajf.,/125 frt/.-- Őrtorony romjai Dalmácziában, olajf.,/160 frt/.-- Rakodó part a vámház előtt,vizf., /75 frt/.-- Szalmáshajó a Nádorkertnél, vizf.,/65 frt/.

1893-94. téli kiáll.: Duino, olajf.,/250 frt/.

1894. tavaszi kiáll.: A korfui fellegvár sziklái, olajf.,/300 frt./-- Scoglio San-Marco előtt, olajf.,/150frt/

1894-95. téli kiáll.: A "Mare morto" Lacroma szigetén, olajf.,/360 frt/.

1895-96. téli kiáll.: Lago di Meleda, olajf.,/160 frt/

1896. évi mill.kiáll.: Manfredonia réve, olajf., /700 frt./

1897. tavaszi kiáll.: Buccari öblében,olajf.,/250 frt/

1897-98. téli kiáll.: A curzolai csatornában,olajf., /150 frt./

Györök Leó, György, alsóeöri 8.

1898. tavaszi kiáll.: Villa Toplában, olajf.,/250 frt/.— San Lorenzo fellegvár Ragusában, olajf.,/250 frt./ --Sanct Andrea sziget partjain, olajf. /250 frt/

1898-99. téli kiáll.: Porto Rosso Lagosta szigetén, olajf., /200 frt/ -- Részlet Pago szigetéről, olajf., /300 frt/ -- Canale della Morlacca, olajf.,/600 frt/.--

1899. tavaszi kiáll.: Esthangulat Stagno-Piccolónál, olajf., /200 frt/.-- Hajógyár Zárában, olajf.,/200 frt/.-- Olajfák Sabioncello félszigetén, olajf., /300 frt/.

1899-1900. téli kiáll.: Tenger mosta sziklák Incoronata körül, olajf.,/500 frt./ A művész utolsó képe. -- Arbe. Olajf., /200 frt/

1900 eml. kiáll. - 1924 felv. vince az Albrecht-út of
1934-35. jak: Buccari of

Ezeken kivül emlitendők:

A budai főherceg Albrecht-ut, Budapest székesfőváros tulajdona.-- Ragusa, Buccari a Szépművészeti Muzeum tulajdona.-- Kilátás Buccariza felé, a Szépművészeti Muzeum tulajdona. A várbeli helyőrségi templom 1884-ben, olajf.,a Székesfővárosi Muzeum tulajdona.-- Olipa szigete,a Calderoni és társa czég tulajdona.-- Bárka tanulmány, Munkácsy Mihály tulajdona volt. -- Mészégető házak Ithaka szigetén, Csáky

Györök Leó, György, alsóeöri 9.

Albin gróf tulajdona (volt.) -- Halásztanya Lissa szigetén, Mihájlovics dr. tulajdona. -- Belgrád városa, u.a. tulajdona. Pelagosa szigete, u.a. tulajdona.- Curzola, u.a. tulajdona.- Vaskapu az Al-dunán, u.a. tulajdona.-- Szikla-barlang Lissa szigetén, u.a. tulajdona.-- Curzola, Erös dr. tulajdona.-- San Pietro di Nembro.-- Visegrád vára. -- Nagymarosi partok, Mihajlovics dr. tulajdona.-- Esthangulat a curzolai csatornában.-- Sappho sziklája.-- Kutyavilla.-- Visegrádi ház, Szinnyei Otmár tulajdona.-- Részlet Ithakából. -- Részlet Ada-Kalehből.-- Utca Ada-Kalehből. -- Macska-tanulmány, a művész fiának tulajdona.-- A művész atyjának arcképe, u.a. tulajdona.-- A művész első nejének arcképe, u.a. tulajdona.-- A művész második nejének arcképe, u.a. tulajdona.-- A művész fia, u.a. tulajdona.-- Zamoscei kertek alja /2-ik péld./ u.a. tulajdona.-- Reggeli hangulat Melada szigetén, u.a. tulajdona. -- Fiume, u.a. tulajdona.- Fóthi kunyhó, a hol Vörösmarthy a "Fóthi dalt" irta, u.a. tulajdona.-- Török ember, ki Kossuth Lajost 1849-ben Orsovánál a Dunán átszállitotta, u.a. tulajdona.--

Györök Leó, György, alsóeöri 10.

Részlet Ithakából /2-ik péld./ u.a. tulajdona.-- Részlet Buduából, u.a. tulajdona.-- Budua,/2-ik péld./ Klotild főhercégasszony tulajdona.-- Obrovazo vára, Rigler József Ede tulajdona.-- Babérliget.-- Cirkvenicei kolostor.-- Cirkvenica.-- Lacroma sziget.-- Arco naturale, Feszl tanár tulajdona.-- Arco naturale/2-ik péld./.-- Zimony.-- Vieste. -- Czigányvég Orsován.-- Perasto.-- Pago sziget.-- Kazán szoros.-- Galambócz vára.-- Spalatói temető.-- Capocesto.-- Zamosee.-- Calamota sziget.-- Kilátás Lászlóvárra.-- Házrészlet Ithakából.-- Kilátás Curzoláról, Pályi Sándor tulajdona.-- Capri, u.a. tulajdona.-- Visegrád.-- Duna Nicaroson alul, Zala György tulajdona.-- Pervecchio.-- Quino, a Nemzeti Szalon tulajdona.-- Tersato, Kommer József tulajdona.-- Belgrád látképe. -- Slankamen, Kommer József tulajdona.-- Velenczeiek vára, Forster Gyula báró tulajdona.-- Corfui fellegvár.- San Raphael szigete.-- A sabbionellói partok mente, Telepy Károly tulajdona volt. -- Esthangulat Stagno Piccolónál.-- Porto Manigo.-- Szendrő. -- Sashegy.-- Ney Ferencz arcképe.-- Műveiből 1900 elején a Képzőművészeti Társulat posthumus kiállitást rendezett,

Györök Leó, György, alsóeöri 11.

a melyen a művész 86 olaj- és vizfestménye kelt el./E festmények s azok vevőinek névsorát lásd: Műcsarnok 1900.évf. 133-134 l./ Gy. mint illustrátor is működött. A képes szépirodalmi lapokban elszórtan megjelent rajzaitól eltekintve ő maga rajzolta "Lázadó hajósnép viszontagságai a Csendes tengeren" cz. ifjuságí könyvének képeit/Szekrényessy Kálmán tulajdona), Szinnyei Otmár "Magyar lobogó az Adrián" c. könyvének illusztrációit stb.

T. 1491.

rister lábhoz eresztett fegyver-
en jobbra haladva és Ein Pandu-
tó. Jelzése

. 13.9: 19.7 cm.

Györök Leo

festő

l.

Ezredéveskiáll

X. csop. 62. l.

Kath. R. sz. Alfonz
Prot. Kolos

CSÜTÖRT.

31

t rechts unten): Györök L.

1

Kath. Mindszent
Prot. Marianna

SZOMBAT

2

Kath. Halottak n.
Prot. Achill

Izr. 6. S. Noakh.

Györök Leó

Györök Leó (1847—1899).
188. ALBÁN PART (Albanisches Ufer). Jelzés lent jobbra (Bezeichne
Vászon (Leinwand). 23,5×29 cm.

Ernst Museum aukciói 38. sz.
Bpest, 1928.

Görök Leo

l.

Erödi – Bodnár

1861.

. Gyüjtése régészeti tárgyakra is kiterjedt,
ıek a képtár jelentőségével; főként érem-
egyházi régész, Schnütgen közvetítésével
szakszerű és muzeális érzékét bizonyítja,
ttörténeti szakkönyvtárat létesített. Meg-
figyelemmel kísérte az új megjelenéseket,
rága grafikai és hasonmásos kiadványokra,
idején fölül nem mult színes nyomataira.
külföldi képtárak könyvtáraival egy szinten
ő hatalmas magánkönyvtára is volt, mint
tésével, hanem az esztergomi bazilika belső
vű elődei az érseki székben, Vitéz és Bakócz,
ı, melyeket részben külföldi útjairól hozott
ában gyüjteményszerűen, a nagyközönség-
pedig felépíttette a Dunára néző pompás
olyosóból álló külön épületszakaszt biztosí-
5 katalógusát a finom műveltségű és világ-
ari papja, majd budavári plébános, később
1878-ban jelent meg első, 1891-ben pedig
ıtározását ma fejcsóválva olvassuk, nem kell
ember (nem is tekintette magát soha annak),
s képisme egyébként is még gyermekcipők-

Györök Leó Grosz

Lásd okv.
teljes életr.

Erődi – Bodnár

153. l.

Görök Leo

lárd okv.

Erredeves orsz-
Mikh. nagy
katalogusa.
Közlekedésügy
X. csoport
62. lap

Györök L. Gy. kertek alja Visegrád közelében.

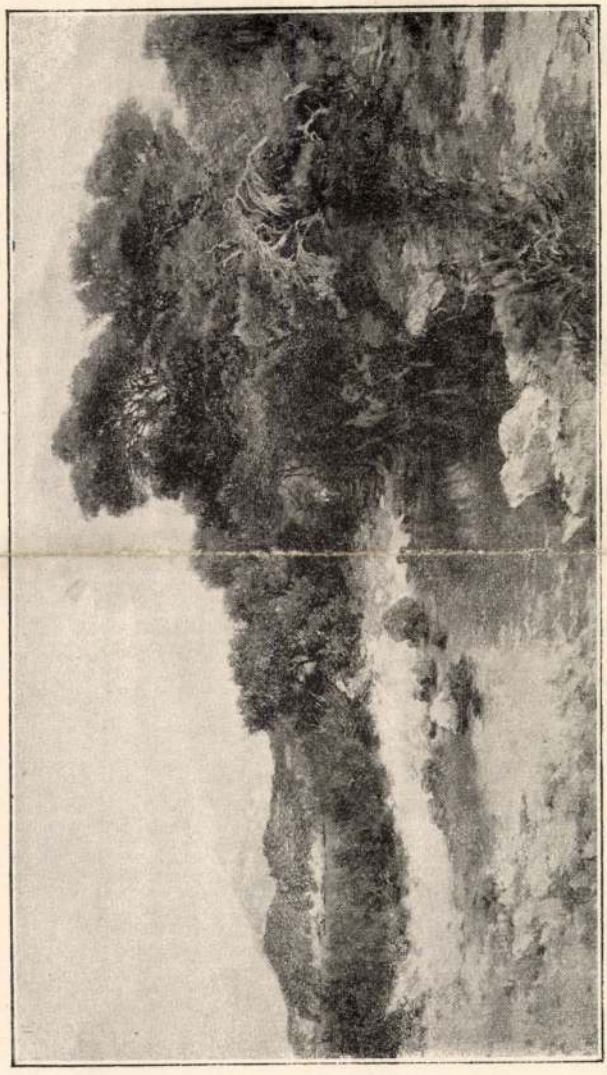

GYÖRÖK LEÓ. A «Mare morto» Lacroma szigetén.

Münchenből 1894/95 télik.

Győrök Leó

Szörök Leo

mint művész, nem tartozott a forradalmárok közé. Képeim az (tőleg) Adria-tenger partjának romantikus részleteit örökítette meg, hiven reprodukálva a természetet. 1883-tól haláláig szűrim szerepelt a Műcsarnok tárlatain. Néhány képe a budapesti Szépművészeti Muzeumban és a (Szécsi) Óvárosi Történeti Muzeumban ~~van~~ őrzi emlékez

majd a Nemzeti Szalon

Egy pesti művész szerepe a párizsi kommünben.

A vesztett háboru után Párizsban 1871 márciusában kitört kommunista forradalomban a kommunardok közt számos magyar is volt.

Ezek közül a legfontosabb szerep az óbudai származásu Frankel Leó aranyműves sejednek ~~gutott~~, aki a forradalmárok vezérkarában is helyet foglalt s maga is fegyveres csoportok élén harcolt ~~MacMahon tábornok~~ a francia kormány csapatai ellen.

A párizsi barikád harcoknak egy másik magyar ~~paranesnoka~~ hőse a rendkívül kalandos életű, feledésbe merült pesti művész, Grőrök Leó Grőrös festő volt.

A szabadságnak és a tengernek ez a rajongója Pápán született 1847-ben.

forsi egyetemen végezte s csakhamar ezután élénk irodalmi működést fejtett ki a vegytan, ásványtan és állattan terén. Ennek elismeréseül kuratori állást nyert az egyetem mathemathikai-physikai karánál s egyúttal a bányaügyi hivatalban is működött. A svéd diákok finnországi látogatásakor mondott politikai beszédje miatt száműzetésre ítélték ép akkor, a mikor már-már tanári állást nyert hazája egyetemén. Száműzetését Svédországban töltötte, a hol a stockholmi természetrajzi múzeum vezetője, majd csakhamar egyetemi tanár lett. Már a hatvanas évek elején részt vett egy kisebb expediczióban a Spitzbergákra. Négy évvel később maga vezetett ugyanoda expedicziót s ezzel megkezdődik az ő vezetése alatt végbevitt svéd vállalkozások egész sora, a melyek a sarki kutatásban Svédországnak juttatták az elsőséget. Az expedicziók rendszerint a Spitzbergák felé indúltak s első eredményük ezek földjének és természeti viszonyainak beható megismerése lett. Nordenskjöld a tudományos kutatást helyezte vállalataiban mindig előtérbe s különböző útjai nyomán roppant gazdag anyagot nyújtott a földrajzi és természetrajzi irodalomnak.

A hetvenes években Nordenskjöld figyelme a szibériai tengervidékek felé fordúlt. Itt az éjszakkeleti átjárás kérdése volt a megoldandó legnagyobb feladat. Nordenskjöld már 1875-ben és 1876-ban is igen eredményes útakat tett a káriai tengerben egész a Jeniszei folyó torkolatáig s ez útjai csak megerősítették abbeli hitében, hogy az egész szibériai tengerpartot körül lehet hajózni. Erre szervezte a nagyszabású «Véga»-expedicziót, mely 1878-ban indúlt el. Palander tengerésztiszt, a jelenlegi svéd tengerészeti miniszter volt a «Véga» hajó vezetője. Kevés expediczió járt oly sikerrel és oly gazdag eredménynyel, mint ez. Még az 1878-iki évben csaknem egészen a Behring-szorosig ért a «Véga». Itt aztán befagyott s csak a következő esztendőben folytathatta útját a Csendes-Oczeánig. A szibériai átjárás ezzel föl volt fedezve. Gyakorlati haszna a hajóforgalomra e fölfedezésnek nem lett, mert bár ez az út jóval rövidebb minden más kelet felé vezető tengeri útnál, de a hajók mindig ki vannak rajta téve a befagyás veszedelmének. Egy része azonban az Ob és Jeniszei torkolatáig máig is igen hasznos forgalmi útja a Szibéria felé törekvő hajóknak.

Ez után az utazás után, a mely Nordenskjöld nevét ünnepeltté tette az egész művelt világon, 1883-ban Grönlandba ment s nagyobb utakat tett a sziget belső részeinek jégmezőin. Nordenskjöld ugyanis lehetségesnek hitte, hogy Grönland belseje jégmentes s ezt a nézetet csak Nansen Frithjof czáfolta meg véglegesen, a ki egész Grönlandot keresztül-kasúl járta.

Ezekkel az utazásokkal Nordenskjöld méltán tekinthette befejezettnek élete czélját s ezentúl elvonúltságban élt tudományos tanúlmányainak. Egy nagy térképgyűjteményt adott ki, ezenkívül egy új furási módszert talált ki, az u. n. gyémántfúrást, melynek segítségével bármely sziklás talajban is lehet kutakat fúrni.

Sikerekben és dicsőségben oly gazdag életének van egy kedves, regényes epizódja, melyet a következőkben mondunk el.

*

Nordenskjöld, bár svéd családból származott, lelkes finn hazafi volt és sohase feledkezett meg arról, hogy Finnország nem mindig volt orosz fenhatóság alatt. Egy ünnepélyes lakomán mondott is egy ilyen értelmű felköszöntőt, melynek eredménye az lett, hogy száműzték hazájából. Ez pedig annál nagyobb csapás volt rá nézve, mert szerelmes volt Mannerheim Annába, a helsingforsi kormányzó leányába, a ki szerelmét viszonozta is.

Mikor a két szerelmes elbucsúzott egymástól, hűséget esküdtek egymásnak. Anna huga pedig, a ki szintén be volt avatba a szerelmi titokba, megfogadta, hogy akárki kérje is meg, nem megy férjhez addig, a míg Anna szíve vágya nem teljesül.

Elmúlt egy év. Nordenskjöld, ki ekkor 26 éves volt, a stockholmi természetrajzi múzeum vezetője lett s ez állásában fényes jövő nyílt meg előtte. Közben sűrű levélváltás folyt közte és szerelmese közt. Egyszerre azonban Anna levelei kezdtek nagyon rendetlenül érkezni, majd egészen el is maradtak. Nordenskjöldöt majd

NORDENSKJÖLD.

elemésztette az epedés, míg végre nem birta már tovább: elhatározta, hogy nem törődve a száműzetéssel és a sulyos büntetéssel, Finnországba utazik.

Veszedelmes utazás volt ez: mindenfelől orosz kémektől körűlvéve, a legkülönbözőbb álruhákban, gyalog, erdei rejtekutakon tette meg. Mikor megérkezett, egy orosz parasztól megizente Annának, hogy egy Helsingfors melletti kis faluban várja.

Két hosszú napig várakozott s nem jött felelet. Nordenskjöld erre a városba indult. Utközben megtalálta az orosz parasztot, a ki a tőle kapott pénzen holtrészegre itta magát s nem teljesítette a megbizást. Nordenskjöld erre újra remélni kezdett s Helsingsforsba érve, vakmerően egyenest imádottja házának tartott. Csakhamar meggyőződött arról, hogy Anna hű maradt hozzá, rendesen megírta leveleit, a melyeket azonban útközben elfogtak. A leány atyja ugyanis, a kormányzó, gőgös nemes ember volt s nem akarta a polgári származású tudóshoz adni leányát. Mivel e mellett Nordenskjöldre folytonos veszedelemmel járt a Helsingforsban való tartózkodás, a szerelmesek elhatározták, hogy megszöknek. Ekkor Nordenskjöld egy barátjával, egy orosz tudóssal találkozott, a kinek Nordenskjöld felvilágosításaira nagy szüksége volt s a ki keresztülvitte, hogy száműzetése alól feloldják. Most még csak a család ellenzését kellett leküzdeni s a szerelmi regény a házasság boldog révében ért véget.

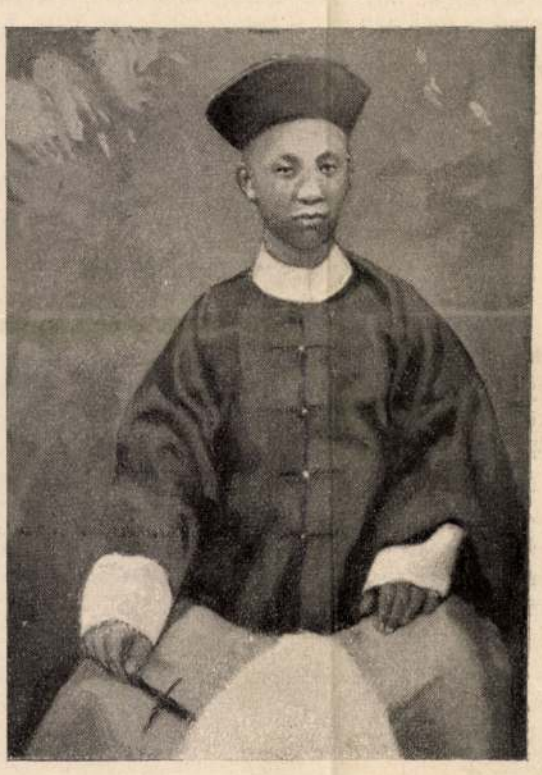

CSUN HERCZEG.

CSUN HERCZEG.

A történelemben párját ritkító követség az, mely a khinai császár nevében a közelebbi napokban a német császárnál járt. A mennyei birodalom ura elküldte öcscsét, *Csun* herczeget engesztelésül, hogy fejezze ki az ő nevében sajnálkozását Ketteler báró meggyilkoltatása miatt. A Khinával kötött békeszerződés egyik fontos pontja kívánta így, intő például a diplomaták sérthetetlenségének megőrzésére.

Csun herczeg a «Bayern» nevű német személyszállító gőzösön érkezett Európába. Berlin felé utaztában azonban hirtelen és váratlanúl megállapodott Bázelben. A hivatalos hirek megbetegedéséről szóltak, de csakhamar köztudomásra jutott, hogy az utolsó pillanatban nehézségek merűltek fel fogadtatása tekintetében. Ő ugyanis nagyon megalázónak találta azokat a hódolatnyilvánításokat, melyeket tőle követeltek. Hosszas, több napig tartó tárgyalás kezdődött végre közte és a berlini kormány közt, melyek végre sikerre vezettek és Csun herczeg szeptember 4-én megjelenhetett a német császar előtt a nélkül, hogy annyira meg kellett volna alázkodnia, a hogy eredetileg kivánták. A fogadtatáson a herczeg egyedül csak a tolmács kíséretében jelent meg s elmondta beszédét, melyre II. Vilmos szigorúan, komor hangon válaszolt. A szertartás befejezése után azonban mindjárt nagyon barátságos lett iránta és környezete is megadta neki mind azt a tisztelgést, mely egy uralkodóház tagját megilleti.

Csun herczeg különben tizennyolcz éves fiatal ember. Nem tud egy európai nyelven sem és így mindig rászorul a tolmács közbenjárására. Útjára elkisérte Sing-Csang tábornok, a ki ott fog maradni Berlinben mint khinai követ; további kisérete mintegy ötven emberből állott.

A SPORTVERSENYEKRŐL.

Szép győzelmet aratott Bécsben a szeptember elején tartott regattaversenyen egy magyar ifjú, *Manno* Miltiadesz, a ki megnyerte a Silberer Viktor által kitűzött aranyérmet és művészi kivitelű vándordíjat a Duna-bajnokság skiff versenyében, maga mögött hagyván a többiek közt a Duna bajnokságának versenyében eddig háromszor győzött Höllert Vilmost, a «Donauhort» bécsi egylet tagját és Nagl Emanuelt («Lia» Bécs), ki az idei bécsi tavaszi regattán egyik skiffverseny győztese volt. E győzelemnek értéke annyival nagyobb, mert a Bécs melletti szeszélyes folyású Dunán 4300 métert nemcsak a távolság nagysága miatt, hanem kormányzás nehézségei következtében is nagy munka, erős versenytempóban végig evezni annak, ki a víz folyásával nem ismerős.

A verseny következőleg folyt le: Erős nyugati szélben indúltak a bajnokjelöltek. Manno már a startnál előugrott egy csónakhosszal s a bécsi versenyzők nemcsak hogy utolérni nem tudták, hanem Manno diadala már 1000 méternél bizonyosnak látszott, 1500 méternél három hosszal vezetett már derék honfitársunk s hiába spurtolt Höllert s a többi bécsi versenyző, elérni nem tudták. Manno nagy könnyüséggel röpült át a czélvonalon.

Ugyancsak szeptember első napján nemzetközi kerékpár-versenyt tartottak a budapesti versenypályán, melynek legérdekesebb száma az egyórás verseny volt. Egyik érdekességét a versenynek az adta meg, hogy a versenyzők előtt egy-egy motoros kerékpár vitte a «vezető» szerepét, még pedig az egyik vezető két, a másik meg háromkerekű kerékpáron ült. Az utóbbit, Dietrich Jakab bécsi versenyzőt képen is bemutatjuk, a start pillanatában.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

György Elek: *Lirai költemények; Sopron 1901.* Ha az ember, elolvasása után, leteszi ezt a könyvet: nem marad meg emlékezetében belőle semmi. Alig van benne egy-egy élénkebben megírt strófa, egy-egy újabb, költői kép, az igazi érzésnek, a költői ihletnek valami csekély jele. Csupa üres, érdektelen panaszkodás, lapos nyelven, döczögős versekben. Bármi kevés mondani valója van a szerzőnek, mégis elnyújtja versei legnagyobb részét. Az érzés, a gondo-

lat fejlesztéséről szó sincs: a versek legtöbbször se nem nyernének, se nem vesztenének vele, ha akár a végükről, akár a közepükből elhagynánk egy pár strófát. Majdnem kizárólagos tárgya a szerelem; de nem mélyebb, a lelket belső mivoltában felrázó érzés ez nála, hanem alaktalan érzelgés, érdektelen, szín és lendület nélküli sóhajtozás. Ha az ember irodalmunknak ma már legalább mennyiségre nézve elég gazdag lírai költészetében számot akar tenni, ahhoz nem elég a jóakarat; a mai olvasó, ha már versek olvasására adja magát, egyéniséget, érzést, eszmei gazdaságot és tökéletes külalakot keres bennük. A kötethez ifj. Storno Ferencz készített néhány rajzot. Legsikerültebb még talán az a vers a kötetben, melyet itt közlünk mutatványúl.

Egymás mellett . . .

Egymás mellett üldögéltünk,
Kéz a kézben nyugodott;
Lelkem a jövőn merengve
Szivem érted dobogott;

Szerelmesen rám borulva
Szépnek láttad a jelent,
Arczomon könny pergett végig
Félve kérdéd: mit jelent?

«Vidám arczod mér' borult el,
Mond meg nekem, édesem?»
«Mért követi fényt az árnyék;
A kaczajt a gyötrelem?»

Eszmélve, hogy rád tekintek
— Milyen édes látomány, —
Te szemed is könybe' uszott
Lelkem lelke, barna lány.

Majd felderült borus arczunk,
Csókra nyujtád ajakad;
Szinméz volt a csók, olyat csak
Hű szerető: hűnek ad.

Szemedben a könny még rezgett,
Mint harmat fa levelén,
Haragudni, hogy is tudnánk!
Mosolyogtunk, te meg én.

Szó nélkül mig igy tünődtünk
Kéz a kézben nyugodott;
Szivünk telve rajongással,
Oly hangosan dobogott.

Egy festő életrajza. Két évvel ezelőtt hunyt el *Györök* Leo tanár és festőművész Budapesten. Viszontagságos, nyughatatlan életét egyik ismerőse, BraunFerencz megirta és előfizetés utján adja ki. Györök részt vett az 1871-iki párisi commune forradalmában s annak egyik első embere volt. A versaillesi csapatok benyomulásakor ő is fogságba jutott s csak g. Andrássy Gyula akkori külügyminiszterünk közbelépésére mint magyar alattvaló szabadúlt meg a haláltól. Azután a festészetre adta magát s az Adria partjairól festett szép tájképeivel sűrűn találkoztunk a Műcsarnok kiállításain. Braun a Györök életrajzára kiadott felhivásban azt mondja, ez a könyv lesz egyúttal az 1871. évi párisi communenek első és részletes magyar nyelven megirott története. Megrendelhető 3 koronáért, Budapest, VII., Szövetség-utcza 32. sz. alatt.

Nemzeti Szinház. Szeptember 6-ikán adták a Nemzeti Szinházban «*A becsületbiró*» czimű szomorújátékot, melynek szerzője az irodalomban eddig ismeretlen nevű *Zivuska* Jenő, a ki ezzel a darabjával az Akadémián a Teleki-jutalom száz aranyát nyerte meg. A pályázatról szóló jelentés elég kedvezőn szólt róla. A színpadon is tehetséges kezdőnek mutatkozott, a ki azonban még sokféle színpadi hatás alatt áll; Shakespeare kincsbányája kápráztatja, s főleg a «Velenczei Kalmár» Shylockjának igézete nyűgözte le. Nyelvében is sok a visszhang a nagy angol költő hatalmas szózatából. Fölcseng azonban olykor az eredeti hang. Mennyire lesz ez később tehetségének igazi szószólója, most még nem tudni. A színdarab szerkezetében nagy torlaszok akadályait állítja föl, hanem gyönge alapon s ezeket ostromolja. Látszik, hogy a nagyok kisértik és saját erejével számot nem vetett.

A regényes távolban helyezi el eseményeit, alakjait, messze időkben, meszsze földön, Olaszországban, ott küzdenek regényesen a becsületért Francesco bolognai városi tanácsos, Casparone előkelő nemes és Náthán, a zsidó. Francesco és Casparone ezenkívűl még egy lányért is küzdenek, hogy kié legyen. Mindebben pedig egy intrikus, Bálint, hamisítja meg a mérleg sulyát, mely hol erre, hol arra libben. Ez a Bálint a Náthán zsidó leányába szerelmes. Feltűnik a darabban sok visszaemlékezés a «Velenczei Kalmár»-ra. Náthán zsidó lánya is kis porczika a Shylock leányából. Casparone lovag ellop száz drachmát a zsidótól. Francescónak ezt Náthán elpanaszolja. Mivel pedig Francesco és Casparone vetélytársak Visconti herczeg Brigitta leányának birásában, Francesco nyiltan föllép a váddal Casparone ellen. Közbelép Bálint, az intrikus. Ez ráveszi a zsidó lányát, Thirsát, hogy találkozót kérjen Francescótól. Náthán ezt megtudja; Bálint még azt is elhiteti Náthánnal, hogy leánya Francesco kedvese, tehát Náthán visszavonja a Casparone elleni vádat, hogy Francesco mint hamis följelentő tünjék föl. Casparone öngyilkos lesz, Francescót mint hamis tanut száműzik, de előbb leszúrja Bálintot. A gyilkosra halál várna, ha a zsidólány be nem vallja, hogy Francescót soha sem szerette, minden csak látszat. A leány bele is őrűl ebbe. Ez alatt Francesco is megmérgezi magát a börtönben. Zavaros mindez, de nincs bizonyos fiatalos erő nélkűl s ezt méltányolta a közönség is, mely a szerzőt a felvonások végén kitapsolta. A darab szereplői pedig kedvvel játszottak, és *Török* Irma, *Hettyei* Aranka, *Mihályfi*, *Szacsvai*, *Iványi*, *Rózsahegyi*, *Gyenes*, *Dezső* sokban segítettek a szerzőnek.

Manno Miltiadesz a versenyben.

Manno Miltiadesz.

A BÉCSI EVEZŐS-VERSENYRŐL.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az anyagvizsgálók nemzetközi kongresszusa Budapesten. Szigorúan szakszerű, de a tekhnika gyakorlati alkalmazásában nagyon fontos nemzetközi kongresszus nyilt meg Budapesten e hó 9-én. Előkelő tekhnikusok és gyárosok gyűltek össze a külföld államaiból, hogy a tekhnikai anyagok vizsgálatára az egységes módokról tanácskozzanak. Rendkívűl fontos, hogy eleve tisztában legyünk, mily anyagból építünk, mily anyagot használunk vasból, kőből, fából, akár hídhoz, akár épülethez, akár kövezethez, parthoz vagy géphez. Hogy már erre nézve a legilletékesebb szakértők harmadik kongresszusának helyéűl Budapestet választották, ez nagyon hízelgő a magyar tekhnikai tudományokra, melyek igazán benső hatása alatt keletkeztek nálunk a folyók szabályozásai, a Vaskapu széttörése, nagy közmunkák, nagy folyóink áthidalása, országos és városi vasutak építése, a villamosság fölhasználása Budapesten földalatti vasutakra és oly közuti vasuti hálózatra, melyek tanulmányozására messze külföldről minduntalan érkeznek szakemberek. A nemzetközi kongresszus egyik mozgató rugója és elnöke is magyar ember: *Tetmajer* Lajos, ki Zürichben volt tanár, most pedig a bécsi anyagvizsgáló állomás elnöke. Felső-Magyarországon született; egyik öcscse a kassai ipariskola vezetője, a másik a rima-murányi vasmű-társaság vezérigazgató helyettese. A kongresszust a műegyetem helyiségeiben tartották. Az előző két kongreszszus szinhelye Zürich és Stockholm volt. Körülbelől ötszáz a kongresszus tagjainak száma.

Tetmajer Lajos kongresszusi elnök magyarul kezdte megnyitó beszédét, s örömét fejezte ki, hogy hazájában elnökölhet nemzetközi kongresszuson. *Czekéliusz* Aurél miniszteri tanácsos a magyar kereskedelmi miniszter nevében üdvözölte a kongresszust, *Czigler* Győző műegyetemi tanár, az anyagvizsgálók magyar egyesületének és a kongresszus szervező-bizottságának elnöke s *Ludvigh* Gyula, a magyar államvasutak elnök-igazgatója, szóltak még hazai szakemberek nevében. *Ilosvay* Lajos, a műegyetem rektora angolúl köszöntötte a gyűlést. A kongresszus díszelnökeivé egyhangulag megválasztották: *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi minisztert, *Graenzenstein* Béla pénzügyminiszteri államtitkárt, *Ludvigh* Gyula magyar államvasuti elnök-igazgatót, *Ráth* Pétert, a kassa-oderbergi vasut vezérigazgatóját, *Borbély* Lajost, a salgótarjáni kőszénbánya műszaki igazgatóját és *Ilosvay* Lajos műegyetemi rektort. Megválasztották továbbá a szakosztályi elnököket, helyettes elnököket s jegyzőket. Szakosztályokba csoportosúlva fejtegették és vitatták a kongresszus tárgyait. Fontos ügyeket hoztak elő, melyek a szakembereket, a tekhnika törekvését, haladását illetik. A kongresszus tagjai közben kirándulásokat tettek, s megnézték a Budapesten készülő és kész technikai műveket.

MI UJSÁG?

A király a hadgyakorlatokon. Ő Felsége e hó 12-ikén érkezett a Dráva-melléki hadgyakorlatokra. Noskovcze állomásra már előbb megérkezett *Széll* Kálmán miniszterelnök, és gróf *Khuen-Héderváry* horvát bán. A királylyal együtt utazott Ferencz Ferdinánd főherczeg.

Utközben Sopronban, Nagy-Kanizsán, Barcson üdvözölték hódolattal a királyt. *Noskovczéra* a király e hó 12-ikén öt óra előtt érkezett. A király szívesen üdvözölte Széll Kálmánt, a horvát bánt és Cseh Ervin horvát minisztert, majd Veröczemegye és Eszék város küldöttségét fogadta. A király örömét fejezte ki, hogy a Szent István koronája országai között levő nyolczszázados kapcsolat megszilárdulása módot adott az alkotásra és haladásra. A miniszterelnöktől Ő Felsége e szavakkal búcsuzott: «Viszontlátásra Pécsen.» Ő Felsége tovább utazott *Miholjáczra*, hová 5 órakor ért. *Ferdinánd* román trónörökös érkezett nemsokára a noskovczei állomásra, a hol Széll miniszterelnök üdvözölte. *Miholjáczon* pedig a király fogadta. Ott volt báró *Fejérváry* honvédelmi miniszter is. A miholjáczi Majláth-kastély parkjánál *József* és *Lipót Szalvátor* főherczegek, *Fejérváry* báró és *Krieghammer* báró miniszterek, a hadgyakorlat fővezetőségének egész személyzete foglaltak állást, a kastély bejáratánál pedig Mailáth László és József grófok várták a felséges urat. Hat órakor ebéd volt. Este kivilágították a községet. A gyakorlatok a Dráva mellékén e hó 17-ikén érnek véget. A felség szeptember 18-ikán délután *Pécsre* megy, hol a tisztelgő küldöttségeket fogadja, s onnan még aznap folytatja útját Bécsbe.

Erzsébet királyné emlékezete. Szept. 10-ike a szomorú évfordulója néhai Erzsébet királyné halálának. Magyarország megülte kegyelettel, s az évek növekedéseivel egyre több emlékoszlopra és szoborra teheti le nagyasszonya számára koszorúját.

Budapesten e napon a középületekre fekete lobogót tűztek. A budavári Mátyás-templomban a gyász isteni tiszteletet *Vaszary* Kolos bíbornok-prímás tartotta. Ott volt: *Fejérváry* Géza, *Wlassics* Gyula, *Hegedüs* Sándor, *Darányi* Ignácz és *Plósz* Sándor miniszter, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, *Császka* György, kalocsai érsek, *Gromon* Dezső és *Tarkovich* József államtitkárok, *Latkóczy* Imre, a közigazgatási bíróság alelnöke stb.

Bécsben a király már reggel nyolcz órakor a kapuczinusok sírboltjába ment és imádkozott a királyné koporsójánál. Azután *Rudolf* trónörökös koporsójánál is imádkozott, majd Hubert plébánossal elmondatta magának, hogy kik küldöttek újabban koszorúkat. Különösen a román királyné koszorújának szalagja vonta magára Ő Felsége figyelmét.

ÚTFÉLI FORRÁS DOGNÁCSKÁN. — A MŰKEDVELŐ-FOTOGRAFIAI KIÁLLITÁSBÓL.

Halaváts Gyula fényképe.

a tánczisколát se», — liczitál rá *Angela*, stb. A fiatalok képzelme egyre jobban duzzad. A légvárak egymásután épülnek, a mulató helyekhez már közhasznu, képző intézeteket is gondolnak. A regény aztán azzal végződik, hogy a képzeleti tervek megvalósulnak. A szegény *Angela* szabó-leány csak meghagyja alter ego-jának, a milliomos Angelának, hogy mi legyen, s felépül a gyönyörü nép-palota, a melyet ő s kedvese fantáziája teremtett meg; oda vezeti csodálkozó mátkáját, megmutatja annak a palotát összes bámulni való intézményeivel s megigéri, hogy majd akkor esküszik meg vele, mikor a palota s ennek összes intézményei a nép számára megnyilnak.

Besant Valter ezen regényének megjelenése után alig mult el két év s mindaz, a mit az ő fantáziája megteremtett — neki indult a megvalósulásnak. Még nem is ért rá mindenki elolvasni Angela és Harry megható történetét, midőn 1884-ben az angol, s azután a külföldi lapokban is megjelent a hir, hogy London keleti részében uj emberbaráti intézetet fognak alapitani; a képzeleti fiatal milliomosnő helyett egy szolid, már nem is fiatal filantrop vette a dolgot a kezébe: Sir *Edmund Hey Kurry*, a ki hozzá fogott, hogy Besantnak eszméje szerint a nép-palotát (People's Palace) megvalósitsa. Persze erre sok pénz kellett; csak az épület felállitására nem kevesebb, mint 75 ezer font sterlinget követelt a tervezet. A gazdag Angliában, a hol a Besant regénye épen akkor ébresztett figyelmet a londoni szegények iránt, rögtön nagy számmal akadtak olyanok, a kik az ügyet felkarolták s az áldozatok a társadalom minden rétegéből sürün folytak be.

Az emberbaráti czélú intezmény létrehozása érdekében aláirást nyitottak. A «Beaumont Trust» jótékony alap a nép-palota javára 12 es fél ezer fontot irt alá. *Viktória* királynő rögtön pártfogója lett ez intézménynek s 200 fontot irt alá, a posztógyárosok gazdag egylete 40 ezer fontot, a «Charity Comissioners» czimü, mindennemü szegényeket istápoló egylet kötelezte magát, hogy az intézet fenntartásához minden évben harmadfélezer fonttal fog járulni. Ezen kivül egyesek is bőkezü ajánlatokat és adakozásokat tettek, igy p. o. *lord Rosberry* elvállalta, hogy a nép-palota mellé a saját költségén nagy fürdőt és uszó-iskolát épittet, *Sir Eduard Guinnes* meg arra vállalkozott, hogy kilenczezer fontba kerülő téli-kertet épittet a nép-palotához, *Edwards* úr a hangverseny-terem számára nagy és drága orgonát ajándékozott, stb. Elég az hozzá, hogy 1886 nyarán a kivánt összegnek háromnegyedrésze már együtt volt. El lehetett kezdeni az épitkezést s 1886 junius 28-án a «Mile End Road» utczában, keleti London kellő közepén, a walsi herczeg és herczegné ünnepélyesen letették a nép-palota alapkövét. Kevesebb, mint egy év mulva, azaz 1887 május 14-én pedig *Viktória* királynő személyesen részt vett a palota megnyitásában, mely alkalommal a körjáratnál azzal a szerény költővel, a kinek fantáziája után létesült ez a nagyszerü intézet, a legszivesebben szorított kezet.

A nép-palota helye is a lehető legjobban megfelel a kivánt czélnak: egy nagy utczában fekszik, a mely valamikor országút volt s a mely a Cityt összeköti a külvárosokkal. Mindenfelől a legszegényebb negyedek környékezik, úgymint: Hackney, Shoreditch, Bethnal-Green, Poplan és Stepney, nem is szólva a Whitechapel-ről; a palota kapui előtt lóvonatu vasutak vezetnek el s nem messzire van a földalatti vasút pályaháza is. A palota főépülete az udvaron van, nehány lépésre az utczától és rácscsal elkerítve; czime: «Queen's Hall» (királynői csarnok); ez egy nagy, gyönyörü terem, hossza százharmincz, szélessége hetvenöt, magassága pedig hatvan láb: elfér benne kétezerötszáz ember s arra való, hogy hangversenyeket, ünnepélyeket, mulatságokat, sőt neha képkiállításokat is rendezzenek benne. Mindkét oldalán karzatok vannak, a melyeket kariatidok tartanak, az ablak-közökben pedig huszonkét «jó királyné» szobrai vannak felállitva; a terem egyik végében Viktória királyné szobra áll, ezzel szemben pedig egy nagyszerü orgona. Oldalt apróbb szobák vannak, a melyekben különféle gyüléseket tartanak s a hivatalok vannak elhelyezve. A királynői teremmel összeköttetésben áll egy nagy, felülről megvilágitott olvasóterem és könyvtár, a mely emlékeztet — persze kisebb mértékben — a british muzeum olvasótermére (Reading Room). Mindjárt azután következik a palota szép «tekhnikai iskolája» műhelyekkel, laboratoriumokkal, iskola-termekkel. Mindezek körül vannak véve különféle, külön álló épületekkel, a melyek részben állandóak, részben ideiglenesek.

Lássuk már most, hogy mily módon és mily alakban valósitották meg az angol költő eszméit? A nép-palota egészen új tipusu emberbaráti intézmény, mert egyidejüleg három czélt követ a nép segélyezésében, a mely czélok eddigelé külön-külön egyletek és intézetek feladatai voltak. E czélok: először a népnek olcsó és változatos szórakozásokat nyujtani, a melyek nemcsak elvonják őt a korcsmáktól s általában a haszontalan idővesztegetéstől, hanem egyúttal becsvágyat ébresztenek a fiatalságban, alkalmat nyujtanak a beszélgetésre, okoskodásokra, felébresztik a népben a szép iránt való érzéket s általában oly nemes foglalkozások iránt támasztanak kedvet, a melyek eddigelé a nép előtt ismeretlenek voltak, s a melyekben eddig csak a gazdag emberek vehettek részt.

Második czélja a nép-palota intézményének a népnevelés, értvén ezalatt a tanulás minden szakát, nemcsak az irás-olvasást; itt első helyen áll a tekhnikai képzés, a mely nemcsak arra szoritkozik, hogy a fiatal embernek kézbeli ügyességet, szem-biztosságot adjon ez vagy amaz iparágban, hanem, hogy a felnőtt iparos szabad óráiban szakbeli ismeretkörét is szélesbithesse. Végül a harmadik czél: a két előbbinek egyesitése, fogékonyakká tenni a szegény munkásokat a társas együttlét haszna és szükségessége iránt, a melyet ezelőtt ugy szegénysége, mint tudatlansága folytán nem ismert.

Tehát a három czél szerint az intézet vezetése is három irányu: 1. szórakoztató, 2. képező 3. szocziális. E három czél kellő méltánylásához ismerni kell keleti Londont. E nagy városrész harmadrészének lakói oly szegények, a kik a mindennapi kenyérért folytatnak örökös küzdelmet. A legutóbbi statisztikai kimutatások szerint körülbelül százezeren e szegények közül állandóan szükségben szenvednek: éheznek, fáznak, meztelenkednek.

Különösen elszomoritó pedig a szegény gyermekek helyzete: nemcsak, hogy élelmezésük hiányos, de nevelésben sem részesülhetnek. Daczára a törvény rendeletének, legtöbbjük nem halad tul az irás-olvasás megismerésénél, nem kap semmiféle mesterségbeli előkészületet s ennélfogva egyre növekedik az a nélkül is nagy mennyiségü «alkalmatlan kezek» (unskilled hands) száma, a melyek csak a legalsóbb munka végzésére valók. Ebben a tekintetben a városi gyerek állapota sokkal rosszabb, mint a falusié, mondja *Besant* Valter (The People's Palace» a «Contemporay Review» 1887. februáriusi számában).

A londoni szegény gyermekek fiatal kora egészen olyan, mint a czigányoké, magukra szedik az utczának minden fizikai és morális sarát, hamar megszokják az életnek csak rossz oldalát látni s hamar elsajátitják a felnőttek hibáit és rosszaságait. A két nem közti közeledés igen korai s a házasságok a legfiatalabb években kötetnek. Nem ritkaság köztük a 18 éves férj s ilyen körülmények közt az ilyeneknek 25 éves korukban már közel egy tuczat gyermekök van.

Ezen hibák és veszélyes bajok eloszlatására épitették a nép palotát, a melynek czélja a szegény gyerekeket nemcsak szellemileg nevelni, hanem azokat valamely mesterségre vagy müvészetre is alkalmasakká tenni. A nép-palota nyilvános intézet, következőkép nyitva van mindenki előtt a megtekintésre, igen csekély dij (két penc) lefizetése mellett. De arra, hogy valaki állandóan részese lehessen a nép-palota előnyeinek, hasznának, szükséges, hogy annak tagja legyen. Az intézet tagjainak száma ez idő szerint ötezerre tehető s még sokkal nagyobb lenne, ha a helyiség nem bizonyult volna szüknek. A rendes tagoknak szabad bejárásuk van a palota minden kiállitására, játékaira, a gimnasztikai terembe, s a hangversenyekre (csütörtökönkint ingyenes hangversenyek vannak.); az intézet többi részébe — tekintettel főképen az idegen látogatókra — mindig bizonyos mérsékelt belépti dij mellett lehet bejárni. Az intézet tagja lehet minden 16—26 éves ifju; az idősebbek nem lehetnek tagok, a fiatalabbak pedig (13—16 évesek) az úgynevezett «fiatalok osztályába» (junior section) vétetnek fel, a hol megint más rendszabályok uralkodnak. Az idősebbek közül a férfiak évnegyedenkint három shillinget, a nők másfél shillinget fizetnek, a kiskoruak pedig havonkint négy pencet; ezért ingyen látogathatják a rendes kedvezményes intézményeken kivül a rajz- és gyorsirászati tanfolyamokat, ezen kivül pedig hetenkint egyszer a számukra, választott szakmájuk szerint, berendezett előadásokat, valamint a szórakoztató estélyeket. A jelentkezők oly nagy számmal vannak a fiatalabbak közül, hogy a felvehetők számát kétezerre kellett korlátozni.

Igy tehát az első elv, a melyen a nép-palota működése nyugszik, abban rejlik, hogy a szegény népnek az intézet látogatása *nem ingyen*, hanem — jóllehet igen csekély — dij mellett van hozzáférhetővé téve. Angliában szabály, hogy minden hasonló czélu intézmény, kivéve néhány államit, mind bizonyos, kisebb összegü dij lefizetése mellett áll rendelkezésére a reá szorulóknak.

A nép-palotának első (1887—1888) évi működéséről szóló statisztikából meglehetős hü képet nyerhetünk ez intézményről. A statisztikai kimutatásban első helyen vannak felemlítve a mulatságok s ezek közt a *zene*. Minden héten kétszer, vasárnap és csütörtökön, hangverseny volt a királynői teremben, s azon a szegény nép mindig nagy számban jelent meg. A látogatók száma középszámitással harmadfélezer volt, vagyis a terem mindig megtelt. Ezenkivül vasárnaponkint orgona-hangversenyek is voltak, naponkint kétszer, még pedig ugy rendezve, hogy

az orgona-hangversenyek ne essenek össze a templomi isteni tiszteletekkel, s hogy valamivel jókorabb kezdődjenek, mint mikor a korcsmákat kinyitják.

A mulatságok közt második helyen állnak a különféle *kiállitások*. Volt az említett évben szárnyas állat, galamb-, virág-, vésnök-, ötvös-, macska-, munkás-, kép-, szamár- és ló-kiállítás.

Őszszel nagy nép-ünnepély volt, a mely teljes hat hétig tartott; ez ünnepély is különféle kiállításokkal volt összekötve, azonkívül a nép-palota tagjaiból alakult zenekar hangversenyzett, a fiatalság tornászati mutatványokkal mulattatta a közönséget. Az intézet minden épülete fel volt diszitve zászlókkal és tarka lampionokkal. E hat hét lefolyása alatt a nép-palotát nem kevesebb, mint háromszázezer ember látogatta meg, persze mérsékelt, féláras belépti díjak mellett.

A nép-palota mulattató intézményei közé tartozik az *olvasó-terem* és egy nagy *fürdő-kád* is, mely utóbbit gróf Rosberry építtette. Az olvasóterem vasárnaponkint van nyitva s a látogatók száma kivált az őszi hónapokban rendkivül nagy volt! Mint a világon mindenütt, úgy itt is leginkább a szépirodalmi müveket olvasgatták, ezek közt pedig Ensworth, Dickens, Braddon, Reed, és Jules Verne műveit. Ezeken kivül a gyerekek számára is rendezgetnek különféle mulatságokat: báb-szinházakat, Paprika Jancsikat, tudós kutyákat stb. mutogatnak nekik.

A nép-palota programmjában a második helyen áll a *gyermekeknek szakszerü, tekhnikai oktatása*. Az ezek számára berendezett iskolákban a gyermekeket a hajlamaiknak megfelelő szakmában rendszeresen oktatják, még pedig nemcsak a kézi ügyesség elsajátitása, hanem az elméleti ismeretek tekintetében is.

Az iskolának is már ez idő szerint négy osztálya van: 1. ács- és asztalos-osztály, 2. mekhanikusok és gépészek osztálya, 3. lakatosak és ércz-művesek osztálya, 4. rajzolók osztálya. Az idén nyitják meg a vegytani osztályt.

A programm harmadik helyén a tagok közti *társasélet* fejlesztése áll; erre a czélra szolgálnak a klubok, mindenféle gyülések, estélyek, ártatlan játékok, stb. A nép-palota tagjai mind jogositva vannak arra, hogy a többféle klubok és egyletek tagjaiul megválasztassanak. Ilyen klub és társaság ez idő szerint a nép-palotában 21 van: sakk-kör, szónoklati, önképző-kör, szini egyesület, irodalmi társaság, billiárd-klub, ököl-vivó kör, veloczipéd-egylet, lapdázó-társaság, kriketjátszó egylet, segélyző-kör, rajzolók egylete, gyorsirói kör, uszó-egylet ének-kar, közönséges zene-kar, fiatal leányok társalgási egylete, fényképészeti egylet, stb. Ezeken kivül vannak alkalomszerü estélyek, a minő volt a mult évi január-havában egy tea-estély abból az alkalomból, hogy egyszerre ötszáz tagot vettek fel a nép-palotába, — sőt volt a mult évben több táncz-estély is. A gyermekek számára London város egy közel fekvő rétet ajándékozott, hogy azok ott lapdázhassanak, karikázzanak stb.

Persze, bármily üdvös is a nép-palota intézménye, mégsem elegendő arra, hogy czélját elérje, mert arra, hogy London összes szegényei részesülhessenek a nép-palotai intézmény jótéteményében, még legalább két, három palotára volna szükség. *Sz. E.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A nagybesenyői Bessenyei család története. Irta és oklevéltárral ellátta *Széll Farkas*. Bessenyei György és Pál arczképeivel és hasonmásokkal. Budapest, 1890. — Ily czimű munka került ki épen most a sajtó alól. Széll Farkas, ki maga is a Bessenyei-családból származik anyai ágon, kedvvel és szorgalommal foglalkozott Bessenyei György, újabbkori irodalmunk e vezérbajnokának őseivel, a legrégibb kortól, a XIII. század elejétől kezdve, egészen napjainkig. A történeti elbeszélés folyékonyságát a kritikai érzék finomságával vegyíti, egyszersmind adatainak újságát azoknak biztosságával, a mi ilyen munkának nem csekély érdeme. Lapunk más helyén bővebben szólunk a mű tárgyáról s képei közül is bemutatunk kettőt. A 304 lapra terjedő mű Dobrovsky és Franke budapesti könyvkereskedők bizományában jelent meg, s ára 3 frt.

Természettudományi olvasmányok jelentek meg az ifjuság számára. Szerkesztették Hankó Vilmos és Szterényi Hugó, kiket a szerkesztésben több természettudományi iró támogatott. A terjedelmes könyv (nagy alaku 350 oldal) a természet világából, a tüneményekről, az állatvilágból, általában a természet köréből nyujt ismertető czikkeket; alkalmas ifjusági olvasmánynak, és arra, hogy iskolai jutalomkönyvül osztassék ki. Több kép is van benne, nehány czikket pedig Györök Leo csinos inicziálékkal látott el.

Közleményei természettudományi iróink dolgozataiból válogatvák. Fodor József a levegőről, Pasztavszky a magas hegyek életéről, Szily Kálmán: «Ha majd a kőszén elfogy!», Herman Ottó a pók szövéséről, fonásáról és szerepéről a természet háztartásában, Lengyel Béla az anyag megmaradásáról, Entz Géza az állatok utjáról a természetben, Klupathy Jenő a léghajózásról, Őrley László a tenger mélységeinek életéről, Hankó Vilmos a mérgek használatáról, Szterényi Hugó a petroleumról és grafitról, a sárkányokról, ifj. Jankó János a bambuszról, Hankó Vilmos a czukorról és fűtésről szóló dolgozatai teszik a könyv tartalmát, mely az ifjuság ismereteinek gyarapítására törekszik. Ára 2 frt, s a Lampel-féle könyvkereskedésben rendelhető meg.

Az Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben vállalat 110-ik füzete jelent meg e hó 15-ikén. Ez a Magyarországot leiró résznek második kötetéből a 14-ik füzet. Ballagi Aladár folytatja és befejezi e füzetben a «Bihari sikság» élénk és jellemző leirárát, kellőn méltatva a Berettyó-melléк, a Sárrét, az Ecsedi-láp, a Hármas-Körös természeti, néprajzi és történelmi nevezetességeit. A czikkhez Kimnach László és Spányi tájképeket rajzoltak, Feszty Árpád és Háry Gyula pedig épületek képeit. A képek ezek: A Sebes-Körös partja. Halászatra indulás a czirkói réten. A szalontai csonka torony. A geszti kastély. A tamásdai templom maradványai. Mocsaras táj a Sárréten. A következő czikk «A Hármas-Köröstől a Marosig» vezet. Ebben «Békés» czim alatt Zsilinszky Mihály Békésmegyét jellemzi, Márki Sándor pedig «Az aradi sikság» leirásához fog, melynek még folytatása következik. Az illusztrációkat Keleti Gusztáv (a Fehér-Körös töltései és a kisjenői park), Jankó János (a gyulai vár, népmulatság Békés-Csabán), Háry Gyula (Békés-Csaba főtere, a szinház, a kigyósi kastély), Jantyik Mátyás (vetés és boronálás) és Goró Lajos (árvizi menekülők a békési erdőben) készitették. A füzet ára 30 kr.

Az akadémia könyvkiadó-vállalata új (1890—2) cziklusából az 1890-re szóló illetményt sajtó alá adták. Ez évben — október végeig — négy kötet jelenik meg és pedig: *Badics* Ferencz «Fáy András életrajza» Egy kötet, mintegy negyven iven, *Barthelémy-Saint Hilaire*; «A filosofia viszonya a tudományokhoz és a valláshoz». Fordította Péterfi Jenő s az eredetivel összehasonlította Pauer Imre. Egy kötet, mintegy 15 iven. *Rambaud*: «Oroszország története». Fordította Laukó Albert s az eredetivel összehasonlította Csiky Kálmán. Az évdijat 5 frt, és a költségdijat 1 frt 60 kr. az akadémia kéri előzetesen beküldeni a főtitkári hivatalnak.

Akadémiai értesitő. Az akadémia folyóiratának e havi száma a közgyülési előadásokat tartalmazza: Eötvös Loránd megnyitó beszédét, Szily Kálmán főtitkári jelentését, Beöthy Zsolttól a «Horatius és Kazinczy», Pulszky Ferencztől «A renaissance és Mátyás király» czimű értekezést. Aztán a májusi osztályülések tárgyainak kivonatos közlése, az akadémia támogatásával megjelenő folyóiratok szemléje, a jegyzőkönyvek, a kiadványok hirdetése sat. vannak még benne.

Akadémiai füzetek. A tud. akadémián tartott értekezésekből megjelentek *Justinianus «omnem reipublicae» kezdetü rendelete a jogi oktatás tárgyában*, adalékul a jogi oktatás történetéhez, Vécsey Tamástól; ára 60 kr. — *Újabb hellén munkák és a hellén nyelvtanitás*, dr. Télfi Iván értekezése; ára 60 kr.

Okmányok a Kellemesi Melczer-család levéltárából, a XIII—XV. századból, közli és kiadja Kellemesi Melczer István, a főrendiház tagja. A kötetben összesen 80 okirattal ismerkedik meg a történelem fürkészője. A legrégibb okirat II. Endre királytól ered, 1232-ből, az utolsó pedig II. Ulászló idejéből való, 1499-ből. Melczer abból a dicséretes szempontból hozta nyilvánosságra nemzetsége ezen okiratait, hogy a kutatók rendelkezésére legyen, kik a történelemnek nemcsak fénylő oldalait irják le, de a társadalom műveltségének időközönként különböző fokait s a szűkebb körben mozgó tevékeny nemzeti élet mozzanatait is kutatják. Gondosan szerkesztett tárgymutató igazit el az okiratokban előforduló személy- és helynevekhez.

Magyar közmondások könyve, válogatott magyar közmondások, példabeszédek, szólásmódok betürendes gyüjteménye, több forrás és számos munkatárs gyüjtése után szerkesztette és kiadja *Sirisaka* Andor. Megjelent Pécsett, a szerző kiadásában.

A közmondások, a példabeszédek, a népmesék, dalok mindig leghivebben tükrözik vissza egy-egy nép lelkületét, gondolkozását, nemzeti sajátságát, viszonyait, képzeletét, főleg pedig nyelvét. A nép e nyelvi kincseit gyüjtik is szorgalmasan. A magyar nép gazdag közmondásokban, melyekben az életigazságot a bölcs tapasztalatot fejezi ki, meglepő rövidséggel, plasztikus képekben, elmés ötletekben, zamatos, erős nyelvén, mely példája lehet minden irónak, formában, szabatosságban, sőt rithmusban is. Régibb, újabb iróink buzgólkodtak, hogy a magyar nép eszejárásának és nyelvi sajátságának e kincstárát összegyüjtsék. Vannak is nagybecsü gyüjteményeink. Sirisaka szintén jó munkát teljesitett, mert a népköltési gyüjtések tetemesen gyarapodtak az utóbbi időben, s ezek mindenkit meggyőzhettek, hogy a példabeszédek és közmondások forrása még mindig élénken buzog, s az újabb viszonyok is megtalálják azokban kifejezésöket, sokszor eredetiségben, sokszor pedig a más népekkel való sűrű érintkezésben. Sirisaka tetemesen gyarapitotta az eddigi gyüjteményeket, maga is gyüjtött, s számosakat kért föl gyüjtésre. Igy nagy terjedelmű anyag fölött rendelkezett, melyet betürendben állitott össze, nem mellőzve természetesen az eddig megjelent gyüjteményeket sem. A homályosabb értelmü példabeszédeket vagy történeti és elmés czélzásokat felvilágositásokkal is kiséri. Terjedelmes bevezetésben fejtegeti (Erdélyi, Ballagi, Szvorényi és mások után) a közmondásokat, eredetöket, fejlődésöket, szimbolikus s egyéb sajátságukat. Feltünteti a közmondások irodalmát s életrajzi adatokat közöl az érdemes irókról, kik a népnyelvet és népköltést buvároltak. Végül pedig szemelvényeket ad régebbi időben élt irók közmondás-gyüjteményeiből. Az egész könyv 270 oldalra terjed és ára 1 frt. Megrendelhető a szerzőnél Pécsett.

Politikai röpirat. *Szentkirályi* Albert képviselőtől «*Nehány szó politikai helyzetünkről*» czim alatt röpirat jelent meg, mely a Tisza lemondása után beállt helyzettel és a pártok állásával foglalkozik. Szentkirályi, noha maga is a függetlenségi párthoz tartozik, e párt állását nem helyesli; hive ugyan az önálló hadseregnek, külön vámterületnek, magyar nemzeti banknak, de ezt az 1867-iki kiegyezési alapon óhajtja létesiteni. A röpirat a függetlenségi pártban nagy feltünést okozott, s az országgyülési pártkör is tanácskozás tárgyává tette, melyen éles hangok nyilvánultak ellene.

Folyóiratok. A «*Természettudományi Közlöny*» juniusi füzete a szokásos apróbb rovatok közérdekü közleményeim kivül most is többféle és változatos tartalmu czikket közöl: Újabb nézetek a Nap fizikai alkatáról (7 képpel), Ráth Arnoldtól. Az emlékszobrok gondozása, Jakabffy Ferencztől. Jön a zivatar, Hegyfoky Kabostól. A balogokról, dr. Csapodi Istvántól. Az olcsó szövetekről, dr. Asbóth Sándortól. Egy magyarországi geometra a XVI. században. Kropf Lajostól. A «*Természettudományi füzetek*» a délmagyarországi természettudományi társulat közlönye egész vastag kötetben jelent meg, gazdag tartalommal, mely tudományos irodalmunknak folytonos növekedéséről tanuskodik. — A «*Philologiai Közlöny*» junius-juliusi füzete egyszerre került ki sajtó alól, számos szakdolgozattal. Ezek közt Heinrich Gusztáv a Petőfi költeményeinek új szövegkiadásáról, Baráth Ferencz pedig Petőfi újonnan fölfedezett költeményeiről irnak. — Az «*Archaeologiai Értesitő*» (szerkeszti Hampel József) közleményekben és rajzokban is változatos és nagyterjedelmű füzetet adott ki juniusra. Hampel, a szerkesztő, az 1889-iki párisi világtárlatról közöl archaeologiai tanulmányokat, számos rajzzal; dr. Tischler Ottó a muzeumnak a vaskorból eredő zománczos ékszereit, Fröhlich Róbert alsó és felső Pannoniából való római föliratokat, Majláth Béla a nyitraszegi urnatemetőt, Némethy Lajos a budapest-belvárosi templom renaissance-emlékeit ismerteti. Dr. Gyárfás Tihamér, dr. Szendrei János, Kövér Béla, Vécsey Viktor irtak még a tartalmas füzetbe. — A «*Turul*», a heraldikai társaság közlönyének új füzetében dr. Karácsonyi János az Árpád-ház második elágazásáról, Majláth Béla Liptómegye régi törzsökös családjairól czikkeznek, s ezenkivül több közlemény szól nemzetségek történelméről, családi czimerekről stb. — A «*Művészi Ipar*»-ban, az iparművészeti társulat közlönyében, Diner József a Kárász-féle gyü temény khinai tárgyaira hivja föl a figyelmet, Radisics Jenő az iparművészeti muzeum üveg és kőedényeit ismerteti, Myskovszky Viktor régi könyvkötési emlékeket mutat be Bártfáról. Általános érdekü Csehely Adolf közleménye: «A rózsa a magyar ornamentikában.» Alföldi szűrökről, dohányzacskókról vett képekkel mutatja ki, mily szerepet játszik, s hogyan stilizálta a rózsát a magyar diszitő ipar.

... Györök Leó

A «Mare morto» Lacroma szigetén *Györök* Leót dicséri mesteréül. Frissen, erőteljes ecsettel s a hideg színhatás szükségképeni fölhasználásával festett tájkép. Györök egyike ama ritka művészeknek, kik szélte ben-hosszában bekalandozva a Földközitengert, értékes tanulmány-anyaggal térnek meg otthonukba.

Vas. Ujs. 1894. 823 l.
(A Műcsarnok téli kiállításából.)

P 1
Csázár

(3)

14–15

Györök Leo

Vas. Lap. 1894. 83. l.

Györök Leó: A «Mare morto» Lacroma szigetén.

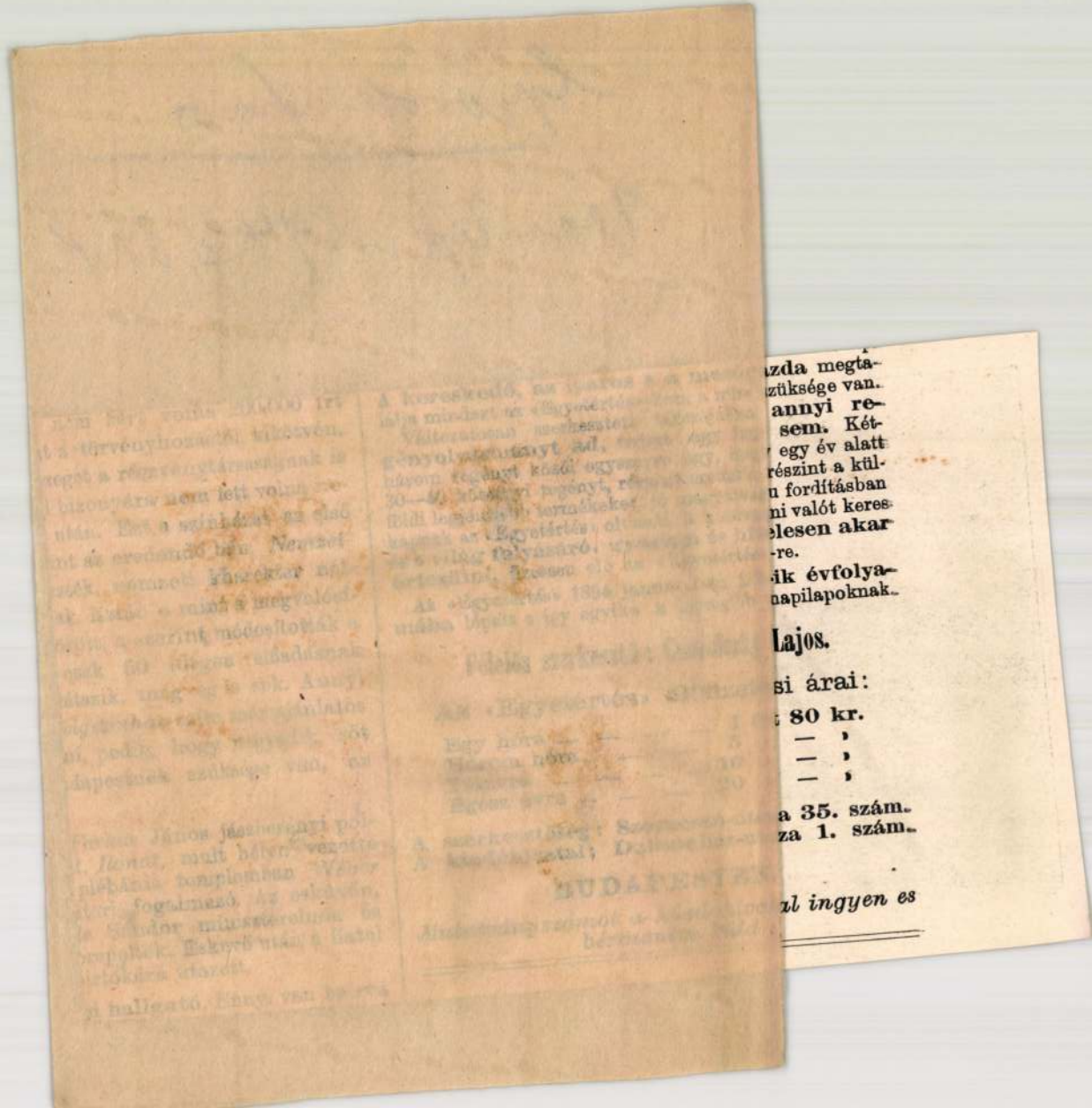

...zda megta-
...züksége van.
annyi re-
sem. Két-
egy év alatt
...részint a kül-
...u fordításban
...ni valót keres-
...elesen akar
...-re.
...ik évfolya-
...napilapoknak.

Lajos.

...si árai:
... 80 kr.
— „
— „

...a 35. szám.
...za 1. szám.

...l ingyen es

Czerna Károly rajza.

SOHA KEDVESEBB OLTALOMRA MÉG ŐZ NEM TALÁLT.

tik, legott más esdekébe jut és megmenti a bőrét.

Egyszer az történt, hogy a fiatal úr egy szép fiatal őzet közelből vett czélba, a mint egy nyiláson lassú baktatással szökellett előtte keresztül. Ráhajította kurta nyelű láncsáját, s a láncsa keresztülfúrta az állat nyakszirtjét, s megállt benne. Az állat magasra ugrott, azután egyet fordult maga körül, aztán ismét felugrott és tovább szaladt, vitte magával a láncsát.

Balázs nem az őzet sajnálta, hanem a láncsát, melynek nyele ki volt festve három szinűre. Hirtelen utána eredt, s nyomában járt mindenütt. Az őz kijutott a ritkás erdőből s balra kanyarodva, felment az útra, és az út hosszában futott a Pelérdiék kertjéig, s a kert nyitott ajtaján befordulva a lugasok között keresett oltalmat.

Soha kedvesebb oltalomra még őz nem talált. Kata ott gyomlálgatott, s csak akkor vette észre, mikor az állat összerogyott előtte; elnyujtva nyakát, a leány ölébe fektette kis fejét, s okos szemét könyörgő tekintettel emelte a leánykára. Édes szép leány, ne hagyj megölni.

Balázs a kert-kapuban leugrott lováról, s minden tétovázás nélkül bement a kertbe; eszébe sem jutott, hogy ez tilalmas, sőt illetlen. Ment a vérnyomokon, s egy lugas sarkánál a leányra bukkant, a ki már akkor köténykéjével takargatta az állat fejét.

— «Nem adom, nem engedem, tudja-é! — csattant fel a leány éles hangja a legyökerezett leventére. — Mit vétett kegyelmednek ez a szegény állat, hogy idáig üldözi?»

Balázs szeretett volna szó nélkül elszégyenkezni, de nem lehetett. Lám, mondom, hogy le volt gyökerezve a lába. De még a nyelve is. Lesütötte a szemeit. De egyszerre kipirult az arcza, s majdnem hasonló hangon válaszolt.

— «Hát én mit vétettem neked, szép leányasszony, hogy egyszerre mind a két szemeddel keresztüllövöd a szivemet? Lám, én csak egy nyilat vetettem a te őzedre!»

— «Hagyja kegyelmed a czifra beszédet. Az élet sem az enyém, sem a kegyelmedé, hanem az istené. Minek bántja kegyelmetek, a kit az isten ártatlannak teremtett. Nem adom, addig van.»

A szóváltásra előkerültek a szülék is. Jakab mester gyakorlati szempontból fogta fel a dolgot. Nekik nincs szükségük az őzre; ha ide téved is kikergetnék; hiszen a kerítés is azért van, hogy a vadakat távoltartsa. Vadászni sem szokott a polgár ember, mert ez a nemes urak mulatsága. Bizonyos, hogy a nemes úr elviheti, a mit elejtett.

— «De én nem adom; meggyógyitom előbb, azután világnak eresztem.» Heveskedett a leány, csaknem sirva.

— «De hiszen nem is az őzért merészkedtem a kegyelmetek kertjébe, — sajnálom, hogy mindjárt ezt nem mondtam, — hanem a láncsámért. Sajnálnám, hogy olyan szép, erős munka. Kegyelmetek ugysem veszik hasznát.»

— «A láncsát meg épen nem adom. Ne öljön több szegény állatot!»

Az öregek csittitották volna a lázongó leányt, de az határozottan felmondta az engedelmességet. Hallani sem akart semmi kompromisszumról. Hiába! Egyetlen leány! kényes, fejes, akaratos.

Balázs könyörgésre fogta a dolgot.

— «Inkább megfogadom, hogy ezután vadmacskákra vadászok, csak ne haragudjék a leányasszony!»

— «Fel is tudják kegyelmetek a vadmacskát keresni! – csufolódott a leány duzzogva. — Hiszen csak azt keresik, a mi könnyü.» — De azért látszólag megenyhült azon, hogy engedelmet kértek tőle.

— «Nem bánom hát, — folytatta, — visszaadom, de csak egy föltétel alatt, és nem most. Ha meggyógyúl ez a szegény állat, akkor nem bánom, vigye el a láncsáját. Majd kiakasztatom a nagy diófára; aztán, ha erre jár kegyelmed, leveheti, de csak a maga kezével. Mutassa meg, hogy fel tudja keresni a vadmacskát.»

Az lett a dologból, hogy egy sebesültből lett három. Mert bizonyosra foghatjuk, hogy Balázs igazat mondott, mikor a lánynak szemére hányta a gyilkos szemeit, de még Kata felől sem állhatunk jót, hogy épen vonta vissza szivét az ütközetből.

Annyi bizonyos, hogy Balázs soha oly buzgón nem imádkozott, mint ettől fogva. Nem is hitt pedig egészen a maga imádsága foganatjában; hanem küldözte a szolgáit mindenfelé a plebánosokhoz, hogy imádkozzanak egy ártatlan sebesültért, a ki büneivel még nem bántotta meg az Istent, mert alig két esztendős.

Még ez sem volt elég; a plebánosokban sem lehet megbizni, mert sok köztük a fiatal, a kiből hadviselő ember is lehet még, ha püspökségre jut; aztán nem is mind magyar, hátha majd nem tud jól imádkozni. Hanem ott van a Zengőhegy-aljában a balázskuti remete; rőfös szakálla, teveszőr ruhája; a tatárjárás óta senki sem tud ott más remetéről; valami királyfi lehet; bükkmakkon és nyers gesztenyén kivül semmit sem eszik. Felrakatott egy szekérre három zsák lisztet, négy füstölt sódart, és egy hordó bort, elküldötte a remetének, hogy imádkozzék egy ártatlan sebesültért napról napra, mig a sódarokban és a borban tart.

Azután leste a hatást. Világos nappal nem mert többé a gendei patak felé menni, de annál többször járt ott hajnalban, kémlelődve a betegről; nagy titokban, hogy hire ne menjen. Meg is tudott annyit, hogy a leányasszony minden csontrakót összecsődített a falukból, s a mennyi szépasszony-szőlő volt az erdőben, annak a levele mind felment már borogatásra; a beteg túl van minden veszélyen.

Egyszer csak, — bizony belekerült három-négy hét, — mit pillant meg a gyepüszéli nagy diófán, annak is a leghegyében, egy vékony kis ágacskán? A maga tulajdon háromszinü láncsája himbálódzott a szélben egy vékony piros szalagon. Hirtelen megfordította a lovát, vágtatott haza, megrakatott egy szekeret újra, borral, sódarral, elküldötte a remetének, s megizente, hogy ne imádkozzék tovább, mert már minden jól van.

Csak az nem volt jól, hogy a láncsát, mely a diófa legtetején lógott, maga kezével kellett levennie, mert ez volt a feltétel. Jobban örült ennek, mintha a legelső ágra lett volna függesztve, mert azt értette ki belőle, hogy a leány gondolt rá, s izen valamit ez által. «Én megfáradtam az őzért, fáradj meg te is a láncsádért.» Vagy elővigyázatból, hogy ne legyen kedve minden jövő-menőnek utána esenkedni, hanem vigye az, a kinek drága. Drága? Bizony hogy drága, nem is hagyjuk ott holnapig, hanem még hajnalra visszakerülünk, könnyű ruhában, könnyű szekerczével. Lerugjuk a sarut, a lovat megkötjük egy bokorhoz. Vert kötél, ízmaink segítségével ágról-ágra kimegyünk, a meddig okos ember egy kis vakmerőséggel mehet a végső ág tövéig, hogy fejünk felett már csak a kincset őrző lombok lengenek. Két-három szekercze-csapással alá hajlik a megtámadott ág; megmarkoljuk behúzzuk magunkhoz, letörjük belőle a mi nekünk kell gyümölcsöstől, — drága gyümölcs, — a többit fenn hagyjuk a fán, ott száradhat meg bizonyságul, hogy járt ott valaki a maga kezével.

Azután beléptetünk a közeli erdőbe, a lovat kipányvázzuk legelni, ott szökdécselnek körülöttünk az őzek, de lennének bár vadmacskák, még a hajukszála sem görbülne meg. Bevárjuk, mig a nap magasabbra emelkedik, akkor felnyergelünk és bemegyünk megköszönni az igaz jószágunkat. Ne gondolják, hogy idegen kézre került.

Minden úgy történt, a hogy eltervezte, azzal a kis különbséggel, hogy a tornácz alatt Pelérdiék helyett csak az öreg kertészt találta, a ki elujságolta neki, hogy mesterék egy hete, hogy bementek a városba, magokkal vitték az őzet is, igen okos, haragos kis jószág. — Többet aligha is jönnek ki ebben az életben, mert, ehun! most hozták hírül, hogy a mesterrel nagy szerencsétlenség történt. Nagy zenebona volt a városban, melynek szegény Pelérdi uram adta meg az árát. A kapások felzendültek a szőlőtulajdonosok ellen a miért azok nem akarták megadni az ötpénz napszámot bekapáláskor. Megrohanták a pinczéiket, eleregették a boraikat, szegény Jakab mestert úgy találták vaksze-

men ütni, a mint borait védelmezte, hogy rögtön szörnyet halt. Meglátogatta az uristen, a miért sajnálta a szegénytől azt az egy pénzt, a mivel feljebb csapták a napszámot.

(Folytatása következik.)

MAGYAR NŐ LEVELE DÉL-AFRIKÁBÓL.

Október 3-án érkezett hozzánk egy magyar nő levele Johannisburgból. Szeptember 13-án kelt s igy teljes három hétig volt utban. *Transvaal* köztársaságból (mostani neve: *Délafrikai köztársaság*) jött, arról a helyről, melyet régebben a kimberlayi gyémántbányák tettek nevezetessé, újabban pedig a közelében lefolyt zulukaffer háborúk, melyekben a Napoleonok uralkodó ágának utolsó sarja áldozatul esett. *Transvaal* nem is oly nagyon rég, egészen földmiveléssel, különösen baromtenyésztéssel foglalkozott hollandiai parasztok (boérek) csendes lakóhelye volt, újabban azonban az angolok támadásai s még inkább a gyémánt-telepek közelebb hozták ezt a köztársaságot a müvelt világhoz. Ma már 118 km. hosszu vasutja is van, s a «sötét Afrika» bensejében elökelő nagy városai, minök Pretoria Germiston. *Transvaal* csaknem oly nagy, mint Magyarország, de lakosainak száma csak 700,000 és azok nagyobb része néger.

A gyorsan emelkedő ország egy szintén vadonat új városának leirását közli velünk a messze földre vetődött magyar nő, ki azonban még most is teljesen jól és szabatosan ir magyarul. Rövid tudósitása, melynek azonban folytatását is várjuk, igy szól:

Johannisburg, a hol lakom, Dél-Afrikában van, Transvaal köztársaságban, hegyek között, fensikon, a tenger szine felett 6000 láb magaságban. Keletkezését a körülötte levő, bőterméstü aranybányáknak köszönheti.

Az 1887-ben aranykeresők által épitett első vászon sátrakat és primitiv bádog viskókat ma már szép házak, makadamizált széles utczák, terek és parkok váltották fel. Az épületek közül kiemelkedik a különböző felekezetek tiz temploma, a sok iskolai és diszes klub-épület, a városháza, a posta, szinház és opera, tőzsde, bankok és árucsarnok épületei. A várost villammal és gázzal világitják.

A külvilággal való érintkezést a Fokvárostól idáig épült vasut és távirda közvetiti, a városban telefon is van, s a közlekedést e mellett lóvasut és számtalan bérkocsi eszközli. Négy napilapja közül a «The Star» naponként három kiadásban jelenik meg.

A város rohamos gyorsasággal épült; erre csupán azt az adatot emlitem föl, hogy az utolsó három hónapban négyszáz új ház készült el.

A bányák havonként 3,100 kilogram, azaz három millió ötszázezer arany értéket produkálnak. A nyers arany egy részét két millió értékben a *Standard-bank* vásárolja meg és szállitja beolvasztva Londonba.

A napról napra szaporodó nagyon vegyes lakosság száma mintegy ötezer fehérből áll, kiknek nagyobb része angol és ugyanannyi különböző fajú szines ember, kik közt kulik (khinaiak), malájok, zuluk, basutok, fingók és busmanok vannak.

Végig tekintve a város kivilágitott utczáin, fényes, nagyszerű kirakatain, számba véve, hogy az épitkezéshez szükséges anyagot, a kész ajtókat, ablakokat, deszkát, bádogot Amerikából szállitják, mig a kereskedésekben felhalmozott czikkek Európa különböző országainak termékei, bámulattal győződünk meg az arany hatalmáról, mely az emberi szorgalmat ösztönözve, *rövid öt év alatt* alkotta meg e mesebeli várost.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy szép magyar hazám hirét termékeinek legjobbikával igyekszik a nevezetes Palugyay-czég itt is terjeszteni, és hogy nem egy szivből jövő Magyarországnak szóló éljenre buzdítja még az idegeneket is az exportált kitünő zamatos bor.

Crosse Andrásné.

A VILÁG LEGNAGYOBB KÖNYVTÁRAI.

Greenvood Tamás angol tudós igen érdekes könyvet adott ki közelebb a világ legnagyobb könyvtárairól. A nagy gonddal összeállitott munka következő összehasonlító sorrendben mutatja be a könyvtárak statisztikáját. Az egész világon legnagyobb a *párisi könytvár*, mely két millió kötetnél több könyvet és kerekszámmal 160,000 kéziratot foglal magában. Második helyet foglal el a *szent-pétervári* császári könyvtár és az angolok «British Museum»-a, mindkettő mintegy másfél millió kötet könyvvel. Ezek után következik *München* 900,000 kötetből álló könyvtárával és nagy kéziratgyüjteményével. Egy helylyel hátrább áll *Berlin* 800,000, *Göttingen* 600,000, *Kopenhága* 510,000 és *Drezda* félmillió kötetre menő könyvtárával. Szintén tekintélyes hely illeti meg *Bécset*, hol a cs. kir. könyvtárnak, meg az egyetemnek egyenként négy-négyszázezer kötet könyve van. Bécs után következnek *Budapest* és *Krakó*, mely két városnak a legnagyobb könyvtárai átlag 300,000 kötetet és nevezetes mennyiségü kéziratot foglalnak magukban. Közelebb *Khinában*, Kantonban is nyitottak egy nyilvános könyvtárat, melynek alapitásához maga a kantoni alkirály 11,000 font sterlinggel (110,000 frttal) járult. *Amerikában* és *Ausztráliában* nagy könyvtár nem sok van, de annál több a nyilvános olvasóhelyek száma, melyek természetesen mind kisebb-nagyobb könyvtárral vannak kapcsolatban. Ausztráliában minden 4800 lakosra esik egy ilyen nyilvános olvasóhely, mig Angliában csak minden 277,000 lakosra jut egy-egy nyilvános könyvtár.

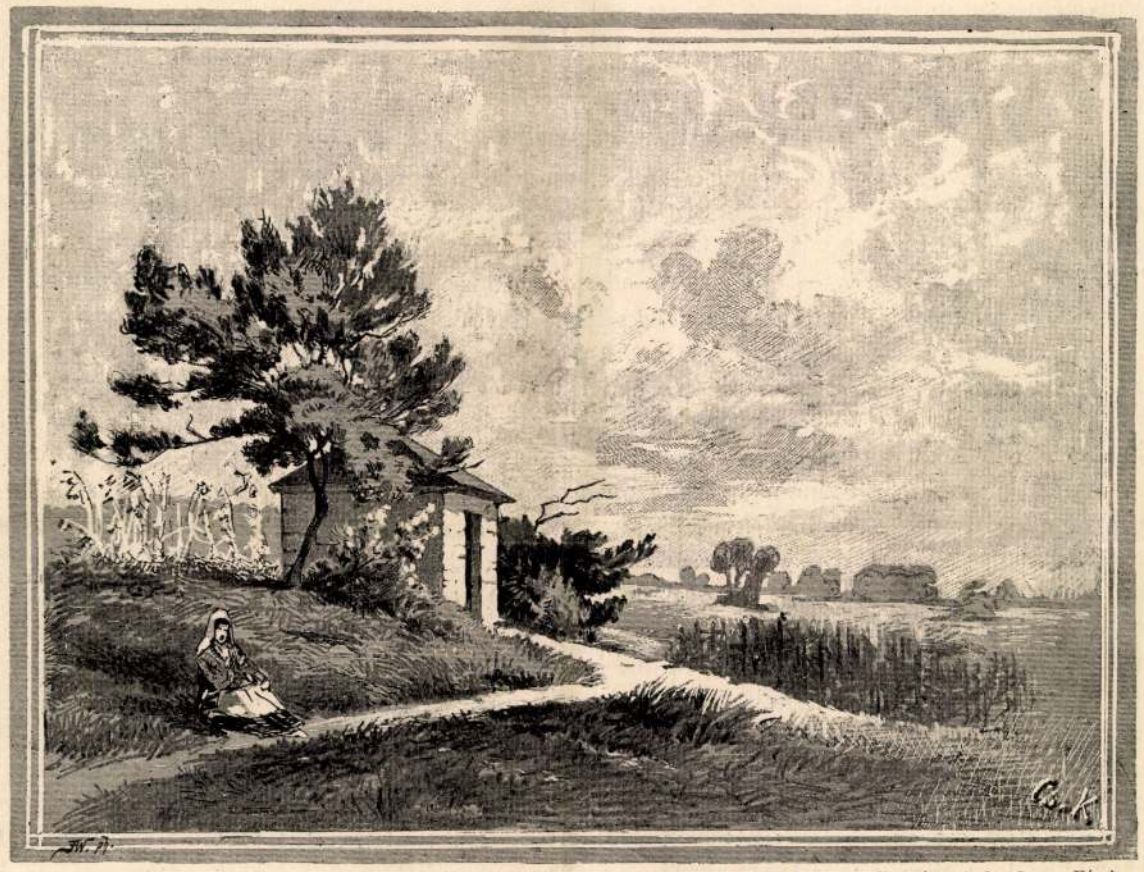

Györök Leo aquarelje után rajzolta Cserna Károly.

A «FÓTHI DAL» JUBILEUMA. — A fóthi gunyhó, a hol Vörösmarty a «Fóthi dal»-t irta.

EGYVELEG.

* **Az amerikai elnök lakását,** a hires fehér-házat Washingtonban, újabban egészen régi gyarmati stylben alakitották át, úgy hogy Washington korára emlékeztessen, még nehány Washington korából maradt butordarabot is állitanak fel benne.

* **Carnot franczia elnököt** sajátságos malheur üldözi, minden ünnepélyesség alkalmával, melyen megjelenik, eső esik. A franczia élczlapok már el is nevezték *Saint Pon*-nak, arról a szentről, kit a poitevini parasztok imádnak, mint esőhozót.

* **Megrendelt koldusok.** Egy párisi vallalkozó nemrég egyszerre 20 oly egyént hozatott Spanyolországból, kiknek kezeik és lábaik nincsenek s ezeket Páris népes utczáin koldulásra használja fel. Egy-egy naponként 10—25 frankot is szerez, a pénzt a vállalkozó veszi el tőlük, de lakást és kosztot ad nekik.

* **A levélirás,** a művelődés egyik fokmérője, legjobban elterjedt az európai nemzetek közt Angliában, hol minden lakos évenként átlag 51 levelet ad postára. A svájcziaknál 38, Németországban 29, Belgiumban 24, Dániában 23, Hollandiában 22, Franciaországban 21, Ausztriában 20, Norvégiában 15, Svédországban 13, Magyarországon 10, Portugáliában 7, Olaszországban 6, Spanyolországban 5, Görögországban 4 az átlag szám; legkevesebb, csak 1½, a nagy orosz birodalomban.

* **A leggazdagabb néptörzs** jelenleg az osage indiánok Oklohama területén. Számuk összesen csak 1509, de 588,000 hectár kitünő minőségü földjük van s azonkívül a washingtoni kincstárban mintegy 18 millió forintnyi tőkéjük.

* **A khinaiak között** is pusztit jelenleg a kholera. A babonás lakosság a kholera-démont azzal akarta megcsalni, hogy téli ünnepeket rendezett, azt hivén, hogy a démon a tél közeledésére eltávozik. Természetes azonban, hogy a csalás nem sikerült.

* **A Mont-blanc hegységre** felvezető utakat már annyira rendbehozták, hogy most szeptemberben többek között két franczia gyermek, egy 12 éves fiu s egy 13 éves leány is feljutottak a hegycsúcsra. Nők már sokan voltak fenn, magyar nő is volt ott már 10 évvel ezelőtt, Tauscher orvos neje Pozsonyból.

* **A levélbélyeggyüjtők** kiváncsian várják az amerikai Egyesült-Államok új levélbélyegét, mely Amerika felfedezésére vonatkozó rajzokkal lesz ellátva, s csak egy évig, 1893-ban marad forgalomban.

* **Halott-gyüjtő.** San-Franciskóban egy Moy Hoe nevü khinainak egyedüli dolga, hogy az Egyesült-államokban elhunyt honfitársainak csontjait összegyüjtse s Khinába visszaküldje. Gondosan kutat ily csontok után, nagy utazásokat tesz, s már ezernél több csontvázat szedett össze.

* **Öreg válóperesek.** Brestben él egy öreg házaspár, a férfi 74 éves, a nő 77 éves, már 38 éves házasok s most jutott eszükbe, hogy elváljanak, mert 38 év után azt találják, hogy nem illenek egymáshoz.

* **Diogenes hordója nem létezett.** Már régen állitották, hogy a régi görögök nem készitettek hordókat s ezt csak sokkal később találták fel a gallok. Most egy az Albini-villában feltalált reliefen valósággal is látható, hogy a hires cynikus bölcsész nem hordóban lakott, hanem eltört nagy kőedényben, melyet a görögök hordók helyett használtak.

* **Férgek, mint csemege-ételek.** A Samoa-szigetek körül az év vége felé «Palolo» nevü sajátságos tengeri féreg szokott megjelenni a viz felszinén, mit a szigetek benszülött lakói gyorsan összeszednek s kenyérfa levelében megsütnek. A féreg rút, de rendkivül izletes és kedvelt, oly annyira, hogy a benszülöttek erről nevezik el október hónapot «Kis Palolo»-nak s novembert «Nagy Palolo»-nak.

* **Fejedelmi ajándékot** akarnak adni a bajorok Bismarcknak. Lajos bajor király mesés szép herrenchiemseei palotáját akarják megvenni számára. A gyüjtést Lenbach híres festő kezdte meg.

Balázs izeneteivel; nem is késlekedett, hanem a folyam partján tábort ütött; a parancsnokságot hadnagyára bizta, maga pedig nehányad magával átkelt a folyamon.

A Száva csak imént törte össze jéglánczait, a törmelékeket kiszórva a partra, harsogva rohant alá mint egy szabadult rab; kergetődzős habjait megaranyozta a reggeli nap.

A révész gazda izmos, fekete arczú férfiú volt; megfeszült a hátán a bosnyák kék ing és vörös dolmány, s majdnem végig repedt, mikor a kormánylapáton egyet-egyet vetett. Villogó szemeit szótlanul szögezte a tulsó partra, mig nagy kampós orra, mint egy harmadik szem, előre szökellett a boltos homlok alól, vezetni a szemeket.

Látszott rajta, hogy nem kiván szóba állani senkivel. Miklós mégis belekötött.

— «Mit tudsz a Prodalicsról, koma? Merre jár?»

— «Mindenfelé; — felelé mogorván a révész. — Van neki kilencz serege, mindenikben ott van. Vele vannak a magyar urak is sokan.»

— «Igazán a királyra les?»

— «No hát kire? Mulatságból nem szokás ennyi népet fölverni!»

— «És valóban oly erős, mint mondják? két ezer, három ezer?»

— «Se kettő, se három, hanem a mennyi kell neki. Ha elég lesz a dologhoz kétezer, akkor csak kétezer; ha nem elég, tizezer. Nem is tanácsolnám, hogy az utat visszafelé is erre tegyétek.»

— «És merre tanácsolnád?»

— «Azt én nem tudom, nem is az én dolgom. Én csak azt tudom, hogy a réveken mindenütt ő parancsol, a meddig a Száva szalad.»

— «Hát ezt a révet mért hagyta szabadon?»

— «Hogyan gondolod azt, gazda? Dehogy hagyta ezt szabadon! Mi szépen meg akartunk szökni a lapáttól, attól félve, hogy nyársba húzat bennünket, ha titeket átszállítunk. Mikor szándékunkat megtudta, itt termett, előparancsolt bennünket, hogy akkor kezdődik még az igazi nyársalás, ha helyt nem állunk. Hát mi az ő parancsolatjából vagyunk itt. De én csak azt mondom, ne jöjjetek erre vissza.»

— «Már mi mégis csak erre tartunk. Hiszen lám egész idáig egy szál emberet sem láttuk.»

— «Úgy ám, mert nem ti kelletek neki. — Pujah!» kiáltott a kampós orru, mereven megmarkolva a kormányrúdat; mire egyik legénye kihajította a kötelet.

Kikötöttek; s Miklós vitézeivel együtt kiléptetett a partra.

Ott a folyam partjától kissé délnek térve, egy erdő szélben találkozott a két vitéz; Miklós és Balázs. Röviden elmondtak egymásnak mindent; Balázs átvette a vezérletet, s tovább léptettek Kosztajnicza felé, a merről a király közelgetését jelezték a hirek.

Egy kis patakon kelle átgázolniok. A gázlón felyül egy kőhajitásnyira egy alakot pillantott meg Balázs, a ki ingre vetkőzve térdig gázolt a vízben, s egy tapogatéval kergette a halakat. Az ember fel volt gyürkőzve hónaljig; néha belenyúlt a tapogatéba, s a megkaparított csíkokat rakta az iszályába.

— «Kukta hé!» kiáltott neki Balázs.

— «Kukta az öregapád!» felelt vissza a csíkász.

— «Akárki vagy hát, csak jer ide!»

— «Nézzétek czimborák! Latzk István uram ezt irja a török császárnak.»

— «Gyere te! lovon vagy, könnyebben jöhetsz.»

— «Azt is megteszem, még pedig mindjárt, de nem köszönöd meg!» riadt rá Balázs, egyszersmind megvonta a zablát, s lovát a kukta felé terelte.

A csíkász ott hagyta a tapogatét, egy ugrással a parton termett, leszakította derekáról az iszákot, s egy kardot ragadott fel, mely egyéb fegyverekkel együtt a parton volt lerakva.

Balázs a fegyvereket megpillantva visszatartotta lovát, s egyhelyben maradva szelídebben szólt...

— «Ki ne ontsuk egymás vérét, koma, míg nem tudjuk mért! Nem jöttem rossz szándékkal.»

— «De látom! — felelt a csíkász. — Nos hát mi bajod velem, koma?»

— «Az attól függ, hogy hát ki vagy.»

— «Hát te ki vagy?» felelt ismét a csíkász, egy oldalpillantást vetve tapogatéjára. Mintha mondta volna: Nem látod, hogy én itthon vagyok.

— «Úgy? No hát engem Bán Balázsnak hínak.»

— «Végre valahára!» válaszolt a csíkász, s védelemre tartott kardját hegyével a földnek szegezte; azután közelebb lépett a lovaghoz, s sáros kezével megrázta vaskeztyűit.

— «Végre valahára! Én is Balázs vagyok, és pedig Cserei Balázs. Ha hallottad valaha nevemet. A király kiséretéből.»

— «Hogyne drusza!« Szólt örvendezve a másik Balázs, s leszállva lováról összeölelkezett az idegen ifjuval. — «De hát mi vitt erre a czigány életre?»

— «Jól mondod, czigány élet! Majd elmondom egyszer. Most pedig siessetek, ha ama halomra felkapaszkodtok, onnét meglátjátok a sátorainkat; ott találod a királyt.»

— «Sátorban a királyt, bőjt kezdetén? Hát nincsenek apátságok, plébániák, városok...?»

— «Vannak vannak, de nagyon drágák. Az érsek nem akarja; majd elmondom azt is. Most csak menjetek.»

— «Te is jösz velünk!»

— «Nem addig, mig tele nem lesz az iszákom! Különben éhezünk.»

— «Hoztam én ebédet is, vacsorát is, hagyd abba halaidat!» biztatta Balázs az új ismerőst.

A biztató szóra Cserei kiszedte a tapogatót a vízből és a közeli füzesbe vitte. Ugyanott lerakott ruháit magára szedte, s a füzes mögül elővezette paripáját.

— «Czigány élet, mondom — kezdette a beszédet Cserei, a mint egymás mellett lovagoltak. — Nem is volna rossz, mert a nyomorúság nem kellemetlen, ha biztosan látja az ember a végét. De hónapok óta télben, fagyban, szélben, hóban, szárazon, tengeren, pogányok között, szabad ég alatt, pánczélban alunni, sisakkal takarózni, mert a pokrócz, ha van, kell a lovaknak... könnyű nektek Buda alatt...

..., «Elhiheted pajtás, — folytatta tovább, — hogy sokszor az a marok száraz búza volt az ebédünk, a mit hevenyében a kalászából kimorzsolgattam. Nem jól mondtam, hogy: *ebédünk*. A király ebédje volt az, az enyém csak annyiból állott, hogy néztem, a mint ő Felsége jó ízűen őrleti. De ez még királyi ebéd volt ahoz képest, a mit a tengeren ettünk Rhodustól Zádorig. Ne is kérdezd, nem mondom el; ne tudja meg senki, minő eledelek kerültek a király asztalára.»

— «De most már — vágott közbe Balázs — mi szükség van a csíkra, és a te kuktaságodra, mikor a maga országában van már? Hát a vendégszerető apát urak és plébánosok; a dalmát városok?»...

— «Hagyd el! A dalmát városok! Egy ebédért annyi kiváltságot kaptak, hogy ha azt mind megtarthatják, egy-egy Velencze lesz valamenynyiből. Az apát urak, a plébánosok...! A világon sincs annyi erdő, halastó, szántó föld, rét, mint a mennyit ő felsége elosztogatott közöttük. A hány plébános házában megfordultunk, az mind prépost lett, meg apát úr. Egész Dalmácziában csupa püspökök laknak ezután, s a ki kanonok, az már ott csak olyan számba megy, mint nálunk a kolduló barát. No, de ez Dalmácziában megjárja, ki mit kapott, in partibus infidelium, ő lássa, hogyan örüljön neki. De a mit idehaza adományoz, annak bankója is van, azt meg kell adni igazán. Már most, ha úgy folytatja, mint Dalmácziában kezdte, mire haza jutunk, el lesznek ajándékozva még az országútak is. Az érseket kirázza a hideg, ha a távolból egy várat, vagy egy kolostort megpillant. Ezerféle furfanggal veszi elejét, hogy meg ne kivánja ő Felsége a barátok főztjét. Ezért járok én is csíkászni...»

— «Most már értem!» felelt Balázs mosolyogva, midőn a kis táborhelyhez értek, hol a király tanyázott kevesed magával. Mintegy negyven lovag, kikből húsz Nikápolytól fogva vele bujdosik; a másik húsz díszkiséret dalmata papokból a Száváig. Szolga kevesebb; nem jut minden lovagra egy. Néhány társzekér, mely a sátrakat körülvette, megrakva fegyverekkel.

A király kedvetlenül fogadta Balázst.

— «Mért nem tetted, a mi parancsolva volt? Minek hoztál ide ennyi embert? Mért nem maradtál a rév őrizetére?»

— «Felség! parancs szerint jártam el. Fontosabb kötelesség is terhel, mint a rév őriztetése.»

— «Mi lehet annál fontosabb?» kérdezte a király növekvő bosszúsággal.

— «Hogy Felséged útját hazafelé biztosítsam. Nem mondta meg Gara uram, mikép. Ez tehát rám van bizva, s ezért vagyok felelős, és nem a jeszeniczei révért.»

— «És hát mikép biztosítja azt, Xenophon uram, ha a révet védtelenül hagyja?»

— «A révet, úgy látszik, nem szükség védelmezni. Ha Ördög Jánosnak a révnél volna va-

lami czélja, módjában lett volna engem akadályozni abban, hogy odáig jussak. Ha igaz, a mit erejéről hallottam, tízszer is szétverhetett volna a Száváig. Körülvehetett volna Jeszeniczénél is; és hogy mind ezt nem tette, ebből azt következtetem, hogy ő nem az én személyemre tette a czélt, hanem Felségedére. Most már csak két mód van Ördögöt kijátszani. — Vagy arra venni utunkat, a hol ő nem parancsol — teszem fel Zágrábnak ...»

— «Nem megyek Zágrábnak!» vágott közbe a király indulatosan.

— «Erős vára van, s a püspök kész megnyitni kapuit.»

— «És útközben körülfog, és elhajt bennünket Góriczára vásárra» ...

— «Igen, elhajt *bennünket*. Mert Ördög János, a mint biztosan megtudja, hogy Jeszeniczénél keltünk át, rögtön összeszedi minden erejét a Száva mentéről, s addig kisér, míg valahol körülfoghat. Felséged pedig nem lesz ott, hanem lekerül Szvinyárnak; Daruvár felé veszi útját, s ha Isten haza vezéreli, kegyelmesen gondoskodik az én megszabadításomról, ha foglyul esünk; mert foglyul esünk, ha el nem esünk.»

— «És Ördög János nem járna túl az eszeden? Nincsenek kémei?»

helyett nekem mást rendel, vagy a magáét adja.» — Egyszersmind körülményesen elmondta a stipniki vajdával történt kalandját, s hozzátette:

— «Már most, ha történetesen találkoznék is Felséged a harambasa embereivel, ez a fegyverzet és paizs védelmére szolgál, mert úgy tekintik, mint a török császár násznagyját.»

Tetszett a királynak a kaland. Egybehivatta az urakat. Tizet közülük kiválasztott; a másik tizet, — köztük János érseket, és Cilley Hermant — Balázsékhoz rendelte, így valamelyik majd csak bejut az országba, ha a másikat veszély éri is. Megtörtént a fegyverzetcsere is. A

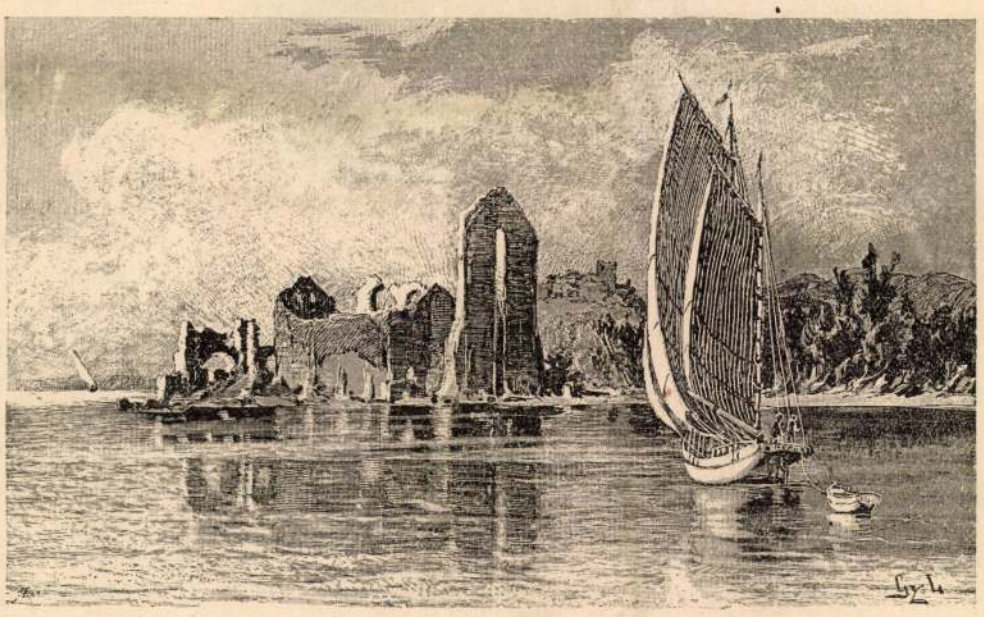

MIRINE.

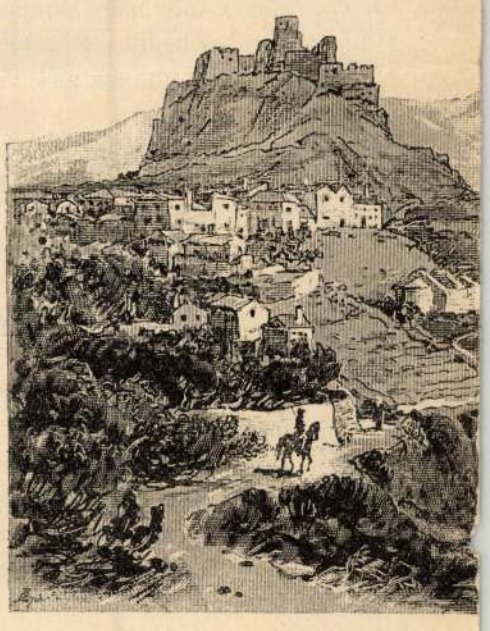

CI

FIUME.

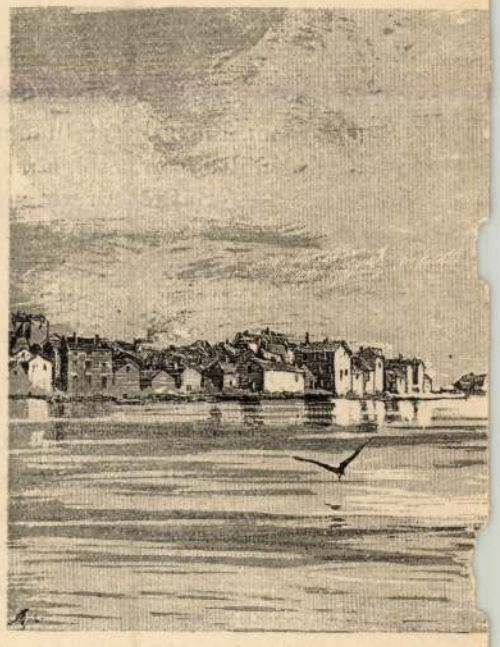

CAP

«MAGYAR LOBOGÓ ALATT AZ ADRIÁ

— «Nem oly bizonyos, mint te gondolnád. A püspök? Hol maradt a banderiumával, holott itt kellene lennie? Nem; nem teszem ki magamat annak a szégyennek, hogy elkullogjak egy vár alól, hova nem bocsátottak be.»

— «Én is így gondolkodom felség, de meg kelle említenem Zágrábot, mivel ez is terv. A másik ez: átkelünk Jeszeniczénél, és» ....

— «Bele ugrunk a sárkány torkába. Jól van, fiam! Ezért kinevezlek a sárkányrend lovagjának.»

— «Nem tátog ott a sárkány, Felség, hanem lesben áll. Támadástól nem tarthatunk a parton, a hol hátunkat megvethetjük a folyamnak, sőt vissza evezhetünk. — Enged menni békével» ...

— «Vannak. A révész a legnagyobb gazember, legényeivel együtt. Deli Miklós jól megfigyelte, hogyan számlálták meg átkelő csapatunkat; tudják, hány páncélos jött át, s fogják tudni, hány tér vissza. Már most, hogy kijátszuk, szükség, hogy a visszakelésnél legalább tíz páncélos lovaggal többen legyünk, és ugyanannyi dárdás-szolgával. Az én tervem tehát ez: Felséged kiséretéből tíz lovag hozzánk csatlakozik, szolgáival együtt, hogy már az átkelésnél szemébe tünjön Ördögéknek számunk megszaporodása. Tíz lovag viszont az én embereimmel Felséged kiséretében megy Szvinyár felé, hol okos és hív sáfárom, Tamás lesz az útmutató. Egy egészen új fegyverzetet hoztam magammal, melyet Felséged fel fog ölteni, s cserében e

király felöltötte Balázs pánczélját és pajzsát, azután elváltak. Balázs a lovagokkal megszaporodott csapatját a révhez vezette, — utánuk négy dalmácziai szekér döczögött, fatörzsekből egészben fürészelt küllőtlen kerekeken. A király pedig délnek csapott lovagjaival, Tamás sáfár vezetése alatt a szvinyári rév felé.

Az érkezőket készen várták a kompok és tutajok.

— «Sok kincs lehet a társzekereken; nehezen húzták a párák»; jegyzé meg a révész, a mint az első szekeret a lőcsnél fogva besegítette.

— «No bizony!!» felelt rá Miklós bizalmasan, suttogva, hogy a lovagok meg se hallják. Azt gondolod, hogy olyan háborúból, a honnan

megszalasztják az embert, valami sok kincscsel szokás elszaladni. De hát akármi van benne, nem a te dolgod.»

— «Igazad van, gazda! de azért oda adnám én ezt a két kompot azért, a mi rajta van!» — felelt a révész, aztán megvetette a lábát és szótlanul tartotta a kormányt.

Másik fordulónál a lovagok léptettek a kompba, zárt sisakkal és szótlanul. Deli Miklós lopva figyelte a révészt, és látta, hogy számlálja őket.

— «Épen tíz vasassal van több, szólt közönyösen a révész, Miklóshoz, a ki állandóan mellette áldogált. — Ezek jártak a királylyal?»

— «Én nem tudlak ráigazítani, ha csak le nem teszi a sisakját. Azt pedig ne várd most, mert a kémektől őrizkedni kell. Ki tudja, nincs-é közöttünk is? Te magad is kém lehetsz, vagy az embereid. — Látod azt a fekete lovat a társzekér saroglyájában? Ő felsége azon ült, míg sisak nem volt a fején, de nem bizonyos, hogy kiszálláskor ugyan arra fog-e ülni. Ha van bátorságod, próbáld meg. Mikor lóra ülnek, szaladj találomra ahhoz, a kit ő felségének vélsz, és térdepelj le előtte. Ha már most a lovag kissé németes magyarsággal azt mondja: *Mondjad fiam, mi a kívánságod?* akkor annak csókold meg a kezét, és mondd el neki, a mit akarsz, mert bizonyos, hogy az a király. Ha ellenben megmarkolja az üstöködet» ...

— «Akkor leütöm a lóról» ...

— «Nem ütöd le, mert oda nem viheted el az evező lapátot. Mondom, ha megmarkolja az üstöködet, és meg is rázza atyafiságosan, azután egy darab ezüst pénzt nyom a markodba: «az valamelyik franczia báró lesz, de nem a király» ...

— «Köszönöm uram; megpróbálom.»

Ez alatt partszélre ért a komp. A révész gazda kiugrott, kigázolt a partra, nyakába vette a kötelet, s vontatta víz ellen. Kikötöttek; a lovagok kiszálltak, lóra ültek és sorban állva várták, míg a társzekér is kidöczög a partra.

(Folytatása következik.)

Azután feleletet sem várva hozzá tette:

— «Szép erő. Vajjon melyik a király?»

— «Jaj, hallod, ezt így meg nem mondhatom. Mert noha jól ösmerem ő felségét, de lám valamennyije sisak alatt van. Aztán úton, harczban, napról-napra csereberélik a lovat, sisakot, pánczélt. Én is csak azért nem cseréltem, mert az enyém egyikre sem menne föl, hogy ilyen apró legény vagyok. De elhigyje kend, hogy kettő sem ismeri most egymást közülük, legfeljebb a szavárul. Hiszen halálos veszedelem lehetne belőle, ha a király ilyenkor megkülönböztetné magát. De hát miért kérded oly mohósággal? szeretnél vele beszélni?»

— «Már hogyne szeretne az ember beszélni a királyával?»

MAGYAR LOBOGÓ ALATT AZ ADRIÁN.

A mult év július havában egy kis vitorlás hajó, vigan lengő magyar lobogó alatt szeldelte a hullámokat az Adriai tenger dalmát partjainak közelében. Fiuméből indult s lement egész a görög partokon levő Ithakáig. A csinos és erős hajón nemcsak magyar zászló lobogott, hanem magyar szó is hangzott, s alkalmasint első hajó volt a tengeren, mely magyar ember terve szerint készült.

Györök Leó fiumei tanáré a hajó; ő rajzolta meg hozzá a terveket, felügyelete alatt készítették Porto-Rében, s aztán elnevezte a hajót «Kurul»-nak. Györököt a hazai művész világban is jól ismerik, mint tájfestőt és illusztrátort. A művarnok kiállításán mindig több kép van tőle, csaknem kivétel nélkül tengerparti tájakról. Szereti a tengert és ecsetével is e vonzalmának hódol. Különben sokat próbált ember. Az 1871-ik commune lázadáskor Párisban volt, előkelő szerepet vitt a commune katonái közt, mint tüzér, A Port Maillot védelmét bizták rá, s meg is állta helyét. A forradalom legyőzése után ő is fogságba jutott, s csak gr. Andrássy Gyula akkori külügyminiszter hathatós beavatkozása mentette meg.

A «*Kurul*» kirándulásáról most illusztrált könyv jelent meg, melyet a kiránduló társaság egyik tagja *Szinnyei* Otmár írt és Györök látott el rajzokkal.* Valószinűleg lesz folytatása is, Györök

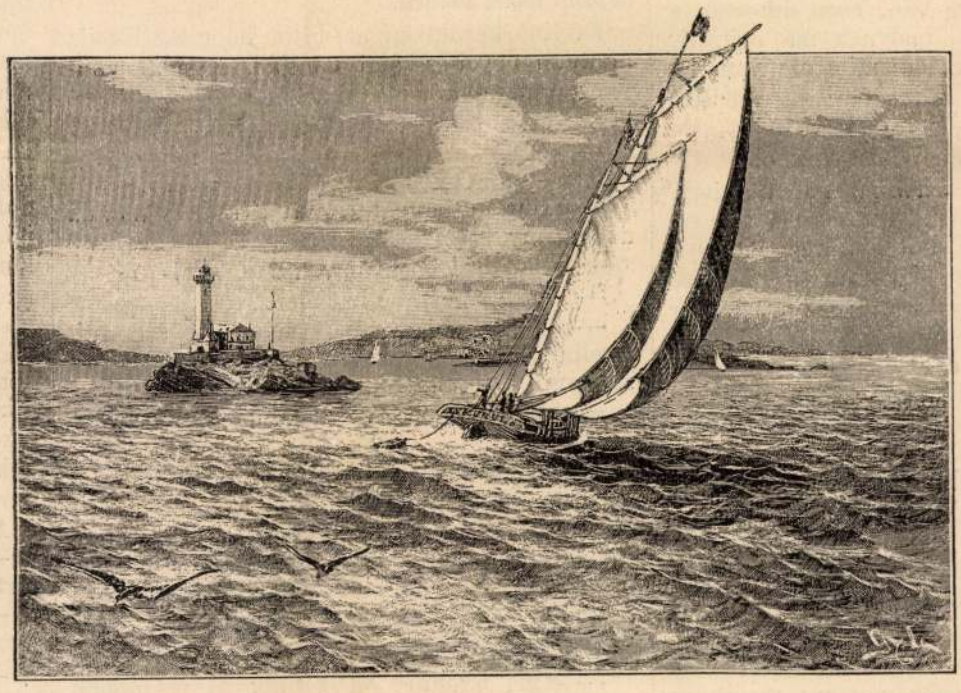

MULÓI VILÁGÍTÓ TORONY.

BREVILAQUAI PARTOK.

* *Magyar lobogó alatt az Adrián*, írta Szinnyei Otmár; a képeket rajzolta Györök Leó. Budapest. Kilián Frigyes egyetemi könyvkereskedő bizománya. Ára 1 frt 50 kr.

ISSA.

CESTO.

.» Szinnyei Otmár könyvéből. — Györök Leó rajzai.

tollából, mert a tollat is jól forgatja. Ő a «Kurul» további útját akarja följegyezni, mert Szinnyei Spalatónál megvált a társaságtól.

Szinnyei nagy elevenséggel írja le a dalmát szigetek közt tett utazást, annak élményeit, s néprajzi és történelmi adatokkal, szokások följegyzésével is érdekesíti könyvét, melyet kedvvel forgathatnak mindazok, a kik az utazásokat kedvelik, valamint azok is, kik szintén ez útra készülnek, mert évről-évre mindig több és több hazánkfia tesz tengeri utakat Fiuméból.

Julius 8-ikán ült a társaság Porto-Rében a «Kurul»-ra. A hajó hossza 12 1/2 méter, szélessége a közepén valamivel több 3 méternél. A társaság nyolcz tagból állt, a két matrózon kivül. Dél felé indultak el *Fiume* felé, hogy ott ellássák a kis vitorlást mindennel, a mire hosszabb útnál szükség van. Este érkeztek a magyar kikötő-városba, melynek ma már oly pezsgő tengeri és kereskedelmi élete van. Öt napot töltöttek ott, s julius 13-ikán este felé szálltak tengerre a Canale de Mezzo felé, mely Veglia és Cherso szigetek közt visz el.

Útközben este 6 órakor a *mirinei* öbölbe vitorláztak be Veglia szigetén. Ott álltak a tengerparton Mirine romjai, hol IV. Béla király a tatároktól üzve Veglián kikötött és oltalmat talált. Mirine, mely egykor a menekülő magyar királyt oltalmazta, ma már csak szép, festői rom, melyet befutott a repkény, körülölelt a folyondár és szép zöld szőnyegként borúl a kopasz, néma falakra és segit a szélnek és viharnak követ bontani. Minden eső, minden vihar, a zöldelő folyondárral szövetkezve, közelebb viszi az enyészethez Mirinét, mely ma még rom, de idők multán csak porladozó kőhalmaz lesz, melynek lábánál a Quarnero fehértarajú hullámai zúgva és tombolva fognak megtörni.

A kis utazó társaságot még elkisérjük nehány helyre, Szinnyei könyvének nyomain, s az illusztrációk közül is bemutatunk nehányat.

A kopár dalmát partokon sötétlő este vetettek horgonyt egy kis horvát falu, *Brevilacqua* alatt, hogy ivóvizet vigyenek a hajóra. Az éjet ott töltötték. A vitorlás mellett éjjel egy czápa is felbukott, de ismét eltünt. A faluban csupa kő és kő minden. Az egy-két emeletes keskeny, apró ablakos paraszt házak is mind nyers kőből épültek; vakolatnak, meszelésnek semmi nyoma; a kerteket is kőfal keriti.

Ezek a parti falvak mind egyformák. Ilyen *Capocesto* is, melyet a kirándulók a Zárából Trauig tartó útban azért kerestek föl, hogy leveleket adjanak a postára. A lakosság egészen elbámult, hogy idegenek érkeztek. A magyar lobogót is megbámulták, mely felől egyébiránt máshol is kérdezősködtek.

A kirándulók fotografiai fölvételeket is tettek az érdekesebb pontokról. E czélból közeledtek *Scoglio Mulo* világító tornya felé, mely egy kopár kőszirten emelkedik. A torony lakói nagy figyelemmel kisérték a hajó mozdulatait; azt hitték, a tengerészeti hatóságtól megy valaki inspicziálni, felhúzták az osztrák-magyar lobogót és köszöntötték a kis hajót, mely viszonozta a köszöntést. A mulói világító torony egyike a legnagyobbaknak az Adrián. A szirt tövét hatalmas bástya veszi körül: a bástya-fala belül csinos egyemeletes lakóház, a ház mellett maga a világító torony emelkedik, melynek lámpája 14 mérföldnyire körben szórja fényét.

Traúba jul. 20-ikán jutottak, s épen akkor ünnepelték ott az 1866-iki lisszai csata huszonötéves fordulóját. Spalato felé folytatván a vitorlázást, regényesen tüntek föl egy meredek hegyormon a *clissai* vár régiségtől feketélő romjai. A hegy tetejét koronázó várfalak messziről óriási töredezett zápfoghoz hasonlítanak. E vár egykor sok bajt zudított a környékre. Az avarok a clissai szoros felől törtek rá a büszke Salonára. Innen kerültek Zenggbe az Adrián 80 esztendeig zsákmányoló uszkókok, majd a törökök fészkelték be magokat és zaklatták az egész vidéket. Végre a velenczeiek kerítették hatalmukba a veszedelmes darázsfészket, s akkor aztán elcsendesült, most pedig az idő őrli falait.

A kirándulás eseményeit és tanulságait Szinnyei Otmár érdekesen állította össze könyvében, mely jó kalauznak igérkezik a dalmát partok mentén.

EGY NEVETSÉGES TRAGÉDIA.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta *W. K. Clifford.*

Négy napot szándékoztak Párisban eltölteni, így hát elmentek mindenüvé, és megnéztek mindent, a mi nem került igen sokba. Mert a gróf — mint maga is bevallotta, — nem volt valami gazdag. «Habár egyszerüen, de boldogan fogunk élni» mondogatta. A második nap azonban kissé elfogultnak látszott, és egész este egy szót se szólt.

Egyet-kettőt sohajtott, és kezeit tördelgette. A harmadik nap már határozottan komor volt, délben egy falatot sem evett és délután már sétálni akart menni.

Eveline kezdetben azt hitte, hogy tán hazája politikai ügyei és bajai bántják. Később azonban mindjobban aggódni kezdett.

— «Mi baja van?» kérdé.

— «Szerelmem — felelt amaz nagyot sohajtva — én egy szerencsétlen vagyok...»

— «Három nappal esküvője után?» mondá az asszony, szemrehányólag.

— «Oh! én igen nyomorult vagyok!»

— «Az Istenért, de hát mért?»

— «Félek, hogy többé nem fog szeretni, Eveline! Én megcsaltam önt. Soha-soha se szóltam önnek lányomról, kis lányomról...»

— «Kis leányáról!» — kiáltá a nő. De hát hol van?»

— «Itt Párisban, a Szent-Margit-zárdában, a kegyes nővérek nevelőintézetében.»

— «Miatta ugyan soh'se legyen boldogtalan. Holnap reggel elmegyünk megnézni, — mondá Dal-Mezzio asszony, kissé magához térve ámulatából. — Ő ezután az én leányom lesz, haza viszszük magunkkal.»

— «Oh! Eveline, ön egy angyal! — mondá a gróf, neje kezét megcsókova. — Elmegyünk, meglátogatni; de még a zárdában hagyjuk egy fél esztendeig...»

Igy másnap Dal-Mezzio grófnénak alkalma lett megösmerkedni egy szerény, hallgatag, nyolcz éves kis leánynyal, a zárda fogadó termében, a ki nagyra-nyilt barna szemeivel félénken nézett a látogatóra, mig a csokoládot, melyet azok számára hoztak, eszegette.

A gróf ismét egészen boldog lett. Az nap este a legpompásabb ebédet rendelte meg, a mit csak az ember Párisban három egész frankért kaphat. Másnap reggel, egy korcsmában egy fél csirkét, egy palaczk bort, vajat és apró süteményeket vive magukkal, Fontainebleauba rándultak ki.

— «Egy kis ünnepet csinálunk magunknak, feleség — mondá a gróf. — A zöld fák alatt fogunk üldögélni, és kedélyesen csevegünk egymással.»

A csirke nagyon jóizű, a bor kitünő volt; a falevelek gyöngéden susogtak, a madárkák bájosan énekeltek, a nap sugaraival az egész tájat megaranyozta, szóval: a piknik igen jól sikerült.

— «És most — szólt a gróf hazamenőben — elhagyjuk ezt a szép vidéket, de gyakran visszagondolunk majd rá, feleség, mert itt nagyon boldogok valánk. Most pedig a legközelebbi vonattal induljunk Dijonba.»

A mint ezt az utolsó szót kimondta, szemei mintha félve tekintettek volna Eveline felé és hangja mintha kissé reszketett volna.

— «Ugy-e, most már nem szomorú többé?» kérdé ez.

— «Oh! szerelmem, — felelte sóhajtva, — bárha örökre itt maradhatnánk. Félek Dijonba menni...»

— «Ugyan miért?» kérdé az asszony, és a mig lassan ballagtak előre az úton, úgy tetszék, hogy jó kedvüket ott hagyták az üres üveggel és a csibe apró csontjaival együtt.

— «Nem mondhatom meg, — felelt a férj. — De félek. Tudom, hogy Önnek igen jó szive van és mégis félek.»

— «Ez gyöngédtelenség, édes Carlom. Meg kell nekem mondania,» szólt aztán Eveline kérőleg, mialatt férje mélyen ránczolt arczába nézett.

— «Szerelmem, — mondja a gróf egy mély sóhajjal — Dijonban, a Sacrè Coer-zárdában egy másik kis lányom van. Ez egy évvel fiatalabb, mint Izabella, a kit tegnap látott.»

Madame Dal Mezzio arczán egy halvány árny vonult végig.

— «Miért nem mondta mindjárt?! — szólt aztán. — Miért nem volt hozzám bizalommal, édes Carlo. Természetesen, szeretni fogom az ön anyátlan leánykáit. Szinte örülök neki, hogy nem egy van, hanem kettő.»

— «Oh! Eveline — szólt a gróf — ön egy angyal!» És lassacskán megint egészen felvidult.

Dijonban hát meglátogatták a másik leánykát a másik zárdában és eltöltöttek nála egy másik negyed órát, épen úgy, mint Párisban tették. És ezt is a jó nővérek különös gondjaiba ajánlván, mentek tovább a maguk útján. Legközelebbi állomásuk Avignonban volt, a hol nagyon kellemesen töltötték el az időt. Megnézték a pápák egykori palotáját; ebédre csiga-pástétomot ettek, mi — a gróf állitása szerint. — igen felséges volt, habár Eveline azt gondolta magában, hogy meg kell tőle halnia. Másnap pedig, vasárnap lévén, a katona-zenét hallgatták és a tánczoló parasztokban gyönyörködtek. Dal Mezzio grófné arra a meggyőződésre jutott, hogy az élet a kontinensen felette kellemes. Gondolatai — egy pillanatra — visszaszálltak hazájába, és az ő hajdani ifju szerelméhez s ennek hétszáz fontos feleségéhez. Eszébe jutottak a hömályos londoni utczák és a végtelen ház-sorok. Mennyivel jobb itt, a kék ég alatt. Aztán új, ismeretlen hazájára — Génuára — gondolt, a két kis leányra, a kikkel az ég házassága hatodik napján oly váratlanul ajándékozta meg, s a kik fél év mulva szintén otthon, mellette lesznek, — s hogy mily boldogokká fogja őket tenni...

A gróf megint egy nagyot sohajtott.

— «Oh! Carlo, mi baj van megint?» — kérdé hirtelen.

— «Semmi, szerelmem!» de azért megint egyet sohajtott.

— «Csak nem újabb kis lányok a zárdában?» szólt a nő nevetve.

A gróf tagadólag rázta fejét...

Marseillesban egy másodrendü kis fogadóban szálltak meg, a hol az ebéd mindössze másfél frankba került, és mégis igen drága volt.

— «Igen egyszerüen kell élnünk», — mondá a gróf aggódó hangon.

Ebéd után a tengerpartra mentek sétálni, nézték a kék vizet és rajta a sok fehér vitorlát.

A barázdák a gróf arczán mind mélyebbek lettek, szava mind ritkább, léptei mind lassubbak. A mint lakásuk felé haladtak, a grófné érezte, hogy férje csupa aggodalom. Haza érve a vendéglőbe, szó nélkül ballagtak föl szük, piszkos kis szobájukba. Az ablak nyitva volt és az égről a csillagok néztek be.

— «Oh, szerelmem, — mondá a gróf, megállva a nyitott ablak mellett, — én egy nyomorult vagyok. Holnap, ha majd Olaszországba indulunk, utunk a tengerparton visz egész Albengáig. Ott két napot töltünk.»

— «De hát ezért mért volna ön nyomorult?»

— «Mert megcsaltam önt... — és fejét még szomorúbban rázta, mint valaha. — Szerelmem, féltem, hogy nem fog hozzám jönni feleségül, azért nem mondtam meg...»

— «De hát mit?!»

A gróf megfogta neje kezét és kinézett a csillagos égre.

— «Albengában egy jezsuita-kollégium van.»

— «S aztán?»

A gróf folytatta, majdnem sirásra fakadva:

— «Két fiam van ott, szerelmem. Ketten vannak...»

— «Fiai?!» kiáltott Eveline.

— «Fiaim», — visszhangozta a gróf. — Ketten vannak ott...»

A nő arcza megint elborult egy pillanatra.

De aztán igy szólt:

— «Hát mért nem mondta?! Természetesen szeretni fogom őket. — De ez már nem volt oly örömmel mondva, mint mikor az első leányról értesült. — Azt hiszem, lehetett volna hozzám ennyi bizalommal. Ez nem volt szép öntől.»

De a mint a gróf arczán valami néma fájdalom kifejezése jelent meg, gyöngéd hangon tette hozzá: «Meg fogjuk kisérleni, és boldogokká is fogjuk őket tenni, édes Carlo. Remélem, hogy ha majd felnőnek, önhöz fognak hasonlítani.»

— «Oh, Eveline, — mondá a gróf, — ön egy angyal!»

De Dal Mezzio grófné mindazáltal valami belső szorongást érzett és úgy kezdte látni,

Kalocsa, vrékes

186

199

Györök Leó

Vas. Ujs. 1887. 796. l.

GYÖRÖK L. ZAMOSCE.

Györök Leó

Vas. Ujs. 1899. 878. l

Nemzeti Színháznál mint a nyugdíjintézet [illegible] lője, 52 éves korában, Budapesten. — Györök Leo, ismert nevű festőművész, a budapesti belvárosi reáliskola tanára decz. 15-én Budapesten. A változatos életpályát megfutott férfiút idegbetegsége kergette a halálba, s öngyilkos kézzel vetett véget életének.

[illegible]

81
36
45

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

<Györök Leó György>

<) Lázadó hajós-
nép viszontagságai a
Csendes tengeren. Való
történet. Azutjuság
kamara ista és ráj-
zolta —. Bp.
1890.
Ism. Budapesti
Hemle. 1890

Gomb contból, vinai VI. 282

Györök Leo

1884 tav. Eiall.

45,

Szinnyei Magyar
Írók, IV. k. 127. h.
126 és

Szinnyei Ottmár
Magyar lobogó alatt az
Adrián (Bp. 1892)
az az utazást írja le
melyet Györökkel tett 1891-
ben Finnietől Spalatoig
Györök vitorlásán. A képe-
ket é mühös Gy. rajzolta

M.D.K.

Györök L.
festő

22. A Hclyőrségi templom, középkorban Mária Magdolna csúcsives temploma. Vízfestmény.

Budapest, székesfőváros történeti muzeuma kiállítása: Buda Obuda, Pest. (1800 előtt) Budapest 1946, 7 l ap.

MDK

Györök Leó

Hajógyár Zárában, olaj

Koronás sorsjáték a Mücs.-ban. Mücsarnok, 1899.
31.sz. 471 l.

Gjörök Leo
festő

M.D.K.

Vedutafestő.

Beszericzy Albert: A tájképfestés a XVII. században. 205 l.
Bp. 1910.

M.D.K

Gjörök Leo

Mèltatlas.

Berzeviczy Albert: A tájképfestés a XVIII. században 178 l.
Bp. 1910

Györök Leo, festő MDK

Riedl Frigyes barátja volt "a kiváló tehetségü" hös magyar kommünardnak.

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre Párizsban. Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz.1-14 ~~10/10/~~ 10. V.ö. 12 (65. jegyzet, ahol ~~idézi~~ utal R. Hoffmann Mária: Riedl Frigyesről c. mü 34 lapjára.)

M. D. K.

GYÖRÖK Leó festő

Az „Aube" hajó gályarabjai

Aradi Történet. 306 - 307. l.

MDK

Györök Leo, festő

Riedl Frigyes barátja . /R.Hoffmann Mária: Ried
Frigyesről Budapest 1923. 34. l./

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre Párizsban.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. lo. l.

Görök Leó

vrod
i
Berztájszép

178. l.

Tk. 284

II
597

284. *Pálffy Miklós.* Derékig, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Haja, szemöldöke, kis bajusza és szakálla fekete, szeme barna. A vértje alól kilátszó bélés és a jobb vállára vetett mente, melynek lehajtott széles gallérja fekete pettyes fehér prém, piros és attilája sötétkék. Felirata alól: »*Famam extendere factis*« és a kép körül: »*Comes Nicolaus Palffy ab Erdőd, perp: â Vereskő S. C. Rq(ue) M. Cons: Camer: et Cataphract: Colonellus Ao. 1620*«.

Vászon, méretei 18·6 : 14·6 cm. — Át. Képt. 150 (4). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

Györök Leó

ívod

~~Szana Szárév~~

~~312.1~~

Braun F:

Ea futó életagre

Bp. 1901

Györök Leó

elismerő okl.

Közlezrkiáll

1268. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

GYÖRÖK *Leó*, festő. * Pápa 1847 ápr. 2. † Budapest 1899 dec. 15. Tengerésznek indult, majd Angliában és Párizsban tanult festészetet s haza-

térve 1882 óta állított ki a Műcsarnokban tengeri tájképeket.

K. G. I. 432 l

Nagy László, tanító V. 305

Grőrök Leó

l. + 1899

Erődi-Bodnár

45. l.
47. l.
48. l.

153, 186

festő, mérnok,
ugelvész

Györök Leó
festő

Fővárosi Lapok 1895. márc. 22., 920. old.
(Műrészetek. (sz. t.): Nemzeti Szalon.)

Kalmár

Györök Leo

festő

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Művészetek.)

Kalmár

Gyürök Leó
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 10., 5. old.
(V.: Nemzeti Szalon.)

Kalmon

Györök Leó
festő

Fővárosi Lapok 1896. dec. 12. 6. old.
(Ujdonságok. Klotild főhercegnő a mü-
csamorban.)

Kalmár

Györök Lev.

irod

Keleti G. cikke
Kel 1885
IV. k. 4. f. 753. l.

HETI
ELŐJEGYZŐ

1937

Györök Leo

Grod

—

Kopsz 1898

257 l.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

i.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Györök Leó (irodalom)

Kiss (E.) János: Emlékkönyv a Budapest székesfővárosi IV. ker. főreáliskola félszázados fönállásának évfordulójára. Budapest, 1905. 69, 88, 89. l. (Arczképpel.) —

Gyösök Leó

festő

erőd
z

Krück I. 432. l.

1903 VII. 8.

Budapest

Az orsz. tanács elnökének. A németbogsáni közkönyvtár és mucz.-egyesület módosított alapszabályai ~~a megjegyzésekkel~~ tovább, tur-~~együtt átételnek, azoknak~~ azonnal áttétetnek a minisztériumhoz való felterjesztése iránt. (213/903)

Györök Leo

lásd Kürsinszky B.:

Bp. tfvi Mur katalogusa 1907

Bmk 126

A várbeli helyőrségi tegl. 1884-ben

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

rv helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Magyar Kritika. 1900. 11. sz. —

Györök Leó, festő IV. 151.

Muz. és Kat. Ét

Györök Leó (irodalom)

Műcsarnok. 1899. 468. l. -69. l. (Györök Leo)

Györgyi Lenz

63. l. a [illegible] kiáll.

95. l. [illegible] birek]

[illegible]

Miskolcz, 1900. 120. l.

(a [illegible] is [illegible] kiáll)

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Györök ~~Leo~~ Leó

Irod

Műcsarnok, 1900. 133.-34 l.
(Vásárlások a Györök
Kiállításból)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök v.
aláí

8. sorsz. Mühelyi minta. –

Györök Lao

Lajd

Műcsarnok 1901: 230

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
láírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Györök Lóó

A.

Művészet. 1911

138

III

12. Rozgonyi Cecilia (Arany János Költeménye)

tusrajz

Thán Mór

44/37.

Gyárok Leo

Művészeti lexikon

317. l.

JK. 207.

II
583

207. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Férfi képe.

Derékon alólig van ábrázolva, kissé jobbrafordultan áll, de szembe néz. Jobb kezét csipőjére támasztotta, baljával pedig kardjának markolatát fogja. Haja, szemöldöke és bajusza fekete, szeme barna, szakálla leberetvált. Nyakkendője körülcsavart; dolmánya, prémes mentéje és szűk nadrágja aranynyal hímezett; derekát kardkötő szorítja. A háttérben piros függöny lóg és a talapzaton kalpagja tűnik szemünkbe.

Vászon, méretei 92 : 70 cm. — Át. Képt. 207. — A Jankovich-gyüjteményből (Observatio).

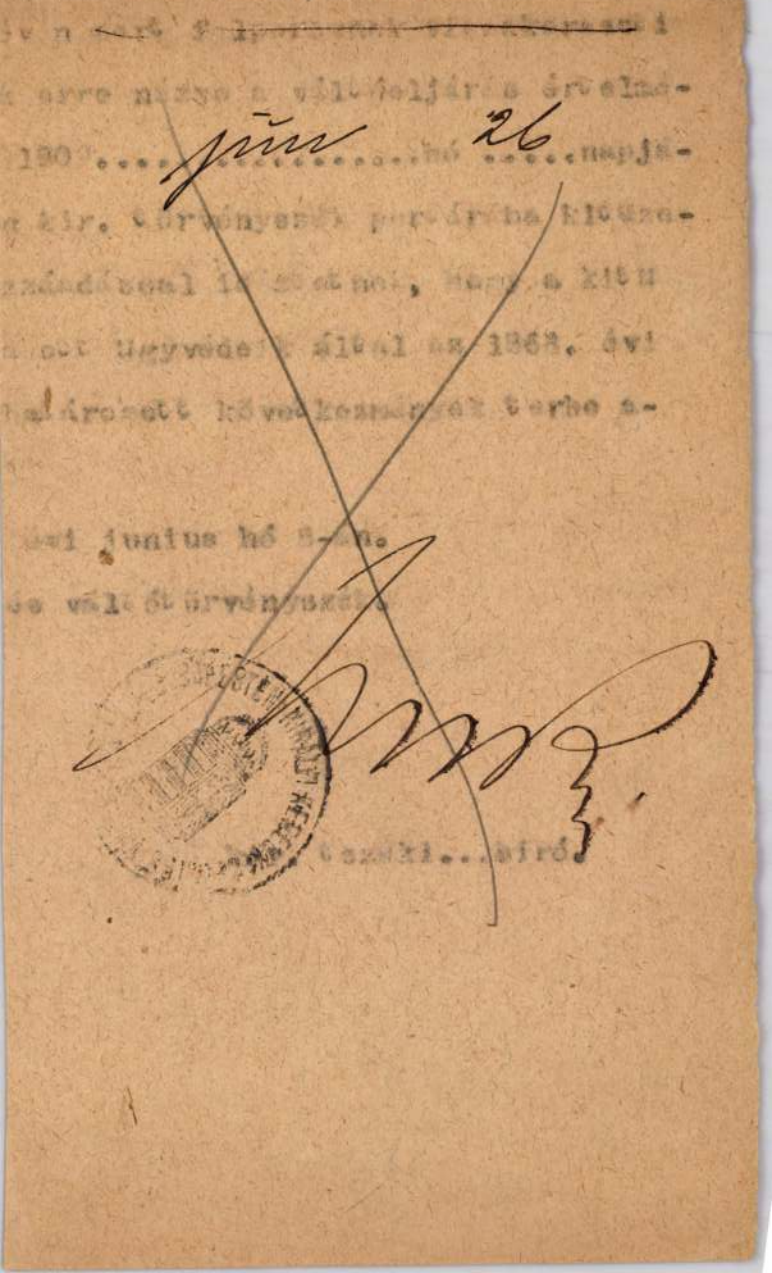

Grőrök Leó

Csőd

?

Mysk Ernő

75. l.

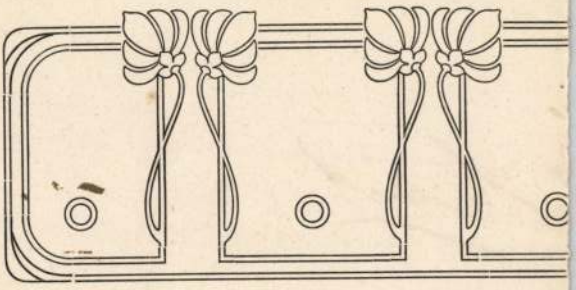

IGEN TISZTELT

Van szerencsénk becses t
JÁNOS dr., a Magyar
történész és SZENTIV
már megírták az első
kont, mely a XII-ik sz
képzőművészeink életrajzát magában
a nagyméltóságú vallás- és közokt

MAGYAR MŰVÉS

Györök Leo

Laid

Nemzeti szalon
alm

170

Néptanítók Lapja. 1872. 738. l.

Ország-Világ. 1905. 92. l. (Arcképpel.)

Római csontkanál

Pallas Nagy Lexikona

VIII.

~~Rajzer Henrikné~~

1785. Györök Leo:

Zamoscei részlet. (Vázlat.).

Az előtér sik terület ~~foglalja el~~, a hol különféle csoportokban lombos olajfák díszlenek; a háttérben pedig a tenger vize kéklik, a melynek mindkét partján hegyek vannak. Az égbolt felhőtlen.

Vászon, méretei 39·5 : 79·5 cm.
Vétetett 1900. III. 12-én a 12860/900 sz. leirattal. (132/900)
Ára 150 Ka – Sz. N. 373. – A vételár elszámoltatott 1900. III. 31-én (132/900), az elszámolást tudomásul vette az 1900. IV. 26-diki 7320 szosz. leirat (243/900.).

132/900 243/900.

Ja melynek oldalán lombos fák díszlinek és tetején egy magános fa válik ki,

1784. Györök Leo:

Kilátás Buccariza-felé.

A Buccarii-öbölben fekvő Buccariza község felé nyiló kilátást ábrázoló ezen vázlaton, az előtérben jobbra látható hegyre széles út vezet túlsó szélén kőütközőkkel; a háttérben pedig balra kopár mészhegység tűnik szemünkbe, mely a tenger vizében tükröződik vissza. A derült égbolton könnyű ezüst szinű felhők látszanak.

Vászon, méretei 39·5 : 77·5 cm.
Vétetett 1900. III. 12-én a 12860/900 sz. leirattal. (132/900)
Ára 300 Kg — Sz. N. 374/900 — A vételár elszámoltatott 1900. III. 31-én (132/900), az elszámolást Tudomásulvette az 1900. IV. 26-dikn. 7320 szosz. leirat (243/900).

132/900 243/900.

1624. Györök Leo. Sz. Pápán 1847-ben. † Budapesten 1899 december 15-én.

San Lorenzo vára.

A meredek szikla tetejét, a szaraczenok támadásai ellen épült vár foglalja el. Innenső részén lépcső vezet az ajtóhoz, falán pedig fülke van szoborral. A lejtőjén vörös cseréppel fedett házak kötik le figyelmünket, a melyeknek szük udvarok fehérnemüt teregettek, kéményeik egyike füstölög, mig a körelekre és a melyek ablakból férfi nézi a liguri tengerben (Mare Ligure) üdülőket. Az előtérben hárman élvezik a fürdés előnyeit. Közülök kettő a vizben, egy pedig a parton áll. Ez utóbb jobb kezével integet társai felé, kik körül gyűrűk vetődnek. Különféle szinü ruháikat a fővényes parton rakták halomra. A háttérben vitorlás látszik. A derült égbolt felhözött. Jelzése alól jobbra: „Györök L.“.

Vászon, méretei 103:58.7 cm.
Vétetett 1898: V. 18-án a 29527 sz. rendelettel 250 frton.
Elszámoltatott 1898: X. 23-án (199/98).
Az elszámolás elfogadtatott 1898: X. 28-án 9627 sz. alatt. (361/98).

Az 1899: V. 24-diki 24335, illetőleg 1899: V. 29-diki 37021. sz. leirat alapján (275/99) 1899: V 24-én (259/99) kiadatott a tolnamegyei Muzeumnak. (263/99).

Az átadást 1899: IX. 26-án a 44017 sz. leirat vette tudomásul (560/99)

Vid. Mus.

Muz. és Kvt. Ert.

Györök Leó, festőművész I. 131.

1904. V. 18.

Esztergom.

Érsekéves díszmű (214/1904.)

Györök Leó

emlékkiállítás a Mücsarnokban

1900

~~Műcs. kiá l, tól~~

Pipics 102. l.

II Szelim

Derékon alól, kissé balra, t
ban. Jobb kezét úgy tartja, m
lástját markolja meg. Fejer
bajuszt és körszakált hord. Kön
és galy s fölül a kereptbe fekte
zaton tengeri tájképet szemléli
csal az előtérben. Felirata –
ten:

„Sultan Selim Khan

Szines rézmetszet, méretei –

Ltfa 8125.

Győrök Leó

Árverési Csarnok aukció kat.

33. sz. 1926. jun. Tájkép, of

~~40. sz. 1927. dec.~~

~~41. sz. 1928. febr.~~

- 1929. jun. 4. rk: Glipa szeget, vizf

1930. 4. rk: A budai hetörsési tapl. vizf

1937. okt. 83. a. Glas Táj, of

1938. dec. 88. a: Trau, vizf

Györök Leó

~~Szép tájképe repr.~~

~~Árverési Csarnok aukció~~

~~kat. 33. sz. 1926. jun.~~

Ernst

18. a: Romok a Tenger partján tolla.

1921 (?)

1924 nov. 28. a: Fiumei résilat (1882) of

1927. 34. a: Alkán part. of

Kontr.

	1500 —
P 42.60	
6.40	40 —
	215 —
	600 —
[illegible] nál Budapest	3200 —
P 975 —	
[illegible]ount 4.86	979.86
Osszes kiadás	8343.86
	35049.8

Görök Leo

l.

Szent Görgy Cél

~~44 [illegible] (1922)~~

1910. I. a. ~~[illegible]~~

Babagáj tukla az Aldunán

of

10-ik napjával végződik.

Az épület helyszinrajza és az építés programmja 1 korona beküldése ellenében kérelmezőnek ajánlott levélben elküldetik.

Magyarkanizsán, 1907 május 2-án.

A „Magyarkanizsai első takarékpénztár részvénytársaság“.

Györök Leó György

wód

Szentiványi Gyula:

Egy pesti festő a párizsi kommunben.

Budapest, 1945, I. évf.

123. l. képpel

„szepe" szó ki-maradt.

lte a honvédség keretében megmaradó tisz
érium alkalmazottainak ujraigazolását. Ki
négy órán belül elbocsátják a honvédség
em adtak ki a bizottság munkájáról, hir
et és vezetőállásban lévő közalkalmazot-
lások során.

zkedésekhez csak annyi a megjegyzésünk:
dalmi rendszerben nevelkedett tiszti-
séges kiszolgálója volt Horthynak, Szá-
t. A honvédség megtisztitása és demok-
g létérdeke. Ha kifogásolhatunk vala-
y a tervezet nyugdijat biztosit a Nyu-
eknek. A magyar népnek se az erszénye
milliárdokat költsön a háborús bünös, ná

o

Grőrök Leó

Lásd

Szentiványi Gyula

Egy pesti ~~[illegible]~~ festő
szepe a párizsi
kommunben.

Bp. dapest
1945. dec. 15
Keppel (3 : 7)

Győrök Leo

vásárlások fenti

hagyatéki kiállítás-

ból.

80 tétel.

Műcsarnok

1900. 133 – 134. l.

l. könyvtáramban

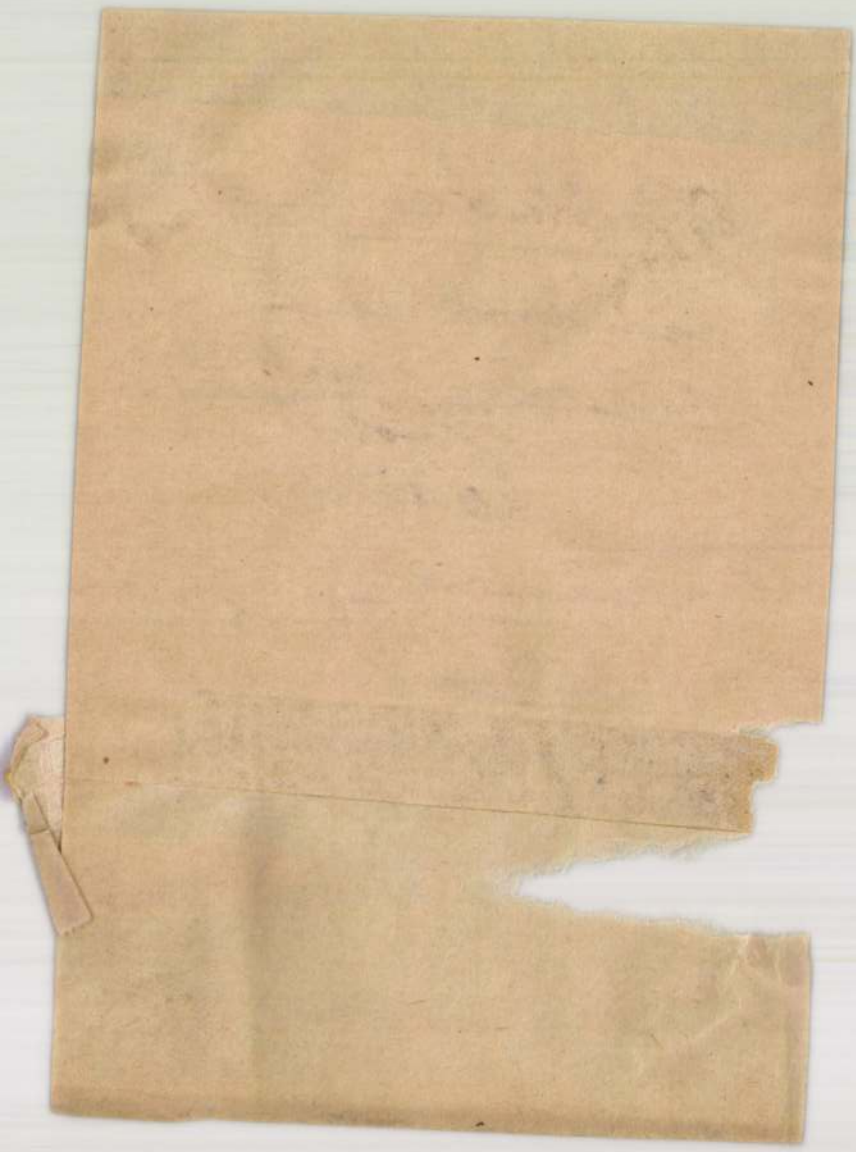

Györök Leó György, altábornagy, festő * 1847 Pápán, † 1899 Budapesten. A fiumei tengerészeti akadémia elvégzése után hajóhadnagy lett s utközben festegetve, a világ csaknem összes tengerein megfordult. Rangjáról lemondva, Cardiffban (Angolország) festésből és nyelvtanításból élt. Anyai örökségének kárbavesztése után Párisban három évig az Ecole des Beaux Artsban tanult festeni. A forradalom kitörésekor beállott franc-tireurnak, majd a kommün szolgálatában törzskari kapitány, közvetlenül a bukás előtt pedig a Montmartre parancsnoka volt. A kommün leverése után halálra ítélték, de kegyelmet kapott s deportálták. Az Aube nevű rabszállító hajóra került, melyről négy hónapi szenvedés után megszökött. 1871-ben haza jött s mint mérnök egy belga vasútépítő társaság szolgálatában állott. A társaság bukása után a magyar és francia nyelvből 1877. tanári képesítést szerzett. A fiumei főgimnáziumhoz nevezték ki, hol tanítványai számára olasz nyelvtant írt. 1880. lemondott tanári állásáról, s Budapesten egy polgári iskolánál vállalt óraadó tanári alkalmazást. 1886. a belvárosi főreáliskola rendes tanárává választotta meg a főváros tanácsa. A szünidőt (majdnem minden évben

83

~~Pápai ref. főisk. Kvt. 1911. é. regelje~~

~~V. 303.~~

<Györök Leó>
cikke

<~> IV. Béla
Klissában elhúnyt
leányainak kopor-
sójáról.
Arch. Ért. 1887
445. l.

A

BENCZUR TÁRSASÁG

IV.

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

az Adrián töltötte, melyen 1891. saját tervei szerint vitorlás hajót épittetett. Ezen készült vázlatainak nagy része, melyeket többnyire Budapesten dolgozott fel. ~~[illegible]~~ Lussinpiccoloban telket vett, saját tervei alapján nyaralót kezdett reá épittetni, s nyugalomba vonulva itt akart végleg megtelepedni, de 1899 végén szélhüdés érte s néhány nappal később öngyilkos lett. Az OMKT tárlatain 1883–99. föleg tengerparti tájképekkel szerepelt. Zamoscei ~~[illegible]~~ részlet San Lorenzo vára ~~[illegible]~~ és Kilátás Buccarizza felöl c. képei a Szépm. Múzeum; A budai Albrecht-út Budapest székesfőváros; A várbeli helyőrségi templom 1884-ben c. olajf. a Székesfővárosi Múzeum tulajd. Hátrahagyott képeiből az OMKT 1900. kiállitást rendezett. Gy. illusztrálta Lázadó hajósnép viszontagságai a Csendes-tengeren c. ifjusági könyvét 1890 és Szinnyei Otmár: Magyar lobogó az Adrián c. (saját) művét 1892 (‡ Kiss E. János: Emlékkönyv. Bp 1905. 88. l.)

‡ Weszely Ödön cikke a bpesti IV:ker föreáliskola 1899–1900. évi értesitőjeben;

San Lorenzo vára

84

~~Porsegamegge V. 302.~~

Györök Leó (irodalom)

T. Gy.: Györök Leó. 1847–1899. Vas. Ujs. 1900. 4–5. l. (Arczkeppel és képekkel.) —

1890. 408. l. (Irol. és ...)

1892. 736. l. kép
796–97. képek

1894. 823, 831. l. kép

796. l. kép

Vas. Ujs. 1887. 800. l. — 1899. 878. l. (Halálszár)

1900. 4–5. l. (Gy. L. kép rel és arck-el.) —

1901. 600. l. (Ez fiedő életrajza

Weszely Ödön dr.: Györök Leó. 1847–1899. A budapesti székesfővárosi IV. ker. közs. nyilv. főreáliskola 46-ik értesítője az 1899–1900. tanév végén. Budapest, 1900. 17–22. l.

Gyürök Leó (irodalom)

Pallas Lexikon. VIII. 454 l. —

Szana Tamás: Szár és a magyar művészet történeté-
ből. Budapest, 1901. 312. l. —

Szinnyei József: Magyar írók. IV. 126-127. h. —

Kelt Orsován 1911 VIII.19.

IZOTTSÁGA" B U D A P E S T E N

ismét felhivmi a "Müemlékek Orszá-
zőjének figyelmét arra, miszerint a
-kápolna helyreállitása körül telje-
kiállitott és már három hónappal
eig kiegyenlitést nem nyert.
tt munkát becsülettel elvégeztem, más-
onyaimat tekintve aránylag nagy ösz-
ülözni, kérem t.Címet, miszerint szám-
eddig is tanusitott hosszas várako-
edjék.

Tisztelettel

Győrök Leo

Szalói Athenaeum

137 l.

Győrök Leó

Perállag III.

1429. l.

1639.

dicitur
engedett át. A [illegible] valódi, [illegible]
által a már [illegible] alakított szabályok szerint
alakította a várat, amiből ugyanis egyik [illegible]
jelentékeny [illegible] megpusztítása, új építés kez-
detének volt alkalmazása igazolja. Ekkor épült
fennállt egészen a XIII. sz. közepéig a Salánk-ról és erről
ekkor vezető jelentőségéből mindkét IV. Béla a Salánk oldalára
oldalra a jelenlegi [illegible] pontra, ide nyúlt Pestig
épült fel az új [illegible] várat. Ennek ellenére a [illegible]
hozzáértés a XV. századig [illegible]. (?) Hatalmas alapterületű a
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Györök Leó

Perállag III/3

289. l.

Györök Leó
festő

Az 1899-1900-as tanévben vállalta
míg a munkát, hogy kezdő tanár
fiát segíthesse. 1899 decemberében aggo-
dalmak foglalkoztatva egészségével kapcsolat-
ba.

Heitler László: Györök Leó élete és fetészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

1899 december 15-én öremaga vetett
végett életének. 52-éves volt, 1899
december 18-án temetik a Kerepesi
temetőbe a főváros által adományozott
sírhelyre.

Heitler László: Györök Leó élete és fetészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

Elsősorban a tengert, a hajókat, kikötőket, a partvidéket festette. Vonzottak Dalmácia ódon városai és középkori várai.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő-

Kisebb képei frissek, ilyenek a
Reggeli hangulat Meleda szi-
"getén", "Nefelejcs utca", "Budna"
stb.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

A közvetlen és nagyon alapos
termeszettudományok alap-
ján készültek alaphépei. Ezek
párizsi tanulásat, Courbet ha-
tasat mutatják.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Heitler Lászlóː Gyűrűk Leó élete és fenéseete.

Művészet. 1971. június – 20.oldal

Györök Leó
festő

Változatos és intenzív sinek,
erzékeny és gardragon festett ref-
lexek jellemzik képeit

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

1891-ben elkészült saját vitorlása, a Kurul. Nyári utjaira Györök tudós és művész társaságot vett. Mendlik Oszkár egy alkalommal utitársa volt.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

1891-ben jelent meg a „Láradó
hajósnép viszontagságai a Csöndes
tengeren" ciminü illusztrált ifjusági
regénye. Életmüvének ez értékes darabja

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Gyórok Léa
festő

„Reggeli mangulat Meleda
szigetén" (repro)

Hutter László: Gyórok Léa élete és festészete
Művészet, 1971 junius – 20 lap.

Györök Leó
festő -

1970 decemberben megrendezett képző-
művészeti árverésen felbukkant
Györök Leó „Folyópart tutajokkal" arsi
műve. Az olaglap 445 x 75 cm. nagyságú

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Heilter Herald: Dyerbk Ind Dlete Es Tsbleasete.

Ydvésnes. 1971. Jnuins - 20.oldal

Györök Leó
festő

1967-ben a Magyar Nemzeti Galeriában rendeztek a Magyar festők Stáliában "cimü kiállitást. Ezen a kiállitáson San Lorenzo vára cimü képét.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő.

A művész képei hőtel nagyobb együttest az unokája őrz. Továbbá a Magyar Nemzeti Galériában, a Kiscelli Múzeumban, a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban és a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményében vannak művei.

Heitler László: Györök Leó élete és f stészete.

Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő –

1847 április 22-én született Pápán,
Apja városi főügyési volt, majd a
szabadságharc idején Kossuth parti-
hadbiró. A vilagosi bukás után elta-
volítottak Györök György állásából

Heitler László: Györök Leó élete és f stészete.
Művészet, 1971. junius – 20.oldal

Györök Leó
festő.

A művész apja a szabadságharc után
Somogyba hurta meg magát. A
családot sok csapás érte, végül is Györök
György magára maradt Leo fiával.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

A vajzbeli tehetséget elárulo fiú elemte
apjától tanult rajzolni. Szekesfehérvaron
jart gimnaziumba, majd a fiumei
tengerészeti akademian tanult.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő.

Mint tengerészhadnagy 1866 v. 1867 ig
működott. Majd Angliába telepedett
le ahol nyelvtanításból vagy festészet-
ből tartotta fenn magát

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

MDK

Györök Leó festőm.

Mücsarnok, 1900. 9.sz. 120-121. l.

L. és Györök kiáll.

MDK

Györök Leó

Müvészeti hirek. Mücs. 1900. 4.sz.

MDK

Györök Leo

Olipa sziget, vf.

Arv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz.

2o l.

Györök Leo

MDK

Az Albrecht ut /1883/

Műcsarnok 1924. febr-márc.

MDK

Györök Leó

Zala György: Müvészek lakomája. Mücsarnok, 1898, mqw. 20. 16. sz. 145. l.

MDK

Györök Leo

Csak a neve emlitve a XIX. sz. tájképfestői közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. ~~1906.~~ 1906.
75.1.

Györök leó MDK

festő

Mücsarnok 1899. 468-69.o.

+ GYÖRÖK LEO

42o. Arbe. Olajf.

Képzőm.Társ. 1899-19oo. téli kiáll.kat. 41.oldal

MDK

Györök Leó

Porto Rosso Lagosta szigetén, of.

Mücsarnok, 1899. 4.sz. 53. l. Vásárlások a téli kiállitáson.

Györök Leo, 1847-99.

Albán part.

Ernst Mus. 24. okt. 1927.

17.1.

MDK.

Györök Leo festő /1847-1899/

"A budavári helyőrségi templom"/Vizfestm./

Árverési Közlöny 4.sz. ,1939. december.

32.1.

Györök Leó

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 DEC 14

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

1969. DECEMBER 14.

A Nap kel 7 óra 25 perckor, é
A Hold kel 11 óra 42 perckor, é

HETVEN ÉVE

halt meg Györök Leó (1847—1899) tanár, festő, mérnök, az 1871-et párizsi kommün híres tüzérőrnagya, a kommün utolsó támaszpontjánakí a Montmartrenak védője. Halálos ítélete elől hazaszökött.

1024

SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ

Györök Leo festőművész

Buccari

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok 1934.

M.D.K.

Györök Leó /1847-1899/

198. Kilátás Buccarizza felé. Olajf. 39.5 x 775 vászon.
199. Zamoscei részlet. Olajf. 39.5.x 77.5, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 23. l.

MDK

Györök Leó

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Györök Leó

Babagáj szikla az Aldunán, olaj

Szent György Céh I. árverési kat. 1910. ápr.

6 1.

Diruta vagy Castel

a 15.-17. sz. első

spanyol hatás alatt

mázt

MDK

Györök Leó, 1847-1899.

Romok a tenger partján, toll.

Ernst Muz. 18. auk. 1921. dec.

55 l.

MDK

Györök Leó

Visegrád, akv.

Quarnerói táj, akv.

A Gyüjtő. 43. auk. 1921. márc.11 1.

MDK

Györök Leó, 1847-1899.

Trau, vizf.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

2o 1.

MDK

MDK

Györök Leó

A Vaskapu Adahkalehből tekintve, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

3 l.

MDK

Györök Leo

Hurluku Zimony mellett, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889. 4 l.

MDK

Györök Leo

Kazán szorok kijárata a Traján táblánál, of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889. 4 l.

MDK

Györök Leó, festömő
1847-1899

MDK

Gy.L. -t halálra itélték. Megmenekült. A halálos itéletet gályarabságra változtatták. "Inkább a halál mint a rabság" volt Gy.L. mottója. - A tengerbe vete te magát ,egy halászhajómegmentette s még 1871-ben hazatért Magyarországra. - Majd Fiuméba költözött. Ott kiváló magyar nyelvtanát olasz nyelven. Tanároskodott. Magy.és fr.nyelvet tanitotta. Közben adriai képeit festegette. -Vázlatkönyvének ceruzarajzai képet adnak hogyan gyötrödtek a gályarabok.- 1885-ben a bp.-i reáltanoda isk. tanára lett.

Tördai György: Györök Leó.
Élet és Tudomány. 1955. márc.9. 291-294.1.

Györök Leó, festöm. MDK
1847-1899

Szül. Pápán. Székesfehérvárott járt gyimnáziumba. Fiumében elvégezte a tengerészeti akadémiát. 1890-ben irta meg: "Lázadó hajónép viszontagságai a csendes tengeren" c. regényét. Könyvét ö illusztrálta. Gazdag vázlatanyaggal tért vissza hajóutjáról. Megvált a teng. szolgálattól és Angliában, Cardiff-ban telepedett meg. Egy év után Fr.ors.-ba hajózott.

Tordai György: Györök Leó.
Élet és Tudomány. 1955.márc. 9. 291.-294.l.

Györök Leó, festőm. MDK
1847-1899

292.oldalon Gy.L. arcképe. U.e.lapon "Pihenő gályarab a az Aube-hajón"c. vázlata. Repr.
293.l.: Tengermosta sziklák Incoronata körül. Gy.l. festménye. Repr.
1871.márc. 18-án a kormány csapatai lefegyverezni akarta a munkásságot. -/A háborucokozta nyomoruság a lakosságot fellázadásra késztette, kitört a forradalom./ A kommün 72 napig fennállt. Gy.L. irányitotta a vendome-i oszlopot. Utolsó állomása a Montmartre volt. 1871.máj.28.-án a kommün ügye elbukott.

Tardai György: Györök Leó.
Elet és Tudomány. 1955.márc. 9. 291.-294.l.

Györök Leó, festőm. MDK
1847-1899

Párisban mérnöki tudományokat tanul./École des Ponts et Chaussées-n./ - A Sorbonne-on irodalmi előadásokat hallgat.- Az École des Beaux Arts-ba is eljár./Szép. Főisk./ Közben kitört a franc.-porosz háboru. Részt vett a fr. főváros védelmében. Port Maillot parancsnoka is lett örnagyi minőltában. /1870-71./ Párist 1871 jan.28.-án feladták.

Tordai György: Györök Leó.
Élet és Tudomány. 1955.márc. 9. 291.-294.l.

MDK

Györök Leó, festöm.
1847-1899

Maga tervezte vitorláshajón: a "Kurul"on szabadságát az Adrián töltötte.
A társadalomból való menekülésének kilátástalanságát érezve 1899 dec.15.-én öngyilkossága végett vegy nemes törekvésü, bátor de tragikus életnek.

Tordai György: Györök Leó.
Élet és Tudomány. 1955. márc.9. 291-294.l.

MDK

Györök Leo

Esthangulat Stagno-Piccolónal. Olajfestmény.

Képzm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll. 43.l.

MDK

Györök Leo

Hajógyár Zárában. Olajf.

Képzm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll.43.1.

MNK

Györök Leo

Olajfák Sabioncello félszigeten. Olajfestmény.

Képzm.Társ.1899.tav.nemzetk.kiáll. 43.1.

Györök Leo

Tengermosta sziklák Incoronata körül, olajfm.

Képzőm.Társ. 1899-1900. téli kiáll. 34.lap

MDK

Györök Leó, festöm.

tájképpel szerepel.

A Nemz. Szalon kiállitása Kolozsvárt. - Vigadó.
Vas. Ujs. 1895. 42. évf. 22. sz. 359. l.

MDK

Györök Leó

Esthangulat Stagno-Piccolónál, of.

Hajógyár Zárában, of.

Olajfák Sabioncello félszigeten, of.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. kat.
43.l.

MDK

Györök Leó, festöm.
1847-1899

268. A budavári helyörségi templom. Vizf.
23x40. J.l.j.

Árv. Czarn. 1932. l.rk.~~XX.~~ ~~XXXX.~~a. 21.l.
61/x. márc

MDK

Györök Leó, festöm.
1847-1899

172. Olasz táj. Olf. 22x42 Jelzett.

Árv. Közl. 1937.okt.krk.sz.23.l.

MDK

Györök Leó, festőm.
1847-1899.

268.A budavári helyőrségi templom. Vízf.
23x40. J.l.j.

Árv. Közl. 1932. [redacted].l.rk.sz. 21.l.

MDK

Györök Leó

A Képzőművészeti Társulat téli tárlata. Vasárnapi Ujság 1895. 48. sz. 798-799.l.

MDK

Györök Leó

A N. Szalon karácsonyi tárlata. Vasárnapi Ujság 1896. 50. sz. 842.l.

MDK

Györök Leo

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállításán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

Györök Leo MDK

Manfredonia réve, olf.

Micsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Györök Leo MDK

Buccari öblében, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Nörök Leó, festő M.D.K.

a Lánchidat, a Helyőrségi templomot és az Albrecht-utat ábrázoló vázlatával vett részt a Bpesti láthépekre kiírt pályázaton. A Helyőrségi templom vázlatát megrendelték nála olajban 1×1·5 m. méret ben (1200 fr.-ert)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1885. VI. évf.
jan. 7. + jan. 14. sz. + jul. 15.

Györök Leó MDK

A "Mare morto" Lacroma szigetén, repr.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Györök Leo MDK

Lago di Meleda, olf.

Mücsarnok 1895/96. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Castelnuovo a Cattarói öbölben, olf.

Mücsarnok 189o. téli kiáll.

Györök Leó

Castelnuovo a Cattarói öbölban, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Veglia keleti bércei, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Portore, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Rakodó part a vámház előtt, vizf.

Szalmás hajó a Nádorkertnél, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Győrök Leo

"Hajógyár Zárában" c. olajfestményét megvasarolta, Az Országos Magyar Képzőművészeti Tarsulat a koronás sorsjáték számára.

Cikk: Vasarlasok a tav.nemzetk.kiall.-on.

Műcsarnok, 1899. 370.l.

Győrök Leó

Rajzainak reprodukció ja a
Vasárnapi Ujság 1900 jan. 7. számában
(emlitve)

Pesthmegyei Hirlap 1900 jan 14. 8 old.

Györök Leo MDK

Budua Dalmáciában, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

MDK

aGyörök Leo, festöm.

A curzolai öbölben. Vevöje: Ghiczy Géza.

Müns. - 1897-98. téli kiáll. Nyerö társulati tag
Mücsarnok.1898. 53.l. vásárlása.

Györök Leó

MDK

Buccari, Szépm. Muz. tul.

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Györök Leo

MDK

Chersoni táj

Műcsarnok 1902. A Bpi Orvosszövetség

Műkiállitása

MDK

Györök Leo

Szénahajó az óbudai parton, vizf.

Műcsarnok 1902.

A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

MDK

Györök Leó, festöm.

Szül.1847.Pápa, megh 1899.

1c9. Cherseni táj.

11c. Taormina. 16.1.

Mücs. - Bp.-i Orvösszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 15.1. 16.1.

MDK

Györök Leó, festőm.

673. Szénahajó az ó-budai parton. Vizf.

Műcs. - A bp.-i Orvosszövetség Mű-kiállítása. 1902.
Kat. 61.l.

MDK

Györök Leó

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

MDK

Györök Leó, festöm.

Manfredonia réve. /ism./ Vevöje:Thürr István.

Mücs. - 1897-98. téli kiáll. Nyerö társulati tagok vásárlása.
Mücsarnok. 1898. 53.l.

MDK

Györök Leó

A mücsarnok téli tárlata. Vas. Ujs. 1897. 827-828.l.

MDK

Györök Leó

Műcsarnok 1899. 13. sz. 191.l.

MDK

Györök Leó

Kiállitás a műcsarnokban. Vasárnapi Ujság 1893. 15. sz. 256.l.

Györök Leó

MDK

Duino, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Györök Leó MDK

Ithaka, Odysseos hazája, olf.

Műcsarnok 1990/91. téli kiáll.

Györök Leó / 1847 - 1899 /

Lengeréntintnek hívült, Angliában és Párizsban tanult. A párizsi kommünben is részt vett. Föley dalmát Lengeri tájképeket festett, naturalista stílusban.
1900. febr. 15-i kiállításáról tréhely Bertalan elítélően ír.

Széhely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Lámló.) - Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrás) - 208. l., 140 - 142. l.

MDK

Györök Leó

Kilátás Buccarizza felé, o.

Zamoscei részlet, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Györök Leó

IDK

Őr torony romjai Dalmáciában, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Györök Leó

Szél ellen, olf.

Mieszmok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Györök Leó, festöm.

A budavári helyörségi templom. Vizf.
J.l.j.

Árv.Közl. 1931. 3.rk.sz. 52.l.

Györök Leo

MDK

A curzolai csatornában, olf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

MDK

Györök Leó, festöm.

Budua Dalmácziában. Olf.

MKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat. 10.1.

MDK

Györök Leó, festöm.

Dunapart Nagy-Maros nál. Olf.

OMKT ált. rend. Brassói Képkiáll. 1890. máj. Kat. 15.1.

Győrök Leo MDK

Zappuntello réve Melada szigetén, olf.

Mücsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Győrök Leo MDK

Zappuntello réve Melada szigetény olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

MDK

Györök Leó, festöm.

Bunapart Nagymarosnál. Olf.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890.ápr. Kat.
13.1.

MDK

Györök Leó, festőm.

A budai helyőrségi templom. Vizf. 40x25.
J.l.j.

Árv. Közl.1930.4.rk.sz.65.szám. 20.3.

Györök Leó MDK

A "Mare morto" Lacroma szigetén, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Györök Leó
festő.

Angliából hamarosan áthelyezték
Párisba, ahol 1867-68-as tanévben
az út- és hídépítő mérnöki iskolán
tanult, de irodalmi és filozófiai elő-
adásokat is hallgatott.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leo
festő

Párizsban párhuzamosan a Mintahe
tanulmányaival – amit 1871-ben
fejezett be – a Művészeti is foglalkozott.
Gustave Courbet műtermében tanult.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. június - 20.oldal

Györök Leó
festő

1870 nyarán kitört francia-porosz
háborúban fegyvert fogott a poroszok
ellen. Katona sikeréhet ért el vezérkari
őrnagy lett.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő -

1871-ben védte a Maillot kaput,
visszavette a versaillesiak tama-
dását. Május első napjaiban Issy vár
védelmével leintézték.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő.

1871-ben a Montmartre erődöt
védte, az ellenség ez ev májusába
elfogta és deportálásra ítélték. Egy
hajón várta a deportálásba való
indulást, addig is szenvedéseit rajzo-
lással mérsékelte a hajón.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó.
festő

Györök Párizsból való deportálása -
kor 1871-ben segítséget kért az osztrák
magyar követ párizsi megbízottjától és
gróf Andrassy Gyula külügyminiszter
től kiszabadítása miat.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

A párizsi deportálásából hazatért és még 1871 végén Magyarországra.

Keitler László: Györök Leó élete és festészete.
Művészet, 1971. június - 20.oldal

Györök Leó
festő

1871 től 1873 ig mint minnok
dolgozok egy vasútépítő vakalat-
nál, majd 1873-ban beiradhozott
a magyar-francia szakra az
egyetemen.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete

Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Heidler Manfred: Typisch Leo Blote de Feestmaato

Nijmegen. 1971. 3 maanden - 20 oldal

Györök Leó
festő

1877-ben szerzett magyar-francia szakos tanári oklevelet. Fiumiba vál-lalt állást. Ebbe az időbe vita olasz-magyar nyelvkönyvet. Festői tudását tovább fejlesztette.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

1888-ban visszakerült Fiúmából
Budapestre ahol egy polgári isko-
lába tanított. Majd 1885 től haláláig
a budapesti Főreáliskola (ma Eötvös
Gimnáziumban) magyar francia szakos
tanára volt.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

A nyári vakációban vitorlással járta az Adriát Utjairól képekkel és vázlatokkal tért haza. 1882-ben fiúrnai megbízásra megfestette a Peppina hajó katasztrófáját 1880-ban.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Gyönök Leó
festő

1880-tól kezdődően rendszeresen
szerepelt a Képzőművészeti Társulat
kiállításain. Képeinek sikere volt
és a kritika méltatta művészetét.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. június - 20.oldal

Györök Leó
festő

A Nemzeti Muzeum, a Székesfővárosi Telepy Károly, Clotild hercegnő, Zala György, Munkácsy és sok gyűjtő neve szerepel az 1900-ban összeállított kép tulajdonosai jegyzékében.

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Heitler László: Györök Leó élete és festészete

Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő

1895-ben hiénykelen megvalni
egészségi okok miatt hajójától.
De a művész a tengertől nem
akart megválni és így Lussinpic-
colóban telhet vásárolt.

Heitler László: Györök Leó élete és fetészete.
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó
festő-

A kurul első hungeri utjának izgalmait, tapasztalatait Szenyei Ottmár 1892-ben kiadott „Magyar lobogó az Adrian" cimü müve örökítette meg. A müvet Györök rajzai illusztrálják.

Heitler László: Györök Leó élete és fetészete.
Müvészet, 1971. junius - 20.oldal

Györök Leó 3

Miért vált meg a tengerészettől? Füzes F. Miklós Györök Györgyről és Györök Leóról szóló tanulmányába ezt írja: „Valószínűleg csalódott hiva-tásában: Mindennap látta a tengerész primitív életét, tapasztalhatta a durva bánásmódot s érez-hette a legszörnyűbb érzést a kiszolgáltatottságot. Ő pedig a szabadságot kereste a tengeren." (Veszprém megyei Múzeumok Közleményei 1965)

Forrásaink azt mutatják, hogy az 1867-68 tanévben

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 381 od.

4

Györök Leó

Már Párizsban tartozkodott, ahol egyidőben tanult az út és hidépítő mérnöki iskolába (Ecole des Ponts es Chaussées) és a képzőművészeti főiskolán (Academie des Beaux-Arts) továbbá a filozofiai és irodalmi előadásokat is hallgatott. Arról hogy a főiskolán kitől tanult festészetet, nincs adatunk. Viszont tudjuk hogy hamarosan rendszeres látogatója lett. Gustave Courbet festőiskolájának, közeli

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 381 old.

5

Györök Leó

ismeretségbe barátságba került a kor legnagyobb hatású francia mesterével. Courbet ellenzéki-republikánus magatartása szintén nagy hatással volt a haladó kortársakra, főleg a fiatal művészekre. Különösen nagy szerepe lehetett egyénisége formálásában annak a fiatal festőnőnek aki Tardai György Györök Leoról vit életrajzi regényében (Pernyet hord a szél) Marie Leroynak nevez. Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 381 old.

Györök Leó, festő,
grafikus sk.

1

125 éve született. A fiumei Tengerészeti Akadémián tanult. Tengerésztiszt volt. Szabad idejében festegetett, később letelepedett. Cardiffban és festészettel meg nyelvtanítással foglalkozott. 1869-től Párisban élt. Az Académie des Beaux-Arts növendéke volt, közben a Sorbonne-on az építészeti és a mérnöki kar hallgatója. – A párizsi kommün katonája volt, ezért gályarabsággal bünhödött. Itthoni barátai segítségével hazajöhetett Magyarországra.

— : Montmartre védője

6.

EST/HIRLAP, B. 1972. máj. 5.

Györök Leó, festő,
grafikus stb

2

Ifjúsági regényt írt a lázadók hajójáról, a Bountyról. Könyvét maga illusztrálta. Sikeres grafikája volt a Pihenő gúlyarab c. grafikája. Hangulatos tájképeket festett az Adrián. 1883-ban rendezte meg első kiállítását a Műszarnokban. 1899-ben halt meg. Öngyilkos lett. Több képe van a Nemzeti Galériában.

— : Montmartre védője 6.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. máj. 5.

Györök Leó, festő

1

„Györök Leó nevét ... jobban ismerik Franciaországban, mint hazánkban."

1847. ápr. 22-én született Pápán, nemesi családban. Pápán, majd Székesfehérvárott járt iskolába. Aztán a fiumei tengerészeti akadémiát végezte el, s tengerész hadnagyként járta az óceánokat. Körben tanult, ismerkedett a távoli népekkel, s rajzolt, festett. (Tájat, embereket.)

Mihalcsó Miklós: Györök Leó a párizsi kommün magyar hőse 1783-1786.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. szept. 17. XXVI/38.

Györök Leó, festő

(2)

Hirtelen hagyott fel a tengerészkedéssel s letelepedett Cardiffban, majd Párizsba ment, s ott magánszorgalomból művészeti tanulmányokat folytatott. Megismerkedett Courbet-val, s nemcsak festészetének de forradalmi eszméinek is híve lett. A párizsi kommün alatt maga is védelmezője volt a köztársaságnak. (Tűzér parancsnok volt.) A bukás után elfogták s halálra ítélték. A kivégzést azonban túlélte s végülis élettogytiglani deportálásra ítélték.

Mihalcsó Miklós: Györök Leó a párizsi kommün magyar hőse 1783-1786

Élet és Tudomány, bp. 1971. szept. 17. XXVI/38.

Györök Leó, festő

3

Közbenjárásra kapott kegyelmet s 1879-ben kiutasították Francia országból.

Itthon mérnökként, majd tanárként helyezkedett el. Fiumában, majd Budapesten tanított.

A tengert szerette festeni. Verista festő nek tartották.

52 éves korában súlyos betegen önkezével vetett véget életének.

Mihalcsó Miklós: Györök Leó a párizsi kommun magyar hőse 1783-1786.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. szept. 17. XXVI/38

Györök Lev, festő

4.

a.) Arcképe (fénykép).

b.) Aube kapitány, rajz (fogsága idejéből): Repr.

c.) Illusztráció „A Cázadó hajós-nép viszontagságai a Csöndes-tengeren" c. regényéhez: Repr.

Mihalcsó Miklós: Györök Lev a párizsi kommun magyar hőse 1783-1786.

Élet és Tudomány, Ip. 1971. nept. 17. XXVI/38.

Györök Leó 1

1847 április 22-én született Pápán. A katolikus plébánia anyakönyvészerint Györök György Ferenc Leó volt a teljes neve a három keresztnévből a Leót használta, így szignálta képeit, könyveit Györök Leó Gy. néven írta. Meddig lakott Pápán nem tudjuk Középiskolába Székesfehérváron járt, innen a fiumei Tengerészeti Akadémiára került.

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 380 old.

Györök Leó

Az iskola befejeztével mint hadnagy a monarchia hajóval járta a tengereket. A tengerész életmód azonban rövid ideig tarthatott, ugyanis 1866-ban vagy 1867-ben már Angliában Cardiffban élt, nevelősködés, nyelvtanításból vagy festésből? nem tudjuk pontosan Fiumei éveiben és tengerész szolgálata idején fejlesztette apjától tanult festói tudását.

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 380-381 old.

Györök Leó 6

1870. július 19-én kitört a francia-porosz
háború. Györök önként jelentkezett katóná
nak. 1870 szeptemberétől köztársasági, majd
1871 márciusától a kommün szolgálatában
harcolt. Sikeres építő és tüzérparancsnoki
szereplése eredményeként a fiatal hadnagyból
hamarosan százados majd vezérkari őrnagy
lett. Egyes források szerint részt vett a Ven-
dome oszlop ledöntésében – Courbet kérte fel
Heitler László: Györök Leó
Látóhatár 1971/3-4 381-382 old.

Györök Leó 7

erre a munkára. Nem osztjuk ezt az állás-
pontot. Courbet nem vett részt az oszlop ledön-
tését elrendelő bizottság ülésen, ezért a városi
tanács két védelemben fontos szerepet betöltő
Györök volt, aki az oszlop ledöntésének napján
(május 16 án) mai a Montmartre tüzérparancs-
noka. A Kommün utolsó napjaiban a Mont-
martre védelmét irányította. A korábban
bevehetetlennek tartott erődöt nem sokáig

Heitler László: Györök Leó
Látóhatár 1971/3-4 382 old

Győrök Leó 8

tudták védeni a nemzetőrök - a május 21-i árulás megpecsételte a forradalom sorsát. Győrök a Père-Lachaise temető védői között harcolt és sebesült meg. lábát érte a lövés, mikor is május 27 én a megfogyatkozott nemzetőröket bekerítették és a temető falánál halomra lőtték a versailles-iak. Rýszaka elmenekült a tragédia színhelyéről és Grisza ágost lakásán. /

Heitler László: Győrök Leó

Lálóhatár 1971/3-4 382 old.

Győrök Leó 9

hűzodott meg, de újra elfogták és ismét halálra ítélték, majd deportálásra változtatták a halálos ítéletet. A bresti kikötőben az Aube (hajnal) nevű hajon kilenszáz társával együtt néhány hónapig tengődött -szenvedett várva az Uj-Kaledoniába való deportálást. A vaiakozás gyötrelmeit rajzolással igyekezett enyhiteni. A közelmúltban előkerült dokumentumok szerint -/.

Heitler László: Győrök Leó

Sálohalai 1971/3-4 382 old

Györök Leó 10

segítséget kert és kapott az osztrák-magyar monarchia parissi követségétől és Gróf Andrássy Gyula közös külügyminisztertől. Kiszabadult és még 1871 végén hazakerült Magyarországra. Előbb egy belga vasútépítő társaságnál dolgozott majd 1873-ban, ~~[illegible]~~ a budapesti egyetemre iratkozott be, ahol 1877-ben kapott magyar-francia szakos tanári diplomát

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 382 old.

11

Györök Leó

Első munkahelye az általa ismert és kedvelt Fiume volt. Szabad idejében rajzolt festett, olasz-magyar nyelvtankönyvet írt. 1880-ban Budapestre költözött. Először egyik polgári iskolánál óradíjas, 1885-től haláláig a Főreáliskola (ma Kölvös Gimnázium) francia és magyar nyelv és irodalom tanára. Időközben meg nőtült egy magyarországon tartozkodó francia.

Heitler László: Györök Leó

Sátóhatár 1971/3-4 382-383 old

Győrök Leo

nyelvtanárnőt vett feleségül, aki nem sokáig bírta nehéz természetű nyughatatlan férje oldalán: kilenc hónapos gyermekét itthagyva visszament hazájába. Második házassága sem hozott nyugalmat és boldogságot. Gyermeke 2 hónapos korában meghalt és így csak első házasságából született fiát, Győrök L. Tivadar nevelhette fel. Fleitler László: Győrök Leo

Találkozások 1971/ 3-4 383old.

Györök Leo 13

Zaklatott idegállapotában a festészet és a tenger jelentett számára megnyugvást. Előbb bérelt, később maga-tervezte vitorlás-sal járta az Adriát, a Földközi tengert nyaranként. Vázlatokat rajzolt melyeket később képpé dolgozott fel, de a helyszínen is festett. 1882-től rendszeresen szerepelt a Képzőmüvészeti Társulat tárlatain. Képeinek sikere

Heitler László: Györök Leo

Látóhatár 1971/3-4 383 old.

Györök Leó 14

volt, a közönség vásárolta, a kritika elismerően méltatta őket (A Nemzeti Múzeum, a Székesfőváros, Clotild hercegnő, Zala György Munkácsy, Feszl Frigyes, Telepy Károly és sok gyűjtő szerepel a tulajdonosok 1900-ból való jegyzékén). Fiumében, a tersattói Templomban van egy festménye, melyen a Peppina nevű hajó 1880-~~[illegible]~~ okterében bekövetkezett katasztrofáját ábrázolja.

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4 383 old

Györök Leó 15

Sok képének témája a tenger, a tenger-part. Veglia keleti bércei, Ragusa, Ithaka szigete, Sziklák Corfu szigetén, Trau vára, Curzola, Sziklás part Incoronata körül, Lacroma szigete, Maremortó Lacroma szigetén, Perastó, Esthangulat Stagnó Piccolonál, San Lorenzo vára, Budua városa. stb. Több képen ábrázolta a Dunát

Heitler László: Györök Leó /.

Látóhatár 1971/3-4 383 old.

Györök Leó 16

(Visegrád, Nagymarosi parlok, Vaskapu az Aldunán stb.) Irodalomtörténeti nevezetességü az az akvarell, melyen a Vörösmarty verse ciltal nevezetessé lett. Fóti ~~kúny~~ kúnyhó a főszereplő. Történelmi vonatkozása miatt érdemel figyelmet a „Török ember, ki Kossuth Lajost 1849-ben Orsovánál a Dunán átszállította" cimü rajza.

Heitler László: Györök Leo

~~Leo~~ Látóhatár 1971/3-4 383 old.

Lyönök Leo

Más képei hídai és pesti részleteket örökítenek meg. Rajzai és festményei alapos és korszerű szellemi felkészültségre vallanak. A közvetlen benyomásra figyelést, a plein-air témák magabiztos megragadását Courbet és a francia naturalisták közvetlen tanulta meg. Erőteljes kolorit, színes, árnyékok, gazdag reflexek, kimunyed levegősség jellemzi.

Heitler László: Lyönök Leo

Látóhatár 1971/3-4 383 old.

Györök Leó 18

képeit. Részletező plasztikus előadásmód-
ja nem bontja még terjedelmesebb, hosszas
munkával készült festményei egységét. Kisebb
munkái között nagy ábrázolási biztonsággal.
friss ecsetjárással festett műveket is találunk.
(Reggeli hangulat Eleleda szigetén, Budua, Szik-
lás partok.) Gyermekkora óta vonzodott a
tengerhez, hajoskint sok élményt, emléket őrzött
róla, és hogy élményeit ~~fe~~ festőr módon /.
Heitler László: Györök Leó
Lálóhalár 1971/3-4 383 old.

Györök Leó 19

tudja kifejezni. Courbet hatása is hozzájá-
rult. A francia mester 1869-1870 festette rend-
kívüli dinamikájú képeit a viharos tengerről
a partra zúdúló hullámokról, amikor Györök
is tanítványai közé tartozott. A Kurul-lal
(Györök hajójának neve) tett nyári barangolá-
saira rendszeresen magával vitt néhány fia-
tal tudost művészt. Utitársai közé tartozott
a tengeri tárgyú képei réven ismert /.
Heitler László: Györök Leó
Látóhatár 1971/3-4 383 old

Györök Leó 20

Mendlik Oszkár is, aki valószínűleg Györöktől kapta az első utmutatásokat a tenger ábrázolására: 1890-ben könyve jelent meg „Lázadó hajósnép viszontagságai a Csendes tengeren. Való történet. Az ifjúság számára írta és rajzolta Györök Leó Gy." A regény a Bounty nevű brit hajó matrózainak 1789-ben lezajlott lázadását írja le. A Kurul (Györök hajójának neve) első adriai útjának.

Heitler László: Györök Leó

Lálóhalai 1971/3-4 384 old.

Györök Leó 21

élményeit Szinnyei Ottmár írta meg Magyar lobogó alatt az Adrián cimü 1892-ben megjelent könyvében. Az érdekes utleirást a kapitány Györök Leó dalmáciai tajakat, embereket ábrázoló rajzai illusztrálják. 1895-ben eladta a Kurult. Egészségi állapota rosszabbodott, nem bírta már a tengeri utak fáradalmait, de hogy a tengertől ne szakadjon el, Lussinpiccolo szigeten telket vásárolt, ott akart

Heitler László: Györök Leó

Lálóhatár 1971/3-4 384 old

Györök Leó

házat építeni, hogy nyugalomba vonulása után csak a festésnek élhessen. Az 1899-1900-as tanévben még azért vállalta a tanítást, hogy kezdő-tanár fiát segítse. Erősnek és egészséges-látszott - írta nekrológjában Dr. Veszely. December elején hirtelen aggodalmak fogták el egészségi állapota felől. Ideges volt, azt állitottaszélütés érte kétszer is. Alig volt otthon egy hétig. Mi történt lelkében ki, ki tudja. 1899 december

Heitler László: Györök Leó

Látóhatár 1971/3-4

384 old.

Györök Leó 23

15-én halálhírét vettük. Önmaga vetett fegyverrel véget életének. December 18. án temették el a Kerepesi temető 28. parcellájában a főváros által adományozott díszsírhelyen. Sokoldalú fényes tehetség volt.

Heitler László: Györök Leó

Lálóhatár 1971/3-4 384 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NAPLÓ
Veszprém

1971 MÁR 10

1021

Szőlő és bor — ex libriseken

Új kiállítások a Balatoni Múzeumban

Állandó őskori, néprajzi és természettudományi kiállításai mellett változatos és gazdag időszaki kiállítási programmal készül a keszthelyi Balatoni Múzeum a közelgő idegenforgalmi évadra. A FAO — az ENSZ mezőgazdasági és élelmezésügyi szerve — szakembereinek keszthelyi tanácskozása alkalmából a Mezőgazdasági Múzeummal közösen *öntözéstörténeti bemutatót* rendeznek, március derekától június derekáig. Közben a városban élő *Boér Ferenc* képeiből nyílik gyűjteményes tárlat. Azután *a zalavári és sármelléki népviseletet*, valamint a két faluban gyűjtött néprajzi tárgyakat tárják a látogatók elé. Ezzel egyidőben kerül sorra — megalakulásának húszéves jubileuma alkalmából — a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal *dokumentumkiállítása*.

Külön figyelmet érdemel a múzeum nemrég alapított *kisgrafika gyűjteménye*, amelyet a minap a zentai Andruskó Károly ex libriseivel gyarapított. Ezeket tavaly láthatta a közönség. Az idén a Mezőgazdasági Múzeum *szőlészettel és borászattal kapcsolatos ex libriseit* állítják ki a Balatoni Múzeumban. Bizonyosan nemcsak a szakembereket vonzza ez Keszthelyre, akárcsak a későbbi kisgrafikai tárlat, amely a Balaton szépségeit, vidékünk nevezetességeit ábrázolja. Sikere érdekében szorgalmazzák a múzeum munkatársai, hogy a Veszprém és Somogy megyei idegenforgalmi Hivatal írjon ki pályadíjakat. Ugyanis e kiállítás az idegenforgalom érdekeit, szolgálja önmagában is. S azzal is, ha az olcsón megvásárolható grafikai lapokkal vidékünk hírét viszik a vendégek. A nyomóducokat a hivatalok kiadványaihoz is felhasználhatják.

Ha sikerül e kisgrafikai kiállítás, lényegesen gyarapodik is a múzeum gyűjteménye, s a kétévente hagyományos nyári Balatoni Tárlatok közbeeső évében rendszeresen megismerhetik az érdeklődők az új szerzeményeket. Mivel hazánkban még nincs központi múzeuma a kisgrafikai gyűjteményeknek, a keszthelyi *vállalkozna* az értékes anyag gondozására, fejlesztésére.

A kiállítási tervek között szerepel *Vajda Ernő* erdei fotóinak bemutatása — a vadászati világkiállítás alkalmából. *A Párizsi Kommün 100. évfordulójáról is kiállítással emlékeznek meg.*

Petánovits Katalin, a múzeum néprajzosa zalavári népviseletet próbálja egyik munkatársára (Foto: Vida)

Mégpedig a kommün pápai születésű harcosa, *Györök Leó György* festményeit és emléktárgyait mutatják be.

Györök Leó György

Csurka István:

HÉT TONNA DOLLÁR

Kisregény

(24)

Luciánó negédesen mosolyog. Margitnak korántsem tetszik annyira ez az ügy.

— Ki ez a nőszemély?

Luciánó mentegetőzik:

— Hát az ő szeretője.

Luciánó grimaszokkal integet Darnógyöngyeinek, hogy kapcsolja ki Gvendolint. Ő meg is teszi.

— S te honnan ismered?

— Még Monte Carlóból, a Kaszinóból.

— És mi volt köztetek?

— Semmi, igazán semmi.

Margit hisztérikus:

— Nem igaz, nem igaz.

Darnógyöngyei fölényesen közbelép:

— Kisasszony, engedje meg, hogy meggyőzzem. Pergessük le talán Gvendolin életfilmjét, és mindjárt meglátja, hogy Luciánó nem hazudik.

És már mutat is át egy másik szobába. Tulajdonképpen egy kis házi-vetítő. Átmennek oda.

És már pereg is a film. A filmen látható: Gvendolin egy erdő szélén nyitott sportkocsiban csókolózik egy fiatalemberrel.

Darnógyöngyei így kommentálja az eseményeket:

— Ez még az első szerelme. De ez nem is lényeges. Nyugodtan ugorhatunk.

A vetítőn villódzik, ahogy Margit kiszalad a miliőgéphez, Darnógyöngyei pedig odavezeti Luciánót a díszkúthoz.

— Te pedig, mit iszol?

— Ami van.

— Minden van. Én most a whisky híve lennék.

Ott állnak a díszkút előtt. Darnógyöngyei lassan forgatja a díszkút forgó részét, és amikor a megfelelő csap fordul elé, megnyom egy gombot. Erre egy pohár a csap alá ugrik és a csapból telefolyik whiskyvel.

Luciánó megérti a szisztémát.

— Akkor én tejet kérek.

Darnógyöngyei tovább forgatja a díszkútat.

Ezalatt Margit odakint a miliő-gép előtt gondolkozik, hogy melyiket szeresse. Végül megnyom egy gombot. Megáll a drink-szoba ajtajában, és felsikoltva összecsapja a kezét. Erre nem számított: a szobát ugyanis könyvtár szobának és pipatóriumnak rendezte be. Mennyezetig érő könyvállványok dugig, de szép rendben, különféle könyvekkel, kódexekkel. Az egyik falon különféle képek, díszes keretekben. Margitot ez lepi meg legjobban. Odamegy és nézi a képeket. Darnógyöngyei észreveszi, és tudja, hogy magyarázattal kell szolgálnia.

tudja, ez az utolsó előadása. Amíg a világot jártuk, és ő robbantotta a kaszinókat, a bankokat, éjszakánként, amikor fáradtan hazajött, mindig arról beszélt nekem, hogy majd itthon... hogy majd milyen remek felszerelést vesz a társulatnak... hogy majd újra túrnézni fognak és majd az övé lesz megint a szünet előtti utolsó szám. Hát ezért szomorú.

Darnógyöngyei elgondolkozik, aztán széttárja kezét.

— Az a világ elmúlt, Margitka. A történelem kerekét nem lehet visszafele forgatni. Az a fajta cirkusz, amilyen a miénk is volt, csak a munkában elfáradt embereknek jelent felüdülést. De ma már nincs fáradt ember, nincs munka, ezért aztán cirkusz sincs.

Luciánó pedig már félálomba merül, kezében a pohár tejjel.

— Azt hiszem, hogy ismét magán a sor Margit, mert nem lehet, hogy hősünk ilyen szomorú legyen. Magának kell hatni rá, s be kell vezetnie őt ebbe az új világba, ebbe a gondtalan létezésbe. Magának kell elérnie, hogy újra megtalálja a helyét közöttünk.

— Nem tudom, mit tehetek, fogalmam sincs.

— Gondolkozzék... Mi volt az, ami mindig átsegítette magukat a nehézségeken?

Margit szégyenlősen lehajtotta a fejét.

— A gamma tényező...

Margit leül Luciánó mellé, de Luciánó már elaludt. A lány gyöngéden kiveszi kezéből a már üres tejespoharat.

Luciánó erre felébred.

★

Ott ül a falusi csárda belső termében és a pincérnő valóban gyengéd, de inkább szánakozó mosollyal veszi el a poharat az alvó vendégtől. Luciánó megtörli a szemét, és feláll. Túlságosan közel merészkedik a biliárd-asztalhoz. Szántódi így nem tud lökni.

— Mit áll itt, kérem?

— Bocsánat.

Luciánó jobban körülnéz. Az ember, aki a kis táblán írja a találatokat, jobban megnézve Zima Jenő. Rogers a sarokban alszik. A többi szereplő is felismerhető az ivóban. De mindez már tulajdonképpen mellékes. Luciánó képzeletét, szívét, lelkét már csak a pincérnő köti le. Amikor kimegy, a bohóc is kisomfordál utána.

(Folyt. köv.)

A SZENTGÁLI ÁFÉSZ

40 000 f

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1971 MAR 21.

1021

Györök Leó

A párizsi kommün magyar kapitánya

Emlékezés Györök Leó Györgyre

A Pallas Lexikon az első, amelyben — még életében — megemlékeztek róla. Más lexikonok ehhez képest újat alig írnak. Az anyakönyvben a keltezés 1847. április 22.

Györök Leó György nem volt tudatos forradalmár, de forradalmi módon cselekedett, és méltóvá lett arra, hogy a kiemelkedő forradalmárok között emlegessék. Méltó arra, hogy a párizsi kommün centenáriumán megemlékezzenek róla, hogy tudomást szerezzenek elévülhetetlen tetteiről hazájában is — legalább annyira, mint Fiuméban, Londonban, különösen pedig Párizsban.

Leó György egyéves volt, amikor kitört a szabadságharc, és apja hadbíráskodott; kétéves volt, amikor elárverezték vagyonukat, és négyéves, amikor meghalt édesanyja, s alig több, amikor két kistestvére — Lajos és Anna Gizella — meghaltak.

1858—59-től már Székesfehérvárra járt gimnáziumba.

Bizonytalan, hogy mikor indult Székesfehérvárról Fiuméba, a tengerészeti akadémiára. Tizenkilenc éves hadnagyként már bejárta a világtengereket.

A hatvanas évek közepén két vagy három évig Angliában, Cardiffban élt. Valószínűleg nagyon szerényen. Talán tanított valahol, esetleg nyelveket; festett, és eladta képeit.

Sedan után

Párizsban egyszerre három egyetemre is járt. Az egyiken mérnöki diplomát szerzett, a másikon irodalmat vagy filozófiát tanult, a harmadikon festeni.

A festészetben és a politikában professzora, mestere *Courbet* volt. Valószínű, hogy a mester eszméi és magatartása hatottak rá. Kevésbé valószínű, hogy hatásukra jelentkezett a hadseregbe, amikor III. Napóleon 1870. június 19-én megtámadta Németországot.

A sedani vereség után Györök Leó György Párizsba került, és amikor a köztársaság kormánya szaboltálta a város védelmére való felkészülést már a köztársaság katonájaként — hadnagyként — tiltakozott a munkások oldalán.

1871. március 18-án hajnalban csapatokat küldött a kormány a Montmartre-re és Párizs más kerületeibe, hogy lefegyverezzék a munkásokat. Amikor azonban összetűzésre került volna sor, a katonaság megtagadta az engedelmességet.

A kormány kénytelen volt a várost kiüríteni, s a kommün központi bizottsága átvette a hatalmat.

A harcok első napjaiban Párizs kulcsa a Porte Maillot volt. Környékének tüzérparancsnoka s a II. zászlóalj parancsnoka ekkor Györök Leó György volt.

A barikádbizottságban

A Kommün április 8-i ülésén megszavaztak egy barikádbizottság létrehozásáról szóló határozatot. A bizottság tagjának Györök Leó Györgyöt is megválasztották, immár százados rendfokozattal. A néhány nappal későbbi jelentések viszont már őrnagyként említik.

A versailles-i hadvezetés is elismerte, hogy a Györök vezette tüzérek derekasan harcoltak Porte Maillot övezetében. »*A Porte Maillot ágyúütegei állandóan csapatainkat lövik*« — állapította meg április 11-én jelentésük. A város déli részét védő Issy-erődöt első naptól kezdve hevesen támadták a versailles-iak. Az erőd védői áprilisban még keményen álltak a sarat, de mikor május elsején megadásra szólították fel őket, a parancsnok, Eudes tábornok lemondott.

Több egybehangzó vélemény szerint Eudes tábornok helyére Györök Leó György került.

Május 24-én Györök őrnagy kapta a Kommüntől azt a megtisztelő feladatot, hogy a vendome-i oszlop, a napóleoni militarista politika emlékére emelt emlékmű ledöntését irányítsa. Györök a feladatot teljesítette.

Május 21-én, vasárnap, a versailles-iak bevonultak Párizsba a Saint-Cloud-kapun.

A szívének szánt lövedék

A forradalmárok elszántan harcolva vonultak vissza. Ezekben a napokban Györök Leó György csapataival — akkor is *Dombrowsky* tábornok mellett — a Montmartre-n harcolt. A tények szerint Györök személyesen irányította az utolsó erőd védelmét. Négy napig harcolt még »a lángokban álló Párizs északi peremén, védelmezve a Kommün zászlaját«.

Hat napon át — utcáról utcára, házról házra — folyt a harc. A város egész területén (néhány utca kivételével) megkezdődött a vérengzés: a kommunárdok kivégzése.

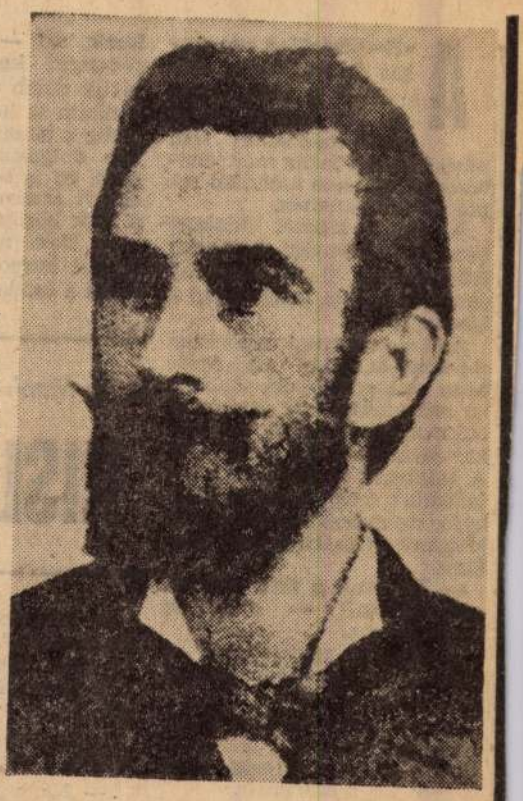

Györök Leó György

A végső küzdelmek során — május 27-én vagy 28-án esett fogságba Györök Leó György és állt a kivégző osztag elé a Pére Lachaise-ban. »*A fejének és a szívének szánt lövedékek azonban csak a lábán ejtettek sebet. Az éj leple alatt igyekezett biztonságosabb helyre menekülni...*«

A »biztonságosabb hely«-nek honfitársa, *Grisza Ágoston*, a 48-as emigráns magyar szabadságharcos lakása látszott. Csakhogy Griszát is gyanúsították a felkelésben való részvétellel. (El is fogták, akkor már azért is, mert Györöknek menedéket adott.)

Egyszerre tartóztatták le mindkettőjüket, majd Versailles-ba szállították őket. A lexikonok szerint, újra halálra ítélték, vagy ahogy másutt írják: gyarmati kényszermunkára.

A foglyokat — köztük Györök Leó Györgyöt is — később a Párizs melletti Satoy-táborba vitték. Onnét indultak Brestbe 1871. június 8-án. Május 28-ától összesen 12 000 fogoly érkezett a bresti táborba. Pontonokon vitték őket a kikötőbe. Az Aube (Hajnal) nevű hajóra, amelyre Györököt is hurcolták, 975 deportáltat zsúfoltak. A foglyok fele — más források szerint kétharmada — négy hónapon belül meghalt.

Nem sokkal később az osztrák—magyar monarchia párizsi követségétől kért levélben segítséget. A felmentést megkapta, és a párizsi kommün esztendejének végén már idehaza volt.

Itthon — vasúti mérnökként dolgozott. 1873-ban egyetemre jelentkezett, magyar—francia szakra. Amikor — 1877-ben — végzett, Fiuméba nevezték ki tanárnak. Ott írta meg az olaszok számára magyar nyelvtankönyvét, amivel szakmai körökben is elismerést aratott. 1880-ban Budapestre költözött, és a IV. kerületi reáliskolában tanított élete végéig. Bizonyíthatóan öt — családja szerint — nyolc — nyelven beszélt. Közben festett, és hajózott.

Az utolsó évek

A kettőt szinte külön sem lehet választani, mert hajóútjai során készítette vázlatait. Csaknem kizárólag tengeri képeket festett. Ő volt az első magyar tengerfestő. 1883-tól állított ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalonban. 1900-ban hagyatékából a Műcsarnok emlékkiállítást rendezett. Néhány képét ma is a Nemzeti Galériában őrzik.

Viszonylag fiatalon halt meg. Életének utolsó szakaszában sokat betegeskedett. Talán a szive helyett lábába fúródott golvó ütötte seb és a deportálóhajón szerzett betegség sem múlt el nyomtalanul.

1899-ben 52 éves korában önkezével vetett véget életének.

Csaba Imre

árman ültön

Dang Manh Thüong:

KISLÁNY ÉS KATONÁK

A »H« tüzérüteg egy magas domb tetején helyezkedett tüzelőállásba. Az egység tagjai közül még senki sem sebesült meg, pedig már jónéhány lökhajtásos amerikai repülőgépet leszedtek.

A domb lábától mintegy kétszáz méternyire folyócska csörgedezett, és egy keskeny ösvény vezetett, valahonnan a távolból.

Az üteg harcosai naponként tapaszalták, hogy az ösvényen többnyire ugyanabban az időpontban egy kisgyerek bukkan föl, s magát lombokkal álcázva halad célja felé. A sasszemű tüzérek azon vitatkoztak, hogy a lombok alá bújó, ugrándozó, le-leguggoló kisgyerek fiúcska-e vagy kislány.

— Így csak a fiúk szoktak ugrabugrálni! — vélte az egyik katona.

— Kislány az, barátom! — állította a másik. — Hiszen virágot szed!

A vita során mindig Hoan, a szakács jött tűzbe a legjobban, s el is határozta, hogy végére jár a dolognak.

Amikor a következő nap hajnalán ismét kirajzolódtak a távoli dombok zöld sziluettjei, Hoan felkapta a vödreit, és leballagott a patakhoz. Miután telemerítette az edényeket, leült egy kőre, és várt... Az élő bokor hamarosan fel is tűnt az ösvényen, szaporán közeledett, s most már semmi kétség sem férhetett, ahhoz, hogy ez a zsemlearcú, könnyű léptű kis teremtés leányka. Varkocsai mosolyogni valóan rövidkék voltak. Egyik kezében aktatáska, a másikban pedig ételhordó volt. A katona előtt szó nélkül megállt. Az álcázásra való gallyakat lerakta a háta mögé, a földre, s ajkai mosolyra húzódtak:

— Jó reggelt, bácsi!

— Szervusz... Iskolába igyekszel? — lépett közelebb a kislányhoz Hoan.

— Igen. Iskolába.

— No, gyere, pihenj csak le egy kicsit! — telepedett vissza Hoan a kőre, s ölébe ültette a gyereket. — De miért ilyen kora reggel mégy?

— Mert anyuka így parancsolta... Ilyenkor még nemigen járnak a repülők.

— Hányadikos vagy?

— Elsős.

— És hazafelé miért olyan későn jársz mindig?

Nagy, kerek szemekkel bámult a katonára a kislány. Nem tudta elképzelni, hogy ez az ismeretlen ember honnan tud őróla ilyen sok mindent?

— Anyuka nem engedi — válaszolta készséggel a lányka —, hogy hazamenjek ebédre. Ezért viszem magammal a déli ennivalót is.

Rámutatott a kis ételhordóra:

— Estefelé már nem jár annyi repülő, s nem is vesznek olyan könnyen észre.

— Hát nem éppen könnyű, de muszáj. Azt mondta a tanító néni, hogy így nem vesznek észre olyan hamar a repülők...

Hoan futva ért fel a vödrökkel a dombra.

— Na, ugye, nekem volt igazam! Kislány! — mesélte el a többieknek a találkozást.

A kislánypártiak elégedetten veregették Hoan vállát, a fiúpártiak meg savanyúan dünnyögtek. De az ügy ezzel még nem volt befejezve, mert valaki azt mondta:

— Hát bizony elég nehéz is annak a szegény gyereknek azokat a gallyakat cipelnie még az iskolatáska és az ételhordó mellett.

— És mi lenne, ha varrnánk neki sátorlapból egy terepszínű kis ruhát? — kérdezte egy másik tüzér.

— Pompás ötlet! — helyeselték a többiek.

Úgy tettek, ahogyan mondták. A terepszínű kis köpeny egykettőre elkészült. Másnap reggel Hoan vitte le a patakhoz, s boldogan nyújtotta át Haynak.

— No, rajta! Vedd csak fel!

A kislány szót fogadott.

— No, mit szólsz hozzá? Szép? Tetszik?

Hay kissé értetlenül, de boldogan simította végig ujjacskáival a zöld színű anyagot.

— Nagyon tetszik...

— Ezt a mi katonáink varrták neked, Hay. Ajándékba. Örülsz neki?

A kislány gyors mozdulattal vette le magáról a köpenyt, és a szakács felé nyújtotta.

— Tessék! Visszaadom.

— Visszaadod?! És miért? Miért nem fogadod el az ajándékunkat? Jó szívvel adjuk, hidd el!

— Anyukám azt mondta, hogy idegenektől semmit sem szabad elfogadni.

— No, de hát mi nem vagyunk idegenek — terítette vissza Hoan Hay vállacskájára a köpenyt. — Mondd meg a mamádnak, hogy ez a katonák ajándéka, s meglátod, még ő is örülni fog neki!

E naptól kezdve a katonák hajnalonként és késő délutánonként felváltva jártak le vízért a patakhoz, hogy találkozzanak a kislánnyal. Hay mindig örömmel állt meg, s elújságolta a vele történteket:

— Ma egy új éneket tanultunk...

— Ma tízest kaptam olvasásból...

— Ma én rajzoltam a legszebb körtéket...

— Otthon én mindig segítek ám anyukának, s már rizst is tudok főzni...

Az egyik napon aztán mégis hiába várták a tüzérek az ösvényen Hayt. Vajon mi történhetett? Egyre lesték, távcsővel figyelgették a domboldalt, ám a kislány még dél tájban sem mutatkozott. És még később sem. A katonák gondolataikba merülve aggodalmaskodtak. Beteg lenne?... Vagy talán az éjszaka a repülők, amelyek arra jártak...

Alkonyat után Hoant küldték le a faluba, hogy járjon a végére a dolognak.

»Bizonyára csak beteg. Bizonyára csak beteg« — hajtogatta egyre magában a szakács, s futva tette meg az utat a faluig. Amint azonban kibukkant az erdőből, megtorpant. Borzalmas látvány fogadta. Lerombolt, füstölgő vagy még égő házak meredeztek esetlenül a semmi felé. Az egyik ház romjai között egy hajlott hátú, öreg néni keresgélt-kutatott valami vagy valaki után.

— Néníke! — szólította meg Hoan az idős asszonyt. — Ezeket a házakat itt az éjszaka bombázták le?

— Igen. Persze — tekintett feléje gyanakvóan a néni. — Ki vagy te?

— Egy a katonák közül. Errefelé van az állásunk... És mondd csak... a Hayék háza... az is leégett?

— Le. Teljesen porig égett... A család az elmenekült...

S a néni lassan, fájdalmasan, vontatottan kezdett beszélni a múlt éjszakáról, a repülők megjelenéséről, a bombázásról, Hay sebesüléséről... Hoan meg csak állt, állt s szinte kővé meredve hallgatta a fájdalmasan koppanó szavakat.

— Csak nem rokona vagy a családnak? — kérdezte végül az asszony, s Hoan csak éppen mormogott valamit válaszképpen. Mire a néni vállalkozott rá, hogy elvezeti az erdőbe, s megmutatja neki Hayék rejtekhelyét.

A kunyhó az erdő sűrűjében állt, nem is olyan messze a falutól.

A sebesült kislányt — akit éppen etetett az anyja a katona belépésekor — rögtön észrevette és felismerte Hoant. Szólni is akart valamit mindjárt, de csak az ajka mozgott, hang nem jött ki rajta. Látszott a gyereken, hogy rettenetesen szenved, s hogy magas láza lehet. Csupán a szeme égett-ragyogott olyan tisztán, okosan, mint azelőtt mindig. Hay feje mellett ott hevert az ismerős iskolatáska, s egy darabka zöld színű anyag.

— Elégett... — súgta szinte alig hallhatóan a kislány.

— Annyi baj legyen! — próbálta vigasztalni Hoan. — Majd varrunk mi neked egy újat... S az még szebb és jobb lesz, mint amilyen ez volt...

Másnap reggel, amikor ellenséges lökhajtásos gépek jelentek meg a horizont felett, a »H« tüzérüteg katonái még gyorsabban és pontosabban irányították fegyvereik csöveit a közeledő célpontok felé. A katonák szemében és szívében még engeszteletlenebbül lángolt a gyűlölet, s a legelső sortűz után máris zúhanni kezdett egy repülőgép. A gyilkos vasmadár pillanatok alatt a földbe fúródott, s a tüzérek állásától nem is olyan messze robbant szét százezer, millió darabra...

Fordította:
Krecsmary László

KÖNYVSZEMLE

Metszetek és dimenziók

Az ember nemcsak másokkal, hanem önmagával is örökké küzd, s e küzdelem lényegében maga az élete — [illegible] a legtö-

Az író, akit az olvasó elkötelezettségéről éppúgy ismer, mint fordulatos cselekményszövési képességéről, új művében is a kimeríthetetlen [illegible] forrásához, a nagy történelmi

Esendőkből kovácsol hősöket, magabiztosokat silányít remegőkké, kitermel felfuvalkodottakat és áldozatosan küzdőket. Jellemeket farag, s jellemeknek hitt alakokat változtat — a főhős kulcs- [illegible] köddé. Ese-

Győző Leo (1847-1893)

„Adriai tengerpart" o. v. 37 x 52,5

J. l. 6.: Győző L. (Restaurált)

Irodalmi ár: 8000 Ft.

BÁV 39. képaukció katalógus 1976 május

Györök Leó

Neve Daumier-rel kapcsolatban említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 162p.

Gyöṣök Leó (festő)

1899. dec. 15-én halt meg.

Népszava, dec. 15. 102. erf. 293 k. 12 p.

Győrök Leo (1847-1899)

„Olasz víget" o. karton 30x43 cm

J. l. j.: Győrök L. 1863.

Kikiáltási ár: 6000 ft

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

Györol Leo

„Fóti Zungké" Vízfestmény

17 x 22 J. l. b.: Györol L. Védett.

Zirialtási ár: 1500 ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Györök Leo

„Utca Ada-Kalehban"

O. v. 22 x 39 cm J. l. b. Gy. L.

Védett Zárváltási ár: 4000 ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Győről Leo (1847 - 1899)

„Vati és öble Hala vigetén"

o. v. 40 x 69 cm

J. l. j. Gy. L. Védett

Zikvaltási ár: 4000 ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Győrő Leo (1847-1899)

„Lacroma ziget" o.v. 27x62 cm

s.l.j.: Győrő L. (Sérült)

Utiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Győrök Leó (1847-1899)

„Fóti kunyhó" Vrijfestmény 17x22 cm

s. l. b.: Győrök L. Védett. kiviáltási ár:

3000 ft

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Győrök Leo (1847-1899)

"Horgásó gyerek" „Vízfestmény" 71x36 cm

s. l. b.: Győrök L.

Ajánlatási ár: 4000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Györök Léó festőművész

Heitler László által szerkesztett kis enciklopédia a Pápán született, vagy itt tanult és itt működő művészekről, írókról szól. Így szó van a művészről is, aki Courbet ismerőse és az 1871-es Párizsi Kommünn tisztje volt.

Heitler László: Irodalmi hagyományok Pápán.
Dalgozók Lapja (Kanáran), 1975. máj. 27.

Gyönök Leó (festő)

Az 1871-i párizsi kommün idején tűzparancsnok volt.

Népszava, 1974. dec. 15. 102. évf. 293 sz. 12 p.

Györök teó

a Kommün idején Issy várának parancsnoka; később rajztanár Magyarországon.

Aradi Nóra: A párizsi Kommün és a képzőmüvészet.
Müvtört.Ért.1971.4.sz.297-302.1.

299. l.

Gyönök Leó, festő

Kerepel.

— : Aukció előtt kiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. dec. 2.

Györök Leó [jestő]

L.: Csontvány

Németh L.: Csontvány, Baalbek

Jelenkor, Pécs, 1981. május

443-450.

XXIV/5.

Gyárfás Leó (1847-1899)

„Folyóparti táj" vízfestmény 20×36 cm

J. l. l. 6. Gyárfás L.

Kikiáltási ár: 20000 ft.

BÁV 53.képaukció Bp.1980.december

Gyárfás Leó (Vácz, 1847 - Bp. 1899)

„Lago di Meleda" (részlet)

O. v. 37,5 × 56 cm J. l. b.: Gyárfás L.

Irodalmi ár: 8000 Ft.

BÁV 59. Képaukció Bp. 1982. december

Győrök Leo (Pápa, 1847 – Bp. 1899)

„Kikötő" Vízfestmény 27,5 x 46 cm

J. l. b.: Győrök L. 1882. Védett.

Kikiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 58. Képaukció Bp. 1982. szeptember

GYRTYAS LÁSZLÓ (fotó)

Kis-Balaton c. kiállitása Kaposvárott , 1984.

Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

Györök Leó (Pápa, 1847 - Bp. 1899)

„Folyóparti réglet" o.v. 21,5 x 27 cm

J.l.b.: Györök L. (Sérült) Kiáltási ár: 5000 ft

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

MDK

Györök Leó, grafikus

A párizsi kommün magyar nemzetőrtisztje volt Györök Leó. A Nemzeti Múzeumban megrendezett kiállításon grafikáit mutatják be „alig ismert vázlatkönyvéből."

— : „La Commune" — emlékkiállítás 4.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 17.

M. D. K.

GYÖRÖK Leo Gy. Festő

A budapesti Sánchia.

Bvák. Tárgymut. Bp. 1885. 58. l.

K. D. K.

GYŐRÖK Leo-Gy. Jestő

Sebenico város.

Brók. Tárgymut. Bp. 1885. 57. l.

Györök Leó Gy. MDK

Sebenico város, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Győrök Leo Gy. MDK

Paraszthház Provicchio szigetén, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Győrök Leo Gy. MDK

A budapesti Lánchid, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Györök Leo Gy. MDK

Dunamellék Nagymaronnál, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Györök Leo György MDK

Visegrád romjai, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Györök Leo György MDK

Halászrév a Quarneroban. olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. I.sorozat.

Györök L. Gy.

Kertek alja Visegrád közelében, repr.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.
második sorozat

MDK

Györök Leo György

Porto Ladro Olippa szigetén.

KMTárs. 1886. őszi kiáll. II.sorozat.

Györök Leo György MDK

Lászlóvár és Galambóc az Al-Dunán, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György MDK

Szendrő vára az Aldunán, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György MDK

Trieule az Al-Dunán. Magyarország legdélibb pontja, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök L.Gy. MDK

Zamosce, repr.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György MDK

Mirine romjai Veglia szigetén IV.Béla kiszállási helye, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György MDK

Mirine romjai Veglia szigetén IV.Béla kiszállási helye. olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György MDK

Zamosce mellett, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Györök Leo György

MDK

A sebenicoi szorosban, olf.

Műcsarnok 1887. Őszi kiáll.
II. csoport

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

1866-ban otthagyta a tengerészetet és Angliában, Cardiffban tanított és képeinek eladásából élt.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 131.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

György
Györök Leo,festőművész

Az elpusztult"Peppina"hajó menekültjei e borzalmak megfestésével bizta meg őt.Györök e hajó tisztje volt.A tersattói kapolnában függesztették ki az ilyen képeket.

Füzes F.Miklós:Adatok Györök György éy Györök Leo é
életéhez.130.o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém
1965

M.D.K.

Györök György Ferenc Leo, festőművész

1847 ápr. 22-én született. Pápán. Fiumában elvégezte a tengerészeti akadémiát.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leo életéhez. 130. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leo, festőművész

xxxx

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

Gustav Courbet festőiskolájába iratkozott és barátokka váltak.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györölk Leó életéhez. 131.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

Valószinüleg 1867-ben már Párisban van. Háromfakultásra iratkozott be. Köztük az Ecole des Beaux-Arts szakra.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 131.o.

A veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Vezsprém 1965

M.D.K.

Györök György Leó,festőművész

1894-ben a Műcsarnok téli kiállitásán"Maremorto" Lacroma szigetén"cimü képével szerepel.Jó kritikát kap.

Füzes F.Miklós:Adatok Györök György És Györök Leó életéhez.136.o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém 1965

M.D.K.

Györök György Leó, festőművész

1883 okt 10-én a Műcsarnokban megnyilt Képzőművészeti Társulat őszi kiállitásán szerepel egy "olasz tengerparti tájképpel".

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 136.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

1882-ben a Műcsarnok kiállitasán szerepelt elöször Zapuntello nevü szirtjéről készült képével.

Füzes F.Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 136.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

MaD.K.

Györök Leó György, festőművész

Fényképe 1880 körül, valószinüleg Fiumében készült. Fekete repr. 138.o.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 138.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

Az "Aube" deportáló hajón készitett rajza a kapitányról, aki ellátta rajzeszközökkel. Rajz 1871-ből. Fekete repr. 5. kép. 137. o.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 137. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

GyörökLeó György,festőművész

Az "Aube" deportáló hajón készült rajza 1871.ből.
"Pihenő gályarab".Fekete repr. 4.kép.135.o.

Füzes F.Miklós:Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 135.o.

A VeszprémMegyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó, György, festőművész

Párisi tartózkodása idejéből egy fényképe 1868-ból Párisban készült Larribau Fils műtermében. Hátlapján "Györök" aláírás. Alatta keltezés: "Páris, I/1 1869. Es egy vers, de ez nem az ő kezeirása. Fekete repr. 2. kép. 131. o.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György És Györök Leó életéhez. 131. o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

1899 dec.15-én a déli órákban halt meg. Özvegyilkos lett. Dec.18-án temették.

Füzes F.Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez.139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

Fényképe 1895-99 között. Fekete repr. 8. kép. 140. o.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 140. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György,festőművész

1892-ben Szinnyei Otmár:Magyar lobogó alatt az Adrián,Budapest,1892.Illusztrálta és a boritólapot tervezte Györök Leó.

Füzes F.Miklós:Adatok Györök György és Györök Leó életéhez.139.és 141.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György,festőművész

1890-ben megjelent egy könyve:"Lázadó hajósnép viszontagságai a Csöndes tengeren.Való történet.Az ifjúság számára irta és rajzolta,Budapest,1890.

Füzes F.Miklós:Adatok Györök György És Györök Leó életéhez.139 és 142.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.3.Veszprém 1965

M.D.K.

Györök ~~Gy~~ Leó György ,festőművész

1890-ben Hankó V.-Szeténi H.: Természettudományi olvasmányok, Budapest. 1890. "Művészi iniciálékkal Györök Leótól". Ezeket ő készitette.

Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 139 és 141.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

M.D.K.

Györök Leó György, festőművész

1889-ben a "Kurul" nevü saját tervezésü vitorlásának modellje. Fekete repr. 7. kép. 139. o.

Füzes. F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. 139. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 3. Veszprém 1965

Györök Leo György MDK

Provicchio szigetén, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Györök Leo György MDK

Zamosce, a curzolai csatornában, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat.

Györök Léo György MDK

Porta ferrea Spalatoban, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Győrök Leo György MDK

A sebenicoi szorosban, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
I. sorozat

Györök Leo György

MDK

A curzolai csatornában, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat.

Györök Leo György MDK

Kertek alja Visegrád közelében, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Györök Leo György MDK

Porto Ladro Olippa szigetén.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Györök Leo György MDK

Halászrév a Quarneroban, olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Györök Leo György MDK

Porta ferrea Spalatoban, olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Györöky Pál MDK

A rét mosolya

Műcsarnok 1939 Derű a művészetben

Györöky Pál MDK

Őszi rózsák, olf.

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Győrőky Pál

Szerepel a „hűtarom"
csoportkiállításán

Nemzeti Újság 1938 VI.18

MDK

Györöki Pál, festöm.

Nöi arcképtanulmány. Vizf.

Nemz. Szal. - Tavaszi kiáll. 1941. jun.15.-29.
Kat.

GYÖRÖK Leó György

Gábor Eszter

AZ 1884–85. ÉVI BUDAPESTI LÁTKÉPPÁLYÁZAT

1884. május 6-án Budapest főváros tanácsa pályázatot hirdetett a főváros jelesebb pontjainak olajfestésű képekben való megörökítésére.[1]

E határozat előzményeihez tartozik, hogy a tanács mellett 1880-ban létrehozott fővárosi képzőművészeti bizottság 1883. október 27-i ülésén „báró Kaas Ivor bizottsági tag szóba hozta, hogy kívánatos volna a főváros szebb pontjait és pedig nemcsak a kültelkekét, hanem és főleg a belső utcák egyes kiválóbb részleteit is olajfestményekben megörökíteni".[2] A képzőművészeti bizottság támogatta a javaslatot azért, hogy a folyton változó fővárosról történeti becsű részletek maradjanak az utókorra, hogy lendületet adjon általa a „festészet ezen kiváló és reális természetű fajának művelésére" és támogassa az e műfajjal foglalkozó művészeket, végül, hogy az ily módon megszerzett képekkel érdekes kiállítási tárgyakhoz jusson.[3]

1883. november 15-én a képzőművészeti bizottság levélben fordult az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat (OMKT) igazgatóságához, és mint legilletékesebbnek véleményét kérte a kérdés helyes volta és a kivitel miként je tárgyában. A levélben hangsúlyozták: a képzőművészeti bizottság „örömmel karolta fel az eszmét, hogy a rendelkezésére álló évi dotació egy része a főváros szebb pontjainak távlati képekben, olajfestményekben leendő lefestésére fordíttassék, egyebek között azon célból is, hogy a távlati tájkép festésnek, melynek tudomásunkkal eddig művész hazánkfiai közül alig van művelője, szintén némileg nagyobb mérvben való művelésére alkalom nyujtassék azoknak, kik a festészet ezen ágában is dolgozni hajlammal és tehetséggel bírnak." Kérték egyúttal, hogy amennyiben a pályázati eljárást célravezetőnek találják, küldjék meg a pályázati feltételek tervezetét is.[4]

Az OMKT igazgatósága 1884. január 31-én kelt válaszlevelében támogatta a képzőművészeti bizottság kezdeményezését, de szkeptikus volt, ezért szükségesnek tartotta már a bevezetésben megjegyezni, „hogy a feladattal jelenleg nem foglalkozik az olajfestészet", és a pályázat feltételeire vonatkozó tanácsok után visszatérve az eredeti kérdésre azt ajánlotta, hogy ha az olajvázlatokra hirdetett pályázatnak nem volna meg a kívánt eredménye, kísérletet lehetne tenni a kevésbé monumentális, de az építészeti felvételekre alkalmas vízfestéssel is. Az OMKT igazgatósága, ha nem bízott is a pályázat sikerében, természetesen minden tanácsot megadott a pályázat lebonyolításához. 500, 300 és 200 frt-os díjakat ajánlottak nemcsak a feltétlen megfelelő, hanem a viszonylag legjelesebb határozott művészi beccsel bíró művek jutalmazásául. Olyan, legalább 60 cm széles olaj színvázlatokat tartottak pályaművekként megkívánandónak, amelyek a majd megrendelendő 100x150 cm méretű végleges képek alapjául szolgálhatnak; a végleges képek méreteit a várható elhelyezés – valamely díszesebb hatósági terem – szabta meg. E kész képek tiszteletdíjául 1200-1500 frt-ot javasoltak. Megjegyezték még, hogy a vázlatok elkészítéséhez három olyan hónap szükséges, amikor a szabadban lehet festeni, ezért javasolták, hogy a beadás határidejét június végére tűzzék ki.[5]

A tanács az OMKT javaslatait figyelembe véve 1884. május 6-án úgy határozott, hogy pályázatot ír ki egyelőre 12 képből álló sorozat beszerzése céljából egy-egy 500, 300 és 200 frt-os díjjal a főváros jelesebb pontjainak olajfestésű képekben való megörökítésére.[6]

Ugyanaznapi dátummal (1884. május 6.) kiadásra került a pályázati felhívás, amelyet 150 példányban sokszorosítottak[7] és megküldtek az itthon vagy külföldön működő ismert magyar festőknek.[8]

A pályázat feltételei között első helyen szerepelt, hogy azon „csak Magyarországon született vagyis magyar művészek pályázhatnak".[9] „A pályázatra legalább 60 cm széles olajszín vázlatok" küldendők be. (Ez a kikötés adta a támpontot a pályázatra egykor beküldött képek azonosításához, a tematikailag ideillő művek közül kiszűrve a túlságosan kicsi[10], illetve a feltűnően nagy méretű képeket.)[11]

A pályázók tudomására hozták, hogy a végleges képméret 100x150 cm lesz, ajánlott tehát, hogy a vázlatok ennek alapjául szolgálhassanak. Kívánatosnak mondták, hogy a képek a „főváros főleg beépített területének kiválóbb pontjait" örökítsék meg, de a „felveendő pontok megválasztása a pályázó művészek szabad tetszésére" volt bízva, a kiírás konkrét ajánlásokat nem tett.

Kikötötték, hogy díjat a viszonylag legjelesebb művekre adnak, de csak az esetben, ha a művész legalább két színvázlatot beküldött.[12] A vázlatok a szerzők tulajdonában maradnak. A főváros fenntartotta magának azt a jogot, hogy a díjazástól függetlenül tehesse megrendelését. A beküldési határidő 1884. október 1. volt. (Ezt később 1884. december 31-re módosították.)[13]

A kor szokása szerint előre közölték, hogy a bíráló választmány 9 tagból fog állni, két tagot az OMKT, kettőt a Magyar Mérnök és Építész Egylet, öt tagot a képzőművészeti bizottság saját kebeléből választ meg. A tagok névsorát a későbbiekben (augusztus végéig) a hírlapok útján a pályázók tudomására hozzák. Egyúttal közzétették a bírálat lefolyásának feltételeit: a beadást követő egy hónapon belül viszonylagos szótöbbséggel döntenek és a díjakat a bírálatot követő 8 napon belül kifizetik. Végül felhívták az „akár itt benn lakó, akár külföldön tartózkodó festő urak(at), miszerint a magyar hazai festő művészetnek támogatása céljából általában s a távlati képfestés műfajának művelése iránti érdekeltség felébresztése céljából különösen nagyérdekű és jelentőségű eme pályázaton minél több vázlat beküldésével résztvenni szíveskedjenek."[14]

A tanács, illetve a képzőművészeti bizottság igyekezett az igényét pontosan megfogalmazni, de az mégsem lehetett eléggé egyértelmű, mivel szükségesnek találták, hogy csaknem hat héttel később, 1884. június 19-én „újabb intézkedést" tegyenek, „a főváros kiépített része szebb pontjainak lefestése tárgyában". Az újabb tanácsi határozat már részletesebben elmagyarázza, hogy a 24.189/84. sz. a. kiírt pályázattal „nem az úgynevezett tájfestészetet (Landschafts-Malerei) kívánta támogatni, nem madártávlati képet kívánt szerezni – hanem az úgynevezett építészeti festészetet kívánja érvényre emelni, mely nemét az olajfestésnek ez idő szerint – bizonyára a megrendelések hiányában – elhanyagolva látja, és nevezetesebb pontjait a folyton fejlődő és változó városnak kívánja olajfestésű képekben a későbbi kor számára megörökíteni".[15] Az újabb határozatot is megküldték a művészeknek.[16]

A pályázat módosított határideje 1884. december 31-én járt le, addig 18 művész 66 színvázlatot küldött be. A pályázók zömében pályakezdők, illetve igazi sikereket még el nem ért művészek és rajztanárok voltak. Az idősebb generációt Molnár József képviselte. A már tekintélyes művészek közül csak Ligeti Antal pályázott, de ő eltért a kiírástól és nem „építészeti festményt", hanem madártávlati képet küldött. Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza 1-1, Aggházy Gyula, Böhm János, Ligeti Antal, Löschinger Zsigmond, Molnár József, Schandi Gyula és Tölgyessy Arthur 2-2, Görök Leo György, Irinyi Sándor, Mednyánszky

László és Spányi Béla 3-3, Feszty Árpád 4, Balló Ede 5, Schickedanz Albert 7, Lechner Gyula 8 és Nadler Róbert 14 képpel szerepelt.[17]

A kiírás szerint 9 tagúnak tervezett bíráló választmány 8 tagja 1885. január 10-én összeült. A képzőművészeti bizottság részéről Havas Sándor, báró Kaas Ivor, báró Lipthay Béla és Vidéky János, az OMKT részéről Kelety Gusztáv és Vastagh György, a Magyar Mérnök és Építész Egylet képviseletében Ybl Miklós és Rauscher Lajos jelent meg.[18] Távol maradt a képzőművészeti bizottság részéről delegált ötödik küldött: Zichy Antal.[19]

A bíráló választmány először azt vizsgálta, hogy a pályamunkák megfelelnek-e az előírt feltételeknek. Megállapították, hogy Schickedanz Albert magyar művészként részt vehet a pályázaton,[20] Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza műveit nem vehetik figyelembe, mert a kiírástól eltérően csak egy-egy művet küldtek, s Ligeti Antalét sem, mert ő két „madártávlati" képet mutatott be. A figyelembe vehető képek közül az első díjat a vele járó 500 frt-tal „tekintettel különösen a várkert rakpartot felülről nézve, és a bombatért ábrázoló vázlataira egyhangúlag Nadler Róbertnek", a második díjat a vele járó 300 frt-tal „különös tekintettel a nagymező utcát és a várbeli Szt. Háromságtért tárgyaló vázlataira szintén egyhangúlag Schickedanz Albertnek", a 200 frt-tal járó harmadik díjat „Molnár József, Aggházy Gyula és Feszty Árpád között 3 szavazás útján szavazattöbbséggel, s tekintettel a Calvin téri vázlatra Molnár Józsefnek ítélte".

A díjazásra vonatkozó döntés után felkérték a bíráló választmányt, hogy tegyen javaslatot a megrendelésekre. A választmány, megjegyezve, hogy „ámbár ez szorosan véve hatáskörén kívül esik, ajánlja első sorban Ligeti Antalnak az alsó Dunáról tekintett képét az újabb építményekkel kiegészítve, mint bevezetést a megrendelendő képsorozathoz". A bírálók, akik szigorúan ragaszkodva a kiírás feltételeihez, kénytelenek voltak Ligetit kizárni a pályázatból, kapva kaptak a lehetőségen, hogy egyrészt kárpótolhatták a tekintélyes mestert, másrészt a várost is hozzájuttathatták egy olyan képhez, amely „a folyton fejlődő és változó város"-t „a későbbi kor számára megörökíti", – még ha madártávlatból is. Egy jó képhez, amely teljesen megfelelt a kiírás céljának, ha betűinek nem is.

Megfestésre ajánlották még: „Nadler Róberttől 1. Várkert rakpart felülről (pályanyertes), 2. Albrecht út felülről, 3. Bombatér, 4. Lánchídfő Budáról. Schickedanztól: 1. Nagymező utca, 2. várbeli Szt. Háromságtér, 3. Torony és Duna utca sarok, 4. Ferenciek tere. Molnár Józseftől Calvin tér, Feszty Árpádtól: 1. Lánchíd este, 2. alsó dunai látkép. Aggházy Gyulától Albrecht út alulról, Ballótól: Petőfi tér, Tölgyessytől: Sugárút, Lechner Gyulától: Váci utca Kristóffal". Az ajánlat bőségesebb volt, mint a lehetőség, hiszen eredetileg is mindössze 12 képről volt szó. Az ajánlattevők még a látszatát is kerülték annak, mintha ők hozhatnák a döntést. Nehezen állapítható meg, hogy a javaslatnál mennyire vezette a bírálókat a minőség és mennyire a tematika, a megörökített helyszín. Az mindenesetre szembeötlő, hogy a javasolt munkák között nincs tematikai átfedés, sőt fellelhető némi szándék a kiegészítésre. A négy Calvin tér kép közül egy került javaslatba, a hat Lánchíd kép közül kettő: egy esti és egy, amely a budai hídfőt ábrázolja. A három Albrecht út közül ugyancsak kettő: az egyik alulról, a másik felülről ábrázolja az utat. Kvalitás szempontra utal viszont az, hogy az első két helyezettől 4-4 képet hoztak javaslatba.[21]

A fővárosi képzőművészeti bizottság 1885. február 2-i ülésén tárgyalta meg a pályázat eredményéből adódó teendőket. Megállapítva, hogy az idő szerint 6000 frt áll rendelkezésre, amely összegből a tervbe vett tizenkét kép költségeit fedezni nem lehet, úgy határoztak, hogy egyelőre annyi képet rendelnek meg, amennyit elkészültük esetén ki tudnak fizetni. A megrendelések megtételénél követendő szempontkén jelölték: „a főváros szebb és érde-

kesebb pontjai közül első sorban azokat örökítse meg, melyek a főváros természetes fejlődése folytán a közel jövőben változás alá fognak esni".[22] Ismét hangoztatták, hogy „a hatóság kötve nincs a bíráló választmány ítélete által, megrendeléseit teljesen függetlenül teheti" – mégis úgy döntöttek, saját fenti szándékait háttérbe szorítva, hogy a díjazott három művésznél rendelnek egy-egy képet, nevezetesen: „a) Nadler Róbertnél a Bombatért és környékét tartalmazó látképet, b) Schickedanz Albertnél a Torony- és Duna-utcák sarkát feltüntető képet, c) Molnár Józseftől a Calvin-tért."[23]

Az 1885. február 5-i tanácsülésen jóváhagyták a képzőművészeti bizottság javaslatát, intézkedtek a pályadíjak kifizetéséről[24] és a három nagyméretű kép megrendeléséről.[25]

Az egyenként 1200 frt tiszteletdíjú három kép megrendelése után még szabad rendelkezésre maradt 2400 frt. A kézművészeti bizottságban felmerült, mint követendő szempont, hogy „a hazai képzőművészetek támogatására felvett évi 4000 frt-os dotatio természeténél fogva tehetségesebb kezdő, vagy megrendelésekkel kevésbé ellátott művészeknek lehetőleg direct támogatására fordítandó", másrészről a pályázatra „sok jó vázlat adatott be, amelyek már így is annyira jóknak mondhatók, hogy mint hivatalszobát díszítő képek, bárhol elhelyezhetők, és ha kellő alapunk volna a fedezetre, mind megszerzendők volnának: s hogy azok is, a kik pályadíjat nem nyertek, fáradozásaik némi jutalmazását élvezhessék: javaslatba hoztuk, hogy 1200 frt, vagyis egy kép végleges kidolgozásának ára erejéig vételi ajánlatok tétessenek az illető művészeknek."[26]

A képzőművészeti bizottság javaslata alapján a tanács 1885. július 9-én megvásárolta Balló Ede: Rakpart a Petőfi térnél c. vázlatát 200 frt, Feszty Árpád: A Lánchíd éjjel c. képét 200 frt, Tölgyessy Arthur: Sugárút a Körtértől befelé c. képét 200 frt, Györök Leo György: Helyőrségi templom és Albrecht út fent c. vázlatait összesen 300 frt, Lechner Gyula: Rózsa tér és Sebestyén tér c. vázlatait összesen 300 frt kifizetése ellenében.[27] A megvásárolt vázlatok listája részben, de csak részben fedi a zsűri által megrendelésre ajánlott művek sorát. Hiányoznak róla természetesen a megbízást nyert művészek. Hiányzik Aggházy – ismeretlen okból. (Talán a többieknél jobban el volt látva munkával, kapott más támogatást, pl. 1883-ban műtermes ház építésére alkalmas epreskerti telket nagyon kedvezményes áron.[28]) 300 forintért megvett két képpel bekerült Györök Leo György, Lechner Gyulától viszont nem a Váci utca a Kristóffal címűt vették meg, hanem egy összefüggő képpárt, a Rózsa és a Sebestyén tereket ábrázolókat.

Feltételezhetően ugyanekkor, vagy kevéssel később határozták el, hogy a fennmaradó 1200 frt-ból 1100 frt-ért megveszik az akkor még külföldön – Párizsban élő Bruck Lajos: A Ferenc József-rakpart a Petőfi térnél és A várhegy c. nagyméretű festményét is.[29] Az eljárás meglepő, de nem volt jogtalan, hiszen a hatóságnak jogában állt pályázattól függetlenül is beszerezni képet. Talán a külföldön dolgozó „jeles hazánkfiát" kívánták e gesztussal hazatelepülésre biztatni.[30]

Molnár József és Schickedanz Albert egy év alatt elkészültek a képekkel. 1886. február 10-én tanácsi határozat intézkedett a beszállított, a bizottság által elfoadott festmények tiszteletdíjának kifizetéséről.[31] Nadler, aki közben az Országos kiállításról festendő képekre is kapott megbízást a fővárostól,[32] csak 1887. októberre készült el a Bomba teret ábrázoló nagyméretű képével.[33] Ezzel egy időben, 1887. október 20-án Havas Sándor bizottsági tag javaslatára a képzőművészeti bizottság előterjesztését támogatva a tanács 1200 frt-ért megvette Ligeti Antal: Budapest távlata 1864-ben c. olajfestményét.[34]

Két évvel később, 1889. december 15-én a fővárosi képzőművészeti bizottságban Gerlóczy Károly alpolgármester, a bizottság elnöke javasolta, hogy a főváros egyes pontjainak

65. Molnár József, Calvin tér. BTM Fővárosi Képtára, 1312. Ltsz. (II/2.)

66. Balló Ede, Calvin tér. BTM Fővárosi Képtára, 20.335 Ltsz. (I/6.)

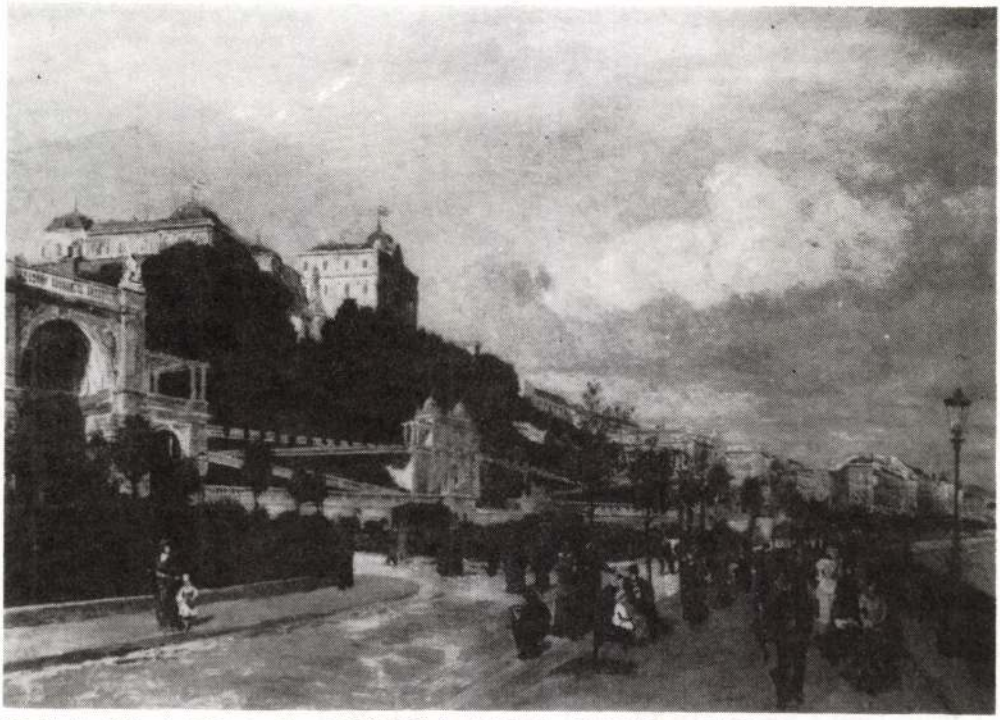

67. Nadler Róbert, Várkert rakpart. BTM Fővárosi Képtára, 19.194 Ltsz. (I/42.)

68. Balló Ede, Várkert bazár. BTM Fővárosi Képtára, 20.334 Ltsz. (I/7.)

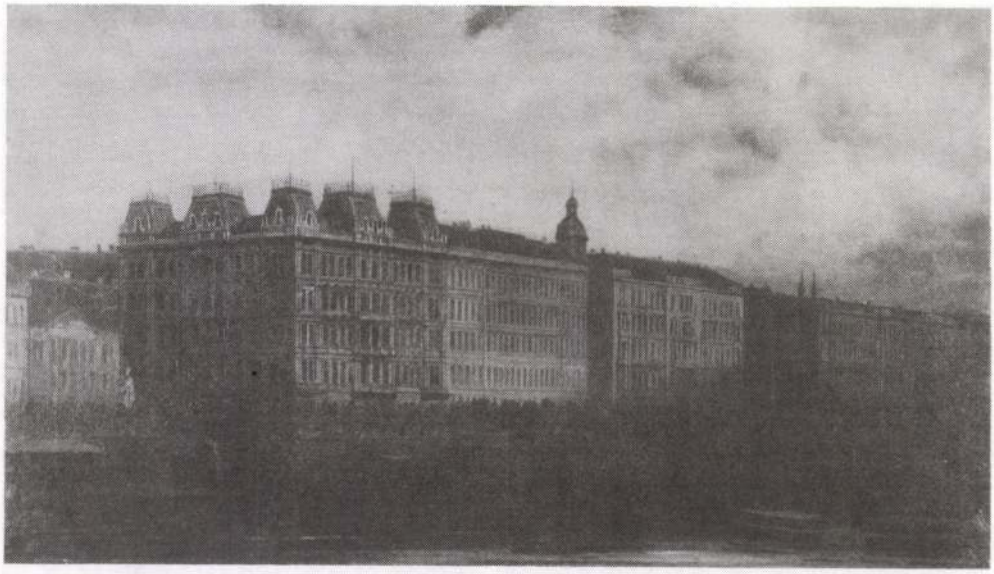

69. Irinyi Sándor, Eötvös tér. Ferenc József (Belgrád) rakpart. BTM Fővárosi Képtára, 16.505 Ltsz. (I/20.)

70. Tölgyessy Arthur, Sugárút a rond térről. BTM Fővárosi Képtára, 831 Ltsz. (I/66.)

71. Schickedanz Albert, A Ferenciek terén állott Atheneum. BTM Fővárosi Képtára, 643 Ltsz. (II/18.)

72. Györök Leó György, Albrecht út. BTM Fővárosi Képtára, 13.467 Ltsz. (I/18.)

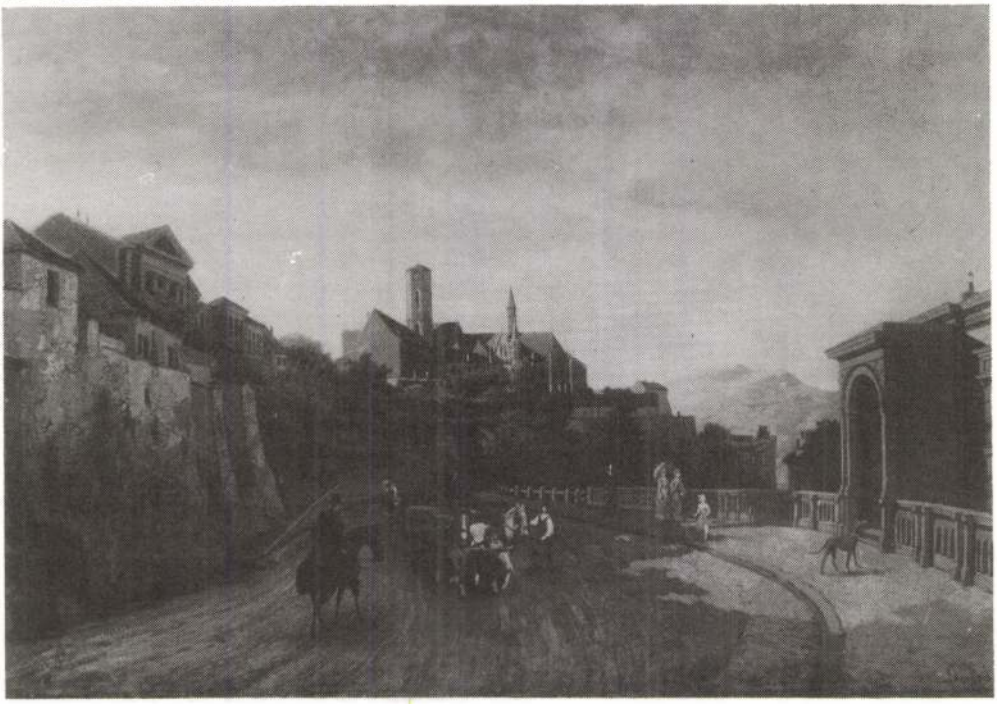

lefestésére vonatkozó, 12 képre tervezett sorozatot – amelyből eddig pénz hiányában csak három képet készíttettek el – folytatni kellene. A bizottság támogatta a javaslatot, és következőkként Schickedanz Alberttől a Mátyás templom, Nadler Róberttől a királyi vár krisztinavárosi részének megfestését kívánta megrendelni. Egyúttal megbízták báró Lipthay Béla bizottsági tagot, hogy a művészekkel érintkezésbe, illetve alkudozásba lépjen.[35] A Nadlerrel folytatott megbeszélések simán mehettek, így 1890. május 7-én a képzőművészeti bizottság megbízta őt az említett kép megfestésével, és „skizz" előzetes bemutatására szólította fel.[36] 1891. január 3-án a képzőművészeti bizottság a bemutatott három vázlat közül kiválasztotta a nagyméretű kép alapjául szolgálót.[37] A kész képet 1893. februárjában Nadler határozott sürgetésére kifizették.[38]

Schickedanz szóban forgó képe 1890 elején már készen lehetett nagy méretben is (az aktákban kész képként említik), de nem nyerte meg a tárgyalásokkal megbízott Lipthay báró tetszését, aki vételárként legfeljebb 600 frt-ot javasolt, és ezért a tárgyalások megszakadtak.[39] 1892. május 10-én Schickedanz levél kíséretében bemutatta a képzőművészeti bizottságnak a budavári főegyházat ábrázoló képét, amelyet évek előtt kezdett festeni, de a kijelölt időre befejezni nem tudott. (Egy szóval sem említette a megszakadt tárgyalást.) A király-koronázás 25. évfordulóját a legmegfelelőbb alkalomnak ítélte, hogy tőle a képet megvegyék. A vételárat óvatosan nem konkrét összegben jelölte meg, hanem imígyen írta körül: a „Nadler Róbert által festett képért a Tekintetes Bizottság által javaslatba hozott és megszavazott honorárium igényeimnek teljesen megfelel".[40] A képzőművészeti bizottság csak 1893. február 1-én foglalkozott érdemben a kép megvásárlásának ügyével.[41] Azt az ábrázolás hitelessége révén történeti, valamint művészi szempontból is megfelelőnek találta,[42] honoráriumként 1000 frt-ot ajánlott fel.[43] Schickedanz a felajánlott összeget elfogadta,[44] amelyet végül 1893. július 12-én fizették ki neki.[45]

A budapesti látképekre kiírt pályázat és az annak kapcsán rendelt képek története ezzel be is fejeződne, ha Schickedanz – aki a megrendelések reményében az 1885. január 10-i zsűrin nagy méretben történő megfestésre ajánlott mind a négy képét valóban megfestette 100x150 cm-es méretben – 1900. február 3-án kelt levelében a Ferenciek terén állott Atheneum-házat ábrázoló festményét fel nem ajánlja Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternek, a képzőművészeti bizottság elnökének.[46] Az időzítés és a képválasztás nem volt véletlen, hiszen az Erzsébet híd építésével együtt járó belvárosi rendezések kapcsán éppen ekkor bontották le a képen szereplő épületet. Schickedanz a képet „az annak idején előirányzott 1200 frt-nyi tiszteletdíjért" kívánta eladni. A képzőművészeti bizottság 1900. október 15-én foglalkozott az ajánlattal, és azt javasolta a tanácsnak, hogy vásárolják meg a képet, ha azt a művész legföljebb 1600 K-ért (=800 frt) átengedni hajlandó.[47] Schickedanz 1900. december 17-én beleegyezett az 1600 K árba,[48] minekutána a tanács 1900. december 20-i ülésén – a képzőművészeti bizottság javaslatára (!) – már csak 1200 K-t (=600 frt) ajánlott.[49] Schickedanz beleegyezett ebbe a végül is felére redukált összegbe,[50] és így a tanács 1901. január 9-én már a Fővárosi Múzeum számára megvette Schickedanz Albert Ferenciek terét ábrázoló 100x150 cm méretű olajfestményét.[51] (Talán ez az egyik első kép, amelyet *közvetlenül a múzeum számára vásároltak.*)

„A pályázat lejártával a bíráló bizottmány konstatálta, hogy a pályázat nemcsak qualitatív, hanem quantitatív is sikerült";[52] azt az előre kitűzött célját azonban, hogy lendületet adjon „a festészet ezen kiváló és reális természetű fajának művelésére",[53] aligha érte el. A 18 résztvevő és 66 pályamű számszerűleg jó eredmény volt, igaz, hogy mindössze egy tekintélyes mester volt a pályázók között, s őt is ki kellett zárni előzetesen a pályázatból. Vol-

tak a pályázók között jócskán jelentéktelen nevek, szép számmal a műkedvelés határán mozgó rajztanárok,[54] de vitathatatlanul megjelentek a később jelentőssé váló ekkor még kezdő festők is.[55] A pályázat abszolút győztesei azonban az építész alapképzettségű, festő ambiciójú, korábbi éveiket az Ybl-irodában, főleg távlatok és dekorációk festésével töltő ismert, de még nem befutott művészek, Nadler Róbert és Schickedanz Albert voltak. (A figyelemmel kísért 17 év alatt városkép-pályázat kapcsán elköltött 10.100 frt-ból 6300 frt-ot ők ketten kaptak meg, csaknem egyenlő arányban.[56]) Nadler minden bizonnyal a pályázaton elért sikere kapcsán jutott az 1885. évi Országos kiállítás megfestésének – szintén jól jövedelmező – feladatához, és ezen a sikeren alapult későbbi szakmai elismertsége. Schickedanz, akinek nem volt módjában akadémiai festői tanulmányokat folytatni, ekkor lett festőként is elfogadott, és a mai napig is e képek révén tartja nyilván nemcsak építészként, hanem festőként is – annyira-amennyire – a szakmai köztudat.

Az „építészeti festészet" részletező száraz előadásmódot kívánt, amely leginkább az építészeti rajzolói vagy távlatfestői gyakorlattal rendelkezőknek kedvezett, és a „festői látásmódú" alkotóktól állt a legtávolabb. Nem lehet véletlennek tekinteni, hogy a három képet bemutató Mednyánszky László sem a díjazásnál, sem a megrendelésnél, sem a vásárlásnál szóba sem került.

Annyi eredménye feltétlenül lett a pályázatnak, hogy a „folyton épülő és fejlődésében változó főváros" akkori „képéről érdekes történeti becsű részletek" maradtak „az utókornak", amelyek több mint 30 kép esetében „mint érdekes kiállítási tárgyak is jó sikerrel (...) érvényesíthetők".[57] Kortörténeti dokumentumként azonban a nem sokkal korábban föltűnt Klösz György fotói nemcsak felveszik a versenyt a festményekkel, hanem sokszorosan felül is múlták azokat. A fővárosi tanács és kebelében a képzőművészeti bizottság is tisztában lehetett ezzel, vagy legalább is érzékelte ezt, mivel a 12 képből álló festménysorozat teljesebbé tételének ügyét lassan hagyta elaludni, míg Klösz Györgynek 325 felvétel elkészítésére adott megbízást.[58]

A festészet egy-egy ágának fellendítését célzó történeti- és egyházi-festészeti pályázatok 1870-től, illetve 1880-tól kezdve évenként ismétlődtek; a városképpályázat egyszeri volt, és próbálkozás sem történt a megismétlésére.

FÜGGELÉK

Felhívás pályázatra.

Budapest főváros tanácsa a főváros főleg beépített területének kiválóbb szebb pontjait olajfestményű távlati képekben s a sorozatot egyelőre 12 képben tervezve – megörökíteni szándékozván, pályadíjakat tűz ki és pedig egyet 500, egyet 300, és egyet 200 frttal oly színvázlatok bemutatására, melyek alapján a teljes nagy képek elkészíttetése iránt a megbízások kiadhatók lesznek. –

A feltételek a következők:

1.) A kitűzött díjakra csak Magyarországon született vagyis magyar művészek pályázhatnak legalább 60 centiméter széles olajszín vázlatokkal olykép felfogva, hogy azok a másfél méter széles és egy méter magas méretben tervezett és egyenkint 1200 frt, azaz egyezerkettőszáz forinttal díjazandó festmények (: végleges kidolgozás :) alapjául szolgálhassanak. –

2.) A felveendő pontok megválasztása a pályázó művészek szabad tetszésére bízatik.

3.) A díjak a viszonylagosan legjelesebb, de e mellett határozott műbeccsel bíró pályaműveknek, s csak is az esetre fognak kiadatni, ha az illető művész legalább két színvázlatot küldött be. –

4.) A vázlatok a szerző tulajdonában maradnak. –

5.) A főváros fenntartja magának azon jogot, hogy a díjazástól függetlenül tehesse megrendelését, valamint a pályázó művész által választott pontok szabad felhasználását is. –

6.) A pályázat nyílt: ugyanazért névtelenül s a czím megadása nélkül beküldött pályaművek nem fognak figyelembe vétetni. –

7.) A pályaművek folyó 1884. évi október hó 1-sö napjáig Gerlóczy Károly alpolgármester úrhoz, mint a képzőművészeti állandó bizottmány elnökéhez (: Budapest, lipót-utczai városház, II. emelet 21. sz. a. :) küldendők be. –

8.) A pályaművek felett bíráló választmány 9. tagból álland, melynek két tagját az orsz. magyar képzőművészeti társulat, két tagját a magyar mérnök és építész egylet, öt tagját pedig a fővárosi képzőművészeti állandó bizottmány a saját kebeléből választandja meg.

Ezen bíráló választmány még a nyár folyamán fog megalakíttatni és tagjainak névsora legkésőbb augusztus végéig a hírlapokban leendő közzététel útján a pályázók tudomására fog hozatni.

Ezen választmány a pályaművek fölött folyó év október hó végéig – titkos szavazás útján tekintet nélkül a jelenlévők számára, viszonylagos többséggel dönt – s az általa oda ítélendő díjak 8. nap alatt a pályadíjnyertes művészek számára kiutalványoztatni fognak. –

Ezek közlésével – általában, s lehetőleg a felhívás egy egy példányainak boríték alatt, saját czímükre szóló megküldésével – egyenkint és különösen is – felhívatnak az összes – akár itt benn lakó, akár külföldön tartózkodó festő művész urak miszerint a magyar hazai festő művészetnek támogatása czéljából általában s a távlati képfestés műfajának művelése iránti érdekeltség felébresztése czéljából különösen nagyérdekű és jelentőségű eme pályázaton minél több vázlat beküldésével részt venni szíveskedjenek. –

Budapest főváros tanácsának 1884. évi május hó 6-án tartott üléséből.

Kamermayer Károly s.k.
polgármester

24189
1884.-III. számhoz.

A pályaművek azonosító jegyzékének alapjául szolgáló források

1. „Pályaművek (vázlatok) a budapesti látképek tárgyában." A pályázatra beküldött művek jegyzéke. „Összeállítá: Rózsa Péter" tanácsnok. A művészek 1-19. sorszámmal, a művek 1-67. sorszámmal jelölve. Egyidejűleg törölve 3. Böhm Pál, 5. sz. (a mű címe már nincs is feljegyezve). Hiányzik a címek közül a 47-53. sz. (Nadler R. művei közül 7 db.) BFL. IV. 1403. m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

2. „Jegyzéke a budapesti látképek iránt kiírt pályázat folytán 1884. dec. 31-ig beérkezett pályamű vázlatoknak, s azok tárgyának rövid leírása." Egyoldalas, félbemaradt jegyzék. A művészek I-II., a művek 1-4. sorszámmal jelölve. (A 4. sz. már nincs kitöltve.) Az előző jegyzék melléklete. BFL IV. 1403. m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

3. „Kimutatása a fővárosi hivatalokban előzetesen feljegyzett olajfestményeknek és olajnyomatoknak." Eredetileg 4 oldalas lista 67 tétellel. Hitelesítette 1888. aug. 21-én Lukács Ignác. Utólagos kiegészítésekkel, amelyek jól elkülöníthetően elütnek az eredeti lista írásmódjától. A kiegészítések nem datáltak. Csoportok: I. Budapest látképei, 1-15. sz., II. Kiállítási képek, 16-24. sz., III. Történelmi és genre képek, 25-27. sz., IV. Arcképek, 28-67. sz. A képekre vonatkozó adatok: cím, találhatás helye, szerző, vétel éve, vételi ár frt. (Az adatok helyenként hiányosak.) BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ad 6687/mh. sz.

4. A kimutatás későbbi, kiegészített változata. Datálatlan. Csoportok: I. Budapest látképei, 1-23. sz., II. Kiállítási képek, 24-32. sz., III. Történelmi és genre képek, 33-35. sz., IV. Arcképek, 36-76. sz., V. Szobrok, 77-88. sz. A művekre vonatkozó adatok: cím, találhatás helye, szerző, vétel éve, vételár frt. (Sok adat hiányzik. A vételi évek között 1888 utáni évszám nem szerepel: pl. a budapesti látképek között 16-23. sorszámon szereplő műveknél ez a rubrika kitöltetlen, akárcsak a találhatás helye.) A listán I. 20. sz. a. szerepel Schickedanz Albert: Mátyás templom c. képe 1000 frt vételárral, tehát *a lista 1893. júl. 12. után készült.* BFL. IV. 1403. m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.

5. Képzőművészeti tárgyak leltára. 8 oldalas összeállítás. Datálatlan. Csoportok: I. Olajfestmények (I. rangú) 1-59/b. sz., II. Olajfestmények (II. rangú) 1-32. sz., III. Olajfestményvázlatok 1-21. sz., IV., Aquarellek (I. rangú) 1-10. sz., V. Aquarellek (II. rangú) 1-29. sz., VI. Réz-, acél-, fametszetek 1-17.

sz., VIII. Szoborművek 1-15. sz. A képekre vonatkozó adatok: cím, szerző, találhatás helye, magasság cent., szélesség cent., jegyzet. (A szobroknál méretet nem tüntettek fel.) A képek méretét kerettel együtt adták meg. A jegyzetek nagyrészt a keretek állapotára vonatkoznak. A datálásra vonatkozóan l. a 4. sz. a kimutatás kiegészített változatánál írottakat. (1893. júl. 12. után) BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.

6. Jelentés 25-26 és 114-115.

7. „Budapest főváros tanácsa által 1884. évi május 6-án 24.189 és június 19-én 31.577 sz. a. hirdetett pályázat folytán beküldött olajszínvázlatok ügyében egybehívott bíráló választmány 1885. január 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve." BFL. IV. 1403 m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

8. A 32.739/1885-III. sz. 1885. jún. 9-én kelt tanácsi határozat. BFL. IV. 1403. m. 12/1884. cs.

9. Vonatkozó múzeumi leíró kartonok.

I. Az 1884-85. évi budapesti látképpályázaton szereplő művek (olaj színvázlatok)

I. **Aggházy** Gyula

1. *Mátyás templom.* Budavári Nagyboldogasszony-templom címen BTM 55.128.1 Ltsz. o.v. 99.3x60 cm. Vétel a Bizományi Áruházból (1955) 708.– Ft

2. *Albrecht út.* Lappang. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin a harmadik díjra jelölt egyik kép volt. Ugyanekkor szóba jött a nagy méretben való megfestésre ajánlott képek között is. (13. helyen)

II. **Böhm** János

3. *Kerepesi út.* Lappang

4. *Budai látkép (alsó).* Lappang

III. **Böhm** Pál (5. sorszám már az eredeti kéziraton törölve)

IV. **Balló** Ede

6. *Calvin tér.* Azonos címen BTM 20.335 Ltsz. o.v. 38,5x62 cm. özv. Balló Edéné ajándéka 1941.

7. *Várkert bazár.* Várkert-rakpart címen BTM 20.334 Ltsz. o.v. 38,5x62 cm. özv. Balló Edéné ajándéka 1941.

8. *Vár.* Lappang

9. *Ferenc József tér.* Lappang

10. *Petőfi tér.* Petőfi téri piac címen BTM 1135 Ltsz. o.v. 50x70 cm. A pályázatra beküldött vázlatot (ekkor Rakpart a Petőfi térnél címmel jelezve) 200.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A VIII. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. 1904-ben átengedés útján került a Fővárosi Múzeumba.

V. **Feszty** Árpád

11. *Kerepesi út.* Lappang

12. *Budai (alsó) látkép.* Lappang. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin szóba került a nagy méretben való megfestésre ajánlott képek között (12. hely)

13. *Lánchíd.* Azonos címen BTM 1334. Ltsz. o.v. 59,5x92 cm. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin a harmadik díjra jelölt egyik kép volt, ugyanekkor szóbakerült a ngy méretben való megfestésre javasolt képek között is. (11. helyen) A pályázaton szereplő vázlatot (ekkor a Lánchíd éjjel címmel jelölve) 200.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. Az I. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. 1906-ban átengedés útján került a Fővárosi Múzeumba.

14. *Hídfő Pesten.* Lappang

VI. **Gyöngyvirági** Zseni

15. *Krisztinaváros.* Lappang. – A képet a pályázatnál nem vették figyelembe, mert a művész a kiírástól eltérően csak egy képet küldött.

VII. **Györök** Leo György

16. *A Lánchíd Budáról.* Lappang

17. *Garnison templom.* Helyőrségi templom címmel BTM 832 Ltsz. 45x61 cm. o.v. A pályázatra beküldött vázlatot az Albrecht utat ábrázoló párjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A kép az 1888-as kimutatásban 100 frt értékkel szerepel. A III. tanácsi üo. egyik hivatali helyiségében volt. 1902-ben átengedték a Fővárosi Múzeumnak.

18. *Albrecht út.* A pályázatra beküldött vázlatot (ekkor „Albrecht út fent" címmel jelölve) 1885.

július 9-én megvette a fővárosi tanács a Garnison templom című párjával együtt összesen 300 frt-ért. A *kimutatásban* 200 frt értékkel szerepel. A kép a III. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. A *leltárban* nem szerepel. A BTM 13.467 Ltsz. van egy Györök Leó által festett azonos című kép, o.v. 65x95,5 cm. Ez a leírókarton tanúsága szerint 1922-ben csereajándék útján került a múzeumba.

VIII. **Irinyi** Sándor

19. *Vigadó tér.* Lappang

20. *Eötvös tér.* Ferenc József (Belgrád) rakpart címmel a BTM 16.505 Ltsz. o.v. 36x60 cm. 1933-ban vétel útján (Spitzer Jenőtől) került a múzeumba. (Iványi a beadott képekhez mellékelt jegyzékén „Részlet a pesti Dunapartról" címmel jelölte a képet.

21. *Calvin tér.* Lappang

IX. **Lechner** Gyula

22. *Ferenciek tere.* Lappang

23. *Ujvilág-utca (Sas).* BTM 2.491 Ltsz. o.v. 40x56,2 cm. Vétel 1909-ben Lechner Gyulától.

24. *Rózsa tér (jobbra).* BTM 591 Ltsz. Azonos címen o.v. 40x60 cm. A pályázatra beküldött vázlatot a Sebestyén tér című párdarabjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A *kimutatásban* 150.– frt érték megjelöléssel szerepel (13. sz. a.) szerző nélkül, a találhatás helyeként „Lechner Gyula rajziskolai tanár". A *leltár* jelöli Lechner szerzőségét, de nem jelöli a találhatás helyét. A tanácsi VII. üö. 1900-ban adta áta a képet a Fővárosi Múzeumnak. (A Fővárosi Képtár háborús veszteségeinek jegyzéke 32. o. No 459. azonos című, méretű és technikájú, 349 Ltsz. képet jelez. A meglévő képen lévő szakleltári szám: 349. A kép azonos.)

25. *Rózsa tér (balra).* Sebestyén tér címen a BTM 592 Ltsz. o.v. 40x60 cm. A pályázatra beküldött vázlatot a Rózsa tér című párdarabjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a főv. tanács 1885. július 9-én. A *kimutatásban* 150.– frt értékmegjelöléssel szerepel Rózsa tér címen (14. sz.) szerző nélkül, a találhatás helyeként „Lechner Gyula rajziskolai tanár" szerepel. A *leltárban* Rózsa tér a Sebestyén tér felé címen szerepel, itt jelölik Lechner szerzőségét, de a találhatás helyét nem. A képet 1900-ban a tanácsi VII. üo. adta át a Fővárosi Múzeumnak.

26. *Petőfi tér.* BTM 3.678 Ltsz. o.v. 40x59,5 cm. Vétel özv. Weiszberger Miklósnétól 1908.

27. *Nemzeti Színház bérháza.* Lappang

28. *Nagy-Kristóf.* BTM 2.492 Ltsz. o.v. 40,5x60 cm. Az 1885. január 10-i pályázati zsűrin szóba került a nagy méretben való megfestésre javasolt képek között (Váci utca a Kristóffal) 16. helyen. A Fővárosi Múzeum 1909-ben vásárolta meg Lechner Gyulától.

29. *Gizella tér.* Lappang

X. **Ligeti** Antal

30. *Budapest látképe (Budáról, felső).* BTM 1303 Ltsz. o.v. 60x90 cm. Az 1885. jan. 10-i zsűrin Ligeti képeit nem vették figyelembe, mert a kiírással ellentétben madártávlati képeket küldött. Ligeti a beadott képekhez mellékelt levelében képét így jelöli: „látkép, amelynek felvételi pontja a Mátyás hegy Ó-buda felett". A kép megvételének időpontját akta nem igazolja. Jelentés nem említi (1890), míg a 1888-as *kimutatásban* szerepel Ligeti: Budapest látképe, amely az alpolgármesteri helyiségben található, és 1886-ban vették 250.– frt-ért. A leltárban az olajfestmény vázlatok között szerepel 13. sz. a. Ligeti: Budapest látképe 1884-ben c. képe 74x116 cm mérettel (A méret itt kerettel értendő). Találhatási helyéül ceruzával „Matuska" (alpolgármester?) van jelölve. A képet 1906-ban az alpolgármesteri hivatalból adták át a Fővárosi Múzeumnak.

31. *Budapest látképe (Soroks. ágról, alsó).* Lappang. A pályázatra beküldött vázlat Ligeti levele szerint: „az akkoron úgynevezett Lager ispotálytól 1864ik évben eszközölt felvételi tanulmányaim alapján készült"; elfogadás esetére egyben felajánlja, hogy elkészíti az aktuális állapotot megörökítő párdarabot, amelyben akkor a vasútépítés akadályozta. Az 1885. január 10-i zsűri, amely a képet mint pályaművet nem vette figyelembe, egyben javasolta, hogy festessék azt meg nagy méretben, mint bevezetést a megrendelendő képsorozathoz. (Erről l. később II. 1.)

XI. **Löschinger** Zsigmond

32. *A Lánchíd Budáról.* Lappang

33. *Alagút homlokzata.* Lappang

XII. **Mednyánszky** László

34. *Váci út.* BTM 16.244 Ltsz. o.v. 47,5x67,5 cm. Vétel Szilárd Vilmos régiség kereskedőtől, 1932.

35. *Lánchíd.* A BTM 22.678 Ltsz. o.v. 49,5x66,5 cm.

36. *Vár.* Budai Dunapart címen leírt kép a két pályázati kép közül bármelyikkel azonos lehet, mert többek között a Lánchíd és a Vár is szerepel rajta. A méret valószínűsítheti, hogy pályázati képről van szó, de *nem tekinthető bizonyosnak* bármelyikkel való azonossága sem. A képet 1942-ben az Almássy-Teleki aukción vásárolták a Fővárosi Múzeum részére.

XIII. **Molnár** Géza

37. *Ferenciek tere.* Lappang. (Az 1885. jan. 10-i pályázati bírálaton nem vették figyelembe, mert a kiírástól eltérően csak egy képet küldött be festője.)

XIV. **Molnár** József

38. *Várkert.* Lappang

39. *Calvin tér.* Lappang. A pályázaton a kép harmadik díjat nyert, majd festője megbízást kapott a kép nagybani megfestésére. (Erről l. később II. 2.)

XV. **Nadler** Róbert

40. *Bomba tér.* BTM 18.418 Ltsz. o. fa 39,5x60 cm. A képet 1938-ban vette a Fővárosi Múzeum Donáth Sándortól. A pályázat első díját részben ezért a képért kapta Nadler. Elsőként ennek a képnek a nagy méretben való megfestését rendelték meg nála. (Erről l. később II. 3.)

41. *Vár (Albrecht út).* BTM 820 Ltsz. o. fa 40x60 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta. A Fővárosi Múzeum részére 1902-ben vették meg a képet Réti Zsigmondtól.

42. *Várkert rakpart (felülről).* BTM 19.194 Ltsz. o.fa 39x60 cm. A képet 1940-ben vették a Teleki-Kállay aukción. A pályázat első díját részben ezért a képért kapta Nadler, a zsűri ezt a képet is javasolta nagy méretben való megfestésre.

43. *Lánchídfő Budáról.* A Lánchíd budai hídfője címen a MNG 52.3 Ltsz. o.fa 39,3x60 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta. A kép a Ráth György Múzeumból 1951-ben került a Szépművészeti Múzeumba (gyűjtőköri átrendezés során) és onnan a teljes magyar anyaggal 1957-ben a MNG-ba.

44. *Várkert rakpart (alulról).* Lappang.

45. *Calvin tér.* Bp. Magántulajdon. o.fa 37x58 cm. A kép szerepelt 1916-ban a Szent György céh aukcióján.

46. *Lánchíd a budai bombatérről.* Lappang.

47-53. sz. alatt nem szerepelnek a jelzett Nadler képek címei. Volt tehát hét darab olyan pályázati kép, amelyeket cím szerint sem ismerünk.

„'Gellérthegy utca...' Budapest DNy-ról" címmel jelzett kép (BTM 17.166 Ltsz. o.fa 39,5x60 cm.) a téma a technika és a méret alapján e pályázati képek közé sorolható. A képet Steiner Lajostól 1935-ben vette meg a Fővárosi Múzeum.

Valószínűleg kellett lennie egy képnek, amely a várat a Tabán felől ábrázolta, amely kép alapján nagy méretű képet rendeltek 1890-ben Nadlertől. (Erről l. később II. 4.) A pályázati kép lappang.

XVI. **Schandi** Gyula

54. *Budai realiskola.* Lappang

55. *Mátyás templom az Albrecht útról.* Lappang.

XVII. **Schickedanz** Albert

56. *Szt. Háromságtér.* (Mátyás templom) Lappang. A pályázat második díját részben e képért kapta Schickedanz. A kép nagy méretben való megfestését 1890-ben rendelte meg a tanács. (Erről l. később II. 6.)

57. *Opera.* BTM 24.166 Ltsz. o.v. 63x87 cm. A képet Kováts Józsefné sz. Schickedanz Vilmától vette meg 1944-ben a Fővárosi Múzeum.

58. *Küttel ház (Torony és Duna u.)* BTM 24.164 Ltsz. „Haltér, a legrégibb pesti ház" címen o.v. 64,8x85,5 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta, a megbízást 1885. februárban kiadták. (Erről l. később II. 5.)

59. *Kötő és Galamb u. (sarok).* BTM 24.165 Ltsz. „Péterffy-palota (Kriszt-ház)" címmel. o.v. 76,5x64 cm. A pályázati képet Kováts Józsefné Schickedanz Vilmától 1944-ben vette meg a Fővárosi Múzeum.

60. *Nagymező u. (iskola).* BTM 14.848 Ltsz. o.v. 60x80 cm. A pályázat második díját részben ezért a képért kapta Schickedanz, a zsűri a képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta, de a megbízást nem adták ki. Schickedanz megfestette a képet nagy méretben is. (Erről l. később II. 8.) A pályázati képet 1927-ben vette a Fővárosi Múzeum.

61. *Ferenciek tere.* Lappang. A képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta a zsűri, a megren-

delést nem adták ki. Schickedanz megfestette a képet nagy méretben is. (Erről l. később II. 7.)

62. *Margitszigeti fürdő.* Lappang

XVIII. **Spányi** Béla

63. *Várkert rakpart.* Lappang

64. *Margithíd.* Lappang

65. *Budai látkép a Nákó házra.* Lappang

XIX. **Tölgyessy** Arthur

66. *Sugárút a rond térről.* BTM 831. Ltsz. o.v. 56x80 cm. „Andrássy úti Körönd" címen. A képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta a zsűri. A pályázati képet 1885. június 9-én 200.– frt-ért megvette a tanács. A tanácsi III. üo.-on nyert elhelyezést, onnan 1902-ben adták át a Fővárosi Múzeumnak.

67. *Akadémia.* Lappang

II. A fővárosi látképekre hirdetett pályázattal kapcsolatosan későbbiekben megrendelt, illetve megvett képek.

Ligeti Antal (1) *Budapest távlata 1864-ben.* BTM „Buda és Pest címmel 1300 Ltsz. o.v. 100x150 cm. Havas Sándor előterjesztésére, a képzőművészeti bizottmány javaslatára a tanács 1887. okt. 20-án 1200 frt-ért vette meg a képet, a polgármesteri fogadóteremben nyert elhelyezést, a polgármesteri hivatal 1906-ban adta át a Fővárosi Múzeumnak.

Molnár József (2) *Calvin tér.* BTM 1312 Ltsz. o. v. 100x150 cm. A képet 1885. február 5-én rendelte meg a tanács. A leszállított és elfogadott képért az 1200 frt tiszteletdíjat 1886. február 10-én engedélyezték. A képet a III. tan. üo.-on őrizték. 1906-ban a mérnöki hivatalból került a Fővárosi Múzeumba.

Nadler Róbert (3) *Bomba tér* BTM 1304 Ltsz. o.v. 104x154 cm. A képet 1885. február 5-én rendelte meg a tanács. A beszállított képért járó 1200 frt tiszteletdíj kifizetését 1887. október 19-én engedélyezte a tanács. A képet a polgármesteri helyiségben őrizték, 1906-ban az I. alpolgármester hivatalos helyiségéből adták át a Fővárosi Múzeumnak.

(4) *Királyi várlak a Krisztinaváros felé.* BTM „Tabán és várhegy" címen 1309 Ltsz. o.v. 106x155 cm. A képet 1890. május 7-én rendelték meg Nadlernél. Az 1200.– frt vételárat 1893 februárban fizették ki. A leltárban Budavár a Krisztinavárosból címen szerepel. Akkor a II. alpolgármester helyiségében őrizték. A tanácsi I. üo. 1906-ban engedte át a képet a Fővárosi Múzeumnak.

Schickedanz Albert (5) *Torony és Duna utca sarok.* BTM „Haltér, a legrégibb pesti ház" címen 1311 Ltsz. o.v. 101x151 cm. A képet a tanács 1885. február 5-én rendelte meg, a beszállított, elfogadott kész képért az 1200 frt tiszteletdíj kifizetését 1886. február 10-én engedélyezte. A képet a tanácsi III. üo. helyiségeinek egyikében őrizték, 1906-ban a tanácsi X. üo. engedte át a Fővárosi Múzeumnak.

(6) *Mátyás templom.* BTM „Szentháromság tér" címen 1305 Ltsz. o. v. 101x151 cm. A képet 1890. január 6-át követően rendelték meg Schickedanznál, aki 1892. május 10-én jelentette, hogy elkészült a képpel és megvételre ajánlja. Az 1000.– frt tiszteletdíj kifizetését 1893. július 12-én engedélyezték. Elhelyezéséül Lechner Lajos főmérnök középítési igazgató hivatali helyiségét jelölték ki. Leltár szerint a mérnöki hivatalban volt, 1906-ban az I. alpolgármesteri hivatalból engedték át a Fővárosi Múzeumnak.

(7) *Ferenciek terén állott Atheneum.* BTM „Ferenciek-tere" címen 643. Ltsz. o.v. 101x151 cm. A képet 1900 február 3-án ajánlotta fel Schickedanz megvételre a képzőművészeti bizottságnak. A képet 1901. január 9-én vették meg 1200 K (=600 frt!) a fővárosi múzeum számára. A képen 1887-es évszám szerepel.

(8) *Nagymező utca.* A Terézváros címen, BTM 24.167 Ltsz. o.v. 95x146 cm. A kép feltehetően 1900 előtt készült, Kováts Józsefné Schickedanz Vilmától vette meg a Fővárosi Múzeum (1944).

JEGYZETEK

A jegyzetekben használt rövidítések

BFL. IV. 1403 m. = Budapest Főváros Levéltára. Budapest Székesfőváros Törvényhatóságának iratai. A Képzőművészeti Bizottság iratai.

BFL. IV. 1407 b. = Budapest Főváros Levéltára. Budapest Székesfőváros Tanácsának iratai. Tanácsi ügyosztályok központi irattára.

BTM = Budapest Történeti Múzeum Fővárosi Képtára.

cs. = csomó
Fővárosi Képtár háborús veszteségeinek jegyzéke = Háborús műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. Bp. 1952.
Fővárosi Múzeum = A BTM jogelődje. Alakult 1887-ben. 1951. óta BTM.
Jegyzőkönyv = Budapest főváros tanácsa által 1884 évi május 6-án 24.189 és június 19-én 31.577 sz. a. hirdetett pályázat folytán beküldött olajszínvázlatok ügyében egybehívott bíráló választmány 1885. január 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve. (BFL. IV. 1403 m. 11/1884 cs.)
Jelentés = A fővárosi képzőművészeti bizottság jelentése tízéves működéséről. (1880-1890) Bp. 1891.
Képzőművészeti Bizottság, vagy Bizottmány = A fővárosi képzőművészeti bizottság. A fővárosi közgyűlés által a tanács mellé kiküldött állandó bizottság. 1880-tól működött. Elnöke az I. alpolgármester.
Kimutatás = Kimutatása a fővárosi hivatalokban előzetesen feljegyzett olajfestményeknek és olajnyomatoknak. 1888. (BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94 cs. ad 6687/mh. sz.)
Leltár = Képzőművészeti tárgyak leltára. 1894 (?) (BFL IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.)
OMKT = Országos Magyar Képzőművészeti Társulat
Sz. n. = Szám nélkül.
Tanács = Budapest főváros tanácsa. A fővárosi önkormányzat végrehajtó hatalmat gyakorló testülete. (=A főváros kormánya.) Tagjai a tanácsnokok.
Zsűri = A pályázat elbírálására 1885. január 10-én összeült bíráló választmány.

1. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. 24.184/1883-III. sz.

2. Jelentés 21.

3. Uo. 21-22.

4. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. sz. n. levélfogalmazvány. A képzőművészeti dotációt az 1881. március 3-án tartott közgyűlés legkevesebb évi 4000.– frt-ban határozta meg. Jelentés 5.

5. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. az OMKT 1656/1883 sz. 1884. január 31-én kelt levele és az ahhoz mellékelt pályázati hirdetmény tervezet.

6. Uo. 24.184/1884-III. sz. 1884. május 6-án kelt tanácsi határozat.

7. Uo. a 24.184/1884. sz. pályázati felhívás fogalmazványának hátoldalán található ceruzás feljegyzés.

8. A Jegyzőkönyv szerint a 24.188/84. sz. és 31.577/84. sz. alatt kibocsátott felhívások „a képzőművészeti társulat által összeállított név- és lakjegyzék alapján minden hazai festőművésznek saját címére boríték alatt megküldettek".

9. A bírálatnál ez csak Schickedanz Albert (szül. Biala bei Bielitz, ma Bialsko Biala) esetében okozott problémát. „Szóba került az is, valjon Schickedanz Albert a pályázatnál részt vehet-e a felhívás 1. pontja alapján s a választmány igenlő értelemben állapodott meg, minthogy Schickedanz, bár lengyel városban született, magyar művésznek tekintendő, miután szülei már előbb telepedtek meg hazánkban és ő m. kir. állami hivatalt visel." (Jegyzőkönyv.) Megjegyzendő, hogy Schickedanz Albert apja, Sch. Ferdinand magyar honossága 1849-ben kelt, és azt a Kézsmárk város tanácsa által aláírt bizonyítvány igazolja. (Falvay Lászlóné tul.)

10. Pl. Balló Ede: Calvin tér, o. papírlemez, 26,3x31,2 cm. BTM 20.337 Ltsz.

11. Pl. Ligeti Antal: Buda és Pest, o.v. 100x151 BTM 1300 Ltsz.

12. Ezért Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza műveit nem vette figyelembe a zsűri.

13. BFL. IV. 1403. m. 12/884. cs. 31.577/84 sz. 1884. június 19-én kelt tanácsi határozat; BFL. IV. 1407/b. $\frac{31.577}{3271\text{-III}}$/84. sz. az 1884. június 19-i tanácsülés előadói íve.

14. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. 24.189/1884. sz. Pályázati felhívás. 1884. május 6. (L. Függelék 1.)

15. Mint a 13. jegyzet.

16. L. Jegyzőkönyv

17. A BFL. IV. 1403 m. 11/884. cs. iktatószám nélkül szerepel a Rózsa Péter tanácsnok által összeállított jegyzék „Pályaművek (vázlatok) a budapesti látképek tárgyában" címmel. Ebben a festők alfabetikus rendjében cím szerint felsorolja a képeket. Csak Nadlerrel tesz kivételt, akinek csak 7 képét sorolja fel, a második hetet csak sorszámmal (47-53) jelzi. Ezért nincs pontos információ Nadler összes beküldött képéről. E lista mellett van egy – minden jelzet nélküli – másik felsorolás: „Jegyzéke a budapesti látképek iránt kiírt pályázat folytán 1884. decz. 31-ig beérkezett pályamű vázlatoknak s azok tárgyának rövid leírása" címmel. A listát a kézírás alapján feltételezhetően szintén Rózsa Péter készítette, de csak a 3. pontig jutott; a negyedik tételnél már csak a sorszámot írta le – és itt a lista megszakad. Ez igen sajnálatos, mert a rövid leírások igen jó támpontot nyújtanának az azonosításhoz.

18. Jegyzőkönyv.

19. BFL. IV. 1403 m. 11/884. cs. 1884. december 3-án kelt felkérő levél fogalmazvány. Sz.n.

20. Mint a 9. jegyzet.

21. Jegyzőkönyv.

22. A bizottság 1885. február 2-i ülésén javasoltakat l. Jelentés 24-26.

23. A Molnár József által megfestett Calvin tér esetében a várható átalakítás nem lehetett szempont, hiszen a képen a Nemzeti Múzeum mellett a kevéssel korábban épült Ybl féle két épület, a Geist-ház (1863-64) és a Pesti Hazai Takarékpénztár palotája (1872-74) is szerepel. De Molnártól – amennyiben megbízást akartak adni neki – ezt rendelhették. Schickedanz esetében tisztázatlanabb az indok, hiszen a Szentháromság téren ekkor már megkezdődtek az átépítések, természetes volt, hogy a képen a rögzített állapot rövidesen megváltozik; a festőnek egy év múlva már arra sem lesz lehetősége, hogy a helyszínen pontosítson vagy korrigáljon valamit. Mégis a belvárosi utcaképet rendelték meg tőle, holott a Torony és a Duna utcák lebontása nem szerepelt a legközelebbi tervek között, és csak több mint tíz évvel később került sorra.

24. BFL. IV. 1407 b. $\frac{8141}{517\text{-III}}$/1885. sz.

25. Uo. $\frac{8326}{518\text{-III}}$/1885. sz.

26. Jelentés 24 és 25.

27. Uo. és BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs.

32.739/1885-III. sz. 1885. június 9-én kelt tanácsi határozat. A Jelentés 25. oldalán a megvásárlásra javasoltak sorából hiányzik Tölgyessy neve és a mű címe. Ez valószínűleg tévedés lehet, mert következetesen 1200 frt-ról írnak, és a felsorolt összegek mindössze 1000 frt-ot tesznek ki. A 26. oldalon a megvásárolt művek felsorolásában s a vásárlást és a kifizetést engedélyező ügyiraton már egyaránt szerepel Tölgyessy műve. Györök Leo György művei közül a megvásárlásra javasoltak között (Jelentés 25.) szerepel a „Garnison templom" és az „Albrecht út" összesen 300 frt értékben. A megvásárolt képek felsorolásában (Jelentés 26.) csak a „Helyőrségi templom" (=Garnison templom) 300 frt árral. A vásárlást és a kifizetést engedélyező ügyiraton (32.739/1885) „Helyőrségi templom" és az „Albrecht út fent" összesen 300 frt áron. A fővárosi képzőművészeti bizottsága tízéves fennállása alatt szerzett műtárgyak jegyzékében (Jelentés 115.) 12. sz. Albrecht út 200 frt, 17. sz. „Garnison templom a várban" 100 frt. A kimutatásban, amely a fenti jegyzék alapjául szolgálható ügyirat, azonos módon szerepel. A Leltárban Györök L. Gy. művei közül csak a Garnison templom szerepel és csak ez a Györök mű került a tanácstól a Fővárosi Múzeumba. Az ott őrzött Albrecht út c. Györök-kép csereajándékként került 1922-ben a gyűjteménybe.

28. GÁBOR E.: Az epreskerti művésztelep. Művészettörténeti Értesítő 1990/1-2.

29. A vásárlásra vonatkozó ügyiratok nem találhatók a képzőművészeti bizottság nagyon hiányosan fennmaradt iratanyagában. A Jelentés 26. a vázlatok megvásárlását ismertető bekezdésben folytatólag minden kommentár nélkül közli: „Továbbá megvásároltatott Bruck Lajosnak a „Ferenc József rakpart a Petőfi térnél és a várhegy" című festménye is 1.100 frtért". A Kimutatás a vásárlás éveként 1885-öt jelöli meg.

30. A nyolcvanas évek során különböző kezdeményezések történtek az irányban, hogy hazatérésre bírják a külföldön dolgozó művészeket. (Erről: mint a 28. jegyzet.) Nem zárható ki, hogy itt is hasonló gesztust láthatunk.

31. BFL. IV. 1407 b. $\frac{4565}{360\text{-VII}}$/1886.

32. A pályadíjakról ítélve a megrendelésekről is tárgyaltak a képzőművészeti bizottmány 1885. február 2-i ülésén, ahol felvetődött a gondolat, hogy az országos kiállítás látképét is meg kellene festeni. Először egy nagy kép megfestéséről volt szó 1200 frt tiszteletdíj ellenében. 1885. szeptember 27-én a bizottság úgy ítélte, hogy egy képen nem lehet megfelelően megörökíteni a kiállítási épületeket, ezért azt javasolta, hogy a nagy kép helyett, annak áráért 8 kis kép készüljön à 150 frt. Végül mind a két változatra adtak megbízást, és Nadler 1886. november 17-én a 8 kis képért, majd 1887. október 19-én a kiállítási nagy képért megkapta a kétszer 1200 frt-ot. (BFL. IV. 1407/b $\frac{8327}{519\text{-III}}$ /1885. február 5.; 42.585/1885-III. okt. 22.; $\frac{38053}{3805\text{-VII}}$/1886. nov. 17.; $\frac{36.421}{4660\text{-VII}}$/1887. okt. 19.; továbbá: Jelentés 27-28, 115.) A BTM-ben található jelenleg az Iparcsarnokot és környékét ábrázoló nagy kép (1306 Ltsz.), a kis képek közül: az erdészeti csarnok (1307 Ltsz.), a mezőgazdasági pavilon (51.451.1 Ltsz.), a keleti pavilon (51.452.1 Ltsz.) a képzőművészeti csarnok (=a kiállítási Műcsarnok, később Fővárosi Múzeum, 51.603.1 Ltsz.), a fővárosi pavilon (51.604.1 Ltsz.).

33. BFL. IV, 1403 m. 20/887. cs., továbbá BFL. IV. 1407 b. $\frac{36.422}{4662\text{-VII}}$/1887. okt. 19.

34. BFL. IV. 1407/b $\frac{36.423}{4661\text{-VII}}$ /1887. okt.20.

35. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. $\frac{3}{\text{I. alp.}}$/1890. jan. 6.

36. Uo. 42/893 cs. 19-1890 kmb. sz.

37. Uo. 35-1890 kmb. sz.

38. Uo. 1-1893 kmb. sz. a. Nadler 1893. január 4-i levele, amelyben írja, hogy a kép egy teljes éve kész és a Városházán el is van helyezve, pénzt azonban nem kapott. Kéri azt a kamatokkal együtt! Ue. sz. alatt a képzőművészeti bizottság átirata a tanácshoz 1893. február 15-én, amelyben közlik, hogy a Nadler féle kép elkészült, kifogástalan, az 1200 frt tiszteletdíj kifizethető.

39. BFL. IV. 1403 m. 41/1893 cs. a 46-1892 kmb. sz. akta (Schickedanz A. levele a képzőművészeti bizottsághoz) külsején ceruzával írott hivatalos feljegyzések és uo. 20-1890 kmb. sz. 1890. május 7.; L. még Jelentés 29., ahol meghiúsult kezdeményezésként említik.

40. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. 46-1892 kmb. sz.

41. Ua. számon a Bizottság értesítése Schickedanz Alberthez 1893. február 13.

42. Uo. 16-1893 kmb. sz. A Bizottság átirata a tanácshoz, 1893. junius 16.

43. Mint a 41. jegyzet.

44. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. 16-1893 kmb. sz. Schickedanz válaszlevele Gerlóczy alpolgármesterhez 1893. február 26.

45. BFL. IV. 1407 b. $\frac{26.581}{3266\text{-VII}}$/1893. július 12

46. Uo. $\frac{93.261}{10.842\text{-VII}}$/1900. december 23.

47. Uo. az ügyirat külső oldalán 9/900 kmb. sz. okt. 15. kelt feljegyzés.

48. Uo. az ügyirat hátoldalán Schickedanz nyilatkozata.

49. BFL. IV. 1407 b. $\frac{93.261}{10.842\text{-VII}}$ /1900. december 20.

50. Uo. $\frac{1722}{195\text{-VII}}$ /1901. január 9.

51. Uo.

52. Jelentés 23.

53. Uo. 21.

54. Böhm János „festőművész, szabadkézi és mért. rajz tanár" (BFL. IV. 1403 m. 11/1884. cs. $\frac{169}{\text{I. alp.}}$ /1884.); Irinyi Sándor „festész, főreáliskolai tanár Pécsett" (uo. $\frac{166}{\text{I. alp.}}$ /1884.); Lechner Gyula rajziskolai tanár, Löschinger Zsigmond a bécsi Akadémián tanult, 1870-ben a temesvári főreáltanoda tanára (Vasárnapi Újság. 1870. 485.) 1870-ben részt vett a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által hirdetett történeti festészeti pályázaton (LYKA K.: Közönség és művészet a századvégen, Bp. 1982. 55.) Gyöngyvirági Zseni (Eugénia) 1872-75-ig a Mintarajztanoda növendéke volt. 1885-89-ig a női festészeti tanfolyamot látogatta u.o. Később kiállító művész volt.

55. Feszty Árpád, Mednyánszky László és Nadler Róbert.

56. A Kimutatás szerint Nadler 2.700.– (+500 pályadíj) Schickedanz 2.200.– (+300 pályadíj, +600.– 1901-ben) Molnár József 1200.– (+200.– pályadíj), Ligeti 1200.–, a többiek összesen 1200.– frt-ot kaptak.

57. Jelentés 21-22.

58. BFL. IV. 1403 m. 54/1892-96. További vizsgálat tárgya, hogy a városképfestők milyen mértékben támaszkodtak Klösz György felvételeire. Schickedanz Albert bizonyíthatóan használta azokat. Képkivágásaihoz analógiát lehet találni a Klösz fotóalbumokban (BFL. XI. 916/5: No 536 – Torony és Duna utca sarok; No 74a – Szent Háromság tér; No 136 – Nagymező utca a terézvárosi templommal.) Utóbb a Schickedanz család által megőrzött hagyatékban megtaláltam a Torony és Duna utca sarkát, a Nagymező utcát és a Ferenciek terét ábrázoló Klösz fotók 1-1 példányát, rajtuk a perspektíva megszerkesztéséhez használt, berajzolt segédvonalakkal.

Eszter Gábor: **Ausschreibung für Veduten in Budapest von 1884-1885**

Der Hauptstädtische Rat von Budapest schrieb am 6. Mai 1884 einen Preis aus, die namhafteren Punkte der Stadt in Ölbildern darzustellen. Das erklärte Ziel war dabei, diesen – in Ungarn zu jener Zeit kaum praktizierten – Zweig der Malerei zum Aufschwung zu bringen, die auf diesem Gebiet tätigen Maler zu fördern, der Nachwelt ein authentisches Bild von der sich stets ändernden Hauptstadt zu vermitteln und gleichzeitig auch zu interessanten Exponaten zu gelangen. (Gegenstand der Preisausschreibung war betont die sog. Architekturmalerei und nicht die Landschaftsmalerei.) Bei der Ausschreibung waren in Öl gemalte, mindestens 60 cm breite Skizzen einzureichen. Es wurden je ein Preis von 500,–, 300,– und 200,– Gulden ausgesetzt, sowie Aufträge auf 12 Stück Gemälde großen Formats (100x150 cm) zu je 1200,– Gulden in Aussicht gestellt.

Auf die Ausschreibung hin gingen 66 Bilder von 18 Künstlern ein. Die Bewerber waren hauptsächlich junge, angehende Künstler und Zeichenlehrer, einige von ihnen wurden später namhafte Maler.

In der Jury, die am 10. Januar 1885 zusammentrat, waren der zum Hauptstädtischen Rat gehörende Kunstausschuß durch vier Mitglieder, der Ungarische Verein von Ingenieuren und Architekten sowie die Ungarische Gesellschaft für bildende Künste durch je zwei Mitglieder vertreten.

Der erste Preis wurde an Róbert Nadler, der zweite an Albert Schickedanz und der dritte an József Molnár vergeben. Sie haben auch den Auftrag bekommen, je ein großes Gemälde zu malen. (Anstatt der ursprünglichen zwölf Gemälde bestellte der Hauptstädtische Rat zunächst nur drei, im Jahre 1890 bekamen Nadler und Schickedanz den Auftrag über je ein weiteres Bild.) Die Träger des ersten und zweiten Preises waren von ihrer Grundausbildung her Architekten, beide arbeiteten eine längere Zeit hindurch als Bauzeichner, Perspektivenmaler und Dekorationsentwerfer im Atelier von Miklós Ybl, dem bedeutendsten ungarischen Architekten der Epoche. Der dritte von den Preisgekrönten war ein bekannter, älterer Maler.

Der Rat kaufte anläßlich der Ausschreibung von fünf Malern sieben Skizzen, die für zur Schmückung amtlicher Räumlichkeiten geeignet befunden wurden, im Werte von insgesamt 1200 Gulden.

Die bestellten bzw. gekauften Bilder befanden sich zunächst im Besitz des Hauptstädtischen Rates, in den ersten Jahren des 20. Jahrhunderts wurden sie dann allmählich dem im Jahre 1887 gegründeten Museum der Haupt- und Residenzstadt (dem Rechtsvorgänger des heutigen Budapester Historischen Museums) überlassen. Die anderen Bilder blieben Eigentum der Künstler und kamen teilweise in den Kunsthandel. Entweder von dort oder unmittelbar vom Maler bzw. von seinen Erben kamen später noch 18 Bilder ins Museum.

Der Anhang der Studie gibt die heutige Identifizierung der für die Ausschreibung angefertigten Werke.

Zu der Studie und der Identifizierungsliste wurden die zeitgenössischen Akten des Hauptstädtischen Archivs bzw. die beschreibenden Karteikarten des Historischen Museum und der Ungarischen Nationalgalerie benutzt.

Györszentiváni

rk. templom

l

Mihályi faluegylum

40. l

42. l

a ~~nezve~~ fordret. Jobb kezével hermelines pa-
vid, bajusza és szakála le ~~van~~ beretvált-
tt az arany gyapjasrendet szalagon hordja
l díszíti, melyek szalagjai vállán vannak át-
nak ujá hajtókás.

tei a vonal keretnek 14.9 x 12.1 cm.

9141.

140/95 N° 41.

MDK

Györgyigeti Nánay Ferenc, festőm.
ny.huszárőrnagy.

Argéne.	Pastell.
Chilei táncosnő.	"
Férfi portré.	"
Scitovszky Béla b.ü.min.	"
Drszéll József né.	"
Ö f. Albrecht kir. dg.	Aquarell
Orosz hercegnő.	Aquarell.
Néda.	Aquarell.

?

győrszigeti Némay Ferenc

festőművész

Nemzeti Szalon LXVIII.csoportkiállításán - képével szerepel.
Kellemesen előadott portrékkal.

Nemzeti Ujság
1930.VI.7.

győrszigeti Némay Ferenc

festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Tetszetős arcképeket vonultat fel.

Ujság
1930.VI.7.

győrszigeti Némay Ferenc

festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Alaposan kidolgozott, olykor Waldmüllerre emlékeztető arcképei, különösen Bárd Miklósné és rajzban Vass Józsefé igen sikerültek.

Magyarság
1930.XI.7.

MDK

györgyigeti Némay Ferenc, festöm.
huszáralezredes.

Maria de Moraes Barros.	Rajz.
Dr.Vass József min.	"
Br. Bánffy Györgyné.	"
Orleans Braganca hcg.	"
Dr. Thorday Lajos,v.elölj.	"
Pechy Kálmán.ezr.	"
Koldusleány.	"
Brazil táj.	Olt.

?

MDK

györszigeti Némay Ferenc, festöm.
huszáralezredes.

Emlék a megszállásról.	Aquarell.
Népfelkelö huszár.	"
Lóportrait.	"
Székely leányok	
Csendélet "Régiségek"	Olf.

?

MDK

Györszigeti Némay Ferenc, festöm.
ny.huszáralezredes.

A Wr. Neustadti kat .Akad. elvégzése után a 12. sz.huszárezredben szolgált. Festöi kiképzését Wr. Neustadtban,Wienben, a Szonoki és Nagybányai művésztelepeken szerezte. A háboru után Szatmáron idözött, hol az ottani társaság tagjait festette. 1922-1928-ig Brazíliába n z ottani társaság körében 3oo portrét festett.
1928 óta Budapesten idözött. Megfestette Bárd Miklós, Scitovszky Aladárné, Albrecht thg.felesége ,stb, arcképét.

?

gyűrszigeti Némay Ferenc

festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Sablonos portrékat állitott ki.

Est.
1930.XI.7.

győrszigeti Némay Ferenc
festőművész

Csoportkiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel, kellemesen előadott portréival.

Nemzeti Ujság
1930.XI.7.

MDK

Györszigeti Némay Ferenc, festöm.
ny.huszáralezredes.

Kormányzó ur. olí.
leveldi Kozma Ferenc tábornok.
v.Lázár Károly testörörnagy.
Negyvennyolcas honvéd.
Csanády Frigyes táborszernagy.

Vázlat egy lovasportréhoz. Brazilia.

?

MDK

Györgyigeti Németh Ferenc, festőm.
ny.huszáralezredes.

Őfens. Albrecht fhg.felesége, sz.Lelbach Irén.	Pastell.
Dr.Petri Pálné.	"
Hertelendy Dénesné.	"
Oláh Aladárné.	"
Mándy Baba .	"
Olasz szépség.	"

?

Györtelek

Szatmár vm.

Nemeth Elemér uri laka-
ningyütemegekkel

Ref. templom
Épult 1830

Borovszky Magy. orsz. vm

Szatmár vm
77 l.

24. Pécs. Székesegyház

25. Pécs. Székesegyház homlokzata

26. Pécs. Székesegyház belseje

27. Lébény. Templom, déli kapu

28. Gyulafehérvár. Székesegyház külseje, keleti oldal északi apsidiola.

29. Kisdisznód

30. Esztergom. Királyi palota, a kettős kapu kisebbike.

31. Esztergom. Királyi palota. Pillérfej az u.n.Szt.István kápolnában.

32. Esztergom. Királyi palota, oszlopfej a Szt.István kápolnában

33. Kisbényi templom

~~34. Zsámbék. Premontrei templom.~~

35. Ugyana

~~36.~~
Szepeshely.

162 Györtelek 166
(Szatmár vm)
Tunyogtól 4 km

Ref. templom
Épült 1871
Barokk forma

Nyirsègi utam 1938]

Győry MDK

Sütőde. repr.

Tér és Forma 1935. 119-120.o.

M.D.K.

Töry

Pogány Móriccal és Töry Emillel közös tervre első díjat nyert az 1911-évi turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás két magyar pavillonjának pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf. ápr. 13. sz. 13. old.

Győry Dezső

alkotta a Kaposvár-i Fodor József té-
ren felállitott Fodor József szobrot.

Kaposvári útikalauz, Kaposvár (c. n.).

48 l

46 l

Gyóry Dezső

végezte (1952-56) az Engels téren
állló Domubius kút restaurálását.

Fóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

3061

GYÖRY DEZSŐ, szobrász

1958-ban Madarassy Walter éremművész, szobrász kollégájával közösen egykor a Kálvin-téren állott Danubius-kut medencéjét és dekorativ részeit mintázta meg és faragta kőbe, mely igy kijavitva az Engels-téren került felállitásra. 79.old

SOÓS GYULA: Madarassy Walter éremművész 79.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXII-LXIII.évf. 1963-64.
Akad.Kiadó, 1964

GYŐRY DEZSŐ, szobrász

GYÖRY Dezső szobrai

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 133.261.p.

GYÖRY Dersö

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990
878.

MDK

Győry Dezső, szobrász

Salgótarján ban a Köjál-szénhára előtt állítottán fel művét: Fodor József mellszobrát.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 6.

GYŐRSZIGET

Az egykor önálló községként a vármegyébe tartozott Győrsziget ötvösei, akik közül kettőnek sikerült nyomára jönnöm, eredetileg nem voltak a győri céhnek tagjai. Ebből magyarázható, hogy a munkáikon a céhekben dívó szokás mintájára alkalmazott, de nem egyforma alakú, hanem saját ízlésük szerint választott házi próbákat találunk. Az egyik a püspöki székhely jövedelmében élve, püspöksüveget vés a próbáiba, a másik, aki zsidó volt, inkább gyűrűt választott jelül. Ez utóbbi a házi próbát még a győri céhbe való felvétele* után is tovább használta.

Einst bildete der Raaber Stadtteil auf der Raabinsel eine selbständige Gemeinde und die zwei Goldschmiede, deren Namen ich erforscht habe, waren nicht Mitglieder der städtischen Zunft. Sie gebrauchten den zunftmäßigen Beschauzeichen ähnliche Zeichen, die sie sich offensichtlich nach Belieben wählten. Der eine wählte sich mit Hinsicht auf den Bischofssitz einen Bischofshut, der andere, dem als Juden dieses Zeichen nicht paßte, einen Ring. Dies hat sein eigenes Zeichen auch nachdem er in die Raaber Zunft aufgenommen wurde,* weiter gebraucht.

* A győri ötvöscéh irataiból a Bencésrend gimnáziuma múzeumában. — *Nach dem Zunftprotokoll der Raaber Goldschmiede, Museum des Benediktiner Gymnasiums, Raab.*

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*
769		1889. Csak Christen A. házi próbája. — *Nur von A. Christen gebraucht.*	771		1850. U. az mint a 769. sz. — *Wie Nr. 769.*
770		1846. U. az mint a 769. sz. — *Wie Nr. 769.*	772		1857. Csak Lion F. házi próbája. — *Nur von Ph. Lion gebraucht.*

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*

Győrszigeti ötvöscéh

Kőmagyötvj. 128. l.

GYŐRY Dezső szobrász

G.GAÁL Zsuzsa: Magyar Múzsa (1943-1944). =
Magyar Könyvszemle, 1991.4. 406.p.

egy szoborvázlatot publikált a lapban Szent Mihály

GYÖRFY LÁSZLÓ

XO Terem | **Várfok Terem**

VÁRFOK GALÉRIA

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galériába, a Várfok Terembe
2003. január 9-én, csütörtökön 18 és 20 óra között

a **ClipArt – A Photoshop rajongói** című csoportos kiállítás megnyitójára.

Csáki László
Csurka Eszter
Győrffy László
Király András
Nagy Gabriella
Nyári István

A kiállítás nyitva: február 8-ig,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

2003. február 8-ig
SZIRTES JÁNOS munkája látható.

A galéria gyűjteménye előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
varfok-galeria@freemail.hu
www.varfok-galeria.hu

Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
RÉM Kreatív Csoport

GYOROKI Pál (festő)

DÉR ENDRE: Elmerült emlékeink nyomában. Uj Auróra, 1987. 1.sz. 123- 125. p. ill.

Az olasz mesterek müködésének kö
Javarészük a Como vidékről jön, csalá
meghatározott együttesekben dolgoznak
tásáért a vezető épitész felelős. Az
által elfogadott tervek alapján a ki
rokoni kapcsolatban álló épitész, pa
kőfaragók, stukkátorok nagyrésze ugy
tartozik.

A tervező épitész készíti el le
terveit is. Az egységes elgondolás,
csoportok nemzedékről nemzedékre tov
stilusegységet és nagyarányu hasonló
emlékeknél.

A stiluskapcsolatokban Nyugatma

GYÖRÖK Leó festő

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 244 p

Albrecht út (1880 as évek)

GYŐRY ESZTER

Győry Eszter (1942-)
Művek (vál.)
Győry Eszter festőművész kamarakiállítása : Kecskemét, 1983. szeptember 24-december 18-ig / [a katalógust szerk. és a kiállítást rend. Bánszky Pál]. – Kecskemét : Bács-Kiskun m. Múz. Ig., 1983. – [12] p. : ill. ; 15x16 cm. – (Magyar Naiv Művészek Múzeumának kiadványai, ISSN 0133–4174 ; 19.)
Győry Zsuzsa verseivel
ISBN 963 01 5193 6* fűzött : ár nélkül
75.077(73) Győry E.:061.4(439)„1983"

kiad. – Bp. : Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. – [16] p. : ill. ; 17 cm. – (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, ISSN 0139–245X ; 25.)
Példányszám: 10000
ISBN 963 555 173 8 fűzött : 10,- Ft
726.54(439Nyírbátor)(036)

Építési 1x1 → 3228.

Építési 1x1 → 3229.

Építési 1x1 → 3230.

Az **építész** szerepe Ráckeve fejlesztésében → 3301.

3335.
Az **építészet** világa / [a sorozat szerkesztője Major Máté]. – 1– . – [Budapest] : Corvina, 1969- . – 19 cm
ISSN 0324–2870 = Az építészet világa
72
082.1
12.: Tompos Erzsébet, Cs. (1931–). Spanyolország építészete. 2. → 3388.

3336.
Építészeti archívum / ... kiad. a miskolci Herman Ottó Múzeum ; Cseri Miklós közreműködésével szerk. Viga Gyula. – 1- . – Miskolc : Herman Múz., 1982- . – 24 cm
ISSN 0236–5049 = Építészeti archívum
72
082.1
2.: Tóvári Judit. Borsod-Abaúj-Zemplén megye műemléki bibliográfiája → 3389.

Megtekinthető: 1985. március 21-től április 7-ig,
hétfőtől-péntekig 10-18 óráig, szombaton 10-14 óráig, vasárnap zárva
Cím: Csontváry terem Budapest, V. Vörösmarty tér 1.

A kiállítást rendezte: Dr. Bánszky Pál
Bács-Kiskun Megyei Múzeumok igazgatója

A Művelődési Minisztérium
és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
a Budapesti Tavaszi Fesztivál '85 alkalmából
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját
1985. március 21-én 17 órára a Csontváry terembe

Győry Eszter festőművész

az új Nemzeti Színház javára rendezett kiállításának
megnyitására

Megnyitja: Drecin József művelődési államtitkár

GENERALART Design Nyomda